

V A R I A R V M
Q V A E S T I O N V M
F O R E N S I V M
 D I L U C I D A T I O N E S .

ATTENTO IVRE COMMVNI,
 ET REGNI NEAPOLITANI.

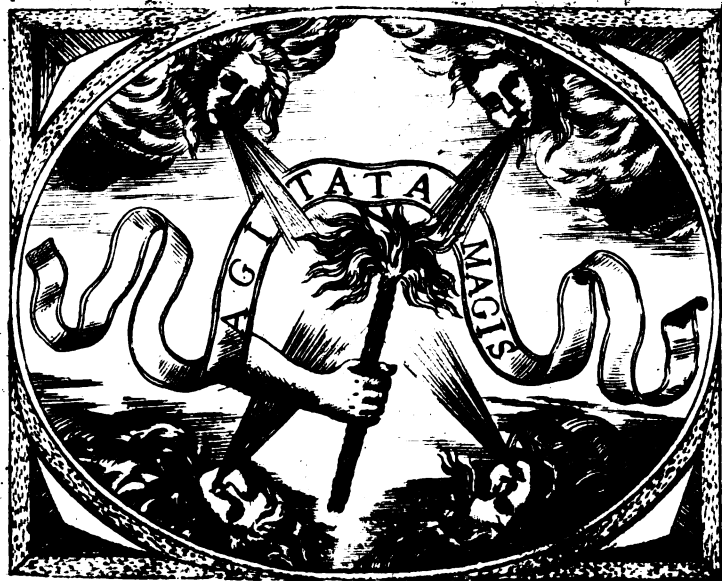
V B I

Noua methodo, nouisque argumentis variæ,
 & multiplices materiæ,

NEC NON PLVRIMÆ SACRI CONSILII,
 cæterorumque Supremorum Tribunalium definitiones
 vtilitèr dilucidantur ,

Duplici adiecto Indice, altero Questionum, Materiæ altero.

AVCTORE SAC. THEOL. ET V. I. D.
IOANNE BAPTISTA MVCCI
 A T H E A T E .

NEAPOLI,

Apud Nouellum de Bonis Typograph. Archiepiscopat. M. DC. LXI.
 S Y P E R I O R V M L I C E N T I A .

ILLVSTRISSIMO DOMINO

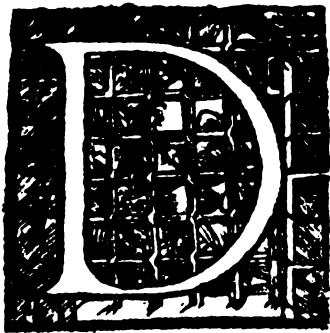
D STEPHANO

CARRILLO

DE SALZEDO

REGIÆ CANCELLARIÆ REGENTI MERITISSIMO

IOHANNES BAPTISTA MDCCLXXXV. P. D.

ILVCIDATIONES hasce, ni tibi dicassem, Illustrissime Domine, prælo dedissem, ast non luci; tibi inquam, vetustissima cuius Propago tanta emicuit luce, vt intuens quicumque vel inuitus intellectus perstringat aciem, non acuatur, necesse est. Equites Bellonæ affeclas, Iudices supremos, Toletanos Archiepiscopos, Patres purpuratos, cæterosque id genus Heroès innumeris insignitos honoribus, dum fama ipsa cæsim enarrare diffidit, iuuat silentio præterire. ~~Sed tu, tuam~~ tuam Progeniem tam caram Regibus extitisse, ~~et Carrilli nomen~~ Carrilli nomen promeruerit. Quod si temporum longinquitas ~~in Carrillum vertit~~ Carrillum vertit, literas addere tantum valuit, non demere, vt ~~quasi sedax~~ quasi tantquam tuæ Familiæ insignia propalaret, non obediens illiusque immortalitatem cursu sisteret potius, quam traheret ~~et non immerito~~ fidas harum socias præsetulere arma, dum Palladem ideo fortè armatam fingimus, quòd hasta è Iouis cerebro sibi aditum arbitramur aperijisse. Quid gloriosius, quàm armis literas, literisque arma connectere? Profectò si aureis illis seculis sapientes dicuntur regnasse, iure optimo stemma tuum aureas habet turres rubra fixas in area; sic nanque Sapientia Deam tuis maioribus cristatam adstasse indicat paritèr, ac laureatam. Tu verò dignum tantæ Familiæ germen Astrææ arma feliciùs adeò tractasti, vt nostro Potentissimo Regi Philippo IV. tripliciter carus extiteris; Primò, cum Regius præfuissti Consiliarius, deinde, cum Regiæ Cameræ Summaria Præses, postremò, cum Regiæ

31

†

Can-

Cancellariæ Regens. Et quidem perfectus amor non nisi triplici
nexu erat vincendus; teque progenie, moribus, literisque decora-
tum non perperam triplex dignitas tripliciter dignum proparat.
Has ergo dilucidationes, celeberrime Palladis Alumne, primum
mei obsequij tributum benigno, quo semper affoles, accipias ani-
mo; eoque libentiùs, quòd quæstiones habent forenses, quas tu ut-
potè vnus ex supremis Regiæ Cancellariæ Senatoribus sæpe nume-
ro dirimis; sique eas dilucido, earum lucem tuæ lucis vmbra-
credas. Quod si Phœbus Cynthiæ tantùm, & sideribus, non au-
rem noctis vmbri lumen præbet, tu, quia triplici fulgens radio
meas vmbra in lucem vertis, hoc vno dispar, cætera Solis habes,
Vale.

LE

LECTOR.

FRONTEM ne contrahas, si dilucidationum istarum auctorem vni tantum, aut alteri notum videris: Hæc nanque lucis proprietas, è tenebris oriri. Quid noui ferat huc Africa, exoptulas? noua monstra, nouos ingenij lapsus. Breuiter canam

R. habet Aësonium liber hic, R. asque Pelasgum;

R. habet Hebraum, prætereaque nihil.

Tu interim modestè tegas, quod prudenter detego, &

& dum Zoilum induo, vt meas quoque mendas dilucidem, Senecam

consulas. Equidèm fateor lucem non promerere, qui errorum tenebris

circuncluditur; *Sed quàm multi indigni luce sunt, & tamèn dies oriuntur.* Hæc

est nostrarum tempestatum felicitas, impunè scribere; sed corrigi

dum admoneri bonus gaudes, pessimus quisque correptorem asperrimè putatur;

Non enim me verum Palladis credam militem, nisi gloriosum. Sic puto

multos potuisse ad sapientiam peruenire, nisi putassent, se peruenisse, nisi qua-

dam in se disimulassent; quedam apertis oculis transfussissent; Non enim est

quod nos magis aliena indices adulatione perire, quàm nostra. Nec me Zoilo-

rum perturbat audacia. Illi sanè & cupidi omnes, & maligni omnes; &

timidi omnes, illi in primis, qui videntur audaces; Adyice, & ambitiosi om-

nes sunt, & impij omnes; sed non est, quod irascar; ignoscam illis. Omnes in-

ferunt. Sic, & risum audiam oportet, & fletum, & blanditias, & lites, &

prospera, & tristia, & hominum voces, & fremitus animalium, lætatusque.

Sed quid dicant, Lector, attendas, me semestre hoc opus lucubratum,

vix elapso quinto ætatis meæ quinquennio tradidisse prælo. Quid mihi, si

maxima vitæ iactura dilatio est? Illa primum quemque extrahit diem, illa

trahit presentia, dum ulteriora promittit. Maximum viuendi impedimentum

est, expectatio, que pendet ex crastino. Perdis hodiernum. Quod in manu

fortuno posuimus, disponis; Quod in sanis dimittis. Subdunt, me plures

in scribendo rationes sectatum, non auditores. Quid ergo? Si nihil

aliud est hominis, quàm ratio, hæc erit unum eius bonum; & si nihil aliud

est, quàm in corpus humanum pars Diuini spiritus maris, an peccatum pu-

taur rationem persequi? Jam dicunt, auctores tibi reddere solidiorem.

Sed errant hercè toto cælo; Et enim, dum Ratio arbitra est honorum, ac

infortium alicui, & externa pro vilibus habet; & ea, quæ neque bona sunt,

neque mala, ac æstus minimus inditas. Omne illi bonum in anima est. Fi-

ctum profecto autumabis opus, si auctoribus videris salcitur, non pro-

inde bonum, cum hanc bona dicatur, non que pretiosis coloribus picta est, nec

cui argentum, aut aurum rostrum est, nec cuius tutulus ebore cæcatus est, nec

que fiscis, ac opibus Regijs pressa est, sed stabilis, & firmâ, & iuncturis aquâ

excludentibus spissa, ad ferendâ incursum maris solida, gubernaculo parens, velox,

& non sentiens ventum. Urgent, me primis Iurisprudentiæ alumnis, se-

nioribusque Antesignanis aduersatum; Sed, si liberum est tibi, si arbitrij

tui est, utrum velis, an non, id apud te ipse perpendes: si necessitas tollit ar-

bitrium, scias te non accipere, sed parere. Neq; ex pio in nonnullos aucto-

res affectu veritatem credas eruendam, dum affectus tam mali ministri,

quàm duces sunt. Nec Bartolum secteris, quia senior est, sed incipe vir-

tutibus illum, non annis æstimare; tuncque illum virtutibus credas æsti-

Seneca
De benefic.

lib.1. cap.1.

De ira lib.3

cap.37.

De tranquillitate animi

cap.1.

De benefici.

lib.5. c.17.

De iratib.3

cap.35.

De breuitate vite c.9.

Epist.75.

Epist.66.

Epist.66.

Epist.75.

Epist.75.

De beneficiis

lib.2. c.18.

De ira lib.1

cap.9.

De consolatio

ne ad Mar-

ciã. cap. 24.

De providē-
tia cap. 2.

Epist. 66.

Epist. 58.

Epist. 75.

Epist. 115.

De tranquill-
itate animi
cap. 9.

Epist. 123.

mare, cum adteris. *Marcet sine adversaria virtus.* Mussitant, me in-
quætionibus hisce non vnam solummodò Methodum amplexatum, sed
variam; modò vulgarem, modò elegantiorē, modò me auctorum di-
ctis acquiescisse, modò vix rationibus, semper deniquè variasse. Si dici
valeat, me semper eas dilucidasse; hoc satis est. *Cæterum magna habebunt
discrimina, variante materia, qua modò lætior est, modò angustior, modò il-
lustris, modò ignobilis, modò ad multos persimens, modò ad paucos.* In omni-
bus tamèn istis id, quod optimum est, par est. Murmurant, me barbaris quā-
doque vsum vocibus. Sed profectò non idè scripsi, *ut ostenderem, quan-
tum tempus apud Grammaticum perdidderim.* Quis enim accuratè loquitur,
*nisi qui vult puditè loqui? Si fieri posset, quid sentiam, ostendere, quàm loqui
mallem.* Cum veritas est indaganda, *quare quid scribas, non quemadmo-
dum; & hoc ipsum, non ut scribas, sed ut sentias.* Feci tandè concludit,
me multis parentasse Auctoribus, eorumque dicta silentio præterisse. Fa-
teor me quandoque, nec quos adhibui, immediatè inspexisse. Hoc
sæpè Tyrones habent, ut libris careant, non consilio; Sed quid ad
nos? nonne quod & alij dixere, omnes penè student decantare? Et uti-
nam antiquorum dictis nova tantum verba non neciteremus. Scribere
ignoramus, ni luxuriamur. Libros paruipendimus, ni voluminosos di-
gnoscamus; sic picturæ telam æstimamus, non picturam, sed ne telam
quidè, ni varijs intextâ doctoribus. Sic vno libro bibliothecam fabri-
camus. *Quo mihi innumerabiles libros, & bibliothecas, quarum Dominus
vix tota vita sua indices perlegit? onerat discipulū turba, non instruit; multa-
que satius est, paucis se auctoribus tradere, quàm errare per multos.* Tu igi-
tur, Lector, vel Zoilos corripe, vel Senecam. Sed quid nobis cum Zoi-
lis? Legenti scribo; non mordenti. Eia ergo par pari referas, quæque
tibi lato animo porrigo, lato paritè accipe. Interim solidiora fortè ex-
pedare ne pigeat. Si quid hîc mali inspexeris, vitio mihi vertas; si quid
boni, Summo rerum omnîū Reparatori, Deiparæque sine labe conceptæ
meritò tribuas; Quod ipsum germen dicas præclarissimæ illius Societa-
tis Iesu, quæ spiritu, & literis adè fulget, ut quisque vel inuitus fatea-
tur, eam duplici hac arce Ecclesiam vallando, fortunatim semper pro-
pugnasse; ab eaque quemlibet & spiritum, & literas edoctum; quamvis,
proh dedecus, non desit, qui nimium liuescens, quod acceperit, igno-
ret. Tandè, Lector amice, erroribus parce, nec te lateat, me tum-
in opere hoc lucubrando solum fuisse, cum in corrigendo, vbi aliquis
plurimos adhibuisset adiutores; Sique copiosum non videris indicem,
temporis redargue angustias; neque nostri Typographi inter cæteros
Neapolitanos (pace omnium dixerim) optimi mendas molestè feras.
Etenim, quia is nòmine Bonus, *Recti apud nos locum tenens error, vbi pu-
blicus factus est.* Vale.

In Congregatione habita coram Eminentissimo Domino Card. Philamirino, Archiepiscopo Neapolitano, sub die 25. Junij 1661. fuit dictum, quod Reuer. D. Franciscus Antonius Curtius remideat, & in scriptis referat eadem Congregationibus.

D. Paulus Garbinatus Vic. Gen. Neapolitanus.

Can. D. Matthæus Renzi S. T. D. & S. Off. Conf.

EMINENTISSIMÆ, ET REVERENDISSIMÆ DOMINÆ!

Variarum quæstionum Forensium dilucidationes, quas Ioannes Baptista Mucci ingeniosè scripsit, E. V. R. iussu perlegi, & diligentèr excussi. Cumque in ijs eximius splendet Religionis cultus, moreque ad veram pietatem optimè informantur, dignas arbitror, vt typis quamprimum mandentur, nè Studiosorum curiositas fructuosi in primis operis vtilitate ditius careat, neue eruditorum studia iucundissima libri elegantissimi lectione fraudentur. Huiusce voti sum, si tamèn E. V. R. videbitur, quam diuina Bonitas præcipua quadam cura, atque custodia ad Catholicæ Ecclesiæ incrementum conseruet semper, perpetuoque fortunet. Datum Neapoli ex Domò die 12. Iulij 1661.

E. V. R.

Addictiss. Seruus Franciscus Ant. Curtius V. I. D. Proth. Apost. Depnt.

In Congregatione habita coram Eminentissimo Dom. Card. Philamirino Archiepiscopo Neap. sub die 17. Septembris 1661. fuit dictum, quod stante relatione supradicti Reuisoris.

Imprimatur.

D. Paulus Garbinatus Vic. Gen.

Can. D. Matthæus Renzi S. T. D. & S. Officij Conj.

EXCELLENTISSIMO SIGNORE.

IL Dottor Gio. Battista Mucci supplicando espone à V. E. come desidera far stampare vn suo libro intitolato . Variarum quaestionum Forensium dilucidationes. Supplica per tanto V. E. à seruirsi di commettere la riuisione di quello , à finche doppo possa ottenere la solita licenza , vt Deus.

Magnif. V. I. D, Dominicus de Rubeis videat, & in scriptis S. Excell. referat.

Galeota Reg. Mussetola Reg. Vlloa Reg. Carrillo Reg. Navarra Reg.

*Prouisum per suam Excellentiam Neap. die 27. Iulij 1661.
Anastafius.*

EXCELLENTISSIME DOMINE.

EXpendi, Te iubente, variarum quaestionum Forensium Dilucidationes Ioannis Baptistae Mucci. Nihil habent, quod politicam immunitatem ledere valeat. Plurima lux ipsi est, & in solem proferri non modo possunt. Sed merentur, si aliter sentias. Vale Domine: Vale, & Salue. Neapoli die 20. Iulij 1661.

Excellentia Vestra

*Additisimus Aliens
Dominicus de Rubeis.*

Visa retroscritta relatione, Imprimatur.

Galeota Reg. Mussetola Reg. Vlloa Reg. Navarra Reg.

Prouisum per suam Excellenciam, Neap. die 27. Mensis Iulij 1661,

Cruelli.

INE

INDEX QUESTIONVM.

Quæst. I.

AN filiusfamilias factus iam sui iuris ratificans contra. Etum initum, cum sui iuris non esset, gaudeat beneficio *l. 2 ff. de C. quod sum eo, et Pragm. I. de Macedoniano,* & an sufficiat tacita ratificatio? vbi multa. pag. I

bi præiudicium inferat quoad alios absentes? Ad intellectum *tex: in l. fin. ff. de interrogat. act.* 23

Quæst. V.

An ad probandum clericatum, sufficiant Bullæ beneficiorum, an autem illæ ordinum requirantur? 27

Quæst. II.

An dispositio d. Pragm. locum sibi vendicet in filiofamil. cōtrahente in patris beneficium? 8

Quæst. VI.

De Apocarum probatione & comparatione scripturarum, vbi de intellectu ad *Pragm. 5. de literis Cambij n. 4* 31

Quæst. III.

An sub dispositione d. Pragm. includantur filijfamil. clerici? Et an ij. dicantur proprium peculium habere tanquam castrense? 19

Quæst. VII.

An lector expellendus sit à locis honestis? vbi multa incidenter de huiusmodi expulsionibus ad intellectum gratiæ concessæ Neapoli, 36

Quæst. IV.

An si quis cōfiteatur coram vno creditore se esse hæredem, si

Quæst. VIII.

De intellectu ad *Rouitum in Pragm.*

I N D E X

Pragm. i. de consibus, super celeberrima quaestione de rescissione contractus. 40

Quaest. IX.

An corpus adiectum taxet legatum? ubi varia ad dignoscendam legari taxatiui, & demonstratiui naturam. 43

Quaest. X.

An damnati ad perpetuos carceres, si ab illis aufugiant ad Ecclesiam, eius immunitate gaudeant? 51

Quaest. XI.

An constitutio Regni, in aliis quibus locum habeat, in fœderibus, & fratribus veteribus? 54

Quaest. XII.

An mulier in solidum obligata cum marito. An uetetur Velleiano? ad intellectum auth. si quis mulier. & ad sen. cons. ubi omnes propemodum in casus, in quibus mulieres Velleiano non subiciuntur. 59

Quaest. XIII.

Quanam regula statuenda sit in

puniendo affectu in quibuscumque criminibus, non sequuto effectu? ubi varia iura, & Doctorum dicta inter se contraria conciliantur. 64

Quaest. XIV.

An cap. Regni exordiens Ad hoc comprehendat crimen peculatus? ubi verus datur intellectus cap. Vulgaris fama proloquium, ceteraque furtorum species ad articuli dilucidationem exponuntur, & tandem sententiae Vincentij de Franchis, & Sanfelicij breuiter conciliantur. 69

Quaest. XV.

De arbitrio iudicis in minoribus plectendis, ad dilucidationem Pragmat. prima de minoribus. 74

Quaest. XVI.

An committentes furtum in Ecclesia gaudeant illius immunitate vigore Constitutionis Gregorij XIV. 80

Quaest. XVII.

An filia dotata à patre possit post patris obitum de dotis incon-

Q V Æ S T I O N V M .

gruitate conqueri, & supplementum petere? *Ad intellectum const. in aliquibus.*
85

Quæst. XVIII.

An æstimatio emptionem faciat? Ad dilucidationem *Constitutionis Sancimus. §. causa dotis* vbi multa de iure congrui. 91

Quæst. XIX.

An vxor instituta heres à suo viro in codicillo transiens deinde ad secunda vota infra annum luctus debeat hereditate spoliari? 95

Quæst. XX.

An hæres cum beneficio legis, & inuentarij teneatur seruare renunciationem cum iuramento factam à defuncto beneficio *Auth. hoc. nisi. C. de solus.* 101

Quæst. XXI.

An contractus feudalis sine Regio assensu ab initio sit invalidus? 109

Quæst. XXII.

An addita feudo censenda sint feudalia, & quando loco meliorationum habeantur? ad *cap. 1. §. è contrario. de inuest. de re alien. fact.* dilucidationem. 118

Quæst. XXIII.

Quis supponatur superuixisse, si duo reperiantur mortui, & quid quoad successionem infendis? 126

Quæst. XXIV.

An alienata imputentur in legitimam? 138

Quæst. XXV.

An nobiles ob crimina perdant quandoque nobilitatem? vbi verum nobilitatis genus ostentatur. 144

Quæst. XXVI.

An donatio inter vivos omnium bonorum presentium, & futurorum facta alicui vlla absque reservatione valeat, & quid, si fuerit firmata iuramento? 153

An

Quaest. XXVII.

An creditor, qui negligens fuit in exigendo à principali debitor, cum esset solvendo, possit postea fideiussorem convenire, cum ille solvendo non est? ad dilucidationem textus in *l. si fideiussores, in id ff. de fideiuss.* 165

Quaest. XXVIII.

An feudum concessum sub hac investitura, *concedimus tibi, & heredibus ex tuo corpore legitime descendentibus, ita, ut maior natu minori, & masculus femina preferatur*, sit hereditarium, an ex pacto, & providentia? vbi evidenter demonstratur, feuda in Regno vel esse ex pacto, & providentia, vel si hereditaria, ita tamen, ut hoc totum esse habeantur pacto, cuius tamen ex propria feudi hereditarij natura. 170

Quaest. XXIX.

An si quis ita legaverit, *Lego tibi omnia bona, mobilia, & suppellectilia, & cetera mea, & huiusmodi legatum continent mercem, ceteraque venalia?* 190

Quaest. XXX.

An filiorum nobilitas transeat ad ascendentes? 198

Quaest. XXXI.

An creditores hypothecarij licet posteriores preferantur donatario anteriori? 204

Quaest. XXXII.

An, & quomodo vir inops succedat vxori diuiti? vbi variorum casuum explanationes ad dilucidationem textus in *§. quia verò legem, lo. faciendo Auth. ut liceat matri, & avia.* 215

Quaest. XXXIII.

An, prohibito matrimonio, censentur prohibita sponsalia? vbi ad has huiusmodi questiones dilucidatio pro conciliatione textus in *l. oratio, ff. de sponsalibus, & l. solat, ff. de his qui not. infam.* 219

Quaest. XXXIV.

An petens rescissionem transactionis, antequàm ad victoriam in primæua lite procedatur 225

Q V Æ S T I O N I V M :

tur, debeat acceptum restituere? ubi varij casus ad intellectum *l. si diversa C. de paratis.* 222

Quæst. XXXV.

An post litem contestatam possint personæ miserabiles, cæteræque privilegiatæ eligere forum, & frui beneficio *l. unica C. quando Imper?* 224

Quæst. XXXVI.

An in imponenda servitute super feudo, tam de iure communi, quam huius regni requiratur principis assensus, etiam ad hoc, ut ipsi feudatario præiudicium inferatur? 228

Quæst. XXXVII.

An annus datus ad expediendas literas affecurationis vassallorum, & præstandum fidelitatis iuramentum, currat post biennium datum ad obtinendum assensum in forma Regiæ Cancellariæ, quamvis ante biennium obtentus sit? ubi varia huiuscemodi tempora, iure communi attento, adducuntur ad dilucidationem,

Pragm. 23. de feudis. 233

Quæst. XXXVIII.

An causa Dotis de paragio debita super feudis feudalis sit, adeoque vigore Regiarum Sanctionum inter coniunctos non compromittenda, potissimum si agatur de inuvalidanda renunciatione facta in beneficium fratris? Ad intellectum *Constitutionis, Constitutionem Diua Memoria, & Pragm. 1. de arbitris.* ubi multa de vita, & militia, etiam communi iure Feudorum attendenda. 243

Qu. XXXIX.

An primogenitus succedens in feudo empto à patre, & consequenter nouo teneatur secundogenito dare vitam, & militiam, an, modò in burgensaticis velit succedere, feudum ipsum, vel eius æstimationem conferre, an tandem eam omninò iure hæreditario equalitate diuidere? 256

Quæst. XL. & vltima.

An, & quando in feudo antiquo debeatur vita, & militia secundogenitis, si agatur de successione

sione collateralium, & an, si
standum sit *decisioni* 37. *Giz*
Zarelli, teneatur primogeni-
tus eius æstimationem cōfer-
re ad eruditionem *decisionis*
ultima Casicy, pro maiori
antecedentis quæstionis intel-

ligentia, & *decif.* 38. *Rouit*
dilucidations, ubi vera feu-
di antiqui, & novi descriptio,
attento iure communi feudo-
rum, & Regni Neapolitani.

XIX

...

...

...

...

...

...

...

XIX

...

...

...

...

...

...

...

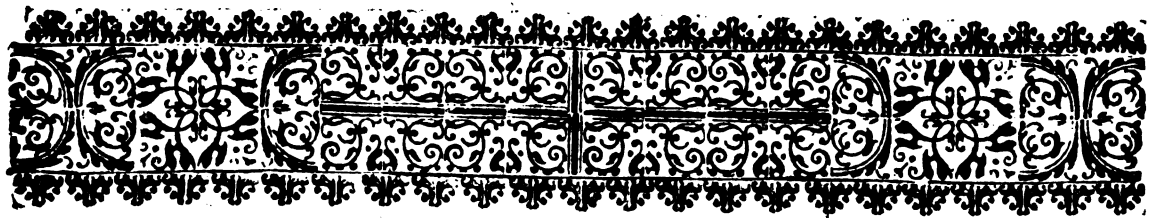
...

...

...

...

V.A.

VARIARVM
 QVAESTIONVM
 FORENSIVM
 DILVCIDATIONES
 IO. BAPTISTÆ
 M V C C I.

SVMMARIVM.

1 Dispositio l. 2. ff. & C. quod cum eo. 2 Et Pragm. 1. de Senat. conf. Maced. 3 Status nostra questionis. 4 Pro cuius prima parte afferuntur viginti argumenta. 5 Soluuntur rationes adductæ in contrarium à Rouito.	6 Ratihabitio conualidat contractum. 7 Filius familias effectus sui iuris dicitur nouus homo. 8 Verus, & nouus intellectus ad l. 3. §. si quis cum minore, ff. de minor. 9 Efficax doctrina Bartoli pro nostra sententia. 10 Infecta prima radice, inficitur deriuatiua.

QVÆSTIO I.

An filiusfamilias factus iam sui iuris ratificans contractum initum, cum sui iuris non esset, gaudeat beneficio l. 2. ff. & C. quod cum eo, & Pragm. 1. de Macedoniano, & an sufficiat tacita ratificatio? vbi multa.

NOVA non est dispositio textus in l. 2. ff. & C. quod cum eo, per quam filij familias in patris commodum obligati non tenentur ultra, quam facere

possunt, deducto ne egeant, modò à paterna hæreditate abstineant. Quod Prætoris beneficium est, cum cæteroque per l. duodecim tabularum filij dicantur necessarij hæredes S. sui, instit.

A de

2. *de hered. qual.* Aduenit postremò Regia Pragmatica in ultima compilatione prima sub tit. de Maced. qua quicumque contractus facti à filiofamilias prorsus nulli redduntur. Hinc exorta est
3. *lis inter Doctores, an filiusfamilias pro patre obligatus ratificans deinde factus sui iuris quod antea fecerat, iuuetur beneficio d. l. 2. & locum habeat Regia sanctio? Quo super dubio affirmatiuè respondet Reg. Rowit. ad d. Prag. Negatiuè verò Dominus Reg. Donat. Ant. de Marin. resol. quotid. lib. 1. cap. 145. n. 23. & Reg. Merlin. contr. for. cent. 2. cap. 53.* Ego verò abstrahendo à iure Regni nonnulla afferam argumenta pro opinione negatiua, quorum multa iuuabunt quoque in iure Regni insistendo, vt postremò videbitis. In hac ergo prima quæstionis parte liceat tantummodò verba facere de ratificatione vt sic, qualiscunque ea sit, siue tacita, siue expressa; nam qualis esse debeat, infra dicam. Filiumfamilias igitur ratificantem cum sui iuris est contractum per se initum cum sui iuris non erat deperdere beneficium d. l. 2. & Pragm. 1. iuadetur his argumentis.
4. Et primò ratione philosophica; etenim beneficium hoc conceditur ijs tantum, qui sui iuris non sunt, ergo non illis, qui sunt sui iuris; alioqui omnes hoc beneficio iuuarentur, & filij, & patres famil. contra totum tit. ff. & C. quod cum eo.

Secundò probatur ex textu in l. Zenodorus C. ad Senat. conf. Maced. ibi. *vel sua potestatis constitutus nouatione facta fidem suam obligauit. &c. Non esse locum decreto amplissimi ordinis rationis est.* Quæ verba quidè explicatione non indigent.

Tertiò ex l. fin. C. eod. vbi maior ætate siue masculus, siue fæmina dotem promittens tenetur stare promissis; & quamuis hoc fauore dotis accidat; at tamen nos hac lege tanquam medio vtimur ad probandum filiumfamilias factum sui iuris non iuuari beneficio, ratione textus. ibi. *Nam si spontanea*

voluntate ab initio liberalitatem suã ostendit, necesse est eum, vel eam suis promissionibus satisfacere. Sed cum filiusfamilias est sui iuris, potens, & efficax est satisfacere, ergo ad id tenetur.

Quartò probatur ex eo, quia in l. 1. S. si pendeat ff. ad Maced. disponitur filium, si is dum non erat in patris potestate, contraxerit cum aliquo sub spe in patriam potestatem reincidenti, iuuari Senatus consulto; secus autem si huiusmodi spes non aderat. ibi. *Si pendeat an sit in potestate filius, vt puta quoniam patrem apud hostes habet, in pendenti est an in senatus consultum sit commissum; nam si reciderit in potestate, senatus consulto locus est; si minus cessat:* igitur benè ego infero, cum filius est sui iuris sub spe non amplius reincidenti in patriam potestatem, si contractum factum cum sui iuris non esset, ratificauerit, nõ iuuari beneficio d. l. 2.

Quintò ex l. si filiusfamilias S. si à filio ff. ad Maced. vbi colligitur tempus numerationis esse attendendum, non autem stipulationis, seu mutui. ibi. *Si à filiofamilias stipulatus sim, & patrifamilias factò crediderim, siue capite minutus sit, siue patris morte, vel aliàs sui iuris sine capitis diminutione fuerit effectus, debet dici cessare Senat. conf. quia mutua pecunia iam patrifamilias data est.* Ex quo textu Gloss. infert idem dicendum, si filius stipulatur quod postea emancipatus enumerat: igitur si attenditur tempus actus enumerationis ex vi stipulationis factæ cum obligatus sui iuris nõ erat, à fortiori attendendum est tempus ratificationis.

Sextò ex textu in l. sed Tullianus S. si filiusfamilias acceperit, ff. ad Macedoniam. ibi. *Si paterfamilias factus partem soluerit debiti, cessabit senat. consulti: nec solum repetere potest.* Ex quibus verbis quis tam cæcutiens non viderit cessare beneficia concessa ijs, qui patria sub potestate viuunt, cum facti sunt sui iuris? Etenim si ex omnibus Doctoribus maior iactura censetur solutio, quàm obligatio, si permittitur maior, cur non per-

permitteretur & minor, qualis est ratificatio? Liqueat ergo remedium *d. l. 2.* non operari pro ijs, qui ratificarunt ut patres familias actum factum cum sui iuris non essent.

Septimò probatur ex *l. fin. ff. eod. ibi. Si is, cui, dum in potestate patris esset, mutua pecunia data erat, pater familias factus per ignorantiam facti, novatione facta, eam pecuniam expromiserit, si peccatur ex ea stipulatione, in factum excipiendum erit.* Undè argumento e contrario sensu, quod in iure nostro nouum non est, dici potest, non concurrente ignorantia aliqua, scilicet de morte patris, aut qualibet alia, prout ibi *Gloss.* illi non dari actionem in factum, nec locum habere beneficium *d. l. 2.* & reddens *Gloss.* disparitatem cur in casu nostro? subdit hic errorem esse in facto, ibi verò fuisse scientiam; & quamvis antea dixisset posse aliam tradi disparitatem, nempe quia in casu *d. l. Iulianus* fuit facta solutio, secus hic, atamen subdit. *Item etiam si soluit, dummodò ex alia causa (notate) se crederet debere, non puto eum comprobare:* igitur vis disparitatis non in solutione, sed in errore consistit, qui utique ni interuenit, ex argumento è cōtrario sensu cessare debent beneficia.

Octauò probatur ex ijs, quæ in *l. fin. C. ad senat. cons. Maced.* ait *Iurisconsult.* qui probans per patris ratihibitionem conualidari contractum initum per filium, in hæc prorumpit. *Cum nostra nouella lege generaliter omnis ratihibitio prorsus retrahatur, & confirmet ea, qua ab initio subsecuta sunt.* Aurea quidem verba ad nostram sententiam consolidandam; etenim si per ratificationem confirmantur quæ ab initio iam fuerunt facta, quis dubitet quin filius sui iuris ratificans contractum non iuuetur beneficijs, quibus dum sui iuris non erat, iuuabatur? eoque magis, quod excipi nequit legem hanc loqui in contractibus. ibi. *Postea autem pater ratum contractum habuerit, vbi per ly, postea, denotatur ratihibitionem patris fuisse,*

post contractum, non in contractu. & si clariora exoptares verba. *Sancimus quemadmodum si ab initio voluntate patris, vel mandato filius familias pecuniam creditam accepisset, obnoxius firmiter constitueretur, ita, & si postea ratum pater habuerit contractum, validum esse huiusmodi contractum.*

Nonò probatur paritate donationum inter virum, & uxorem, quæ licet ab initio infirmæ sint, per mortem tamen retrahuntur, & confirmantur. *l. donationes. C. de donat. inter vir. & uxor:* Ergo à pari licet filius familias contrahens iuuetur beneficio *d. l. 2.* nihilominus si ratificet cum sui iuris erit, non iuuabitur.

Decimò suadetur ex eo, quia quæuis mulier intra biennium contra se instrumentum faciens iuuetur velleiano, nihilominus non iuuabitur, si post biennium ratificauerit; ergo licet filius familias intra limites patriæ potestatis iuuetur beneficio *l. 2.* non iuuabitur tamen post quàm patria potestate fuerit solutus.

Decimo primò, quia cum quis incipiens sui iuris esse habendus sit nouus homo per *l. 1. & 4. ff. de cap. dim.* (loquendo verò de homine ciuilitè sumpto) ac proinde diuersus ab illo, qui erat non sui iuris, iuari non debet tali beneficio ex eo, quia cōceditur tantum ijs, qui sui iuris non sunt.

Decimo secundò, quia cum huiusmodi beneficium fundatum sit in metu reuerentiali ob à patre dependentiam, cuius intuitu filij familias censentur se obligasse ex regula *tex. in l. 1. §. qua oneranda ff. quar. rer. act. non detur;* consequens esse debet, ut, cum quis sui iuris est, illo non iuuetur, dum cessat metus hic reuerentialis.

Decimo tertio suadetur; nam idèd fortassis iuuabitur huiusmodi beneficio, quia ratificatio refert se ad primum contractum, (quæ quomodo se referat, infra videbimus) sed accedente ratificatione, eualescit primus. argumento *l. 2. C. de nouationibus. ibi. Ex contra-*

Et pecunia credita actio inefficax dirigitur, si delegatione rite facta iure (notante) nouationis uetustior contractus emanuit; ergo non iuuatur.

Decimo quarto ex *lex. in l. 1. C. si mafact. rat. hab. ibi. Si inter minores quinque, & viginti annis vel scriptura interposita, vel sine scriptura facta sine dolo diuisio est, eamque post legitimam aetatem ratam fecerint, manere integram debere conuenit. Ad cuius textus explanationem sat credo referere textum sequentem, & sic probatur*

Decimo quinto ex *l. 2. C. eod. ibi. Qui post uigesimum quintum annum aetatis ea, qua in minore aetate gesta sunt, rata habuerint, frustra rescissionem earum postulant.*

Decimo sexto probatur paritate matrimonij inualidi, quod conualidatur nouo consensu adhibito tempore, quo cessauit causa impediens; ut patet in *l. & si contra C. de nuptijs. ibi. Et si contra mandata Principum contractum sit in prouincia, consentiente muliere, matrimonium; tamen post depositum officium, si in eadem uoluntate perseverauerit, iuxta nuptia efficiuntur, &c.*

De iure septimo, quia cum ex uulgatis iuribus per ratificationem quaelibet nullitas purgetur, licet fuerit nulla ab initio filij obligatio, purgabitur tamen per ratificationem, prout infra explicabo.

Decimo octauo ex *l. licet, ff. de iudicijs. ibi. Licet uerum procuratorem in iudicium non deducere uerissimum est; tamen, & si quis cum procurator non esset, litem contestatus sit, deinde ratum dominus habuerit, uidetur retro res in iudicium recte deducta, igitur quamuis ab initio filiusfamilias iuuetur beneficio d. l. 2. nihilominus, cum erit sui iuris, quia, vel contractus retrahitur, vel de nouo inducitur à se tamquam Domino, non iuuabitur.*

Decimo nono ex *l. si tamē sciēte, ff. ad sen. conf. Maced. ubi si pater iusserit filio credi, sed deinde uoluntatem mutarit, ignorante creditore, non erit lo-*

cus senatus consulto, quia contractus initium attenditur. Quare infero ego è contra, Si filius familias ratificauerit contractum cum sit sui iuris, non ignorante creditore, ualebit contractus, quia si in casu *d. l. si tamen* pater mutasset uoluntatem, non ignorante creditore, non attenderetur contractus initium, ergo neque in casu nostro.

Vigesimo tandem probatur ex optimo textu in *l. 3. S. si quis cum minore, ff. de minor. ibi. Si quis cum minore contraxerit, & contractus incidit in id tempus, quo maior efficitur, utrum initium spectamus an finem? & placet, ut est constitutum, si quis maior factus comprobauerit quod minor geberat; restitutionem cessare.*

- 5 His ita euidenter, ut arbitror, firmatis, reliquum est, ut *Rouiti* argumenta soluamus. Et quidem non obstat, *l. si procuratorem, ff. mandati. ibi. Vniuscuiusque enim contractus initium spectandum esse, & causam.* Etenim non negamus nos in contractibus non esse inspectandum initium; dicimus uero per ratihabitionem conualidari prius contractum.
- 6 Qua pro re fingamus Titium filiumfamilias contrahentem cum Mœuio; hic contractus utique infirmus est; sed efficiatur is sui iuris, reconualescet ne contractus ille? non utique, & tamen contractus factus ab aliquo, qui sui iuris est, validus redditur; ratio igitur uidetur esse, quia in quibuscunque contractibus attenditur initium. Vnde si ab initio inualidi sunt, in eadem inualiditate perseverabunt imposterum. Sed finge Titium ratihabentem contractum, cum sui iuris est, talis contractus utique validus erit non ut ab initio factus, neque ut perseverans, sed ut pullulans ex nouo consensu, qui nouum constituit contractum, & ita reddi debet validus, ac si nunquam prior contractus præcessisset, cum ego, ut uerum fatear, nullam uideam disparitatem, quæ substantialis sit, præter quam quod ex iuribus supra relatis id satis, superque uidistis; & ita explicandus est quo-

quoque textus in *l. 1. §. non solum, ff. de positi*, vbi initium contractus spectandum videtur.

Nec ob stare poterit, *l. Pomponius la 2. ff. de negotijs gestis*. Casus est, si ego pupilli, vel filij fam. negotia gessi perseverans in administratione, postquam sui iuris effectus est, non possum illum conuenire, nisi in quantum facere potest. Ast finge me non merè perseverare, sed denuò incipere de eius mandato negotia gerere, gaudebit ne illi tali beneficio? Non ità, ratione videlicet, qua suprà; cum in hoc secundo casu nouus quasi contractus sit, in primo verò perseverantia prioris. Ad quam explicationem recensere placet textus verba. *Pomponius lib. 26. in gestis negotijs initio cuiusque temporis conditionem spectandam ait. Quid enim inquit, si pupilli negotia ceperim gerere, & inter moras pubes factus sit, vel serui, aut filij fam. & interea liber, aut pater fam. effectus sit? & hoc verius esse didici, nisi ab initio (notate) quasi unum negotium gesturus accessero, &c.* vbi perseverare sèpèr idem moralitèr esse dicitur. Non sic in casu nostro, in quo non merum perseverare est.

Obijcitur præterea *l. 3. C. ad Maced.* ibi. *Origo enim potius obligationis, quàm titulus actionis considerandus est.* Sed textus hic quantum nostræ sententiæ ad hæreat, nemo est qui non videat. Anne ratificatio non habetur vt noua obligatio? consulite textum in *l. 2. C. de nouation.* in *l. 1. & 2. C. si maior fact. rat. lib.* quorum dispositiones suprà retulimus.

Neque similiter officit *l. si vxor C. ad Velleian.* ibi enim attenditur contractus initium, quia semper interponitur mulieris persona, quæ Velleiano iuuatur. Hæc sunt verba textus, *Si vxor pro marito contra Senatus Consultum (notate) intercessura te rogauit mandatorio nomine, vt pro ea tuam fidem obstringeres, initio contractus per exceptionis auxilium obligationi tue adhesit securitas.* Ex quibus apparet sèpèr idem perseverare

mandatum personæ priuilegiatæ vt sèpèr talis, Non sic se habet res in casu nostro, vbi cum quis sui iuris effectus ratificat, non amplius eadem dicenda est persona, sed nouus homo ex eleganti textu suprà citato in *l. 1. ff. de cap. dimin.*

An autèm obstat *l. si tamèn ff. ad sen. cons. Maced.* videndum est ex 19. argumento pro nostra sententia adducto.

Ad textum autèm in *l. unica C. de impon. lucrat. de scrip. lib. 10.* circa finem in verb. *primord.* quia *Glos.* eundem applicat intellectum, quem ad *l. si Procuratorem, ff. mandati*, eandem nos applicemus oportet responsonem, quam suprà, sicuti quoque ad *l. cum filius §. hares meus ff. de leg. 2.*

Obijcit insupèr *Rouit. tex. in l. 3. §. si quis cum minore*, vers. *minor 25. annis, ff. de minor.* ibi. *Minor 25. annis immiscuerat se paterna hereditati, maiorq; factus exegerat aliquid à debitoribus paternis; mox des. terabat in integrum restitui, quo magis abstineret à paterna hereditate, contradicebant ei, quasi factus maior comprobasset quod minori sibi placuisset, putauimus tamèn restituendum in integrum, initio inspecto; idem pato, si alienam adijt hereditatem, igitur, inquit ipse, cum per immixtionem censeatur quis hæreditatem adijisse, si is se immiscuit hæreditati paternæ cum sui iuris erat, comprobauit antea factum, & tamèn locum habet restitutio, ergo idem dicendum est in casu nostro.*

8 Conuincens profectò argumentū prima facie, quod diu me ancipitem reddidit, sed ex vigesimo argumento supra exposito nemo est, qui non colligat in herba anguem latere. Vt ergò ad solutionem deueniamus, liceat Philosophiam induere, ne veritate exuamur imbuti doctrina *Glos.* huc, quæ pro nostra sententia stare videtur asserens casum *d. l.* ideo sic se habere, quia quisq; exigendo à debitoribus exigit in consequentiam, vt in captione remaneat.

Verùm vt distinctè procedamus, sup-

po-

ponendum est diuersimodè considerādas fore ratificationem respectu contractus, & à debitoribus exactioem respectu aditionis hæreditatis; Etenim cum quis hæreditatem adiit, & deindè à debitoribus exigit, exactio illa utpotè actus aditionis refert se ut effectum ad causam, videlicèt ad aditionem ipsam, sine qua exigere haud posset. Vndè exigēdo comprobatur quidè tacitè hæreditatis aditionem per actum, qui ut effectus emanat ab ipsa aditione ut causa. Cum autè quis expressè ratificat, videtur comprobare contractum, sed non per actum, qui censeatur effectus illius contractus; Nam effectus contractus esset vel debitorum solutio, vel exactio &c. sicuti loquuti sumus de aditione. Restet ergo firmum exactioem à debitoribus se habere ut effectum dependentem ab aditione hæreditatis; non sic autè ratificationem respectu contractus. His positis, nulli dubium est, quin in casu legis comprobatio aditionis per exactioem nulla sit utpotè proueniens ex causa imperfecta, qualis erat aditio hæreditatis tempore, quo minor erat. Vndè, comprobato actu nullo, ex vulgatis iuribus ipsa comprobatio nulla erit; & ut ad subtilius accedamus examen, supponere liceat hic esse reperire actum, qui se habeat ut principalitèr venientem, & actum, qui se habeat ut effectum aditionis, ut diximus in contractu, ubi effectus esset solutio; actus verò principalis ratificatio; Nam cum quis à debitoribus exigit, exactio illa, ut iam vidimus, considerari debet tãquàm effectus aditionis, ex quo necessariò resultet tacita comprobatio, sed hæc tacita comprobatio refert se necessariò ad actum nullum, scilicèt ad solutionem, quæ nulla est, utpotè referens se ad causam paritèr imperfectam, qualis erat aditio hæreditatis tempore minoris ætatis, aduersus quam petitur in integrum restitutio. Esset verò valida huiusmodi comprobatio, si expressè fieret, quia tunc non referret se ut effectum ad causam,

sed ut actum principalem, sicuti numerus ternarius ad binarium refertur; Vndè noua diceretur aditio, & subintraret aurea Doctrina *Bartolæ in l. obseruare ff. de off. procons. n. 4.*

Hanc ergo doctrinam casui nostro applicemus, & sic deueniamus ad secundum caput in titulo quæstionis propositum contra *Reg. Merlin. lib. 1. contr. Forens. cap. 39. n. 42.* Sed duos status ad maiorem intelligentiam placet distinguere; Etenim vel loquimur de iure communi, vel de iure Regni. Si de iure communi, certum est ratificationem, siue ea fiat expressè, & consequenter per actum principalem, siue tacitè, & sic per actum, qui se habeat ut effectum, sempèr reddi validam, quia quoquo modo sumatur refert se ad actum validum, dum contractus initi per filios familias nulli non sunt, quamuis ij teneantur quoad possunt. Si autè loquamur de iure Regni, & tunc vel ratificatio fit expressè, vel tacitè. Si expressè, valida erit, quia illa habetur ut actus principalis, nec dependens à primo contractu, & consequenter operatur ex nunc pro tunc, non autem ex tunc prout explicant Doctores ex Doctrina, *Bart. in d. l. obseruare*, qui vult, quod quando mandatum aliquo iure non valet, ratihabitio non retrahatur, sed faciat, ut acta valeant ex nunc, non ex tunc. Vel ratificatio fit tacitè, & iam militat argumentum paritatis adductum hic à *Ronito*, quia ille actus referret se ut ad causam nullam, & consequenter nullus esset, quod nos vltro concedimus. Rationem autem, cur comprobatio tacita non faciat acta valere ex tunc, supra vidistis, quia videlicèt illa comprobatio tacita necessariò oritur ex actu expresso, qui habetur ut effectus; si igitur effectus est nullus, nulla est comprobatio, sed nullum esse effectum clarè patet, utpotè qui prouenit ex causa imperfecta, & nulla, qualis est contractus initus per illum, qui sui iuris non erat, vigore *Regie Pragm. 1. sub tit. de Maced.* & hæc iuridicè,

dicè, & philosophicè pro huius argu-
menti solutione tetigisse satis.

Obijcit præterea *Rouitus tex. in l. si id quod §. si filius familias ff. pro socio*, ibi, *Si filius familias societatem cogerit, deinde emancipatus à patre fuerit, apud Iulianū queritur an (notate) eadem societas duret, an verò alia sit, si fortè in societate post emancipationem duratum sit. Iulianus scripsit eandem societatem durare; initium enim in his contractibus inspiciendū, duabus tamèn actionibus agendum esse, una aduersus patrem, altera aduersus filium.* Hinc *Rouit.* sequitur *Gloss.* dicen-
tem filium posse conueniri tantummo-
dò in quantum facere potest, deducto
ne egeat. Sed textum hunc non ob-
stare ad euidentiā ostenditur. Primò
quia is non tollit aduersus filium actio-
nem, & ex textu ipso deberet probare
Rouitus hanc actionem intelligi in quā-
tum filiusfamilias potest. Secundò,
quia textus ait durare societatem, non
induci nouam aliam. Vndè non elidi-
tur nostra assertio, quæ nouam obliga-
tionem ex expressa ratificatione digno-
scit. Imò videtur textus hic nostram
sententiam quoad secundum caput firmam reddere, dum per tacitam com-
probationem filiusfamilias beneficia
sibi debita non perdit. Et ratio ratio-
nis est, quia cum per Theologos, Phi-
losophos, & Iurisconsultos conseruatio
sit iecunda productio, ista secunda pro-
ductio eodem morbo laborat, quo pri-
ma. Vndè valet argumentum. Prima est
inualida, igitur & secunda. Quapropter
exorta est regula, vt, infecta primitiua
radice, inficiatur & altera deriuatiua.
ex *Bald. in l. fin. de verb. sign. & cap. 1. §. & quia, de his qui feud. dare poss. Afl. in const. Regni in aliquibus n. 13. & 14. & decis. 96. n. 3.* Non sic autèm se habet res
in expressa ratificatione, quæ, vt vidi-
mus, non dependet à prima obligatio-
ne vt causa, & sic suum illi morbum
communicare nequit.

Tandèm, vt huic quæstioni iter clau-
damus, asserit *Rouit.* se sic obtinuisse in
S. C. sed hoc neque officit, primò quia

ex iuribus ab ipso relatis, vt vidistis, Sa-
cër ille Senatus in illam videtur iuisse
sententiam ductus à tacita comproba-
tione. Casus enim fortasse fuit de filio-
familias tacitè comprobante. Cæterū
nescio an *Rouitus* potuerit sic indistin-
ctè S. C. in authorem laudare. Secun-
do quia contrarium decisum refert *Pa-
schal. de vir. patr. potest. part. 1. cap. 6. à n. 123.* In quam quoque sententiam inter
cæteros nouissimè pedibus iuere *Dom-
inus Reg. de Marinis, lib. 1. resol. quot. cap. 145. Horat. Montan. cap. 38. & Reg. Merlin. contr. for. cent. 2. c. 53.* quamuis
isti in tacita ratificatione nobiscum nõ
conueniant, sed alijs medijs quæstio-
nem hanc trutinent.

S V M M A R I V M .

- 1 **R**efertur prima sententia.
- 2 Refertur secunda.
- 3 Quæstionis dispositio.
- 4 Exponuntur dicta à Carauita.
- 5 Quoties lex non exprimit rationem, de-
bemus uti ratione naturali.
- 6 Exponuntur dicta à Merlino.
- 7 Regia pragmatica non supponit filios fa-
milias inhabiles, sed inualidat tantū-
modò actum.
- 8 Filijfamilias ad quid sint inhabiles?
- 9 Statutum interpretandum est, vt minus
ladat ius commune.
- 10 Donatio causa mortis habet naturam ul-
tima voluntatis.
- 11 Differentia inter auctoritatem, & con-
sensum.
- 12 Quæ explicatur in casu nostro.
- 13 In bonis, in quibus pater vsumfructum
non habet, retinet tamèn commodita-
tem.
- 14 Exponuntur dicta *Rouiti.*
- 15 Et *Domini Reg. de Marinis.*
- 16 Non potest quis esse sibi ipse author.
- 17 Refutatur opinio *Carauitæ.*
- 18 Contra quem referuntur verba. *L. cum.*
non solum §. ipsum autem C. de bo-
nis quæ liberis.
- 19 Pater tenetur alere filios inopes quamuis
emancipatos.

- 20 *Sententia Carauitæ non benè impugnat*ur à Rouito .
- 21 *Neque eliditur ex ijs, quæ afferit* Dominus de Marinis.
- 22 *Refutatur sententia* Merlini .
- 23 *Regia Pragmatica quamuis non supponat* filios aliunde inhabiles, illos tamè tales reddit .
- 24 *In filio clerico adhuc consideratur* patris interesse .
- 25 *Soluuntur argumenta* Merlini .
- 26 *Refertur opinio cuiusdam recentioris* Doctoris .
- 27 *Malum ex singulis defectibus, bonum* ex integra causa .
- 28 *Refutatur illa opinio* .
- 29 *Reijcitur sententia* Rouiti .
- 30 *Non officere Dicta Domini de Marinis* demonstratur .
- 31 *Proponitur primum authoris dictum* .
- 32 *Ad quod varia adducuntur argumenta* .
- 33 *De iure communi permissa fuit* filiorum venditio .
- 34 *Non agnoscetes patres egenos peccant* contra Reuerentiam .
- 35 *Filij vt patres alant, tenentur* viuere in sæculo .
- 36 *Plus patri, quàm patria debemus* .
- 37 *Potius tenemur alere patrem egenum* infidelem, quàm quemlibet fidelem .
- 38 *Non potest filius in patris præiudicium* iniuriam sibi illatam remittere .
- 39 *Qualis debeat esse patria potestas* probatur ab exemptis .
- 40 *Interesse patris licèt non consideretur* à Pragmatica principalitèr, uenit tamèn in consequentiam .
- 41 *Deuenitur ad secundum dictum* .
- 42 *Concluditur locum non habere* regiam Pragm. sed recurrendam ad ius commune .

Q V Æ S T I O I I.

An dispositio d. Pragm. locum sibi vendicet in filiofamil. contraheate in patris beneficium ?

Abet & lex nostra diuinautores, qui varia fabricantes figmenta, ea decidunt, quæ vix fingunt. Vndè ad *d. Pragm.* mentem interpretandâ huc vsquè scissos reddidit diuinandi ars sublimiores iuris interpretes, qui, vt vera dignoscerent, dubia adhibuere. Ego igitur Noua Ægyptij Harulpa doctorum manus, ne dicam argumenta inspiciendo, ea explanabo, tum vt, quæ diuinarunt, patefiant, tum etiam, vt ipse quoque diuinando figuram efformem, ex qua vel nihil falsi, vel aliquid veri colligam. Quare sicuti ex dissonis canentium vocibus concors pullulat discordia, variisque inter se contrarijs elementis perfectus orbis construitur, sic ex sententiarum varietatibus perfectam super dubio veritatè eruendâ crèdo, Diuino an-

nente Numine, cui vt primæ, infallibilique veritati rude meum subijciam ingenium oportet, vt verè diuinem, quæ probare arbitror.

1 In duas ergo sententiâs abiere iuris interpretes; nonnulli enim sunt arbitrati filiumfamilias contrahentem in patris beneficium validè contrahere, imò non opus esse vt expressè pater consentiât vigore Regiæ Sanctionis, quæ idèd expressum requirit consensum, ne vllû circa interesse patri præiudicium inferatur. Quare varia traduntur statuta, & decisiones à *Reg. Merl. contr. Forens. cent. 2. cap. 99. & 100.* sequuto sententiam *Carauita* super *Pragm. 1. de Maced. §. 5. n. 15.*

2 Alij verò dixere, stante hac *Pragm.* nullum iam esse contractum initum per filiumfamilias in patris commodum; ea ratione; nam cum finis *Pragm.* sit personas filiorum integrare, ne scilicèt

ij cu-

ij cupiditate ducti omnes explendi luxus, bona dissipent, si possent ad patris beneficium obligari, cum pater sibi ipsi authorari nequeat, vrgeret quoque dissipationis timor, ad quem euitandum statuit *Regia Pragm.* in huiusmodi contractibus per filiosfamilias celebrandis cum cæteris extraneis, essentialitèr requiri expressum patris cõsensum, & præsentiam, pœnam imponendo tabellionibus, qui alitèr contractus efformarent, illos nullos declarando. Sic contra citatos sentierunt *Reg. Ronit.* super *d. Pragm. nu. 52. & Dom. Reg. de Marin. resol. quot. lib. 1. cap. 145. n. 3.* qui alios cumulant.

3 Ego verò ad vberiore[m] quæstionis ornatum, & intelligentiam, compendiosè referam, quæ vtriusque sententiæ sectatores dixerunt; postea eorum dicta singillatim examinabo, quibus refutatis, adducam breuiter cuiusdam sententiam, qui, vt efficacius diuinaret, vtramque amplexus est opinionè[m] duplici pugnando marte, sed vnico illum medio redarguam, & postremò duo exponam dicta, quorum vnum ad diuinandum quoque inseruiet, ad firmam doctrinam eruendam alterum, vt quisque meliùs veritatem dignoscès meos videat errores, non vt illos sectetur, sed impugnando corrigat, quos quidè[m] reperire erit in tam ardua quæstione, quæ primos ingeniorum apices, & primæ notæ doctores scissos reddidit.

4 Asserit ergo *Caranita* huius *Pragm.* rationem esse ne patres vllum patiantur interesse in eorum bonis, cum cæteroqui filij voluntate tantummodo, nec ratione ducti, quid operètur ignorent. Vndè accidit, vt multotiès damnum patiatur. Hoc probat ex eo, quia si filiusfamilias esset emancipatus, vel seorsim à patre viueret, vel tandè[m], illo consentiente, contraheret, vtique liberè contraheret, ea profectò ratione, quia tunc nullo modo patris interesse consideraretur; Nam si contraheret vt emancipatus, vel vt seorsim à

patre viuens, contraheret tanquàm sui iuris, si patre consentiente, videtur pater nullum pati interesse, ex eo, quia consensum præstitit, igitur ex hoc probari inquit formalem huius *Pragm.* rationem esse, ne miserrimi patres vllum patiantur damnum; sæpè enim contingeret vt filios, omnibus bonis dissipatis, pater alere cogeretur. Et impugnando *de Nigris* dicentem finem *Pragm.* nõ minus fuisse attendere interesse patris, quàm Reipublicæ, ait eius rationem non subsistere vt potè deductam ex eo, quia alioqui sequeretur filiumfamilias liberè posse contrahere supèr bonis castrensibus, vel quasi, supèr quibus pater nihil præterdit, si publica vtilitas attendi non deberet. Etenim libentèr concedit *d. Pragm.* non habere locum supèr dispositione bonorum castrensiũ, vel quasi, cum filiusfamilias tunc habeatur vt paterfamilias, *instít. quibus non est perm. fac. test.* Quarè ad tot euitandas correctiones ex *l. præcipimus C. de appell.* dicendum asserit *Pragm.* hanc loquentem de filijsfamilias locum non habere in ijs actibus, in quibus filijfamilias vt patres habentur. Concludit denique totum hoc suaderi ex eo, quia quotiescunque lex non exprimit rationem, nulla alia est consideranda, quàm allata, ergo illa assignari debet, cum secus nil mirum sit si huiusmodi sanctionis conditores rationem non expresserint, cum iam viderint præfatam in promptu esse, & ideo tanquàm expressam eam voluerint. Sic diuinans discurrit in *d. S.* quod confirmat in *S. 9. nu. 26.*

6 Sed *Reg. Merlin. contr. forens. cent. 2. cap. 99.* hanc quæstionè[m] trutinans supponit ex autoritate *Præsidentis de Franchis in decis. 72. d. Pragm.* non inhabilitare filios contrahentes absque patris consensu, sed actum tantummodò inualidare, si fortassis ille non factus sit sub forma, quam Tabellionibus certa sub pœna tradit; Quo supposito, ad perfectam quæstionis intelligentiam aduertit filiosfamilias inhabiles reddi

B ad

ad ultimæ voluntatis actus condendos, etiam parentum consensu accedete ex dispositione *tex. in l. qui in potestate, & l. filius familias ff. qui testam. fac. poss.* non autem ad contrahendum *l. filiusfamil. de act. & oblig.* cum concordantibus, præter quàm in mutuo, & voto *l. 1. ff. ad Maced. l. si quis rem §. voto ff. de pollicitas*: Quam iuris communis dispositionem non esse à iure Regni immutatam multis probat. Primò quia cum statuta propriissimè intelligenda sint *l. 3. §. hac verba, de negotijs gestis*, ità, vt in ijs stricta fieri debeat interpretatio. *l. constitutionibus, ff. ad municipal.* ne ius cõmune corrigatur *l. 2. C. de noxalibus*, dicendum est non esse filijsfamilias sublatam habilitatem contrahendi, quotiescũque ex re, sè non constat de tali inhabilitate. Secundò quia semper statutum ità interpretandum est, vt per illud substineatur actus, qui de iure cõmuni validus censetur, Tertiò quia si ista *Pragm.* requireret aliam personam ad filiumfamilias integrandum, deberet supponere illum aliundè inhabilem ad contrahendum. sed vbinam ista inhabilitas? Non reperitur in iure cõmuni, imò potius habilitas ad contrahendum, non in iure Regni, ergo nulli. Neque dici potest reperiri cautũ de iure communi, vbi prohibetur filiusfamilias donare causa mortis. *l. tam is §. fin. de donat. caus. mort.* Nam respondet *Merlin.* donationem illam non habere naturam contractus, sed ultimæ voluntatis ex *tex. in princ. Instit. de donation.* vbi *Gloss. l. fin. C. eod. l. sicut ff. locati, & alijs*, prout ibi. Et ad eruditionem duo tanquàm inter se diuersa distinguit, auctoritatem, & consensum; consensum ad priuatum commodum extendit, auctoritatem verò ad publicum, quamuis quandoque consensus, vbi agitur de supplenda personæ inhabilitate, auctoritatis naturam assumat. ex quo discrimine assignato inducit per doctrinam. *Baldi*, patrem posse consensum præstare in contractibus filijsfamilias ad ipsius commodum.

12 Vndè infert consensum in contractibus requisitum haberi tanquàm super re priuatum commodum connotante respectu consentientis; consensum verò, qui in donationibus requiritur, haberi vt auctoritatem, dum connotatur inhabilitas filiorum à legibus insita, ac proindè consideratur publica utilitas. Ad quam rem explicat varia statuta, quæ personarum defectum, non cõsentiētũ commodum intendunt. Vterius de morè subtilissimè asserit auctoritatem quandoque ad sui commodum præstari, vt in casu *l. si consul. ff. de adopt. cum concord. & ex his* concludit eundem consensum, siue auctoritatem (ne de mero nomine disputemus) qui ad filij personam integrandã præstatũ à patre, posse ab eodem ad suum commodum præstari, sicuti accidit in contractibus, in quibus, cũ nulla super filij persona inhabilitas considerare sit, paternus consensus non præstatur, vt, qui inhabilis non est, habilis reddatur, sed vt merum patris cõmodum habeatur præ oculis, neque illi præiudiciũ aliquod inferri queat. Quare asserit ex his *Pragm.* finem fuisse patris interesse, cum nullus considerandus sit casus, in quo patris non intersit bona filij conseruare, eumque diuitem fieri, vtpotè qui vna, & eadem patris persona censetur, cum cæteroque illum inopem teneretur alere. *l. non solum §. ipsum autem C. de bonis qua. lib.* quamuis emancipasset (quod nota ad quæstionis veritatem postremò indagandam) eoque magis, quia pater filio ab intestato succedit, & ex testamento saltèm quoad legitimã. Et quãuis pater multis in bonis vsumfructum non habeat, habet tamen eorum cõmoditatem, prout decisum in *S. R. Colateralis consilio testatur de Franch. decis. 161. n. 8.* ex quibus apparet semper patris interesse locum habere, præcipuè cum ex *Bald.* vbi cũque aliquod oriri potest præiudicium, si quis consentire debet, consensus intelligatur requisitus solummodò ratione præiudicij, vt est casus

casus in *l. non solum §. ipsum autem verf. filijs autem famil. C. de bonis quæ liber.*, quam textus rationem inquit fuisse motuum statuentium, eo magis, quod ubi cunq; expressus consensus requiritur, id accidit propter patris interesse, vt patet in donatione causa mortis, vbi ad hoc vt filius possit mortis causa donare in patris præiudiciũ, necessarius est expressus ipsius consensus. Ex his ita firmatis deducit in cap. sequenti consensus requisitum per nostrã *Pragm.* nullatenus requiri ad filij personam integrandam, sed tantummodò ne ex tali obligatione patri præiudicium inferatur, primò quia d. *Pragm.* loquitur tam de filiosam. maiore, quàm minore, & tamèn maiores assolent esse integri, sanique iudicij. Secundò quia si attendetur persona filij integranda, posset contractus fieri sine patris consensu, sed cum iuramento, quod non accidit in casu nostro, vbi huiusmodi contractus nulli redduntur, prout sic practi- cari firmat. Tertiò quia hinc quoque sequeretur nullum patri præiudicium. inferri, quod falsum esse hucusque probatum fuit. Descendit deinde ad refutanda duo argumenta, quorum primũ est desumptum ex præsentia, & consensu patris, quæ duo actualitèr interuenire debent, & si attendetur patris interesse, posset pater etiam post actum assentiri. Ad quod respondet ipse fusissimè probans non opus esse, vt simul iunctim interueniant, & dato, quod necesse sit, ait non induci quod aduersarij prætendunt, cum pater nequeat alitèr facere, ac lex disponit ex *tex. in §. panuli. instit. de milit. testam.* Secundum verò desumitur ex metu reuerentiali, quem ipse eneruat, quotiescunque enormissima læsio non adest. Quibus omnibus benè, & fusissimè probatis, concludit filiumfamilias contrahentem non subiacere dispositioni d. *Pragm.* & consequentèr in huiusmodi contractu non requiri patris præsentia, & consensum, cum in tali casu non interueniat patris interesse, imò potius utilitas.

14 *Rouitus* autèm n. 51. impugnans *Carauitam* ait falsam esse rationem ab ipso assignatam; Etenim si *Pragm.* finis fuisset patris interesse, non inuvalidasset hæc omninò contractus à filijsfamilias celebratos ita, vt nec post patris obitum ij possent conueniri, sed dispositionem restrinxisset tantum, viuentè patre, vel declarasset nullum fieri præiudicium vsuifruictui, cæterisque patris iuribus. Vndè illam reijciens asserit formalem huius *Pragm.* rationem fuisse ne filijsfamilias luxu ducti eorum bona dissiparent, pro qua statutum in *Catalonia Principatu* vigens adducit, nec non pluriũ Doctorum autoritates; prout ibi. Ex quibus descendens ad bona castrensia, vel quasi, ait *Pragm.* dispositionem non includere contractus super illis bonis, non probari ex eo, quia pater nullum in casu hoc patitur interesse, sed quia filijsfamilias in ijs vt patresfamilias æstimantur. Quod idem *Carauita* fatetur in d. §. V. Et ad confirmationem vtitur ratione ponderata, à *Cancer:* non verisimile scilicèt esse filium, qui bona castrensia, vel quasi adeptus est, falsis persuasionibus induci ad dilapidandum. Vndè contrahens semper præsumitur contrahere in causã castrensem, vel quasi, & sic cessat metus dissipationis, & consequentèr *Regia Pragm.* dispositio, quæ filijsfamilias personam integrandam tantummodò considerat. Ex quibus concludit filiumfamilias non posse obiigari pro re ad patrem spectante, illo præsentè, & consentiente, quia non cessat timor dissipationis, præcipuè cum in omnibus contractibus per filiumfamilias gestis in patris commodum soleat interuenire metus reuerentialis, qui semper à iuribus præsumitur ex regula *textus in l. 1. §. oneranda, ff. quarum rerum actio non desur.* Eoque magis, quod nostro in casu negari nequit læsio, quæ resultat ex fideiussione, & obligatione contracta pro soluenda pecunia non ipsi, sed patri acquisita, dum minor eo ipso, quod fideiubet, læsus dicitur ex *Affl.*

*decif. 222. sub n. 8, & alijs. Vndè ad-
sunt metus reuerentialis, & læſſo, ergo
contractus prorsùs inuolidatur. Hęc
Rouitus.*

15 Tandem *Dominus Reg. Donat. Ant.
de Marin. Rouitum* ſectans, alijs verò me-
dijs *Carauitam* impugnans aſſerit nullũ
contractum conſiderari poſſe initũ per
filiumfam. qui patris intereſſe reſpiciat.
Vndè concludit non fuiſſe hunc ſtatue-
tium animum. Quod probat ex eo,
quã vel filius contrahens conſideratur
cum peculio, vel ſine peculio. Si ſine
peculio, vbinam patris intereſſe? Si
cum peculio, hoc vel eſt profectitium,
& quia tam vſusfructus, quã proprie-
tas patris eſt, nullum conſideratur in-
tereſſe, cum, ſi filiusfamilias contrahe-
ret; æs alienum contraheret, & ſic cre-
ditor non poſſet ſupèr hoc peculio ſibi
de credito ſatisfacere. Vel eſt caſtrẽ-
ſe, aut quaſi; & in hoc neque eſt con-
ſiderare patris intereſſe, cum de illo
plenè poſſit filiusfamilias diſponere.
Vel deniquè aduentitium, & neque in
hoc; etenim cum vſusfructus plenus
ſit pœnes patrem, filius contrahens nul-
lum poteſt patri præiudicium inferre,
cum ſemèl patri acquiſitus auferri ne-
queat ex *l. fin. §. filijs autem famil. C. de
bonis qua lib.* Quarè concludit quod,
cum nunquam patris intereſſe ſit conſi-
derare, *Regia Pragm.* finis non ſit vitare
patris intereſſe, ſed integrare filiorum-
familias perſonas. Vndè cum pater

16 in factò proprio ſibi ipſi authorari ne-
queat. *l. i. §. fin. de auth. tutor. l. nullus C.
de iud.* remanet filij perſona non inte-
grata, & conſequentèr nullus contra-
ctus, ad quem conuolidandum requiſi-
uit *Regia ſanctio* patris perſonam. Et ſic
contractum initum per filiumfamilias
pro re ad patrem ipectante, valere in-
quit, attento iure communi, non diſ-
poſitione *Pragm.* qua ſtante, omninò
nullus reddi debet. Hęc ſunt *Domini
de Marinis* argumenta, quibus omni-
bus explanatis,

17 Dico errare quidè primò ſalua-
eius pace, *Carauitam*, in *Pragm.* ratione

aſſignanda. Etenim argumentũ, quod
ipſe adducit, contra ſe retorqueri po-
teſt. Qui ſi aſſerit filiumfamilias emã-
cipatum, vel viuentem ſeorsũm à pa-
tre, vel, patre conſentiente, contrahẽ-
tem, liberè contrahere, ea ſcilicèt ra-
tione, quã tunc nullo modo patris in-
tereſſe conſideratur, dicam ego filiũ-
familias, quamuis emancipatum neque
liberè contrahere, cum iſto in caſu etiã
patris intereſſe ſit conſiderare. Nãm ſi
patris intereſſe eſt reſpicere filij ino-
piam, quã ipſe ex contractu aliquo
contraheret, vnde illum inopem alere
18 teneretur ex *tex. in l. cum non ſolum §.
ipſum autem C. de bonis, qua liberis.* ibi.
*Ipſum autem filium, vel filiam, filios, vel
filias, & deinceps alere patri neceſſe eſt,
non propter (notate) hereditates, ſed
propter ipſam naturam, & leges, qua &
à parentibus alendos eſſe liberos imperaue-
runt, & ab ipſis liberis parentes, ſi inopia
ex utraque parte vertitur.* Si Baldo credi-
mus in *l. unica n. 11. C. quando non peten-
par.* dubium non eſt quin textus hic ad
filios emancipatos extendatur; & iure
quidè, cum per emancipationem na-
19 turæ iura non ſoluantur. Vnde quod
ipſe aſſerit, filiosfamilias videlicèt cõ-
trahere poſſe ſuper bonis caſtrenſibus,
vel quaſi, neſcio an ſubſtineri queat in
eius ſententiã, dum ratio inopiæ ad-
huc militat, & ſuper illis bonis adhuc
pater intereſſe habet, commoditatem
ſcilicèt, quamuis non vſumfructum,
argumèto deciſionis relatæ à *de Frãch.
in decif. 161. n. 8:* Quod *Reg. Merlin.* cõ-
firmat in *d. cap. 99. n. 34.* Quare ex ipſi-
uſinet dictis eius opinio reſutatur, &
ni fallor, euidentèr, cum alioquin cer-
tum ſit emancipatos non ſubiacere diſ-
poſitioni d. *Pragm.* neque proinde eos,
qui de caſtrenſibus, vel quaſi diſponũt,
vt poſtremò firmabo, nec ipſe negat.

20 Reliquum eſt modò vt videamus
an *Carauita* ſententiã benè impugnetur
à *Rouito* & *D. de Marin.* qui *Pragm.* finè
filij perſonam integrandam voluerunt.
Et quidè opinor *Rouitum* non ad rem
contra *Carauitam* inſurgere; nam ideo

ait

ait ipse *Pragm.* non potuisse attendere patris interesse, quia si illud attendisset, contractum non inuvalidasset omninò, sed eius dispositionem, patre tantùm viuente, restrinxisset, vel saltè declarasset nullum fieri præiudicium vsuifruçtui, cæterisque patris iuribus. Ast vnde probat ipse opus fuisse, vt sic *Regia Pragm.* disponeret? Ne autem *Rouitum* vnica stringamus interrogatione, dico *Pragm.* sic disponeret oportuit. quia cum patris interesse erga filium adeo priuilegiatum sit; vt præ cæteris æltimari debeat, dum à iure naturali originem trahit, & personarum quasi identitatem respicit, conueniens erat, vt qui, eo non explicito, contraheret, frustra contractus subsistentiam exsolceret; præcipuè ne super illo liquitando nouæ in patrem lites mouerentur à contrahentibus, & filiorum, creditoribus. Non ergo sat erat, vt declaratum fuisset à d. *Pragm.* nullum, inferri ex huiusmodi contractibus præiudicium vsuifruçtui, cæterisque patris iuribus, cum inter cætera iura illud vtique sit, prouidere vt filij diuites sint, nec ad inopiam vergant. Vndè huic iuri derogaretur, si viuente tantùm patre contractus suspendisset *Regia Sanctio*, dum viuens certus fortassis, vel saltem rationabiliter dubius de futura filiorum inopia ex aliquo contractu inito expectanda illis consulere haud posset.

21 Neque obstant quæ contra *Carauitam* congerit *Dominus de Marinis*, cum, licèt super aduentitijs contractus non possit patri præiudicium inferre, sicuti neque super castrensibus, vel quasi; aut profectiis, tum scilicèt quia vsuifruçtus, quem in aduentitijs habet à se nunquam auferri potest, sicuti neque proprietas, & vsuifruçtus in profectiis, tum etiam quia super castrensibus, vel quasi ipse nullum ius habet, vndè quid prætendat nõ est reperire, nihilominus quid responderet *Carauita*, supra iam vidistis, vbi patris interesse in alia reponi poterit specie. Ex quibus patet errasse quidè *Carauitam*, sed

non elidj eius argumenta à citatis Doctoribus,

22 Veniamus modò ad argumenta adducta à *Regente Merlino*, qui in *Carauita* sententiam pedibus ire intendens, suffissimè quæstionem, vt vidistis, exponit. Et quidè ego quoque cum ipso conuenio in hoc, non reperiri scilicèt filiosfamilias inhabiles ad contrahendũ de iure communi; nego tamèn de iure Regni, vt videre est in d. *Pragm.* 1. vbi contractus facti per filiumfamilias sine patris consensu inuvalidantur, quæ inuvaliditas vnde oriatur, acerrimè controuertitur. Quare assumere non oriri ex eo, quòd deficiat consensus requisitus ad integrandã filij personã, sed ex eo, quòd deficiat consensus requisitus ad fugiendum patris interesse, quæstionem est supponere, non super illa disputare. Nequè efficacitè concludit *Merlin.* dicèdo hãc inhabilitatè nõ supponi à *Pragm.* Nam respondent contrariæ sententiæ lectatores *Regiam Pragm.* non supponere filios inhabiles, sed illos inhabiles reddere sine patris consensu. ibi. *Et acta non teneant*. Quæ verba ad *Pragmatica* exordium se referunt, vt contra *Merlinum* lector aduertet. Nec officit quod semper statutum interpretandum sit eo modo, quo minus lædat ius commune, cum hoc ego quoque fatear, quotiescunque non adest expressa in contrarium constitutio, vt in casu nostro adest, vbi tota sermocinatio dirigitur in filiosfamilias, eorumque odium; ergo rationabiliter dicendum est *Regiam* hanc sanctionem illos inhabiles reddidisse, vt ex ipsiusmet verbis vidimus. Quod euincitur ex ijs, quæ idem *Merlinus* asserit de clerico, qui vtpotè sui iuris non subiacet dispositioni d. *Pragm.* (quod an ita se habeat in sequenti quæstione videbimus.) Nam si clericus quandoquidè sui iuris habetur, habilis redditur ad contrahendum sine patris consensu; ergo è contra filiosfamilias, quia sui iuris non est, inhabilis censetur; igitur tota inhabilitas se-

te

tenet ex parte filijfamilias vt talis . Cæterum consensus, & authoritatis differentiam nec improbo, nec comprobo; dico tamèn eodem profus modo se habere cōsensum in casu Regiæ Pragm. quo in casibus iuris communis, in quibus persona inhabilis redditur . Quare licèt ex Doctrina Bartoli inferat Merlin. consensum quandoque præstari ad priuatam commodum ; non sic est casus d. Pragm. vt vidistis, vbi primariò non proprium commodum patris attēdi, sed filij personam integrandam dicerent aduersarij .

- Quod autèm deindè asserat nullum esse reperire casum, in quo patris interesse non reperiatur, parum obest, cum probetur hoc argumento ne clericum quidèm posse absque patris consensu
- 24 contrahere. Quod Merlin. acriter negat. Etenim in hoc est considerare patris interesse, quale est ne is ad inopiam vergat ; vndè illum alere tenetur . Insupèr locum haberet Regia Pragm. in filiosfam. contrahente super bonis castrensibus, vel quasi ; nam in illis etiam pater habet commoditatem, vt idem fatetur, quamuis super castrensibus non disputet, & oculatissimè quidèm, ne fortasse contradictionem inuoluat. Imò reprehendit Carauitam volentem clericum, qui aliquo ex casu deberet patri vsumfructum, ligari dispositione huius Pragm. nec aduertit se quod effugit, occurrere, dum ait clericum habendum esse vt sui iuris, & consequentè non subiacere huiusmodi dispositioni. Etenim si clericus, quia sui iuris est, non subiacet Regiæ Sanctioni, quamuis adhuc in illo sit reperire patris interesse, igitur finis Pragm. non est patris commodum, sed persona filij integrandam .

- 25 Neque obstant tria illa argumenta, quæ ad suam sententiam firmandam adducit. Non primum, quo asserit Regiam Pragm. ligare non minus filiosfamilias maiores, quàm minores ; vndè deducit noluisse attendere personæ integritatem, cum maiores soleant esse

fani, integrique iudicij. Etenim negare non poterit Merlin. vt plurimū maiores ea integritate carere . Quæ si ita sunt, cum lex nostra ea decidat, quæ frequentius accidunt, dicendū est per Regiam Pragm. dispositum esse de filijfamilias non minus minoribus, quàm maioribus . Deinde dicerent aduersarij integritatem non considerari respectu pleni iudicij, ne iudex cogatur semper terminum impartiri ad illam probandam, quod asserere ridiculum est, sed respectu personæ . Nam eo ipso, quod quis sui iuris non est, integer non dicitur . Vnde cum sui iuris incipit esse, nouus homo appellatur, prout in præcedenti quæstione firmauimus. igitur vel filiusfamilias integrum habeat iudicium, vel minùs, integer ipse non dicitur, si sui iuris non erit, dum, cum sui iuris incipit esse, quæ operatur, perpendit, nec tam facilè ad inopiam vergit non ignorans suum esse bona acquirere, nec amplius patris. Non obstat secundum, quo asseritur integritatis defectum suppleri posse per ius iurandum ad text. in Auth. sacramenta puberū C. si aduers. vend. Nam quotiescunque statutum requirit aliquid, sine quo actum inualidat, toties si illud deficit, inualidus reddi debet actus: quod à nemine sanæ mentis negatur, eà videlicèt ratione; quia statuta strictè sunt interpretanda, prout scilicèt sonant vlla absque entensione . l. constitutionibus ff. ad municipal. DD. in l. omnes populi. De iustitia, & iure . Si igitur Regia Sanctio patris præsentiam, & consensum requirit, sine quo contractus inualidat, dicendū est huiusmodi consensum non posse per ius iurandum suppleri . Et vltèrius si consensus patris requiritur ad filij personam integrandam ex eo, quia, qui sui iuris non est, facillimè ad bona dissipanda inclinat, quid operaretur ius iurandum ? Prius ergo probandum est consensum requiri ad interesse patris effugiendum, & postea e conclusionè deducetur ius iurandum non iuuare . Quare Merlin. hanc præuidens solutio-

tio-

tionem tertium proponit argumentum, quod est, hinc sequi nullum considerari patris interesse, à quo omnes au-
 26 res abhorrent. Hoc argumento strictus non defuit qui *Pragm.* finem asserere non erubuit patris interesse, & personam filij integrandam, ita, vt vtrūque indiuisibilitèr considerandum sit, quorum alterutro deficiente, finis *Prag-*
 27 *matica* euanescat, ex regula illa philosophica. *Malum ex singulis defectibus, bonum ex integra causa.* Sed hæc opinio quàm fallax sit, ad euidenciam vno tantum medio ostendam; nam certum
 28 est de bonis castrensibus, vel quasi posse filium familias disponere. *ad text. in l. cum oportet. C. de bonis, qua lib.* & tamèn cum sit adhuc intra limites patriæ potestatis, ac proindè non sui iuris, dicitur persona integranda, nec non super illis, vt diximus, pater habet commoditatem, ergo concurrunt persona integranda, ac patris interesse, & tamèn locum non habet *Regia Pragm.* fallax igitur redditur ist hæc opinio.

Neque obijciatur filium familias respectu bonorum castrensiū considerari vt personam integratam; Nam persona integranda vel dicitur ex eo, quia vtpotè alieni iuris à patre dependet, vel quia cum patria potestate soluta non sit, quæ patrat, non aduertit, cum putet patris esse sibi consulere, vt supra inuimus. De prima acceptatione non est hic locus, sed dicam infra, cum hucusque sententiam hanc non examinauerim. De secunda igitur videndum erit, & dico filium familias habentem castrensiā, quia adhuc in patria potestate remanet, eodem vexari morbo, nec integrum censerī, cum putet patris esse sibi consulere. Vnde locus non est obiectioni. Nec denuò dicatur filiofamilias bona castrensiā, vel quasi possidentes vt plurimum integros mente, & sanos esse. Etenim huic argumento supra satisfacimus.

Præterea quæ alienæ fuerint statuē-

tium mentes à patris interesse considerando, colligere est ex ipsius *Pragmat.* dispositione, vbi qui seorsum à patre vixerunt, vel emancipati fuere, si cum aliquo contraherent, expressum patris consensum, & præsentiam non requirerent, & consequentèr locum non haberet eius dispositio, & tamèn si fortassis ij et si emancipati in inopiam incidissent, patris est alere, vt firmuimus. Vndè hoc est maximum patris interesse, vt idem *Merlin.* fateatur; igitur, vt perstringam, quamuis adsit patris interesse; non tamèn hoc fuit motiuum vt sic per *Regiam Sanctionem* disponeretur.

Tandèm argumenta, quæ ipse soluit, an benè soluta sint, videant contrariæ sententiæ sectatores, cum ego, dum nil aliud positiuè adductū video, neque interesse patris, neque filij tueri arbitrer; & sic non descendo ad eius argumenta impugnanda, quibus contrariam redarguit sententiam, cum cæscam quoque benè ea esse à *Merlino* soluta, & refurata. Restet verò firmum nullum posse conuincens assignari argumentum, quo euincatur *Pragm.* finem fuisse patris interesse, & sic non probari ex hoc filium familias contrahentem in ipsius patris beneficium, accedente eius consensu, validè contrahere, nec requiri expressum consensum, prout hucusque *Carauit. & Merlin.* voluere:

Reliquum est modò vt breuiter examinemus eorum opinionem, qui voluerunt *Prag.* finem fuisse filiorum personas integrandas, ne scilicèt ij, vt plurimum in adolescentia, & iuuenili ætate constituti, cupidi omnes explendi luxus, sua dissipent bona.

29 Et primò dictum hoc non probari arbitror à *Ronito*; nam ipse non aliundè probat, quàm ex dissipatione, & metu reuerentiali, contra quem vrget paritas bonorum castrensiū, vel quasi, vbi dissipationis timor viget, & tamèn filius familias potest absque patris consensu contrahere; præter quæquod vndè

- vndè nam probat *Caraita* hanc fuisse *Pragm.* mentem? Etenim non minùs còcurrit interesse patris, quàm filij. Cur igitur ipse potius pro patre, quàm pro filio pugnat? Ea vero, quæ ait de metu reuerentiali, satis elisa per *Merlin.* arbitror: Quare ne eius laboribus detraham, hìc non appono. Vnum tantùm recensere iuuat, dispositionem scilicèt *d.l.2.C.quod cum eo*, vbi filiusfamilias validè pro patre obligatur, non obstante metu reuerentiali ab aduersarijs chimerizzato, ergo eodem modo dicendum est in casu nostræ *Pragmat.* Neque ex huiusmodi obligatione statim oriri læsionem dicendum est, cum permissum sit filium pro patre fideiubere, non obstante Senatus cons. *Maced. l. si ex alio C. quod cum eo l. filiusfamilias C. de fideiufs. l. si paternum C. ad Velician.*
- 30 Ea verò, quæ ad rem asserit *Dominus de Marinis*, satis soluta arbitror exijs, quæ suprà retulimus. Quare neque concludere opinor, vt vidistis, eos, qui pro filij persona integranda pugnant. Vndè sicuti à *Pragm.* non fuit consideratus finis à primæ sententiæ selectoribus adductus, ità neque à secundæ; liceat ergo & me, sicut eos diuinare, vt indè aliquid veri eruamus. Ad totam verò hanc quæstionem dilucidandam duas arbitror propositiones efformare, alteram diuinatiuam, certissimam alteram.
- 31 Prima ergo sit *Pragmat.* finem fuisse considerationem patriæ potestatis, & dependentiæ illius, quam filius à patre habet vtpotè non sui, sed alieni iuris.
- 32 Nec absque fundamento mea hæc assertio redditur; Nam si ius naturale dicat filios à patre alendos *cap. ius naturale dist. 1. l. 1. ff. de iustitia, & iure*; quamuis ij assignatam sumplerint portionem *Bald. in l. scimus C. de in off. test. Alex. in l. si cum dotem S. 1. ff. soluto matrimonio*. ità, vt si pactum fecerint alià non petendi portionem ad inopiam casu vergentes, tale pactum non teneat

- vtpotè contra ius naturale. *Specul. lib. 4. par. 4. tit. qui filij sint legit. n. 12.* Si, inquit, hæc vera sunt, quis dubitet quin aliquid e contra lateat, quod ad hæc patres cogat, excitetque? & profectò nihil est reperire, quàm amorem à dependentia exortum, & ex patria illa
- 33 potestate, quæ tanti ponderis est, vt Iureconsulti voluerint filios quandoque à parentibus vendi posse. *l. 2. C. de patribus, qui fili. su. distrax.* Nil ergo mirum si filij quoties patres egenos, & pauperes despiciunt, nec agnoscunt, contra Reuerentiam peccent. *Busenb. Illustrissima Societ. Iesu in Medull. Theol. cap. 2. tract. 3. dub. 1. n. 2.* Si in sæculo vitam ducere cogantur, modò nullum animæ inferatur præiudiciuni, vt genitores alant, & Religiosorum claustra fortasse ingressi, egredi teneantur, vt illis opem ferant. *Fill. q. 5. n. 9. Bon. q. 1. part. 6.* Si posthabito in patriam amore, dum eodem temporis interuallo & pa-
- 36 tria comburitur, & parentes interficiuntur, potius patres, quàm patriam teneantur iuuare, ea profectò ratione, quia natura operatur, vt maior sit in patrem, quàm in patriam obligatio,
- 37 & amor. vt de *cons. dist. ult. cap. fin. specul. lib. 1. part. 4. tit. de aduocato n. 29.* Si citius patri egeno, & infideli, quàm cuicunque alij pauperi, & fideli opem teneantur præstare. *Hostiens. relat. à specul. vbi supr.* si tandem in contractibus Regia Sanctio expressum parentū
- 38 consensum requirit. Nil, inquam, mirum, cum hi sint patriæ potestatis effectus, quæ tanta est, vt iuris còsulti voluerint non posse filium iniuriã sibi ipsi illatam remittere, patre dissentiente.
- 39 *Innoc. in cap. non dubium. de sent. excõm.* Sed patria hæc potestas iustitiam vt sociam amplexatur. Vnde Cambises Persarum Rex, deglubato Sisanne iudice iniquissimo, eius pelle sedem, vbi proprius filius futurus iudex sedere debebat, construxit, vt ostenderet patriam potestatem benè cum iustitia copulari. Quod non ignorauit qui in iustitiæ intuitum vnùm sibi oculum eruere, filio
- alte-

alterum non abhorruit, vt relationem inter patriam potestatem, & iustitiam ostentaret. Hæc dicta sint in eos, qui potestatem hanc tantummodò in filium beneficijs afficiendo exercēt, non multa, cum paterna confisi dignitate indignis coinquinātur culpis: si culpa nostris hisce tempestatibus habetur, quæ nobilium nomen, & familiam induit; ne autem à principali distrahamur dubio, ex ijs, quæ huc vsque diximus, quanta sit patria potestas, facillimè quisque colliget. Quid ergo mirum, si Regia hæc Sanctio in filiorum-familias contractibus paternum voluerit consensum. dum eorum à parentibus dependentiam considerauit? Quod vt clariùs pateat, nec dubio locus esse queat, quæro cur filijfamilias in bonis castrensibus cōtrahere possunt sine expresso patris consensu? Nam certum est eos esse adhuc alieni iuris, & consequentè integrandos, nec non reperiri patris interesse, vt suprà vidimus, & tamèn dispositio *Pragm.* locum non habet. Cur inquam hoc? Nulla aliā profectò ratione dixeris, nisi quia, cū *Pragm.* loquatur de filijsfamilias; non extendenda est eius dispositio ad illos actus, qui fiunt à filijsfamilias tanquàm patribusfamilias, & sui iuris, inter quos est disponere de castrensibus, vel quasi. Quamvis ergo qui bona castrensia possidet adhuc sit persona integranda, non tamèn vt talis habendus est, cum de illis disponit. Et hæc est sententia, quam supra vt hic examinandam proposui, quamque nullam arbitror pati difficultatem, cum cessare omninò videam omnia superiùs relata argumenta, quæ in adductas sententias vel aliquid probarent, vel earum eliderent fundamenta.

40 Non negauerim tamèn interesse patris considerari quoq; à Regia *Pragm.* non principalitèr, sed inconsequentiā; Etenim patris interest filios diuites esse, eorum bona non dissipari, quia cū actualitèr ij ab ipso dependeant, eius est illis consulere. Vndè cessat metus

dissipationis etiam in contractibus factis in patris beneficium, cum non præsupponatur, patrem eorum bona, quibus consulit vt à se depēdentibus, velle dissipare. Quare ego quoque diuinando, sed non ab re dicerem Regiā hanc sanctionem locum non habere in contractibus gestis à filijsfamilias ad genitoris commodum, cum pateat sempèr rationem dependentiæ principalitèr venire.

41 Sed vt breuitèr ad secundum dictū fortassis non diuinatum descendam, siuè consideretur à Regia *Pragm.* ratio dependentiæ, & alieni iuris in mea sententia, siue bona filiorum non dissipanda, prout voluit *Dominus de Marin.* sectans *Rouitum*, siuè tandèm Patris interesse ex *Merlin. & Carauit.* dico indistinctè, nullo prorsus modo locum habere Regiam *Pragm.* in contractibus gestis per filiosfamilias in patris beneficium. Quare filij sic contrahentes nõ requirerent expressum patris consensum per *Pragm.* requisitum, sed cùm fuerint paterna potestate soluti, si ab hæreditate abstinerint iuuarentur beneficio *l. 2. C. quod cum eo.*

Durum sanè dictum prima facie cuique videbitur, sed non ità, si ad examen reducetur. Certū est enim quod *Pragm.* dum disposuit in contractibus initis per filiumfamilias requiri expressum patris consensum, & præsentiam, in ijs actibus voluerit, in quibus expressus consensus erat necessarius. Quod à nemine sanè mentis negatur, alioqui qui statuta condunt, cæco operarentur modo. Et patet in bonis castrensibus, in quibus omnes asserunt locum non habere Regiam dispositionem. Hoc supposito, in mea sententia non requiritur expressus patris consensus, & præsentia, quia si ratio *Pragm.* est consideratio dependentiæ à patria potestate, cum filius contrahit in patris beneficiū, sufficientèr arbitror, illum à patre dependentiam ostentare. Quod quidèm dicendum quoque est in eorum sententia, qui finem *Pragmatica* patris interest

se voluerunt. Etenim cum quis in illius beneficium contrahit, non est considerare interesse. Tota igitur difficultas est in eorum sententia, qui Regiæ huius dispositionis finem in obuiando dissipationi bonorum filiorumfamilias reponunt. Et certum est non solum pro hac opinione non requiri expressum patris consensum, & præsentiam, sed esse essentialitèr superfluum, & frustratorium, quia vel pater præstet consensum, vel non, nunquam dissipationibus obuiatur, cum nemo sibi ipsi, vt diximus, authorari queat.

Dubium ergo restringitur ad hoc, an scilicèt huiusmodi contractus nulli sint? & affirmatiuè respondent huius sententiæ sectatores. Ego verò illos validissimos assero; Nam *Pragm.* solum disponit in ijs contractibus, in quibus necessariò requiritur expressus patris consensus, & in ijs actibus, in quibus non requiritur, nullo profus modo disponit, si in illa perlegenda cæcutiens non fui, sed in casu nostro non solum non requiritur expressus iste consensus, sed superuacaneus redditur, ergo cum contrarium non reperiat, cautum de iure Regni, recurrendum est ad ius commune, vt legum correctiones efugiamus ex *l. precipimus C. de appell.* quod disponit super contractibus initis per filiumfamilias in patris beneficium, vt teneantur in quantum facere possunt, si à paterna hæreditate abstineant, huiusmodi contractus non inuolidando. Ergo vt ex tam longa disputatione vela tandèm contraham, in quacūq; ex relatis sententijs locum non habebit regia Sanctio, sed remanet casus sub iuris communis dispositione. Et hæc supèr præsentis quæstione satis, cuius resolutionem confirmant ea, quæ decisa

refert *Reg. Merlin.* quamuis eius rationibus, vt vidistis, non adhæream.

S V M M A R I V M .

- 1 **A** dducitur opinio Caraitæ.
- 2 **S**ed reprehenditur à Merlino.
- 3 Refertur opinio Rouiti.
- 4 Status quæstionis.
- 5 Clericus non eximitur à patria potestate.
- 6 Examinatur cap. indecorum. De ætate, & qualitate.
- 7 Episcopus eximitur à patria potestate.
- 8 Non autem quoad beneficium successionis.
- 9 Adducuntur tex. in §. filiusfam. instit. quib. mod. ius patr. pot. sol. & in Auth. presbyteros C. de epif. & cler.
- 10 Non benè inferitur. Clericus liberatur à seruitute, ergo à patria potestate.
- 11 Firmatur nostra sententia argumento adducto à Iafone.
- 12 Qui sui iuris sunt non habent peculium.
- 13 Clericorum peculia censentur quasi castrensia.
- 14 Non obstat videtur cap. Eccles. Sancte Mar. de constit. ad hoc, vt Clericus subiaceat huic Regiæ Sanctioni.
- 15 Qui non dissentitur comprobatur.
- 16 Probatum multis non obstat d. cap.
- 17 Statuta, qua Ecclesia libertatem non destruunt, includunt clericos.
- 18 Statutum laicorum transit in clericum ad instar beneficij.
- 19 Statutum laicorum, si non agatur de magno præiudicio, & adsit rationabilis causa, sunt seruanda à clericis.
- 20 Regiæ Sanctiones assolent sæpè causas exprimere.
- 21 Eodem modo, quo saper hac Pragm. discutitur de filijsfam. laicis, est discutendum de filijsfam. clericis.

QVÆSTIO III.

An sub dispositione d. Pragm. includantur filijfamil. clerici? Et an
ij dicantur proprium peculium habere tanquam castrense?

T quætionem hanc enodemus, iuuabit breuiter referre ea, quæ supracitati DD. sentiere, vt, ijs impugnatiss secundum nostra principia, quid

1 veri sit videamus. Afferit ergo *Carauita ad d. Pragm.* clericos filiosfamilias, supponens ligari à laicorum statutis ex *Bald. Paul. de Castr. in l. sacros C. de epis. & cler.* non subiacere huius *Pragm.* dispositioni; idque ex eo, quia pater nullum ius habet super eius bonis. Etenim quicquid filiusfamilias clericus acquirit, sibi vt proprium peculium acquirit. ex *Bart. cons. 61. in fin. incip. Filiusfamilias presbyter. Baldo in l. sacros 3. notab. C. de epis. & cler. lason. in l. patre furioso in fin. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris.* Quod *Carauita* ait procedere etiam in ijs bonis, quæ ecclesiæ contemplatione non acquiruntur, vt sunt aduentitia. Vndè cum ipse reponat d. *Pragm.* finem in patris interesse considerando, quia hic nullum est interesse, non debent filijfamilias clerici huic statuto subiacere, cui subiacerent quidem, cum aliquo damno pater afficeretur.

2 Hæc dicta reprehendit *Merlin. loc. cit. n. 39.* aitque non esse veram rationem à *Carauita* assignatam, sed idè clericos non subiacere huiusmodi *Pragm.*, quia statuta laicorum eos non ligant. *Ad text. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariae de constitut. vbi canoniste.* Quinimò aliam firmiorem, vt ipse inquit, tradit rationem desumptam ex eo, quòd inter cæteros effectus ordo clericalis hunc operatur, vt filium à patria potestate eximat. ex *text. in cap. indecorum. vbi Glos. de atate, & qualitate. ex Gloss. vltim. in cap. cum voluntate. de sentent. ex-*

commun. cæterisque doctoribus, quos ibi cumulat. Ex quibus redarguit lapsum eorum, qui voluerunt clericos nò ligari à d. Pragm. Tandem asserit, si substinere velimus ea bona effugere tantum vsusfructus acquisitionem, quæ illis clericatus occasione obueniunt, à fortiori corruere argumentum Rouiti, quo probat ille super clericorum bonis nullum patri vsusfructum acquiri.

3 *Rouitus* verò supèr d. *Pragm.* ait illà iure optimo clericos includere, quia cum eius finis sit, ne filiorum bona dissipentur, clericatus non obstat ad *Pragm.* finem euitandum. Vndè quauis *Rouitus* dicat in bonis clericorum nullum patri vsusfructum acquiri; non indè corruit eius dictum; & sic quamuis pater nullum habeat vsusfructum, tenetur nihilominus curare, ne filiorum bona dissipentur, & consequenter, si hic est *Pragm.* finis, cohærentè loquitur.

4 Nos autem, qui, vt suprà vidistis in alia specie *Pragm.* finem reposuimus, & filiorum dependentiam à patribus primariò considerauius, vt quætionem hanc absoluamus, examinare debemus primò an filiusfamilias, quia clericus est, eximatur à patria potestate? Qui si in aliquibus actibus considerabitur vt sui iuris, in ijs dubium non est ex nostris principijs, quin locum non habeat *Regia Prag.* Secundò videndum erit an clerici huic Sanctioni subiaceant?

5 Quoad primum dico nullo iure cautum reperiri clericatum eximere filiumfamilias à patria potestate, prout volebat *Reg. Merlin.* Et primò quidem examinemus *cap. in decorum de atate, et qualitate. ibi. Indecorum est vt hi debeant ecclesias regere, qui non nouerunt gubernare se ipsos, cum ad ecclesiarum regimen*

committatur : mandamus quatenus nemi-
ni infra annum XIV. constituto personatū
cuiuslibet ecclesia concedere prasumat
scituri pro certo quod si cōtraire prasump-
seritis, quod inde feceritis, irritabimus,
& inobedientiam vestram grauitèr punie-
mus. Hos igitur textus non excludit,
vt discurrenti patet, ex eo, quia in pa-
tris potestate sunt, sed ob non perfectā
rerum cognitionem. ibi. *Qui non no-
uerunt gubernare se ipsos. Nolentes sub-
stinere vt paruulis ecclesia regimen com-
mittatur &c.* præter quàm quod d. cap.
statuit annum XIV. per quem filijfami-
lias patria potestate non soluuntur. Vn-
dè non valet ex hoc textu argumentū.
Clericus est, ergo eximitur à patria
potestate; sed hoc aliud. Clericus est,
ergo perfectam habet clericatus cogni-
tionem. vel meliùs, & aptiùs ad rem.
Cognoscit perfectè res, ergo immit-
tendus in Ecclesiæ Regimen. *Et Glos.*
quam hic *Merlin.* citat, sentit tantum-
modò de episcopo, qui eximi dicitur ob
huiusmodi dignitatem à patria potesta-
te. Imo *Bart. in l. item, ff. ad Maced.*
*Bald. in l. apud hostes C. de suis, & legi-
timis. Ioann. de Plate: & Ang. de Aret. in-
stit. Quibus modis ius patr. pot. sol.* quos
refert *Iason in d. l. patre furioso. post nu.*
51. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. iur.
8 aiunt non censerì solum patria pote-
state quo ad beneficium successionis,
cæteraq; sibi fauorabilia. Cæterum
nec mundana, nec cœlestis militia vl-
lum liberat à patria potestate. §. *filius-
familias, instit. quibus modis ius patr. pot.*
sol. ibi. Filiusfamilias si militauerit, vel
consul factus fuerit, remanet in potestate
*patris; militia enim, vel consularis di-
gnitas de patris potestate filium non libe-
rat. et si clariora optas verba, consule*
textum in Auth. presbyteros C. de episc.
& cler. ibi. Presbyteros, & diaconos, &
subdiaconos, cantores, & lectores, quos
*omnes clericos appellamus, res quolibet mo-
do ad dominium eorum venientes habere*
in sua potestate precipimus ad similitudinē
*castrensium peculiorum, & donare cui vo-
lunt secundum leges, & in his testari, li-*

cet (notate) sub parentum potestate sint,
sic tamèn, vt horum filij, aut his non ex-
tantibus, parentes eorum legitimam ferāt
partem.

10 Deniquè quod *Gloss.* asserat in d. cap.
indecorum, clericum liberari à seruitu-
te, quæ maior est patria potestate, pa-
rùm refert. Cum hoc expressè habeat-
ur in iure cautum, vndè non iuuat fig-
menta efformare; Neque hoc dictum
militat his temporibus, cum nemo be-
nè natus poenæ seruus efficiatur, & cō-
sequentèr eo ipso, quod quis clericus
est, soluatur huiusmodi seruitute. Præ-
terea impium erat, vt qui in cœlestis
Domini sortem adscripti erant, alius
terreni Domini seruitute abstringeren-
tur; Non sic se habet patria potestas,
quæ hominem non seruum reddit, sed
filium.

Ex quibus apparet quàm improba-
bilis reddatur opinio *Gloss. in d. cap. cum*
voluntate, de sentent. excomm. relato à
Merlin. Vnde, vt firmissima fulgeat no-
stra sententia, illam liceat alio euiden-
ti medio firmare sed non nostro.

11 Certum est clericos proprium habe-
re peculium *ex tex. in l. sacrosancta. C.*
*de episc. & cler. ibi. Sacrosancta Ortho-
doxa fidei episcopi, atque presbyteri, diaco-
nis quoque, qui semel probatis moribus in-
tegritate castissima ad hunc gradum me-
ruerint peruenire, ea quacunque in eodē*
*clericatus gradu, locoque viuentes acqui-
rere, & habere potuerint, etiam si in pa-
tris, auique, aut proauis potestate constitu-
ti sint, & adhuc superstites habeant, tan-
quam bona propria vindicent. De his si*
quoniā eis libitum fuerit, eis testandi, vel
*quolibet alio titulo alienandi libera facul-
tate concessa: vt ea bona quoquo tempore*
nunquam ad diuisionem veniant, nunquā
*fratribus, vel sororibus, aut ex his geni-
tis conferantur, sed ad eorum filios, poste-
ros, & quoscunq; extraneos heredes per-
ueniant: nec à prioribus auis, aut proauis.*
sed ab ipsorum liberis tanquam præcipua
vindicentur; & certè his lucro cedant,
quibus ipsi id peculium, vel inter viuos
alienatione habita, vel mortis tempore
vlti-

ultima, & iure cognita voluntate concesserint. His sic stantibus, valet consequentia. Ergo clerici non sunt sui iuris; nam si sui iuris essent, peculium non haberent *ex l. fin. C. de inoff. test.* ibi. *Si enim sui iuris efficiantur, proculdubio est eorum testamenta, & pro ipsis rebus, quas antea ex quasi castrensi peculio habebant, posse de inofficioso querelam sustinere, cum (notate) neque nomen peculij permanet, sed alijs rebus confunditur, & similem fortunam recipit, quemadmodum & cetera res eorum, quae in unum congregantur ex omnibus patrimoniū. Quod argumentum est Iason. in d. l. patre furioso, cuius opinionem sequitur Bart. in l. si maritus C. de patr. pot. & in d. l. patre, cū cæteris Doctoribus in cap. si annum. de iud. in 6.*

13 Hinc colligitur patrem sup̄ bonis clerici contentis sub nomine peculij nullum habere vsumfructum, quia clericorum peculia censentur quasi castrēsia. *d. l. sacrosancta, vbi Bald: & hæc est germana Bartoli opinio, quicquid alij dixerint in cons. 61. incip. Filius familias presbyter.* Quæ ne in dubium reuocetur, hic eius verba expono. ibi. *Circa quod sciendum est, quod quicquid acquiratur, filio presbytero quaritur sibi pleno iure, & hoc si quaratur ex causa aduentitia pro contemplatione ecclēsie, vel sacerdotalis officij, vt C. de episc. & cler. Auth. presbyteros. Hac tenet Cynus expressè, et ibi Innocent. & Host. extr. de testamen. cap. quia nos, & sic apparet quod quantum ad istam acquisitionem filius familias habetur sui iuris.* Hæc ille. Ex quibus denique patet, cum clericus patria potestate non liberetur, quantum est ex vi rationis, eum Regiæ huic sanctioni subiacere. Quoniam verò Merlinus obijcit *cap. Ecclesia Sancta Maria, de cons.* reliquum est vt videamus an illud obstet, quin clerici sub hac Pragm. non includantur. Et sup̄ hoc dico non obstare *d. cap.* Etenim licet personæ, & loca, quæ sunt de foro ecclesiastico, laicorum statutis non subijciantur, ne libertatem amittant, potest nihilominus,

Pontifex illa comprobare *ex Decio supra per d. cap. n. 56.* Profectò quotiescunq; non dissentitur, tacitè illa comprobare videtur *cap. qui tacet. de reg. iur. in 6.*

16 Præterea textus ille, vt cum vulgo loquar, debet cum grano salis intelligi. Nam certum est *d. cap.* disponere ne clerici ligentur laicorum statutis, quamuis illa eorum commodum respiciant, & fauorem. ibi. *A quibus si motu proprio statutum fuerit, quod ecclesiarum etiam respiciat commodum, & fauorem, nullius firmitatis existit.* Et tamèn, hoc non obstante, statutis laicorum fauorabilibus fruuntur etiam clerici, vt ex multis probat idem Decius asserens valere statutum, quod stantibus masculis, feminae non succedant, pro vt in Regno est *const. incip. in aliquibus*, quam ecclesiastici amplectuntur.

Ast, ni fallor, ex terminis nostram sententiam liquere arbitror, nam iura ipsa annuunt ex eo, quòd non liberant, vt diximus, clericum à patria potestate, quæ quanta sit, in antecedenti quæstione iam vidistis, sed actualem à patre dependentiam considerāt. Iam vero si hunc probauimus esse Pragm. finem; cur hæc constitutio locū non sibi vendicabit in clericis, cum præcipuè non videatur officere ecclesiasticæ libertati, quæ à patria potestate læsa non dicitur? Quare si non officit ecclesiasticæ libertati, statutum laicorum, quod honestum est, & generalitèr loquitur, nec contra clericorum libertatem viget, locum habet in clericis, ex aurea doctrina Bartoli in l. 2. C. de Summa Trinitate; Etenim laicorū consuetudo improbatur, quando mala, secus cū bona apparet. *cap. cum venissent. de eo, qui mitt. in poss. ibi. Hoc etiam decernentes, vt si consuetudinem, vt allegat, laudabilem esse constiterit, quod ex hoc sequitur eum rationabiliter appellasse, ad restituendas expensas nullatenus compellatur, &c. concordant cap. constitutus. de integr. restit. & alia, quæ referre tædet.*

18 Et licet Decius vbi supra n. 233. impu-

pugnet *Bart.* sic loquentem ; nihilominus tamen duos ibi casus distinguit , quorum primus est , cum specialiter statutum clericis priuilegia concessit , & tunc militare ait *Bartoli* doctrinam , quia cum illa concessa sint non subditis , reuocari non possunt. *cap. nouit. de iud.* Alter est cum statutum generaliter loquitur , & tunc clericos non ligat , quia cum de ijs specialiter non fuerit loquutum , eos non obligat , quamuis possint illis uti clerici ; donèc reuocentur . Vnde quæro ego à *Decio* , non ne *cap.* loquitur de dispositione facta pro ecclesia ? Ità sanè . Cur ergo ijs statutis utitur clericus ? Respondeat ipsemet in *n. 251.* authore *Federic. in conf. 78.* Nam laicorum statuta si rationabilem habeant causam etiam respectu ecclesiarum , & piæ causæ , nec agatur de graui in clericos præiudicio , seruari debent . Quod patet ex ipso *cap.* ubi illa tantum statuta improbantur , quæ motu proprio , & sine causa fiunt . ibi. *motu proprio* . Quid ergo mirum , ut vela tandem contraham , si , cum in nostro casu non ad sit ecclesiæ , nec clericorū præiudicium , imò potius utilitas , clerici huic Pragmaticæ de Macedoniano subiaceant ? igitur , ut quæ hucusque diximus , perstringamus , cum clericus sub hac *Pragm.* includatur , quod de filijs familias laicis diximus , clericis est concedendum , & sicut illi quoad bona castrensia non ligantur , ità nec isti quoad eorum peculium , quod castrèfium , vel quasi naturam induit . Et hæc satis super hac quæstione , & intellectu

ad *Pragm. 1. de Macedoniano* : Cæterū authores consulite , qui super ea scripsere , cum decantata iterum decantare displiceat . Et nota quod hinc Neapoli contra hanc Pragmaticam in curia Archiepiscopali nulla est obseruantia , vt ibi ab iisdem causarum patronis accipi .

S V M M A R I V M .

- 1 **E**rror nonnullorum dicentium in di-
stinctè confessionem factam præ-
senti non præiudicare consentienti quoad
absentes .
- 2 Confessio de hereditate , qua adiri non
potest , nullum infert præiudicium con-
sentienti se esse heredem neque quoad præ-
sentes , neque quoad absentes .
- 3 Confessio non inducit nouum contractū ,
sed eum , qui inductus est , probat .
- 4 Confessio succedit loco probationis .
- 5 Confessio de hereditate , qua adiri po-
test , præiudicium infert consentienti quo-
ad presentes tantum .
- 6 Abstiniens ab hereditate paterna , si se
heredem fatetur , tenetur ac si heres
esset .
- 7 Confessio de hereditate , qua potest cen-
seri adita , vel non adita , mediata in-
fert præiudicium cōsentienti respectu præ-
sentium , & absentium .
- 8 Hereditas animo aditur .
- 9 Animus patere debet , alioquin heredi-
tas nunquam supponitur adita .
- 10 Soluuntur argumenta aduersariorum .
- 11 Animus quibus modis declarari possit ?
remissuè .

QVÆSTIO IV.

An si quis confiteatur coràm vno creditore se esse hæredem, sibi præiudicium inferat quoad alios absentes? Ad intellectum.
tex. in l. fin. ff. de interrogat. act.

Olitat iam per omnium ora nonnullorum error afferentium confessionem de hæreditatis aditione coràm vno factam non inferre præiudicium confitenti quoad alios.

1 In cuius dicti comprobationem adducunt Scevola responsum in *l. fin. ff. de interr. act.* ibi. *Procuratore Cæsaris ob debitum fiscale interrogante, unus ex filijs, qui nec bonorum possessionem acceperat, nec hæres erat, respondit se hæredem esse, an quasi interrogatoria creditoribus ceteris teneatur? Respondit ab ijs, qui in iure non interrogassent, ex responso suo conueniri non posse.* Quare, vt distinctè procedam, tres firmare arbitror conclusiones, quarum

2 Prima sit, confessionem de hæreditate, quæ adiri non potest, nullum inferre præiudicium confitenti se esse hæredem neque quoad præsentem, neque quoad absentes. Hæc conclusio videtur esse contra *gloss. in d. l. fin. ex ijs, quæ referunt Vinc. de Franch. in decis. 694. & Dominus Cõsiliarius Paulus Staibannus iunior lib. 1. resol. forens. 26. in fine.* Ea tamen firmissima in iure est, cuius secunda pars probatione non indiget, si vera est prima, quæ euidentè suadetur ex eo; nam confessio nouum contractum non inducit, sed eum, qui iam indutus est probat, cum loco probationis succedat. Sic inter cæteros magistratè docet *Florian. in l. cum de indebito. ff. de probat. sequuntur DD. in l. inter chartulas, vbi Rebuff. C. de iure Fisci lib. 10. quos sequitur Andr. Alciat. tract. de præsumpt. 21. n. 8. ex euidenti textu in l. Publia §. fin. ff. de positi, vbi hæc. Titius Sempronio salutem. Habere me à vobis*

3

auri pondus plus minus decem, & discos duos, & saccum signatum, ex quibus mihi debetis decem. quæro an ex huiusmodi scriptura aliqua obligatio nata sit, scilicet quod ad solam pecunia causam attinet? Respondi ex epistola, de qua queritur, obligationem quidem nullam natam videri, sed probationem depositarum rerum impleri posse. Si igitur confessio nouam obligationem non inducit, sed tantummodò veterem probat, profectò quænam poterit esse probatio super re impossibili, super qua nulla cadit obligatio? Et quamuis *Vinc. de Franch. in d. decis.* dicat contrariam opinionem esse *Glossa*, legatis tamen velim *Glossam*, vbi hæc opinio nullo prorsus modo reperitur, cum re vera nulla ne probabili quidem ratione suffulta inspiciatur. Etenim vbi nam præiudicium contra eum, qui hæres esse non potest? & ratio, ni fallor, ea videtur, quia huiusmodi confessio erronea est; vnde locum non sibi vendicabit præiudicium ex dictis à *Reg. de Ponte cons. 95. n. 5. vol. 1.* quamuis confessio esset iuramento firmata, ex euidentissimo *tex. in l. non fatetur ff. de confes. s. ibi. Non fatetur qui errat, nisi ius ignorauit.*

5 Secunda conclusio sit, confessione de hæreditate, quæ adiri potest, præiudicium inferre confitenti quoad præsentem, secus verò quoad absentes. Secunda pars huius conclusionis probatur ex responso *Vlpiani in l. certum §. si quis ff. de confes. s. ibi. Si quis absente aduersario confessus sit, videndum nunquid non debeat pro iudicato haberi, quia nec qui iurat de operis obligatur, nec solet quis absenti condemnari, Et euidentiùs probatur ex *d. l. fin. ff. de interr. act. ibi. Respondit ab ijs, qui in iure non interro-**

gaf-

gassent ex responso suo conueniri non posse.

Hinc patet primæ partis probatio; nam qui à paterna hæreditate abstinuit, & se hæredem fatetur, tenebitur ac si hæres esset. In promptu est responsū Pauli in *l. si filius la prima, ff. de interr. action. ibi. Si filius, qui abstinuit se paterna hæreditate, in iure interrogatus responderit se hæredem, tenebitur; nam ita respondendo pro hærede gessisse videtur.*

7 Tertia deniquè conclusio sit, confessionem de hæreditate, quæ alterutro ex istis modis censerī potest nempè vel adita, vel non, mediatè inferre præiudicium confitèti respectu omnium tam præsentium, quàm absentium. Exemplum sit, si is, ad quem successio spectaret, bona defuncti possideret, tamè ignoraretur ab illius defuncti creditoribus, quo titulo bona per successorem possiderentur. Si hoc in casu ab vno creditore interrogetur, & ipse respondeat se illa vt hæredem possidere, talis confessio præiudicium sibi inferet non solum quoad præsentēs, verum etiam quoad absentes; tunc enim censeretur adita hæreditas, quæ animo dicitur adiri. ex *l. gerit, ff. de acquir. hered. ibi. Gerit pro hærede qui animo agnoscit successionem, licèt nihil attingat hereditarium. Vndè etsi domum pignori datam sicut hereditariam retinuit, cuius possessio qualisqualis fuit in hæreditate, pro hærede gerere videtur; idemque est etsi alicuiam rem vt hereditariam possedisset.* Quoniam verò animus hic patefieri debet, & declarari, vt eruditissime Bart. in *d. l. gerit*, quænam maior declaratio, quàm se hæredem confiteri? Et sic quia in contrarium nullus viget actus, huiusmodi confessio præiudicium inferet confitenti nō minùs quoad præsentēs, quàm absentes.

Dixi mediatè; nam confessio non est illa, propter quam cæteri creditores absentes conuenirent confessum; etenim esset hæreditatis aditio, vt perbellè docuit Bart. *ibid.* cum dixit. *Aut illa verba proferuntur ab eo, qui potest adire,*

& inducitur aditio, seu probatio voluntatis aduentis, quia pro hærede se gerit. Licèt per ea, quæ in prima conclusionem diximus, displiceat quod subdidit, nimirum. *Sed si proferuntur ab eo, qui nō potest esse hæres, non præiudicat nisi quoad præsentēs huic confessioni,* Sed quomodo intelligenda sint dicta hæc, videbimus infra. Interim illud certum sit, huiusmodi confessionem inferre etiam præiudicium quoad absentes mediatè. quatenus illa medium sit ad dignoscendum animum, propter quem hæreditas adita dici queat.

Quare Vinc. de Franch. in *d. decis. optimum* præbet consilium, videlicèt ne causarum patroni agant ex confessione, sed dicant verum esse hæredem virtute confessionis. Superest modo vt ea, quæ in contrarium obijci possunt, soluamus. & primò

10 Obijciunt contra primam nostram conclusionem *tex. in d. l. fin.* quem aiunt loqui, de eo, qui hæres esse non poterat; erat namque filius emancipatus, & tamèn confessio quoad præsentēs confitenti præiudicium inferebat, ergo falsum videtur confessionem de re impossibili nullum inferre præiudicium.

Sed argumentum hoc soluent qui vix primas iuris regulas edocti sunt, etenim esto textus loquatur de emancipato, licèt hic hæres esse nequiret, poterat tamèn bonorum possessionem agnoscere. Vndè respectu huius bonorum possessionis sibi ex confessione præiudicium inferet tantum quoad præsentēs, quia confessio est de re possibili. Neque dicas in *d. l. fin.* puniri quidè confitentem non ex confessione, sed mendacio; Nam hoc nullo iure comprobatur; nec videtur cur mendacium plus præsentibus, quàm absentibus profit; præter quàm quod inter pœnas mendacij hæc in iuris corpore sic explicata non reperitur.

Obijciunt secundo contra eandem primam conclusionem *textum in l. Iulianus, ff. de confessis. ibi. Iulianus ait confessum certum se debere legatum omnimodo*

do

do damnandum etiam si in rerum natura non fuisset, & si iam à natura recessit, ità tamen, ut in astimationem eius damnetur, quia confessus pro iudicato habetur. Unde res legata, quæ nunquam in rerum natura extitit, impossibilitèr legata dicitur, & tamen confessus habetur pro iudicato; igitur falsum est confessione de re impossibili nullum inferre præiudicium.

Hoc argumentum in eo peccat, quia supponit rem legatam nunquam in rerum natura extitisse, quod falsum est; Nam responsum Pauli vel intelligendū est loqui tempore confessionis, prout explicat Gloss. vel ità interpretandum est, ut velit legatum quidem nunquā fuisse factum; non quod res, quā confessus dicit esse iam legatam, nunquam in rerum natura extiterit, prout quisq; verba textus benè perpendens reperiet. ibi. *Et si iam à natura recessit.* Si ergo postea recessit, prius necessariò existere debebat. Quod evidentius explicat *Vlpianus in l. qui Stichum, ff. eod. ibi. Qui Stichum debere se confessus est, siue mortuus iam Stichus erat (tubde, temere confessionis ex Gloss.) siue post litis contestationem decessit, condemnandus est.*

Objiciunt tertio contra secundam, & tertiam conclusionem contrarietatem, quæ ex nostris dictis videtur pullulare; etenim diximus in secunda conclusionem confessionem de re possibili inferre præiudiciū confitenti quoad præsentem tantum, nec quoad absentes; & tamen ex huiusmodi confessione declaratur animus, & confessus se hæredem dicit. Iam verò, si his non obstantibus nequit hæc confessio præiudicium inferre confitenti quoad absentes, cur poterit in casu expresso in tertia conclusione? ergo vel utrobique, vel nulli.

Sed si benè hoc argumentum introspectatur, ex ijs, quæ in tertia conclusione diximus, vilescet; Nam in hoc ultimo casu non potest confessus contra absentem excipere, neque vllum actum contrarium confessioni ostenta-

re, sicque cum ex illa confessione declararetur hæreditatis aditio, contra quā nil viget, meritò & absentes possunt illum conuenire ex eo, quia hæres est, & talem se virtute confessionis declaravit. Non sic se res habet in secunda conclusionem, vbi confessus abstinit ab hæreditate, sicque habet actum contrarium, cum quo absenti resistat; & hæc est germana opinio *Glossa in d. l. fin.* vbi dixit. *Dic tertio quod hic filius in potestate iam abstinerat; unde respondendo se hæredem sibi præiudicat quantum ad aduersarium, non quantum ad alios; si autem non abstinisset, præiudicaret sibi quantum ad omnes non ex vi confessionis, sed aditionis, & quasi contractus.*

Et ratio rationis est, quia confessio mediū tantummodò est non ad adeundū, sed, ut diximus, ad declarandam hæreditatis aditionem animo factam. Iam verò cum quis ab hæreditate abstinet, & se hæredem dicit, poterit ab illo, coram quo fatetur, conueniri ratione confessionis, non autem ab absente, qui, quamuis dicat hæreditatis aditione fuisse iam per confessionem declaratā; nihilominus tamen repellitur ex eo, quia abstinentia ab hæreditate, quæ creditores tam præsentem, quam absentes repellebat, quamuis ea extincta sit respectu præsentium, media confessione, quia confessio hæc non est medium ad adeundam hæreditatem, non dicitur extincta respectu absentium; nam quod sit medium ad declarandam hæreditatis aditionem, parum refert, quia huiusmodi declaratio utpotè non facta coram omnibus non elidit abstinentiam hæreditatis respectu omnium. Quod demonstratur evidentèr à *Paulo in d. l. si filius.* ibi. *Nam ita respondendo pro hærede gessisse videtur.* Igitur, si responsio hæc non valet pro ijs, qui in iure non interrogassent, ut ex *d. l. fin.* quid pretendere queant creditores absentes ignoro. Et sic solum restet argumentum hoc, quod fortassis aduersariorum videbatur Achilles.

11 Pro coronide verò quæstionis ad-

D

uer-

uertatis velim modos, quibus declarari poterit animus. De qua re elegantè *Bart. in d.l. gerit.* Nam si animus declaratur per verba dispositiua, tunc huiusmodi confessio præiudicium inferet, vt consideranti patebit, quia supèr tali declaratione nullum oritur dubium, sin autem per verba suspensiuua, vel enunciatiua, distingue prout *Bartol.* ad què, ne in messè non meam manus immittam, te mitto. Illum confute.

Ne autem in re tam euidenti cōtra dictores habeamus, liceat asserere *Bartolum*, alioque, cum dixere ij confessionem præiudicium inferre quoad præsententes tantum, si confessus hæres esse non potest, voluisse per hæc verba declarare meram abstinentiam ab hæreditate, nec vllam aliam impotentiam; quod euidens est, dum quotquot sunt, *Glossæ* opinionem comprobant. Quod idem sentijisse dicendum est *Vincen. de Franch. in d. decis.* & potissimum *Dominum Consiliarium Paulum Staibanum. in lib. 1. resol. 26. in fine*, qui verè sic explicat punctum in *resol. 86.* vbi de hac re fusius scripsit, quàm in priua. Cæterū non obstare opinor decisionem relatā à *Paschal. de iur. patr. potest. part. 4. cap. 10. n. 20.* quam refert *Thor. in compend. decis. verb. confessio*, vbi decisum refert contra hæredem, qui se talem cofessus fuerat; Nam ibi concurrebat fortassis immixtio in bonis hæreditarijs, vel cōfessio erat facta coram omnibus præse-

tibus; & sic vel locum non habebat abstinentia, vel ea respectu omnium erat iam extincta. Et hæc satis. Cætera ad confessionem pertinentia vide apud *Thefsaur. in decis. 109.* & *Mascard. de probat. lib. 1. conclus. 347.* vbi multa.

SVMMARIVM.

- 1 **P**roponitur opinio affirmatiua.
- 2 **A**d obtinendum beneficium non sufficit sola habitus, & tonsura possessio.
- 3 Beneficia clericis tantum conceduntur.
- 4 Principum concedentium est beneficia interpretari.
- 5 Beneficia non conceduntur sub conditione.
- 6 Clericatus probatio fit ad iudicis secularis instructionem.
- 7 Affertur pro hac sententia decisio S. C. relata à Grammat.
- 8 Soluuntur argumenta stantium pro opinione affirmatiua.
- 9 Clericus non dicitur qui possessionem tantum clericatus ostendit.
- 10 Improbatur opinio Ioannis Andreæ.
- 11 Non sufficit ad probandum clericatum probatio per testes.
- 12 Secus si ij deponant de visu.
- 13 Explicatur textus in l. si qua per calūniam C. de Episc. & clericis.
- 14 Ad cuius confirmationem adducitur cap. 2. cum 3. de cleric. peregrin.
- 15 Explicatur cap. nullus 98. dist.

QVÆSTIO V.

An ad probandum clericatum sufficiant bullæ beneficiorum,
an autem illæ ordinum requirantur ?

In Roaffirmatiua opinione solet afferri Cœcilij Tridentini decretū in sess. 23. cap. 6. de reformat. ibi. *Is etiam fori priuilegio nō gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, & tonsuram deferens, &c.* dum igitur sat est ad hoc, ne quis fori priuilegio parentet, vt ecclesiasticum possideat beneficium, deducitur sat esse quoque, vt beneficij tantū bullas exhibeat.

Secundò pro eadem opinione afferuntur ea, quæ ait Ioann. Andr. quem sequitur Bald. in cap. dudum. de elect.

2 Nam cum per illos sufficiat ad fori priuilegio fruendum sola habitus, & clericalis tonsuræ possessio, quæ non sufficit ad obtinendum beneficium, nisi de illa doceatur, à fortiori sufficet exhibitio bullarum beneficij, ad quod habendum supponitur iam constituisse de clericatu.

Tertiò probatur eadem opinio ex eo, quia Summus Pontifex in beneficij collatione nominat beneficiatum, clericum, igitur ad quid alia probatio? Nam collatio beneficij fuit facta, præuia causæ cognitione, quæ iam supponitur, dum nominatus est clericus qui beneficium obtinuit.

3 Quartò; etenim beneficia nō conceduntur nisi clericis, ergo eo ipso, quo quis beneficiatus est, clericus præsumitur, & consequentèr nulla alia probatio requiritur.

4 Quintò, quia an beneficia sint ritè concessa, nec ne, principum concedentium est interpretari. l. ex facto, ff. de vulg. & pupill. subst. ibi. *Beneficia quidem principalia ipsi Principes solent in-*

terpretari. Verùm voluntatem Principis inspicientibus potest dici eatenus eum id tribuere voluisse, &c. Ex quibus verbis postremò adductis apparet textum loqui de Principibus concedentibus, igitur seclarium non est ea recognoscere, nec aliorum, quamuis Iudices Ecclesiastici sint, benè ne, an male fuerint impetrata.

5 Sextò, cum beneficia non dentur sub conditione; vt egregiè *Gloss. in cap. hos Sacerdotes 7. q. 1.* & consequentèr nō sub conditione an sint clerici, dicendū est verè clericis esse collata, & sic non opus noua recognitione.

Septimò, quia per Bullarum traditionē nil noui recognosceretur, quod cognitum non fuisset à Pontifice, ergo frustratoria reddetur quæcunque alia recognitio.

Octauo; nam quicumque iudex certus esse debet, eum, qui beneficium possidet, clericum esse, cum, qui sua culpa sacros ordines non suscepit, ipso facto nonnullis priuetur ministerijs. cap. cum in cunctis S. clerici. de electioni. & elect. potest: igitur si tanta est Pontificis vigilantia, ad quid bullarum ordinum exhibitio?

6 Nonò, quia clericatus probatio fit tantū ad iudicis laici instructionem: Bald. in l. si qua per calumniam. vers. sed pone quod iste. C. de episc. & cler. Ant. de Alex. in l. quacunque fallens. 5. ff. si quis in ius voc: Porro quæ maior instructio, quàm bullarum exhibitio?

7 Et tandèr pro hac sententia à S. C. decifum refert *Grammat. decif. 81.* Vnde concludendum dicunt huius sententiæ sectatores ad probandū clericatum sufficere beneficiorum bullas.

8 Negatiuæ verò opinionis asseclæ ad ducta in contrarium argumenta soluūt,

D 2

nec

nec obstare aiunt primum ex dispositione *concilij* desumptum, cum per *ly, is*, loquatur *concilium* de clerico. Quare non per hoc, quod aliquis beneficiatus est, clericus esse non debet, vt *Sanfelicius decis. 1. n. 15. tom. 1.*

Minus quoq; obstare inquitur secundum; negant namque ad fori priuilegiū obtinendum fat esse solam habitus, & clericalis tonsuræ possessionem; ecquis delinquens non probaret per testes longam sui habitus possessionem, si opus non esset, vt ordinum bullas exhiberet? Quod si nō sufficit huiusmodi possessio ad beneficium obtinendum, prout aduersarij ipsi & benè fatentur, quomodo fat erit ad clericatum probandum? qua pro re est solemnis decisio *S. C. relata per Capicium decis. 77. n. 7.* nec non vigent iam dicta per *Reg. de Ponte conf. 3. n. 31 in fin. & n. 34. & 35. vol. 2.* Et mirum auditu, inquitur, clericatus possessionem non imprimere characterem, nec quemcunque clericum facere, & prodesse tamèn ad probandū clericatū, ea præcipuè ratione, quia nemo natus clericus, nec talis dicitur qui possessionem tantummodò ostendit. argumento *textus in l. Herrennius ff. de minoribus*, vbi. *Herrennius Modestinus respondit sola salarij perceptione minimè decurionem factum, qui secundum legem decurio creatus non sit.*

10 Vndè ridiculam cum *Carauita* dicūt supèr *ritu 235. n. 20.* opinionem *Ioannis Andreæ* tres casus distinguētis, quorum primus est, cū clericus prius habebatur vt laicus; secundus, quando vt clericus. Tertius, quando fuit captus cum habitu clericali, & non habebatur vt laicus. Etenim in quocunque ex istis casibus clericatum per Bullas probandum asserunt; dum fama neminem potest clericum creare, & in domini sortem adscribere.

Neque officere aiunt tertium argumentum, cum verum sit solere Pontificem nominare beneficiatum clericum; sed ex quibus nam coniecturis illi constare poterit Titium esse clericum? ?

Profectò sic testaretur non ductus ab ordinatione per se facta, sed per alium Episcopum. Vnde eius assertio materialitèr se habet ad probandum clericatum. *Ant. de Butr. in cap. ad hac. de rescrip. Decius conf. 602. Curtius Senior conf. 21.* Quin immò potest aliquis inhabilis reddi ob natalium defectus, qui ad beneficium consequendum exposuerit fortasse se legitimum esse, an nō hic beneficio spoliabitur? Ita sanè; & tamèn Summus Pontifex illud concessit. Quid mirum ergo, si necessariò debent ordinum bullæ exhiberi, cum ex beneficiorum bullis non euidentèr deducatur beneficiatum esse clericum? Et in hoc vltimo casu exhibenda sunt seruitia ecclesiæ præstita, cum non adfint ceteroqui requisita à *Concilio Tridentino*. Quæ responsio applicari quoque potest quarto aduersariorum argumento, quod eodem laborat morbo.

Minus quoque obstare opinantur *d. l. ex facto* deducta in quinta oppositione, cū concedant beneficia fore interpretanda secundum concedētium mentem, sed non benè deduci inquitur consequentiam, ergo non sunt recognoscenda, sed hanc aliam esse deducendam, ergo aliorum non est ea interpretari; quod multum differt à, recognoscere, & ex his soluta arbitrantur sextum, septimum, & octauum argumentum.

Ad nonum autem respondent verum esse quandoque clericatus probationem fieri ad iudicis sæcularis instructionem, non autem sufficientèr instructum reddi ex sola beneficij collatione.

11 Nec fat esse ad huiusmodi instructionem probationem per testes; nam quid aliud deponere possēt testes, quā vidisse illum cum habitu, & tonsura incedentem ecclesiæ inseruendo? Sed hæc probatio non est de clericatu, ad quem docendum requiritur documentum de ordinatione. Ast quid si testes deponerent se vidisse illum ordinari ab Epif-

Episcopo, an in tali casu fidem facerēt itā, vt verè probatus diceretur clericus? Respondent, testes sic deponentes plenè probare, vndè locum haberet *lex si sollempnibus C. de fide instrum.*; cum in huiusmodi casu euidentis adesset probatio, ex paritate doctoratus, qui probari potest per testes, qui actui interfuerunt. *Alex. cons. 107. lib. 7. Bald. in l. non ignorat C. qui accus. non poss.* Neque obstat subdunt *tex. in l. si qua per calumniam C. de episc. & cler.* vbi expressè habetur clericatum probandum per literam; nam quicquid alij dicant, & præcipuè *Reg. Merlin. lib. 2. controuers. forens. cap. 91. n. 25.* loquitur de clericis peregrinantibus, qui difficillimè nec sine suspitione falsi ijs in locis testes reperirent. ibi. *Præterea iubemus vt omnes clerici, atque Monachi, qui de suis ciuitatibus ad hanc almam urbem ecclesiastici negotij, vel religionis causa proficiscuntur, literis episcopi, cui vnusquisque iter faciens obsequitur, muniti adueniant, scituri quod si citra hanc fiduciam accesserint, sibi met imputabunt, quod non clerici, vel monachi esse putabuntur.* Quā sententiam patere dicunt ex *tex. in cap. secundo. de clericis peregrinant.* ibi. *Quod nisi de ipsorum ordinatione canonica per iuonem a tibi constiterit argumenta, eos nec in illis suscipe, nec ad maiores debes ordines promouere.* Profectò an probatio per testes de visu dicatur idonea, & euidentis, iura consule, Et ne vllus hesitationi locus super sit, liceat recensere, inquit, verba *cap. 3. tit. eod.* ibi. *Respondemus quod nisi legitime tibi constiterit siue per literas, siue per testes de illorum ordinatione canonica, non debes ipsos promouere, &c.* quem textum non vidisse audacter asserunt *Merlinum*, qui in d. cap. parum fortasse cautus inquit *Afflictum in const. Apostatantes n. 12.* & *Gram. cons. 510* in errorem lapsos, dum scripserunt in iure cautum non reperiri quod clericatus probatio scripturam desideret. & quamuis *Merlinus* in suæ opinionis comprobationem adducat textum, vt ipse vocat, rotundum in c.

legum 2. quæst. 1. attamen veritas est, illud non excludere probationem per testes, sed iubere tantum vt ordinati à suis ordinatoribus literas accipiant. ibi. *Legum Ecclesiasticarum consuetudo, & auctoritas talis est, vt in causis gestorū semper scripturam requirant, ad eo, vt qui ad sacrum fontem accedit, suum dare nomē præcipiatur, qui ad summum sacerdotium preuehitur, decreto manibus omnium roborato eligitur. Ordinatus autem à suis ordinatoribus literas accipere iubetur.* Et sic immeritò *Merlinum*, inquit dixisse clericatum de illis esse, quæ necessario scripturam requirunt.

Quod si dixeris probari sanè clericatum per testes de iure Canonico, non ciuili, quod necessariò literas requirit, respondent necessitatem hanc non grati asserendam; nam quotiescunque iura concordare possumus & rationali medio, ad quid illa dissona reddere contra *tex. in l. præcipimus C. de ap. pell.?* Quod si nec de iure Canonico per testes clericatum probari dixeris ex *tex. in cap. nullus dist. 98.* ibi. *Nullus aliquaratione transmarinum hominem pones vos in clericatus gradus suscipiat, nisi quinque, aut eo amplius episcoporum designatus sit chirographis. in cap. Transmarinos dist. ead.* ibi. *Transmarinos homines in clericatus honorem nemo suscipiat, nisi quinque, aut eo amplius episcoporum designatus sit chirographis, quod per surreptionem multa solent euenire.* Ioluet *Gloß.* & explicabit simul *hac cap.* dicens. *Hæc capitula loquuntur quando ita remoti sunt, quod sigilla Episcoporum, & etiam loca ignota sunt. Illud quando Episcopus propinquus est, & eius sigillum benè cognoscitur, &c.* Et vt ad propriam veniamus quæstionem, hæc subdit. *Sed pone quod non habeat literas, est ne recipiendus, si probet per testes? ita. extr. de cler. peregr. cap. vlt.* Nam magis credendum est viua voci, quàm mortua (notate, quia citat ius ciuile & nō meminit de cōtrarietate in his iuribus ab aduersarijs adinuenta) in *auth. de fide instrum. S. si verò coll. 6.* *Hugo intellexit hæc capitula ab-*
roga-

rogata ; olim enim habuit locum hoc capitulum propter multitudinem hæreticorum, &c.

Sed quicquid sit de clericatus probatione per testes, de qua innumeros consulite Doctores, vt ad nostram quæstionem regressum faciamus, illud vtique certum est, quod licet beneficium in laicum non cadat, vt in *cap. ex literis. de transactionibus*, inquit negatiuæ sententiæ sectatores in Regno non fieri tales probationes per beneficiorum bullas. Quod patere probant ex ritu *M.C.V.* secundum ordinem *Caraita 235.* vbi. *Item seruat ipsa Curia quod nullus clericus potest comparere nisi personalitè cum documentis* [clericatus. igitur non sufficit documentum beneficiorum, quod diuersum est à documento clericatus, vt aiunt.

Nec obstare concludunt decimum argumentum desumptum ex *decis. S.C.* relata à *Gramm.* cum præterquam quod in hac decisione adfuerunt aliqua citra nostram quæstionem, vt ex ipsius lectura apparet; nihilominus habent vt inquit, pro eorum sententia recensioem decisionem relata à *Sanfelicio in 7. decis. tom. 1.* Quibus omnibus solutis, ad probandum clericatum necessariò requiri asserunt bullas ordinum, vel quæcunque per testes de visu probationem, nec sufficere beneficiorum Bullas,

Quid dicendum? eligentibus trado ambas hæc sententias, Aduerto postremò, quod ad hanc quæstionem spectare videtur articulus ille, an clericus beneficiatus incedens sine habitu & tōsura gaudeat fori priuilegio? Qua prore consule *Concilium Trident. sess. 23. c. 6. constitutionem editam per Sixtum V. Pontificem Maximum anno 1589. incip. cum Sacrojanctam.* Et aliam incip. *Pastoralis.* Authores verò qui supèr hac quæstione scripserunt, innumeri poenè sunt, inter quos *Grass. de effect. cler. eff. 1. n. 1197. Garzi. de benef. tom. 2. cap. 1. part. 7. n. 23. & tom. 1. par. 2. cap. 2. Clar. Sfin. quæst. 36. n. 19. Rodrig. in summ. tom.*

*1. cap. 155. concl. 2. Genuens. in prax. Arch. Neap. cap. 7. n. 7. Nouar. pract. concl. conc. 5. Salsed. ad Diaz. cap. 62. n. 9. Farinac. in praxi crimin. quæst. 8. n. 5. Barbos. in coll. DD. ad Conc. Trid. cap. 6. n. 13. Vrsill. ad Affl. decis. 24. num. 6. Gramm. decis. 81. de Franch. decis. 189. Bouadill. in polit. to. 1. lib. 2. cap. 18. n. 102. Scacc. de iud. caus. ciuil. & crim. cap. 11. n. 19. Caualean. decis. 10. n. 17. part. 5. Sesse de inhibit. cap. 8. §. 1. n. 21. Cauall. comm. contron. quæst. 563. n. 3. Idem. de cogn. per viam viol. in proam. cap. 8. n. 14. & quæst. 44. part. 2. n. 3. Guttier. pract. quæst. 7. lib. 1. vbi Concilium Tridentinum Regia lege confirmat. De Ponte. conf. 24. lib. 1. Vries in suo otio estiuo. part. 2. n. 393. Maur. Burg. de mod. proced. quæst. 65. n. 14. Squillant. de priuileg. cleric. cap. 7. n. 23. Dian. tract. 2. resol. moral. resol. 28. Idem tit. de immun. eccles. resol. 51. Ricc. in 3. part. prax. eccles. resol. 310. & part. 4. decis. 357. Bonac. de leg. disp. 10. punct. 1. quæst. 2. §. 4. n. 10. Macer. variar. resol. lib. 3. resol. 48. n. 22. Pater Ioan. Baptist. Scortia Illustris. Soc. Iesu. select. Pontif. const. Theorem. 382. Pras. de Curte in diuers. iur. feud. cap. 2. n. 91. cuius dicta adunguem refert, & sequitur Dominus Reg. de Marin. resol. quot. lib. 1. cap. 66. n. 7. & 8. vbi post n. 9. habetur decisio Regia Camera, nec alitèr decisum per S. C. scripsit Capyc. Latr. decis. 73. vbi multa ad materiam. *Valentia lib. 2. quæst. 5. punct. 6. & 22. d. 1. quæst. 12. pūct. 2. Vajq. 1. 2. q. 96. art. 5. disp. 170. cap. 3. Lessius lib. 2. cap. 29. dub. 8. n. 63. Molin. tom. 1. disp. 65. Sot. lib. 1. quæst. 6. art. 6. Sanch. lib. 2. decal. cap. 22. n. 2. Suar. disp. 31. sect. 4. nu. 22. Gonzal. Reg. 8. cancell. §. 5. Gloss. 5. n. 6. Paris. de relig. benef. Seraphin. decis. Rom. 393. n. 3. Caroc. decis. 32. n. 3. Bonac. de leg. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 11. Capyc. decis. 112. Riccius variar. resol. 245. Farinac. decis. 158. n. 16. Reg. Tap. in locul. comment. ad ius Regni. tit. de Ep. & cler. tom. 1. n. 4. Visual. in candelabr. aur. in explan. Bulla Sixti V. not. 11. Barbos. de epis. part. 3. alleg. 57. n. 57. Reg. Sanfelicio. decis. 220. part. 2. Capyc. Latr. decis. 173. alijq; quos cumulatiim apud citatos DD. vide.**

SV M-

SUMMARIVM.

- 1 **S**tatus quaestionis.
- 2 De iure Communi fidem non facit apodexis non firmata tribus testibus.
- 3 Comparationes ex Chirographis quomodo sint faciendae?
- 4 An fidem faciat apoca ubi non sunt subscripti tres testes, sed deponunt de characteris notione?
- 5 Afferitur pro negativa opinione duplex S. C. decisio.
- 6 Adducitur alia decisio in contrarium.
- 7 Deposito de characteris notione eadem est, ac manus comprobatio. sed vide post n. 10.
- 8 Coadunata quando inueniuntur?
- 9 Multis probatur periculosam esse manus comprobationem.
- 10 Scripturarum comparatio tota dependet à iudicis arbitrio.
- 11 Pragm. 5. de literis cambij comprehendit apocas bancales quoad manus comprobationem.
- 12 Maxima debet esse iudicis prudentia in manu comprobanda.
- 13 Adducitur pro debitore Praxis opponendi exceptionem.

QVÆSTIO VI.

De Apocarum probatione, & comparatione scripturarum. ubi de intellectu ad Pragm. 5. de literis Cambij n. 4.

V M quaestio hæc in praxi dubia reddatur, liceat speculationibus parentare, ne occasionem præbeant senioribus Iuris consultis quaestiones haf-

ce penitus effugiendi. Cardo igitur difficultatis in hoc vertitur, an apocæ quamuis propria debitoris manu subscriptæ, non tamèn testibus fulcitæ, nec à Notario signatæ, ac proinde priuatæ per Gloss. in l. instrumenta C. de probationibus, fidem faciant ita, vt debitor audiri nequeat nisi in vinculis, vel factò deposito, ex dispositione Pragm. 63. sub tit. de off. procur. Cæsar. §. item si supplica. n. 2. & §. item volemo. num. 6. Qua supèr re cæteras inter Cæsareas sanctiones viget. l. instrumenta C. de probationibus. ibi. Instrumenta domestica, seu priuata testatio, seu adnotatio, si non alijs quoque adminiculis adiuentur ad probationem, sola non sufficiunt. S. fin. auth. si quis C. qui potiores. ibi. si tamèn quisquam aut deponens, aut mutuus, aut alias contrahens cõentus sit sola Scriptura eius, cum quo contrahit, sciat scripturam non sufficere ad probationem. Quod

clariùs ostenditur, & explicatur in legis initio. ibi. Si quis vult cautè deponere, non solum credat accipientis scriptura, sed ad vocet, etiam testes idoneos, & fide dignos non pauciores tribus. Sed & si quis aut mutui instrumentum, aut alterius cuiuspiam contractus fecerit, & noluerit hoc specialiter in publico confiteri, non ex ipso videatur credibile, quod scribatur super mutuo documentum, nisi etiam trium testium abhibeatur presentia fide dignorum. Sic paritèr disponitur, per S. si quis igitur. Auth. de instrum. caut. & fid. ibi. Sed is, qui depositum dat, aduocet & testes vt possibile & honestos, & fide dignos, & nõ minùs tribus, vt non in sola scriptura, & eius examinatione pendeamus. Concordant. l. Scripturas, cæteræque, quas, ne tempus terere videar, suppono tantum, non refero. Vndè S. C. teste Afflicto in decis. 104., censuit fidem facere Apocam priuatam licèt ab alio constructam, modò fuerit à proprio debitore subscripta, nec non à tribus testibus deponentibus, se à debitore, & creditore simul rogatos, vt se in illa subscriberent apoca, quam ipsi creditor, & debitor aiebant propria debitoris manu subscriptam. Itaque licèt testes

stes non deposuissent de visu, quia vero assererent se à debitore rogatos, & consequenter de debitoris mādato deponerent, *Sacrum Consilium* arbitratū est huiusmodi apocam fidem facere. Ex quibus liquet iam à fortiori fidem ostētare, si tribus fulcita fuerit testibus deponentibus de visu, nec non asserentibus conspexisse debitorem se in illa subscribentem.

- 3 Quoniam autem assolent in testium defectum fieri cōparationes ex publicis scripturis, ut in *l. comparationes C. de fid. instrum.* ibi. *Comparationes literarum ex chirographis fieri, & alijs instrumentis, quæ non sunt publicè conscriptæ, satis, abundēque occasionem criminis falsitatis dare, & in iudicijs, & in contractibus manifestum est: ideoque sancimus non licere comparationes literarum ex chirographis fieri, nisi trium testium habuerint subscriptiones, ut prius literis eorum fides ponatur, vel ex ipsis hoc deponentibus, siue omnimodo duobus ex his, siue comparatione literarum testium procedente, & tunc ex huiusmodi chartula iam probata comparatio fiat; aliter etenim fieri comparationem nullo concedimus modo, licet in semetipsum aliquis chartam conscriptam proferat, sed tantummodo ex forensibus, vel publicis instrumentis, vel huiusmodi chirographis, quæ enumeramus, comparationem trutinandam, &c.* ut cæteras deseramus quæstiones, quærimus hic in mera praxi insistendo, an fidem faciat apoca, in qua adsint tres testes, nō subscripti, sed deponentes tantummodo de debitoris manu, non quod illum scribentem viderint, sed quia eius characterem notum habent. Vndē similitudinem tantum arguerent.

- 4 Et sup̄ hoc puncto in promptu sese offert decisio duplex Sacri Consilij, altera relata ab *Affl. in decis. 181.* altera verò à *Grammat. in decis. 84.* in quibus apparet supremum illum Senatū iudicasse apocam tribus testibus non fulcitam, sed comprobatam à tribus deponentibus sibi illam propriissimam debitoris manum videri, & ipsissimum,

vt ita dicam, characterem, ast non deponentibus de visu, nullam penitus fidem facere.

- 6 Sed ex diametro opponitur eiusdem Senatus decisio relata à *Sanfelicio in decis. 155.* vbi, apoca non subscripta à tribus testibus, sed comparata cum alia scriptura publica iuxta praxim traditam ab *Affl. in d. decis. 181.* & simul cum testibus deponentibus de notione manus debitoris, vel cum vno teste deponente de visu, tanquam plenissimam faciens fidem habita est.

Hinc prima fronte videtur decisiones istæ nullam pati contrarietatem ex eo, quia diuersos perstringunt casus. Attamen hæsitandi ansam præbent quæ refert *Affl. in d. decis. 181.* Hæc ille: *Si utroque modo testibus, & comparatione, plenè probat, & intelligitur de approbatione testium, qui viderunt illum prescribere apodexem, ut declarat Bart. &c.* Vnde incidenter, sed ad rem nostram, vt videbitis in decursu quæstionis dubitatur, an si interuenerint testes deponentes de notione characteris, vel vnus de visu, & comprobatio alicuius publicæ scripturæ, talis apoca fidem faciat? tãtò magis, quod in casu relato ab *Affl.* aderat præter depositionē testium, manus comprobatio.

- 7 Et quidē sistendo super dictis à *Sanfelicio* dicerem quod, si plenam fidem non facit Apodexis per comparationē characteris tantum, nec plenam faciet fidem, additis comparationi depositionibus trium testium dicentium de characteris notione. Quæro enim quid vltèriùs addit huiusmodi depositio? Profectò illud idem dicit, quod manus comprobatio; nam sicuti illa similitudinem arguit, ita & hæc testium depositio. Vndē sicuti si mille adducerentur scripturæ, per quas debitoris manus verisimilis demonstraretur, nihilominus tales comprobationes plenam fidem non facerent, quia idem ostenderent, ita etiam si mille testes deponentes de manus notione cum illius comprobatione producerentur, neque plenè probarēt, quia

quia idem arguerent. Et ratio rationis est; nam quotiescunque aliqua probatio de se intrinsecè inefficax est, si mille comprobationes illius speciei adderentur, quia omnes essent similiter inefficaces, non probarent. Non sic se habent testes de visu, qui quia de se efficaces intrinsecè sunt ad probandum in casu nostro, licèt vnus tantum non probaret ex *l. iuris iurandi C. de testibus*, tamèn si alij adderentur, plenè probarent. Falsum igitur videtur quod aiebat *Sanfelicius*, comprobationem nempe scripturæ cum depositione testium dicentium de notione manus plenè probare. Reliquum ergo est, vt breuiter examinemus quod præterea ait, plenè scilicèt probare Apocâ comprobata cum publica scriptura, vel cum tribus deponentibus de characteris notione (quæ duo, vt vidimus, idè sonant) addito vno teste deponente de visu. Quod quàm falsum sit ad euidentiã patet, si verus est textus supra relatus in *l. iuris iurandi C. de testibus*, per quem habemus dictum vnus dictum nullius esse.

Neque iuuat obijcere hoc in casu non tantummodò vnum testem adesse, sed alios aliter ad rem deponentes, vel saltèm manus comprobationem, & cū, quæ singula non profunt, coadunata iuuent ex *l. 1. C. qui se numer. tutor.* nulli dubiũ esse posse, quin huiusmodi apocâ plenè probet. Nam facillima præest responsio, quia, vt obiectioni locus esset, testes non deberent esse singulares; præcipuè cum coadunata tunc iuuent, quando sunt intra eandem speciem. In promptu est exemplum. Pone aliquem de visu deponentem, alterum vero de auditu circa homicidium. Certè hi duo non plenè probarent, sicut verè probarent duo testes de visu. Cur hoc? nonne coadunata iuuant? ita sanè, sed coadunata hæc non dices esse in eadem specie. Sic in casu nostro discurrere fas sit, vbi testes essent in diuersa deponendi specie repositi. Igitur neque conuincit hoc se-

cundum caput expositum à *Sanfelicio*.

Nec miremini velim me negare fidè facere tres testes deponentes de characteris notione; cum cæteroqui appareat per *d. l. comparationes* probatã iam dici apocam comprobata cum publica scriptura, quæ comprobatio, vt diximus, idem sonat, ac testium depositio. Nam facilis adaptatur responsio; & multiplex quidem. Prima esse potest, quia primus casus habetur iniure expressus, secus verò secundus; Secunda, nam maiorem vim habet cõprobatio ex publica scriptura, quàm depositio testium deponentium de characteris notione, quia testes facillimè corrumpi possent, non tam facile autè publica scriptura. Tertia desumitur ex negatione assumpti aduersariorum; ipsi enim assumunt sat esse solam comprobationem ex publica scriptura, quod ego penitus nego. Pro cuius dicti explanatione audite quælo *textum in § si verò tale quid. Auth. de instr. caut. & fid. ibi. Verum: amèn sit hoc iudicantis prudentia simul, atque religionis, vt (notate) veracibus potius pro talibus credas. & nos quidè secūdum hunc modum existimamus oportere probari fidelia documenta. Audite, inquam. textum in §. si quis igitur. Auth. eod. vt non in sola scriptura pendeamus, &c.* Patet ergo, licèt *l. comparationes* comprobationem admittat ex publica scriptura, nihilo tamèn minùs textus hos supra relatos aliquid aliud requirere, prudentiam scilicèt in veritate indaganda. An autèm iudex ex sola manus comprobatione veritatem queat indagare, ex ijs, quæ licèt breuiter è variorum Doctorum pronuntiatis dicturi sumus, colligetis, & fortassè in negatiuam partem inclinabitis, quamuis *Sanfelicius* asserat in *d. decis.* eius dicta esse secundum cõmunem opinionem addentium ad *Aff. in d. decis. 181.* Sed inter cæteros vidi ego *Vrsill.* qui *n. 8.* asserit scripturam ab vno teste subscriptam bonæ, integræque famæ, aliqualem fidem facere, & deinde *n. 12.* hæc ait. *tunc videtur*

E

com-

comparatio necessaria, quando apoca primata haberes unum testem de visu, & iuuaretur comprobatione; nam tunc benè probaret. Ut ergo ad rem deueniam, quæro ego, quandonam apoca iuuaretur comparatione? Certè quando comparatio talis esset, vt procul dubio iudex non errare certioraretur. Sed adestne modus iste comprobandi in conscientia tutus? Vtinam sanè. Et quã difficilis sit huiusmodi comparatio, consulite quæso Menoch. de arbitrarijs lib. 2. cent. 2. casu 114. n. 14. & 15. vbi quasi se contra Aff. dixisse pœniteat, asserit periculis vndique oblitam esse manus comprobationem, cum quotidie adeo callidi manus adulterantes reperiantur, vt nullo prorsus modo discernere queamus verum à falso, asserendo Zasium lib. 2. singular. resp. cap. 25. referentem de quodam Monacho. Vnde postremò sic concludit. Oculos ergo iudex noster habeat lynceos. Quare Boërius in sua aurea decis. 172. post n. 18. ex loquendi modo videtur velle apocam, ad hoc, vt ad plenè probandum sufficiens reddatur, debere continere vna cum comparatione testes de visu deponentes. Qui author quàm sit oculatus supèr hac materia, patet in decis. 282. vbi praxim obediendi literis Dominorum famulis tradit. Et sic quod ait Bart. in l. admonendi ff. de iur. iur. intelligendum arbitrator prout explicat Aff. in d. decis. 181. vt scilicèt loquatur, quando testes de visu deponerent.

Vt autem cum *Sanfelicio* concludamus, ne in praxi à S. C. sententia discrepemus, dicendum est supremum illum Senatam ex characteris comprobatione, & ex alijs verisimilitudinibus verissimam habuisse debitoris manum; ac proinde veritate ductum sic iudicasse; Etenim ex d. S. si verò tale quid aperte colligitur scripturarum comparatione totam à iudicis arbitrio pendere. Quod quàm difficile sit, satis supèrque supra vidistis. Et dū hæc scribo, referunt hic Neap. quendam scribendi arte peritum suæ excellentiæ manum adulterantem,

e banco quodam bis mille aureos retulisse, & casus latebat, aiunt, ex characteris similitudine, sed aliundè innouit. Non desunt ergo nostris hisce tempestatibus qui benè hominem pingunt, & fingunt.

Vndè & ego concluderem, præter manus comprobationem aliquid aliud requiri documentū, ex quo iudex queat veritatem indagare; nec *textum in d. l. comparationes* sic absolute intelligendum; dicerem verò non requiri tres testes deponentes de visu, cum isto in casu nulla requireretur comparatio desupèr, sed vel duo, vel alię verisimilitudines.

Quare in rationibus supra adductis insitendo assererè quoque, vt ad quæstionem primo loco propositam tādè reuertamur, fidei non facere tres testes deponentes sibi videri proprium debitoris characterem, quo apocam scriptam vident; Nam si non sufficit sola comprobatio, sed aliquid aliud requiritur, à fortiori non sufficient tres testes sic deponentes, sed aliquid aliud requireretur ad comprobādam huiusmodi apocam, quæ iuuari non posset comparatione, quæ idem ostenderet, verum alia verisimilitudine, qua falsitatis suspicio elideretur. Hinc collige ex duabus superius assignatis rationibus, quod, quamuis asseramus sat esse solā comprobationem ad apocæ verificationem, modò huiusmodi comprobatio fiat ex publica Scriptura, nihilominus non idem dicendum sit de testibus deponentibus se notam habere debitoris manum.

Sed circumscrip̄ta iuris communis dispositione, contraria lex est in Regno nostro, qua euincitur contra ea, quæ hucusque diximus, apocam verificatā iam dici, si tres testes modo, quo supra, deponerent. Hæc est *Pragmatica quinta sub tit. de literis cambij n. 4. S. e perche. ibi. E perche tal volta quelli, che accettano le lettere di cambio, negano di hauerle accettate, per non venire al pagamento, e dar maggior dilazione al credito.*

ditore, per enitar questo inconueniente, volemo, & ordinamo, che non ostante qualsiuoglia legge in contrario, esaminandosi tre testimonij degni di fede, li quali attestino, che li pari mano di quello, che l'hauesse accettata, per hauer' nota la mano sua, che con questa sola proua, & hauendo il creditore data pleggiaria di restituire quello, che indebitamente esigesse insieme con l'interesse de cambij, e recambij, e di più venticinque per cento di pena da pagarsi al creditore, & al Fisco, cioè à ciascheduno la metà se le debba dare l'esecutorio reale, e personale, non derogando alle pene, che per le leggi, e Pragmatiche di questo Regno incorrono quelli, che negano la lor firma, in virtù de quali si debbia castigare criminalmente. Ex quibus verbis nulli dubium esse poterit, quin licet Pragm. loquatur de literis cambij, comprehendat quoque apocas bancales, dum; cum dispositio fit circa characteris cognitionem, eadem militat ratio in istis ac in illis, & proinde eadem debet esse dispositio ad *tex. in cap. 3. extr. de appellation. cū præcipuè Pragm. dispositio non sit circa pœnas, quæ eadem sunt, sed circa modum probandi; & sic non valet asserere pœnas non esse extendendas ex cap. odia de reg. iur. in 6.* Etenim hinc nullâ pœnarum extensionem admittimus sed tantummodo modum comprobandi scripturas eruimus.

12 Vndè ex his fortius aduertamus, qualis esse debeat iudicis prudētia in apoca verificanda ex dictis testium. Iterum ergo cum *Mench.* dicendum. *Oculos iudex noster habeat lynceos.* Nihilominus, vt fraudibus, quoad possumus, obuiemus, si debitor viderit suam nō esse, de qua testes deponunt, manu n, cū citatus fuerit ad apocam recognoscendam, illicō opponat exceptionem non numeratæ pecuniæ; nam tūc creditor oneratur numerationis probatione, vt decisum testatur quoque inter ceteros *Sanfelicius decis. 152.*

13 Ad quam praxim benè fundandam pro debitore, duo debent concurrere.

Primum quod debitor non fuerit confessus ex interuallo per geminam confessionem, prout iudicatum refert idem *Sanfelic. d. decis. num. 6.* Secundum est, quod talis exceptio opponatur infra biennium, ad hoc scilicet, vt onus probandi numerationem in creditorem transferatur *l. in contractibus C. de non numerata pecunia. Affl. in const. causa per. & Sanfelic. in praxi. d. modo interloq. in causis ciuil. n. 28.* S. c quoque exceptio rei non traditæ proponenda erit infra triginta dies *d. l. in contract. S. super ceteris. Sanfelic. l. cit.* qui praxim hanc benè fundat, nec eius dicta refero. Vide ibi multa, nec non apud *Affl. in d. const. causa per. & Carauit. riu 156.* Et ad opponendam fori declinatoriam, vt scias tempora, quæ in apoca supponuntur, contule *Roust. supèr Pragm. 63. de off. procur. Cesar. S. item volemo post nu. 51.* vbi adunguem refert pulcherrimam decisionem benè à *Sanfelicio* rescriptam, in *decis. 154.*

S V M M A R I V M .

- 1 **P**roponitur primum aduersariorum argumentum.
- 2 Ob strepitus expelli possunt malleatores.
- 3 Dispositio, & verba cap. pridem 18. quæst. 2.
- 4 Barones possunt artium fetidarum exercitium prohibere.
- 5 Refertur ad rem deciso S. C.
- 6 Proponitur secundum argumentum.
- 6 Verba constitutionis Regni, quæ passim.
- 8 Dispositio Pragm. 3. de meretricibus.
- 9 Constitutio, quæ passim, locum habet contra studentes.
- 10 Verba cap. Neapol. super aduenarum expulsionem.
- 11 Scholares multis gaudent priuilegijs.
- 12 Proponitur tertium argumentum.
- 13 Respondetur ad primum.
- 14 Nemo arte sua uti prohibetur.
- 15 Causa studiorum priuilegiata.
- 15 Inter studentes, & aduocatos nulla con-

- situenda est differentia.*
- 17 *Publica utilitas replens sapientibus civitatem præfertur.*
- 18 *Respondetur ad secundum argumentum.*
- 19 *Fœmina meretrix quandoque expelli nequit à locis honestis.*
- 20 *Cap. Neapol. loquitur tantum de habitantibus.*
- 21 *Nec operatur contra Neapolitanos.*
- 22 *Respondetur ad tertium argumentum.*
- 23 *Adducuntur verba Consiliarij Annæ.*
- 24 *Cap. Neap. non extenditur ad studentes immorantes in domibus Neapolitanorum cum Neapolitanis.*
- 25 *Lectorem non esse expellendum suadetur rationibus poliicis.*
- 26 *S. C. in hanc sententiam inclinavit.*
- 27 *Admittitur in praxi appellatio ab expulsiõne.*

Q V Æ S T I O VII.

An lector expellendus sit à locis honestis? vbi multa incidentèr de huiusmodi expulsionibus. ad intellectum gratiæ concessæ Neapoli.

V M passim huiusmodi angustijs miserimi lectores præmatur, iure optimo arbitratus sum adnectere quod mensibus elapsis evenit, vbi varia intexam capita, ne quid post hac contra eos intentetur. *V. I. D. Dominus Blasius Cusanus lector ex primarijs in vrbe hac Neapoli iura edocere cepit in vico ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ Maioris; anno verò sequenti comparuerunt in S. C. complatarij, eius expulsionem petendo. Commissa causa Domino Consiliario Hortensio Pepi, mādavit hic, vt infra biduum extractaret Blasius Cusanus Lector iuris Civilis, & causam habens in contrarium compareret. Comparuit Blasius, & relata causa in S. C. propriè in Rota Illustrissimi Marchionis Olineti, multa hinc inde obijci debuissent, quæ ego proprio ex parte ordinatè disponam, ne imposterum nullus hæsitacioni locus præstetur.*

1 *Opponere ergo debebant Complatarij Blasium omninò expellendum triplici ex capite. Primò, quia, cum certum sit posse ob strepitus expelli Malleatores ex Alex. ad Bart. in l. 1. in fin. vers. sed quid si malleatores C. de Bud. liber. lib. 1. Luc. de Penn. in d. l. 1. ex tex. in*

cap. pridem 18. quest. 2. vbi. Pridem præcepimus, vt de monasterio Sancti Andree, quod est super Mascalas Baptisteriũ propter Monachorum molestias debuisset auferri. Cumque indubitatum sit barones posse ob publicam causam, aërisque salubritatè artes foetidas prohibere. Capiblanc. de baron. Pragm. 14. n. 15. & ad complatariorum querelas, vicinus, qui ratione officij malo ceteros afficiebat odore, fuerit expulsus ordine M. C. V. & S. C. prout refert Sanfelice. decis. 127. n. 4. tom. 1. certum, indubitatumque videtur expellendum fore lectorem ob scholarium frequentiam, strepitu, obscœnisque de morè verbis aliorum modestiam turbantium, & in virorum animos proprias erga vxores Zelotypiam inducentium.

6 *Secundò, si in iure nouum non est ab honestis locis meretrices esse expellendas ex Capoll. tract. de seruis. inr. pasc. n. 25. prout in Catalonia Principatu cautum esse idem testatur, quamuis illæ ijs in locis proprias haberent domos. Peguer. decis. 12. in fin. & vbi que idem seruari ex iuris communis dispositione docet Luc. de Penn. in l. si qua C. de spect. & Scanlib. 11. Ripa in tract. de peste tit. de remedijs præs. vers. 18. n. 164. Ant. Gomez. de iniurijs c. 6. col. fin. & in Regno*

7 gno nostro est cōstitutio, qua passim vbi. Qua passim venalem formam exhibuit, & vulgo prostitutam se prauit, huius criminis accusationem amouit. Violentiam tamen ei ingeri prohibemus, & inter boni testimonij fœminas eius habitationem vetamus. Quam constitutionem in viridi obseruantia esse hîc Neapoli testatur *Affl. ad eandem const. n. 1.* illam multis autoritatibus, & iuribus comprobans. In quas etiam meretrices anno 1577. edita fuit *Pragm. in vltima compilatione tertia sub tit. de meretricibus*, qua prohibentur illæ immorari in vico Catalano, quam *Pragm. Rouit.* extendit ad omnia alia loca, in quibus honestæ personæ immorantur, ne dum Neapoli, sed toto in Regno vigore constitutionis, qua passim, suprâ relatæ. Si, inquam, hoc in iure nouum non est, ea profectò ratione, quia, cum morbida facta pecus totum corrumpat ouile, facillimè inhonestæ honestas corrumpere, quis dubitet quin lector expelli debeat ab honestis locis, cum studentes Neapoli inter infames personas numerentur? Vnde dictam constitutionem locum habere etiam contra studentes 9 asserunt *Rouit. in d. Pragm. 3. de meretric. Andr. & Gloss. in d. const. qua passim*, vigore videlicet priuilegij huic ciuitati Neapolitanæ concessi anno 1504. à Catholica Maestate in vltima compilatione, 59. ibi. *Item considerato, che per lo publico honesto viuere, & honore di questa città, gentil huomini, e cittadini honorati da essa per antichi riti, costumanze, legge, & offeruanza li studianti, & huomini forastieri senza moglie, e femine senza mariti, che viuono inhonestamente, non ponno, nè deuono habitare, fra essi gentil huomini, e cittadini da bene, & honorati, per questo per offeruanza di detti buoni riti, & honorate, e buone costumanze questa città in genere, & in specie supplicano Vostra Catholica Maestà si degna à maggior fauore di dette offeruanze concedere licenza, autorità, & ampla potestà à alli Magnifici eletti di questa città, che accadendo il caso, che detti studianti,*

& huomini forastieri senza moglie, e donne senza mariti, & inhoneste si trouaranno habitare intra, & appresso li gentil huomini, e cittadini da bene, & honorati di essa città, ad ogni istanza di essi vicini si debbiano, e possano cacciare senza contradittione, ò repugnanza de quelli, ne di quelle li hauesero allogate le case, nè possano dimandare, nè allegare loro interesse delli pesoni di dette case. Placeat potentiss. & Sereniss. Regi. De quo priuilegio meminit *de Franch. decis. 316.*

11 Vndè quamuis studentes multis gaudeant priuilegijs, quæ recenset *Rebuff. tract. de priuileg. schol.* hoc tamen non iuuantur, teste *Rouit. in rubr. Pragm. 1. de scholar. doctorand. n. 2.*

12 Tertiò, quamuis lector actualitèr non legat; nihilominus adhuc expellendus videtur, si fœminas honestas domi non retineat. vigore *d. cap. ibi. Et huomini forastieri senza moglie.* Concludi igitur debebat, cum de iure communi, Regni, & municipali cautum sit studentes expellendos ab honestis locis; quinimò de iure municipalì Neapolis etiam exteros fœminas domi non retinentes, *Blasium Cusanum* expellendum tanquam exterum, nec Domi fœminas honestas retinentem, sed varios studentes incolas, qui complateariorum animos ad Zelotypiam erga proprias vxores vrgebant, præcipuè cum vicus ille proximus esset Ecclesiæ *Sanctæ Mariæ Maioris*, & consequentèr ij religiosi continuos ob strepitus vexarentur.

Hæc sunt, quæ in *Blasium* vel obiecta fuere, vel obijci potuissent, quæ 13 que non obtare videbantur. Non primum caput. Cum non tam facilè credendum sit malleatores expelli posse, prout videri poterit apud *Mench. de arbitrar. lib. 2. cent. 3. casu 237.* Imò *Pres. de Franch. in decis. 625.* refert in 14 S.C. decisum non impediendum filatorij exercitium, si quis fortasse molestia afficeretur, cum nemo arte sua vti prohibeatur. *l. quero ff. de iur. patr. l. fin. ff. de obseq. à liber. par. præstam.* Sed dato hoc; nihilo-

nihilominus cum studiorum causa aded
 15 fauorabilis sit, vt legumlatores maxi-
 ma, & penè innumera beneficia stu-
 dentibus concesserint, ex *DD.* omnibus
 16 *in Ausb. habita C. ne filius pro patre*, vt,
 in quam, nulla sit constituenda differē-
 tia inter scholares, & aduocatos ex eo,
 quia par est eorum conditio. *Menoch.*
de arbitrar. lib. 2. cent. 3. casu 237. n. 1. &
 4. clarè patet, si per *Bart. in l. 1. ff. soluto*
matrim. n. 3. non potest scholaris fabrū
 malleantem expellere, dum fabro in-
 ferretur iniuria, nec expelli posse scho-
 lares ipsos ob innumera priuilegia ipsis
 concessa, quæ fabris concessa non
 sunt.

Quin etiam hoc aded verum est, vt
 quisque ob strepitus studium scholari-
 bus impediens sit expellendus. *Alex.*
ad Bart. in l. 1. C. de stud. liber. quem re-
 fert *Sanfelix. decis. 227. som. 1. post num. 3.*
 Pulcherrimam dat *Gloss.* rationem in
 17 *d. l. 1. in verb. auertat. ibi. Faber non potest*
malleare iuxta scholas; publica enim vti-
litas, qua replet ciuitatem sapientibus, præ-
fertur. Cum igitur iurium lectura ad
 publicam tendat utilitatem, quamuis
 omnia obstassent, non expellendus vi-
 debatur *Blasius* iura edocens, dum pu-
 blica ex utilitate multa conceduntur,
 quæ alioquin non essent concedenda.
Felin. in cap. nonnulli in princ. verb. fauo-
re extr. de resc.

18 Neque obstare videbatur secundum
 caput, cum aduersarij arguant è merc-
 tricibus ad studentes. Et quamuis *Me-*
noch. lib. 2. de arbitrar. cent. 4. casu 328. n.
 14. aiat non posse expelli fœminam,
 19 quæ ob sui ipsius amorem amanti co-
 piam fecit. ex ratione *tex. in S. illud. vers.*
nonimus. Ausb. quibus modis nat. effie. leg.
 attamen esto hoc, expellantur iam me-
 retrices, miserimi Palladis Affectæ in-
 fame nomen induant, literarum per-
 dant insignia; ab honestis, inquam,
 erumpant locis, non indè sequetur ex-
 pellendum lectorem. Cum enim *d.*
cap. ius commune corrigat, strictè est
 intelligendum, vt iurium correctiones
 euitemus ad *l. precipimus C. de appell.*

Et sic eos tantummodò studentes com-
 prehendere dicendum est, qui honestis
 in locis habitant, non qui ad ea ince-
 20 dunt, vt iuribus imbuantur. Præterea
 21 in factò addebatur sub *Blasij* discipli-
 na innumeros adesse studentes Neapo-
 litanos, in quos non operatur priuile-
 gium concessum Neapoli. *De Franch.*
decis. 316. multos verò è vicinis oppi-
 dis ciues, qui eodem gaudere debent
 priuilegio per *l. qui ex vico ff. ad municip.*
pal. De Franch. d. decis. Quare ex indu-
 bitato iure videbatur *Blasius* non ex-
 pellendus.

22 Neque obstare prætendebatur ter-
 tium caput; Nam prout aduersarij quo-
 que pleno factabantur ore, cum *Blasius*
Cusanus vir sit doctoratus laurea multi-
 cè insignitus, modestia, virtutibus,
 moribus, literis, pietate perspicuus,
 nulli dubium esse poterat quin contra
 ipsum non operaretur priuileg. Neapoli.
 23 En verba *Consiliarij Anna in singular.*
 338. *Sed magna fuit questio vtrum Do-*
ctor, aut clericus cum scholaribus possit
expelli viriute capituli Neapolitani, Do-
minus Iacobus Lotberius Doctor erudiss-
simus meus nepos ex sorore pro magnificis
decurionibus iudicauit debere expelli, &
cum esset appellatum ad Sacrum Consiliū
de anno 1570. in causa magnifici V. I. D.
Antonini Montij advocati Magni, & Re-
uerendi Ioannis Domini de Turfio, quid
fuerit determinatum, apud Cesareum Se-
cretarium videri poterit. Et anno 1576.
cum quidam Scholaris Ciuitatis Melpa,
qui iam recitauerat puncta tentatisua, de-
creto Magna Curia expellendus esset, ha-
buit recursum ad Illustrem Regentem Sa-
lernitanum, qui, stante quod iam licen-
tiatus erat, ordinauit Magna Curia quod
superfederet per decem dies, donec docto-
raretur. Hæc ille, ex quibus patet pri-
imum casum pro decisione referre se ad
 vltimum.

Cum igitur, pro vt in dies deciditur,
 certum sit Doctorem expelli non pos-
 se vigore d. priuileg. Neap. dubium est an
 expellendi sint studentes cum iplo cō-
 morantes, super quo ab *Anna*, vt vidi-
 stis,

stis, non refertur decisio, sed vt dixi, refertur decisio in ultimo casu tanquã comprehenso in primo. Quod vt pateat, *Ramus* eruditissimè in rubr. Prag. 1. de scholaribus doctorand. n. 3. & sequet. ait d. cap. non militare in illos studentes, qui in Neapolitanorum domibus, ceterorumque honestorum virorum, cum ijs immorantur, quamuis pro ipsorum habitatione pensionem solueret Domino. vigore. l. 2. & seq. ff. de usu, & habitatione. Et meritò quidem, si ad rē discurrere fas est d. cap. locum habere non debet in studentes cum honestis vitis habitantes; Etenim si ij honestis locis parentarent, occasio præberetur varia potius patranda facinora, quam iuribus, cæterisque scientijs operam dandi. Imò in hoc tertium caput producebatur fides, qua constabat studentes immorantes cum *Blasio* sacris ordinibus esse fulcitos, ac proinde non comprehensos à d. cap. quod clericos non comprehendit, quia maximum est ecclesiasticæ iurisdictionis præiudicium, quo casu laicorum statuta clericos non ligant, vt aliàs diximus.

25 Tandem non expellendus videbatur *Blasius* rationibus politicis; etenim impium videtur in lectores litem decidi. Quod si accideret, iuriconsultis imposterum loca deficerent, vbi iura edocerent, Quin imò Neapolitani ipsi, & iudices, eius filios, non vt scientijs imbuerentur, sed vitijs ad lupanaria, vbi iam Doctores iura edocerent, vel inuiti mitterent, & si hucusq; studia tot sapientibus urbem hanc repleuere, quot dignitates ipsæ præferunt, lasciuia sceptrum assumente, meretrices vt sua quoque iura edocerent, læto animo studentes contubernales reciperent, eosque tanquam insipientes perderent. Quod quàm ingens præiudicium, nec non perniciem Regno Neapolitano afferret, nec imparem hostibus risum, nemo sanæ mentis est, qui non videat. Vndè concludebatur *Blasium Casanum* non expellendum, sed manutenendum in possessione legendi in illa domo, in

qua per annum nulla cõplatearios molestia affecit, imò & cõplatearij ipsi fuerant passi meretrices commorari.

26 Relata causa in S. C. varia hinc inde fuisse perpensa, postremò arbitratum fuit S. C. clausis nonnullis fenestris, *Blasium* non expellendum. Acta sunt penes *Lazium Clauelli* actuarium S. C. in quibus non erit reperire decretum; Etenim sacer ille Senatus cēsuit fortassis non scribendū, ne scholaribus imposterum occasio præberetur molestijs vicinos afficiendi, nec non lectoribus impertinentes, maliſque imbutis moribus studentes retinendi vtpote certis non expulsionem, vigore decisionis S. C. quæ per DD. omnes legis vim habet in Regno. Nam nouum non est solere quandoque S. C. exequi tantum quæ statuit, absque eo, quod decretum scribatur, ad scandala, cæteraque huiuscemodi vitanda; vt in simili casu, sed contrario decreto hoc accidisse circa mulierum inhonestarum expulsionem refert *Gizzarell. decis. 56. n. 28.* Hæc sic me retulisse non displicet, ne amplius quisquis sit contra lectores aliquid intentare audeat, dum, cum multoties causa hæc agitata fuisset in S. C. semper indecisa steterit.

Hinc ad vberioremem huius materiæ notitiam aduerte quod, licet à sententia expulsionis nemo appellare possit, prout voluere *Bald. in l. unica C. si de monach. poss. fuer. appell. & in l. 1. ff. de fer. Alex. & Iason in l. 1. ff. solut. matr.* ea videlicet ratione, quia, cum huiusmodi causa celeritatem patiatur, est aded priuilegiata, vt appellari nequeat, per *Barb. & alios in l. fin. ff. de appell.* & ita, vt die feriata procedi possit. *Rom. in l. si vero ff. sol. matr. Felon. in cap. Ecclesia Sanctæ*

27 *Maria extr. de const.* nihilominus appellatio in praxi recipiatur, pro vt patet ex supra relatis decisionibus.

SUMMARIUM.

- 1 **A**sfertio Rouiti.
- 2 **P**acta rescissoria fuerunt cognita tantum à recentioribus.
- 3 In contractu emphyteutico Dominus per receptionem partis Canonis non sibi præiudicat quoad caducitatem.
- 4 Quod applicatur à Rouito in casu nostro.
- 5 Cardo difficultatis.
- 6 Sententia debet esse conformis libello.
- 7 Proponuntur argumenta, quibus nonnulli recentiores Rouitum impugnant.
- 8 Resciso contractum, non amplius currunt tertias, sed tantum interesse.
- 9 Clausula impertanses solemnitatem intel-

- liguntur semper apposta.
- 10 Non potest rescindi contractus, nec peti capitale, cum debitor non est in mora.
 - 11 Respondetur ad argumenta adducta in Rouitum.
 - 12 Contractus censualis dicitur rescisus per declarationem creditoris, & litis contestationem.
 - 13 Rouitus loquitur de tertijs debitis à die porrecti libelli usque ad litis contestationem.
 - 14 Rescisio contractus nõ pugnat cum exactioe tertiarum.
 - 15 Sensus questionis.
 - 16 Et super illa decisio relata à Rouito.
 - 17 Stultus est index damnans & lra petita.
 - 18 Praxis ad lites evitandas super dubio.

QVÆSTIO VII.

De intellectu ad Rouitum in Pragm. 1. de censibus, supèr celeberrima quæstione de rescissione contractus.

Rouitus supèr Pragm. 1. de censibus quæstionem hanc omnium penè primus explanans primam quoq; patitur de tractionem; Nam nonnulli recentiores eum vt sibimet contrarium fatentur, non benè quoad postulat quæstionis statum perpendentes. Ego igitur iam in arenam descendo, vt Rouitum tuear, nec error censeatur subtilis interpretatio. Quod si errauero errorem tuendo; hæc mihi gloria supèr errore errasse.

Ait ergo Rouitus creditorem post maturatas tres, aut plures tertias censuum, nec solutas, petentem deinde contractus rescissionem, & currentibus, lite pendente, cæteris tertijs, de quibus non erat facta mentio in libello ex eo, quia non dum debebantur, iustè posse petere contractus rescissionem, pro tertijs decursis, lite pendente absq; nouo libello, & noua processus compi-

litione ex solo primo libello, & ex actis supèr eo compilatis.

Et quia in propria materia rescissionis contractus non reperit doctrinas, cum pacta rescissoria à recentioribus tantummodò fuerint cognita, vtitur argumento à simili desumpto ex pactis rescissorijs, quæ apponuntur in contractu emphyteutico; aitque quod sicuti, quando emphyteuta partem tantum soluit canonis, Dominus per illius partis receptionem non sibi præiudicat quoad caducitatē, nec aliã partem censeatur remittere, prout ibi ex varijs deducit authoribus, ita etiam, si debitor soluat omnes tertias decursas ante datum libellum per creditorem, non censebitur creditor ipse sibi præiudicare, quoad tertias, quæ currere cepèrunt post illum porrectum; tanto magis, quòd contractus rescissio, & tertiarum exactio non sunt inter se incompatibiles: igitur ex hoc primo capite ait certum esse creditorem posse prætendere solutionem tertiarum decursarum, lite pendente; Quod autem possit illas si-

ne

ne nouo libello prætere, deducit ex actionis continuatione, cum eadem censeatur actio in petendis tertijs decursis ante porrectum libellum, ac postea. Quod dictum multis firmat auctoritatibus, & tandem sic se in *S. C.* obtinuisse concludit. Vnde quamuis aduersarij asserant tertias non deberi ex eo, quia non deductæ sunt in libello, cui sententia debet esse conformis *6* *ex l. fundus, ff. commun: diuidend.* dicit ipse intelligi quoque deductas tertias post datum libellum tanquam per continuationem actionis ex ratione *lex. in l. tigni §. fin. ff. ad exhib.* adducti inter cæteros per *Capyc decis. 16. n. 6.* dicentem petita deuolutione ex causa celsu non solutorum, quamuis petitionis tempore non deberentur census sufficientes ad deuolutionem, si tamèn fuerint debiti, lite pendente, procedere dictã deuolutionem. Hęc ait *Rouitus in d. Pragm. 1. de censibus* à me hìc breui cõgesta calamo, relictis auctoribus, qui ad rem ab ipso afferuntur, ne papyrus onerem, eiusque labores induam.

7 Hinc nonnulli *Rouito* detraxerunt ex eo, quia contrarietatem in puncto videtur amplexus. Etenim, aiunt, certũ est contractus rescissionem induci solum per declarationem creditoris volentis contractum esse rescissum, vt *Rouitus* ipse non negat; igitur, rescisso contractu, non amplius debentur tertiæ; nam tertiæ debentur vti fructus contractus censualis, ergo, illo rescisso, ipsæ locum non habent. Quod patet ex *de Franch. decis. 254. num. 12.* & *Rouit.* fatetur. Si tertiæ non debentur, ridicula videtur quæstio, quia neque per libelli porrectionem illæ debentur. Quod si dixeris deberi saltem interesse calculatum eo modo, quo tertiæ current, paritèr frustratoria redderetur quæstio, cum sempèr in primo libello actor protestetur de damnis, interesse &c. itã quidèm, vt, cum clausulæ illæ censeantur appositæ quoad solemnitatem, sempèr subintelligi debeant, quãuis non apponantur, ex communi Do-

ctorum omnium sensu. Prætere aasserit ipse rescissionem contractus non pugnare cum tertijs exactione. Hoc si itã se haberet, rescisso contractu, vsque ad sententiam current tertiæ. Quod profectò nemo ausus est dicere, prout quoque *Rouitus* asserit. Et hoc adèò verũ est, vt quousque debitor soluit tertias, creditor nunquam possit petere rescissionem contractus; alioquin enim contractus venditionis naturam mutaret, & esset appellandus contractus mutui, pro quo fructus non deberentur, vt ex *Bullis*, varijsque rationibus fusissimè probat *Doctissimus Gutierrez pract. quest. 175. lib. 2.* Tandè quod asserat ipse se in *S. C.* sic obtinuisse, parum refert. Fortasse *S. C.* post rescissum contractũ decreuit debendũ quoque interesse sine noua libelli porrectione. Quod nos vltro concedimus.

11 Hęc sunt quæ in *Rouitum* obijciuntur, quæque longo indigerent examine; sed vt de more breuitat. studeam, duo tempora aduertenda arbitror in iudicio. Primũ erit, cum porrigitur libellus pro contractus rescissione. Al-

12 terum cum lis contestatur. In secundõ igitur tempore per litis nempè contestationem dicitur rescissus contractus, vt ait *Rouit. post n. 42.* His animaduersis, ad aduersariorum argumenta iuuat respondere. Et quidèm certum est contractus rescissionem induci per declarationem creditoris volentis contractũ esse rescissum, & per litis contestationem. Hoc rescisso, verum est nõ deberi tertijs; sed non indè sequitur ridiculam esse quæstionem à *Rouito* ingeniosissimè

13 expositam. Etenim ille non loquitur de tertijs post litem contestatam, quia non sunt, sed de illis tantum, quæ currere cœpere à die porrecti libelli vsque

14 ad litis contestationem. Prætere ex eo, quia asserit contractus rescissionem non pugnare cum exactione tertijs, verum quoque est deduci, debendas tertias etiam post rescissum contractũ, quod aduersarij vt absurdum deduce-

F bant.

bant. Etenim rescisso contractu, non ne debentur tertiæ, quæ debebantur antequàm ille rescinderetur? Ita quidè. Quod si aduersarij contenderēt de tertijs post rescissum contractum, nunquam hoc somniauit Rouitus; imò contrarium expressè dixit in n. 38. et 39.

15 Sensus igitur quæstionis est an creditor possit prætereunte tertijs decursas à die porrecti libelli vsque ad litem contestatam sine nouo alio libello? Super quo dubio affirmatiuè responder, & sic se obtinuisse refert in S. C. Vnde vnicū argumentum, quod obijci posset, illud vtique esset, quia, cum sententia debeat esse libello conformis. *d. l. fundus ff. comm. diuid.* & in libello non deductæ sint tertiæ, videtur sententia non ferri posse circa tertijs à die porrecti libelli debitas vsque ad litem contestationem sine nouo libello, cum; dum illæ

17 petiæ non essent, stultus haberetur iudex, si vltra petita debitorem damnaret. *l. cum quidā C. de fideicom. libert.* Sed ad hoc argumentum ingeniosissimè respondet ex varijs doctorum dictis, prout ibi, & nos quoque supra inuimus. Et hæc satis pro Rouito; ne post hac amplius contradictionis nota inuratur. Secundum quā opinionem, decisū testatur, in S. C. & sic practicari refert *Gizzarell. decis. 68. in princip.*

18 Equidè, vt meum quoque sensum aperiam, dicerem iuribus insistendo, ad lites, dilacionesque dirimendas, ad rem quàm maximè esse si creditor instaret debitore damnandū ad soluendas, rescisso prius contractu, vna cum capitale tertijs decursas, nec non decurrendas, quia in huiusmodi casu per ly, *decurrendas*, creditor releuaretur ab onere nouum porrigendi libellum, nec vllus amplius dubitationi locus esset,

SUMMARIUM.

- 1 **M**erlinus quæstionem hanc nonitè induxit.
- 2 Corpus adiectum taxat legatum.
- 3 Probatum primò ex textu in l. si sic lega-

- tum §. simili, ff. de leg. i.
- 4 Probatum secundò ex l. si quis seruum §. si quis ita, ff. delegat. 2.
- 5 Probatum tandem ex l. nomen debitoris §. vni, ff. deleg. 3.
- 6 Aptius est iurium verba referre, quàm ea tantum citare.
- 7 Obijciitur tex. in l. quidam testam. ff. delegat. 1.
- 8 Soluitur ex ipsius lectura.
- 9 Et ex coniecturata mente testatoris.
- 10 Adducitur contra nostram sententiam. l. paula Callinico §. iulius, ff. delegat. 3.
- 11 Error nonnullorum Doctorum.
- 12 Soluitur tex.
- 13 Descriptio legati taxatiui, & demonstratiui;
- 14 Enodantur verba tex.
- 15 Opponitur l. legatum §. vini, ff. de annuis legat.
- 16 Sed breuiter respondetur.
- 17 Adducitur l. cū certū, ff. de trit. vin. vel ol. leg.
- 18 Sed non indiget solutione.
- 19 Philosophia est omnium scientiarum regula, & laudatur.
- 20 Obijciitur l. ex eo vino, ff. eod.
- 21 Eadem applicatur responsio.
- 22 Ad cuius cōprobationem adducitur tex. in l. cū certus. ff. eod.
- 23 Opponitur l. Lucius Titius, ff. de alim. & cibariis leg.
- 24 Improbatur responsio Glossæ.
- 25 Et assignatur alia conuincens.
- 26 Obijciitur l. in conditionibus §. hæc scriptura, ff. de condition. & demonstrat.
- 27 Sed breuiter soluitur.
- 28 Soluitur paritas adducta ex eodem textu.
- 29 Obijciitur l. firmio, ff. quando di. leg. ced.
- 30 Sed eadem responsio applicatur.
- 31 Soluuntur alia argumenta.
- 32 Assignatur subtilis modus inuestigandi taxationem, & demonstrationem legati.
- 33 Soluitur vltimum argumentum.
- 34 Omnia breuissimè perstringuntur.

- 31 *Proposita opinio Dominorum de Ro-*
ta.
36 *Sed refutatur.*
37 *Improbatur quoque aliorum sententia ut,*
potest contraria adductis iuribus.
38 *Et postremo alia relata à Vincen. de*
Franch.
39 *Legatum toties dicitur taxatum, quo-*
ties contrarium non apparet ex testato-
ris mente.

Q V Æ S T I O I X.

An corpus adiectum taxet legatum? vbi varia ad dignoscendam legati taxatiui, & demonstratiui naturam.

Culatissimus Reg. Franciscus Merlinus Pignatellus cō-
trōu. forens. cap. 82.
celebrē hāc quē-
stionē inueteratā
iam omnium pri-
mus mirificē tru-

tinans, novitèr induxit, & cæterorum
opiniones refutando, nihil certi statue-
re videtur, sed illam iisdem in difficul-
tatibus deserere inuolutam. Ego igitur
vniuersalem tradendo regulam, iu-
rium ferè omnium, quæ pro hac ma-
teria adesse possunt, verba ad vnguē
referam, vt inde eorū colligamus ve-
ritatem, & vt quisque videat satius ef-
se iura ipsa interpretari, quàm eorum
interpretes vt pedissequos sequi.

- 2 - Indistinctè igitur assero corpus adie-
ctum taxare legatum, ita quidē, vt
si Titius reliquerit Mæuiō centum au-
reos desumendos ex redditibus talis
fundi, siue centum, quæ Paulus ei de-
bebat, hæres liberetur actiones, quas
habet, cedendo.
3 - Pro qua assertionē offert sese primò
tex. in *l. si sic legatum §. si mihi ff. de leg. 1.*
ibi. *Si mihi quod Titius debet, fuerit le-*
gatum, neque Titius debeat, sciendum est
nullum esse legatum; & quidē si quan-
titas non sit adiecta evidenti ratione, ni-
hil debebitur, quia non apparet quan-
tum fuerit legatum; nam etsi quod
ego Titio debeo ei legauero quantitate non
adiecta; constat nullum esse legatum, cum
si decem, quæ Titio legauero, nec quicquā
Titio debeam, falsa demonstratio non pe-

rimat legatum, vt in legato Dotis Iulia-
nus respondit. Quod si addiderit, decem,
quæ mihi Titius debet, lego, sine dubio ni-
hil erit in legato; nam inter falsam demō-
strationem, & falsam conditionem, siue
causam multum interest. Proinde, & si
Titio decem, quæ mihi satius debet, lega-
uero, nullum erit legatum; esse enim de-
bitor debet; nam etsi viuus exegissem, ex-
tingueretur legatum, etsi debitor maneret,
actiones aduersus eum hæres meus dumtaxat
prestare cogeretur. Ex quo textu
vlla absque explicatione nemo, vtique
est, qui non videat legatum esse taxa-
tium, adeoque veram nostram sentē-
tiam; cum præcipuè per vltima verba.
Etsi debitor, &c. pateat hæredem tantū-
modò actiones teneri cedere.

- 4 Præterea in *l. si quis seruum §. si quis*
ita, ff. de leg. 2. hæc habentur. *Si quis*
ita legauerit, ex illo dolio amphoras de-
cem; & si non decem, sed pauciores inue-
niri possint, non extinguatur legatum, sed
hoc tantummodò accipitur, quod inuenitur.
Si igitur, nihil esset, nihil paritèr debe-
retur; ergo corpus taxat legatum.
5 Adest & fortissimus textus in *l. nomen*
debitoris. §. vni ex heredibus, ff. de leg. 3.
ibi. *Vni ex heredibus per præceptionem*
reliquit ea, quæ ex patrimonio viri sui
Aretonis ei supererant: eiusque fideicom-
misit hac eadem restituere proneposi, cum
erit annorum XVI. in quibus hac verba
adiicit. Item rogo uti reliquum as alie-
num, quod ex bonis Aretonis debetur, om-
nibus creditoribus ex redditibus eorū bo-
norum soluas, reddas, satisque facias. Qua-
situm est an, si probauerit hæres, non suf-

ficere redditum bonorum ad totius debiti soluitionem, nihilominus tamen ipse debeat agnoscere onus aris alieni? respondit manifestè, ex redditibus bonorum eorum insum, alienum as, non de proprio exsoluere. Quæ verba, ni fallor, meam sententiam incontrouertibilem reddunt.

Hæc sunt, quæ pro nobis facere opinatus sum, quæque nullam pati possunt difficultatem, ad quam euitandam ipsa iurium verba fidelitèr transtuli, ut veritas clarior enitesceret. Reliquum est ergo, ut iura in contrarium soluamus.

6 Adducitur primò textus in l. quidam testamento, ff. deleg. 1. ibi. Quidam testamento, vel codicillis ita legauit. aureos quadringentos Pamphila dari uale ita, ut infra scriptum est, ab Iulio actore aureos tot, & in castris, quos habeo tot; & in numero, quos habeo, tot; post multos annos, eadem voluntate manente, decessit, cum omnes summa in alios usus translata essent; quero an debeat fideicommissum? Respondi uerosimilius esse patrem familias demonstrare potius heredibus uoluisse unde aureos quadringentos sine incommodo rei familiaris contrahere possent, quam conditionem fideicommissi inieciße, quod initio purè datum esset, & ideo quadringenti Pamphila debebuntur, igitur quamuis hoc in casu legatum videatur taxatiuum, respondet Iulianus demonstratiuum fore æstimandum.

8 Sed quàm fallax sit argumentum, nemo sanæ mentis est, qui non aduertat ex verbis ipsius textus adducti, ibi. Post multos annos eadem voluntate manente decessit, cum omnes summas in alios usus translata essent. Quæro igitur quænam erat ista testatoris voluntas, in qua uidelicèt multos post annos ille perseuerauit; dandine Pamphilæ quadringentos aureos eo modo, quo supra, nempè aureos tot, &c. ? Non ita quidè; hæc enim voluntas inefficax fuisset, dū prout in textu habetur, omnes illæ summae alios in usus erant translatae, igitur testatoris voluntas, quæ perseuerauit, erat utique dandi Pamphilæ quadringē-

tos aureos simpliciter; & sic quid mirum, si legatum censendum sit demonstratiuum, dum vltima testatoris voluntas erat legandi aureos quadringētos non desumendos ex hoc, vel illo corpore? Vndè sumus extra assertionem supra positam, prout ad nostrum propositum Gloss. explicat.

10 Adducitur secundo validissimus textus in l. Paula Callinico S. Iulius Seuerus, ff. de leg. 3. ibi. Iulius Seuerus decedens, instituit quibusdam heredibus, alumno suo quinquaginta legauerat, eaque à Iulio Mauro Colono suo ex pensionibus fundi ab eo debitis prestari uoluit; eidemque Mauro quadam legauerat. Cum de hereditate Fiscus questionem monisset, iussu Procuratoris Maurus pecuniam Fisco soluerat; postea hæres scriptus obtinuerat Fiscum; alumno autem mortuo hæres eius fideicommissum ab hærede Mauri petebat. Placuit Imperatori non uideri eius fideicommissum, sed demonstratum unde accipere posset, & ideo heredem seueri hæc prestare debere. Iulius ergo Seuerus hæredes instituit Titium, & scium, legauitque cuidam suo alumno quinquaginta danda quidè à Mauro Colono ex pensionibus talis fundi. Cum autem Fiscus petisset hereditatem Iulij Seueri ob crimen fortasse læsæ maiestatis, illique tradita, succubisset, hæredes Iulij eam recuperarunt. Vnde hæredes alumni ab heredibus Mauri quinquaginta petierunt; sed immeritò, inquit textus; Imperator enim legatum hoc demonstratiuum, non taxatiuum esse uoluit. Quare quamuis legatum sit super hoc, vel illo corpore, non indè sequitur hæredem liberari actionem cedendo.

11 Hoc argumentum nonnullis Doctoribus occasionem præbuit asserendi legatum duplici explicatum oratione demonstratiuum esse, vnica uerò taxatiuum, uerbis fortasse confisis, non rationibus. Ne autem nostra elidatur sententia, breui calamo examinandum censeo textum hunc, quem prima facie aduersari nemo ignorat.

12 Et primò Imperator respondet legatum

rum non videri commissum fidei Mauri, sed hæredis Iulij Seueri. Vnde legatarius ab hærede debet legatum petere, ex eo, quia testator hæredi suo demonstrauit vnde legatum illud accipere potuisset. Sed discursus hic non ostendit legatū demonstratiuū; aliud enim esse arbitror demonstrare legatū; aliud verò legatum esse demonstratiuū; cum omnes, qui legata hæredis fidei committunt, ea demonstrant, neq; proinde demonstratiua, sed demonstrata appellantur. Quare in textu per verbum, *demonstratum*, non infertur legatum esse demonstratiuū; Etenim ad hoc, vt demonstratiuū dici queat, non debet adesse taxatio. Quod vt clarius pateat, interpretari debemus verba ipsa legati demonstratiui, & taxatiui; Nam legatum toties dicitur demonstratiuū, quoties rem demonstrat, sed nō taxat. Taxatiuum verò quoties demonstrat, & taxat. Vnde taxatio nūquam esse poterit sine demonstratione, poterit autem esse demonstratio sine taxatione, exempli gratia, si testator dixerit. *Lego fundum Cornelianum Titio, & sexcentum aureos desumendos ex fundo Puteolano.* Verū si tot aurei desumi non possent ex tali fundo, lego illi desumendos ex quolibet alio. In hoc casu vtiq; legatum demonstratiuū, non taxatiuū esset. Quod si testator non dixisset eos ex quolibet alio fundo desumendos, taxatiuū præferret.

14 Quibus sic explicitis, certum est nō ex eo, quod testator hæredi suo demonstrauit vnde legata accipere posset, legata hæc dici demonstratiua simpliciter ita, vt taxationem excluderent. Quod vt sic se habere appareat, accedamus

Secundò ad solidiorem difficultatē. Et quidem satis vrgere videntur quæ subdit *Imperator, & ideo hæredem Seueri hæc præstare debere.* Si igitur hæres debet præstare legata, non liberatur actionem cedendo.

Fallax quidem consequentia; nam,

licet proprium hæredis sit legata solvere, non tamē, si textus concordare velimus, quando quæuis particula taxatiua concurrat, non erit taxatiuum legatum, ac proinde hæres liberatur actionem cedendo, vt ex rationibus supra adductis satis superque visum est. Finge igitur Seueri hæredem non recuperasse à Fisco ea, quæ Maurus Fisco dedit, tenereturne hæres ad illa legata? Non vtiq; hoc reperitur in textu, imò *quingenta aureos desumendos sine rei familiaris incommodo tradit Glos.* hic in verb. *vnde accipere.* igitur quamuis hæres teneatur præstare legata; liberatur tamē actionem cedendo, vt in multis quoque casibus per *Speculatorem* cumulatis. Purus ergo textus illius sensus est, non teneri hæredes Mauri præstare legata, quia in tantum dixit testator ea præstanda per Maurum, in quantum Maurus fundum testatoris tenebat, quem hæredes testatoris vindicare potuissent à Mauro, eiusque pensiones dare legatario. Quoniam verò Maurus iussu Fisci fundum deposuit, meritò deciditur non teneri hæredes Mauri præstare legata legatario, sed hæredes testatoris, qui à Fisco fundum recuperarunt. Vnde concluditur hæredem teneri præstare legatum, quod demonstrando testator desumendum, voluit ex tali fundo taxatiuè.

15 Adducitur quoque in nostram sententiam *textus in l. legatum §. vini Falerni, ff. de annuis legatis.* ibi. *Vini Falerni, quod domi nascetur quotannis in annos singulos binos culeos bares meus Attio dato, etiam pro eo anno, quo nihil vini natum esset, deberi duos culeos respondit, si modo ex vindemia cæterorum annorum dari possint.* Ex quibus verbis liquet iam quoties legatum vni est addictum corpori, toties esse demonstratiuum: nam quoties vno anno non fuerit è vinea deductum vinum legatū, debetur anno sequenti, cum auctior fuerit vindemia; & tamē legatū est annuū, & consequentè taxatiuum. igitur fallit nostra assertio.

16 Sed qui iurium regulas vix sunt edocti, hoc argumentum soluent. Nam cum legatum sit annuum; meritò vnus annus alterius vices supplet; & consequentè taxatio stat supèr fundo, non anno. Quod vt videas, finge nunquã vinum colligi ex illo fundo, ita, vt sèper sterilis reddatur vindemia; tenereturne hæres vinũ emere, vel ex alio fundo dare? Textus ipse respondeat. ibi. *Si modò ex vindemia veterorum annorum dari possint.* Si ergo dari non possent, non deberentur; ac proinde legatum hoc taxatiuum est, quia supèr tali fundo, licèt quolibet anno debeatur.

17 In medium etiam affertur *l. cum certum, ff. de trit. vin. & al. leg.* quæ hæc habet. *Cum certum pondus olei non adiecta qualitate legatur, non solet queri cuius generis oleo uti solitus fuerit testator, aut cuius generis oleum istius regionis homines in usu habeant, & ideo liberum est hæredi cuius volet generis oleum legatario soluere.* Textum hunc celeberrimus quidam Iuris Consultus Neapolitanus ex primarijs causarũ patronis, tanquã in meam sententiam directè concludentem adduxit, vnde in quodam Iurisconsultorum cœtu non defuere, qui maximo annuerent plausu, fortassè quia seniorum verba probent quandoq; improbata. Vndè, vt verum fatear, hoc fuit verba textuum adducendi motiuum, scilicèt, cum fides sit nõ apparentium argumentum, vt omnia apparerent sine fide, ne quis senex meã impugnando sententiam veridicus habeatur, quia annis abundat. Ætas annos, non doctrinam induit. Sed hæc obiter.

Veniamus modò ad textus explanationem. Taxatio in casu legis vel potest esse respectu qualitatis, vel ponderis olei. Respectu ponderis, nulli dubium esse poterit quin hæres teneatur quantitatem legatam præstare. Tota igitur cõtrouersia hic est respectu qualitatis. Dicitur enim ab aduersarijs, cū in hæredis potestate sit qualitas olei

præstandi, legatum hoc esse demonstratiuum. ibi. *Et ideo liberum est hæredi cuius volet generis oleum præstare legatario.*

18 Parturient montes, nascetur ridiculus mus. Certè qui hoc argumento vtitur philosophus non est. Quid igitur, fabulas narrat philosophia semper? 19 an commentitia semper excudit? Errat quidem toto Cœlo qui scientiam hanc scientiarum omnium parentem, & ianuam humanarum, Diuinarumque rerum contemplatricem, vitæ ducem, morum magistram, legum lumen, virtutis indagatricem expungit ab hominum cœtu, cum ipsa vna ad ius hominum, quod situm est in generis humani Societate nos erudiuerit. Sapit verè nihil, qui philosophum sapere nihil curat, cum philosophus idem sit ac sapiens. Cicero legum peritissimus asserit, si oportet velle sapere, dare operam philosophiæ conuenit, in qua, vt ipse ait, iudicium veri est, & finis bonorum. Subscribit Seneca; quin etiã addit, quod vbi philosophus fuerit, ibi felix est ciuitas. Iure igitur optimo Pythagoras admirati ipsius ingeniũ Leonti, & ab eo quærenti qua maxima arte cõfideret, respondit se artem scire nullã, sed esse philosophum, quasi verò puderet se philosophiam ceteris cum scientijs pedisequis comparare. Audias quæso iuris, vel etiam alterius cuiuslibet facultatis peritum, non tamèn philosophum (si hoc ipsum accidat aliquãdo) audias inquam, illum differentem, seũ dixerim potius garrientem, venalibus implet clamoribus forum, strepit, increpat, multiloqua profert verba, inanes sonus, orationem habet principio destitutam, & sine; ab re denuum loquitur; præterea nunquam. quæ omnia discursu vitantur optimè philosophico, cuius est munus veritatem tenebris obuolutam rationis lumine indagare, ac patefacere. Quod videre est in allato argumento, in quo vbi nam taxatio qualitatis, vbi nam adiectio corporis, quæ qualitatem taxatam

osten-

ostendat, vbinam denique legatum qualitatibus taxatiuum? Profecto vestrū est recensere, silere meum.

- 20 Obstare etiam videtur *l. ex eo vino*, ff. de test. vin. vel ol. leg. in qua hæc. *Ex eo vino, quod in illo fundo nascetur, hæres meus amphoras 10 quotannis in annos singulos dato. Quo anno natum non fuisset, ex superiore anno eius fundi eum numerū amphorarum heredem daturum Sabinus existimat; qua sententia, si voluntas non aduersetur, nisi quoque placet.*

Ex hoc argumento deduci videtur quod, quamuis sit amphorarum taxatio, nihilominus hæres non liberetur, si fortassis vinum in tali fundo non nascatur; & consequentèr conditio taxatiua non tollat legati demonstrationem.

- 21 Sed eadem est applicanda responsio, quæ suprā in *l. vini Falerni*. etenim cum legatum sit taxatiuum tantū respectu vini, non autem annorum, quid mirū si quod vno deficit anno, sequenti debeat? Finge autem nunquam fundū illū procreasse vinū, teneretur hæres illud ex altero fundo præstare legatario? Non utique. Nam contrarium apparet ex ipso textu, ibi. *Eius Fundi. Quæ dictio taxationem importat.*

- 22 Et pro nostræ explanationis, interpretationisque comprobatione sat erit aurea textus verba propalare in *l. cum certus*, ff. eod. ibi. *Cum certus numerus amphorarum vini legatus esset ex eo, quod in fundo Semproniano natum esset, & minus natum esset, non amplius (notate) debere placuit, & quasi taxationis vicem obtinere hæc verba, quod natum erit. Non credo aptius loqui potuisse pro nostra comprobatione Iulianum.*

- 23 Opponitur etiam textus in *l. Lucius Titius*, ff. de alim. & cib. leg. in quo. *Lucius Titius libertis suis cibaria, & vestiaria annua certorum nummorum reliquit, & posteriore parte testamenti ita cauit. obligatos eis esse ob causam fideicommissi fundos meos illum, & illum, ut ex redditu eorum alimenta superscripta percipiant. Quæsitum est an si quanto minores redditus peruenierint, quàm est quantitas*

cibariorum, & vestiariorum, hæredes ad supplendum eam onerari non debeant, vel si alio anno exceperint, an supplendum sit quod superiori anno minus perceperint? Paulus respondit cibaria, & vestiaria libertis defuncti integra debere, neque ex eo, quod postea prædia his pignoris iure testator obligare voluit, ut ex redditu eorum alimenta perciperent, minuisse eum, vel auxisse ea, qua reliquerat, videri. Ex quibus verbis patet, quamuis vestiaria sint desumenda ex talibus fundis, tamèn integra debere casu, quo prædia minores redderent redditus.

Textum hunc, ut verum fatear, diu speculatus; anceps fui quamnam sequeretur opinionem. Nihilominus cum vidissem contrariam suas quoque pati difficultates nec tenues, existimaui aliquem accomodare sensum, quæ fortasse non improbabitis. Nā cum verba textus ad vnguem scripserim, fraudi locus esse nequit.

- 24 *Gloss.* igitur hic tenet disponi id favore alimentorum; quæ ratio utique sedare possit eius mentem, cui sola sat est veritatis superficies; non autem qui intestina esset speculandi cupidus.
- 25 Ego verò, relictis alijs rationibus, quas in multos dies exhausti, vni tantum ad hæreo, & consistet in videndo casum legis non comprehendi in nostra assertionem. Etenim cibaria, & vestiaria testator non reliquit primariò desumenda ex redditibus ita, ut secundum redditus deberentur. Quod si ita se res haberet, conuinceret argumentum; Nam finge testatorem disposuisse dari Petro cibaria desumenda secundum Fundi redditus; si supèr hac dispositione lex diceret integra debere, quamuis minores sint redditus, nonne esset ridicula decisio? ita sanè, quia cibaria secundū testatoris dispositionem à redditibus dependerent. E contra verò finge sic dixisse testatorem. *Relinquo Titio cibaria, & vestiaria, qua desumi debeant ex redditibus talis fundi; quæro ego, quāuis fundi redditus non essent sufficientes, deberentur ne integra vestiaria,*

& ci-

& cibaria? Non utique. Et hic esset casus nostræ assertionis; & consequenter si secundum hanc propositionem lex responderet, argumentum contra nos concluderet, nec locum solutioni reperirem.

Sed in casu legis non fuit huiusmodi dispositio; etenim testator integra legavit vestiaria, & cibaria, quæ super tali fundo hypothecavit. Dico, integra, videlicet certæ quantitatis. ibi. *Certorum nummorum reliquit*. Nam dicitur testator certam expressit quantitatem, integra in illo genere dici debent cibaria, & vestiaria, quæ supponenda sunt relicta ea integritate, qua opus erat; hæc autem vestiaria super tali fundo hypothecavit. ibi. *Obligatos eis esse ob causam fideicommissi fundos meos illi, & illum*. Per quã hypothecam nunquã reperitur in corpore iuris debitum minui, & consequenter certum est verba sequentia, *ut ex redditu eorum alimenta superscripta percipiant*, non minuere alimenta, prout in fine Paulus respondet. *Neque ex eo, quod postea, &c.*

Et ut clariùs ratio hæc elucescat, perpendite quæso verba Iurisconsulti. *Ut ex redditu eorum alimenta superscripta percipiant*, & videbitis testatoris animum non fuisse vestiaria, & cibaria minuendi, illaque cum redditibus concordandi, sed in quouis euentu eadem relinquendi per illa verba, *superscripta alimenta*. Et profectò quænam fuerunt alimenta superscripta? Illa sanè sub determinata quantitate. igitur si ex redditibus testator voluit præstanda alimenta superscripta, semper voluit eadem integra prout legata, remansura; & consequenter indubitati iuris est eius animum non fuisse alimenta redditui subijciendi, sed fundum primariò obligandi, apponendo verò redditus ad maiorem solutionis facilitatem; & sic patet legato non esse adiectum corpus, sed corpus hypothecatum tantummodo pro legato, ut benè. *Rouit. in decis. 57. post n. 14.*

26 Obijcitur præterea *l. in conditionibus §. hac scriptura, ff. de condit. & demonstr.* *Hac scriptura* (inquit *Ulpianus*) *si primus hæres erit, dare damnas esto: pro conditione non est accipienda; magis enim demonstraui testator, quando legatum debeatur, quàm conditionem inseruit: nisi fortè hoc animo fuerat testator, ut faceret conditionem. Quicquid mihi ephesi oportet dari, hoc do, lego. Sed si sic leget; si primus mihi hæres non erit; damnas esto. Secundus dare, & primus hæres extiterit: legatum non debebitur; si primus adierit cum secundo: non extitisse conditionem nequaquam ambigendum est.* Sed textus hic, ut paucis me expediam, non facit contra nostram assertionem, cum legatum non sit corpori adiectum, sed potiùs conditioni, scilicet sub conditione, si primus hæres erit.

Possent verò obijci quod, sicuti legatum adiectum conditioni, quæ non verificatur, debetur, ita etiã cum adijcitur corpus, quod non reperitur, cum par sit ratio.

28 Urget paritas, quæ si ad trutinam reduceretur, vilescet; etenim vnde nam habetur esse legatum hoc conditionale? Potius testator voluit demonstrare, quando legatum deberetur, quàm conditionem apponere, ut benè declarat *Gloss.*

Quod si firmus eris in asserendo verè conditionale esse legatum, non me dicam strictum, cum asseram urgere quidè tuam paritatem, & sicuti legatum, adiecto corpore, non debetur, si fortasse corporis redditus non sint, ita etiam neque deberi legatum hoc, si conditio non verificatur. ibi. *Nisi forte hoc animo fuerat testator, ut faceret conditionem.* Sic quoque, ut cætera relinquam, discurras super alijs casibus in textu appositis, ut per *Gloss.*

29 Obstare videtur etiam *l. firmio, ff. quando dies leg. ced: vbi Papinianus hæc.* *Firmio Heliodoro fratri meo dari volo quinquaginta ex redditu pradiorum meorum futuri anni, postea non videri conditionem additam, sed tempus soluenda pecunia*

cunia prolatum videri, respondi: & fructibus fundi relicta pecunia non perceptis, vbertatem esse necessariam secundi anni.

30 Sed eadē est applicanda responsio, si fortassē eadē obijciatur paritas, dū hic, ly, *futuri anni*, non arguit conditionē.

31 Non ignoro tamē nouas consurgere difficultates, quibus vix aliqualis poterit accommodari solutio; nam dici posset quod sicuti hæc propositio, *Firmio fratri meo dari volo quinquaginta ex redditu prædiorum meorum*, non taxat legatum, ita etiam in casu nostro. Imo à fortiori; nam illa propositio non taxat legatū, & tamē est adiectum corpus, & annus, ergo multominus in casu nostræ quæstionis, vbi corpus tantummodo adijcitur.

Negari tamē non poterit quin facilis reddatur solutio eodem in principio insistentibus. Finge igitur huiusmodi prædia nunquam redditura quinquaginta; quærem ego, deberentur ne illa Firmio desumenda ex redditibus aliorum quorumlibet capitalium? Non ita secundum nostram sententiam. Sed eur hoc in casu nostro? Responderem quod dū testator reliquit Firmio quinquaginta desumēda ex redditibus suorum prædiorum, supponitur illum supposuisse eius prædia āno futuro tot redditura; & sic elicitur eum potius adijcere voluisse tempus, quā conditionē. Quid ergo mirū si necessaria reddatur secundi anni vbertas, dū prima fuit insufficientis?

Nec dici poterit, sicuti annus non taxat legatum, ita neque prædia, cum nequeat maior ratio reddi de vno quā de alio. Nam in promptu ratio ex ipso textu desumitur, vbi habito iam pro certo annum non taxare, subdit postea. *Et fructibus fundi relicta pecunia non perceptis, vbertatem esse necessariam secundi anni.* Si igitur prædia non taxarent legatum, ad quid expectare annum sequentem? nonne possent quæ desunt, ex alijs introitibus desumi? & tamē voluit Papinianus annum sequentem expectandum, ergo quamuis annus nō

taxet legati quantitatem, taxabunt tamē prædia. Dicere autem hoc ita se habere, quia testator nullos alios habebat redditus, diuinare esset. Non diuinamus nos ducti à verbis ipsius textus, vbi per ly, *fundi relicta pecunia*, ostenditur differentia à fundo pecuniæ non relictae, ergo animo non diuinante argui potest, alia adfuisse prædia, quæ legato non erant adiecta.

32 Sin autem optabis rationis ratione imbui, cur scilicet annus legatum non taxet, secus verò prædium, à materialitate abstrahamur, necesse est. Et supposito, quod disponere nequeamus de ijs, quæ in nostro commercio nō sunt, nec à nobis dependent, consequens erit, anni huius introitus tot infallibiliter esse non dependere à nostro arbitrio, sed à primis causis, & inter cæteras à Deo Optimo Maximo tanquā primo rerum omnium motore. Cum ergo testator velit quinquaginta legare, ea legare indubitatum est, quæ ab ipso dependent; si igitur talem fundum hoc anno quinquaginta reddere nō ab ipso dependet, non intelligendum est ea legasse pro vt addicta tali anno, sed tali fundo. quæ duo benè sunt distinguenda. Fundus enim est actualiter in commercio nostro, non annus. Vnde si disponerem de introitibus talis fundi, legatum hoc esset taxatum, ita, vt si nunquam fructus redderet fundus, nunquam deberetur legatum. Et sic apparet disparitas cur annus non taxet legatum, quod taxare corpus adiectum hucusque vidimus? quia scilicet possumus disponere de ijs eo modo, quo in nostro commercio sunt, cum igitur prædium non annus sit in nostro actuali commercio, annus non taxat quantitatem legati, secus prædium, à quo necessariò desumenda erit quantitas legata, tunc nempe, cum deduci poterit. Vnde si vno anno illam quantitatem non reddet prædium, alius annus expectandus est, neq; deduci poterit ex alijs prædijs, quæ non fuerunt adiecta legato. Nec huiusmodi dicta mea arbitremini

G

fig.

figmenta. Audite quæso aurea *Pauli* verba in *l. inter stipulantem §. sacram. vers. si stipulatus, ff. de verb. oblig.* vbi is, ad ostendendam nostræ sententiæ veritatem, in hæc prærupit. *Si stipulatus fuero ex fundo centum amphoras vini, expectare debeam* (notate) *donec nascatur, & si datum sine culpa promissoris cõsumpserit, rursus expectare d. beam donec iterum nascatur, dariue possit.* Quæ verba quis tam cæcutiens non viderit esse nostri argumenti fundamentum? Firmum igitur remaneat ex naturalibus, iuridicisque rationibus prædia, non annum taxare legatum, ac proinde annum appositum pro tempore solutionis demonstrando.

Tandem obiicitur quod, cum testator plus dixisse, quam scripsisse præsumatur, legatum videatur demonstratiuum, non taxatiuum; alioquin falleret regula.

- 33 Sed argumentum hoc indiget ferebro, adeoque illi vnica parentemus solutione desumpta ex regula *Alciat. in tract. de præsump. præsump. 9.* Dicimus igitur hæc locum habere, quando cæteroqui pater videretur alienas successiones suis prætulisse. vt *l. cum auus, & l. acutissimi C. de fideicom. & l. generalitèr §. cum autem C. de instit. & substit.*
- 34 Ex quibus, vt denique vela contraham, satis, supèrque constat, cum nulla adest expressa in contrarium testatoris dispositio, corpus adiectum taxare legatum.
- 35 Descendamus postremò ad aliorum opiniones breuissimè refutandas. Et primò falla redditur opinio *Dominorum de Rota*, cæterorumq; apud *Merlin. cõtrou. Forens. cent. 2. cap. 82. n. 2. & sequentibus*, dicentium tunc esse demonstratiuum legatum, quando duplici apparet fermocinatione conceptum; taxatiuum verò, cum vnica; etenim ex suprà citatis iuribus videre est multoties legatum esse duplici oratione contexta, & nihilominus demonstratiua non appellari, & e contrà quandoque vnica, & demonstratiua dici, igitur regula hæc

omninò fallax redditur.

- 37 Minus quoque comprobarem aliorum opinionem apud eundem loco citato asserentium legatum esse demonstratiuum, cum corpus subsequitur legatum; secus autem, cum antecedit; Nam præterquam quod multa ex relatis iuribus contrarium ostendunt; hoc sine fundamento gratis asseritur, nec vlla rationabilis ratio assignari poterit.
- 38 Tandem de *Franch. decis. 721.* videtur referre licèt tacitè, nec aperto calamo, *Sacrum Consilium* arbitratum esse legatum taxatiuum, cum adesset particula, *supèr*, secus verò si *ex*, vel, *de*. Quam sententiam non improbo vtpotè à tanto Senatu comprobata, sed nec amplector, quia expressè videtur contra *textum in d. l. cum certus, ff. de rit. vis. vel ol. leg.* vbi adest particula, *ex*, & tamèn legatum taxatiuum esse ait *Iurisconsultus*.
- 39 Certum ergo, firmumque remaneat legatum huiusmodi sempèr esse taxatiuum, quotiescunque expressè contrarium non constiterit, vt ex allatis iuribus vidistis ad verbum fanè relatis, ne anguis in herba lateret. Cæterum auctores consulite; apud quos vix quid firmi erit reperire. Si, vt iura concordarem, erraui; error ipse regulam saltèm prætulit.

SVMMARIVM.

- 1 **V**tilitas quæstionis.
 - 2 **V** fugientes à triremibus in dupli statu considerari possunt.
 - 3 **O**pinio Domini Reg. de Marinis: supèr dubio, an scilicèt gaudeant immunitate Ecclesia fugientes à triremibus?
 - 4 **O**pinio et ratio Martæ, Villadiæ, aliorumque.
 - 5 **P**roponitur alia opinio contraria.
 - 6 **N**emo benè natus pæna seruus efficitur.
 - 7 **E**ccllesia non tuetur eum, qui coactè ducitur, nec liberè.
 - 8 **P**roponitur tertia opinio relata per Dominum Reg. de Marin. & d. opinionis ratio.
- 9 Du-

- 9 *Dubium non resoluitur.*
- 10 *Examinatur nostra præcipua quæstio; & proponitur quadam opinio.*
- 11 *Carcer dicitur adiuuentus non ad pœnã, sed ad custodiam.*
- 12 *Proponitur altera opinio contraria primæ.*
- 13 *Triremes dantur primariò in pœnam, se-*

- cundariò in custodiam, sed carcer è contra.*
- 14 *Qui reperitur in triremibus loco depositi non potest deinde ultimo supplicio puniri.*
- 15 *Quæstio nostra integerrimis iudicijs decidenda deseritur.*

Q V Æ S T I O X.

An damnati ad perpetuos carceres, si ab illis aufugiant ad Ecclesiam, eius immunitate gaudeant?

Idicula videbitur scjolis fortasse prima facie quæstio hæc, quæ ingeniosam præferret, in praxi verò vtilem. Ingeniosã, inquam, & vti-

lem, cum in paritatem fugam à triremibus sortiatur. Vt ergo ex disputationis decursu quæstionis punctum videamus, examinanda sunt quæ de fugientibus à Triremibus disposita habemus.

- 2 Et quidè̄m proculdubio est fugientes à Triremibus posse duplici in statu considerari, scilicèt vel vt damnatos, vel vt stantes loco depositi. Rursus cū damnati sunt, sed vel pœna migravit ex temporis lapsu; vel pendet appellatio. Quare loquendo de ijs, qui iam damnati sunt, sed nec pœna migravit, nec appellatio pendet, non defuere qui dixerint eos à Triremibus ad Ecclesiam fugientes, illius immunitate non gaudere. Quæ opinio acerrimè defenditur ab Antonio à Gama decis. 362. sicque præcticari multis refert exemplis Sanfelici. decis. 275. Et licèt Dominus Reg. de Marin. lib. 1. quotid. resol. cap. 177. n. 2. & 3. cohærentèr asseruerit fugientes à Triremibus immunitate non spoliari; nihilominus à n. 4. per totum refert cuiusdam peritissimi viri consilium, vbi habetur eos gaudere huiusmodi im-

munitate, modò damnati non sint sed stent loco depositi, vel quamuis fuerint damnati, pœna iam migravit, vel pendeat appellatio; secus verò si fuerint damnati, & nullum ex his concurrat. Ipse verò superiori numero adhærendo dixerat iam fugientes simpliciter gaudere.

Sed quicquid sit de rei veritate, qui tuentur fugientes à triremibus nõ gaudere ecclesiastica immunitate, varias propalant rationes, & primò

- 4 *Mart. tract. de iurisd. p. 2. c. 51. n. 17. ait eam esse rationem, quare ij non gaudeant, quia præsumitur illos statim sub spe immunitatis fugisse.*

Secundò *Idem Doctõr, & Villadiegz in polis. cap. 3. n. 1315.* asserunt eam esse, quia Ecclesia reddit tutum à pœna imponenda, non autem imposita. Cū ergo Triremis pœna sit iam imposita, nec vltèrius imponenda, dicendum concludit fugientes à Triremibus spoliari immunitatis priuilegio.

Tertia ratio, quæ à quibusdam alijs tradi solet, ea est, quia, cum serui libertate non fruuntur, Domino sunt restituendi. *ad text. in cap. inter alia. de immun. Eccles. l. presentis S. cum autem C. de his, qui ad Eccles. confug.*

Quarta proponitur à *Sanfelici. loc. cit.* & est, quia cum Ecclesia sit iustitiæ cultrix, tuetur pro pœna vitanda, non vt aliter Fiscus patiatur, ab eoque auferatur seruitus præstanda contra *S. R. E.*

inimicos per huiusmodi damnatos.

Quinta deniquè defumi solet ex paritate; nam sicuti captus extra Ecclesiam, quamvis funibus obsitus si per ecclesiam ducatur, non per hoc extrahi non potest, ita paritèr, qui ad Triremes damnatus est, licèt ab illis aufugiat, immunitate non gaudet, sed extrahi poterit.

- 5 Qui verò contrariam sectantur opinionem, respondent non vrgere primam rationem, nam, cum semper ad Ecclesiam sub certa immunitatis spe cōfugiatur, si ea vrgeret, sequeretur nūquam fugientem gaudere huiusmodi immunitate.

Neque obstare subdunt secundam; quia fingamus, inquit, aliquem dānatum ad pœnam mortis naturalis, hic à carcere ad ecclesiam aufugiat, an nō gaudebit immunitate? Itā sanè. & tamen pœna illi iam imposita est. Si igitur non gaudet damnatus ad Triremes, neque hic frui deberet, quod à nemine sanæ mentis conceditur; vel si gaudet & hic, & ille debet gaudere. Vndè Ecclesiam reddere hominem tutum à pœnā imposita decisum testatur *Pater Diana in resol. moral. tract. de imm. eccles. super bulla Gregor. XIV. resol. 40.*

- 6 Neque vim vllam habere asserunt tertiam, cum hodie nemo benè natus pœnæ feruus efficiatur, vt respondet *Ant. à Gama. dec. 362.*

Neque quartam, cum, si quotiescunque Fiscus damnum patitur, Ecclesia immunitatem relaxaret, vtique illa nemo frueretur. Ceterum inquit nō semper damnatos ad triremes in *S. R. E.* inimicos deseruire, præter quàm quod ecclesia primariò filios tuetur, deinde verò in hostes inuehit.

Et tandèm non officere aiunt quintam, cum obstructus funibus liber non dicatur. *l. qui neq; 48. §. solutum, ff. de verb. sign.* secus verò qui à Triremibus aufugit. Secundò, (& est ratio desumpta à *Reg. Merlin. contr. Forens. cent. 2. c. 56. n. 7.*) quia cinctus funibus cum ducitur, non dicitur fugere; nam actus il-

le non voluntatis, sed coactionis est; & cum Ecclesia tueatur eos, qui ad se fugiunt *cap. inter alia. de imm. eccles. c. definiuit 17. q. 4.* hinc deducunt Ecclesiam non tueri quem coactum ducunt, tueri verò illum, qui liberè fugit.

- 8 Qui verò patrociniatur distinctionè relatā per *Dominum de Marin. loc. cit.* supponunt damnatos ad Triremes, vbi nulla pendet appellatio, nec pœna migravit, esse in exercitio pœnæ, quæ, cum primò damnatus in Triremibus immoratur, executioni demandata dicitur, & non suspensa, dum nulla pendet appellatio. Ex his inferunt, fugientes à Triremibus, ad quas iam damnati sūt, non pendente appellatione, nec consummata pœna, si ad ecclesiam iuerint, eius immunitate spoliari; tunc enim tanquam mortui haberentur eo ferè modo, ac si lethalem subiissent pœnā. Quinimò ridiculum fore censent quærere an isti aufugientes gaudeant immunitate, non secus, ac si quæreretur an gaudeat ille, cui cæsum fuerit caput. Et sic explicandam volunt *Villadiæg.* rationem, Ecclesiam videlicèt reddere tutum à pœna imponenda, non autem imposita, vt loquatur de pœna exercenda, non autem exercita. Hinc cōcludunt patere rationem, cur gaudeāt aufugientes à triremibus, ad quas non fuerunt damnati, vel pendet appellatio, vel pœna tandèm ex temporis lapsu recessit, quia vel non sunt in exercitio pœnæ, cum tunc locus ille tanquam carcer habeatur, vel si sunt, ex eius migratione, iniustè quidèm, vel denique si pendet appellatio, pœna non dum cœpit, vndè quid mirum, aiunt, si ecclesiæ patrociniatio iuuentur?

- 9 Hæc sunt quæ de fugientibus à Triremibus per Doctores disposita sunt, nec in re tanti momenti meum aperire sensum congruum arbitror. Integerri-
mis ludicibus omnia examinanda desero, & paritèr decidenda. Interim, vt ad nostram quæstionem breuissimè examinandam deueniamus.

10 Qui allatam tventur distinctionem dicunt quod, si damnati ad Triremes, quia in exercitio poenae sunt, si ab ijs ad ecclesiam aufugiant, non gaudent immunitate, à pari damnati ad perpetuos carceres quia in exercitio poenae sunt, si fugiant ad ecclesiam, gaudere non debent.

Contrariae verò sententiae sectatores supponunt carcerem adinuentum non ad poenam, sed ad custodiam. Quod satis, supèrque fundat Paul. Grilla. de relaxa. carc. q. 2. m. 4. licèt autem hic quandoque in poenam detur, tamèn cum primariò detur in custodiam, poena dicitur impropria. Quo supposito.

12 Dicunt damnatos ad perpetuos carceres, si ab illis ad ecclesiam aufugiant, ecclesiastica frui immunitate, quod probant ex eo; nam si, cum carcer ad custodiam datur, aufugientes fruuntur huiusmodi immunitate; ergo etià cum ad poenam, dum poena nil addit suprà custodiam. Quod si replicent argumētum hoc probare etiam damnatos ad Triremes gaudere ecclesiastica immunitate, potissimùm quia hi quoq; gaudent, cum adsunt loco depositi, & sic etiam cum aduenit poena, sicuti dicitur

13 de eo, qui in carcere reperitur; respōdent disparitatem esse, quia triremes dantur primariò in poenam, secundariò in custodiam; carcer verò primariò in custodiam, secundariò in poenam. Vndè cum quis damnatur ad carceres, improprie dicitur esse in exercitio poenae, sed verè dicitur exercitè custodiri.

14 Quod patet ex dictis per Capyc. Latr. dec. 177. vbi in fine decisū refert eū, qui in Triremibus loco depositi reperitur, non posse deinde vltimo supplicio puniri. Hoc sanè non militat, cum quis in carcere custoditur. Quare quid mirum, aiunt, si non valet argumentum, e proprijs ad impropria, & consequentè e triremibus ad carceres, dum custodia triremis mutatur in poenam, secus verò carceris? Quāuis autem quādoque carcer detur loco poenae, vt fuffimè Capyc. Latr. d. decis. nondū tamèn

vsu receptum inquit fugientes ab ijs non frui ecclesiastica immunitate; quā praxim in eo fundari arguunt, quod carcer habeatur loco poenae, sed non sit proprie poena, prout verè est Triremis; etenim carcerem non ad poenā, sed ad custodiam repertum fundant ex tex. in l. aut damnum §. idest, ff. de poenis, & l. credibile, ff. eod. quos textus exornat Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 305. quem refert Capyc. Latr. d. decis. Et tandèm concludunt non valere paritatē, cum in fugiente à triremibus cōsiderari possit Domini interesse, secus verò in fugiente à carceribus.

15 Et hæc quoque sunt quæ proutraq; sentētia adducere sum arbitratus. Quid dicendum? videant paritèr integerrimi iudices, aliaque consideranda perpendant, cū Doctores qui supèr hoc puncto scripserint, ignorem.

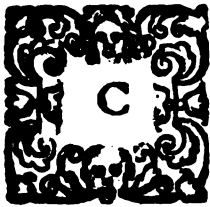
S V M M A R I V M .

- 1 **R**efertur opinio Caputi supèr Con. st. in aliquibus.
- 2 *Contraria opinio Domini Reg. de Marin.*
- 3 *Fundamentum, quo utimur.*
- 4 *Panditur argumentum Caputi.*
- 5 *Soluitur ex intellectu ad l. cum plures §. fin. ff. de adm. tut.*
- 6 *Quia de iure Codicis est sublata differentia inter agnatos, & cognatos, frater uterinus tenetur dotare sororem uterinam.*
- 7 *Dominus Reg. de Marin. impugnatur à Domino Philippo de Letto.*
- 8 *Soluitur eius impugnatio.*
- 9 *De iure Codicis simul succedunt agnati, & cognati.*
- 10 *Dubium, in quo tota controuersia consistit.*
- 11 *Suppositum questionis.*
- 12 *Probatursolutio dubij pro Dom. Reg. de Marin. argumento e contrario sensu in d. l. cū plures §. fin.*
- 13 *Omnes succedentes tenentur prestare dotem sororibus.*
- 14 *Qua lex non distinguit, nec nos distinguere.*

- quere debemus.
- 15 *Constitutio*, in aliquibus, per nomen, parentum, indistinctè loquitur.
- 16 *Ratio* excludendi feminas non est fundata in onore dotis, ubi pulchra ratio.
- 17 *Paragium* quid importet?
- 18 *Reijctur* ratio Capyc. Latr. ubi iuris communis interpretatio.
- 19 *Ratio* agnationis non potest esse specificatum d. constit.
- 20 *Referuntur* argumenta Philippi de Lett.
- 21 *Sed omnia* ex ordine solvuntur.
- 22 *Ratio*, cur Rex Robertus desestatus est pravam consuetudinem, non fuit primario agnatio.
- 23 *Solvitur* dubium incident.
- 24 *Sequela* malè deducta ab adversario.
- 25 *Alia* eodem ferè modo.
- 26 *Explicatur* Affiët. in decis. 178.
- 27 *Cuiusque* magno Doctore non fides præstanda sine ratione.
- 28 *Dato* quod finis constitutionis sit ut bona conserventur in familia, non sequitur sororem vterinam equalitè cum fratre vterina succedere.
- 29 *Probat* conclusio.
- 30 *Non potest* mater relinquere plus filijs secundi matrimonij. quam primi.
- 31 *Libertas* non leditur per aliquid extrinsecum.

Q V Æ S T I O XI.

An constitutio Regni, in aliquibus, locum habeat in sororibus, & fratribus vterinis?

Utm quæstio hæc fuffiffimè à Doctore agitate tur, superfluum dixeris denuò exponere quæ tories sunt decantata; nihilominus tamen cum nouæ pullularint difficultates expositæ ab *V. I. D. Domino Philippo de Letto* eximio causarum patrono in ciuitate Theatina, non ab re hanc quæstionem dilucido.

- 1 *Capitulum* igitur in *conf. Neap. si moriatur part. 1. §. 5. n. 9.* refert constitutionem Regni, in aliquibus, quæ cautum est, stantibus masculis, foeminas à successionem excludi, modò illæ de paragio dotentur, non habere locum in fratribus, & sororibus vterinis. Quam *Dominus Reg. de Marinis resol. quotid. cap. 208. lib. 2. n. 19. & sequent.* ad vnguem, refert, & impugnat, à cuius auctoritate recedendum non arbitror, quamuis à *Domino Philippo de Letto* ingeniosè impugnetur in quodam scripto pro iuribus *D. Hieronyma, & Ioanna de Letto* contra *D. Petrum Cotunem* vterinos,

3 Vt ergo veritas elucescat, arbitratus sum fundamentum *Domini Reg. de Marini*. adducere. Inquit ipse contra *Capitulum constitutionem*, Regni, in aliquibus, locum habere etiam in fratribus, & sororibus vterinis, quia, cum talis constitutio locum habeat in fratribus, & sororibus consanguineis, quamuis natis ex diuerso matrimonio etiam ad matris successionem ita, ut semper masculus præferatur foeminae consanguineæ natæ ex diuerso matrimonio ad successionem matris, & hæc opinio pro lege habeatur, locum etiam habere debeat in fratribus, & sororibus vterinis, nec procedendum cum distinctione, an nati sint ex constantia eiusdem matrimonij, an diuersi, quemadmodum non distinguitur in casu superius allato.

4 Inquit vterius *Capitulum* nulla alia defendi posse ratione, nisi quia, cum exclusio foeminae sit fundata in dotatione, & frater vterinus sororem vterinam dotare non teneatur; consequens est, ut, cessante causa exclusionis, cesset & ipsa exclusio. sed hanc rationem nullius esse momenti; nam quamuis frater vte-

uterinus sororem uterinam dotare non teneatur . vt *l. cum plures §. fin. ff. de adm. tut.* hoc tamèn intelligendum esse inquit , viuente matre , sicuti dicimus, quod, viuente patre , frater non teneatur dotare sororem consanguineam , quam si dotauerit, animi liberalitatem, non iuris debitum ostendet . vt bene *Andr. in d. const. in aliquibus. col. 10.* & quemadmodum, mortuo patre, præferatur frater consanguineus in dotanda sorore consanguinea , vt per *Gloss. in d. l. cum plures in verb. alio patre* , sic, mortua Matre, præferri debet frater uterinus in dotanda sorore uterina, & sicuti prius, viuente patre, dotari non poterat à fratre consanguineo, ita nec ista, viuente matre, à fratre uterino . Et si inquires disparem esse rationem ; nam frater uterinus non tenetur dotare sororem nihil in bonis habentem, tenetur verò consanguineus consanguineam ; respondet *Dominus de Marin.* quod quauis hoc asseratur in *d. Gloss. ad d. l. cum plures §. fin.* tamèn militat *de iure digestorum* , de quo agnati non succedebant cum cognatis ; quia vero *de iure Codicis* sublata est omnis differètia inter agnatos, & cognatos, verè frater uterinus tenetur dotare uterinam, sicuti consanguineus consanguineam . Pro qua re allegat *Campeg. Tiraq.* & alios, prout ibi .

7 Hoc est fundamentum, quo vtitur *Dominus Reg. de Marin.* contra *Caputū*, quodque *Dominus Philippus de Letto* impugnat . Et primò inquit verum non esse quod, quia de iure *Codicis* agnati, & cognati æqualitèr admittuntur ad successiōē, ideo frater uterinus teneatur dotare sororem, ex hoc enim sequeretur omnes succedentes siue cognatos, siue agnatos teneri præstare dotē, quod in toto corpore iuris non reperitur cautum . Nec dici potest esse rationem successiōis ; nam *de iure Digestorum* , deficientibus agnatis , admittebantur cognati ; qui tamèn dotem præstare non tenebantur .

8 Sed hæc responsio argumentum nõ

soluit ; nam *Dominus de Marin.* asserit quod, quia *de iure Codicis* inter agnatos & cognatos sublata est differètia, adeoq; ij insimul succedunt ; hinc fit, vt, sicuti soror consanguinea inops ali, & dotari debet à fratre consanguineo, ita & uterina ali debeat ab uterino . Vndè sicuti per legem cautum est respectu consanguineorum , agnatorumque, ita & respectu uterinorum , & cognatorum ; Nec non potest optimè assignari ratio successiōis ; quamuis enim *de iure Digestorum* succederent cognati ; id erat cautum, non existentibus agnatis ; at vero hodie *de iure Codicis* insimul succedunt agnati, & cognati *l. fin. §. sed nec fratrem C. de leg. hare.* & à nemine sanæ mentis negatur .

10 Cardo verò difficultatis in hoc vertitur ; quomodo videl. cèt habeatur expressum in iure fratrem uterinum, adeoque omnes succedentes siue agnatos , siue cognatos teneri dotem dare sororibus , quod aduersarius nullibi reperiri contendit .

11 Pro qua re breuitèr supponendum est *Constitutionem, in aliquibus* , locum habere in agnatis descendentibus , & sicuti dispositum est , quod stantibus masculis, foemina non succedant patri, ita etiam nec matri . Hoc supposito, sic liceat discurrere .

12 *De iure Codicis* , cum sit sublata differètia inter agnatos, & cognatos, insimul æqualitèr succedunt. *d. l. fin. §. sed nec fratrem* ; igitur sicuti *de iure digestorum* , quia cognati non vocabantur cū agnatis ad successiōem , soror uterina non debebat ali, & dotari à fratre uterino ; ita e contra, quia *de iure Codicis* æqualitèr vocantur , soror uterina debet ali, & dotari à fratre uterino . argumento e contrario sensu *text. in d. l. cum plures §. fin.* vbi. *Gloss.* ergo dispositio dictæ constitutionis, *in aliquibus* , quæ locum habet in agnatis, habet etiã in cognatis ; & sic quod omnes , qui succedunt, siue sint agnati, siue cognati, teneantur dotem præstare sororibus, cautum habetur *in d. const. in aliquibus* ,

- vigore *Codicis* tollentis omnem differentiam inter agnatos, & cognatos; & quia per *d. const.* prouisum est, quod stantibus masculis, foemine non succedant, meritò non est distinguendum.
- 14 de vterinis, & consanguineis, cum ea, quæ lex non distinguit, nec nos distinguere debeamus. *In non distinguemus, ff. de receptis arbitris.*
- 15 Non est ergo amplius hæsitandum, an, quia de iure *Codicis* æqualitèr admittuntur ad successionem agnati, & cognati, ideo frater vterinus sororem dotare teneatur; præcipuè cum *d. constitutio* per nomen, *parentum*, indistinctè loquatur. Ex quo oritur indistinctè nos quoque loqui debere, nec accommodare distinctionem ex eodem, vel diuerso matrimonio, *ad tex. in d. l. non distinguemus.* In quam sententiam iuit *Capyc. Larro decif. 128.*
- 16 Hinc optimo iure colligitur præcipuam rationem excludendi foeminam per constitutionem esse fundatam in onere dotis; ex vulgari enim regula, qui in vno grauatur, debet in altero releuari. Cum igitur de iure *digestorum* frater consanguineus teneretur dotare sororem consanguineam, & sic arguatur de iure *Codicis* in vterina, vt diximus, à quo sublata est differentia inter agnatos, & cognatos, meritò aduenit constitutio, *in aliquibus*, quæ considerans fratris onus in dotandis sororibus, illum releuat, disponitq; vt solus ipse succedat, & ne sorores vili vedat pretio, iubet, vt de paragio dotet, Quod
- 17 verbum, *paragium*, per *Aff. in d. const. m. 53.* sex capita continet 1. facultates dotantis. 2. parentis dignitatem, 3. qualitatem mulieris. 4. qualitatem mariti. 5. liberorum numerum. 6. patriæ consuetudinem. Hæc est ergo rationum catena, sub qua talis constitutio fundatur, vt benè consideranti patere potest.
- 18 Ex quo sequitur non esse dilectionè masculi potius, quàm foeminæ, fundamentum huius constitutionis, vt scripsit *Capyc. Larro*, sed potius dilectionis

rationem fuisse iuris communis constitutum; quod dotandi onus tradidit masculis, qui ob maiorem sexus fortitudinem tale munus subire debent, ac proinde maiori amore capaces redduntur.

- 19 Neque dici potest *d. Constit.* constitutum esse agnationis rationem; nam mater non est de filij agnatione, vt benè notat *Capyc. Larro*, & tamèn filius succedit matri.

Sed Dominus de *Letto* intendens non excludere sorores vterinas vigore formalis rationis dicte constitutionis, asserit eius constitutum esse conseruationem bonorum in familia, ac proinde agnationis rationem. Quod quidè assumptum talibus proponit medijs.

- 20 *Consuetudo*, inquit ipse, à *Rege Roberto* exterminata erat, quod extantibus foeminis filijs defuncti, admittebatur qualiscunque eius cõsanguineus quauis collateralis, & remotior, exclusis illis, sed extantes masculi, illo excluso, admittebantur. Hodie verò *Rex Robertus* in primo casu eam detestatus est, non in secundo, in quo exclusis collateralibus, admittuntur masculi, repulsis etiam foeminis. Sempèr ergo ratio agnationis attenditur.

Deinde asserit, quod, cum natura tam masculos, quàm foeminas commendarit, & constitutio, *in aliquibus*, exclusis foeminis, vocet masculos ad successionem, signum sit non excludi quia foeminæ sunt, & consequentèr nõ attendi rationem masculinitatis, sed tantum agnationis.

Tertiò id probat ex verbo, *paragium*, quod importat quoq; parilitatem conditionis familiæ, quæ parilitas per agnationem non distinguitur.

Postremò, dum id non habetur dispositum per regni constitutionem, recurrendum est ad *consuetudinem Neapolitanam*, si qua mulier, in qua dispositum est æqualitèr vocari sorores vterinas, & fratres, & consequentèr dicendum ibi attendi agnationis rationem.

Iactis his fundamentis tanquam veris,

ris, inquit ipse, clarè patere equalitèr ad matris successionem vocari fratres, & sorores vterinas; nam ratio dispositionis *d. constit. in aliquibus*, est ratio agnationis, & vt bona conseruentur in familia; sed nisi æqualitèr succederent, cessaret talis ratio; quæro enim, quomodo frater vult cõseruare sororis vterinæ familiam, cum non sit de sororis familia, nec de eius agnatione? igitur asserendum est *d. constitutionem* locum non habere in casu nostro, & recurèndum ad ius commune, quod vult æqualitèr ad successionem vocari. Ex his colligit contra *Capyc. Latro* parum interesse filium succedere matri, & tamè non esse de matris agnatione, cum per hoc non probetur successionis ratione esse agnationem; nam cum mulier tràseat in viri claritatem *l. femina, ff. de seuatoribus*, videtur esse ex pacto obligata ad cõseruandam viri familiam, adedque plusquam agnata viro; & sic semper attenditur ratio agnationis. *Andr. de Ifern. in const. Regni de off. secret. col. 2. nu. 70.*

Vndè patet disparitas rationis allatæ à *Domino Reg. de Marin.* Nam fratres, & sorores consanguinæ sunt de eadem familia, secùs verò vterinæ.

Et postremò ponderetur, inquit, *Aff. si. decis. 178. n. 2.* vbi Sacrum Consiliū censuit fratres succedere in bonis maternis, exclusa sorore, quia sic per *consuetudinem* fuit interpretatum; igitur *consuetudo Neap. si qua mulier*, æqualitèr admittit fratres, & sorores ad matris successionem, ita dicendum erit in casu nostro, in quo licebit *constitutione, in aliquibus*, interpretari per *consuetudinem*, dum in dicta constitutione habetur casus omisus.

Hæc sunt fundamenta d. Doctoris fidelitèr relata, quibus accommodari poterit respõsio superius allata ex probatis; nihilominùs, vt clarior reddatur veritas; æquum erit non multum immorãdo breuitèr ea percurrendo soluere.

21. Et primò quidè quod nequeat spe-

cificatiuum huius constitutionis esse ratio agnationis desumpta ex detestatione prauæ illius consuetudinis, clarè patet. Etenim ad quid foeminas excludit *Rex Robertus*? Nonne foeminæ sunt de patris agnatione? Etsi respondeas eas habiles non esse ad conseruandam familiam, nec habiles dicam eius filias, igitur quantum est ex vi huius rationis debent succedere collaterales, exclusis descendantibus; ex quo patet, ne hoc admittatur absurdum, huius constitutionis rationem non esse agnationem, neque familiæ conseruationem primariò, quicquid sit, si deinde sequatur huiusmodi conseruatio.

23. Ast occasione desumpta ex ijs, quæ diximus, replicabis ex hoc argui neque posse esse rationem dotationis; cum sic etiam collaterales sine habiles ad dotandas defuncti filias. Sed præterquam quod responderi posset non reperiri in iure eorum habilitatem circa dotem præstandam; attamèn arguitur ex ipsa patris pietate, siue, vt melius loquar, prouidentia, quæ dotandi onus transfert in suos descendentes potius; quàm in collaterales; & ni supersunt descendentes masculi, pium est foeminas succedere, cum in primo casu, in quo reperiuntur masculi, & foeminæ, ambo sint è patris visceribus descendentes, & sic nil mirum, si stante descendantium ratione, & onere dotandi in masculino; *constitutio, in aliquibus*, tollat à foemina successionem, dando illi dotem de paragio; in alio autem casu, in quo non sola descendantium ratio attenditur, sed etiam collateralium, impium esset si patris viscera excluderet, collaterales verò vocaret.

24. Secundò non benè arguitur. *Non attenditur ratio masculinitatis, ergo agnationis*, cum possit assignari ratio dotationis.

25. Tertiò verbum, *paragium*, importat parilitatem conditionis, quæ attenditur per vtriusque agnationem; non autem indè sequitur; igitur ratio agnationis est specificatiuum constitutionis, sed

H potius

potius illa debet dici consequutiua matrimonij.

26 Ex his argumentis sic solutis corrūit cæteræ in contrarium probationes. Restat modò vt explicemus *Affl. in d. decis. 178. n. 2.* qui asserit eatenus verum esse filias; stantibus masculis, excludi à matris successione, quatenus *constitutio* explicetur per *consuetudinem Neapolitanam*; sed ex hoc non inferitur quod soror, & frater vterini debeant æqualitè succedere; cum tunc benè posset *constitutio* explicari per *consuetudinem*, quando huiusmodi explicatio non obesset sensui dictæ *constitutionis*, sicuti non obest in casu allato propter nomen *parentum*, vt benè ait *Affl. decis. vbi supra*. At in casu nostro verè obest, cum nos distingueremus nomen *parentum*, quòd lex non distinguit còtra *sex. in l. non distinguemus; de recept. arbit.* præcipuè cum *d. constitutionis* robur consistat in excludendis feminis à successione; igitur talem debemus accommodare sensum, vt semper foeminae, salua eorum pace, excludantur.

Quod præterea *Affl. in d. const. in aliquibus n. 71.* dixerit rationem conseruationis agnationis fuisse decisionem.

27 huius *constitutionis*, parùm refert, nam cuiusque etiam magno Doctori non est credendum, nisi eius dictum probetur; cum ceteroquì autoritas probabilis, non euidens reputetur. *Bar. in l. 1. ff. si cert. petatur. vbi DD. & Daxius* præcipuè n. 87. de quibus *Muscatell. in praxi appell. part. 1. Glòf. sententia n. 151.*

28 Deniquè, vt animi liberalitatè ostendam, do libentè *constitutionis* finem esse familiæ conseruationem; nego autem indè sequi, sororos, & fratres vterinos æqualitè ad successiōem vocari. Etenim cum mulier ob matrimonium videatur plus quàm agnata viro. *Ifern. in tit. que sint regalia. super verb. bonas uasantia. & in const. de aff. secret. n. 7. col. 2.* tenetur consequentè conseruare, viri sui familiam; adeoque filia ex ipsa nascens ex tacto quasi matris contra-

ctu illi assentiri cogitur, ac proindè cōseruare familiam, quam mater ipsa debebat. Iam verò mater familiam, quã conseruare non potest, conseruare nō tenetur. argumento *textus in l. traditio, ff. de acquir. rer. domin.* sed nequit conseruare familiam secundi viri per foeminam procreatam in secundo matrimonio, ergo debet conseruare familiam primi per masculum, ac proinde illi deferenda videtur successio in bonis maternis; huic verò præstanda dos; hæcque filia tenebitur tali dispositioni assentiri ex matris contractu, & quamuis per transitum ad secunda vota mater nō dicatur de primi viri familia, tenetur tamèn conseruare familiam primi. Vndè ex *l. hac edictali C. de secundis nuptijs* non posse relinquere plus filijs secundi matrimonij, quàm primi inter cæteros asserit de *Franch. decisum in decis. 345.* Neque indè sequeretur lædi matrimonij libertatem ex eo, quia nemo in vxorem duceret habentem masculos, vt volebat *d. Philippus de Letto*; cum per *DD.* omnes libertas lædi non dicatur per aliquid merè extrinsecum, & per accidens. Et hæc satis. Cæterum auctores consulite, dum toties de cantata iterùm decantare longiùs displicet.

S V M M A R I V M .

- 1 **F**oemina iuuantur Velleiano.
- 2 **F** Triginta casus, in quibus illo non iuuantur.
- 3 **D**ispositio Regiæ Pragm.
- 4 **S**tatus questionis.
- 5 **Q**uisque in solidum obligatus potest pro toto debito conueniri.
- 6 **C**essat Velleianum, quotiescunque mulier principalitè obligatur.
- 7 **H**uius questionis expositores.
- 8 **E**ius suppositum.
- 9 **O**pinio nostra est contra communem.
- 10 **C**uius motuum desumitur à Reg. Merlin.
- 11 **A**dversariorum fundamenta.
- 12 **D**ispositio textus in l. si mulier, ff. ad Velleian.

- 13 Et l. reos promittendi, ff. de duob. reis.
- 14 Verba Auth. si qua mulier C. ad Velleian.
- 15 Iis verus sensus accommodatur.
- 16 Eodem modo explanantur à Gloss.
- 17 Proponitur nostrum argumentum.
- 18 Maior iactura censetur solutio, quàm obligatio.
- 19 Quisque soluendo presumitur soluisse in illam causam, quæ sibi erat utilior.
- 20 Quod pluris est tanti est.
- 21 In dubio solutio censetur facta potius nomine proprio, quàm alieno.
- 22 Mulier quamuis in solidum obligata quædoque iuuatur Velleiano. ubi ponderatio ad tex. in d. l. si mulier.
- 23 Nostra opinio videtur iuribus consona.

Q V Æ S T I O XII.

An mulier in solidum obligata cum marito iuuetur Velleiano? ad intellectum *auth. si qua mulier C. ad sen. conf.*

Vell. ubi omnes propemodum casus, in quibus mulieres Velleiano non iuuantur.

Um ad celeberrimæ huius quæstionis enodationem variæ solent adduci paritates, quæ vel ad rem nostram non faciunt, vel punctum ipsum

implicant, arbitratus sum ad eius apparatus casus exponere, in quibus Velleianum cesset, eos scilicet, qui à Doctoribus vel ut incontrouertibiles proponuntur, vel factè ut probabiles æstimantur, ne deinde illos cum principali puncto confundamus. Proculdubio est igitur de iure communi apud

- 1 DD. feminas velleiano iuuari per l. i. cū concordantibus, ff. & C. ad Sen. conf. Velleia. qaandoq; verò non iuuari nemo sanæ mentis est, qui non aduertat. Et
- 2 Primus casus est cū mulieri hæreditatem vendidi, & creditores hæreditarij me conueniunt; tunc enim contra illam regressum habeo l. sed si cum, ff. ad Velleian.

II. si mater pro dote filix se obligaret l. si dotare C. eod.

III. Quando mulier se pro cuiuslibet dote obligaret l. generalisèr C. eod. Herring. de fideiuss. c. 7. num. 452. & seq. Puteus decis. 160 lib. 3.

IV. cū intercederet pro muliere

etiam cum animo ab illa repetendi. *Castr. in d. l. generalisèr n. 2.*

V. Si mulier dicat se habere mandatum aliquod, ut sibi soluam quod tibi debeo, & stipulatus fuero cum illa te solutionem illam ratam habiturum, & deindè tu ratam non habebis; tunc enim contra mulierem regressum habeo l. si mulier, ff. ad Velleian.

VI. Quando quis ignoraret mulierem esse illam, quæ intercedit. l. bona fide, ff. eod.

VII. Cū mulier intercederet pro marito causa dotis communis filix. *Reg. Merl. contr. forens. cent. 1. cap. 56. nu. 10.*

VIII. Si certiorata de hoc beneficio, illi cum iuramento renunciaret. *Herring. de Fideiuss. cap. 6. n. 4.* Quamuis *Cynus in l. si quis in conscribendo. de pactis*, dicat non posse mulierem cum iuramento renunciare, & hanc esse opinionem communem asserat *Calc. in cõf. 25.* Quod a fortiori procedit stante *Regia Sanctione*, de qua infra.

IX. Si mater se obligaret pro filio excarcerando, modò excarceraretur ex causa delicti, non æris alieni. *Faber. in suo Codice defm. 16. ad Sen. conf. Velleian. Papou. l. 12. arresto 8. & 9.*

X. Si se obligauerit pro marito ob pecuniã in causã alimentorũ, & familiæ

versam. *idem Fab. tit. eod. de fin. 8.*

XI. Cùm intercedit pro alio priùs pro dote obligato, *Herring. de fideius. de cap. 7. n. 456. & seq. Surdus decis. 164. n. 4.* qui loquitur etiam stante statuto, pro vt in Regno nostro.

XII. Quando mulier perfectæ ætatis idest 25. annorum per *l. fin. ff. de his. qui ven. at. fid. iussit primò, & deinde fideiussionem confirmauit post bienniu, quia præsumitur habuisse tēpus ad cogitandum l. si mulier C. ad Velleian.*

XIII. Si mutuam acceperit pecuniã, quauis illam suo viro dederit *l. si fideiussoribus C. eod.*

XIV. Cùm intercederet pro filio ad fauorem nurus ex antephati causa. Sic decisum refert *de Franch. decis. 182. num. 1.*

XV. Cùm alienam suscepit obligationem, & creditor sit ab illa aliquo modo deceptus *l. faminis C. ad Velleian. l. si decipiendi animo. ff. eod.*

XVI. Si vxor obligaret se pro redimendo à carceribus marito. *de Franch. decis. 237. Ronitus. supèr Pragm. 1. ad Velleian. n. 7. Surdus. decis. 86. Thesaur. decis. 223. de Ponte de potest. Proreg. tit. de diuers. prouis. num. 29. Thorus, Pascalis, & alij.*

XVII. Si obligaretur pro marito ex qualibet iusta causa, decoris scilicet, &c. *Lupus in rubr. de don. inter vir. & vxor. §. 50. n. 34. Bald. in l. si quis, ff. sol. matrim. in fin. Surdus cons. 367. n. 14.*

XVIII. Cùm mulier aliquid donaret, *Dominus Reg. de Marin. resol. quot. lib. 2. cap. 238. n. 7.* quamuis donatio nisi proberetur, nunquam præsumatur *l. si filius C. de negot. gestis*, modò donatio à traditione incipiat, *de Franch. decis. 279. num. 5.*

XIX. Si se obligasset pro dote restituenda, *Bald. Nouell. tract. de dot. part. 6. priuil. 12. & 57. Gregor. Lopez. tit. 12. p. 5.* Et sic decisum refert *idem Dom. Reg. de Marin. vbi supèr. cap. 237. n. 2.*

XX. Cùm mulier nolentem induxit, vt marito pecuniam traderet, *Faber in suo Cod. lib. 4. tit. 21. diff. 4.*

XXI. Cùm obligatur in beneficium Ecclesiæ, *Reminald. cons. 67. vol. 1.*

XXII. Cùm fideiuberet pro libertate, *Salices in l. veterum C. ad Vell. n. 1. De Ponte d. tit. 10. n. 26. & 30.*

XXIII. Si principalitèr se obligaret, & in rē suam intercederet pro contractu proprio, vel pro creditore suo *l. frustra C. ad Velleian.*

XXIV. Cùm mater promitteret filiorum tutoribus indemnitate *l. si mater C. eod.*

XXV. Si intercessit ad pias causas, *Roman. in aub. similiter n. 20. C. ad leg. Falcid. Quod procedit in omni pia causa. Tiraquell. de priuil. pia causa priuil. 113. Reg. de Pont. de potest. proreg. de diuersis prouis. fieri sol. tit. 10. nu. 30. & sic decisum refert *de Franch. decis. 237.**

XXVI. Si fideiussisset aliquid recipiendo; tunc enim non videtur intercessisse ex sexus fragilitate, sed ad præmium consequendum, quod probari debet ex instrumento publico à tribus testibus subscripto, vel per confessionem publicam *l. si antiqua C. ad Velleian.*

XXVII. Cùm fideiussit pro viro suo ita tamèn, vt constet debitum esse conuersum in ipsius mulieris vtilitatem, *ex l. si & me, & Titium, ff. si certum petatur. Castr. in l. fin. de Negot. gest. Tiraq. de nobil. cap. 6. n. 39.* sequitur *Gutierrez pract. quæst. lib. 2. quæst. 29. post. n. 3.*

XXVIII. Cùm adiit hæreditatem, etiam damnosam, nisi per creditores fuerit decepta, *de Franch. decis. 518. n. 7.*

XXIX. Quando à muliere aliquid in solutum traderetur. *Idem decis. 279. n. 5.*

XXX. Cùm mulier aliquid vendidit, & pro alio obligato pecuniam soluit *l. senat. consult. 4. C. ad Velleian.* Allegatur tanquàm singularis à *Domino Cōsiliario Paulo Staibano iuniore resol. 178. n. 1. cent. 2.* vna cum *l. quamuis C. eod. l. 1. de cond. indeb. l. cuius, ff. de reg. iuris.*

Hidunt casus, quos breui selegi calamo, Cæteros apud innumeros vide-

re

- re est doctores. Aduenit postremò *Regia Pragmatica prima in ordine sub tit. de Senat. cons. Velleian.*, ubi cautum reperitur non posse mulieres etiam cum iuramento renunciare beneficio Velleiani ex eo, quia sicuti facillimè persuasionibus intercedere coguntur, ita quoque, & renunciare. Quæ ratio ingeniosissimè exponitur à *Præs. de Franch. in decis. 223. n. 26.*
- 4 Vndè indubitatum videtur non correctos esse casus à iure cõmuni exceptos, præter vnum tantummodo; cum, scilicèt mulier, præiuro iuramento, renunciaret. Præter hos ergo casus quæstio nostra est, an mulier in solidum obligata cum viro in eodem instrumẽto non ex causa decoris, non excarcerationis, nec denique ex quacunque alia simili, hoc beneficio iuuetur, ità, vt marito nihil in bonis habente, possit vxor cogi ad totius debiti solutionem?
- 5 Et ratio dubitandi ea profectò est, quia cum vnusquisque ex reis debendi in solidum obligatus possit pro toto debito conueniri *l. 3. §. vbi duo. ff. de duobus reis. vbi Gloss. & ità, vt per vnus exceptionem non liberetur alter. l. si. ff. eod.* apertè colligitur ex hac ratione mulierem teneri ad totius debiti solutionem, si fortassis eius vir nihil in bonis habens reperiat. Cumque constet quemlibet in solidum obligatum principalitèr esse obligatum, in dubiũ non videtur reuocandum quin mulier non possit iuari Velleiano, quod cessat quotiescunq; illa principalitèr obligatur. *l. sed si ego l. si mulier. ff. ad Velleian. l. si funebri. cum concordantibus. C. eod.* E contra verò videtur locum habere Velleianum, dum in nostro casu, nisi in contrarium adsit probatio, præsumitur vxor intercessisse pro viro; non autem vir pro vxore. *Auth. si qua mulier C. ad Sen. cons. Vell.* vndè cum mulier non sit principalitèr obligata pro re sua, clarum, indubitatumque est illam ex *Baldi* doctrina Velleiano iuari.
- 7 Iam vidistis opinor, vbi nam vertatur cardo difficultatis, superest modò, vt quid dicendum videamus. Et quidè quæstio hæc ingeniosissimè proponitur à tribus iurium Coriphæis *Dominis* scilicèt *Regentibus Merlino, De Marinis, & Damiano Consiliario Staibano* in *miore* famam defatigantibus, quorum primus illam examinat *in cent. 1. cons. forens. cap. 55.* Secundus *in lib. 2. resolut. quot. cap. 236.* Tertius denique *in cent. 1. resolut. forens. resolut. 42.*
- 8 Vt autem æquo pugnemus marte, & certa ab incertis segregemus, supponendum arbitror in huiusmodi obligatione nullam volitare coniecturã, qua probari queat vel virum non intercessisse pro vxore, sed vxorem pro viro, vel debitum conuersum esse in viri, nõ mulieris commodum. Etenim si quaharum adesset, nulli dubium, quin mulier velleiano iuaretur. Quæstio igitur sit cum nulla coniectura nec pro viro, nec pro muliere, nec in vtrumlibet viget. Quidquid sit si dicatur vigere saltèr præsumptionem contrariã in virum pro muliere, de qua infra hoc supposito.
- 9 Dico contra communem Doctorum opinionem, mulierem in solidum obligatam cum viro, quotiescunque nulla apparet intercessionis coniectura, velleiano non iuari, sed posse pro toto debito conueniri. Nec miremini velim me ferè contra omnes arbitrari, cũ sic videam iura edocere.
- 10 Quod si super hac quæstione *Reg. Merlin. loc. cit. n. 25.* cuiusdam opinionè improbat, quia is non subtilitèr germanum iurium sensum erat perscrutatus, ne mea quoque sententia talem, sortiatur notam, ea similiter subtili, quo potero medio perscrutari conabor. Locus ergo supercilio ne sit, si communi parentando sententiæ alitèr sentiam.
- 11 Iuuabit igitur aduersantium fundamenta referre, quæ sunt, colorem quæsitum in huiusmodi obligatione præsumi, cum videlicèt mulier se vna cum viro in solidum obligauerit; potius nãque

que videtur vxor fideiuffisse, vir autē se principalitē obligasse. *Auth. si qua mulier C. ad Velleian.* Quod militare aiunt quotiescunque non probatur pecuniam esse in mulieris commodum conuersam. Neque posse, inquit, sustineri cōtractum pro medietate, utpote qui vnicus, & indiuisibilis est *l. si mulier. la terza §. fin. ff. ad Velleian.* ergo totus cōtractus corruet, & consequēter mulier Velleiano non gaudebit.

- 12 Vt autem ad hęc respōdeamus, multa sunt breuiter ponderanda. Et primò mulierem pro se principalitē obligatam, quāuis non probetur pecuniam esse in suam vtilitatem conuersam, Velleiano non iuuari, expressē cautum reperitur in *l. si mulier, ff. ad Velleian.* ibi. *Si mulier tāquā in suos usus pecuniam acceperit alij creditura, non est locus senatus consulto. alioquin nemo cum feminis contraheret, quia ignorari potest quid actura sint.* Concordant *l. sed si ego, ff. eod.* & *l. si funebris C. eod.* Secundò incertum nec est duos in solidum obligatos posse in totam summam conueniri, vel pro rata. In totam summam, si Titius, & Mæuius sunt obligati pro centum in solidum, & ego à Titio tantum non quinquaginta, sed centum petam. hęc enim ab illo repeto tanquā principalitē obligato, quod si quinquaginta tantummodo quæram, non ago contra illum vt principalem, sed vt Mæuij fideiufforem; Duo enim in solidum obligati sunt ad inuicē fideiuffores itā, vt actori detur actio contra istos & vt principales, & vt fideiuffores. Non est meum figmentum, sed dispositio
- 13 *tex. in l. reos promittendi, ff. de duob. reos promitt. & stipul.* ibi. *Reos promittendi mutua fideiuffores vice non inutilitē accipi conueniunt. Itaq; reus stipulandi actionem suam diuidere si vellet (neq; enim diuidere cogendus est) poterit eundem vt principalem reum, item eum, qui fideiuffor pro altero extiterit, in partes conuenire, non secus ac si duos promittendi reos diuisis actionibus conueniret.* His itā suppositis nulli dubium esse arbitror quin vxor in

- solidum obligata Velleiano non iuuerit, non obstantibus ijs, quæ ab aduersarijs opponuntur. Quoniam autē
- 14 *tota vis consistit in Auth. si qua mulier. vbi. Si qua mulier crediti instrumento consentiat proprio viro, aut scribat, & propriam substantiam; aut se ipsam obligatam faciat. inbemas hoc nullatenus valere, sine semel, sine multis modis huiusmodi aliquid pro eadem re fiat, sine priuatum, sine publicum sit debitum, sed itā esse, ac si neque factum quicquam, neque scriptum esset, nisi manifestē probetur quod pecunia in propriam ipsius mulieris vtilitatem expensa sit.* ideo verba hęc sunt dilucidanda.
- 15 Et quidē quod textus non loquatur cum mulier se principalitē obligat, nemo est qui non videat, ni nolit; Etenim cum legum correctiones sint euitandę *l. precipimus. C. de appellat.* si lex ista non corrigit expressē textum in *l. si mulier* superius relatum, vbi necesse non est, vt probetur pecuniam esse versam in ipsius mulieris commodum, cum ea principalitē obligaretur, cur dicendum est textum hunc loqui cum mulier se principalitē obligaret, itā, vt tunc probandum esset pecuniam esse in eius vtilitatem conuersā, si sic loquendo iura hęc vt inter se contraria pugnarent, & vnum alterum corrigeret? Firmum igitur, indubitatumque sit *d. Auth.* loqui cum mulier pro marito intercedit. Quod expressē voluit *Gloss.* cum dixit. *In viro se obligante vxor consensit, aut pro eo fideiussit, vel etiam res suas pignori, hypothecae supposuit, queritur an sibi praiudicauerit?* vbi notandum est diuersum esse consentire obliganti, & se principalitē obligare. Et paulò Inferius. *Quod quidē verum est; nisi pecunia, propter quam vxor fideiusserat, in eius vtilitatem expensa probetur.* Constat igitur *Glossam* explicare quod consentire obliganti, idem sit, ac fideiubere. Color ergo quæsitus, quem aduersarij ingeniosissimē opponebant, nondum visus est in *d. auth.* Quare *Theaur. in decis. 223. in princ. tenet d. auth.* loqui cum mulier pro

pro marito intercedit, quamvis ipse illam extendat quoque; cum mulier se principaliter obligat, & vir fideiubet; sed hoc nec ille, nec alij vlllo iure comprobant.

17 His ita refutatis, sic liceat arguere.

Ex *d. l. si mulier*, cum vxor principaliter obligatur, quamvis non proberur pecuniam esse in eius commodum conuersam, modò in contrarium coniectura non vigeat, Velleiano non iuuatur; sed cum obligatur in solidum cum marito, principaliter obligatur, vt supra probauimus. ergo cum in solidum obligatur, non iuuatur Velleiano, quauis non proberur pecuniam esse conuersam in eius vtilitatem, modò coniectura aliqua non obsit. Nec iuuat asserere Velleianum vtpotè fauorabile extendendum; etenim non sic extendendum est, vt iuribus contradicat, præcipuè cum ex vulgari regula semper standum sit pro contractus subsistentia.

18 Præterea (vt colorem quæsitum penitus eneruemus) cum maior iactura censeatur solutio, quam obligatio, ex eo, quia plus est soluere, quam se obligare, si quis soluendo præsumitur soluisse in illam causam, quæ sibi vtilior erat,

19 ex doctrina *Baroli in l. gerit C. de acq. l. iura. Menoch. conf. 121. num. 45. & conf. 265. n. 33. Alex. conf. 15. col. 2. lib. 5. Traq. de extract. consanguin. §. 3. Gloss. r. m. 32. quis dubitet quin quisque se obligando, obligatus censeatur in eam causam, quæ sibi erat vtilior? Idque à fortiori.*

Etenim quod pluris est tantum est *l. cum fur ff. de in lit. iur.* igitur quauis non proberur, semper præsumitur in mulierem veram esse pecuniam, quia se obligauit ob causam, quæ sibi erat vtilior. Iam verò vtilius erat vt pecunia verba esset in suam, quam viri vtilitatem. Neque etiam vtilius esse mulieri, eam iuuari Velleiano, quam non; Nam sic mulier non verè obligatur ob causam sibi vtiliorem, dum nulla esset obligatio, vt consideranti patet; & consequenter nullo modo est

obligari citius esset dicendum.

21 Secundo in eadem paritate insistendo, si in dubio solutio censeatur facta, potius nomine proprio, quam alieno *l. & magis, ff. de solut. l. Titium, & Manium §. professus, ff. de administr. tutor. Menoch. conf. 46. nu. 1. & 4.* certum est obligationem in dubio censeari factam nomine proprio, & principaliter, igitur à fortiori, cum quis expressè principaliter se obligaret. Ergo, vt concludamus, si mulier principaliter, & in solidum cum marito obligatur, non censeatur pro marito fideiubere, nec eius pecuniam in viri commodum conuertit; & consequenter non est locus præsumptioni, & color quæsitus, prout hucusquè prætendebatur. Quare mulier sic obligata Velleiani exceptione non iuuabitur.

22 Non negauerim tamèn quandoque mulierem, etiam in solidum obligatam cum viro iuuari posse Velleiano, puta si à creditore tanquam fideiussor, nec vt principaliter obligata conueniretur; Tunc enim locum haberet exceptio Senatus consulti, quia conueniretur vt intercedens pro marito. Quare cautus debet esse creditor in illa conuenienda. Hæc sunt, quæ iuri consona reperi.

23 Ceterum non dubito, quin contraria opinio vtpotè à multis comprobata, tunc reddatur in praxi; nihilominus hæc ego sentij.

SUMMARIUM.

- 1 **D**ispositio l. si quis non dicam rapere C. de episc. & cler.
- 2 l. is, qui cum telo C. de sicarijs.
- 3 Cap. consulere de Simonia.
- 4 *In atrocissimis affectum puniri demonstratur.*
- 5 *Dispositio l. 1. §. hæc autem verba, ff. quod quisq; iuris.*
- 6 *Vbi videtur affectus puniendus pena extra ordinem.*
- 7 *Ad quod adducitur argumentum.*
- 8 *Reversus quedam improbabilis opinio.*

- 9 Refertur alia communior .
- 10 Explanatur alia directè contraria, vbi multa casus .
- 11 Regula, melius est cum multis errare, quam cum paucis sapere, erronea est apud sapientes .
- 12 Opusio Iulij Clari super dubio .
- 13 Improbatur sic simpliciter sumpta .
- 14 Vera sententia eruitur ex rationibus Boerij, & Clari simul sumptis .
- 15 Proponitur assertio duplici sub capite .
- 16 Probatur quoad primum ratione à posteriori .
- 17 Probatur secundò alia ratione naturali .
- 18 Probatur tertio ex verbis d. l. si quis nõ dicam rap .
- 19 Probatur quoad secundum caput .
- 20 Videtur obstare Prag. i. de icu scopitti .
- 21 Sed explanatur
- 22 Ex verbis ipsius Pragm.

Q V Æ S T I O XIII.

Quænam regula statuenda sit in puniendo affectu in quibuscunque criminibus, non sequuto effectu? vbi varia iura, & Doctorum dicta inter se contraria conciliantur.

Væstio hæc ab innumeris hucusque primæ notæ Doctoribus agitata, ita veritatem occultat, vt quid dicendū penè ignorem diuersas ob sententias, decisionesque, quæ vt potè inter se contrariæ vt quæstionem enodent, illam potius nouis in difficultatibus deserunt inuolutam. Liceat ergo subtilitatibus parentare, ne enodanda innodemus, cum potissimum ea, quæ ad consuetudinem redacta sunt, leniori sint scribenda Methodo. Iuuabit verò ad claritè procedendum iura ipsa in medium afferre.

- 1 Imperator igitur in l. si quis non dicam rapere C. de episc. & cler. hæc disposuit. Si quis non dicam rapere, sed attemptare, tantum iungendi causa matrimonij Sacratissimas Virgines ausus fuerit, capitali pœna feriatur. Hinc inferunt Gloss. & D.D. in atrocissimis criminibus affectum puniri, quàmuis ad effectum non deueniatur. Concordat l. is, qui cum telo C. ad leg. Cornel. de Sicarijs. ibi. Is, qui cum telo coambalauerit hominis necandi causa,

- sicut is, qui hominem occiderit, vel cuius dolo malum factum erit commissum, legis Cornelia de Sicarijs pœna coercetur. igitur etiam in homicidio punitur affectus, non sequuto effectu ea profectò ratione à Gloss. hic assignata, quia nimirum voluntas, non exitus inspicitur. per tex. in l. Diuus ad leg. Corn. de Sicarijs. Idè expressè habetur in cap. consulere 38. de Simonia. ibi. Quicumque vicedominatū, vel aliam Ecclesiasticarum rerum administrationem per pecunias obtinere valuerint & igitur punitur in simonia affectus tantum, prout patet per ly, voluerint.
- 4 Hinc nonnulli in atrocissimis affectū puniri arbitrati sunt, inter quos Gloss. in l. Si hac autem verba vers. putamus, ff. quod quisque iuris. Felin. in cap. 1. post n. 9. de off. delegat. Didac. in clem. si furiosus Ioann. de Legn. cons. 20. n. 1. lib. 1. Specul. tit. de accusat. S. v. nu. 7. Gand. tract. Maleficij tit. de pan. rear col. 3. vers. si autem Hippol. de Mars. in l. Diuus, ff. de Sicar.
- 5 E contra verò habemus l. 1. S. hac autem verba, ff. quod quisque iuris. ibi. Hac autem verba; quod statuerit qui iurisdictioni præest, cum effectu accipimus,

non verbo tenus, & ideoſt cum vellet ſta-
tuere, prohibitus ſit, nec effectum decre-
tum habuerit, ceſſat edictum, &c. Vndè
Gloſſ. hæc infert. Nota ex hoc dicto ne-
minem cogitationis pœnam pati, tametiſi in
alijs puniatur voluntas, quicquid Gloſſa
dicat. Concordat. c. ſollicitatores. de
penitentia diſt. 1. ibi. Sollicitatores alie-
narum nuptiarum, itemque matrimoniorũ
interpellatores etſi effectũ ſceleris potiri nõ
poſſunt, propter voluntatem pernicioſa li-
6 bidinis extra ordinem puniuntur. Ex qui-
bus infertur affectum puniri quidẽm,
ſed non pœna ordinaria, vbi difficul-
tas eſt. Et hinc ſubtiliſſimè Gugliel. &
Cyn. in l. 1. ff. de extraord. crim. dedu-
cunt affectum in atrociffimis puniendũ
eadem lege, qua punitur effectus, nõ
autem eadem pœna. Neque diſſimilis
eſt tex. in l. qui falſam, ff. ad l. cornel. de
falſ. ibi. Qui falſam monetam percuffe-
runt, ſi in totum formare noluerunt, juſ-
7 fragio tuſta pœnitentia abſoluuntur. Vn-
dè ſi crimen falſæ monetæ atrociffimũ
eſt per l. 1. C. de falſis; & tamèn niſi de-
uentum fuerit ad effectum, reus abſol-
uitur, & non punitur, vt explicat ibi
Gloſſ. ex eo, quia opus non perfecit,
à fortiori dicendum eſt in atrociffimis
non puniri affectum, niſi effectus con-
ſummetur, vel ſaltèm mitiũs procedẽ-
dum, per pœnæ ſcilicèt diuerſitatem,
prout voluere Affl. in conſt. Regni, le-
gum aſperitate. n. 13, Bertrand. conſ. 228.
¶ 6. lib. 7. Marſilius conſ. 105. nu. 1. Iulius
Clarus in præct. crim. quaſt. 92 in fin.

En prima in iure communi contra-
rietas, quæ hucusque doctorum men-
tes volitantes reddidit, vndè nonnulli,
vt iuris ſubtilitatem pertinacibus relin-
querent ad tex. in l. 2. C. de conſt. pecun.
8 ducti ſunt à l. cogitationis, ff. de pœnis,
vbi cogitationis nulla pœna eſt. Sed
hos nec impugno, nec refero vtpotè
crassa deturpatos inſcitia. Etenim nul-
li dubium eſt quin nos hìc non loqua-
mur de pura cogitatione, & affectu,
ſed de illo, qui ad aliquem actum ex-
ternum deuenit. Cæterum imperti-
nens non minùs, quàm ridicula redde-

retur hæc quaſtio, ſi ſupponeret inter
nos hominum actus omnibus pateſceri,
quod Deo tantummodò damus.

9 Alij denique & meliùs iuri cõmuni
parentando dixere de generali conſue-
tudine non puniri affectũ, niſi ſequu-
to iã effectũ. Vndè iura illa ſuperiùs
citata non militare aiunt, ſtante hac cõ-
ſuetudine in praxi recepta. Ita Paul.
de Leaz. in clem. 1. Specul. tit. de accuſ.
§. 1. n. 7. ex argumento Auth. facta §.
penult. ff. de pœnis. Mantua cent. 1. n. 5.
Affl. deciſ. 21. Riminald. conſ. 281. Bart.
Ioann. Fab. Salicet. in l. is qui tum telo.
C. de Sicarijs. Sicque in Italia practica-
ri ait Gand. de Malef. tit. de rebus non
port. Fontanell. inter conſ. crimin. diuerſ.
conſ. 97. n. 9. lib. 2. Andr. de Iſern. in
cap. 1. §. ſi vero. de cap. qui cur. vend. Grã-
mat. voto. 19. num. 4. & in conſ. crim.
25. num. 5. Marant. conſ. 98. Villa pãd.
in Repet. l. 22. cap. 9. nu. 9. Bald. in l. data
opera 23. col. C. qui accuſ. non poſſ. Cor-
ſett. in ſuo repert. Bart. in l. 1. ff. de ex-
traord. crim. Iajon in l. 1. §. fin. ff. quod
quiſque iuris Felin. in tract. de conatu. col.
3. verſ. & ideo. Carrer. in prax. crimin.
Ruin. in l. qui ea mente, ff. de fur. An-
gel. poſt Paul. de Caſtr. in l. 1. ff. quod
quiſque iuris. Igneus in l. 1. §. ſi Dominus
n. 6. ff. ad Syll. Marſil. in l. eiſdem, ff.
de ſicar. Bald. in l. 3. C. de ſeruis fugit.
Paulus de Caſtr. conſ. 299. Catald. de ſind.
quaſt. 198. Ro. in l. damni §. Sabini, ff.
de damno infecto. Boërius deciſ. 316. vbi
multa ad materiã. Alex. conſ. 15. vol.
1. Marſ. conſ. 51. n. 4. Bald. conſ. 361. lib.
1. Sic pluriès iudicatum teſtatur Iulius
Clarus in præct. crim. quaſt. 92. & deniq;
ſic ſtatutum aſſerit Affl. de voto ſapien-
tiſſimorum Doctorum ad Catholicam
Maietatem miſſo. deciſ. 276. Nec ob-
ſtare videtur deciſ. 36. relata à Gramm.
Etenim erat ibi bannum ſpeciale, vt
ait. Et ipſemet in deciſ. 2. in hanc quo-
que iuit ſententiam adeò, vt ſic ſe ob-
tinuiſſe dicat,

10 Ecquis ergo non fateretur vſu iam
receptum atrociora crimina cùm ad ef-
fectum non deuenerint, extraordina-

ria plecti pœna, nihilominus ex ijs, quæ mox relaturus sum, videbitis atrocissima quoque ordinariè puniri. Inter hæc adsunt crimen Læsæ Maiestatis *Boerius de seditionis 7. præsupp. n. 42. Affl. in const. mala noxia . n. 6.* Oppugnatæ patriæ *Boer. loc. cit. & Simonix. Idem ubi supr.* Sic quoque puniuntur crassatores viarum, *Ignes in l. 1. S. occisorum n. 41. ff. ad Syll. Assassini, Ang. cons. 14. Didacus in repe. clem. si furiosus, vers. secundo proponitur. Gramm. voto 9.* Sicque decisum testatur *Capyc. dec. 155.* Vnde arbitrarium esse iudici asserit *Clarus in lib. 5. S. assassinium, vers. scias etiam in fin.* sequitur *Affl. in const. mala noxia n. 6.* Nec non sic puniri aiunt venena præparantes. *Bart. in l. 1. C. ad leg. Pomp. de parri: Salices. in l. 1. C. de malef. Mathes. in d. l. 1.* Nec officit decisio relata à *Gramm.* ibi enim fatuitas quoque, aliæque circumstantiæ concurrebant. Vnde probari non poterit S. C. motum iam esse à solo affectu. Parem quoque pœnam appetit Sodomia. *Affl. in const. legum asperitate n. 13. & post n. 15.* Hi ergo aucthores voluere huiusmodi in criminibus affectum puniri non sequuto effectu, & tamèn generalem hanc consuetudinem à supracitatis Doctores relata eos non ignorasse arbitror. Vnde in consuetudine etiam contrarietatem reperio. Quare alia censeo procedendum via ad veritatem eruendam, ne hinc indè cæcutientes abeamus.

Quidam Doctores egregius auctoritatibus fortassè confusus, pro illis, qui consuetudinem tuentur standum asserere non abhorruit ea tantummodò ratione, quia scilicèt plures habemus pro illa sententia Doctores, nec deteriores alij, quàm pro contraria. Quare adherendo regulæ, quæ per inciorum ora volitat, meliùs esse videlicèt cum multis errare, quàm cum paucis sapere, errare non curavit, ne saperet.

11 Hæc ratio neque euidens, neque probabilis reddi debet apud integerrimos iudices, qui veritatem præ oculis habent. præcipuè cum in paucis ve-

ritas immeretur. Vnde non immeritò proclama illud paucis sapientiam tribuit, multis errorem. Sed error est errorem longo percurrere calamo, ideoque ad veritatem indagandam procedamus,

12 *Clarus* igitur in d. *quest. 92. in fin.* consilium dat, debere nimirum iudicem in mitiorem partem inclinare, sed in atrocissimis tunc locum habere ait pœnam ordinariam, cum expressè id in iure cautum reperitur, prout est casus in d. *l. si quis non dicam rapere*; in ijs vero casibus, in quibus expressè non imponitur pœna ordinaria, debere extra ordinem, sed acriùs punire delinquentem; cum regularitèr non valeat iudex conatum impunitum deferere, sed sèpèr aliquam pœnam extra ordinem infligere;

13 Optimum sanè *Clari* consilium; at ubi consilium nullo medio probatur, improbabile redditur, & consequenter nemo illi adhærere compellitur. Nam quomodo probat ipse iudicem acriùs debere delinquentem punire ex affectu, ubi pœna ordinaria non imponitur? Vnde, inquam, consuetudinem iam inueteratam improbat, non puniendi videlicèt affectum ordinariè in casibus atrocissimis?

14 Quare *Boerius* in d. *decis. 316. post n. 1.* duos actus distinguit, immediatum, & mediatum; aitque mediatum non puniri pœna ordinaria, utpote qui pro actu perfecto non habetur. Et idem *Clarus* ubi *sup.* asserit *l. si quis non dicam rapere*, cum similibus procedere quando deuentum est ad actum proximum maleficio. Vnde, quicquid inter cæteros dixerint *Felim. in tract. de conat. Menoch. de arbitrar. lib. 2. c. 4. casu 360.* aliq. apud *Gutierrez. quest. pract. lib. 3. q. 7. n. 45.* ut vela tandem contraham, vtriusque dicta copulans

15 Dico in atrocissimis quibuscunque criminibus affectum ordinaria plectendum pœna, quamuis ad effectum proprium, & vltimatum deuentum non fuerit, quotiescunque scilicèt affectus

pro,

proximus est, & immediatus effectui ultimato; & quoties affectus non erit proximus, extra ordinē plectendum; in simplicibus verò criminibus nunquā puniendum affectum, quamvis proximum, nisi effectui iam consummato, loquendo ordinariē, non extraordinariē.

16 Hæc assertio sic nudè sumpta, ni bene examinabitur, facile rejicietur; idèd-que quoad primum caput sic illam probō. Certum est ex *d. l. si quis non dicam rapere*, cum concordantibus, puniri affectum, non sequuto effectui, & certum est innumeros Doctores pro consuetudine in contrarium adstare; alios verò contra illam: ergo, ut aliquam deducamus regulā, dicendum est, eos, qui pro consuetudine contraria iuribus pugnant, voluisse loqui, cū affectus non esset effectui proximus, illos verò, qui consuetudinem improbant, cū effectui proximus esset affectus.

17 Ne autem à sola conciliatione ducamur, ulterius dico hanc assertionē probabiliter esse ratione suffultam; Etenim cū iura iubent puniri affectum, quæro ego, loquuntur ne de quolibet effectui, nec nē? Si primum, igitur quoties ego Titio dicerem me velle Virginem rapere, toties si dicta hæc ad Iudicis aures peruenerint, poterit me ille pœna ordinaria plectere. Quòd quidem ridiculum esse nemo est, qui non videat. Si secundum, ergo hic affectus, vel erit proximus, & immediatus, vel nullus; secūs curreret primū argumentum, sed esse nullum improbable est, cum à iuribus attentata puniantur in atrocissimis, ergo proximus; & consequenter quotiescūque affectus in atrocissimis erit proximus effectui, toties ordinaria plectendus est pœna. Quæ omnia quoque comprobantur per ipsa verba *d. l. si quis non dicam rapere*. ibi.

18 Sed attentare tantum. vbi per *ly*, attentare, denotatur proximus affectus.

Vnde cū affectus non erit proximus, & per consequens non immedia-

tus effectui, quia impunitas scelerum inuentium tribuit delinquendi, non nego posse iudicem punire affectiue delinquentem pœna extraordinaria, non ordinaria, ut aliqua adsit distinctio inter pœnam impositā pro affectu proximo, & pro remoto; & sic conciliari possunt nec ab re sententię Doctorum pro vtraque opinione pugnantium, præcipue cum nos iudicis arbitrium nō vagum, sed iuribus demus regulatum.

19 Secundum verò nostræ assertionis caput, in simplicibus scilicet, & consequenter non atrocissimis criminibus puniri tantummodò effectum consummatum, ex ijs, quæ huc vsque diximus, probatum redditur; Etenim aliqualis distinctio adesse debet inter affectum criminis atrocissimi, & non atrocissimi. igitur si affectus remotus atrocissimi punitur pœna extraordinaria, affectus remotus non atrocissimi nulla puniendus est pœna, & consequenter si affectus proximus non atrocissimi extraordinaria, sicuti atrocissimi ordinaria.

20 Sed ne putetis velim quæstionē iam absolutam in Regno, vbi viget *Pragm. 1. de ictu scoppitti*, in qua hæc habentur. *Ad restringendam malefactorum, & facinorosorum audaciam, qui ruptis totius timoris habenis non dubitant temerario ausu cum armis prohibitis vulgariter dictis, scoppittis, & archibuscis, & balistis, impetere quos offendere cupiunt, statuimus, & mandamus, quod quicumque ad nocendum alicui dictis instrumentis usus fuerit, etiam quod non sit sequutus effectus, nec ictus nocuerit, dum tamen ad nocendum emissus sit, in pœnam mortis naturalis incidat ipso facto, siue intra ciuitates, vel terras, seu extra dictum delictum perpetraverit; volumus enim propter atrocitatē delicti effectum deductum ad actum proximum pro effectu consummato puniri. igitur videtur affectus remotus puniri pœna ordinaria. Etenim cū ictus non nocet, affectus proximus non est.*

21 Sed fallax argumentum, dum sup-

ponit istum, quamvis ille non noceat, affectum proximum non denominari. Quod si affectus proximus ille est, inter quæ, & effectum consummatum nihil mediat, quis dubitet quin istus scopi, quamvis non noceat, affectus proximus denominetur, dum inter illum, & effectum nil mediat?

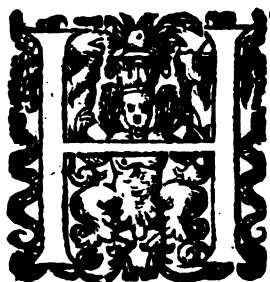
- 22 Quod ulterius patet ex verbis ipsius Pragm. ibi. *Volumus enim propter atrocitatem delicti effectum deductum ad actum proximum, pro effectu consummato puniri.* igitur si affectus proximus est, & tanquam effectus censetur, merito poena ordinaria, atrocitate concurrente, punitur. & sic videtur isthæc Pragm. nostram assertionem solidiora reddere.

S Y M M A R I U M.

- 1 **N**onatores huius questionis.
- 2 **N** Furti definitio.
- 3 **R**es furtiva mobilis esse debet.
- 4 **S**ed mobilis naturaliter non moraliter.
- 5 **F**urtorum species quot sint.
- 6 **I**n crimen peculatus dupliciter incidere potest.
- 7 **S**tatus questionis.
- 8 **F**urans ultra vinciam punitur poena mortis naturalis.
- 9 **M**odò aliqua alia qualitas concurrat.
- 10 **V**incentius de Franch. neutri opinioni adheret.
- 11 **I**n pœnibus nulla facienda extensio.
- 12 **V**erba Sebast. de Neap. super dubio incident.
- 13 **R**efertur decisio S.C. relata ab ipso Sebast.
- 14 **A**rgumentum, quo utitur Vincen. de Franch.
- 15 **D**ecisio relata ab eodem.
- 16 **D**efinitio rapina.
- 17 **M**aior poena imponitur pro furto manifesto, quam pro rapina.
- 18 **P**ro qua proponitur ratio Iason.
- 19 **P**roponitur etiam ratio Neap.
- 20 **N**ecnon Angeli.
- 21 **E**t Glossæ.
- 22 **C**ap. Regni, ad hoc, non comprehendit rapinam ex relatis à Vinc. de Franchis secundum opinionem Sebast.
- 23 **C**uius argumentum impugnatur.
- 24 **D**ispositio cap. ad hoc locum habet in sacrilegio.
- 25 **R**aptor non debet melioris conditionis esse simplici fure.
- 26 **C**rimen expilate hereditatis an includatur in d. cap.?
- 27 **S**olvitur argumentum Sebast. super hoc dubio.
- 28 **P**otest committi furtum, nec furti actio competere.
- 29 **P**roponitur argumentum à simili pro Sanfelicio circa questionem principalem.
- 30 **S**emper consideranda est maior poena in peculatu, quam in furto.
- 31 **P**eculatus dicitur furtum cum qualitate.
- 32 **E**xaminatur sententia Sanfelicij.
- 33 **I**mpugnatur.
- 34 **Q**uestio dilucidatur.
- 35 **P**eculatus est furtum.
- 36 **P**œna nonnulli in peculatu, quando locum habeat?
- 37 **E**t quando poena mortis naturalis?
- 38 **R**atio publici non minuit poenam.
- 39 **C**onciliantur opiniones Vincentij de Franch. & Sanfelic.
- 40 **F**acile est in mortuos scire, secus illos tueri.

QVÆSTIO XIV.

An cap. Regni exordiens *Ad hoc* comprehendat crimen peculatus? vbi verus datur intellectus *cap. Vulgaris fama proloquium*, cœteræque furtorum species ad articuli dilucidationem exponuntur, & tandē sententiæ *Vincentij de Franchis*, & *Sanfelicij* breuiter conciliantur.

Hanc quæstionem, quicquid alij iacent, in medium vt nouam adduxere *Vinc. de Franch. in decij. 315. & Reg. Sæfelic. 166.*

Quorum alter in alterum varia proponit argumenta. Vndè congruum censeo diuersa ab illis Methodo discurrere, vt quæstionis veritas elucescat eorum conciliando opiniones, ne in mortuos sæuire videar.

3 Sed vt nostra opinio varijs ex præmissis clarior reddatur, supponenda est furti definitio ex *S. furtum instit. de obl. qua ex delict. nasc.* Ea enim talis est. *Furtum est contrectatio rei aliena fraudulosa inuito Domino Lucrifaciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam vsus rei, vel eius possessionis facta.*

3 Ad cuius definitionis explicationem *Gloss. in d. S. furtum in vers. res*, dicit rem mobilem requiri, ad hoc, vt detur contrectatio. Quis enim rem immobilem de loco ad locum ferre posset? sed rem immobilem intelligendam puto eam, quæ naturalitèr talis est, non quæ moralitèr immobilis censetur, vti esset pecunia assignata, prout *Gloss. ipsa in verbo, vt in creta*, videtur tacitèr pertinere. Quod si pertinax esses asserendo *textum* loqui de ea re, quæ naturalitèr, & moralitèr mobilis est, furem ne voces, qui rem illam subripit, sed inuasorem. *l. 1. C. de his, qui ex publica collatio-*

ne. lib. 10. Præter quam quod attendenda essent verba *textus*. ibi. *Est contrectatio fraudulosa.* Vndè quotiescunque contrectatio locum habet; furtum dicitur, sed res mobilis, siue pecunia, quâuis assignata est contrectabilis, quia potest amoueri, ergo qui illam fraudulenter amouet, fur dicitur. Quare ex verbo, *contrectatio*, videtur *textus* loqui de re, quæ mobilis est naturalitèr, non de ea, quæ moralitèr immobilis redditur, cum pecunia depositata, quâtumuis immobilis videatur, tamèn contrectari possit. De hac re nulli dubium, sed illam explanasse non nocet.

5 Cum autem multæ sint furtorum species, quando quis res sacras furatur, tale furtum appellatur sacrilegium. vt in *cap. Sacrilegium 17. quest. 4.* Cum hominè liberum, dicitur Plagium toto *tit. ff. ad leg. Flauiam de Plagiarijs*, cum gregem, nuncupatur abigeatus. *l. 1. S. 1. ff. de abigeis*, cum hæreditatem, dicitur crimen expilatæ hæreditatis, & tandèm cum quis publicum furatur peculium, huiusmodi furtum appellatur peculatus, toto *tit. ff. ad l. Iul. peculatus*; cuius poena de iure comuni est deportatio: vel capitalis. *l. 3. ff. eod.*

6 Quin imò in hoc crimen peculatus non incidunt tantum qui verè publicam furantur pecuniam, sed qui illam in proprium usum retinent. *l. 4. ff. eod.* Vndè inuasores dicuntur qui eam aliquo accipiunt titulo diuerso à publico. *l. nullum il primo C. de his qui ex publ. coll.* ibi.

Nul-

Nullum iudicium id, quod à Republica ex collatione suscepit, mutui interuentione opposita, vel inuadat, vel conetur inuadere. stratis his fundamentis.

7 Quæstio est, an qui peculatus crimen committit, puta utendo pecunia pro proprio vsu iniuste scribendo, aliove modo Principem fraudando, quod potissimum scribarum portio, cæterorumque id genus peccatum est, vel illam subripiendo eadem poena puniatur de iure Regni, qua quicumque verus fur?

8 Pro qua quæstione, ne ab re loquamur, supponendum citra controuersiam est vigore *cap. Regni, ad hoc*, furantem ultra vnciam puniri poena mortis naturalis. ibi. *Ille vero, qui ad bona ultra vnciam valentia furtiuas manus extenderit, quicumque eorum de pluribus furtis licet minimis conuictus fuerit, suspendio condemnatur, & si nobilis capitali poena ple-*
 9 *ctetur; sed hæc poenã nõ in prax. receptam, nisi vel in magno furto, vel cū alia concurrat qualitas, scilicet fractura domus, vel clauis adulterinæ, referunt Gixarell. decis. 13. Sanfelix. dec. 35. & 36. vel cū furtum esset nocturnum, per Pragm. 1. vbi Rouit. de furtis nocturn.*

Ut ergo veritas appareat, præponam argumenta relata à *Præs. de Franch.* & his solutis, proponam alia, quæ in contrarium refert *Reg. Sanfelix.* quibus quoque refutatis, veram firmabo sententiam.

10 *Præs. Vincent. de Franch.* doctissima, eruditissimaque de more Methodo, docta insuper arte, ne fortassis impugnetur, utraq; refert opinionem, sed neutri assentitur, nec adhæret. At pro peculatus crimine inquit quod, cum *cap. Regni* loquatur de simplici furto, non est in poenalibus facienda aliqualis extensio etiã ex rationis maioriã. *ad text. in l. cum quidam, ff. de liber. & post h. l. si. vero S. de viro, ff. soluto matr.* idque ex autoritate *Sebast. de Neap. in d. cap. ad hoc*, qui ut concludat illud nõ comprehendere raptos, cū rationes ad hæc dicta comprobanda non reperiat, sic prærumpit. *Et sic est casus,*

quod grauius puniatur fur, quàm raptor, qui dicitur improbus fur instit. vi bonor. rapt. in princ. sed non videtur rationale (notate) sed certè etiam raptor potest ut fur accusari, ut eisdem legibus apparet.

Deinde impatientia ductus, cum argumenta sibi deficient, ait. *Vel hoc est propter frequentiam furum.* Quæ verba quæstionem difficultatibus sanè inuolutã denotant. Hanc rationem quoque perpendit *Andr. in tit. de pac. tenenda.*

Et opinionem istam fortiùs suaderi refert ex eo; quia *d. cap. ad hoc* non militat, contra hæreditatis expilatores ex
 13 *doctrina Neap. in d. cap. vbi hæc ait. An sit idem hodie in crimine expilata hæreditatis, ut expilator puniatur poena huius capitalis? Dic quod non, quia hoc capit: de furto loquitur argum. ff. solut. matrim. l. si. vero S. de viro. Item quia expilator non est fur, ff. de effractoribus, & expilatoribus &c. l. 1. S. effractores. & ita determinatum fuit in capitulo, & intellexi quod transit per Cancellariam penes probonotarium. Anno Domini 1345. Mens. Septembr.*

14 Postremò *Præs.* asserit non vrgere sacrilegij paritatem, quia sacrilegium verè furtum est cum qualitate. Undè ex *Capolla consil. 40.* non censeretur diminuta poena peculatus, si poena furti diminueretur, utpotè quia hæc poenæ inter se diuersæ sunt. igitur augeri nec debet, cum contrariorum eadem sit disciplina,

15 Tandem concludit inquisitum ex eo, quia ille conuictus non erat, fuisse ad *Triremes Regias* perpetuò damnatum. Hæc sunt, quæ pro peculatus crimine refert *Doctissimus Præs. de Franch.* nonnullas alias adducens autoritates, quas hic tanquàm impertinentes breuitatis studio non retuli.

Ut autem certa ab incertis segregemus non ignoro prætereundam potius fore, quàm examinandam quæstionem illam, an *cap. Regni, ad hoc*, extendatur ad raptos, & hæreditatis expilatores? cum sit extra nostrum propositum, nec iuuat in alienam messem.

ma-

manus immittere; quoniã verò, nobis ea multũ præbet lucis, aliquid inuamus oportet.

16 Qua pro re neminem latet Doctores omnes quotquot sunt voluisse rapinã esse contrectationem rei alienæ mobilis, inuito Domino, vi, dolo malo, & proposito factã. Vndè aiunt actionem vi bonorum raptorũ ad quadruplum dari; post annum autem ad simplum, itã, vt quadruplũ tota pœna non sit, sed triplũ, & simpli persequutio. Quare mirũ quidẽ est maiori pœna puniri furem manifestũ, quã raptorẽ, vt
27 in §. 1. *instit. de vi bonor. rapt. ibi. Quadruplum autem non totum pœna est, sicuti in actione furti manifesti diximus; cũ raptor improbus fur dicatur ex eodem tex. ibi. Qui res alienas rapit tenetur quidẽ etiam furti. Quis enim magis alienam rem inuito Domino contrectat, quã qui vi rapit? ideoque rectè dictum est eum improbum furem esse.* In hac ergo ratione assignanda Doctores scissi sunt.

18 Nonnulli dixere hoc euenire, quia rapinæ pœna semp̄r est vniformis, siue raptor comprehendatur in flagranti crimine, siue non; secũs furti. Intèr hos sic voluit *Iason. in §. ex maleficijs. instit. de act.* Alij præterea scripsere hoc esse proptèr furtorum frequentiam. Ita
19 *Neap. supr. relat.* Multi quoque voluere id oriri ex eo, quia mortis periculo se exponit raptor facilius, quã fur. Vndè quia maius præest periculum, minor
20 debet esse pœna. Itã *Aug. in d. §. 1. instit. de vi bon. rapt.* E tandem *Gloss. ibid.*
21 voluit, quod ex eo, quia rapina crimen publicum inducit, à quolibet accusari potest, non autem furtũ. Quare raptor, qui in hoc grauatur, in altero debet releuari.

Hæ rationes, vt iam vidistis, omnes claudicant. Quid ergo mirũ si *Neap. ad d. cap. ad hoc*, in assignanda ratione se inuoluat? Quæcunque igitur sit ratio, certũ est, maiorẽ pœnam esse à iure cõmuni impositam pro furto manifesto, quã pro rapina, quãuis maius delictũ sit rapina; quã furtum.

Vndè, vt ad rem nostram descendamus, quæritur hìc, an, adueniente *cap. Regni*, sicuti in illo cõprehenditur furtum, itã paritèr comprehendatur rapina? & negatiuè videtur respondere, *Sebast. de Neap.* cuius fundamentum desumi posset à iure communi, per quod, vt diximus, quamuis improbius fur dicatur raptor, quã fur, minor tamen pœna in illũ, quã in furẽ est cõstituta. Vndè, cum, quod mutatum non est; stare non prohibeatur, & legum correctiones sint euitandæ ex *l. precipimus C. de appellationibus*, cumq; legis ratio eius anima sit. *l. scire leges, ff. de legibus*, & *cap. Regni* non corrigat iuris cõmunis rationem in imponendo minorem pœnã in raptorẽ, quã in simplici furem, ex lectura ipsius *capit.* vbi nulla apparet rationis correctio, ne consideratio quidẽ diuersitatis pœnarum, indubitati iuris esse debet à *d. cap. nec legẽ corrigi*, sed de simplici furto disponi.

23 Ast responderet *Sanfelicius*, quod, cum sacrilegiũ verè dicatur furtũ, quãuis cum qualitate sacrilegij, vt ipsemet
24 de Franchis fatetur, & *cap. ad hoc*, eodem authore, sit in sacrilegio receptũ, à pari arguendum sit in rapina, nam cum ea verè furtũ nuncupetur, quãuis cum qualitate rapinæ, cõprehendi debet à *d. cap. præcipuè* quia sicuti melioris conditionis nequit esse simplici fure sacrilegus, vt fusissimè scripsit idem,
25 *Sanfelic. decis. 35.* Itã etiam eadẽ ratione non debet melioris conditionis esse
26 raptor simplici fure. Præterea an *cap. Regni* comprehendat crimen expilatæ hæreditatis, affirmatiuè quoque responderet, dummodo illud post aditã hæreditatẽ, & captam per hæredẽ possessionẽ patretur. Contra quam opinionẽ inter ceteros insurgit *Sebast.* qui *d. cap.* militare ait in furẽ, non autẽ in hæreditatis expilatorẽ, ex eo, quia expilator fur non est, ad quod probandum adducit *tex. in l. 1. §. effractoris, ff. de effractoribus, & expil.*

27 Quandoque bonus dormitat *Homerus.*

rus . Perpendite quæſo verba *tex. ibi. Expilatores, qui ſunt atrociores fures. Quomodo igitur expilator fur nõ erit? Sed credo Sebaſt. hac vice potiùs vti voluiſſe l. ſi expilata, ff. de crim. expil. hered. ibi. Si expilata hereditatis crimen intendatur, Praſes prouincia cognitionem ſuam accommodare debet. Cùm enim furſi agi non poteſt, ſolùm ſupereſt auxilium Praſidis. Apparet autem expilata hereditatis crimen eo caſu intendi poſſe, quocauſa furſi agi non poteſt, ſcilicèt ante aditam hereditatem, vel poſt aditam, ſed antequam res ab herede poſſeſſe ſint, nam in hunc caſum furſi actionem non competere, palam eſt, &c. Sed neque textus hic officere videtur, cum nouum non ſit etiam apud Tyrones furtum committi poſſe, & tamèn furſi actionem non cõpetere. Conſultate DD. in §. ij, qui inſtit. de oblig. qua ex delict. naſc. vbi omnes conueniunt rem quandoque dici poſſe furſiuam, nec dari actionem furſi; vt, ſi filius in patris poteſtate rem ipſi patri ſubtraheret, tunc enim res furſiuua diceretur, & quia inter patrem, & filium ex l. 4. vbi DD. ff. de iudicijs nulla poteſt eſſe lis, nec actio, quæ ex efficaci obligatione naſci deberet per ſcribentes in l. 1. de cond. indeb. idcirco patri nulla in filium actio furſi competit. Quid ergo mirũ, ſi in d. l. ſi expilata non detur actio furſi, & res furſiuua dici queat per d. l. 1. §. effraſtores? Hæc dicta ſint ad redarguendũ Sebaſt. Præterea textus ille non officit, dum hic loquimur de re per hæredem poſſeſſa; & ſecundùm hanc opinionem arbitror ſcripſiſſe Gloſſ. in d. l. ſi expilata verſ. poſſeſſa. Quod ſi contenderes crimen hoc ſic explicatum non eſſe expilatæ hereditatis, iam Sanſelic. recurreret ad ſolutionem ſuperiùs allatam contra Sebaſt. Et ex his concluderet contra Vinc. de Franchis, (vt tandèm ad quæſtionem principalem deueniamus) crimen peculatus comprehendi in d. cap. ad hoc, neque officere quod ſcripſit. Capolla in conſ. 40. vbi dixit, diminuta pœna furſi, non intelligi diminutam.*

pœnam peculatus, quæ diuerſa eſt à pœna furſi; vndè ſicuti in caſu prædicto non minueretur, ita nec augeri debet, cum contrariorũ eadem ſit diſciplina; nam tunc regula hæc militat, cùm eadem vrget ratio, non autem cùm diuerſa. Quæ diuerſitas, licèt ipſe eam non oſtendat, eſſe poſſet, vt arbitror, quia ideo, diminuta pœna furſi, non intelligeretur diminuta pœna peculatus, quia cum pro furto impoſita ſit pœna minor pœna peculatus, diminuta minori, nõquam intelligetur diminuta maior, aſt aucta minori, augeatur maior. Et ratio eſt; nam ſemper conſiderari debet maior pœna in peculatu, quàm in furto. Profectò diminuta furſi pœna abſque eo, quod illa peculatus minuat, valebit quiſque aſſerere; peculatus pœna maior eſt; ſed, aucta pœna furſi, ni augeatur pœna peculatus, non valebit illa propoſitio. Ratio autè cur conſiderari debeat maior pœna in peculatu. quàm in furto, duplex eſſe poteſt. Prima, quia ſic de iure cõmuni diſponitur. Altera, nam peculatus eſt furtum cum qualitate.

32 Sic ergo trutinata opinione Vincentij de Franchis pro Sanſelic. reliquũ eſt vt videamus an Sanſel. ſententia vera ſit? Et quidèm pro eo vrget mera comprehenſio, quæ à fortiori locum ſibi vendicabit in caſu noſtro, dum acriùs de iure cõmuni punitur crimen peculatus delicto furſi, prout de Franchis ipſe initio deciſionis fundauit.

33 Sed contra Sanſelicium viget contradicção; nam in deciſ. 285. tom. 2. dixit correctã eſſe peculatus pœnã per cap. Regni. Vulgaris fama poloquium. Imò ex eius dictis in nu. 72. eruitur ipſum voluiſſe ante d. cap. pœnam peculatus fuiſſe deportationem à iure cõmuni impoſitam, nec memor fuit eorum, quæ in deciſ. 166. dixerat. Vndè ſibi ipſi contrarius ex ſe ipſo ſuccumbere videtur.

34 Vt ergo poſt breue examen breuiùs procedamus, tenebrasque fugientes lucem ingrediamur, liceat in memoriam reuocare diſpoſitionem cap ad hoc. Ibi nam-

namque furtum tantummodò vltra vnciam punitur poena mortis naturalis, modò nocturnum fit, ex dispositione *d. Pragm. 1. de furtis nocturnis*, vel alię qualitates concurrant ex *Gizzarell. decis. 13. & Sanfeluc. decis. 35. & 36.* si ergo crimen expilatę hæreditatis, & rapinę furtiuã induit naturã, nulli dubiũ, quin *in d. cap.* comprehendatur. Sed de hoc nil ad nos. Id autem, quod hęc controuertitur, est, an crimen peculatus excipiat *à cap.?* Et si furtum est contrectatio rei alienę mobilis inuito Domino lucri faciendi gratia facta, quis dubitet, quin peculatus furtum sit, dum, cum quis publicã furatur pecuniam, dicitur illam inuito Domino causa lucri faciendi contrectare? Quod vltteriùs suadetur ex *d. l. nullum C. de his, qui ex publ. collat. lib. 10.* vbi Imperator *Constantinus* peculatum verè furtũ nuncupauit, cum dixit. *Nullus iudicium id, quod à Republica ex collatione suscepit, mutui interuentione opposita, vel (notate) inuadat. vel conetur inuadere. Qui, dum sub inuasionis nomine furtũ exprimit, improprie loquitur, cum proprie inuasio supèr immobilibus cadat.* Hanc nostram sententiã inter ceteros amplexatus est *de Ponte decis. 7.*

Quoniam verò non minùs officiorũ administratores, quàm quicũque alij possunt peculatus crimina patrare; vnde ij capitali poena plectuntur; cœteri verò deportatione, ex dispositione *Cæsaris in §. item lex Iulia peculatus. de publicis iudicijs. ibi. Item lex Iulia peculatus eos punit, qui publicam pecuniam, vel rem sacram, vel religiosam furati fuerint. Sed siquidem ipsi iudices tempore administrationis publicas pecunias subtraxerint, & capitali animaduersione puniuntur, & non solum hi, sed etiã qui ministerium eis ad hoc exhibuerint, vel qui subtractas ab his scienter susceperint. Alij verò, qui in hanc legem inciderint, pena deportationis subigantur. idcirco cap. Regni ad hoc, quod de furto nouitèr disponit, comprehendit peculatum. Et quia aliud cap. Regis Roberti incip. vulgaris sa-*

ma proloquium de officialibus tantummodò disponit, secùs de alijs, vt lector quantumuis cæcutiens aduertet, idè si ab officiorum administratoribus huiusmodi crimen patrabitur, plectentur ij poenis *in d. cap. vulgaris fama* appositis, sin autem à quibuscunq; alijs, poenę *cap. ad hoc* locum sibi vendicabunt, cũ nullam introspectiam correctionẽ præter allatam. Duo ergo casus sunt distinguendi. Quorum

36 Primus fit, cum officiales vtuntur publica pecunia fiscum defraudando, & tunc ab huiusmodi delinquentibus iuxta formam *cap. supra* relati nonuplũ exigitur. Quę poena hodie in Regno nostro in viridi est obseruantia, & cõfirmata est per *Pragm. 46. de off. Procur. &c.*

37 Alter casus erit, cum qualiscunq; non officialis illam furatur, alterutra ex dictis qualitatibus interueniente; & tunc procul dubio quidè est illũ mortis naturalis poena puniendum, si furtum vnciam excederet; nam non per hoc, quod pecunia publica est, furtũ non cõmittitur, nec ratio publici poenam minuit.

39 Vndè ex duobus istis capitibus dilucidata quæstione hac, facilis est quarũcunq; sententiarum conciliatio, vt ij scilicet, qui poena mortis cõmittentem peculatus crimen puniendum volunt, loquuntur secundum vltimum casum. Qui verò defendunt alia puniendum poena (quę, vt diximus, nonuplũ est) secundum primum. Et sic si libet; conciliari poterunt dicta *Pres. de Fran- ch. & Reg. Sanfeluc.* Nam in mortuos sequi facile est, secùs vero illos tueri. Hęcque, ne ab alijs totiès decãtata, iterum decantemus, fati.

SVMMA RIVM.

- 1 **D**ispositio Pragm. 1. sub tit. de minor.
- 2 Fauet minoribus.
- 3 Et post illam silent quæstiones.
- 4 Iudicis arbitrium consonum esse debet

K

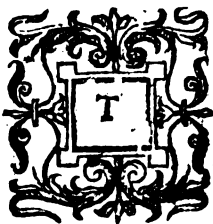
re-

- regulis iuris.*
- 5 *Dicta à Viuiò non sunt contraria dictis à de Franch.*
 - 6 *Cùm omnes conditiones appositæ in Pragmat. non concurrunt, cessat locus arbitrio, & recurrendum ad ius commune.*
 - 7 *Proponitur secundum dubium.*
 - 8 *Refertur dispositio l. si hæredi, ff. de cõd. inst.*
 - 9 *Nec non l. 1. ff. de his, qui notantur infam.*
 - 10 *Intellectus ad d. l. si hæredi.*
 - 11 *Disparitas desumpta à Bart. inter d. l. si hæredi, & d. l. 1.*
 - 12 *Conditiones appositæ in Pragm. intelligenda sunt iuxta sensum d. l. si hæredi.*
 - 13 *Minores in Regno quinam dicantur?*
 - 14 *Concluditur iudicis arbitrium locum habere, cùm omnes concurrunt conditiones.*
 - 15 *Proponitur opinio Sanfelici.*
 - 16 *Redarguitur primò ex contrarietate.*
 - 17 *Secundò ex ratione naturali.*
 - 18 *Tertio ex paritate d. l. si hæredi.*
 - 19 *Reprobatur alterum eius dictum.*
 - 20 *Et proponitur ad ornatũ doctrina Theologica.*
 - 21 *Quæ applicatur dispositioni d. Pragmaticæ.*
 - 22 *Explicatur decisio relata à Sanfelicio super dubio.*
 - 23 *Probatnr nostra sententia.*
 - 24 *Redarguitur opinio dantium arbitria.*
 - 25 *Soluitur argumentum adductum in nostram sententiam.*
 - 26 *Multa delicta animi feritatem non inducunt.*
 - 27 *Cetera conditiones in Pragm. appositæ quid importent?*
 - 28 *Omnia superius dicta perstringuntur.*
 - 29 *Et confirmatur Sacri Consilij decisionibus.*
 - 30 *Quauis sententia optima reddatur, si rationibus, nec solis auctoritatibus probetur.*
 - 31 *Referuntur ad rem verba Viuij.*
 - 32 *Improbatur modus nonnullorum Doctõrum in citandis auctoribus.*

QVÆSTIO XV.

De arbitrio Iudicis in minoribus plectendis. ad dilucidationem.

Pragmat. prima de minoribus.

Anta fuit nonnullorũ sæuitia, vt quandoq; ij atati non pepercerint, sed in criminis atrocitate insistentes reos iudicant, dignosque pœna quos nunquam innocens culpa deturpatos reddidit. Vndè ad tot elidendos errores Excell. Dominus D. Ioannes Manrique tunc temporis Regni huius Neapolit. Prorex iusta ductus pietate condidit anno 1558. Pragmaticam vltima in compilatione primam sub tit. de minoribus, cuius dispositio hæc est. *Et si verum sit minoribus ex animo delinquentibus iura non subuenire, nisi quatenus interdum miseratio atatis iudicantes ad mitiorem pœnã*

perduxerit; sicque propterea perspicuum non necessitati, sed iudicis arbitrio esse relictum an minores delinquentes mitiori, & non ordinaria pœna plectendi sint. Non tamèn defuerunt, qui minores delinquentes omninò mitiori, & non ordinaria pœna puniendos esse asseuerarunt. Quare vt nulla in posterum dubietas oriri possit, Sancimus, st atuimus, & declaramus iudicantium esse arbitrio an ordinaria, vel mitiori pœna minores delinquentes ferendi sint, considerata delicti atrocitate, persona qualitate: delictorum reiteratione, ac ceteris alijs considerandis rectè perpensis; Non itaque necessitati: sed iudicis arbitrio id omne relictum post hac omnes intelligant, &c. Ex quibus licèt videatur lex hæc potiùs in minores, quàm pro
mino-

minoribus constructa; nihilominus ex
 2 appositis conditionibus nemo est, qui non videat in tenerrimam ætatem nullo capacem errore non læuendum. Unde minores ferula potius cædédi, quàm alia plectendi sunt pœna.

Vt ergo iuri communi parentemus, cum post editam hanc *Pragmat.* certum sit ius commune locum non habere, &
 3 quascunque filere quæstiones ex *Vrsill. ad Affl. decis. 287. n. 9.* videndum est quodnam esse debeat iudicis arbitrium?

4 Et quidè; vt certa ab incertis se-
 gregemus, dubium non arbitror, quin iudicis arbitriū debeat esse iuribus cõsonum, vt optimè exponitur à *Vinio celeberrima Urbis Aquila corona in decis. S.C. 88.* & quamuis *Flavius Amend. in add. ad decis. 230. relat. a de Franch.* asserat *Consiliarij Viuij* dictum esse contra dicta à *Præs. de Franch.* attamèn, vt verum fatear, huiusmodi contrarietatem huc vsque non reperi; Nam non ex eo, quod *de Franch.* aiat arbitrio, non necessitati subiacere pœnæ minorationem, arguitur dixisse tale arbitriū non regulandum secundum iuris tramites. Hoc igitur supposito.

Dubium est, an vbi nulla ex conditionibus expositis per *Regiam Pragmat.* concurrat, locum habeat iudicis arbitrium? Et certè responderem quod, si vbi illæ conditiones existunt, iudicis
 6 arbitrium locum habet, locum non habebit vbi illæ non aderunt, sed minor restituendus erit, vel pœna saltèm ordinaria non puniendus, cum hoc in casu cesset *Regia Pragm.* dispositio, & cõsequentè attendatur ius commune, per quod disponitur non esse illos tam acriter puniendos. *Textus est in cap. 1. vbi Abb. de delictis puerorum.* & alij, quos videre est apud *Farinac. de pœn. temp. q. 92.* sed de hac re tanquàm à iure cõmuni dependente non sum verba facturus: Videat qui vult Doctores.

7 Alterum ergo dubium, quod circa *Pragm.* dispositionem posset insurgere, esset, an omnes in illa enumeratæ cõ-

ditiones debeant interuenire, vt iudicis arbitrium locum habeat, an autem ex illis alterutra?

8 Et quidè; sat censeo referre verba *textus, & Gloss. in l. si hæredi plures, ff. de condit. instit. si hæredi plures conditiones coniunctim data sunt, omnibus parèdum est, quia vnius loco habentur, si disiunctim, cuiilibet. Gloss.* deindè sic textum hunc explicat. *Institui mihi hæredem Titium sub conditione si ascenderit Capitolium, & si dederit Sæio decem; certè non erit mihi hæres Titius; nisi prius utriusque conditioni paruerit. Si autem institui eum sub conditione, si ascenderit capitolium, vel dederit Sæio decem, satis est obtemperare ei conditioni, cui voluerit, et hæres erit.*

9 Ad nostrum quoque propositum, iuuat referre verba *tex. in l. 1. ff. de his, qui notant: infam. ibi. Prætoris verba dicunt. Infamia notatur qui ab exercitu ignominia causa ab Imperatore, eoue, cui de ea re statuendi potestas fuerit, dimissus erit. Qui artis ludicrae, pronuntiandus causa in scenam prodierit. Qui lenociniū fecerit, qui in iudicio publico calumnia, prauaricationisue causa quid fecisse iudicatus erit. Qui furti, vt bonorum raptorū, insuriarum, de dolo malo, & fraude, suo nomine damnatus, pactusue erit, &c.* Qui-

10 bus iam expositis, quæro ego, notantur infamia ij, qui omnia coniunctim sumpta patrauerint, an autem qui ex illis alterutrum? Respondebis fanè, qui ex illis alterutrum. Vterius cur in casu *d. l. si hæredi* debeant omnes cõditiones verificari, & in *d. l. si casu* sufficiat, vt vna delicti species verificetur? Ex *Bart. dices in dd. ll. eam esse rationem, quia scilicèt in primo casu concurrunt conditiones respectiuè ad aliud, in secundo autem non concurrunt vt conditiones respectiuè, sed principalitèr ad aliam speciem. His non ab re sic verificatis ad maiorem quæstionis facilitatem*

12 Quærimus hìc quomodo se habeant conditiones appositæ in *d. Pragm.* vt principalesne. an vt respectiuæ? Et

Sanfelicius decis. 57. n. 3. in fine asserit illas se habere vt respectiuas ex eo , quia omnes concurrere debent qualitates in illa appositæ , delicti videlicet atrocitas, personæ qualitas, & delictorum reiteratio . Equidèm in hoc cum illo conuenio . Displicet tamèn quod subdit, concurrentibus scilicet omnibus illis qualitatibus minorem ordinaria puniendum pœna . Displicet inquâ, cum ego asseram concurrentibus omnibus illis, lc cum habere iudicis arbitrium . Probo hoc argumento ad hominem . Nam *Reg. Sanfelic.* ait omnes illas qualitates se habere respectiuè ad pœnam imponendam , sed pœna per *Regiam Pragm.* remittitur iudicis arbitrio, ergo concurrentibus illis omnibus qualitatibus, pœna erit arbitraria . Imò vlteriùs dico quod, cum verum iam sit ex hoc argumento, concurrentibus omnibus qualitatibus , locum habere iudicis arbitrium, si ex illis alterutra desit, non solum non habeat locum iudicis arbitrium, sed necessariò recurrendum sit ad ius cõmune, adhærendo illi sententiæ, quæ vult minores mitiori plectendos pœna . Nam si *Regia Sanctio* vult omnes qualitates concurrere ad hoc , vt vigeat iudicis arbitrium, ergo si qua ex illis desit, certum est minorem non posse ordinaria pœna puniri ; si non potest sic puniri , ad quid iudicis arbitrium ? Præterea, aliqualis adesse debet dispositionis diuersitas, cum omnes concurrunt qualitates , & cum nonnullæ tantum ; ergo si in primo casu præsit iudicis arbitriũ, non prærit in secundo, & consequenter cum non præsit arbitrium, cumque minor non possit pœna ordinaria puniri, recurramus ad mitiorem pœnam impositam à iure communi ducti à *lex. in d. cap. 1. vbi Abb. de delictis puerorum,* cæterisque, quos de illo iure supponimus .

13 Minores ergo, qui ex *constitutione Regni minorum iura*, dicuntur, qui nõdum 18. ann. compleuerunt, iudicis arbitrium iure implorabunt, cum videli-

cet omnes illæ qualitates, quæ respectiuè se habent ad pœnam imponendam, concurrunt ,

15 Sed, vt ad vltiora procedamus , *Reg. Sanfelic. d. decis. n. 4.* in authorem laudando *Sfort. Odd. in quest. 80. n. 101.* inquit atrocissimis in criminibus non considerandas cæteras qualitates , cum ex ipsa atrocitate animi feritas arguatur . Quod idem substinet in homicidio per adultum commisso, & deinde concludit per *M.C.V.* delegatã fuisse vltimi supplicij pœna punitum adultum assassinum .

16 Sed errat quidèm, salua eius pace, *Sanfelic.* à regula atrocissimum excipiendo crimen . Primò quia sibi ipsi contrarius videtur, dum dixerat conditiones omnes in *Regia Sanctione* appositæ copulatiuè, & respectiuè ad pœnam minoribus imponendam concurrere, sed sintèr has conditiones numeratur atrocitas, ergo ipsa quoque copulatiuè cum alijs venire deberet . Conuincens censeo argumentum, si vera est summularum regula . Secundò cum cõditiones huiusmodi, sint appositæ ad animi feritatem dignoscendam, ex sola delicti atrocitate talis feritas dignosci

17 haud posset ; Nam finge à minore fratrem, patremue occidi ex errore, hoc crimen quàm atrocissimum sit, Doctores penè innumeros consulite ; & tamèn hic non ostendet animi feritatem,

18 igitur non sufficit sola atrocitas. Tertiò quia si ex *d. l. si heredi* omnes conditiones copulatiuè debent concurrere ad pœnam imponendam, sola delicti atro-

19 citas insufficiens redditur . Quod de adulto dixit, nec comprobo ; cū *Regia Pragm.* loquatur de minoribus, qui, vt dixi, dicuntur, qui non dum 18. ann. cõpleuere loquendo de iure Regni, cū non lateat de iure communi illos dici, qui non dum 25. ann. consumpserunt .

Quod pu cherrima exornari potest aduersione. Etenim dubitatur inter Theologos quænam ætas requiratur, ad hoc, vt quis mortalitèr dicatur peccare , si fortassis præcepta transgrediatur ? Et

om-

omnes respondent nullum statui tēpus, quod sanè à discretionis actu regulari posset ; cum scilicèt quis dubitare incipit, tunc enim videtur adesse ætas requisita ad pestem animæ inferendam. Qua de re elegantè *Reue. Pater Busenbaum Illustrissimæ Societatis Iesu in sua Medulla moralis Theologia lib.6.cap.3.de sigillo confessionis dub.2.* Sed iura nostra utpote quæ de internis haud disponunt; ætatem iam præscribere, qua quis delinquens ordinaria puniendus est pœna. Non ergo amplius diuinandum est, nec *Pragm.* nostræ dispositio in adultos extendenda.

21 Ex quibus obiter aduertere iuvat quàm prudens fuerit *Excell. illius Pro-regis* politica, qui videns tot eximios doctores, quot Romana præfert Ecclesia, non valuisse diuinare tempora ad animum æterna dignum pœna reddendum ob culpam, qua fortassis coinquinari potuisset, ne ipse in iure erraret, minori non confusus ætati, alia copulatiuè venire, & considerari voluit, personæ nempè qualitatem, criminis atrocitatē, reiterationēque, quibus omnibus copulatiuè venientibus, iudicis nō coarctauit arbitriū, vt exactiùs videat, an qualitates illæ animi feritatem arguant? Ceterum ni omnes copulatiuè sunt, cessat arbitrium, & minor mitiori pœna plectetur.

22 Neq; officit decisio *M.C. à Sanfel.* relata, Etenim, dū substineo, cōcurrentibus iam omnibus illis qualitatibus, locū esse arbitrio, quid mirū si *Magna Curia* adultum pœna ordinaria plectendū voluit? Vndè nota vix contra me vllam posse reperiri decisionē. Nam siue minor ordinaria puniatur pœna; siue extra ordinē, modò omnes qualitates concurrant, non inficiat, sed diuersitas hæc decidendi meæ opinionis veritatē præferet, dum arbitrij dicam effectum.

Ne autē proprio ex Marte videar ratiocinari, perpendite in eadē *decisione* relata à *Sanfelicio* alterā *M.C. decisionē* n. 2. Ait ibi *Regens* minorem annis 16.

qui muliebrialper sex menses fuerat passus, quāuis crimen hoc atrocissimū sit, non fuisse pœna ordinaria punitū; & tamèn antea dixerat adultū assassinum, secundū ordinem plectendū voluisse, *M.C.* tanquàm delegatā. Optarem ergo, vt *Sanfelicio*, *decis.* hæce inter se contrarias conciliaret; Asserit enim ille in atrocissimis delictis atrocitatem tantummodò sat esse ad minorem ordinaria dignum pœna reddendum, sed in hoc secundo casu non tantum aderat delicti atrocitas, sed iteratio, dum per sex menses fuerat patiens, Cur ergo *Magna Curia* est arbitrata illum extra ordinem punire? Profectò nullam pro *Sanfelicio* fugam reperio,

Vera sit ergo nostra sententia, qua *decisiones* hæce facillimè conciliamus, dum ex illis iudicis arguimus arbitriū. Hæc autē dicta sint ad impugnandum *Sanfelicio* volentē, quotiescūque delicti atrocitas concurrat, necessariò minorem ordinaria pœna puniendum, quamuis nulla alia præsit qualitas in *Regia Sanctione* exposita. Cæterū ex *Pragm.* verbis eruitur tunc locum habere iudicis arbitrium, cum omnes illæ qualitates concurrunt. Etenim postquā ea dixit considerandas fore omnes illas, quas supra innuimus, qualitates, hæc subdit. *Non itaque necessitati, sed iudicis arbitrio id (notate) omne relictū post hoc omnes intelligant.* Quid ergo clariùs?

Sed non ignoro contra ea, quæ huc vsque diximus, efficax se se offerre argumentū aduersariorū quidè Achilè. Aiunt illi non posse hunc sensum aptari *d. Pragm.* Etenim si omnes illæ qualitates verificari deberent ad hoc, vt iudicis arbitrium locū sibi vendicaret; his verificatis, iudex cæco modo duceretur, cum nullam assignare posset regulā, quando minor esset pœna ordinaria plectendus, quando verò extra ordinem? sicque miserrima delinquentis vita à simplici volūtatis actu penderet, & contra ius omne staret iam pro ratione voluntas; à quo omnes

nes aures abhorreant oportet .

24 Argumentum hoc ridiculum arbitrantur qui arbitria vltro fatentur; nã dicunt hunc esse ex ijs casum, in quibus arbitrium donari, vendiue potest. Vox impia quidẽm, dictum nefas. Ergo ne venalis est hominis vita? Auri sacra fames nostris hisce tempestatibus tam altas expandit radices, vt potens sit mirandum hoc humani generis cõpositum Diuina constructũ arte dissoluere? Proh Deum immortalem! crimina auro trutinamus, aurum arbitrio, vt auro illa purgari posse arbitremur, quæ arbitrio subsunt. Sileat ergo Stygia hæc vox ad Iudicum, iustitiæque, perniciem adinuenta, firmãque tradamus regulã, vt arbitrium iuribus consonum præferamus.

25 Iudicis ergo, cuius arbitrio huiusmodi subsunt poenæ, interest primò aduertere, quodnam fuerit iurium motium ad minores mitiori dignos poena reddendos; quod si benè perpenderit, videritque, adesse in eo delicto per minorẽ patrato aliquid, quod motium illud includat, eum extra ordinem puniet; secus è contra. Quod vt clarius reddatur, aduertendum vltèrius est dispositum iam esse per *l. auxilium §. in delictis, ff. de minoribus*, minores non restitui aduersus delicta atrociora. ibi. *In delictis autem minor annis 25. non meretur in integrum restitutionẽ, vtiq; atrocioribus, nisi quatenus interdum misertio atatis ad mediocrem poenam iudicẽ perduxerit. Dat rationem Imperator in l. i. c. si aduersus delict. &c. ibi. Etenim malorum mores infirmitas animi non excusat. Si tamèn delictum non ex animo sed extra venit noxia, non committitur, &c.* igitur tota iurium intentio est impunitam non deserendi animi feritatẽ. Si ergo ad hanc dignoscendam varias requirit *Regia Sanctio* qualitates, aduertat integerrimus iudex, an, illis omnibus verificatis, animi feritas arguatur, quam si reperiet, minorem ordinaria plectet poena; si secus, extraordinaria. Nouum enim non est, vt di-

scurrenti patere potest, etiam illis qualitatibus attentis, quandoque animi feritatem non argui. Et sic dirutum videtur aduersariorum fundamentũ, cum arbitrium non cæcum, nec auri nitore præoccupatum, sed iuribus consonum

26 demus. Non negauerim tamèn multa delicta non solere animi feritatem indicare, inter quæ illud est, quod recenset *Papinianus in l. si adulterium §. fratres, ad leg. Iul. de adulterijs. ibi. Fratres denique Imperatores Claudia crimen incesti propter atatem remisserunt. Vndè in similibus poterit iudex leniorem adhibere poenam. Sed generalitèr loquẽdo philosophica illa vtantur lege respiciendum, ff. de poenis*, cuius verba referre non displicet. *Respicendum est iudicanti ne quid durius, aut remissiùs constitutatur, quàm causa deposcit. Nec enim aut seueritatis, aut clementia gloria affectanda est, sed perpensio iudicio, prout quaque res expostulat, statuendum est planè in leuioribus causis proniores ad lenitatem iudices esse debent, in grauioribus poenis seueritatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi. Et ò vtinam omnes legem hanc perpenderet, nam profectò non tam facillè innumera patrentur facinora, nec iustitia venalem indueret naturam.*

27 Quoniam autem in *Reg. Pragm.* hæc reperio, ac cæteris alijs considerandis rectè perpensis, dico per ea verba indicari cæteras conditiones communes alijs delictis, puta, signa, indicia sufficientia, &c. nam cæteroqui expressisset illas *Pragm.* sicuti alias expressit.

28 Vt autem omnia, quæ huc vsque diximus, perstringamus, si iudex videat in delicto reperiri qualitates omnes expositas, arbitrio iuribus consono vtatur, perscrutando scilicèt an qualitates illæ ita se habeant respectu delinquentis, vt animi feritatem indicent; sin autem illarum alterutra desit, arbitrio parentet, & minorem extra ordinẽ plectat. Quam opinionem, si subtilitèr verba perpendere iuuat, sequitur

29 de *Franch. decis. 230. n. 3.* Hæc omnia,

nc

ne sine lege loquamur, semper attendit S.C. prout videre est apud *de Franch. d. decis. in fine*, ubi supremus ille senatus, attenta facti enormitate, nec non modo, quo minor patrem necauerat, perpenso, eum ordinaria plectere poena non improbauit. Pro hac nostra sententia faciunt quoque dicta per *Dominum de Marin. lib. 2. resol. quot. cap. 169. n. 8. & 9.*

30 Hæc sunt, quæ pro vero intellectu ad *d. Pragm.* consideranda sum arbitrat, si rationes urgentes videris iuribus corroboratas, amplectere, secus desere. Ast ne improbes, si illas authoribus non fulcitas inspexeris, cum rationes tantummodo sint mihi autoritates. Ad rem referre iuuat aurea *Consiliarij Viuij* verba in *decis. 474. lib. 3. pars. 2.* digna quidem vt frequenti decorentur laude.

31 ibi. *Erubescendum est sine lege loqui. l. illam C. de collat. l. qui filiam, §. Sabinis, ff. ad Trebell. §. consideremus auth. de Trien. & semiff. l. fin. C. de consul. lib. 12. & hinc Cardinalis cons. 78. audacissime asserbat nunquam se voluisse alicui fidem prestare nec Ioanni, nec alteri, quamuis magno commentatori, nisi quatenus eorum rationes urgerent, & sic denique non valet responsio, qua lege non probatur, vt per *Gloss. in d. §. consideremus in vers. erubescimus.* hæc ille; & non ab re quidem, cum non desint nostris hisce tempestatibus seniores Iurisperiti, qui se vt iura Cæsarea allegari gestiunt. Quinimò multoties accidit, vt si Typis opera demandent, in quibus *Bartolum* in authorem laudent, eius nomen induant.*

S V M M A R I V M .

1 **D**ispositio Constitutionis Gregorij XIV.

- 2 Exponitur dubium.
- 3 Proponitur opinio Domini Reg. de Marinis.
- 4 In cuius confirmationem adducuntur varia decisiones.
- 5 Eodem modo discurretur de occisoribus Sacerdotum, & Virginum raptoribus.
- 6 Adducitur opinio Ioann. Gutierrez.
- 7 Probant primo aliqui non esse correctum cap. fin. de imm. Eccles. per Gregorianam Constitut.
- 8 Probant alia ratione.
- 9 Non discurretur de occisoribus Sacerdotum, & raptoribus Virginum, sed questio hac supponitur.
- 10 Exponitur argumentum nonnullorum Doctorum ad probandam extensionem ad factum ex verbis cap. fin. & Constitutionis inter se relationem dicentibus.
- 11 Quod arguitur ex paritate.
- 12 Soluitur ab istis argumentum Domini de Marinis.
- 13 Adducitur quoque aliud argumentum ex petitione rationis.
- 14 Nec non aliud desumptum ex correctione iurium euitanda.
- 15 Aduersarij, & sectatores opinionis Ioann. Gutierrez conantur solvere argumenta relata à Domino Reg. de Marinis.
- 16 Aduersarij impugnant eius decisiones.
- 17 Nec non solummodo eius argumentum.
- 18 Proponuntur contra Gutierrez alia argumenta.
- 19 Sed ab aduersarijs impugnantur.
- 20 Taciti, & expressi eadem est virtus, ubi eadem est ratio.
- 21 Interpretatio declaratur secundum interpretati naturam.
- 22 Aduersarij probant eorum opinionem ex dec. relata à Sanfelicio.
- 23 Sacrilegium non est verè hæresis, nec verè crimen læsæ Maiestatis diuina.
- 24 Proponitur opinio authoris.

QVÆSTIO XVI.

An committentes furtum in Ecclesia gaudeant illius immunitate vigore *Constitutionis Gregorij XIV.?*

Gregorius XIV. Pontifex Maximus pro Ecclesiarum immunitate edidit cōstitutionē, in qua inter cætera hæc habentur. Hac itaque nostra perpetuo valitura constitutione omnia, & quacūq; privilegia, indulta, & gratias per prædictum Sixtum, & Pium V. quàm alios quoscunque nostros prædecesores, aut nos metipso, sedemque Apostolicam, eiusque legatos super abducendis; vel extrahendis ab Ecclesiis, Monasterijs, sacellis, domibus regularibus, & secularibus, locisque sacris, aut religiosis, alijsque in casibus à iure permisis hominibus certorum tūc expressorum, vel non expressorum criminum reis, aut fraudulentis decoëtoribus, etiam in odium certorum delictorum, & pro bono, pace, & quiete publica, & ex causis urgentissimis, ac necessarijs, & aequipollentibus casibus in iure expressis, atque ex paritate, identitate, aut maioritate rationis extensis perpetuo, vel ad certum nondum elapsum tempus, seu ad vitam alicuius Principis, aut beneplacitum, seu alias quomodolibet concessa etiam iteratis, aut multiplicatis vicibus approbata, & innovata, ac usu recepta, literasque apostolicas sub plumbo, aut in forma brevis, seu alias quomodocunque desuper confectas, quarum tenores hic haberi volumus pro expressis, ac ad verbum insertis, sublata penitus omni differentia, ita ad unam tantum formam reducimus, & moderamus, ut laicis ad Ecclesias, locaque Sacra, & religiosa prædicta confugientibus. si fuerint publici latrones, viarumque crassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum,

quæ homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, & earum cimiterijs committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassini, vel heresis, aut læsa maiestatis in personam ipsiusmet Principis rei immunitas Ecclesiastica non suffragetur, sed uniuersis, &c.

- 2 Hinc exorta lis est inter Doctores, an, attenta huiusmodi constitutione, videatur correctum ius canonicum in cap. fin. de immunit. Eccles. ex quo deducitur, non frui Ecclesiastica immunitate patrantem in Ecclesia graue facinus? Super qua quæstione Dominus Reg. de Marin. doctissima, eruditissimaque de more methodo in lib. 1. resol. quotid. cap. 170. à n. 9. inquit ijs in locis, in quibus Gregoriana Constitutio vsu recepta est, delinquentes aliter, ad ibi est expressum, frui Ecclesiastica immunitate. Cum igitur huiusmodi constitutio coarctetur ad homicidium, & mutilationem, non debet ad alios casus extendi. Allegat Farinac. de immunit. cap. 16. n. 208. & alios, laudando in anthorem Regentem Constantium in supplicatione ad Paulum V. qui ait, quamuis d. cap. fin. ad omnia atrociora crimina extendi possit; hodie tamèn cessare extensionem, Bulla. tenore attento.
- 4 Refert vltèriùs nu. 11. pro hac opinione bis fuisse decisum per M. C. V. addendo decisionem S. Regij Collateralis Consilij relata ab Horat. Visconti. in addit. ad Vinc. de Franch. in decis. 209. Tandem cohærentè asserit n. 15. sacrilegos, qui ecclesiam violât eius fores frangendo, & comburendo, gaudere tali immunitate, suam fundans sententiam rationibus Patris Diana resol. 21. idemque dicens de occidentibus Sacerdotes, & virginum raptoribus contra Remig:

mag. tract. de immunit. fallent. 33. & 35. Valladieg. in polit. cap. 3. nu. 223, Bonad. in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 49. Abb. Alphons. & alios.

6 *Gutiérrez* verò *pract. quast. lib. 3. q. 1. à n. 36.* inquit *d. cap. fin.* nullo modo esse correctum per *Gregorianam Constitutionem* his rationibus; nam attendendum est constitutionis proœmium, ex quo quæcunque lex, constitutio, aut dispositio regulatur *ad rex. in l. fin. ff. de hered. instit.* cum concordantibus. Hoc posito, in casu nostro, inquit ipse, adest variatio indultorum, gratiarumque à Summis Pontificibus concessarum; talis ergo constitutio corrigit tantum gratias concessas ijs Principibus, vel cæteris laicis officia exercentibus. Cæterum ubi nulla est concessa gratia, ibi nulla adesse debet correctio. *Summus* igitur *Pontifex* gratias tantum illas voluit reuocare, quibus laici poterat delinquentes ab Ecclesia extrahere, non autem corrigere ius commune.

7 Quinimò asserit *Summum Pontificem* hanc edidisse constitutionem ad euitanda scandala. Etenim quandoque laici iurium, literarumque inscij longè discedebant ab indultorum, gratiarumque limitibus in graue iurisdictionis, immunitatisque Ecclesiasticæ præiudicium. Quibus omnibus obuians *Gregorius XIV.* ad vnam tantum formam in constitutione expressam alias gratias iam concessas redegit, ne in posterum perperam & ab re illæ ad derisum vsque, in Ecclesiasticæ immunitatis, iurisdictionisque detrimentum, contemptumque extenderentur.

8 Ex quibus patere inquit non esse correctum ius canonicum per *d. const.* Nam sicuti *Summus Pontifex* indulta, gratiasque expressè correxit, ita quoque expressè correxisset *d. cap. fin.* si talis sibi fuisset animus. Hæc sunt *Ioannis Gutiérez* fundamenta, qui *d. cap. fin.* extendit ad sacerdotum occisores, raptoresque Virginum ex rationum identitate secundum *Abb. in d. cap. n. 9.* Quod fortasse asseret ex eo, nam cum Virgi-

nes, & sacerdotes sint Deo dicati, cumque iniuria facta sibi dicatis, sibi ipsi illata dicatur paritate serui, qui si contumelijs afficiatur, illæ Domino censentur irrogate, cumque iniuria facta Deo, facta quoque censeat Ecclesiæ, hinc fit comprehendi *in d. cap. sacerdotum occisores, raptoresque Virginum.* Quod confirmari posset ex eo; quia qui iniuriam infert Ecclesiæ, illius immunitate spoliatur, ergo etiam qui Deum iniuria afficeret sacerdotes occidendo; etenim propter quod vnumquodque tale. & illud magis *auth. multo magis C. de sacros. Eccles.* sed propter Deum est Ecclesia, igitur si immunitate non gaudet delinquens in Ecclesiam, multo minùs delinquens in Deum.

Præterea recolendum est dictum illud. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* Ex quo apparet Ecclesiam super persona fundatam esse; vnde non in loco, sed in persona esse dicitur, quia locus non sanctificat hominem, sed homo locum *40. distin.* Quod plenè comprobatur *Zense. in extr. execrabilis §. nos itaque.*

Sed obiter responderi posset non convincere argumenta allata in occisores Sacerdotum, raptoresque Virginum; Etenim non solum isti, sed & quicumque alius Deo dicitur dicatus, & præcipuè clericus vtpotè in Domini fortè adscriptus. Vnde inferretur clericorum occisores Ecclesiastica immunitate spoliari, quod hucusque sine derisu nemo ausus est dicere. Præterea cum quis quomodocunque mortaliter peccat, immediatè Deo iniuriam infert, an nõ hic immunitate iuuabitur? Non igitur verum videtur quod quotiescunque Deo iniuria infertur, immunitas locum non habeat, quia alioquin hominem occidens ad Ecclesiam confugere non posset. Quare quamvis Ecclesia super persona fundata sit, illam tamen voluit Deus introductam ad proximi pietatè, charitatemque, vt egregiè *Io. de Kifchis in cap. diffiniuit. col. ult. vers. 32. tom. 4. n. 7. q. 4.* Vnde & excommunicati eius im-

L mu,

munitate iuantur ex cõmuni Doctorũ sensu, cum potiùs Dei amor, quàm, vultio sit attendenda. Hæc ergo dicta sint ad opinionem hanc obiter refutandam. Cæterum Doctores penè innumeros consulite, dum displicet in alienam messem manus immittere; est enim mea mens agendi tantummodo
 9 de furto, quod in Ecclesia patrat, non extendendo casus extra locũ Deo non dicatum. Obiter verò dicerem, talitèr delinquentes Ecclesiastica frui immunitate ex eo, quia non videtur crimen immediatè in Ecclesiam commissum. Sed de hoc satis. De furto igitur querendum.

Nonnulli legum petiti verissimam fatebantur *Ioannis Guttierrez* opinionem varijs ex rationibus, quarum prima est
 10 desumpta ex ipsius *Constitutionis* verbis; quæ *d. cap. fin.* non corrigunt, cum eadem ferè verba in utraque lege habeantur. Si igitur ea ad alios casus extenditur, debet & hæc extendi.

11 Secunda ex paritate: nam *d. cap. fin.* loquitur duobus in casibus; & tamèn ad cæteros trahitur; igitur etiam nostrò in casu licèt *Gregoriana* duos explicet casus, ad alios est trahenda ex cõprehensivâ ratione. Neque obstare poterit particula taxativa, *tantum*, vt inquit *Dominus Reg. de Marinis*; quia illa non cadit in casus ibi expressos, sed in formam, ad quam alia, non alij casus reducuntur. ibi, *Ad unam tantum formam reducimus, & moderamus*, nec constitutio dicitur, *ad hoc tantum casus*.

13 Tertia ex petitione rationis; nam, qua ratione ductus *Gregorius* mutilantibus, & occidentibus in Ecclesia immunitatem denegat? homicidij ne, & mutilationis causa? Non ita, cum huiusmodi crimina extra Ecclesiam commissa non spoliènt immunitate delinquentem. Forsan ratione pollutionis? sed hoc dici nequit; cum Ecclesia appellari queat polluta modo aliquo, quo immunitatem non denegaret, pura simpliciter ex seminis effusione, &c. ergo non aliundè desumenda est ratio,

quàm ex contumelia in Ecclesiam lata; ac proindè quotiescunque grauis adest iniuria, cessare debet Ecclesiæ immunitas.

14 Quarta denique ex iurium correctio, ne omnino euitanda. ex *lex. in l. precipimus C. de appellationibus*.

Sed iam vidistis nonnulla ex his argumentis vel claudicare, vel nimis probare. Quare solutiones desero.

15 Conantur præterea soluere argumenta in contrarium relata à *Domino Reg. de Marinis* supponentes eorum opinionem fauere Ecclesiæ, & delinquentibus; Ecclesiæ quidèm, dum ab eius immunitate in illâ immediatè delinquentes reijciunt, sic paritèr delinquentibus, dum supponunt occisores Sacerdotum, Virginũque raptores Ecclesiastica immunitate frui. Vndè cum in dubio tenenda sit opinio, per quam utrique parti consulitur. *l. 1. ff. si quis cautionibus. l. ex his, ff. qua in fraud. cred.* concludunt sententiã hanc probabilem reddi.

16 Dicunt ergo non obstare relata à *Domino Reg. de Marinis*, & primò non primam decisionem, cum fuerit commissũ furtum, vt ipsemet refert; non in cimiterijs, neque in Ecclesia, sed in dormitorio quodam. Non secundã, quia eandè sortitur solutionem. Non illam relatã per *Genuens. in prax. Archiepisc. cap. 17. n. 8. vers. anno seq.* ex responsione *Reg. Sanfelici. decis. 270.* nam ex eò, quia ipse non interfuit, alia fortassis concurrere potuissent, quæ casum hũc non includerent. Præterquamquòd ipsemet *Dominus de Marinis* supèr quadã decisione relata in hac materia à *Viscòte* asserit se accepisse à *Marco Antonio Rosfimo Iudice M. C. V.* decisionè istã alitèr se habuisse, ac *Viscòte*, scriptum reliquit.

17 Vndè postremò nõ obstare putant, *Constitutionem* loqui per particulã taxativã, *tantum*, cum ipsi non defendant opinionè *Ioannis Guttierrez* vigore *Gregoriana Constit.* sed *cap. fin. de imm. eccles.* quod aut nõ esse correctũ per *d. Constit.*

18 Nihilominus tamèn in contrariũ videtur esse ratio; exceptio enim firmat regulã. *l. nam quod liquide §. fin. ff. de penult. leg. cap. Dominus 32. q. 7. l. tribus §. ultimo, ff. de milit. test.* Si igitur mutilationes, & homicidia excipiuntur per *d. Const.* ergo secus alia delicta, eo magis, quia in odiosis non datur extensio *cap. odia. de reg. iur. in 6.* & sic non videtur eadẽ militare ratio, cum sint delicta separata à ceteris, & separatorum separata dicatur esse ratio. *l. fin. ff. de calumn.* Nec non valet argumentũ è contrario sensu in iure nostro. Si ergo qui omne dicit nihil excludit *l. Iulianus, ff. de leg. 3.* qui aliquid dicit, non omne dicit. Quia propter si citata constitutio duo tantũ delicta excipit, cetera non videtur excipere; ergo furtum non cõprehenditur, cum ceteroqui expressa dispositio faciat cessare tacitam. *l. cum filio §. qui filio. ff. de vulg. & pupill.*

19 Verũ nihil vrgere dicta hec replicant sententiæ *Gustierrez* sectatores, cum eorũ opinionẽ non probent vigore *Gregoriana Constitutionis*, sed tantũ ex dispositione *d. cap. fin.* & consequentè impugnent merã iuriũ correctionẽ ab omnibus vitandã. Ceterũ aiunt quod, si vellemus vti his dictis ad impugnãdam *cap. fin.* extensionẽ, in promptu est responsio, cum casus furti non excipiatur à regula, nec vlla fiat extensio, sed arguatur ex identate rationis mera comprehensio. Vndè cetera delicta dici non debent quoad poenã separata, tãto magis, quod vbi eadem prorsus apparet ratio, taciti, & expressi eadem

20 solet esse virtus. *l. 3. ff. si cert. petat.* Insu-
21 bĩ per interpretatio declaratur secundũ interpretati naturam. *auth. de fil. ante instrum. dot. al. natis.* Igitur quia verba ita debent appropriari, vt subiectæ materiæ conueniant. *l. proculus, ff. de usufrut. & priuilegia non censentur cõcessa in tertij præiudicium l. cum filiusfam. 28. ff. de testam. milit.* dicendũ aiunt, priuilegium hoc immunitatis non concedendũ suranti in Ecclesia in ipsiusmet Ecclesiæ præiudicium. Quinimò ex verbis,

& ratione *d. cap. fin.* colligunt cõmittentes in Ecclesia graue delictum illius immunitate spoliari; nam f. ultra Ecclesiæ opem implorat, qui in illa facinora patrat, & sic quotiescunque Ecclesiæ contemptus habetur, toties immunitati locũ non esse, qui si esset, præmiũ vtique è sceleribus referretur, quorum impunitas delinquendi tribueret incertium ad *tex. in cap. est iniusta 23. qn. 4.* præterquam quod, quemadmodum protestatio contraria facto protestantẽ non releuat. *cap. sollicitudinem extra de appellationibus*, sic immunitatis priuilegium prodesse ei haud debet, qui contra hoc agit. Quinimò subdunt ipsismet *Dominum de Martinis* asserere, circumscripta *Gregoriana*, cõmunioem esse opinionẽ ampliãntem dispositionẽ *d. cap. fin.* ad cõmittentes furtũ in Ecclesia. Quæ dicta cõprobant ex ijs, quæ refert *Boer. in sua aurea dec. 110. nu. 10.* referens præcipuè *Cappella Tol. decis. 422.* variolque cumulans authores, vt ibi.

22 Et tandem sic practicari putant ex ijs, quæ scripsit *Sanfelix in dec. 243. nu. 2.* vbi ait fuisse quendam ab Ecclesia extractũ ex eo, quod in Ecclesia sacrilegiũ patrarat, habito iam sacrilegio pro crimine læsæ Maiestatis Diuine. Super hac ergo decisione sic discurrent; Sacrilegiũ non dicitur crimen læsæ Ma-

23 iestatis diuinæ, sed illi proximũ, sicut crimen læsæ Maiestatis humanæ proximum esse sacrilegio fundat *Gloss. in cap. in primis §. si quis in hoc genus 2. qn. 1. vers. & ministris cap. si quis suadente §. qui autem q. 41. Bart. in tract. differentiarum inter ius Canonicum, & civile, col. 7. vers. nota.* Quo posito, querunt hic, an benè *Sanfelix* scripserit delinquentem illum extractum fuisse ex eo, quia sacrilegium commiserat? Et quidẽ quamuis videatur, quod sic, dum decisio fuit vigore *Constitutionis Gregoriana*, per quam excluduntur ab immunitate Ecclesiastica committentes crimen læsæ Maiestatis diuinæ; negatiuè tamèn respondent. Cum Sacrilegium

- non sit crimen læsæ Maiestatis diuinę, & quamuis tale sit, inquirunt illud saltẽm hæresim non esse, & sic non comprehendendi in *Gregoriana Constitutione*, quæ de hæresi tantummodo disponit. ibi. *vel hæresis; aut læsa Maiestatis in personam ipsiusmet Principis.* quare concludunt *decis.* relata per *Sanzelic.* non fuisse, vt ipse scripsit ex eo, quia sacrilegiũ erat in *Bulla* exceptum; sed alio ex capite, videlicet ex comprehensiuâ ratione *d. cap. fin.* non correcti per *Gregorianam.*
- 24 Ego autem, ne à tantorum virorum autoritatibus discedã, neue ab alijs dissentiri videar, assero quoscunque, Ecclesiastica immunitate gaudere præter exceptos in *Bulla*, pro vt firmarunt *Ambrosin. Peregrin.* & nouissimè *Thomas del Bene tract. de immunitate*, quibus adhæret *Dominus Reg. de Marinis*, vt vidimus. Rationes in contrariũ ad ductas ceteris soluendas desero.

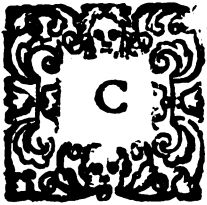
S V M M A R I V M .

- 1 **E**xplicatur status questionis.
- 2 Refertur prima sententia, qua probatur filiam non posse conquiri de dotis incongruitate.
- 3 Potest pater uni filie plus, quàm alteri in dotem dare.
- 4 Probatur dotem non esse loco legitima subrogatam.
- 5 Pater potest ad absum usq; usi suis bonis.
- 6 Authores, qui in hanc sententiam iuere.
- 7 Refertur secunda opinio.
- 8 Respondetur ad argumenta prima. huius sententia.
- 9 Impugnatur Reg. Merlin.
- 10 An filia de dote conquiri possit, stante patris obitu.
- 11 Potest filia petere supplementum, quamuis illi renunciaasset.
- 12 Soluitur aliud argumentum propositum per Merlin.
- 13 Explicatur decisio relata à Grammatico.
- 14 Hac sententia fulcitur varijs decisionibus, & autoritatibus.
- 15 Impugnatur Alciatus.
- 16 Probatur hac opinio ex verbis Constitutionis, in aliquibus.
- 17 Enodatur questio tribus capitibus.
- 18 Expediuntur vltimum tãquam extra questionem.
- 19 Soror dotata à fratre in dubio censetur dotata de bonis suis.
- 20 An dos liquidanda sit iuxta facultates, qua tempore mortis patris reperiuntur?
- 21 Referuntur verba l. cum quæritur C. de inofficioso testamento.
- 22 Concluditur dotem non esse legitimam.
- 23 Paraginum quid importet?
- 24 Dos quandoque maior, quandoque minor est legitima.
- 25 Confirmatur varijs exemplis, & autoritatibus.
- 26 Dos arbitrio iudicis remittitur.
- 27 Quod etiam locum habet, attento iure communi.
- 28 Non obstant decisiones, sed conciliantur.
- 29 Neque obstat altera decisio relata ab Atll.
- 30 Pro qua ponderantur, & referuntur verba textus in Auth. res quæ C. cõmunia delegat.
- 31 Multoties à referentibus decisiones vltima relinquuntur.
- 32 Differentia ad rem considerata inter dotem, & legitimam.
- 33 Quandoque in dote attenditur tempus obitus patris. Sed hic casus est extra questionem, cum locum habeat querela in fratrem.

QVÆSTIO XVII.

An filia dotata à patre possit post patris obitum de dotis incongruitate conqueri, & supplementum petere?

Ad intellectum const. in aliquibus.

Eleberrimam hanc quaestionem tot inuolutâ nodis, quot in decursu videbitis, vix Alexandri gladius solueret, Quid ergo cala-

mum adhibere, vbi innumeri primæ notæ Doctores vt difficultates enodarent, gordianum fabricando nodum quid dixerint, ipsimet ignorarunt? Quid ingenium defatigare, vbi primi ingeniorum apices ratiocinantis rationis figmenta efformarunt? Quid tandem incerta incertis addere, nouisque chimeris noua rationis entia fingere? Iurium ergo subtilitatibus parentemus, ne iura ipsa nostris delirijs feretrum præstent; iuuabit tamèn ea, quæ Doctores dixerunt, breui calamo rescribere, vt clarius pateat, satius esse altioribus quandoque quaestionibus tenuem dotem tribuere.

1 Et profectò certum est vigore *Constitutionis, in aliquibus*, ab ascendentiu successionem, stantibus masculis, foeminas excludi, modò scilicet de paraggio dotentur. Vndè exorta lis est inter Doctores, an, stante hoc statuto, si fortassis filia incongruam accepisset dotem, possit de huiusmodi incongruitate conqueri, & post patris obitum supplementum petere? Quæstio ergo stat in patrem; non in alios, contra quos certum est apud Doctores locum habere querelam.

2 Doctores ergo in duas scissi sunt cohortes; nonnulli enim dixerunt filiam non posse de dotis incongruitate conqueri his argumentis. Etenim cum pater teneatur dotare filiam ea dote, qua viuere potest per *Bald. in l. neque mater no. 3. C. de iure dotium. Tiraquell. de iure*

primogen. quest. 62. n. 12. Fonsanell. de pact. nup. gloss. 8. par. 1. num. 73. apud quem alij, semper præsumendum est, filiam esse congruè dotatam à patre, qui melius filia pro ipsa consilium scit capessere. *l. nec in ea, ff. de adult.* Vndè quod incòpetens patri visum non est, nec alijs incompetens videri debet. *l. si furioso, ff. de cur. fur.* cum nullus amor paternum vincat. *l. fin. tit. eod.* Quod procedit etiam si pater actum faceret, qui prima fronte utilis filie non videretur, ex notatis per *Bart. in l. 2. colom. 5. ff. de vulg. & pupill. & in l. iuris iurandi S. si liberi. column. vltima, de oper. libert.* & euincitur ex eo, quia potest pater vni filie plus, quam alteri in dotem dare per *l. si vnius, ff. si quid in fraud. patron.* nec proindè alterutra conqueri poterit, pro vt firmat *Alex. vol. 3. conf. 29. col. 2.* pro quo vide *Bald. Nouell. in tract. de priuil. dotal. part. 6.* Quin imò agnationis fauore, quæ per masculos conseruatur, potest statutum in totum tollere legitimam, nedum minuere, ex causa, vt in *l. 1. S. penult. ff. de ventr. inspici.* sic tenet *Bald. in l. cum lege C. de Episc. & cler.* Vndè quotiescunque causa viget, potest pater minus legitima in dotem dare. Deindè gratis contraria opinio fundatur in eo, quòd dos loco legitimæ subrogata est; cum falsum sit. Etenim non ideo, quia dos in legitimam computatur, pro vt Doctores voluere, argui debet, dotem legitimæ loco subrogatam; cum multa in legitimam computentur. *l. omnimodo S. imputari C. de inofficios. testam.* quæ legitimæ loco non subrogantur, vt benè ait *Socin. conf. 288. col. 8. vers. adducit secundo loco lib. 2.* qui ad varia huiusmodi argumen-

ta

ta respondet. Vterius dos debetur in vita, legitima verò in morte, igitur dos legitimæ naturam non totaliter sapit, eoque magis, quod legitima certa, & determinata est sine personarum distinctione. *Auth. nouissima C. de inofficios. testam.* dos autem certa non est, sed datur secundùm personarum qualitatem. *l. cum potest §. gener. De iure dotium.* Insupèr à legitima omne grauamen reijcitur. *l. quoniam in prioribus C. de inofficios. test.* secus à dote. *Castrens. conf. 323.* igitur cum legitima non sit filijs debita in patris vita, sed, vt diximus, post eius obitù. *l. cum quaritur C. de inoff. test. & §. 1. auct. de trien. & semis.* & dos de paragio debeatur, patre viuente, ex *l. fin. C. de adis promiss.* (vndè pater ad filiam dotandam iudicis officio compelli potest. *l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum*) cumque in bonis fratris sorori non competat regularitèr legitima, nisi cum turpis persona institueretur. *l. fratris C. de inofficios. testam.* & tamèn frater teneatur dotare sororem. *l. cum plures, ff. de administ. tutor.* expressè colligitur dotem de paragio posse esse minorè legitima, alioquin enim sequeretur, quod pater, viuente filia, teneretur legitimam tradere contra omnes iuris regulas, nec non contra Doctores, & præcipuè *Angel. in l. lex cornelia, ff. de vulgar. & pupill.* nam filia nullum ius habet supèr paternis bonis, patre viuente. *Bald. in l. quamuis C. de fideicom.* Qui discursus est *Salicet. in Auth. res qua 2. notab. C. communia delegat.* igitur, cum dos legitimæ naturam non sapiat, non benè arguitur, quod ex eo, quia potest filia legitimæ supplementum petere, possit & dotis, Quibus adde quod, cum pater dicatur rerum suarum moderator, & arbiter, potest sua bona ab libitum, & ad abusum vsq; alienare. *l. sed & si §. consuluit. l. si quid possessor §. sicut, ff. de pet. hered.* & consequentèr de tali alienatione filia conueniri non poterit, ergo à fortiori, si non alienauit, sed filio distribuenda dedit. In quas rationes, & sententiam iuere

Alex. conf. 33. n. 4. lib. 4. Paul. Castrens. conf. 275. qui limitat, cum enormis est facta læsio contra filiam *lib. 1. Decius sibi ipsi contrarius conf. 26. De Franch. ad Neapod. ad consuet. si moriatur. l. iura F. Cornens. conf. 107. Affl. in constit. fratribus. Staiban. conf. 11. n. 9.* referens Sacri Consilij decisionem. *De Ponte de potest. proreg. vbi multas similiter refert decisiones. Mascard. conclus. 621. & 171. Menoch. fusiissime de arbitrarijs lib. 2. cent. 2. casu 149. num. 10. Salern. in addit. ad consuet. Neap. consuet. si moriatur §. eas autem. l. iura F. afferens Sacri Consilij decisionem. Paris. conf. 26. n. 88. vol. 3. Peregr. conf. 951. vol. 5. Ruin. conf. 52. n. 13. lib. 2. Thesaur. iunior quest. forens. lib. 4. quest. 4. n. 11. Maransa disp. 10. num. 21. Gram. decs. 101. à n. 74. per totam, vbi multa de renunciatione. Capus. ad consuet. Si moriatur. par. 2. §. 3. nu. 20. lequitur Reg. Merlin. consouer. forens. cap. 3. n. 4. cent. 1. & alij, quos apud citatos aucthores videre est.*

Hæ sunt rationes, quæ pro hac sententia adstant, autoritatibus, vt iam vidistis, fulcitæ, quæ quidèm non validiores sunt ijs, quibus Doctores contrariam sectantes sententiam vtuntur.

- 7 Hi enim dicunt textus illos, qui proponuntur ad ostendendum patrem esse ipsa filia habiliorem ad consiliu pro filia capiendum, intelligendos esse, cum pater paterno functus est officio, & sic cum filia congrua dedit dotem, vt optimè declarat *Paschal. de vir. patr. potest. part. 2. cap. 4. n. 186.* Etenim quia dos legitime succedit *l. quoniam nouella C. de inoff. test. Bart. in l. Titio centum §. Titio de condit. & demonstrat.* minor quam legitima esse non poterit. *Auth. res qua C. communia deleg. Iason in Auth. nouissima cit. tit. de inoff. testam.* Vndè tunc valet argumentum, quod nullus amor paternum vincit, & quod pater à nemine redargui potest, quando de læsione non apparet, vt benè *Alciat. de presump. presump. 2.* quæ enormis læsio iudicis arbitrio remittitur ex *Menoch. cent. 2. lib. 2. casu 149. circa finem.* Ex quibus

bus satis superque apparet, quod si fuisset à patre data dos minor legitima, posset filia post patris obitum ad supplementum agere. *Andr. de Isernia in Regno nostro Evangelista super const. in aliquibus, & Glossa const. ut de successio- nibus, vers. coniugata.* Neque hoc asserere est os in Cœlum ponere, ut ait *Merlin. loc. cit.* cum Doctorum auctoritatibus isthæc opinio fulcita sit, & præcipuè *S. C. decisionibus*, ut mox videbimus, quæ ex omnibus Doctoribus in Regno vim legis habent. Quin imò gratis asserit *idem Merlin*, Doctores loqui inspecto dotationis tempore ad diiudicandum de dotis congruitate referens *Lucæ de Penn. in l. in his column. fin. Quid præd. lib. 11. & Crænest. cons. 51.* Pro qua opinione citari quoque possent *Decius cons. 26. vol. 1. Bald. cons. 40. Iason sibi ipsi contrarius in l. si quoniam S. 1. Da de iur. re. iud. vers. quid ergo. Bald. in l. in successione C. de his, qua in fraud. cred. & in l. cum oportet S. 1. C. de bonis qua lib. Gratis, in quam, hoc asserit, nam quavis filia congruè à patre dotata sit, & postea auctæ sint facultates, potest post eius obitum dotis supplementum petere. Ita in puncto iudicatum refert *Affl. in const. fratribus n. 13. in fin.* Sed ne à principali distrahamur dubio, si paragium minus legitima esse nõ potest, ut firmat *Neap. in consuet., si moriatur*, clarè patet quod semper filia possit petere legitimæ supplementum, in cuius locum successit dos, quæ secundum legitimam commensurari debet, ut egregiè *Salices in l. sancimus in fin. C. de nupt. & in auth. res qua 2. notab. C. communia delegat. Alex. cons. 69 super primo dubio vol. 1. Cornæus cons. 197. vol. 1. & cons. 167. vol. 2. Soccin. cons. 182. & Affl. in const. in aliquibus.* Imò tale supplementum petere poterit, quamvis non iuramento renunciaisset; si non fuit congruè dotata, ut optimè fundat *Neapod. in consuet. contra instrum. Gloss. fin. vers. solum quod si filia, & sic explicat Benedic. de Benedic. de Perusio cons. 6. Bald. cons. 12. 45 2. vol. 1. & consil. 223. vol. 3.* Et quæ-*

uis *Merlinus* obijcere possit, quod tempore obitus patris, si facultates minuatur, dos non intelligatur diminuta, igitur si augetur, non intelligetur adau-cta, afferendo in argumentum *S. C. decisionem*, teste *Grammatico in decis. 57. vbi Sacrum Consilium* quosdam conuentos absoluit pro dotis præstandæ congruitate; nihilominus hæc parum proliunt; lex enim doti fauet quantum potest, & adeò sapit, ut *Iustinianus in S. quæ obrem auct. de rest.* velit dotem ultra legitimam constitui posse, non proinde minui, Quid ergo mirum, si, diminutis facultatibus, dos non minuat, illisque auctis, augetur? Sic benè respondet *Menoch. loc. cit. n. 27.* Nec officit decisio relatà à *Gram.* etenim res ita se habuit, quia propter testes altercantes adductis intentio actoris dubia reddebatur, ut ipsemet *Grammatico in fine* asserit. Quod ut claris innotescat, videndus est *idem Grammatico in dec. 101. n. 30.* vbi refert pro hac sententia fuisse in *S. C. decisum*; idque varijs ex rationibus, præcipuè quia parentes, ut plurimum, malignè se in filias gerunt *l. 4. ff. de inoff. testam.* soluendo veterius rationes in contrarium adductas, quas hic referre non iuvat, & afferendo in medium patris auaritiam in non subministrandis necessarijs, optimum quidem argumentum ad dotis supplementum petendum. Imò in *decis. 102. in fine* refert pro hac sententia *S. C. stetit*, quæ confirmatur ex *Menoch. loc. cit. n. 8.* dicente *tex. in l. 4. ff. de inoff. test.* ex quo patris malignitas arguitur, locum habere, cum filia à patre leuissimam accepit dotem; semper ergo poterit supplementum petere. Nèue hæc sententia æstimateur adductis tantum decisionibus, auctoribusque fulcita, cum inter cæteras reperiatur illa adducta ab *Affl. in decis. 160.* nec non alia relatà à *Capyc. Lætra decis. 99. in fine.* Qua propter hac præopinione iterere *Isernia in const. in aliquibus column. 14. n. 12. & in const. ut de successioibus. Soccin. cons. 27. Decius sibi ipsi contrarius cons. 276. Cornæus cons. 199. lib.*

- lib. 3. *Brun. de stat. exclud. fam. art. 9. ca. 2. n. 2.* quem omninò videas, dum fuffiffimè de hac materia agit. *Minsynger. obser. 6. cens. 5. Medic. conf. 25.* vbi pulcherrima cum distinctione procedit. *Thefaurus decif. 192. n. 12.* alijque apud
- 15 citatos Doctores. Nec potest excipi ex *Alciat. loc. cit.* filiam posse petere supplementum, cum dos fuit relicta à patre in testamento, secus si in patris vita fuisset tradita; nam præter quàm quod ex dictis sententia simpliciter vlla absq; distinctione tanquam vera sit habenda; nihilominus *Sacrum Consilium* habemus in hanc sententiam inclinans, etiã viuente patre, ex casu relato à *Cappyc.*
- 16 *Latr. in dotif. 99. in princip.* Et vt omninò veritas hæc elucescat, perpendenda est *constitutionis, in aliquibus, dispositio,* vbi habetur filiam in tantum excludi ab ascendentium successione, in quantum de paragio doteatur. Quod verbũ, *Paragium,* inter cætera, prout exponitur ab *Affl. in d. consf. importat patrimonij quantitatem, qualitatemque personarum.* Potest ergo dari casus, quo etiam vltra legitimam filia possit dotis supplementum petere; Si vltra legitimam, quando fortius infra? Quod autem possit filia, consideratis supra expositis qualitatibus, supplementum petere vltra legitimam, declarat *Albers. Brun. dist. tract. art. 9. in princip. S. & casu. vers. illud autem,* vbi ait hanc opinionem fuisse Canonizatam *Florentia* per totius *Italiae* consilia. Pro qua consule *Soccin. conf. 150. vol. 2.* qui vltra 80. Doctores enumerat,
- Hæc sunt argumenta, quæ adduci possent pro vtraque sententia. Ego nec illa comprobo, nec improbo. Auctoritates retuli eo ferè modo, quo vel mihi relata fuere, vel Typis demandatas legi. Quas libet, sequere. Cæterũ meum hinc sensum aperiam, vt quæstio hæc, quæ Cæsarea indigeret decisione, verè fliceat, vel saltem aliquid veri præferat.
- 17 Vt autem enodetur, quæritur primò, quando nam filia dici queat incongruè
- 2 dotata? Secundò, an dos liquidanda sit secundum facultates, quæ tempore obitus patris reperiuntur? Terriò an eodem modo conqueri possit de dote recepta à fratre, quo à patre?
- 18 Sed ad maiorem facilitatem, breuiter ab hoc vltimo capite incohandum, arbitror, a quo ex dictis in n. 1. paucissime expediam concludendo forem diuersimodè conqueri posse de dote recepta à fratre, quàm filia potest de dote recepta à patre, præcipuè cum
- 19 soror dotata à fratre in dubio censeatur dotata non de bonis fraternis, sed paternis; vel de suis, quæ frater ipse administravit. vt doctissimè aiunt *Menoch. de arbitrar. casu 88. n. 45. Ronit. conf. 23. n. 5. & Minad. in consf. in aliquibus. verb. in aliquibus n. 69. sed ne à quæstione diuertat, delero in fratres querelam, dum quæstio hæc, vt in n. 1. dixi, stat contra patrem, non contra fratres.*
- 20 Deuenio igitur ad dubium secundò loco propositum, scilicet an dos liquidanda sit iuxta facultates, quæ tempore patris obitus reperiuntur? Qua super re se se offert *textus in l. cum quæritur C. de inofficis: testam. ibi. Cum quæritur an filij de inofficioso patris testamento possint dicere, si quartam bonorum partem mortis tempore testator reliquit, inspicitur.* Ex quibus verbis apparet in liquidatione legitimæ tempus obitus patris attendendum. Vndè ad instar Gordiani nodi quæstio hæc enodanda innodatur, & aliud dubium est examinandum, an dos sit legitima? ad hoc videlicet, vt videre possimus, an in dote, sicut in legitima liquidanda, attendendum sit mortis tempus?
- 22 A qua quæstione clarissimè, & breuiter me expedio concludens dotem non esse legitimam, cum quandoque maior, quandoque minor, quàm legitima, sit, oporteat. Etenim insistendo in *constitutione in aliquibus,* & præcipuè in verbo, *paragium,* (cum quæstionem hanc, iure Regni attento, ex
- 23 posuerim vt in n. 1.) dos de paragio sex

sex capita continere debet, quæ enumerat *Affl. in d. const. n. 53.* ita, vt in filia dotanda de paragio primò sint cõsiderandæ *dotantis facultates*, secundò *parentis dignitas*, tertio *qualitas mulieris*, quartò *mariti qualitas*, quintò *liberorum numerus*. Sextò *patria consuetudo*.

24 Quæ si attendenda sunt, nulli dubium quin dos quandoque minor, quandoque verò maior sit legitima? Quod

25 confirmatur ex dictis ab *Vrsill. ad Affl. in decis. 160 post n. 1.* Vndè attendi personarum qualitatem, alijs non existentibus liberis, ita, vt possit totum patrimonium in dotem dari, dixit *Iacob. de Bel. in auth. de rest.* Et patrem, attenda viri idoneitate, potiùs teneri tali viro, quàm alteri in vxorem dare firmarunt *Salicet. in l. si ut proponis C. de Nupt. Abb. sicul. in 2. vol. conf. 12. Bald. Nouell. in tractatu dotium*, vbi ait regionis morem in tanta esse obseruantia, vt possit iudex dotem infra, vel vltra legitimam arbitrari. Minùs quoque omittendum censeo quod ait *Affl. in const. in aliquibus n. 51.* videlicet cum dos datur filix, considerandum filiorum numerum; Etenim cum *Constitutio* cõstructa sit in masculorum beneficium, non debet in eorum odium retorqueri. Sed non comprobo quod subdit, nimirum non posse dotem legitima minorem constitui.

Vndè clarè patet, dotem, attentis *Constit. in aliquibus*, & verbo *paragiũ*, non esse legitimam, licèt loco legitimæ subrogetur, cū quãdoq; minor, quãdoque maior sit, quàm legitima, perpẽsis omnibus qualitibus, quas ab arbitrio iudicis regulandas neminem latet; nam supèr dotis congruitate multum præferret iudicis arbitrium ita, vt tota ab illo dependeat. *Raph. Cauens. conf. 46. in fin. Affl. in cap. 1. n. 21. vers. item relinquitur. Ex quibus caus. feud. amittat. Curt. iun. Auth. res que nn. 11. C. communia deleg. Tiraq. in l. si unquã n. 31. C. de reuocand. donat. Ruin conf. 52. n. 13. in fin. lib. 2. Socin. con. 288. vers. quare visum lib. 2. Decius conf. 26. nn. 4.*

vers. non obstat. Socin. iur. conf. 128. num. 217. lib. 1. Craues. conf. 226. & alij, quos ad nauseam vsque referunt *Grã. mat. d. decis. 101. nn. 169. & Menoch. loc. cit. n. 38.* qui à *n. 41. per totum* varia ad nostrum propositum tradit exemplum.

27 pla. Videat qui vult; cum præterea illud certum sit, etiam de iure communi dotem, quæ magna, quæ verò parua dicatur, iudicis arbitrio remitti ex *Gloss. in auth. quod locum C. de collation.*

28 Quare, ne iterum ad vnguem referam relatas ab vtriusque sententiæ sectatoribus decisiones inter se contrarias, cæterasque authoritates, vno explicemus medio, & concordemus modo, necesse est; scilicèt, cum dos iudicis arbitrio remittatur, quandoque *Sacrum Consilium*, attentis qualitibus, pro patre decreuisse; quandoque verò in patrem.

29 Minùs quoque obstabunt quæ refert *de Franch. decis. 61.* citans pro se *Affl. in decis. 160.* Nam *Affl.* inquit vxoris dotem non esse minorem legitima ex *Auth. res. qua C. communia delegatis.* Sed præter quam quod existimè casum nõ esse iuxta iuris Regni expositionem, nihilominus credam *d. Auth. pro nobis ad stare. ibi. Res, qua subiacent restitutioni, prohibentur alienari quidẽm, vel obligari; sed si liberis portio legitima non sufficit ad dotis, siue ad donationis propter nuptias obligationem, permittitur res predictas in eam causam alienare, vel obligare pro modo (notate) honestati personarum congruo.* Ex quibus verbis nõ apparet dotem non posse esse minorem legitima; imò *tex. ipse* loquitur de congrua dote, quæ qualis sit, pertinet ad dubium primo loco positum, de quo breuitèr infra.

31 Et nil mirum de hoc; nam ab huiusmodi decisionum relatoribus multa quandoque deseruntur. Quid enim obstat, quod in hoc casu nõnullæ qualitates, imò omnes suprà enumeratæ concurrissent, quibus ductum *Sacrum Consilium* decreuisset dotem non potuisset

se esse legitima minoré ? Neque officit, teste *Affl. loc. cit.* sic multoties practicum, cum sic quoque nonnullæ concurrere potuissent qualitates, quæ iudicis animum ad eandem inclinassent sententiam.

Vndè, cum, vt iam vidimus, dos legitima non sit, hinc fit, quotiescunque filia à patre, perpensis sex illis enumeratis qualitatibus, dotata fuerit de
32 paragio, non attendendū tempus obitus patris, cum hæc sit differentia legitime, & dotis. Prima enim in morte datur, altera verò in vita ex iuribus superius relatis. Quare vt ad dubium, primo loco propositum deueniam; Filia sic dotata conqueri non poterit de dotis incongruitate, si fortassis post patris obitum auctæ reperiantur facultates paternæ. Etenim quamuis, vt dixi, dos legitimæ loco habeatur, non tamèn legitima est. Quæ duo benè sunt distinguenda.

33 Non negauerim tamèn posse esse quandoque locum querelæ, & sic attendi quoque tempus obitus patris, si filia, viuente patre, dotem non receperit, sicq; à fratribus illam de paragio peteret, quo casu, si multæ sint facultates, & vberimæ, quis neget dotem, ultra legitimam fore, vel saltèm sororem ampliorem dotem, quam fortassis, patre viuente recipere potuisset, consequuturam ? Faciunt dicta per *Affl. in d. decis. 160.* Sed huic quæstioni vt potè contra fratrem, viam præcludo.

Nec miremis, si in quæstione hac varias videris adductas authoritates, Hoc egi, vt nonnullis annuerem, qui quoties scripta innumeris depicta scriptoribus non conspiciunt, ab illis abhorrèt. Cæterum non ignoro, nullius momenti eam fore apud peritos, vt pote quæ libros potius, quàm ingenium præferat. Audio quidèm *Doctissimum Senecam, in epist. 45.* sic alloquentem. *Librorum isthic inopiam esse quereris. Non refert quàm multos, sed quàm honos habeas. Lectio certa prodest, varia delectat. Qui*

quo destinauit peruenire vult, unam sequatur viam, non per multas vagetur, non ire istud, sed errare est. Vellem inquis magis libros mihi, quàm consilium dares. Ego verò quoscuque habeo, mittere paratus sum, & totum horreum excutere: me quoque isto si possem, transferrem, & nisi maturè te finem officij sperarem impetraturum, hanc senilem expeditionem indixissem mihi: nec me Charybdis, & Scylla, & fabulosum istud fretum deterrere potuissent. Transnatasem ista, non solum traiecissem, dummodo te complecti possem, & presens estimare quantum animo creuisses. Cæterum quod libros meos tibi mitti desideras, non magis idè me disertum puto, quàm formosum putarem, si imaginem meam peteres. Indulgentia scio istud esse, non iudicij; & si modo iudicij est, indulgentia tibi imposuit. Sed qualescunque sunt, tu illos sic lege, tanquam verum queram adhuc, non scia, & contumacitè quaram; Non enim me cuiquam emancipavi, nullius nomen fero; multum magnorum virorum iudicio credo, aliquid & meo vindico; nam illi quoque non inuenta, sed querenda nobis reliquerunt, & inuenissent forsitan necessaria, nisi & superflua quasissent. Multum illis temporis verborum caullatio eripuit, & captiosa disputationes, qua acumen irritum exercent. Nectimus nodos, & ambiguam significationem verbis illigamus, deinde dissoluimus. Tantum nobis vacat? Iam viuere, iam mori scimus? Tota illo mente pergendum est, ubi provideri debet, ne res nos, non verba decipiant. Hanc ergo epistolam Gloriosi Cristatæ Palladis milites perpendant.

SUMMARIUM.

- 1 **E**xponitur casus.
- 2 Bona dotalia alienari nequeunt.
- 3 Aestimatio emptionem facit.
- 4 Exponitur opinio *Afflicti*.
- 5 Proponitur tex. in leg. cum dotem C. de iure dotium.
- 6 Verba Constitutionis, Sancimus S. causa dotis.

- 7 *Trahuntur ad opinionem Afflicti.*
 8 *Refertur casus l. final. ff. de iure dotium.*
 9 *Explicatur Gloss. in l. ex pecunia C. eod.*
 10 *In multis convenimus cum aduersarijs.*
 11 *Refertur opinio Rumi, & Rennelli.*
 12 *Eorum argumentum.*
 13 *Respondetur ad explanationem d.l. cum dotem.*
 14 *Nova ratio apposta ad probandum in dote æstimata non habere locum ius congrui.*
 15 *Soluitur argumentum in contrarium.*
 16 *Causa dotis sufficiens est ad ius congrui impediendum.*
 17 *Explicantur verba Constitutionis, Sancimus.*
 18 *Exponitur argumentum Rennelli.*
 19 *Probatnr nostra sententia decisione S.C.*
 20 *Probatnr tertio ex l. in ambiguis, ff. de leg. iur.*

Q V Æ S T I O X V I I I.

An æstimatio emptionem faciat. Ad dilucidationem *Constitutionis Sancimus §. causa dotis?* vbi multa de iure congrui.

Vit mulieri datus in dotem fundus, quem æstimari fecit aureis sexaginta, ad hoc, vt in casu restitutionis dotis vir in pecunia dotem redderet.

Vndè quidam vicinus dotanti obtulit sexaginta aureos, vt illum iure congrui reciperet. Dubitatur ergo an hoc in casu locum habeat ius congrui?

- Ad quæstionis ornatum supponendum est, quamuis vir iure dominij, constante matrimonio, fructus percipiat, *l. doc. ancillam C. de rei vindicat.* tamen, cum intersit mulieres esse dotatas *l. 1. ff. soluto matrimon.* rem dotalem alienari non posse §. 1. *instit. quibus alienare licet, vel non.* Quod procedit etiam si vxor alienationi consentiat, ne sexus fragilitas in eius substantiæ perniciem conuertatur, vt bene *Theaur. decif. 223*, Hinc oritur prædicta duplici ex capite dari posse æstimata viro. Primò ad hoc, vt si fortassis ea deteriora fiant, viri sit periculum. Vndè æstimatur, ne valor ignoretur. Secundo, vt æstimatio emptionem faciat, &

vir non teneatur illam restituere, sed pretium. Et sic dum emptio interuenit, videntur bona desinere esse dotalia, adeoque alienari posse etiam inuita vxore. *Natta cons. 450. Roland. cons. 92. vol. 2.*

- 3 His ita suppositis, nulli dubium quin in nostro casu æstimatio talis sit, vt emptione faciat; & in promptu sese offert *decisio Affl. 270.* vbi in simili casu dictum habet æstimatam dotem emptionem fecisse; præterquam quod hoc expresse reperitur cautum in *l. quoties. in l. cum dotem C. de iure dotium.* vbi *Bald.* Quam opinionem vt ab omnibus receptam comprobant *Doctissimi Domini Reg. de Marin resol. quot. lib. 1. cap. 91. nu. 32.* & *Consiliarius Staibanus Iunior controu. forens. tom. 1. resol. 77.* Cum igitur in casu relato facta sit vera æstimatio, ea scilicet, quæ emptionem facit, videntur prima facie præferendi vicini. Quare locum haberet ius congrui. Vndè, vt ordinatè procedamus, proponendæ sunt rationes, quæ pro hac opinione adducuntur.

- 4 *Affl. in tract. de iure pro homine §. 3*
 5 *notab.* ait ius congrui locum habere in dote æstimata ea æstimatione, quæ emptio.

emptionem facit, (quæ qualis sit, supra iam diximus, & videre est in *l. æstimatoris, ff. soluto matrimonio, l. fundi C. de princ. agen. lib. 11. Bald. in l. 1. C. de iure dotium* qui in *l. qui se C. unde liberi* ait quod, concedente Principe alicui censum per verbum, *indulgemus*, si sit facta mentio pretij, intelligatur esse potius contractus venditionis, quàm gratia) idque ex eo, quia cum talis contractus dicatur venditionis, argumento *textus in l. singularia, ff. si certum petatur*, talis res non amplius dotalis dicitur, sed alienari poterit, si res sic se habet, igitur ius congrui loci sibi vendicat ex *Bald. in l. in rebus C. de iure dotium*.

5 Quod maximè viget in casu nostro, ubi vir tenetur in pecunia dotem restituere, vnde in dubium reuocari non debet an huiusmodi æstimatoriæ factio faciat, cum affirmatiuè sit respondendum ex *d. l. cum dotem. ibi. Cum dotem te æstimatori accepisse profitearis, apparet iure communi per pactum, quod dos insertum est, formato contractu, ex empto actionem esse. Quis enim dubitet æstimatoriæ à te mulieri deberi, cum periculo tuo res deteriores fiant, vel augmenta lucri tuo recipiantur. Si igitur ex his verbis apparet dotem æstimatoriæ emptionem facere, quanto fortius non est in casu nostro dubitandum, cum vir teneatur pro dote pecuniam restituere?*

6 Tandem euincitur ex verbis ipsiusmet Constitutionis, Sancimus §. 3. ibi. *Causa verò dotis, vel donatiouis propter nuptias, vel simplicis donationis, vel donationis causa mortis, vel ex testamento, vel ex permutatione, vel ex transactione, & parentes, & extranei omnes possunt*

7 alienare. Ex quibus colligitur, quod, si causa dotis omnes alienare possunt, res non remaneat dotalis; & consequenter non fruatur dotis priuilegijs; nam verum est in qualibet concessione causam finalem attendi *l. fideicommissa §. plerunque, ff. de legibus*, causa finalis, cur res data dotata sit inalienabilis, ea utique esse debet, quia dota-

lis est, sed in casu nostro res non remanet dotalis, ergo dotis beneficio non fruatur; Quæ enim in causa non conueniunt, nec in effectu conuenire debent *l. de quibus cit. sit. de legibus*; sed in causa finali nostri casus non conuenit dotis beneficium, eiusque priuilegium, quia res dotalis non est, igitur neque conuenire debet in effectu, nec talis res eius beneficio frui.

Ex quibus argumentis quis non assereret contrariam opinionem veritate destitutam? Nihilò tamèn minùs illam verioremi puto, cum potissimùm optimis fulcitam rationibus mox videritis. Et vt ab ouo incipiamus, soluenda sunt in contrarium adducta, vt clarior reddatur nostra assertio, quæ vult secundum tutiorem praxim rem datã vt æstimatori in dote esse à iure congrui immunem, ac proindè frui dotis priuilegio.

8 Pro qua à nobis quoque supponenda censeo ea ferè omnia, quæ aduersarij supposuere; rem scilicet dotalem inalienabilem esse ex §. 1. *insti. Quibus alienar. lic. vel non.* quamuis in aliquo casu sit alienabilis, vt in casu *l. fin. ff. de iure dotium*, & alijs, quos referre tædet nec ad nostrum propositum deseruiunt, sed casum hunc apposui, vt innotescat in expressam mulieris vtilitatem rem dotalem alienari posse, & consequenter ne lateat contrariæ sententiæ sectatores, non ex eo, quod fundus esset alienabilis, non esse dotalem; Fundus enim pro dote daretur, & sic dotalis esset appellandus. Quia verò dos non debet in mulieris perniciem verti, & propter mulieris vtilitatem talis fundus alienabilis redditur, hinc fit, vt simpliciter alienabilis sit, & propterea dari queat vt æstimatori viro; non tamèn indè desinet esse dotalis, sed vt dotalis alienabitur in expressam mulieris vtilitatem. Qui discursus fundatus est in *Gloss. ad l. ex pecunia C. de iure dotium* dicente dotalem rem esse eam, quæ ex pecunia dotali empta est, modò empta fuerit in mulieris vtilitatem, ergo à for-

tio-

tiori, si agatur de mulieris vtilitate, fundus dotalis non desinet esse dotalis, quamuis in eius beneficium alienabilis reddatur; Etenim ille pro dote datur, & pro dote alienatur. Sed hæc dicta sint obiter; vt innotescat posse, & benè hac quoque ratione nostram opinionem defendi, licèt singulari, & à nemine huc vsque apposita, attamèn, vt cum vulgo pertinacibus iurium subtilitatem relinquamus. ad *tex. in l. 2. C. de const. pecun.* vtrò damus fundū æstimatum desinere esse dotalem, & hoc cum aduersarijs spontè fatemur. Damus quoque in nostro casu fundum æstimatum esse ea æstimatione, quæ emptionem facit, & consequentè desinere esse dotalem. Dicimus autem nullum habere locum ius congrui cum

11 *Francisco Rummo ad Affl. d. iure prohibemus. & Rennell. in §. causa dotis præcipue n. 10, & alijs, qui benè respondent ad argumenta aduersariorum præsertim Affl. vno medio à me breui calamo hic appposito. videlicèt quod, licèt dos detur vt æstimata, vel ad sciendum valorem, vel ad alium quemcunque finem, vt videre est apud Gratian. in discept. furens. cap. 745. nu. 94. & seq. attamèn non per hoc dicitur ius congrui locum habere, cum sempèr perseueret causa dotis, propter quam illa bona venduntur. Vndè non valet argumentum, Hæc res non est dotalis, ergo desinit causa dotis. Quæ duo vtpotè inter se diuersa benè attendi debent, nec confundi.*

13 Quare non obstare aiunt *tex. in l. cum dotem*; nam licèt videatur facta venditio, non dicitur ea simplex, sed veditio causa dotis. Allegant *Glossam & Bald. in d. l. cum dotem, & l. quoties C. eod. vbi. Quoties res æstimata in dotem dantur, maritus dominium consecutus, summa velut presij debitor efficitur; si itaque non conuenit, vt, soluto matrimonio, restituereatur, & iure æstimata sunt, restituereatur, si pecuniam tibi offerat.* Dum ergo *textus* ait res æstimatas in dotem dari, quamuis illæ æstimatæ sint, per-

seuerabit adhuc causa dotis.

14 Deindè, vt aliquid nos quoque in *textu* aduertamus, perpendite quæso vltima eius verba. *Restituebit eas, si pecuniam tibi offerat.* igitur si non offerat pecuniam, eas reddet; valet nanque argumentum in iure nostro à contrario sensu, cum contrariorum eadem sit disciplina *l. si vt proponis C. de nuptijs*. Cū ergo in viri electione sit vel restituere fundum, vel æstimationem soluere, vt optimè explicat *Gloss. in d. l. quoties vers. offerat.* non habet locum ius congrui, cum hoc sit fauore dotis dispositum, & in posse viri sit velit, nec ne fundum restituere. Fingamus igitur quod velit restituere fundum valentem tanti, quāti tunc æstimatus est, quem iure congrui possidet tertius, non ne ridiculum esset illum à tertio repetere? ità sanè. Ad quem similem casum euitandum in materia assistentiæ prouisum est per *Pragm. 1. de assistentia* locū habere paratam executionem ad finem ad iudicandi, non autem vendendi, vt aiunt *De Franc. decis. 120. & Flavius Amend. ad eandem.*

Sed responderi posset nos hic loqui extra calum; nam quæstio est de viro, qui per expressum pactum teneretur restituere aureos sexaginta dotanti in casu restitutionis dotis; vndè militare nō potest *d. l. quoties*. Idcirco hoc dictum sit ad defendendum, quod non ex eo, quia fundus æstimatus est, ius congrui locum habebit, præter quam quòd posset in casu nostro sic etiam argui, cū hunc ob finem dos æstimata fuerit, vt periculum viri sit. Quapropter dum vir soluendo non esset, fundus repeti posset, sicque factus esset casus *d. l. quoties*, cum nequiret offerre pecuniam, aliaque bona, quæ non haberet.

16 Ex quibus satis supèrque vidistis talem fundum æstimatum ea æstimatione, quæ emptionem facit, non esse dotalem (quod mera animi liberalitate damus,) & consequentè alienabilem fieri, attamèn sempèr in illo includi causam dotis, quæ sufficiens est ad ius con-

con-

- congrui impediendum, vt probabimus ex verbis *d. Constit. Sancimus*, quæ prima facie aduersari videntur. ibi *Causa verò dotis omnes parentes, & extranei possunt alienare*. Si igitur possunt alienare, locum habet ius congrui.
- 17 Nihilominus in promptu est expositio ex iisdem verbis dictæ *Constitutionis*; per illa enim verba, *causa, &c.* loquitur *Constitutio* de alienatione, quæ ius congrui excludit; nam in §. 3. secundum ordinem *Affl.* hæc habentur. *Licet autem supra dixerimus quod omnes vocantur ad ius prothomiseos*. deinde paulo post. *Causa verò dotis, &c.* Ex quo modo disponendi satis constat. talem *Constitutionem* loqui de alienatione ius congrui excludente.
- 18 Euincitur ergo quod, vbiçunque causa dotis est, ibi ius congrui locum non habeat, sed in casu nostro, vt iam vidistis, talis alienatio causa dotis est, ergo ius congrui non militat. Quod argumentum videtur esse *Rennelli loco cit.* Et sic firma remanere potest nostra
- 19 sententia in praxi tutissima, quæ secundo probatur ex *decisione* relata per *Rumnum ad Affl. loc. cit.* Vnde, si verum est in Regno *S. C. decisiones* vim legis habere, vt per *Affl. decis. 169. De Franch. decis. 171.* aliosque, quis nostræ sententiæ non adhaerebit?
- 20 Tertiò probatur ex *l. in ambiguis, ff. de reg. iuris.* ibi. *in ambiguis pro dotibus respondere melius est*. Quare si nostræ argumenta *decisione S. C.* corroborata dubia adhuc redderentur, dubietas ipsa certitudinem pareret.

S V M M A R I V M.

- 1 **V**xor potest propria autoritate hereditatem ingredi pro dotium recuperatione.
- 2 Testamentum conditum tempore pestis, vbi sunt rogati quinque testes, valet. sed vide n. 18.
- 3 Vxor non tenetur accipere legata ab heredibus.
- 4 Quisque videtur posse variare.
- 5 Pœna binubentium correctæ a fignis.
- 6 Ad obtinendam possessionem vigore l. fin. C de ed. diui Adr. toll. quarequiratur?
- 7 Fideicommissarius quamuis possidens non potest esse contradicitor heredis.
- 8 Intellectus ad l. 2. §. 1. ff. de iure codicillorum.
- 9 Fideicommissarius propria autoritate capiens fideicommissum cadit è iure suo.
- 10 Limitatur in retinente bona loco pignoris.
- 11 Agens via testamenti censetur renunciasse alijs iuribus.
- 12 Quando uxor possit propria autoritate ingredi hereditatem?
- 13 Possessio vitiosa arguitur primò ex non confectioe inuentarij.
- 14 Secundo, cum accipiens bona immediatè non est relictus immediatè exequutor.
- 15 Tertio cum ibi herede grauato deprehendatur quarta.
- 16 Et intelligitur vitiosa quoad totam?
- 17 Agens via testamenti non potest variare. Quod confirmatur varijs decisionibus.
- 18 Testamentum vbi sunt quinque testes rogati in validum redditur, quamuis factum tempore pestis. Additur decisio S. C.
- 19 Explicatur decisio Afflicti super variatione.
- 20 Protestatis contraria factò non reuocant protestantem.
- 21 Vxor transenti ad secunda vota denegari debet hereditas.
- 22 In quibusnam ius cesareum corrigatur à Pontificio?
- 23 Et quomodo uxor ea perdat, qua bonoris sunt?
- 24 Ratio formalis pœnarum introductarum in secundo nubentes.
- 25 Explicatur ad rem nostram decisio relata ab Affl.
- 26 Non obstant relata à de Nigris.
- 27 Nec ea, qua refert Dominus de Marijnis.
- 28 Potius mens tacita, quam verba sunt attendenda in quavis ultima voluntate.

- 29 *Mulier conuolans ad secunda vota fit ex-
tranea.*
30 *Quenam dicantur esse expressa?*
31 *Mens testatoris fingitur cogitasse ea, qua*

lex disponit.
32 *Quae singula non profunt, simul iuncta
iuuant.*

Q V Æ S T I O XIX.

An vxor instituta hæres à suo viro in codicillo transiens deindè ad secunda vota infra annum luctus debeat hæreditate spoliari ?

Vir quidam pestis tē-
pore in codicillo
hæredem vniuer-
salem vxorem in-
stituit, cauitque
ne ea pro exactio-
tionibus alij fide-
ret, quàm ipsius
testatoris nepotibus, quos ex tunc pro-
curatores instituebat. Obijt testator.
Eius vxor se hæredem vniuersalem de-
clarari passa est. Neptis testatoris ex
fratre petijt tanquàm in gradu proximi-
or in *M.C.V.* se hæredem ab intesta-
to declarari, vxore exclusa. Vndè quæ
hinc indè obiiciuntur arbitratus sum,
exponere, cum multa ex diuersis capi-
tibus oriantur, quæ apponere non dis-
plicet. Pro vxore igitur hæc adducū-
tur. Etenim disposita in codicillo pe-
tuntur actione ex testamento *l. 2. §. 1. ff.
de iure codicillorum.* Quare cum tali a-
ctione legata petierit, in possessione
manutenendam credimus, præcipuè cū
queat propria authoritate ingredi viri
hæreditatem pro dote recuperanda, vt
pluries decisum testatur *Dominus Reg.
de Marin. cap. 142. resol. quotid. lib. 2.*
2 Et quamuis opponi possit in codicillo
non fuisse subscriptos, neq̄ rogatos sep-
tem testes, sed tantummodò quinque,
in promptu responsio est, cum fuisset
conditum pestis tempore, quo tot tes-
tes haberi non poterant; & licèt nep-
tis insisteret testamentum hoc nullo
modo subsistere, negari tamèn non po-
terit quia valeat saltem vt **Codicillus;**

neque proinde teneretur vxor ab eius
3 manibus hæreditatem accipere, cum
legata à viro possint propria sumi au-
thoritate, vt optimè firmat *Reg. Merlin.
contr. forens. cent. 2. cap. 2. n. 8.* Nec po-
4 test excipi vxorem ex eo, quod egerit
via testamenti, non posse nunc varia-
re, & agere codicilli actione, cum cō-
trarium decisum referat *Affl. decis. 134.*
Deindè illa non petijt hæreditatem di-
rectò ex testamento, sed codicillo, cū
non minùs disposita in testamento, quàm
in codicillo petantur actione ex testa-
5 mento. Quod si aduersaretur transitus
ad secunda vota, in promptu quoque
præst responsio, dum huiusmodi pœ-
næ correctæ sunt à Iure Pontificio, vt
fulissimè refert *Dominus Reg. de Marin.
lib. 1. resol. quot. cap. 273. num. 19. & seq.*
præter quamquòd hæc pœna respicit fi-
liorum fauorem, vt latissimè *Boërius de-
cis. 186.* sed in hoc casu vxor non habe-
bat primi viri filios, igitur huiusmodi
pœnæ locum non habere videntur, vt
sic decisum refert *Affl. decis. 61. n. 6.* &
pro hac opinione stare quoque vide-
tur de *Nigr. in cap. mulier. de dotar. nu.
51.*

Sed pro nepte veriùs responderetur
vigore Codicilli vxorem remouendam
6 fore ab hæreditatis possessione ex eo,
quia, cum ad obtinendam possessionem
vigore *l. final. C. de edict. Di. Adr. toll.*
debeat se hæredem directò declarare
ex *l. fin. C. de codicillis,* quam ibi allegat
Bart. col. 4. vers. item querit Gloss. & ta-
lem se declarare nequeat, vt pote quæ
est

- est instituta hæres in codicillo, in quo nec dari, nec adimi potest directò hæreditas. *l. hæreditate C. de codicillis §. fin. instit. eod. Faber. decis. 3. C. de codicill. sed, si quid præterdit, debeat à venientis ab intestato manibus accipere per l. Scanolam, ff. ad Trebell. tanquàm fideicommissaria, non directò hæres, proculdubio dicendum est vxorē hanc non posse possessionem capere virtute d. l. fin. sed declarandam hæredem ab intestato neptem ex fratre, è cuius manu vxor hæreditatem accipere debeat. *Reg. Merlin. cont. forens. cent. 2. cap. 2. post n. 7. in verbo, licet autem.**
- 7 Neque vxor tanquàm fideicommissaria poterit esse legitima contradictrix, vt probat *Rolan. cons. 78. lib. 3. nu. 14. & 15. tantò magis, quod neptis debet quartā detrahere; nec officit quod vxor possideat, Cacheran. decis. 34. nu. 22. & 27. Joseph. Ludovic. decis. Perus. 47. n. 15. Peregrin. de fideicommiss. art. 47. n. 64. & art. 48. n. 17.* Et quamuis disposita in codicillo petantur actione ex testamento; hoc tamèn procedere intelligendum est quoad legatorum executionem, non quod in codicillo institutus possit directò hæres declarari. *Vinc. de Franch. decis. 204. post n. 8. circa fin. Reg. Merlin. loco cit.* Et hoc adeò verum præsert, vt fideicommissarius propria authoritate fideicommissum capiēs è suo iure cadat. *l. 1. §. rediguntur. Gloss. in l. proculis, ff. ad Trebell. Bald. in l. penult. C. eod. Alex. cons. 82. vol. 2. Decius cons. 424. n. 15. & cons. 477. n. 12. alijq; quos refert, & sequitur Flavius Amend.*
- 8 ad de Franch. in decis. 204. Neque obstant decisiones relatæ a Domino de Marinis in lib. 2. resol. quot. cap. 142. loquuntur enim de muliere propria authoritate sui viri bona retinente loco pignoris pro dote recuperanda. Quod diuersum est in nostro casu, quo vxor petijt sui primi viri bona tanquàm hæres in Codicillo instituta, ac proindè actione ex testamento; Vndè, vt postremò probabo, variare nunc nequit, præcipuè cum agens via testamenti cè-
- 12 featur suis alijs iuribus renunciaffe ex notatis in cap. off. de testamentis. Refert *Affl. in decis. 44. n. 29.* Minus quoque obstabunt quæ ait *Reg. Merlin. contron. for. cent. 2. cap. 2. n. 8.* cum ibi loquatur de usufructu cum præeinentia relicto, potissimùm cum vxor relicta est in testamento immediata exequutrix; quo casu vtique poterit propria authoritate hæreditatem ingredi, vt ad rem explicatur ab eodem *cit. cap. n. 9. & in cap. sequenti n. 16.* Et in nostro casu non nisi contrarium reperitur. Vndè quamuis vxori pro dote recuperanda non esset deneganda retentio ad *tex. in l. filiusfam. ff. soluto matrim. vbi Bart. Capp. decis. 119. n. 3. Gramm. decis. 56. n. 12. Bald. in l. penult. G. de pignoribus. Girzarella. decis. 45.* non per hoc tamèn non debet declarari hæres ab intestato neptis, cuius manibus, cum proprium hæredis sit debita soluere, *l. fin. C. de hered. act.* dotem vxor accipiat. Ex quibus euincitur, quod, quamuis hæc vxor sit declarata hæres, ac proindè reperiat in possessione, nihilominus remouenda sit ab illa tanquàm triplici ex capite vitiosa. Primò, quia inuentarium erat conficiendum ad restituendam hæredi ab intestato hæreditatem. Vndè cum illa non fecerit, præsumitur esse in dolo, & bona occupasse, vt constat ex *Auth. de hered. & falcid. §. si quis autem. Not. Bald. in l. fin. circa princ. C. de iure delib. randi.* Secundò, quia non fuit immediatè in codicillo relicta totalitèr exequutrix, vt supra retulimus. Quare ex hoc secundo capite remouenda est argumento è contrario sensu dictorum a de Franch. *decis. 204. post n. 16.* Tandèm cum hæres ab intestato debeat quartam detrahere, stante restitutione facienda, possessio per fideicommissariam exercita vitiosa nuncupatur. *Paul. de Castr. in l. fin. C. de adict. Di. Adr. sol. quem sequuntur ibi. Sebast. Sapia in 106. vers. circa secundam partem. Alex. & Iacob. n. 50. Beltran. cons. 250. vol. 3. Gratus 16 respons. 149. n. 5. vol. 2.* Neque potest excipi possessionem vitari tantummodo

dò respectu quartę detrahendę, pro vt optimę se excepisse putabat quidam Iurifconsultus; nam talis possessio dicitur vitiosa quoad totum, primò, quia, faciendā est detractio. Ita in punto Bald. in l. 1. C. quor. legator. Fusissimè Zuc-
 cand. in l. fin. C. de ad. Di. Adu. toll. m. 46. vers. limitatur ista conclusio. Secundò potissimùm, vt ad alteram assertionis partem deueniam, talis possessio est quoad totum vitiosa in casu nostro, in quo vxor nullo prorsus modo legata debet consequi, nec haberi vt fideicommissaria, & consequentè non iuuari clausulis in codicillo appositis; Nam
 17 dum passa est se declarari directò vniuersalem hæredem sui viri, & vt talis declarata fuit, indubitati iuris est non posse amplius agere iure codicillorum, vel fideicommissi. Lud. De hom. conf. 121. incip. Mater, & Soror Alex. conf. 121. lib. 1. per l. fin. C. de Codicill. Affl. decis. 134. Balb. decis. 22. Ludovic. decis. Luc. 56. & sic in M. C. V. & in S. C. decisum testatur Reg. Merl. contr. forens. cent. 1. cap. 12. in fin. Vndè cum ex iuribus superiùs relatis appareat in codicillo nõ posse directò peti hæreditatem ex eo, quia in illo dari ea directò non potest, & hæc vxor hæreditatem vigore codicilli directò, & immediatè petierit, ad eòque via testamenti; cūque adsit nep-
 18 tis tanquàm in gradu proximior, omninò videtur hæc hæres declaranda, illa verò excludenda. Nec iuuat asserere
 19 vxorem esse manutenendam vigore testamenti, dum pestis tempore fuit cõditum, cum contrarium decisum testatur Affl. decis. 25. præterquam quòd mens testatoris fuit codicillos efformãdi. Non obstant quę refert Affl. in decis. 134. dum loquitur de reo excipiente, qui de communi regula potest plures exceptiones obijcere, non de actore, qualis fuit vxor, quæ se directò hæredem declarari voluit. Quod ab ipso Affl. in d. decis. & à Merlin. d. cap. 12. fusissimè explicatur. Neque officit ipsam asserere, se non petiisse hæreditatē via testamenti, sed fuisse declaratā hæ-

redem vniuersalem directò vigore Codicilli. Nam respondetur incompatibilia esse hæc duo, declarari scilicet hæredem, & vigore Codicilli. Vndè cū ipsa se directò hæredem declararit, licet dicat via codicilli, dictio, & protestatio contraria factò non releuat protestantem. cap. sollicitudinem exs. de appellat. ac proindè videtur testamenti viam elegisse, & sic ex supra relatis quęcunque alia est illi præcludenda. Vt autem ad propriam quætionem accedamus.

21 Deneganda videtur hæreditas ex eo, quia intra annum luctus ad secunda vota conuolauit; Vndè legatis omnibus spoliatur per l. 1. C. de secundis Nuptijs, cum concordantibus, quæ licet correctæ videantur quoad infamiam, cuius nota inurebatur, non corriguntur tamèn quoad legata, quibus vxor iam spoliatur; sed remanet firmum
 22 ius Cæsareum tanquam à Pontificio minimè correctum. Patet ex dispositione cap. fin. de secundis nuptijs. ibi. Cū secundum Apostolum mulier, mortuò viro suo ab eius sit legē soluta, & nubendū cui uult tantum in Domino liberam habeat facultatem: non debet legalis infamie substinere iacturam: qua licet post viri obitum infra tempus luctus, scilicet unius anni spatium, nubat: concessa sibi tamèn ab Apostolo utitur potestate. Cum in his præsertim saculares leges non dedignentur sacros canones mutari. En tota d. cap. sermocinatio, quæ, vt vidistis, ad alias penas non extenditur. Hanc opinionem inter cæteros sequuntur Angel. in cons. incip. maritus veniens ad mortem. Paulus de Castro in l. decreto in fine. C. ex quib. caus. infam. irrog. Lucas de Penna elegantè in l. mulieres col. 4. vers. sed cum hæc sit vera. C. de incolis lib. 10. & ibid. col. 12. Mainard. lib. 3. decis. 93. Quin imò firmi iuris esse asserit Reg. Merl. contr. forens. cent. 2. cap. 40. n. 28. & vxorem secundò nubentem perdere vsumfructū refert idem Mainard, lib. 3. decis. 88. & 92. nec vestes pretiosas tantum, imò & lucubres voluit Io. Guttier. præct. quæst.

N

lib.

lib. 2. quest. 95. n. 11. & lib. 5. quest. 43. in fin. Nec non sic in tota Italia practicari ait, quamvis primi viri filij non existant. Alber. de Ros. in l. 1. C. de secun. nupt. quem pleno calamo sequitur Boërius in sua auzea decis. 186. nu. 3. & Corneus in conf. 21. vol. 1. l. 1. l. 2. usque ad lit. Z. in clausuè ius eanicum comprobando

23 asserit deindè in fine consilij vxorem secundo nubendo non perdere id, quod honoris est, nisi nimis properè nuberet, idque propter sanguinis turbationem. Quod si verum est, haud dubiū quin hoc in casu vxor nimis properè nupserit, si infra annum ad secunda vota conuolauit? Quam sententiam sequitur Affl. in decis. 75. Et quamvis loquatur de poenis, quæ filiorum fauore respiciunt, non proindè videtur hæc vxor ab istis poenis immunis ex eo, quia

24 filios non habuit, nec habet. Etenim ratio vera, & formalis, propter quam huiusmodi poenæ sunt à legibus introductæ, ea utique est, quia mulier secundo nubens primi viri animo iniuriam infert ex pulcherrimo tex. in §. quæ vero. vers. nos igitur auz. de nuptijs. ibi. Nos igitur videntes plurimas mulieres desiderio nuptiarum, non propter filiorum procreationem, sed propter necessitatem, iurantes, & nubentes, & transcendentis morientium voluntates, &c. Quem textum refert, & sequitur Roman. conf. 219. incip. ex thernate col. 1. & 2. Vndè iniuriam principalitè, & primariò marito inferri, si vxor secundo nubat, sed in consequentiam ad filios primi matrimonij descendere doctissimè explicat Memoch. ex causa, vbi arbiter fuit electus in solemoni illo consilio 470.

Præterea, vt clarior reddatur veritas, iuuabit ad subtilius accedere examen. Videamus ergo oportet dispositionem tex. in §. prima siquidem nuptia auz. de nuptijs coll. 4. ibi hæc. Prima siquidem nuptia, & hæc lucra, & obseruationes usque ad hoc disposita sint. Si qui verò prioribus non contenti nuptijs etiam ad secundas venerint; necesse est legi hoc se supponere, aut sine filijs existentes ex

prioribus ex secundis autem filios habentes: aut etiam ex diuerso sine filijs quidem ex secundis, parentes autem ex primis: aut sine filijs ex ambabus, aut parentes ex utroque: Si igitur sine filijs manserint ex prioribus, aut etiam ex ambabus nuptijs, nulla perferutatio circa secundas est: sed viri quidem ibunt omninò omni obseruatione libera: mulieribus autem solutimodo imminet metus, vt non ante annale tempus ad secundum veniant matrimonium, aut sciant quia si quid tale gesserint, & immaturas contraxerint nuptias, subibunt poenas: alias quidem si sine filijs ex prioribus sit matrimonij: maiores autem si eundem filij sint, si enim non soboles, infamia max sequetur, & erit omninò mulier propter nuptiarum festinationem infamis, & nequa percipiet aliquid horum, quæ à priores relictæ sunt ei consortio, neque fructus sponsalitia largitate, neque marito secundarum nuptiarum ultra tertiam suam substantia offeret partem, sed neque extrinsecus sentiet largitatem, neque percipiet penitus ab ullo extraneorum, non hereditatem, non fideicommissum, non legatum, non mortis causa donationem, sed hæc veniant, aut maneat apud hæredes scriptos defuncti, aut cohæredes, &c. Deindè paulo post. Si vero ei filij fuerint cuiuscunque sexus, licebit quidem ei pro infamia supplicare, non tamèn utilitatem aliquam rescriptorum habere, &c. Iam vidistis opinor virum filios habentem, & transeuntem ad secundas nuptias, subiicere huic legi, secus autem si illos non habeat, & vxorem, quamvis filios non habeat, subiicere quidem poenis à iure impositis, si infra annum luctus videlicet ad secunda vota conuoluet. Falsum est ergo huiusmodi poenas introductas filiorum fauore; cæteroqui ad quid deferuaret annus à iuribus traditus? Et rationis rationem esse dicerem eam, quæ ex defuncti animæ contristatione desumunt; Nam talis contristatio non ea utique intelligenda est, quam animi ægritudinem vocant. cum exempligratia in patria nullam adesse contristationem, de fide sit, sed potius intel-

ligen-

ligendam fore arbitror illam, quam haberet defunctus, si viueret, videndo scilicet ex nuptiarum festinatione seminis colligationem dissolutam; vnde merito contristaretur, si quid contra eius voluntatem respiceret. Quare iura nostra ad periculum hoc euitandum annum arbitrata sunt expectandum. Quod quia in viris considerare non est, hinc fit ijs liberam concessisse facultatem ducendi vxorem, modò filios non habeant, qui si ijs sint, annum quoque expectandum voluere, ne fortassis pristinae vxoris in filios amor à secunda vxoris amore dissoluatur, vel melius, vt sicut coniugium parem sortiri debet amoré, ita quoque parem sortiantur poenā; vel tandem, ne vir, & vxor contra iuris regulas ad imparia iudicentur.

25 Non obstant ergo quæ refert *Affl. in decis. 61. n. 6.* loquitur enim iuxta dubium præpositum, de vxore scilicet ad secunda vota post annum luctus conuolante. Etenim iudex nunquam ultra petita, & ultra dubium decidit ex singulari, elegantique *tex. in l. cum quidam §. fin. C. de fideic. liber.* Neque similiter obstant ea, quæ ait de *Nigr. in cap. mulier. de dotarijs n. 51.* videlicet vxorem esse usufructuariam, cum eandem patiantur solutionem. Nec denique aduersantur relata à *Domino de Marinis lib. 1. resol. quot. cap. 273. n. 19. & sequentibus.* Primò quia, vt firmaui, non apparet ius Cæsareum à Pontificio correctum circa legata ex ipsa lectura *cap. fin. de secundis nuptijs.* Vnde cum correctiones legum sint euitandæ. *Auth. de hered. ab intest.* cum ius ciuile mutatum nõ sit, stare non prohibetur *l. precipimus C. de appellationibus.* Secundo, quia ibi sermo est de muliere, quæ à viro infra annum nubendi veniam habuit. Tertiò denique, vt videre est ibi *n. 24.* quia casus est, quãdo vir vxori suæ legauit, siue vidua maneret, siue denuo nuberet. Quod non apparet in casu nostro, sed contrarium potius, vt supra vidimus, dum dixerat te-

stator, ne alijs fideret. Vel saltem, nisi contrarium apparet, hæc venia non presumitur. Quod autem contrarium eruatur, probo ex dispositione testatoris. Nam, cum in quauis vltima voluntate mens tacita potius, quàm verba sint attendenda *l. inter vestem, ff. de aur. & arg. leg. l. cum questio C. de legatis l. 3. C. de liber. prat. Alex. vol. 3. conf. 51. col. 1.* clarè apparet, dum procuratores eius nepotes instituerat, iusseratque ne alijs fideret, quamuis *ly alijs,* sint verba generalia, nihilominus testatoris animum interpretandum *l. fin. C. quod cum eo l. quam Tuberonis §. 1. ff. de peculio.* Faciunt notata in *cap. qui ad agendum. de procuratoribus in 6. l. si quis in principio testamenti, ff. de legatis 3. Alex. de Imola vol. 2. conf. 155. col. 6.* Vnde, sicuti testator per huiusmodi dispositionem videtur magis dilexisse proximiores pro exactione bonorum, quàm extraneos; ita etiam argui potest plus quoque dilexisse neptem in gradu proximiorum pro successione casu, quò hæreditas deferri debuisset extraneo, sed mulier ad secunda vota conuolans fit extranea ex *tex. in l. 1. ff. pro dose,* igitur ex testatoris mente, quia vxor ad secunda vota transijt, & consequentè extranea est, debet bonis hæreditarijs priuari. præcipuè cum *ly, alijs,* tanquàm verbum generale contineat sub se in specie vxorem iam extraneæ adscriptam familiæ ad *sex. in l. qua iure militari, ff. de testam. milit. DD. in l. sub prætextu C. de transaction. Alex. vol. 3. conf. 97. col. 1. Angel. in l. tres fratres, ff. de partibus.* Et ratio vtique est, quia ea, quæ in genere contineatur, habentur ac si specialitèr, & ad verbum essent prolata *l. si quando, ff. de legat. 1. l. si corus, ff. de legat. 3. l. omnes. de præscrip. trigint. annor. Bald. in l. in testamento, ff. de militar. test. & in l. 1. C. de iure Calumn. nec non in l. fin. C. de iur. an. aur.*

30 Denique in coniecturis insistendo concludo, quod, si expressa non solum dicuntur ea, quæ apparent expressis verbis, sed ex coniecturis *l. licet impetator*

rator, ff. de leg. 1. ex eo, quia probatio per coniecturas manifesta dicitur. *Bart. in l. si quando C. unde vi. & in l. 1. in fin. de verb. obl. Alex. vol. 2. conf. 24. col. 2.* dubiū nō est, quin testator expressē voluerit, vxorem intra annum luctus denuō nubentem vtpotē extraneam, excludi ab hæreditatis petitione admit-tendo proximiores, si ex coniecturis eius animum talem fuisse; hucusque probaui?

31 Sed præter coniecturas dico, quod, cum testatoris mens cogitare fingatur quod lex disponit *ex Bald. in l. precibus col. 28. C. de impuberum, & alijs subst. ex eo, quia alicuius voluntas talis intelligitur, qualis esse debet. Id. in l. 1. col. 5. C. de sacros. Eccles. Bart. in l. hæredes mei §. cum ita, ff. ad Trebell. cumq; iura velint binubentem legatis priuari, certum est, quamuis nullæ adsint cō-iecturæ, testatorem hoc idem voluisse. Insupèr cum iura quoque infimul agnatos, cognatosque proximiores ab intestato vocent, exclusis extraneis, & vxor binubendo sit iam facta de extranea familia, præsupponendum est testatorem voluisse excludere vxorem, si denuo nupsisset, tanquā extraneā, admittendo ad hæreditatis petitionem neptem ab intestato vt in gradu proximiorē; Testator enim plus supponitur diligere agnatos, cognatosque, quā quemlibet extraneum *l. generaliter §. cum autem C. de inst. & subst. l. 1. cum Gloss. in verbo. paterno. ff. in ius vocan. l. cum alienam. C. de legat. l. cum auus. de condit. & demonstr. Alex. vol. 2. conf. 130. col. 11.**

32 Tandem ii hæ coniecturæ disiunctim sumptæ testatoris animum non indicarent, indicabunt tamē simul iunctæ ex regula. *Quæ singula non prosunt coadunata iuuant.* Vndē, vt concludam, excludenda videtur vxor hæc, admittenda verò neptis tanquā in gradu proximior,

Quod postremò naturali discursu cōfirmatur. Alioquin enim occasio præberetur vxoribus contra iura superius

relata infra annū iterū nubendi, tantoque citiūs spoliarentur amore, & de eorum virorum obitu, penē dixerim, lætarentur, dictū quidē nefas: dum palam est priscis temporibus tam fidas extitisse vxores, vt quædam ardentibus se maritorū rogis miscuerint, quædam vero ignorarint, an minūs virum patre amare debuissent, teste *Seneca in lib. 2. contr. 10.* Restet ergo firmum ad varijs obuiandum erroribus firmas remanere pœnas in vxores binubentes infra annum luctus impositas, excepta illa, qua infamiz nota inurebatur.

SVMMA RIVM.

- 1 **D**ispositio Auth. hoc nisi C. de solutionibus.
- 2 Status questionis.
- 3 Hæres debitoris non tenetur soluere debitum in pecunia creditori.
- 4 Probatnr quinque argumentis.
- 5 Hæredis est debita soluere.
- 6 Dispositio l. final. §. et si præfatam C. de iure deliberandi.
- 7 Hæres non tenetur obseruare renunciationem factam à defuncto.
- 8 Proponitur argumentum aduersariorum.
- 9 Hæres dicitur successor culpa, & vitiorum defuncti.
- 10 Non cogitur adire, nisi damnum, quod timet, sibi sarciatnr.
- 11 Cardo difficultatis.
- 12 Omnia defuncti iura ad hæredem transeunt.
- 13 Soluitur aliud argumentum in contrarium.
- 14 Ille, cui res acquisita aufertur, in damno esse dicitur.
- 15 Soluitur tertium argumentum.
- 16 Traditur noua ratio, cur inuentarium profici in hæreditate opulenta?
- 17 Hæres cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur habere ratum factum defuncti.
- 18 In ijs, quæ damnum respiciunt, hæreditas habetur pro non adita.
- 19 Refutatur error Gizzarelli.
- 20 Soluitur quartum argumentum.

- 21 *Dispositio cap. veritatis de iure iurando.*
- 22 *Hæres feudatarij tenetur Domino fidelitatem iurare.*
- 23 *Solvitur quintum argumentum.*
- 24 *Pactum executivum vim non habet contra hæredes.*
- 25 *Conditiones obligationum non immutantur ex hæredis persona; sed limitantur.*
- 26 *Hæredes cum inventario tales dicuntur quoad commodum, non quoad damnum.*
- 27 *Non potest testator prohibere ne hæres utatur inventario.*
- 28 *Concordatur opinio Gizzarelli cum opinione nostra.*
- 29 *Dispositio cap. vnici de eo, qui finem, fecit agnato de feudo paterno.*
- 30 *Pactum personale non pertinet ad hæredes.*
- 31 *Demonstratur renunciationem esse personalem.*
- 32 *Hæres non representat personam defuncti personaliter obligatam, sed quomodo?*

Q V Æ S T I O XX.

An hæres cum beneficio legis, & inventarij teneatur servare renunciationem cum iuramento factam à defuncto beneficio
Auth. hoc nisi, C. de solut. ?

D Er *auth. hoc nisi C. de solutionibus* dispositum est, debitorem, si in pecunia soluendo non sit, posse creditori rem immobilem assignare. ibi *Hoc nisi debitor in pecunia, vel alia re mobili solvere nequeat; tunc enim res immobilis, quam debitor habet meliorem, si sui potest, facta per iudicem subtili eius causa estimatione, ut rem predictam, & debitori solvere, & creditori liceat petere, præstanda creditori cautela de evictione, qua debitori possibilis sit.*

Sed cum in dies hominum malitia augeatur, & una cum lege fraus pululet, inuenere iam creditores nouum modum debitores ligandi, operando videlicet, ut in huius beneficio, cæterorumque iurium auxilio renuncient, fortassis ut viliori emant pretio, quod sibi iusto adiudicare tenerentur. Quare acerrimè disputandi occasionem doctoribus præbuerunt, an, stante huiusmodi renunciatione facta à principali debitore, hæres debitoris teneatur dare creditori in pecunia quod ille debebat,

& sic an eodem modo sit obligatus hæres, quo principalis debitor? Quam controuersiam videre est apud *Vinc. de Franch. decis. 83. Gizzarell. decis. 7. Bursat. latissimè cons. 9, vol. 1. & Sanselic. decis. 268. tom. 2.* apud quos varij doctores, & *S. C. decisiones* hinc indè. Ego verò diuersa ab omnibus methodo discurrã authoritatibus non confisus, ne perperam vel me, vel alios decipiam; auctores enim passim reperietis, rationes autem proprio disponam Marte, sed iuribus corroboratas, non ut labores effugiam, sed ne quæ ab alijs scripta sunt, nudè rescribam.

3 Indistinctè igitur assero creditorem, teneri in solutum recipere bona immobilia ab hærede debitoris cum beneficio legis, & inventarij, modò in eius posse pecunia non reperitur.

4 Et primò quidem probo dictum hoc *ex l. fin. S. etsi præfatam C. de iure delibet.* vbi hæredes debent hæreditatem habere sine periculo, modo inventarium fecerint; profectò nonne hoc esset periculum, si fundum vendentes de evictione tenerentur? Neq; dicat quisquis sit nullum circa hoc considerari hære-

hæredis periculum, dum ille fundum vendere non teneretur, sed iudex. Nā quàm falsum hoc sit, ad euidentiā ostendam; nouum nanque non est hæredis esse debita soluere *l. fin. C. de hæred. act.* ergo si eius est soluere, eius quoque est medium reperire ad soluendum, prout esset fundum vendere, licet auctoritate Iudicis, qui nunquam de euictione pro alterius debito teneri vellet (præterquamquod, quamuis emptores reperirentur, qui absque euictionis promissione fundum illum exposcerent, ne teneretur quidē vendere hæres, nisi iusto pretio, vt postremò dicam) vndè semper debitor obligatione esset obstrictus, sicque in periculo à lege perpenso: Præterea *in d. §. & si præfatam, in verbo, & si legatarij*, disponitur teneri hæredem satisfacere vel ex rebus defuncti, vel ex earum venditione. Ad quid ergo efformare figmenta, & iniuria iudici tribuere, quod proprium debitoris esse nemo est, qui non videat?

Secundò probatur ex verbis ipsi §. ubi ad libitum hæredis disponitur de venditione bonorum, vel de datione in solutum, ergo compelli non possunt hæredes ad bona hereditaria vendenda, sed creditores ad ea in solutum accipienda.

Tertio, quia idem §. sic disponendo loquitur sub duplici distinctione, scilicet de datione in solutum, & in pecunia; ergo ex eius fermocinatione apparet arbitrio hæredis relictum, vel fundum vendere, vel in solutum dare. Vndè de more liceat hinc *d. §. verba* ad vnguem exponere, vt, quæ probauimus, appareant. *Et si præfatam obseruantiam inuentarij faciendi solidauerint, hæreditatem sine periculo habeant, & legis facti aduersus legatarios utantur beneficio, vt in tantum hereditarijs creditoribus teneantur, in quantum res substantia ad eos deuoluta valeant, & eis satisfaciant, qui primi veniant creditores; & si nihil reliquum sit, posteriores venientes repellantur, & nihil ex sua substan-*

tia penitus hæredes amittant, ne, dum lucrum facere sperant, in damnum incidunt; sed & si legatarij interuenerint, eis satisfaciant ex hæreditate defuncti, vel ex ipsis rebus, vel ex earum forsitan venditione; sin verò hæredes res hereditarias creditoribus hereditarijs pro debito dederint in solutum, vel per dationem pecuniarum, satis ei fecerint, &c. Quare locum non habent, quæ antiquiores, vt fraudibus aditum aperirent, dixere, nimirum ad viam periculis præcludendam, ad rem quàm maximè esse, si debitor creditores hortaretur, vt fundum venderet, cum isthoc in casu ij tantummodò de euictione tenerentur, adeoque debitor immunem se redderet; nā hæc, salua eorum pace, gratis, & vllò absque fundamento asserunt, quæ potissimum diluuntur ex eo, quia aditus apertè fraudibus aperiretur, cum creditores, vt viliori haberent pretio, quæ sibi adiudicare tenerentur, simulantè reperirent emptorem. Vndè res vendita creditoribus ipsis deindè vili acquireretur pretio, quæ iustissimo sanè per appretium acquiri potuisset, consideratis omnibus loci, fundi, cæterarūque circumstantiarū qualitatibus; præterquamquod in hoc etiam esset hæredis damnum perpendere, vt infra dicemus. Ex quibus facillima adaptari potest responsio contra ea, quæ asserunt, videlicet constituendam fore differentiam inter hæreditatem opulentam, & non opulentam; cum vtroque in casu eandem militare videamus rationem. Cæterum si mei oculi non cecutiant, credo per *d. §.* fuisse tantummodò dispositum, vt qui inuentarium confecerit non teneatur vltra vires hereditarias, nihilque damni patiatur. Vndè eius arbitrio relinquatur vel rem in solutum dare, vel pecuniam. Iam verò stante hac dispositione,

7 Quartò probatur nostra sententia ex eo, quia, cum dispositum non sit hæredem teneri obseruare renunciationem factam per defunctum, cum hic agatur de damno vitando, hæres

non

non tenetur fundum vendere, sed illum in solutum dare creditori. Non autem ignoro teneri me difficillimum soluere argumentum, à quo tota dependet quæstio ab hac nostra quarta probatione desumptum. Sic nanque discurrere possent aduersarij. Certum est per *d. S.* disponi tantum, ut hæres inuentarium concipientes non teneantur ultra vires hæreditarias; supponamus verò, defunctum debuisse Titio centum, quæ promiserat in pecunia reddere renunciando. *d. amb. hoc nisi.* Reliquit hic hæredi fundum valentem centum quinquaginta; nonne posset debitor hæredem cogere, ut illum venderet eo, quo reperiret pretio? Ità sanè; etenim ubinam hæredis damnum? Quod si fortassè diceres damnum considerari respectu euictionis, ad quam teneretur, in promptu responsio est; tunc enim posset hæres venditores hortari, ut fundum venderent; sicque ille nulla obstringeretur euictione. Quod si creditores respuerent, locum haberet *d. S.* secus autem si annaeren. Neque iuuat asserere hoc in casu hæredem etiam damnum pati, quia fortassis non reperiret emptor, qui iustum pretium offerret; vadè illum vili teneretur vendere, nam adeit & responsio, quia cum ex vulgata regula hæres, & defunctus censeantur vna persona, hæres dicitur successor vitiorum, & culpæ defuncti. *l. cum hæres ff. de diu. & temp. præscr.* Quare cum testator beneficio *auth. hoc nisi*, renunciauerit, censendum est etiam hæredem hæreditatem adeundo renunciassè; & sic adeat & illam, præuio inuentario, hoc tamèn deseruiet tantum, ut ultra vires hæreditarias non teneatur, cum hæres non cogatur adire, nisi omne damnum, quod timet, sibi farciatur. *l. apud Iulianum 11 ff. ad Trebell.* Quod tantummodò disponitur per *d. S.* vbi nulla mentio de renunciatione *d. amb.* Ceterum cum agitur de lucro captando, cur hæres teneri non debent ad facta defuncti? etenim damnum, quod

in hoc casu paterentur hæreses, esset super fundo defuncti. Sicque cum *d. S.* disponat tantum, ut hæres nullum debeat pati damnum sua super substantia, frustra, & immeritò defuncti substantiam includimus. Igitur, quia hic non agitur de damno vitando, sed lucro captando, non habebit locum dispositio *d. S.*

Iam videtis ex allato argumento fraudibus semper aditum aperiri, cum non desint ex creditoribus, qui velint de euictione teneri, modò sibi rem vili emptam pretio vertant; nam isti statim emptorem reperirent, qui viè simulans emptionem, fundum deinde creditori redderet. Quòd si multoties eueniret, ut verus reperiretur emptor, qui fundum iusto pretio emeret, nihilominus negari non poterit, quod, præterquamquod euictio præstada ab hærede interueniret, sæpe numero contrarium accidat. Quare, ut fraudibus obuiando, aduersariorum dicta soluamus, illud utique incontrouertibile, certumque arbitror, hæredem scilicet, modò inuentarium fecerit, non teneri ultra vires hæreditarias; nec consequenter fundum vendere, cum isto in casu damnum patiatur, non modò periculum ob euictionem, ad quam teneretur. Dubium ergo est, an si creditores fundum vendere non respuerent, & per consequens de euictione teneri mallent, possit ad hoc cogi hæres? & dico non posse, quia adhuc esset considerare illius damnum. Quod ut pateat, recolenda sunt, quæ disposita habentur per *l. hæres 37. ff. de acquir. vel amit. hered. ibi.* *Hæres in omne ius mortui, non tantum singularum rerum dominium succedit, cum & ea, quæ in nominibus sunt ad hæredem transeat.* Verum est ergo hæreditatem deuolutam ad hæredem hæredis esse; ac proinde ea bona sua dici, nec ampliùs aliena. Iam verò si creditores vellent fundum vendere, nec illum in solutum accipere, ne eo, quo valet pretio, sibi adiudicarent, sed viliori, hæredis damnum con-

consideraretur; & quidè in re sua, cum talis dici queat statim, ac ad se deuoluta est per aditionem. Si igitur damnum in re sua consideratur, militat dispositio *d. S.* & sic non tenetur ille fundum vendere, sed creditoribus tantum in solutum dare. Cæterum ne putent aduersarij *ly, sua*, esse appositum in textu ad differentiam bonorum, que erant testatoris; nam mortuo testatore, bona illius cum suis confunduntur, dum hæres eorum dominium acquirit; vndè hæredis dici queunt, & sua verè sunt *ex d. l. hæres. ly* verò, *sua*, appositum est ad differentiam æris alieni, quale esset debitum à testatore, vel à defuncto contractum; & ideò per *d. S.* disponitur, necessariam esse inuentarij confectioem, ne scilicet hæres vllum patiatur damnum; etenim si defunctus varia contraxisset debita, ad quæ satisfacienda sufficiens non esset hæreditas, hæres inuentarium exhibendo, illa bona in creditorum cederet beneficium, nec de suo teneretur. Sin autem es alienum totam hæreditatem non absorberet, hæres, quia inuentarium confecit, liberaretur fundum in solutum dando, ne in re, quæ sua iam facta est per aditionem, vllum damnū ¹³ patiatur. Sed offert se se subtilissimū argumentum desumptum ex ipso. *S. & si prefatam*, quo aduersarij intendunt *ly, sua*, esse oppositum ad differentiam bonorum hæreditariorum; ad quod probandum aduertunt quæ ait textus ibi. *Nedum lucrum facere sperant, in damnum incidant*, aiunt igitur textum non considerare damnū respectu eius rei, quam hæredes lucrari intendunt; etenim hoc nullum esset damnum, sed potius lucrum cessans; aut considerare idem damnum respectu rei suæ possessæ antecedentè ad hæreditatem aditam, & consequentè inquirunt, cessante tali damno, parùm interesse hæredis, an bona hæreditaria viliori vendantur pretio, dummodo creditoribus soluantur, quod ijs in pecunia debebatur à defuncto. Subtilissimum sanè ar-

gumentum, sed fallax, cum per illud intendatur lucrum cessans, quod verè damnum hæredis est; & hoc quidèm prouenit ex non consideratione alterius lucri, quod in hæreditate aditam considerari posset, quale esset detractio falcidix, & trebellianicæ, quæ deberetur, si fortassis hæres grauaretur hæreditatem restituere, vel legata præstare; vndè cum in hoc casu lucrum speraret hæres, quia nunc debita hæreditatem minuunt, consulunt Cæsares, ne sicuti lucrum hoc speratum fallit, ita quoque in damno sint, vt rem vendere non teneatur, nec pecuniam creditoribus præstare, & sic lucrum consideratum à textu *in d. S.* non est illud, quod per aditionem fuit iam acquisitum; nam tanquam suum illæsum considerari vult, sed detractio falcidix, &c. cum textus ille præcipuè legatarios inuoluat. *ibi. Et legis falcidia aduersus legatarios utatur beneficio.* Sicque quod hæredes nō possint considerari in lucro cessante, sed potius in damno, clarè suadetur, & nemo sanæ mentis negabit, cum statim ac res ¹⁴ alicui quæsitæ est, si ab eo auferatur, ille in damno sit. *ex Glos. in l. 1. S. si quis ff. de itin. act. priu. vers. per integrum. Decius in l. 1. C. de instit. & substit. Refert Capyc. latr. decis. 197. n. 53. par. 2.*

¹⁵ Sed nec ignoro ingens murmur aerem frangere. Insurgunt denuò, asseruntque, inuentarium in hoc casu ad nihil iuuare, vt potè quod requiratur tantum in casu hæreditatis non opulentæ; ne hæres cogatur bona non hæreditaria præstare. Et quidè si debita tota non absorberent hæreditatem, ad quid inuentarium? cum ergo dispositio *d. S.* militet, vbi illud requiritur, si nostro in casu opus non est, cessare debet, & consequentè dicendum hunc hæredè posse damnū pati in bonis hæreditarijs, licèt facta sint sua, cum inuentarium bona, quæ antecedentè suæ erant, tantummodò custodiat. Parturient montes, nascetur ridiculus mus. Optima sanè videtur difficultas, præcipuè

cipuè cum iam nostris hisce tempestatibus per omnium ora volitet. Sed ego vt potè non nimis iuribus imbutus optarem, vt aduersarij aliquam traderent rationem, qua benè probarent, inuentarium non custodire rem suam, licèt hæreditariam. Equidèm huc vsque nullam vidi. Quod si vellent, vt assignarem ad quid in hoc casu iuuaret
 16 inuentarium? en iuuamen. Nam cum testator debitum contraxit, quod in pecunia stipulatus est soluere, obligauit hæredem toties ad id teneri, quoties apud se pecunia reperiretúr; & sic mortuo testatore, inuentarium prodest, dum ab illo apparet, an testator reliquerit pecuniam, nec ne? Quam si reliquit, iam tenetur hæres illam creditoribus cedere, cum hoc in casu obseruetur defuncti pactum sine damno hæredis, quia pecunia illa æs alienum est, & consequentè non suum. Vndè si hæres inuentarium non confecit, suspèctus redditur, & sic legis auxilio frui non debet, & ratio rationis est, quia inuentarium adinuentum fuit, ne res subtrahi possent. *S. fancimus auth. de hered. & falcid.* aliàs ni fieret, occasio præberetur furandi, de qua re suffissimè *Signorell. de Homed. consil. 110. incip. testator in testamento.* Quare, vt ad propositū reuertamur, qui hoc nõ pficit, in fraude reperiri supponitur, & per consequens legis beneficio non gaudet, quia contra legis mentè operatur. Hoc est inuentarij iuuamen. Ceterum si rationem hanc, vt potè nouã quisquis sit impugnabit, locus responsioni non deerit. Interim sic illam propalasse non nocet. Quam ne inornatã deseram, liceat in authorem nostræ
 17 opinionis laudare. *Grammat. in decis. 93.* asserentem, hæredem cum beneficio legis, & iuentarij non teneri habere ratum defuncti factum. Quod intelligendum est ijs in rebus, quæ eius
 18 damnum respiciunt, cū hæreditas habeatur pro non adita in ijs, quæ sibi damnosa sunt, vt optimè probant. *Purpur. in l. debitori num. 33. C. de pact. la-*

son in d. S. & si prefatam, & alij, quos refert Gizzarel. d. decis. 7. num. 19. idque vigore *d. S.* quod correxit ius diggestorum, per quod hæredes etiam facto inuentario, tenebantur ad omnia defuncti facta seruanda, vt benè facti sunt aduersarij, cum dixerunt hæredè esse successorem culpæ, & vitiorum defuncti. Vndè licèt *text. in d. S.* nullã fecerit mentionem de renunciatione. *d. auth. hoc nisi*, dicendum est tamen ex communi regula generalitèr fuisse loquutum, quotiescunque scilicèt hæres
 19 res aliquod pateretur damnum. An autem in nostro casu hæres dicatur venire contra factū defuncti, puto quod sic. Quare errasse arbitror *Gizzarell.* qui in hoc alios contrarium sentientes in errorem incidisse scripsit. Quod facillimè suadetur ex eo, nam defunctus promiserat soluere debitum in pecunia, sed hic non ita illud soluit, ergo venit contra eius factum. Sicque licèt hæres debitum soluat, quia in pecunia non soluit, prout defunctus promiserat, dicitur contra eius factum venire. Ex quibus eruitur, quod renunciatio defuncti nullum hæredi inferat præiudicium, cum illum non liget. Sed
 20 vrgeri posset ad renunciandū *d. auth.* requiri iuramentum. Quare ad illud & hæredes teneri, ne dum defunctum, nemo est, qui pleno ore non autumet, cum licèt iuramentum personale sit, ad hæredes tamèn eius obseruantia transmittatur. *cap. veritatis. extr. de iur. iurand.* Ast salua eorum pace, argumentum hoc nullo prorsus modo conuincit, ad quod soluendum iuuat in medium afferre. *d. cap. verba. ibi. Veritatis amica simplicitas. Respondemus, vt heredes tui, qui nobis, vel alicui successorum nostrorum iurauerint, alijs iurare minimè compellantur, catholicis tamèn successoribus nostris, qui pro tempore fuerunt, & homagij, & fidelitatis puritatem nihilominus, ac si iurassent, omni tempore teneantur absque tergiversatione aliqua fidelitèr obseruare.* Ex hoc ergo *cap.* optarem ab aduersarijs imbui quomodo

donam eruatur ad iuramenti obseruā-
tiam teneri hæredes ? fortasè dicent
ex eo, quia sic defunctus promiserat;
sed hoc parum refert, nam militaret
etiam, cum defunctus non iurauit, sed
quia ad eius dispositionem seruandam
non tenerentur hæredes, modò inuen-
tarium fecerint, si perciperent dam-
num, *ex d. §. & si prafatam*, ergo nul-
la responsio. Vel dicent ex eo, quia,
ficuti in casu *d. cap.* hæredes iurare non
debent successoribus, & tamèn tenen-
tur, ac si iurassent, modò principali iu-
rauerint, ità etiam hæredes tenentur
ad obseruantiam iuramenti facti à de-
functo, ac si ipsi iurassent. Sed dispa-
ritas à cæcutientibus quoq; oculis in-
trospicitur, cum in casu *d. cap.* semper
duret causa efficiens; quid ergo mirum,
si eadem causa eundem pariat effectū?
At qui in casu nostro nō eadem adest
causa, cum non adsit persona defuncti,
quæ iurauit. Vndè cum certum sit apud
omnes *DD.* hæredem non teneri de-
periurio, nescio quo iure queant asse-
rere eos teneri ad obseruātiā. Quod
si asserent hoc euenire ex eo, quia ta-
lis erat defuncti animus, iam recurrit
argumentum superiùs adductum. Cæ-
terum non debemus extendere textū,
qui, dum loquitur de iuramento, quod
quoad obseruantiam inducit debitum
iuranti erga hæredes eorum, in quorū
beneficium iurauit, extendi non de-
bet ad hæredes iurantis; secūs verò
secundum. Hoc, licèt non ex his ratio-
nibus, aduertit *Gizzarell, d. decis. nu 35.*
qui huc illuc volitans videtur se in-
tam facili solutione inuoluere, Quod
ne temerè dicamur asserere, audite
quælo *Speculatorem in lib. 4. de feud. §.*
quoniam nu. 68. ibi. Hoc etiam noto, quod
licèt iurans Prælato, & eius successoribus
fidelitatem, & homagium faciens, non
22 cogitur iurare, vel facere successori, quod
dic, vt extr. de iure iur. cap. veritatis;
hæres tamèn feudatarij, vel filius, mortuo
patre, debet iurare fidelitatem Domino,
vt probatur in lib. feud. in const. Federic.
§. præterea. Hæc ille, qui deindè dispa-

ritatem dans inter illum, qui Ecclesiæ
& qui Domino iurat, sic ait. *Licèt enim*
ibi non dicatur, successoribus, intelligitur
tamèn iurare successoribus, dummodo di-
cat Ecclesia 7. quæst. 1. cap. scire. De con-
suetudine tamèn cuiuslibet successori iura-
tur specialitèr. extr. de elect. cap. quali-
tèr. Quæ verba loquitur *speculator* de
successoribus eorum, quibus feudata-
rius iurauit. Interim certum sit hæredē
feudatarij teneri de iure sēper Domino
iurare. Cur hoc, si iuramentū non est
personale ? Cæterum si aliam velimus
adhibere rationem, dicere nec iniuria
possumus locum non sibi vendicare,
d. cap. in casu nostro, cum illud loqua-
tur de ecclesia, cuius fauore inductū
23 est. Quod si asserant aduersarij teneri
hæredem in pecunia debitum soluere,
ex eo, quia illa res erat tali hypothe-
ca affecta, scilicèt, vt venderetur, non
censeo dicta hæc refragare; etenim
hypotheca cadit supèr fundo, qui obli-
gatur in defectum solutionis, non su-
pèr modo. Vndè possent creditores iu-
dicis officium implorare, vt sibi fun-
dus adiudicaretur, petendo assistentiam,
siue quodcunque aliud remedium à iu-
re inductum. Præterea cum quis fun-
24 dum hypothecauit, & pactum exequu-
tium apposuit; si deindè decedat, *ex*
Ritu M. C. V. non potest agi contra
hæredem pacto exequutiuo, vt *in Ritu*
178. & tamèn fundus erat hypotheca-
25 tus sub hoc onere. Restet ergo firmū
posse hæredem in huiusmodi casu ve-
nire contra defuncti factum, quia
damnum patitur. Vndè quod defun-
cti obligationum condiciones non im-
mutentur ex hæredis persona, *per text.*
in l. 2. §. ex ijs ff. de verb. oblig. id intel-
ligendum est, cum hæredes, qui inuen-
tarium fecere, nullo afficiuntur dam-
no. ad text. in d. §. & si prafatam. Et
tandèm, si velimus asserere ad modum
etiam dicere relationem hypothecam,
posset fundus ille æstimari iusto pretio
à iudice, & deindè hæres hortari cre-
ditores, vt illum pretio æstimato ven-
dant, quo casu nullum est hæredis
dam-

damnum reperire, & creditores pecuniam reciperent. Quod si non reperitur emptor, quæro ego, quænam ratio dicat, ut potius hæredes lædantur in re, quam creditores in modo? Certè nulla. Et hoc eueniret in nostro casu, ubi, emptæ re viliori pretio, creditores in modo non læderentur, & hæredibus damnum inferretur super re, & quidè sua, ut supra satis exposuimus.

26 Quibus aptari poterunt quæ dixerunt *Oldradus, Cynus, Jacob de Beluis in d. §. & si præfatam*, alijque, hæredes

27 nempe hæreditatem adeundo cum beneficio legis, & inuentarij tales appellari quoad eorum commodum, non verò damnum. Quare patet non posse testatorem prohibere, ne hæres inuentarij beneficio utatur *ex l. nemo potest, ff. de legibus*, quia hoc primarium hæredis beneficium concernit, ut optimè *Gizzarelli. d. decis. Sardum* reprehendens n. 59. Falsum tamèn arbitror quod ipse subdit n. 61. hæredem videlicèt, modò is emptorem reperiret, teneri in pecunia debitum soluere, cum contrarium

28 hucusque probauerim. Sed non negauerim veram esse Doctrinam *Gizzarelli*, modò ipse loquatur, quotiescunque aderit iustus emptor, qui rem per iudicem appetitam velit emere; quo casu, quia nullum hæredis damnum videret, dubiù nõ est, quin teneretur pecuniam dare, utpotè qui ab emptore illam acciperet? Et ità intelligendos arbitror Doctores omnes, qui voluerunt, hæredes, quoties emptores repererint, teneri fundum vendere, scilicet dummodò de euiçtione non teneantur, nec fideiussores reperire, &c. nec tandem res viliori vendatur pretio, quo æstimatur. Circa quod iudicis arbitriù requiritur, cuius est considerare fundi valorem, & cætera huiuscemodi, quæ illius venditionem facilitent, neq; hæredem in damno reponant. Ceterum quibus nam euidentioribus argumentis aduersarij fulciantur, ignoro, ni fortassè velimus dicere, & absque fundamento *d. §. & si præfatam* loqui, cum

nulla adest renunciatio, quod falsum esse hucusque, ostendimus. His ità solutis,

Quintò probatur nostra sententia ex ijs, quæ habentur in *lib. feud. in cap. unico de eo, qui finem fecit agnato. de feud. patern.* ubi si tres sint, Titius, Mæuius, & Sæius; Titius verò feudum possidens illud Mæuio renunciet, & ei, cui Mæuius voluerit, si Mæuius decedat sine filijs, non poterit Sæius feudum pretendere ex eo, quod iam illud Mæuio renunciauit, quia, cum refutatio sit personalis, si intelligitur facta Mæuio, non intelligitur facta Sæio. Audite verba textus. *Tres erant agnati, vel plures, unus eorum habebat feudum, quod erat paternum, sed alter eorum finem, & refutationem, ei, suisque hæredibus, & cui ipse dederit, fecit. Decesit iste sine filio masculino, alter, qui non refutauit, vendicat sibi totum; alter verò, qui refutationem fecit, vult ad successionem venire, pacto non obstante, sapientes quidè Mediolanenses interrogati responderunt, non ob stare illud pactum, si igitur simplex renunciatio personalis est, ità, ut personam sequatur, & consequentè, quia Titius Mæuio renunciauit, non intelligatur renunciauissæ Sæio, cur quando defunctus renūciauit beneficio *d. Auth.* dici debet huiusmodi renunciationem personalem non esse, & personam defuncti deserere? Quod si personalem esse dixeris, ergo non obligantur hæ-*

30 redes *l. idem in duobus §. 1. ff. de pactis. ibi. Personale pactum ad aliam non pertinere, quemadmodum nec ad hæredem*

31 *Labeo ait.* Et quidè quod talis renunciatio personalis sit, clarè patet, quia, is, qui renūciat, suo tantum fauori renunciare videtur obligando nõ bona primariò, sed se ad dandam pecuniam, in cuius defectum bona intelliguntur hypothecata. Vndè quæro ego, cur hæres (modò inuentarium fecerit) non teneretur dare pecuniam, sed fundum? Profectò quia fundus ille hypothecatus erat; Quare creditori acquiritur, qui rem sequitur debitoris,

O a quæ

quæ in posse hæredis reperitur, sed non reperit pecuniam, ergo illam sequi nõ potest, neque potest persequi personam debitoris, quam nõ induit hæres, ergo hæres non representat personam defuncti personalitèr obligatam, & beneficio renunciantem, sed tantum representat se ut possidentem bona, quæ iam erant defuncti. Quare ad obseruandam renunciationem, quæ personalis est, non tenetur, sed tantum ad æs alienum, quod in eius posse est, reddendum, si ergo personalis est, parum prodest iuramentum, cum (licèt quoad obseruantiam ad hæredes transferatur, quod nos hucusque negauimus) illud non operetur, ut hæredes ad id teneantur, ad quod sola defuncti persona tenebatur. Hæc sunt, quæ ad quæstionis veritatem indagandam adduxi non autoritatibus, sed rationibus confirmatus, ut adhærerem consilio *Gizzarelli in d. decis. qui à n. 23.* ait se rationibus, non autoritatibus moueri. Vndè si authores exoptas, consule *Surdum in decis. 30. Gizzarelli de Franch. & Barsat. uberrimè in conf. 9. vol. 1.* apud quos longam Doctorum seriem est reperire. Hæc pro veritate tetigisse satis,

S V M M A R I U M .

- 1 **N**Equimus disparere de bonis feudaliibus.
- 2 Sed requiruntur Regis assensus, qui gratia dicitur.
- 3 Et obtineri potest tam ab emptore, quam à venditore.
- 4 In casibus, in quibus Princeps tenetur assentiri, habetur ut consentiens.
- 5 Sed requiruntur consensus declaratiuus.
- 6 Tempus statutum per Reg. Pragm. ad obtinendum assensum in forma Cancellaria.
- 7 Nec non præstandum iuramentum fidelitatis.
- 8 Status quæstionis.
- 9 Contractus feudalis sine Regio assensu est validus. quamuis firmitatem non habeat quoad executionem.

- 10 Probatur nouem argumentis.
- 11 Differentia penarum de iure communi, & de iure Regni contra alienantes feudum sine Regio assensu.
- 12 De iure communi non erat permixtum venire contra factum proprium.
- 13 Etiam de iure Regni ex contrahentium defectu sine Regio assensu, nec renouatum contractus intra legitima tempora feudum acquiratur domino.
- 14 Res illicita non inualidat contractus.
- 15 In turpi causa melior est conditio possidentis.
- 16 Non eo ipso, quo contractus est illicitus, dicitur inualidus.
- 17 Quod ab initio non valuit, reconvalescere non potest.
- 18 Duo sunt confirmationum genera.
- 19 Ad confirmationem in forma specifica duo requiruntur.
- 20 Nunquam præsumitur Princeps suuens vni in alterius præiudicium.
- 21 Quod contra ius est, impossibile iudicatur.
- 22 Nemo cum aliena iactura locupletari debet.
- 23 Ius, & iniuria incompatibilia sunt.
- 24 Contractus feudalis dici non potest validus ad tempus.
- 25 An Deus possit remittere peccata ad tempus?
- 26 Cur post mortem contrahentis requiratur nouus hæredis consensus?
- 27 Venditio fundi sub conditione assensus est permixta.
- 28 Sed uterque contrahens debet conditionis euentum expectare.
- 29 Malum ex singulis defectibus, bonum ex integra causa.
- 30 Improbatur sententia Camerarij.
- 31 Narrantur iniustitia effectus.
- 32 Remota iniustitia, regna sunt magna latrocinia.
- 33 Iniustitia est omnium virtutum Domina, & Regina.
- 34 Nec non omnes perfectiones continet.
- 35 Magistratum, & Principum statua à Thebanis efformabantur sine oculis, & sine manibus. Et quare?

QVÆ-

QVÆSTIO XXI.

An contractus feudalis sine Regio assensu ab initio sit inualidus?

1 Vm disponere nequa-
mus de ijs, quæ in
nostro cōmercio non
sunt. S. nullius, ubi
DD. *inst. de rerum di-
uisione*, dum feuda
sic se habent. *c. impe-
rialis de prohib. feud. alien.* ibi. *Nemini
licere beneficia, quæ à suis senioribus ha-
bent, sine ipsorum permissione distrahe-
re, vel aliquod commercium aduersus te-
norem nostræ constitutionis excogitare, etc.*
2 cohærenter dicendum est nos de ijs li-
citate disponere non posse. Quare ad il-
la alienanda superuenit Principis assen-
sus, qui gratia dicitur, vt optimè in-
ter cæteros *Aff. decis. 398. n. 5.* & sic
in quocunque actu requiri assensum.
omnes doctores pleno fatetur calamo;
solet autem ab emptore obtineri, vt
practicari refert *Marcian. cons. 49. n. 18.*
3 *tom. 1.* Quamuis possit tam ab emptore,
quàm à venditore, quorum interest
contractum reuocare, vt decisum te-
statur *Reg. Rouis. ad Pragm. 26. de feudis.
n. 23.* Aduenit postremo *Constitutio, Cō-
stitutionem Diua Memoria*, quæ sine spe-
ciali licentia contractus factos super
4 feudis infirmos reddit. Vndè ex om-
nibus feudistis requiritur expressus Prin-
cipis assensus; in ijs tamèn casibus, in
quibus Princeps assentiri tenetur, quos
videre est apud *Reg. Merlin. contr. forens.
cap. 81. n. 3. cent. 2.* habetur pro consen-
tiente. *Andr. in cons. si quis post litem.
Reg. de Ponte dec. 4. n. 29. & 35.* requiri-
5 tur nihilominus consensus declaratiuus.
Ex quibus euincitur ad confirmatione
d. Constit. semper esse necessarium ex-
pressum Principis assensum, ad quem
obtinendum Regiæ Sanctiones tempus
limitarunt, intra quod omnia requisita
adimpleri deberent. Vndè inuictissi-

mus *Rex Philippus anno 1579.* gratiam
concessit, qua obtineri queat priuile-
gium Regij assensus in forma Cancel-
lariæ intra biennium à die obtenti assen-
sus à Prorege per verbū; *fiat*, vt confir-
7 matur per *Prag. 23. de feudis*, post quod
obtentum ab eadem *Pragm.* annus cō-
stituitur ad expediendas literas assecu-
rationis vassallorum, & præstandum
fidelitatis iuramentum, qui an currat à
die obtenti priuilegij, an autem à die
post biennium? non est tam facilis de-
cisio; fortassè alibi, si tempora largiā-
tur. His ita dispositis, acerrimè cō-
8 trouertitur, an contractus factus sine
Regio assensu sit ab initio nullus, an
verò nullus reddatur post elapsam tem-
pus Regium assensum obtinendi? Pro
cuius quæstionis explanatione adducē-
da essent quæ sensere Doctores; attamèn
ad maiorem intelligentiā arbitror
meam præponere sententiam, qua pro-
bata, facillimè videri poterit, an, quæ
in contrarium dixerint, vera sint.
9 Indistinctè igitur assero contractum
non esse ab initio nullum, sed validif-
simum. Quod probo quoad primam
10 partem Primò ex dispositione *Con-
stitutionis, constitutionem Diua Memoria*,
quæ per *Aff.* correxit ius commune in
hoc, quod de iure communi alienans
feudum sine Domini consensu illud
amittit, & Domino applicatur, secus
verò, stante hac *Constitutione*, ubi per-
mittitur, non obstante quocūque iura-
mento, & stipulatione penali agi con-
tra factum proprium. Hoc ita se habē-
te, quid oportebat statuere posse quē-
cūque venire contra factum proprium,
si factum illud nullum præfererebat?
Secundò, quia ridicula redderetur
Constitutio; etenim per illam statutum
est posse vendentem; & ementem ven-
nirc

nire contra proprium factum, ergo deberent venire contra actum nullum, sed venire contra actum nullum est oppugnare eius nullitatem, ergo intentio illius constitutionis esset, ut quis veniens contra factum, tollendo primam nullitatem, actum prius factum validaret per expressum actum contrarium. Quod quam ridiculum sit, vestrum est speculari; Igitur ad hoc euitandum, dicendum est illum actum non esse ab initio nullum.

Tertiò, quia, cum sit permiffa contractus reuocatio, si contractus ab initio nullus est, & consequenter non est, cum non entis nullæ sint partes, frustra videtur ille reuocari, ergo *Constitutio* dispositio frustratoria redderetur.

Quartò; nam si qua in contrarium ratio vigeret, ea vtique esset, quia contractus tunc dicitur completus, cum in emptorem translatus est irreuocabile dominium *l. si ex emptio. ff. de act. emp.* Sed tale dominium non transfertur, nisi per Regium assensum, cum sine illo contractus iam reuocari queat, ergo contractus à principio perfectus non erat, sed imperfectus, & consequenter nullus. Hæc ratio autem non officit; etenim cum certum sit ex contractu, vel quasi oriri obligationem, *tota iur. instit. de oblig. que ex quasi contr. nasc.* quotiescunque obligatio nascitur, toties habetur contractus. Quare non valet argumentum, *Non transit irreuocabile dominium in emptorem, ergo non habetur perfectus contractus emptionis;* cum huiusmodi contractus consensu tantum perficiantur *§. consensu. instit. de obligat. ex consens.* ibi. *Consensu fiunt obligationes in emptionibus, venditionibus, locationibus, conductionibus, societatibus, mandatis.* Affertur in contrarium *l. ex empto.* Sed hæc neque officit. ibi. *Quæ res si quidem Dominus fuit venditor, facit & emptorem Dominum, si non fuit, tantum emptionis nomine venditorem obligat.* Adest obligatio, ergo contractus, quamuis non adsit dominium illud, quod aduersarij intendunt,

Vndè si contractum perfectum, & completum intelligunt, quod irreuocabile dominium annexum habet, vtique concedo in casu nostro non esse perfectum contractum; sed hæc mera questio de nomine est, cum cæteroque non bene indè inferatur, *ergo contractus est nullus*, dum vera nascitur obligatio. Sed aduersarij dicunt obligatione hæc non oriri ex contractu emptionis rei feudalis; nam quamuis nostra *Constitutio* in hoc correxerit ius commune, vt scilicet permiffum sit contrahentibus reuocare contractum, & contra factum proprium venire, quod de iure communi permiffum non erat, *vt l. post mortem. ff. de adoptionibus*, attamen si contractum non reuocauerint, incidunt in poenas à iure communi promulgatas. *cap. 1. de probib. feud. alien. ibi. modis omnibus prohibemus pama auctoritate nostra imminente, vt venditor, emptor, qui iam illicitas alienationes reperi fuerint contraxisse, feudum amittant, (ex quibus patet de iure communi illicitum tantum, nec inualidum reddi contractum,)* & *ad dominum liberè reuertatur.* Et paulo post. *Præterea si quis infendatus maior 14. annis sua incuria, vel negligentia per annum, & diem steterit, quod feudi inuestituram à proprio domino petierit, transacto hoc spatio, feudum amittat, & feudum ad dominum redeat.* Vndè colligitur, quod sicuti in secundo casu, ita in primo feudum ad dominum reuertitur. Quare adueniens *d. Constitutio* hanc legem leniit, statuitque, posse contrahentes illum contractum reuocare, quem si non reuocauerint, cum super hoc nulla adsit *Constitutionis* dispositio, quia, vt correctiones euitemus *ad tex. in l. precipimus C. de appell. recurrere* debemus ad ius commune, dicendum est eos deperdere feudum, & pretium, vt *Gloss. & Andr. ad d. const. verb. omnino.* Quam veram interpretationem amplexus est *Dominus Consiliarius Stephanus iunior in cent. 2. res. for. resol. 183. n. 231.* dicens insuper ex opinione *Freccia, & Andrea* directura

ctum Dominum licem contestando, antequam ab altero ex contrahentibus contestetur, præferri, & consequenter ad se redire; quod ex multis ingeniosissimè, & ad rem comprobatur.

Hoc igitur pro certo habito, dicunt aduersarij, si in feudorum alienatione, & contractu sine Regis assensu concurreret obligatio contrahentium, non obtento assensu, cum peteretur à Domino directo feudum, venditor teneretur emptori pretium restituere, illumque releuare, sed non tenetur, quia Fisco acquiritur, vt per Andr. & Gloss. loco. cit. ergo non oritur huiusmodi obligatio, si non oritur obligatio, contractus dicitur nullus, igitur semper currit argumentum adductum. At neque officit hoc, imò pro nobis potius, quam in nos adducitur, cum ex illo benè probetur obligationem oriri; quæro enim quotiescunque ex contractu obligatio non oritur, tenetur ne alter alteri quod suum est restituere? ita quidem, quia dum contractus nullum habuit effectum, res remanet in pristino statu. Iam verò in casu nostro non ita se habet contractus, cum tam pretium, quam feudum Fisco, & directo Domino acquiratur, & non vtili primæuo Domino. Quod si rectè esset, vtique conuinceret argumentum, Vnde euincitur hoc non esse dispositum ad nullitatem contractus inducendam, qui tantummodò consensu perficitur, sed in pœnam contrahentium, & ne sine lege loquentes erubescamus, audite denuò verba legis supra relata. *Modis omnibus prohibemus pœna auctoritate nostra imminente, vt venditor, & emptor, qui tam illicitas alienationes reperti fuerint contraxisse.* Igitur iam contraxerunt, & in pœnam postea sic à lege disponitur, neque respondeant, contraxisse quidem, sed nulliter; quia res illicitas contraxerunt; Nam contra; quia res illicita non inualidat contractum. Exemplum habemus in *l. si fratres C. comm. vtrius. sud.* ibi. *Si fratres nostri pro indiuiso commune prædiu cetera vestram voluntatem obligauerunt, &*

hoc ad vos secundum pactum diuisionis nulla pignoris facta mentione, peruenit euictis partibus, qua ante diuisionem sociorum fuerunt, in quibus obligatio tantum consistit ex stipulatu, si intercescit, alioquin quanti interest, præscriptis verbis contra fratres agere potestis, nam si fundi scientes obligationem, dominium suscepistis, tantum euictionis promissionem sollemnitate verborum, vel pacto promissam probantes eos conueniendi facultatem habebitis. Ex quibus verbis colligitur teneri vendentem de euictione, quamuis alienam rem contraxerit, quia de euictione promisit. Quod si non promississet, nullo prorsus modo teneretur, nec pretium repetere posset. *Textus est in l. si fundum C. de euictione. ibi. Si fundum sciens alienum, vel obligatum comparauit Athenocles, neque quicquã de euictione conuenit, quod eo nomine dedit, contra iuris poscit rationem.* Vnde si sciens emisti rem alienam, quamuis vero Domino eam restituere tenearis, non tamèn à venditore potes pretium exigere, dū sciens contraxisti, & sic dum, quod dedisti repetere non potes, validus erit contractus, licet illicitus. Quæ duo benè sunt ponderanda, necnon distinguenda; nam inualiditas contractus constaret tantum ex non consensu contrahentium *l. 3. de pollicitationibus*, cum cæteris substantialibus requisitis iuxta varias contractuum species. Sat est ergo rem alienam non inualidare contractum, vt ex supra relatis iuribus apparet, dum pretium nemo restituere teneretur. Quod si clarissima exoptas verba, consule *tex. in l. rem alienam 28. ff. de contrab. empt.* ibi. *Rem alienam distrahere, quem posse nulla dubitatio est, nam emptio; & venditio est, sed res emptori auferrè potest.* Et licet emptor vero Domino restituere teneatur fundum, quamuis non possit pretium à venditore repetere; vnde melior esset conditio venditoris; accidit hoc, quia in turpi causa, melior est conditio possidentis *l. si ob turpem, ff. de cond. ob turp. caus.* ibi. *Porrò autem si & dantis, & accipientis turpis causa*

causa sit, possessorem potius esse, & ideo repetitionem cessare, tametsi ex stipulatione solum sit. Nec nouum est apud Theologos, aliud esse actum aliquem licitè, aliud verò validè fieri. Exemplū habemus inter cæteros in Sacramento Eucharistiæ, vbi Sacerdos, vera adhibita forma, quamuis sit in peccato mortali, validè Sacramentum conficit, quantumuis illicitè; sic ergo discurre fas sit in casu nostro, vbi contractus supèr re feudali validus est, licèt illicitus. Nec dicat quisquis sit, non esse, considerandam in contractibus differentiam validi, & illiciti; cum res illicita dicatur in genere moris; porrò statim, ac contractus in moribus peccat, inualidus est; nam in promptu est solutio; cum, sicuti in Sacramento cōsideratur ratio validi, & illiciti, ita cōsiderari debeat in contractibus feudalibus; nec est maior ratio de vno, quā de alio. Vndè sicuti ibi considerantur mores, qui illud licitum constituunt coràm Diuina iustitia, sic quoque hìc coràm humana; vt, si ibi in Deū peccetur, hìc in Principem. Quare ex allatis maiorem vim sumit nostra sententia; nam si ex relatis iuribus contractus supèr re aliena validus est in bonis burgenfaticis, ergo à fortiori in feudalibus, in quibus venditor vtile dominium habet.

Quintò igitur probatur nostra opinio ex verbis ipsius constitutionis. *ibi. Nisi de speciali nostra celsitudinis licentia confirmantur;* ergo actus illi confirmari debent. Iam verò si nulli essent, confirmarentur in nullitate; quod quā alienum fuerit à constitutionis mente, neminem latet.

Sextò, quia ex vulgatis iuribus, quod nullum est, confirmari non potest, sed illi actus confirmari possunt, ergo nulli non sunt.

17 Septimò; nam quod ab initio non valuit, tractu temporis reconualescere non potest. *l. quod ab initio ff. de reg. iur.* Sed actus isti per aduersarios possunt reconualescere, ergo ab initio

nulli non sunt.

Non ignoro *Dominum Consiliarium Paulum Staibanum, vbi supra,* eruditissima de more methodo contra tria hæc vltimo loco adducta argumenta acriter insurgere; Ait enim primò non valere genus hoc arguendi. *Affensus confirmat actus nullos, ergo nulla est confirmatio, ergo illi confirmantur in nullitate.*

18 Nam duplex confirmationis genus regularitèr à Doctoribus assignatur, altera est confirmatio in forma communi; in forma specifica altera, Confirmationem in forma communi nullum parere effectum, sed actum in eadem nullitate confirmare, ipse iam fatetur; negat autem sic se habere confirmationem in forma specifica, quæ actum nullum validum reddit, cui consimilis est illa, quam, *ex certa scientia*, vocant, dum ius nouum tribuit. Vnde quotiescunque est clausula, *ex certa scientia*, toties dicit dubitari non posse, quin confirmatio sit in forma specifica. Quæ clausula in omnibus assensibus interponitur.

Antequam ergo ad vltiora procedam, liceat, salua tanti viri pace, asserere non infirmari ex his nostra argumenta, etenim admitto ego quoque differentiam hanc inter confirmationē in forma communi, & specifica, siue cum clausula, *ex certa scientia*; sed liceat aduertere, quod ait *Rouit. in prag. 19 4. de possess. non turb. num. 17. & sequen.* scilicet duo requiri ad confirmationem in forma specifica, siue cum clausula, *ex certa scientia*, primò, vt ea fiat causa cognita, & parte citata, secundò ex certa scientia, quæ causæ cognitio præcedit, vt quodcunque præiudicium examinetur; vndè examinatum excludatur. *Socin. Sen. conf. 164. nu. 7. Menoch. conf. 1. num. 433. Curt. Iun. conf. 142. nu. 8.* Gratia enim sempèr à Principe conceditur cum clausula, *dummodo per eam alteri præiudicium non inducatur. Reg. Tapia de const. Princ. in rubr. cap. 2. num. 23. Valenzuola consil.*

153. *nam. 6. de Ponte de potest. Proreg. tit. 2. §. 1. num. 9. Sanfelix. decis. 62. n. 59. Galeot. controuerf. illustr. lib. 1. cap. 52. nu. 18.* quia nunquam præsumi certum est Principem vni fauere in alterius præiudicium. *l. quoties. l. nec damnofa. C. de prec. Imp. off.* Ad quæ conualidanda inuat quidam aurea *Reg. Vrsu.* verba referre in tract. de success. feud. part. 1. quest. 3. art. 4. ibi. *Non enim concedendū est voluisse Principem impossibile, & quod contra ius est impossibile iudicatur. l. reprehendenda C. de instit. & substis. l. vter ex fratribus iunct. Gloss. in verb. consohrinam ff. de condit. & demonstr. & natura aequum est meminim cum aliena iactura locupletari. l. nam hoc natura ff. de cond. indeb. insuper cum ius, & iniuria*

23 *contraria sunt. l. 1. ff. de iniurijs, palam est non posse Principem, qui ius viuum est, quod cum alterius facit iniuria, & deinde in num. 28. subdit, securi de hac re differimas sub tam catholico, tam pio, & iusticia cultore Principe Hispaniarum Rege D. N. cuius maxima apud omnes gentes est gloria, quod putat minus imperio subijcere legibus principatum, & sibi tantum illud vult licere, quod licet, hoc supposito, certum arbitror regularitèr loquendo, cum in forma specifica huiusmodi assensus expediuntur, non solere citari partes. Quæro ego à Domino Staibano, cur hoc? Respondeat Rouitus loc. cit. num. 19. quod quando fit renouatio ab illo, qui potest gratiam concedere, citatio non requiratur, quia nullum partis interesse consideratur; vnde requiritur tantum causæ cognitio, quæ adhibita censetur per expressam clausulam, ex certa scientia, solitam in huiusmodi assensibus apponi. Optima sanè responsio.*

Fingamus modò partes nullo modo contraxisse supèr re feudali, posset ne Princeps præstare assensum? ridicula videtur petitio, cum assensus versari debeat supèr contractu aliquo, & consequentèr vbi nullus adest contractus, assensus redditur frustratorius. Profectò si in casu nostro còtractus non est,

quia nullus (si expressè postea non ratificabitur) ad quid assensus? ergo dicendum est, consensum non præstari in forma specifica, sed communi, ac proindè operari, vt actus valeat eo modo, quo est, sed est nullus, igitur illum relinquit in sua nullitate. Verùm ex altera parte apparet assensum præstari in forma specifica, ac proindè cū clausula, ex certa scientia, ergo dici debet illum cadere suprà contractum, qui adfit, ac proindè nullus non fit, qui quamuis illicitus, licitus fit per assensum in forma specifica obtentum. Cæterum si Princeps supponeret contractum inuvalidum, & nullum esse, deberet partes citare, vt denuò contraherent, vel expressè ratum haberent contractum, ad hoc, vt dici posset assensus in forma specifica, & certa ex scientia præstitus.

24. Neque potest dici contractum esse validum ad tempus, & vsque ad biennium; post quod tempus inualidetur

25 exemplo peccatoris, cuius peccata per Theologos potest Deus ad tempus remittere, ità, vt illo elapso reuiuiscant; nam in contrariū veritas est, quia si còtractus intra biennium validus est, etià si postea non obtineretur Regis assensus, posset altera ex partibus instare, vt sibi soluerètur pro rata biennij, quæ in pacto inserta essent, exempli gratia viginti aurei, quos Titius promississet soluere, si Sempronius illi feudum vèderet, quod falsum esse apud omnes opinor; & rationabiliùs discurrunt, qui ab initio nullum reddunt huiusmodi contractum. Neque obstat exemplum peccatoris, cum, præterquamquod in Theologia ego contrarium teneam ex rationibus, quas hìc vt impertinentes non appono, stante tali pacto, & promissione Dei, elapso iam illo tempore, sempèr valeat dicere peccatorem illū fuisse tunc temporis Dei amicum, & ex operibus bonis patris beatitudinem fuisse meritum ità, vt si denuò, postquam peccata reuiuiscere cæperunt, illa per poenitentiam deleat, reuiuiscant

P ope-

opera bona patrata, cum Dei erat amicus, non sic autem discurrere possumus de contractu feudali; nam post elapsum tempus biennij à *Pragmat. statutum*, si altera ex partibus contractum reuocaret (sicuti de Deo diximus, qui post elapsum tempus homini promissum, illum denuò suum inimicum declararet) si deindè super illa, & eadem numero re iterum contraherent, nunquam contractus ille anterior reuiuisceret, ita, vt pacta, quæ ibi erant inita obseruanda essent (sicuti bona opera hominis reuiuiscunt) sed tantum ea obseruarentur, quæ in ultimo contractu essent apposta, ergo paritas peccatoris non obstabit, sed hæc dicta sunt ad confutandam eorū opinionem, qui ex alta speculatione adduxerunt in paritatem ea, quæ vel dubia censentur, vel falsa.

Quando ergo dicitur gratiam obtentam in forma specifica conualidare, quemcunque actum antecedentē nullum, intelligendum est, cum actus antecedentis reuocatio, & conualidatio dependet omninò ab eodem Principe, puta si Princeps antea in alicuius præiudicium gratiam Titio concessisset, quæ nulla, vt diximus, est, deindè obuians illius præiudicio, causa cognita, aliam denuò gratiam concederet, hæc dicitur denuò concedi, quia in forma specifica, & conualidare gratiam primam nullam, quæ ab eodem Principe emanauit; non sic discurrendum est in contractibus feudalibus, dum partium est contrahere, ac proindè Princeps earum officio non fungitur, & sic illas citare teneretur; vnde ad hoc euitandum dicendum est contractum ab initio validum esse, gratiamque in forma specifica obtentam operari, vt actus alioquin illicitus, licitus fiat.

Tandem *Dominus Staibanus* quæstionem hanc trutinans insurgit contra vltimum argumentum à nobis propositum, aitque *d. l. quod ab initio*, non procedere, quando superuenit causa confirmans, qualis est Regis assensus

in forma specifica obtentus; sed præterquamquod ex dictis non lædamur hac responsione, dico vterius causam hanc denuò superuenientem, vt confirmaret actum nullum, debere confirmare ex nunc, non ex tunc, vt alias de filiofamilias contrahente diximus; profectò nō potest confirmare ex nūc: quia non adest expressa partium ratificatio, quarum est contrahere, & consequentèr vel actus ex tūc deberet esse validus, vel si nullus, in sua nullitate confirmaretur.

Probatur octauo nostra sententia, quia idè fortassis contractus ab initio esset nullus (& est pulchra *Domini Staibani* animaduersio) quia, cum per contrahentis obitum requiratur nouus hæredis consensus ad hoc, vt præstari possit Regis assensus, si defuncti contractus validus fuisset, non requireretur nouus consensus, qui, quia requiritur, nullus fuit antecedens; sed hæc ratio me non stringit; nam ego, qui sto pro contractus validitate, non idè nouum hæredis consensum requiro, quia actus fuit nullus, sed quia, cum à 26 constitutione data sit potestas contrahentibus reuocandi contractus, & hæredibus non ratum habendi factum defunctorum vt illicitum, si poterant cōtrahentes contra factum proprium venire, multò fortius possunt ipsi hæredes, & sic, dum Regis gratia, vt supra fundauit, non conceditur in tertij præiudicium, meritò non datur assensus sine nouo hæredum consensu, vt, cum in forma specifica detur, præcedat causæ cognitio, & videatur, an hæres velit reuocare, quod noluit defunctus, quod si reuocauerit, locū non sibi vendicabit assensus; secūs verò ni reuocari, sed per expressam ratificationem ex nunc consensum nouum præstiterit; vnde nouus dicitur contractus; & ita intelligendam arbitror doctrinam illā inter feudistas inueteratā, Regis scilicèt assensum sine nouo hæredum consensu non habere, vbi figat pedes.

Hacque occasione desumpta, cum regu-

regularitèr in feudorum alienationibus soleat obligari hæredes, saluo Regio assensu intra legitima tempora obtinendo, si tempore intermedio decedat contrahens, dicerem non teneri hæredem nouum præstare consensum, dummodò regis assensus infra statutū tempus expediatur, cum non credam
 27 in dubium reuocari posse, quin feudi venditio sub conditione assensus impetrandi prohibita non sit, sed licita, valida, & subsistens. *Iacob. de Ardizon. in summa feudal. cap. 119. circa finem. Balb. in cap. 1. §. hoc quoque n. 18. & 19. de succ. feud. Aluarott. in cap. imperialem. num. 15. de prohib. feud. alien. de Ponte consil. 17. num. 21. & seq. vol. 2.* Vndè non potest alter ex contrahentibus à contractu resilire, altero
 28 inuito, sed vterque debet conditionis euentum expectare, vt *Gloss. communiter approbata in sit. de emp. & vend. in princ. vers. contrahitur. Affl. dec. 280. num. 3.* & in specie de alienatione feudi facta sub assensus conditione loquuntur, & sentiunt. *Luc. de Penn. in l. nulli 13. num. 1. circa fin. C. de feudal. partim. Affl. in cap. 1. quest. 21. num. 6. de prob. feud. alien. Carleual. de iudic. som. 2. disp. 23. num. 24.*

Probatur tamè nostra assertio quoad primam partem; nam idè postremò contractus nullus redderetur, quia ex verbis *constitutionis* eruitur huiusmodi contractum sine Regis assensu nullam habere firmitatem. Iam verò ex iisdem supra satis probauimus contractum nullum non esse. Quod autem *constitutio* dicet, eos nullam habere firmitatem, nil mirum; eo enim ipso, quo aliquid illicitum est, firmum in iure non dicitur, cum iura nostra ad illicita non extendantur; nec ex particula, *nullam*, deduci debet contractus esse inualidos; nam, cum malū
 29 ex singulis defectibus, bonum verò ex integra oriatur causa, hinc fit, cum huiusmodi contractus illiciti sint, non posse eos dici firmos, dum eam non habent integritatem, quæ ad bonum

constituendum requiritur. Quare ex defectu hoc simpliciter infirmi appellantur, exemplo peccatoris damnati, qui, licet multa bona opera patrarit, nihilominus ob vnum peccatum mortale illi gloria denegata est. Vndè & simpliciter malus appellatur. Sit quoque exemplum quodcunque compositum, quod vt simpliciter destructum nominetur, sat est, vt vna tantum pars illius destruat, licet aliæ supersint. Quod satis explicuit *Iustinianus in l. cū Syllanianum. C. ad Syllan. cū dixit. Nihil etenim actum esse credimus, dum aliquid addendum superest.* Quodque alijs verbis exponitur in *cap. nihil contra 16. causa 7. quest. 1. vbi. Quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleatur: ibique Gloss. verb. compleatur. varia huiuscemodi iura allegat.*

Nec præterea debemus efformare figmenta asserentes *dict. constitutionem* impropria verba fuisse loquutam, dum dixit, alienationes, & contractus hos nullam habere firmitatem, cum per *ly, alienationes*, non intellexerit veras, sed improprias, & nullas; etenim hoc gratis assereretur, quia igitur plurimis in locis constitutio propalat hæc verba, *alienationes, contractus, contrahentes, &c.* dicendum est eam voluisse loqui de veris, & proprijs contractibus, & alienationibus; cum alioquin appellandæ non essent alienationes, ex pulcherrimo *textu in l. alienatum de verb. signif. ibi. Alienatum non proprie dicitur, quod adhuc in dominio venditoris manet.* Dum igitur constitutio dicat contractus super rebus feudalibus nullam habere firmitatem, loquitur de veris, & non inualidis contractibus, cū pro hac explicatione vrgentes præsent rationes. Cæterum responsionem ad *Senatus Consulti Velleiani* paritatè, quæ fortassè adduci posset, silentio prætereundam arbitror, cum nullitas contractuum per mulieres initorum satis superque constet. Quod si dixeris etiam constare in iure nullitatem contractuum super feudalibus sine Regis assensu, dū

in commercio nostro non sunt, respondeo primò negando aduersariorum assumptum, feudalia scilicèt in commercio nostro non esse, cum contrarium fateatur. *Iserni. in const. violentias col. 4.* Secundo facilis est responsio deducta ex paritate contractus supèr re aliena, qui validus est, vt supra exposuimus, imò plus est considerare in contractu supèr re aliena, in qua nullum habemus dominium, quàm supèr rebus feudalibus, supèr quibus vtile dominium retinemus.

Cum ergo contractus ab initio supèr re feudali nullus non sit, deducitur euidentèr esse validum, sicque deuenio ad secundam nostræ assertionis partem comprobandam; nam idèò fortassè validus non esset, quia deberet suspensus remanere; sed cur hoc? deficitne aliquid requisitum essentialè? si deficit, ergo nullus est, si secùs, ergo validus. Equidèm erubesco de hac re verba facere, cum superfluum censeam probare, quæ ex se ipsis huc vsq; probata sunt; Quoniam verò hæc est doctrina *Camerarij* (qui vtinam philosophiæ non parentasset) *in cap. imperialem*, ne cæteros illa deinceps decipiat, liceat eius errorem ad euidentiam demonstrare.

30 Dicit *Camerarius* contractum non esse omninò nullum, sed manere inpendenti, donè assensus impetretur. Hæc assertio, salua eius pace, absque fundamento est; nam contractus nullus nil aliud sonat, quàm contractum non esse, sicuti dicimus, *nox est, erga non dies*. Si igitur ab initio contractus non est nullus, ergo adest, cum interesse, & non esse non detur medium; si adest contractus, quæstio iam absoluitur; tota enim difficultas est, an verè ille sit. De hoc nulli dubium. Equidèm non credo *Camerarium* voluisse contractum nullum esse quid positium, sicuti quandoque à multis ex rusticis apprehenduntur tenebræ, cæteræque priuationes; sed contractum esse quidèdè validum ab initio, at eius effectû

exequutionemque manere inpendenti vsque ad Regis assensum, quod nos vltro concedimus, dùm, cum ex defectu Regis assensus contractus fuerit illicitus, quotiescunque deindè ille aduenit, eius defectus purgatur, & licitus fit; vndè exequutio non impeditur. Hæc sunt, quæ pro tam implicata quæstione nouitèr aduertenda sum arbitratus gratia disputandi. Cæterum, an difficultatem patiatur? consulite *Dominum Staibanum loc. cit.* qui ad eam decidendam oculatos vult iudices, vt veritatem indagent, eosque hortatur, vt diligentèr ea, quæ decisuri sunt, aduertant iuribus tantùm, non luxu, cæterisque illecebris ducti. Quod an difficile sit, an verò facilè? neminem latet. Quare ego quoque ad integerrimorû iudicum solatium, & iniquissimorum, corruptorumque correctionem nonnulla hic apponere iudicum facta, & illustrium virorum dicta censui. Narrat ergo *Hyppius in monitis*, à *Leone Armeno Imperatore* certiorato de iustitia, non administrata ab eius iudice pro quodam egeno, cuius vxor in concubinam à Senatore detinebatur, fuisse, & iudicem dignitate, & Senatorem vita spoliatum. Nec minùs narratu dignum est, quod ex *Nicephor. Calist. lib. 3. Eccles. hist. cap. 23.* colligitur, vbi *Traianus Imperator* adèò iustitiam dilexit, vt vrbis præfecto strictum enses in omnium conspectu dederit, dixeritque Cape ferrum hoc; & si quidèdè rectè imperium gesserò pro me, sin alitèr contra me hoc vtere. Minùs quoque deferendum arbitror quod, teste *Laetio*, in iustitiæ intuitum egit *Pistacus Mitileneus*, qui, cum de agri possessione litem agerèt *Mitilenei* cum *Atheniensibus*, electus iudex, quamuis *Mitileneus* pro *Atheniensibus* pronunciauit. Quamobrem *Mitilenei* illum Principè crearunt, cum iustum agnoscerent. Vndè mirum nò est si scilicetatus *Agesilaus*, *Plutarc. in Lacon.* referente, vtra virtus esset præstantior, fortitudo, an iustitia? responderit, fortitudinis nullum esse vsum,

vsum, nisi adsit iustitia; quod si omnes essent iusti, nihil opus fore fortitudine, nil, inquam, mirum, si *Leo Eurycratidis* filius cuidam percontanti in quam urbe tutus viuere posset, responsum dederit, vbi iustitia vigeret; quare
 32 illa remota, regna non sunt, nisi magna latrocinia *S. August. lib. 2. de Ciuit. Dei*, & è contra Regna illa, quæ eam amplexantur, omnes virtutum species vno iustitiæ nomine possident. *S. Hieronymus ad Demetriad. tom. 9.* cum videatur hæc esse omnium virtutum Domina, & Regina, neque *Hesperus*, neque *Lucifer* tantam sui excitent admirationem. *Arist. lib. 5. Ethic. c. 1.* Ecquis
 34 ergo tam cæcutiens eam negliget, si *pax est populorum, patria tutamen, gentis munimentum, gaudium hominum, pauperum solacium, hereditas filiorum, & sibi met ipsis spes futura beatitudinis.* *S. Cyprian. lib. de duodecim abusis.* Vnde cum ea vnique suum tribuat, alienum non vendicet, vtilitatem propriam negligat, & communem æquitatem custodiat ex *S. Ambrosio lib. 1. de off. ca-*
 35 ueant iudices eam præ oculis habere, sciantque *Thebanis* magistratuum statuas sine manibus formari solitas, Principum vero clausis oculis, vt ostenderent iustitiam incorruptam præferre, nec pretio, vel precibus, aut voluptati vlli cadere, Hæc dicta sunt ad comprobanda, quæ eximia animi integritate profert *Dominus Stasban. loc. cit.* Cæterum non negauerim hæc ad nostram quætionem non pertinere.

SVMMARIVM.

- 1 **Q**uestionis utilitas.
- 2 **A**dversariorum opinio probatur politicis argumentis.
- 3 **D**octrina *Macchiauelli* impia est.
- 4 **P**robatur secundo rationibus desumptis à iure communi.
- 5 **F**istula, canales, &c. domus cedunt.
- 6 **S**eruitutes fundum sequuntur.
- 7 **A**edificium, per quod fistulis aqua ducitur fundo cedit.

- 8 **S**icuti & iter aqua.
- 9 **M**eliorationes solo cedunt.
- 10 **A**ppellatione civitatis veniunt suburbia.
- 11 **L**egata domo, videtur legata insula ibi contigua.
- 12 **E**t legatis adibus, videntur legata adificia, qua supra solum earum sunt.
- 13 **L**egato fundo, debetur quod postea adiectum est.
- 14 **A**ccessorium sequitur naturam principalis.
- 15 **Q**uando appellatione fundi veniant pascua?
- 16 **P**robatur tertio aduersantium opinio rationibus desumptis è libris feudorum.
- 17 **M**obilia deputata ad vsum feudi partes feudi dicuntur.
- 18 **A**ddita feudo tanquam indivisibilia feudo cedunt, sed quomodo? vide num. 30.
- 19 **P**robatur postremo decif. Sacri Consilij.
- 20 **R**efertur alia sententia in iure firmissima.
- 21 **D**iluuntur politica aduersariorum argumenta.
- 22 **O**mnia ad Principem suendum afferuntur.
- 23 **G**loria Principis subditos est habere ditissimos.
- 24 **I**mpia *Macchiauelli* doctrina locum potius haberet, stante aduersariorum sententia.
- 25 **P**rinceps tenetur summum Bonum imitari.
- 26 **D**iluuntur secundo argumenta fundata in iure communi caesareo.
- 27 **Q**uandonam accessorium dicatur sequi principalis naturam?
- 28 **S**oluuntur argumenta deducta è libris feudorum.
- 29 **N**on valet argumentum, pars feudi est, ergo feudalis, loquendo in mobilibus.
- 30 **I**ndivisibilia tunc cedunt feudo; quando vt seruitutes habentur.
- 31 **E**xaminantur duo puncta ad quætionis facilitatem.
- 32 **Q**uid importet aliquid non subsistere per se?

- 33 Et quid rem posse per se subsistere?
 34 An Dominus teneatur soluere pretium earum rerum, qua per se subsistere nequeunt?
 35 Refertur prima sententia super dubio.
 36 Construens adificium super solo alieno scienter non potest repetere pretium.
 37 Refertur alia sententia.
 38 Construens adificium super solo feudali scienter potest pretium repetere.
 39 Refertur tertia sententia.
 40 Intellectus ad cap. 1. §. si vassallus. hic finitur lex, &c.
 41 Explicatur decisio relata à Gizzarello, & concordatur dictis Regentis Moles.

QVÆSTIO XXII.

An addita feudo censenda sint feudalia, & quando loco meliorationum habeantur? ad cap. 1. §. è contrario, de inuest. de re alien. fact. dilucidationem.

Huius quæstionis utilitas in eo potissimum consistit; nam si addita fundo feudali feudalia non sunt, cum de Longobardorum iure succedunt hæredes, addita extraneis institutis acquiruntur; sin autem Francorum, ijs secundo geniti gaudent, alijque extranei instituti. Quare si feudalia sint, primogenitis tantum, vel ijs, ad quos successio spectat, acquiruntur.

2. Primò igitur suaderi videtur, addita fundo feudali à feudatario feudalia esse, rationibus politicis; etenim cum Principis interfit sub eius tantum imperio feudum esse, sicuti sub vno gubernatore vna subest nauis. *Lyps. in lib. 2. polit. cap. 2.* Si illa feudalia non essent, vnum corpus duplici directo dominio subesset, Principis scilicet, & cuiuslibet alius extranei hæredis. Quinimò quandoque eueniret, vt maius, quàm ipse Dominus dominium haberet extraneus ex rebus ibi additis. Vnde derisorium censeretur illud Principis. Et tandèm is difficillimè vtilem sub se reperiret dominum, qui in ipso feudo alium se ditiozem, nec dominum directum agnoscentem inspice-

ret, Quæ quàm absurda sint, politico- rum est aduertere; Nec huiusmodi argumenta dilui possunt ex eo, quia absurdis hisce facillè obuiarent Principes, si ijs earum rerum ibi additarum pretium soluerent; etenim & vbinam eorum augmenta, si barones hæc præuidentes, feuda continuò diminuendo, vel saltèm illa non meliorando ad directi Domini beneficium, ea adderent, quæ Principes ex noua meliorationis solutione redderent inopes? Vbi nam vera primogenitorum legitima, quæ per feudistas omnes feudum est, si vltra vitam, & militiam secundogenitis debitam, vt ijs pretium soluerent, quandoque vel feudum vendere cogentur, & naturam accusando, quâuis primogeniti, secundorum induerent conditionem? Iam locum haberent, quæ infamis politico- rum Princeps Machiavellus voluit, interesse scilicet Reipubl. nè ciues diuitijs augeantur, dum ille tutum Principum præsidium non amorem, sed metum agnoscebat, vt sceloste illud proclama propalaret, oderint dum metuant *Suet. in eius vita.* Quod eruditè improbavit *V. I. D. Dominus Dominicus de Rubcis ex primarijs in Vrbe Neapolit. causarum patronis in quadam sua oratione pro Barone Michaele de Petris mox typis tradenda.* vbi perspicua

spicua Methodo difficillimum articulū in materia de feudis dilucidat, resoluitque. Hæc, inquam, locum sibi vendicarent, cum miserimi Baronum heredes, ut pretium soluerent, inopes redderentur, & non iniuria fateri possent, Principes hoc pati, ut impiam Macchiauelli doctrinam sectentur, nec sinant familiarum dignitatē diuitijs augeri. Quod quàm impium sit, ipsimet aduertant Principes, qui eorum seruitijs belli, pacisue tempore uti nequirēt, dum eos opibus destitutos agnoscerēt. Neque dicat quisquis sit, rarò accidere, addita eò vberima esse, ut primogenitos feudo, opibusue spolient; cum ex ijs, quæ hucusque diximus, palam sit. Quin imò præberetur Baronibus subditos vexandi, ab eisque illicita extorquendi occasio. Vnde aptius esset eos iurisdictione priuari, ne cum alterius iactura locupletarentur. Quare ad tot euitanda, ut quisque sua sorte gaudeat, dicendum proculdubio est, addita feudo feudalia esse.

4 Quod secundò suaderetur rationibus à iure communi Cæsareo desumptis. Et primò sese offert responsū *Vlpiani in l. Iulianus §. fin. ff. de act. emp. & v. d. ibi. Aedibus distractis, vel legatis, ea esse adium solemus dicere, quæ quasi pars adium, vel propter ades habentur, ut puta putealia*. Igitur si, legato, vel vendito fundo, veniunt omnia, quæ sunt propter fundum, cum quis succedit in feudo, succedit etiā in omnibus, quæ sūt propter feudum, sed propter feudū sunt addita feudo, ergo in illis etiam succedere debet. Vnde in quinque legibus sequentibus omnia, quæ in venditione veniunt, enumerantur. *ibi. Idest quod puteus operitur, fundus, labra salientes fistula quoque, quæ salientibus funguntur, quamuis (notate) longe excurrant extra adificium, item canales, &c. non magis, quàm pulli, aut cetera animalia, quæ in fundo sunt*. Aliaque, quæ non breui calamo ibi apponuntur. Quid ergo mirum, si addita feudo feudi naturam assumant, dum, quæ in fundo sūt,

eius naturam induunt?

5 Secundò cur meliorationes factæ in feudo non debent illi cedere, si fistulæ & canales cedunt domui? Quod patet ex *l. si venditor in fin. ff. eod. ibi. Non ne propius est, ut inserta, & inclusa adificio partem eius existimemus esse?* Cur ergo, inquam, aptius non est, ut inserta, & inclusa feudo partem eius existimemus?

6 Tertiò, si aquæ ductus, cæteraque iura realia, modò domui meæ competent, licet nihil expresserim, emptori acquiruntur. ex *l. si aqua ductus, ff. de contrah. empt. ibi. Si aqua ductus debeatur pradio, & ius aqua transit ad emptorem, etiam si nihil dictum sit, sicut & ipsa fistula, per quas aqua ducitur*. Congruenter dicimus bona addita feudo acquirenti feudū acquiri, quamuis de ijs nulla fiat mentio. Et ne ampliùs vlli dubio locus esse queat, liceat:

Quartò recensere aurea verba *textus in l. fistulas, ff. eod. ibi. Fistulas emptori accessuras in lege dictum erat, quarebatur, an castellum, ex quo fistulis aqua duceretur, accederet?* Respondi apparere id actum esse, ut id quoque accederet, licet scriptura non contineretur.

7 Quantò fortius ergo dicendū est in casu nostro, vbi cederent feudo melioramenta, & cætera addita ipsimet feudo?

Quintò colligitur ex *tex. in l. qui fundum §. 1. ff. de contrah. empt. ibi. In lege fundi aquam accessuram dixit, quarebatur an etiam iter aqua accessisset?* Respondi sibi videri id actū esse, & imò iter quoque venditorem tradere oportere.

8 Quæ verba latè hanc sententiam confirmant.

9 Sextò nouum non est meliorationes solo cedere. *l. si quis sciens l. 3. l. redemptores, ff. de rei vend.* igitur etiam meliorationes feudi illi cedere debent.

Septimò probatur ex *l. testatrix §. fin. ff. si seruis. vendic. ibi. Quare an in venditione etiam ius illud sequutū sit pradia, cum eius voluntatis venditores fuerāt, ut & hoc alienarent?* Respondi id obseruandū, quod actū inter contrahentes esse; sed

sed si volūtas contrahentiū manifesta nō sit (notate) & hoc ius ad emptores transferre. Item quaro, an cum pars illorū priorū fundorum legato ad aliquem transmissa sit, aliquid iuris secum huius compascui traxerit? Respondi enim id quoque ius fundi, qui legatus esset, videretur, id quoque cessurū legatario. Quid ergo pro hac sententia dubitandum restat?

Octavo suadetur paritate casus l. uxorem §. legatus at. ff. de legat. 3. ibi. Legaverat per fideicommissum ita. Quicquid in patria Gadibus possideo. Quasitum est, an si quam suburbanam adiacentem possessionem haberet, hac quoque ex causa fideicommissi Manio debeatur? Respondit posse ad hanc quoque verborum significationem extendi. Cum ergo non solum debeantur quæ in ciuitate is possidebat, Sed etiā in suburbij ex eo, quia etiam suburbia veniunt sub nomine ciuitatis, cur appellatione feudi venire nequeunt quæ in feudo continentur?

Nono paritate tex. in l. pradijs §. balneas, ff. eod. ibi. Qui domum possidebat, hortum vicinum adibus comparauit, ac postea domum legauit. Si hortum domus causa comparauit, ut amariorem domum, ac salubriorem possideret, aditumque in eum per domum habuit, & adium hortus additamentum fuit, domus legato cōtinetur, Appellatione domus insulam quoque iunctam domui videri legatam, si uno pretio, cum domo comparata fuisset, & vtriusque pensiones similiter acceptolatas rationibus ostenderetur.

Decimo paritate tex. in l. si cui ades 30. ff. eod. ibi. Si cui ades legata sit, is omne habeat id adificium, quod supra solum earum adium erit. Ergo à pari, cui debetur feudum, debebitur omne id, quod supra feudum erit.

Decimo primo clarissime suadetur ex euidenti paritate tex. in l. cum fundus, ff. de legat. 2. ibi. Cum fundus nominatim legatus est: si quid ei post testamentum factum adiectum sit, id quoque legato cedit, etiam si illa verba adiecta non sint, qui meus erit, si modo testator eam partem non separatim possedit, sed vniuersitati prioris

fundi adiunxit. Cur ergo àfferendum non erit etiam addita feudo cedere in feudi beneficium? certè disparitatē reperire non est.

14. Decimo secundo probatur, quia accessorium sequitur sui principalis naturam l. si quando cum concordant: C. de bon. vacant. lib. 10. Sed quæ adduntur feudis ex eo, quod illis accedunt, accessoria dicuntur, igitur sequuntur naturam principalis. Profecto principalis fundus feudalis est, ergo & ea, quæ ibi adduntur, feudalia erunt.

Decimo tertio ex l. Seia §. Tyranna, ff. de fund. instr. vel instr. leg. ibi. Tyranna sorori meae fundum meum Gracianum cum stabulo, & instrumento rustico omni re linquo. Quæritur an fundi appellatione etiam pascua, quæ ad eum simul cum fundo perueniunt, & quæ semper in vrbibus huius possessionis habuerat, legato cederēt? Respondi, si prout fundo Graciano ita coniunxisset, ut sub vna fundi appellatione haberentur, ea quoque deberi. Sed quæ sunt addita fundo feudali sub vna fundi appellatione veniunt, ergo cum feudo debentur; igitur feudalia sunt.

Decimo quarto confirmatur hæc sententia ex ijs, quæ refert Vlpianus in l. quasitum, ff. eod. ibi. Quasitum est an frumentum, quod cibarijs cultorum paratum foret, instrumento cederet? plurimis non placet, quia consumeretur: quippe instrumentum est apparatus rerum diuisius mansuratum, sine quibus exerceri possessio nequiret. Accedit eo, quod cibaria victus magis, quam colendi causa pararentur. Sed ego puto & frumentum, & vinum ad cibaria paratum instrumento contineri. Videat ergo qui vult an hæc sententia vera sit, dum huiusmodi ratio à fortiori militat in casu nostro.

16. Suadetur tertio rationibus desumptis è libris feudorum, ceterisque feudistarum dictis, & primo ex cap. 1. §. de contrario. de inuest. de re alien. fact. vbi, postquam cap. loquutum fuit de prædio extra feudum, hæc ait Si verò per se non possit subsistere, ut seruitus, plerisque placet feudo accedere, & sicut partem feudi

dis-

disponendam esse; meliorem namq; (nota-
te) conditione feudi facere potest, deterio-
rem vero sine Domini voluntate, vel co-
rum agratorum, ad quos per successione

directum, vel utilem solvere pretium
meliorationum. Antequam verò hãc
vt veram amplectamur, liceat alterius
21 argumenta solvere. Primò igitur fun-
dabatur in politico discursu, qui, vt cõ-
sideranti patebit, veram destruit poli-
ticam. Etenim quamvis Principis in-
ter sit sub eius tantum imperio esse feu-
dum, hoc intelligi debet de directo do-
minio supèr illo, quod quim, eius sit
nulli dubium. Et quamvis supèr addi-
tis extraneus directo frueretur domi-
nio, parum referret, dum illa per me
feudalia non essent; & sic non subesse
directo Principis dominio quid obest?
An non allodialia directo nostro Do-
minio subsunt? An non quæcunque
ea sint ad Principis beneficium asseruã-
tur? an non denique omnia Principi
22 supponuntur? Quid ergo oberit, si
eius subditi vberiora, quam ipse, supèr
eodem feudo possideant? Etenim non
indè sequeretur Dominum directum mi-
nus habere dominium, cum maius do-
minium sine redditibus benè confide-
rari queat, vt per omnes feudistas, si-
cuti quoque hæreditas sine bonis. Cæ-
terum quod in feudo ditior directo
vtiliùe domino reperitur, nouum non
est; hæc namq; eius gloria, subditos hæ-
23 bere ditissimos; nec, vt aiunt, Princi-
pes inopes redderentur ob melioratio-
num solutionem, sed potius ditiores
euaderent, cum feudum ditius agno-
scerent; neque primogenitorum legitima
auferretur, dum ij integrum possideret,
feudum, quod vendere non cogerentur,
cum absq; meliorationum solutione
illas secundo genitis acquiri palam
sit, quarum pretium si soluere vellent, nõ
24 crederem ad plus eos teneri, quam ip-
se redderent. Vndè locum non habe-
ret infame Macchiauelli proloquium,
quod vigeret fortassè, si feudalia præ-
ferrent addita feudo. Etenim pau-
perrimi secundogeniti non solum feu-
dis, sed bonis acquisitijs spoliati, ipsi
naturam non accusarent, quæ æquè
omnes commendauit, sed Principes
qui vt primogenitos ad sidera vsq; eue-
herent

Secundò ex ijs, quæ asserit Doctis-
simus Isernia in cap. 1. S. si verò vers. quid
17 de mobilibus. tit. de pac. ten. ibi. Quid de
mobilibus in feudo inuentis non deputatis
ad perpetuum usum feudi illa sunt pars
feudi. C. de verb. sign. l. 2. Vndè, si peritissi-
mo huic viro credimus, dum mobilia
vt partes feudi feudalia sunt, quantò
fortius immobilia addita feudo?

18 Tertiò ex ijs, quæ idem asserit in d.
cap. 1. S. è contrario, vbi addita feudo
tanquam indiuisibilia illi cedunt. Igi-
tur de hac sententia non amplius dubi-
tandum videtur, dum tanti Doctoris
authoritate fulcitur. Cui accedant Bald.
in l. bene, ff. de const. princ. vbi Iason, Fa-
lin. in cap. causam qua extr. de rescript.
Imol. in cap. dilect. de donat. Aluar. in c.
1. de cap. qui cur. vend. Ange. in l. 2. C. de
verb. sign. Alex. conf. 114. Bart. in l. 1. ff.
de usu, & usufr. leg. Bald. in cap. 1. S. si
quis de manso. de controuerf. inuest. Surd.
conf. 131. n. 49. post Suzar. Iacobin. Boss. &
Roland. Rouit. in rubr. de feud. n. 2. Cur.
iam. conf. 184. Paris conf. 27. n. 54. vol. 1.
Crauet. conf. 54. n. 9. Ruin. conf. 39. Came-
rar. ex d. S. è contrario. de inuest. de re
alien. fact. cæterique, quos referre tæ-
det.

19 Suadetur tandè hęc sententia ex
S. C. decis. relata à Gizzarell. decis. 32.
Vndè dubium non est, quia, cum ful-
cita sit politicis rationibus, cæterisque
desumptis à iure communi Cæsareo,
& feudali, autoritatibus, nec non S.
C. decis. firmissima in iure habenda
sit.

Hęc sunt, quæ pro prima sententia
20 adduci posse sum arbitratus. Et qui-
dè quàm falsa sint, patet ex contra-
ria opinione, quæ vult addita feudo
feudalia non esse, si per se subsistere
possunt, esse vero feudalia, si secus; ast
in hoc secundo casu teneri Dominum

herent, secundogenitos tanquam longè inferiores inopes redderent. Quin, imò de acquisitijs testari nemo posset; sicque ijs contra ius omne libertas auferretur, si in eorū posse non essent. Undè in Barones tanquam in brutos pro-

35 rumpere possemus. *Sic vos non vobis fertis aratra boves.* Cum igitur Princeps teneatur summum imitari Bonum, *Imperialis C. de nuptijs*, debet se erga subditos omnes piissimum gerere, vt diuinam imitetur prouidentiam *ad tex. in S. inaque Deo Aush. vt iud. sint quoq; suffr.* ac proinde omnibus quod suū est impartiri iuxta iustissimam *Iustiniani* mentem, vt inter primò, & secundogenitos veram firmet pacem, quare recè fere iuuat verba *Summi Pontificis in proam. lib. 6. decretal. Noctesque transiunt infomes, & illas sub aequalitate diuinum transeuntes, vt subiecti sub omni quietitudine viuant.* Quod quidem aliter se haberet, si Princeps etiam acquisitijs primogenitorum esse vellet; & tandem quinam feuda delicijs, diuitijsque auget, si ex succedentium defectu meliorationes illas ad Fiscum, nec ad consanguineos, ceterosque affines deuoluturas agnosceret? ex quibus satis superque dirutum apparet politicum aduerfariorum fundamentum.

36 Fundabatur secundò iuridicis argumentis è iure communi Cæsareo desumptis; sed illa minùs obstant. Non primum; nam vendito fundo, veniunt ea, quæ sunt partes fundi, vel propter fundum. *l. Iulianus S. fin. ff. de act. emp. & vend. ibi. Ea esse adiura solemus dicere, quæ quasi pars adiurum, vel propter ades habentur, vt pura putealia.* Sed nos ea, quæ sunt addita feudo, modò per se subsistant, partes feudi non appellamus.

Minùs obstat secundum desumptum ex *l. si venditor ff. eod.* nam fistulæ, et canales per se subsistere non possunt. Quid mirum, si domui cedant? Et nos hoc quoque concedimus in feudis, in quibus si fistulæ, & canales sunt, per quos ad feudum aqua trahatur, feudo

cedunt, quamuis pretium debeat, vt dicemus.

Non obstat tertium deductum ex *l. si aqua ductus, ff. de contrah. empt. cum seruitutes feudo acquiri concedamus.* Neque officit *tex. in l. fistulas, ff. eod.* cum ædificium illud ideo debeat, quia ex illo fistulis aqua ducitur. *ibi. Ex quo fistulis aqua duceretur. Undè per se stare non videtur.* Parem quoq; sortitur solutionem *l. qui fundum S. r. vbi de itinere dicitur;* quod nos vltro damus.

Neque officit meliorationes solo cedere, cum nouū non sit illarum pretiū deberi, *Castrens. in l. ex duobus 28. nu. 2. ff. de negotijs gestis.* Facilis est quoq; responsio ad *l. testatrix S. fin. cum ibi talem fuisse testatrix mentem appareat.*

Nec in nos facit *l. uxorem S. legauerat, ff. de leg. 3. cū ex dispositis in iure, appellatione ciuitatis veniant suburbia, sed appellatione feudaliū non veniunt allodialia, qualia sunt addita feudo, cū contrarium hucusq; probatum non sit.* Sicuti nec obstat *l. pradijs S. balneas, ff. eod.* cum casus ibi sit de domo empta, simul cum insula. *ibi. Appellatione domus insulam quoque iam etiam domui videri legatam, si uno pretia cum domo comparata fuisset, & utriusq; pensiones similiter acceptolatas rationibus ostenderetur.* An hoc militer in additis feudo, quæ tempore feudi obtenti non erant, videant quæ rationis vsu non carent.

Neq; obstat paritas *tex. in d. l. si eub ades;* nam ædificiū, & ades ibi eiusdem naturæ sunt; secùs verò addita feudo, & feudū. Undè non sicut illa venire hæc debent, ni fortasse velimus dicere ibi apparere talem fuisse testatoris mentem. Quam responsonem sortitur *l. cū fundus, ff. de leg. 2. vbi quoque per non reuocationem testamenti videtur testator tacitè voluisse legararij esse partem fundo additam.*

27 Regulam verò illam, quæ per omnium ora volitat, accessorium scilicet sequi sui principalis naturam, explicet *Bart. in l. si ita stipulatus oppos. 12. ff. de verb. obl. Bald. in l. non dubium C. de leg. Luc.*

Luc. de Penn. in l. agros C. de fund. lim. lib. 11. Hippol. in singular. 17. vbi multa allegat, Zaxsus in l. qui autem 5. notab. ff. de pruil. cred. alijque dicentes non militare regulam hanc, cum diuersa militat ratio. explicet Roman. in l. possideri sub nu. 8. ff. de acq. poss. & dicat accessorium nõ sequi rem venditam, cum potest ab illa esse separatum. Confirmet Innocent. in cap. ad sedem do test. spol. verbo hospitali. asserens in vditione ea comprehendì, quæ secundum ipsius rei naturam comprehenduntur, & idem ipse tandem concludat in cap. ex liseris de iur. patr. in venditione feudi ea tantum venire vt accessoriz., quæ inseparabiliter rei vditione accedunt, non quæ penitus alterius naturæ sunt.

Quæ dicta optimè soluunt ea, quæ obijciebatur ex *l. Scia §. Tyranna, & l. quaesitum, ff. de fund. instruct.* Vndè, solutis iam aduersariorum argumentis in iure communi Cæsareo fundatis, reliquum est, vt videamus an obstent quæ ex libris feudorum, cæterorumq; Feudistarum dictis deducuntur.

28 Obijcitur *cap. 1. §. è contrario de inuest. de re alien. fact.* sed non eolunodo, quo dispositum reperitur; Vndè liceat & nos ea, quæ ibi scripta sunt, ad verbum rescribere. *E contrario autem si quid feudo à vassallo additum sit, siquid è tale adiectum sit, quod per se subsistere possit, id est vt per se censetur vti pradium, id non accrescit feudo. Si verò per se non possit subsistere, vt seruitus, plerisque placeat feudo accedere, & sicut partem feudi disponendam esse; meliorem namq; conditionem feudi facere potest; deteriore vtrò sine Domini voluntate, vel eorum agnatorum, ad quos per successionem pertinet, facere non potest.* Hæc ibi. & credo quidem nostram sententiam nullam posse pati controuersiam. Vndè quicquid sit dispositum per cætera iura cõmunia Cæsarea, quæ hucusq; soluimus, & declarauimus, certum est de iure feudorum nostram assertionem euidentem esse, quam, omni hæsitatione remota, amplexatus est *Doctissimus Isernia super d. §. è contrario,*

Quoniã verò obijciebatur Idè Doctor in *cap. 1. de pace ten.* ex eo, quod dixerit mobilia esse feudi partem, non credo *Iserniam* inter feudistas optimũ hac vice errasse in regula tam vulgari, quæ vult, mobilia non esse feudalia ex *cap. sciendum, de feudi cognitione. ibi. Sciendum est autem feudum, seu beneficium nõ nisi in rebus soli, aut solo coherentibus, aut in ijs, quæ inter immobilia connumerantur, posse consistere.* Quinimò *Isernia* ipse in *proamio constitutionum col. 24. nu.*

30. sic ait: *Item naues, & res mobiles non possunt dari in feudum.* Igitur cum ipse dixit mobilia esse feudi partem, noluit esse feudalia, sed ad vsum feudi constituta, prout optimè explicat *Nard. Liprul. ad Isern. in d. cap. 1.*

30 *vers. sunt.* Dicebatur præterea illum dixisse in *d. §. è contrario* addita feudo tanquam indiuisibilia cedere feudo. Sed quis hoc negat, dum loquitur de seruitutibus? Ibi aut *coheret, & separari non potest, vbi seruitutem acquisiuit pradio feudali, quod non consistit nisi in habere pradium, ff. de seruis. leg. l. si. & hic in Glos. soluet tamen pretium, sicut & meliorationum suarum perpetuo.* Poterat ne *Isernia* aptius loqui ad meam sententiam conualidandam? Vndè auctores ab aduersarijs adducti, vel loquuntur, cum in dubio est, an illa bona, quæ in feudo reperiuntur, fuerint addita, an verò ab initio in feudum data, vel loquuntur, cum addita feudo per se subsistere non possunt, vt colligent lectores, qui attentè eorũ dicta perlegent.

Fundabantur tandem aduersarij in *decis. S. C. relata per Gizzarell.* sed de hac postremo loco, vbi videbimus an ea obsit. Interim duo debemus examinare, quæ ad hanc quæstionem absoluedam necessaria redduntur; Primum, quomodo explicari debeant addita, quæ per se subsistere, vel non subsistere possunt. Alterum, an de ijs, quæ per se subsistere non possunt, teneatur Dominus soluere pretium.

31 Et profectò, vt à primo breuiter expediam, non credo, ly *per se subsistere*

stero, intelligendum esse fundum, qui contiguus feudo esset, nec inter bona feudalia, ut videtur sensisse Gizzarell. d. decif. nam hoc in casu nulli dubium, Vndè cum d. cap. 1. §. è contrario tradat exempla seruitutis, & prædij,

- 32 Dico primò, rem in nostra questione intelligi non subsistere per se, cum ea addita esset non ad baronis delicias, & utilitates tantum, sed ad feudum meliorandum, muniendumue. Et ut ad dictum hoc explicandum nonnulla tradamus exempla, relictis seruitutū generibus, quæ quot sint, satis superque quisque in secundo institutionum libro edoctus est, liceat in medium asserere arbores, fontes, castra facta ad feuda munienda, quæ omnia quidem videntur per se non posse subsistere absque eo scilicet, quod ad feudum ut feudum relationem dicant. Etenim fontes, & arbores ideo additæ sunt, ut subditis aliqua præbeatur commoditas, & feudum vberius reddatur. Quod pater ex verb. dicit. cap. vbi. *Meliorē namq; conditionem feudi facere potest, deteriore vero sine Domini voluntate, vel eorū agnatorum, ad quos per successionem pertinet, facere non potest.* Cū igitur hæc videantur melioramenta, non dubito quin solo cedant.

- 33 Dico secundo, rem per se subsistere illam intelligi, quæ non ad meliorandum, feudumq; muniendum addita est, sed ad delicias, & utilitates tantum baronis, puta si ille vineam, domum, syluam, hortumq; integrum construxisset; Etenim hoc in casu nulli dubium est, quin omnia hæc considerari possint sine relatione ad feudum, & subditorum utilitatem, sed ad proprias baronis delicias, propriumq; iuuamen. Vndè, quia in rigore melioramenta dici nequeunt ex eo, quia feudum ut feudum non videtur melioratum, certum est ea iam solo cedere? Ad quod confirmandum iuvat quoque iterum d. cap. 1. §. è contrario verba repetere; *E contrario autem si quid feudo à vassallo additum sit, siquidem tale adiectum sit,*

quod per se subsistere possit, id est (notate ut per se censetur ut prædium, id non accrescit feudo. Ex quibus sic probatis eruitur nimis oculos debere præferre iudices, qui decisuri sunt an aliquod feudo additum feudale sit. Quod profectò nonnullis in casibus decidi non poterit, nisi ipsimet ad proprium locum accedant, visuri nempe, an castrum illud; domus, &c. constructa sint ad feudum muniendum, an autem ad proprias baronis delicias, visuri, inquam, an sylva, hortus, cæteraq; huiuscemodi sint addita, ut feudum melioretur, prout casus esset, cum additæ essent arbores alicui sylvæ, vel orto feudali (tunc enim illæ tanquam melioramenta feudi, ut feudi essent habendæ) an verò ut propria utilitas, deliciaeque augeantur? Quod si rem primò modo se habentem repererint, feudale arbitrentur; secus si altero.

- 34 Reliquum est, ut ad secundum dubium deueniamus. Et quidem super hoc triplex poterit esse sententia. Quarum prima est non teneri dominum solvere pretium earum rerum, quæ & si additæ feudales sunt; Etenim in iure nouum non est, eum, qui scienter in solo alieno ædificium construit, ædificium amittere, nec posse pretium repetere. Sunt iura satis vulgata in S. ceris illud §. cum autem. instit. de rer. diuis. l. adeo §. ex diuerso. ff. de acq. rer. dom. l. si autem §. in rem positam, ff. de rei vendic. cum concord. Ex quibus deducitur quoque deberi pretium, si ex ignorantia ibi aliquis ædificasset. Cum igitur feudatarius non ex ignorantia deceptus sit in feudo ædificium construendo, sedum ignorare non debebat; ipso mortuo absque legitimis hæredibus, ad quos feudi successio spectabat, feudum Domino directo acquiri, dicendum est deperdere etiam expensas ibi factas.
- 37 Alia sententia esse poterit, Dominum teneri vel pretium reddere earum meliorationum, vel pati, ut ædificium destruat; nam dominus non debet cum alterius iactura locupletari; & quamuis

38 *ex iuribus* supra relatis construens ædificium in alieno solo scienter, pretium repetere nequeat, accidit hoc cum ædificium pro illo temporis intervallo non est in posse ædificantis. Quod aliter dicendum est de feudatario, apud quem est vtile feudi dominium. Quam sententiam videtur tenere *Bald. in Auth. excipitur. C. de bonis qua lib. Iason in l. 2. C. de iur. emph. qui allegant cap. 1. §. si vassallus. tit. hic finitur lex. ibi. Si vassallus in feudo aliquod ædificium fecerit, vel ipsam sua pecunia melioraverit, & contingerit postea ut vassallus sine filio mafculo decedat. dominus aut patiatur ædificium auferri, aut soluat pretium meliorationum. Idem dico si pretio servitutis fundo acquirat, &c.* Ex quibus verbis neminem latet, hanc sententiam in iura firmissimam reddi.

39 Tertia denique poterit esse, Dominum teneri omnino reddere pretium meliorationum, nec pati, ut ædificium diruatur; Nam *d. §. si vassallus* loquitur tantum, cum ædificium posset integrè separari à feudo, puta, si ligneum esset, quia tunc militaret huiusmodi dispositio, secus autem, si dividi non posset. Ita *Gloss. & Andr. ad d. §. Secundum* quam sententiam decisum refert, & quotidie praticari in *Regia Camera Reg. Moles in quadam decisione*, quam ad vnguem inferit *Dom. Reg. Don. Ant. de Marinis in lib. 2. resol. quotid. cap. 134.*

40 Quamnam autem ex adductis sententiarum verior, & probabilior reddatur, clarè patet quod tertia, cum, licet ædificans in alieno solo, pretium nequeat repetere, nihilo tamèn minus, cù feudatarius, ut diximus, super feudo vtile dominium habeat, possit illud meliorare. Quod patet ex dispositione *d. §. è contrario. ibi. Meliorem namque conditionem feudi facere potest, &c.* igitur si feudi conditionem meliorem fieri permittitur, cur expensæ repeti non poterunt? Neque obijciatur *d. §. si vassallus*, cum vera sit *Ihermia* doctrina sius dispositionem limitantis, quando ædificium

integrè à feudo dividi nequiret; Impiis enim esset, Dominum pati ædificium dirui tantis laboribus, expensisq; constructum. Quæ ut vera appareant, liceat dicta hæc ab ipsa dispositione *d. §. utro. ibi. Dominus aut patiatur ædificium auferri.* Quod verbum, *auferri*, non debet sonare idem, ac *dirui*; hoc namque diuersum est, ut considerati patere potest; eo enim ipso, quo ego aliquid aufero, non diruo; igitur licet ædificia auferri possint, dirui tamèn non poterunt. Undè patet Dominum non teneri solvere meliorationes, si auferri queant, igitur è contrario sensu, si auferri non poterunt, sed diruât oportet, Dominus pretium solvere debet. Ut ergo quæ hucusq; diximus, breuitè perstringamus, si iudex viderit addita feudo per se non posse subsistere, feudalia arbitretur, prout doctissime explicat *Gustierrez pract. quest. lib. 41 §. 90.* Et sic decisum refert *Gizzarell.* relatus ab aduersarijs contra nostram sententiam sed iniuria; ibi enim loquitur de castro ad vsum feudi constructo, quod feudale esse, quia per se subsistere non potest, palam est. (non negauerim verò non adherere me rationibus ibi à *Gizzarell.* adductis) non tamèn permittet, ut ea Fisco acquirantur absque pretij traditione, prout fusiùs in *d. decis.* relata per *Reg. Moles.* Et hæc satis, relictis multorum recentiorum autoritatibus, quæ impertinentè se habere videntur, dum nil noui reperire est.

SUMMARIUM.

- 1 **D**ifferentia inter feudum antiquum, & nouum.
- 2 Successio in feudo antiquo de iure communi feudorum.
- 3 Successio de iure Regni.
- 4 Pragm. 11. de feud. extendit successiōnem ad patruales masculos à primo stipite descendentes.
- 5 Successio in feudis antiquis petita suis etiam pro fratribus consobrinis.

- 6 Casarea maiestas non amittit.
- 7 Successio de iure communi feudorum in feudis nouis.
- 8 Proponitur casus, & status questionis.
- 9 Proponitur opinio cuiusdam inuocati Iurisconsulti.
- 10 Gratia Regia Maiestatis.
- 11 Gratia Catholica Maiestatis non elidit nostram questionem.
- 12 Proponitur secunda opinio.
- 13 Vir supponitur superuixisse mulieri.
- 14 Et pater impuberi.
- 15 Feudum absque inuestitura non consistitur; sed quomodo? vid. n. 23.
- 16 Proponitur tertia opinio.
- 17 Pubes supponitur superuixisse patri.
- 18 Proponitur quarta opinio.
- 19 Secundum nature ordinem prius moritur qui prius nascitur.
- 20 In dubijs standum est pro actus validitate.
- 21 Concordantur iura omnia in contrarium allata.
- 22 Reijcitur diuinitio Imolæ, & aliorum super nostra questione.
- 23 Solutur argumentum propositum in materia de feudis.
- 24 In Regno sublatae sunt solemnitates inuestiturae.
- 25 Presumptio in casu nostro est contra Dominum.
- 26 Probatur quatuor argumentis conuincētibus.
- 27 Princeps dicitur communi bono propositus.
- 28 Eius est esse liberalem.

Q V Æ S T I O XXIII.

Quis supponatur superuixisse, si duo reperiantur mortui; & quid quoad successionem in feudis?

AD maiorem fortalsè nostrę quæstionis facilitatem pro Tyronibus saltèm, sciendū est inter cæteras feudorum differentias illam esse, vt alterum nouum dicatur; anti-
 quum alterum. Antiquum dicimus, quod ab aliquo ex antecessoribus, qui fuit communis agnationis causa, est acquisitum *cap. 1. §. his uerò. De success. fra. uel. grad. success. in feud. cap. 1. de nat. succ. fra. uel. grad. cap. 1. de nat. succ. feud.* ubi *Andr.* Nouum autem appellamus, quod primò acquiritur. *cap. 1. qui test. sunt, nec ad prob. nou. inu.* Vt autem de feudo antiquo uerba prius faciamus, neminem latet de iure feudorum dispositum esse, vt in illis succedat masculi in infinitum descendentes, feminis exclusis *cap. 1. de success. feud.* Hanc sortiuntur pœnam foeminæ, non quia in culpa sūt, sed quia Dominum defendere neque-

unt; vt inter cæteros *Andr. ad d. cap. & cap. 1. §. hoc autem §. hoc quoque. De his, qui feud. dare poss.* Quod si descendentes non fuerint, moderno tempore collaterales succedunt usque ad septimum gradum. vt in *d. §. hoc quoque. ubi Andr.* Dixi moderno tempore; nam priscis temporibus succedendi beneficium uirtrà fratres patruales, eos scilicet, qui ex duobus fratribus nati erant, non extendebatur.

3 Aduenit postremò *Constitutio Regni, ut de success. comibus*, per quam foeminæ, masculis non extantibus, admittuntur, & ubi iure francorum uiuitur, præcipitur, vt maior natu succedat. Successio autem collateralium, quę, vt diximus, extendebatur ad septimum gradum, hic ad tertium inclusiuè coarctatur.

4 Nunc autem per *Pragm. 11. de feudis* extenditur successio ad fratres patruales masculos à primo stipe per lineam masculinam descendentes.

5 Quoniam uerò fuit supplici libello petatum,

vt

6 ut in huiusmodi feudis frater consobrinus sorori consobrinæ succederet, Cæfareæ Maiestas non annuit in *Pragm.* 12. §. 3. de feudis.

7 Vt autem aliquid de feudo nouo dicamus, neminem later, quamuis de iure communi feudorum videretur dispositum, vt frater fratri succedere nequiret, nisi pactum hoc esset expressè appositum, vt in *cap. unico §. in alio verò de success. feudi.* vbi *Andr.* De iure tamèn Regni, ex consuetudine scilicèt, vt de successibibus, fratres tantùm succedunt, vt bene *Andr. & Assl. ad d. const. & per Pragm. 29. de feudis* dispositum est, vt successio in feudis nouis extendatur vsque ad tertium gradum inclusiue, sicque ad filios, filiasque fratrum, & sororum. Hæc est germana successio in feudis, quam ad rem nostram valdè facere sum arbitratus. His ità suppositis, vt facilius reddatur quæstio, casus hic sit.

8 Titius feudum acquisiuit, huic nepos erant, & pronepos ex fratre; casu interempti reperiuntur Titius, & Ne-
pos. Ex superiùs suppositis, & explicatis habemus feudum hoc nouum dici, & consequentè de iure Regni per *Pragm.* supra citatam poterat succedere nepos ex fratre, quia in tertio gradu inclusiue reperiebatur, secùs verò pronepos, quia in quarto. Quæritur nunc, cuiam vtile illius feudi dominium acquiratur, Fisco, an pronepoti? Ex vna parte videtur feudum illud acquiri pronepoti; nam quamuis succedere nequeat collateralis in quarto gradu; hic tamèn feudum accipit ab ascendente, videlicèt à patre, qui erat nepos Titij, ex altera verò dicendum videtur, quod Fisco acquiratur. Quis enim probaret priùs decessisse Titium, deindè verò nepotem, dum ambo simul interepti reperiuntur? Vndè si hoc non probetur, dicent aduersarij fisco feudum acquiri.

Antequàm autem quæstionem hanc examinemus, ne dicatur velim casum hunc esse metaphysicum; cum paderet

me hanc inter cæteras quæstiones proponere, dum tempus tererem, arenam colerem. Nonne in comprobationem adduci posset pestifera lues, qua elapsis iam annis tot cumulatiuè perierit, vt qui priùs, vel posteriùs perierit, ignoretur? Nonne quandoque euenit, vt fulmen è Celo ictum multos in simul consumpserit? In testem aduoco *Vincetium de Franchis*, qui in *decis. 445.* supèr simili casu *S. C. decisionem* refert. Selegi quidèm hanc quæstionem examinandam in feudorum successioibus, vt supèr isthoc casu præsumptiones omnes cursim apparent.

9 Supèr qua Iuriconsultus quidam nõ nimis laborandum dixit, vt potè quæ decisa iam est per nouam Catholicæ Maiestatis gratiam huic Regno Neapolitano concessam. Vndè siue reperitur mortuus frater prius, quàm nepos, siue è contra, semper succedit pronepos tãquam in quarto gradu inclusiue; Neque dici posse gratiam hanc concessam fuisse quoad successionem in feudis antiquis, cum, vt vidimus, huiusmodi gratia in illis iam concessa fuerit. Quod euidentiùs apparet ex eo, quia noua hæc gratia disponit, vt nunc obseruetur in quarto gradu, quod antea in tertio obseruabatur; igitur loquitur etiam de feudis nouis, in quibus antea succedebant collaterales vsque ad tertium tantummodo gradum. Equidèm, vt illam vidi, Iuriconsulti huius opinionem comprobauit, & ad verbum hic rescriptam volui, nè fortassis alij alicèr opinentur.

PHILIPPVS DEI GRATIA
REX.

10 **D**ON Garcia de Auellaneda, & Haro, Comes de Castrillo, vnus ex Clauicularijs Cubiculi Suce Maiestatis, eiusque Consiliarius

rius Consilij Status, necnon Americorum Regnorum Senatus Præses, & in præsentî Regnò Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Gen. &c.

Illustribus, Spectabilibus, & Magnificis Viris huius Regni Magno Camerario, Prothonotario, Magistro Iustitiariorum, eorumque Locumtenentibus deputatis in S.R.C. Præfidētibus, & Rationalibus Regiæ Camerae Summaria, Regenti, & Iudicibus Magnæ Curia Vicariæ, Scribæ Portionum, Thesaurario Generali, seū id officium regenti, Advocatis quoque, & Procuratoribus fiscalibus, cæterisque demum vniuersis, & singulis Officialibus, & subditis Regijs maioribus, & minoribus, quocunque nomine nuncupatis, titulo, officio, autoritate, & potestate fungentibus, tam præsentibus, quàm futuris, ad quos, seū quem spectabit præsentēs peruenerint, & fuerint quomodolibet præsentatæ, Regijs fidelibus dilectis gratiam Regiam, & bonam voluntatem, nouerint qualiter fuit nobis præsentatum infra scriptum Regium originale. Priuilegium S. M. tenoris sequentis, v3. PHILIPPVS DEI GRATIA Rex Castellæ, A-

ragonum, Legionis, vtriusque Siciliae, Hierusalem, Portugalie, Vngarie, Dalmatie, Croacie, Nauarra, Granata, Toleti, Valencia, Gallicie, Mayoricarum, Hispali, Sardinie, Cordubæ, Corsicæ, Murtie, Giennis, Algarbij, Algezira, Gibraltaris, Insularum Canarie, necnon Indiarum Orientalium, & Occidentium Insularum, ac Terræ firmæ Maris Oceani, Archidux Austriae, Dux Burgundie, Brabantie, Mediolani, Athenarum, & Neopatriæ, Comes Habsburgij, Flandrie, Tyrolis, Barcinonæ, Rossilionis, & Ceritanie, Marchio Oristani, & Goceani Vniuersis, & singulis præsentium seriem inspecturis tam præsentibus, quàm futuris. Cum vna ex præcipuis virtutibus, quæ Principum animos illustrat, ac subditos sibi conciliat, sit erga vniuersos exercere munificentiam, longè tamen tunc fulget, cum ipsam in subditos conferunt, qui in pacis, & belli euenta viribus, & posse nunquam Regibus suis operam fidelissimam, & valde gratiam nauare destiterunt; Cum igitur Vniuersitas, & Nobiles Viri Principes, Duces, Marchiones, Comites, & Barones

Ma-

Magnificæ & Fideliffimæ Ciuitatis, & Regni nostri Neap. Nobis humiliter supplicauerunt, vt habita ratione meritorum, & obsequiorum suorum, vbique temporum, & locorum Nobis strenuè, & fideliter exhibitorum, & præsertim in seditionibus ipsius Fideliffimæ Ciuitatis, & Regni nostri Neapolis, nonnulla nostræ Regiæ munificentiæ signa, horū testimonio, & cunctorum ornamento ostendere dignaremur, exhibito Nobis supèr indè supplicii libello tenoris huiusmodi, videlicet. Señor la Ciudad de Napoles, y Baronage de aquel Reyno dicen, que quando embiaron a los Reales Pies de V. M. al General Luis Poderico a representar la singular fineza, con que la Nobleza hauiá mostrado su incomparable amor, y fidelidad ala Real Corona de V. M. en los tumultos, y iuntamète a suplicar a V. M. algunas mercedes, que testificasè su Real ratificaciõ se feruio V. M. de hazerles algunas, entre las quales es vna, la ampliacion, y extenciõ de la successiõ en los feudos hasta el quarto grado inclusiue, siendo Varones descendentes del primero Adquirente. Y la

otra, que cada Feudatario pueda fundar Mayorazgo en sus feudos, el sũmario de las quales mercedes hauiendo se embiado alas Plaças, se concluyo por ella se dieffen a V. M. humildes gracias, y iuntamente se supplicasse a V. M. se feruiesse de mandar se le dieffe el despacho de las dichas mercedes, y que en quãto ala primera se comprehendiesse tambien en ellas las hembras descendientes de Varones, ò de hembras, y los Varones descendientes de embias, ò de Varones, que se hallassen en el dicho quarto grado, estando siempre ciertos los supplicantes de la Real benignidad, cõ que V. M. les hà de hazer en todos tiempos las mercedes muy cumplidas, y con la interpretacion mas fauorable, como particularmente lo esperan de la Real Grandeza de V. M. en este caso que toca ala conseruacion delas Casas, y Familias, que en todas ocasiones, como por lo passado han de gastar vidas, y hazienda en su Real seruicio, en esta misma conformedad acuden de nuevo a los Reales Pies de V. M. y con todo rendimiento supplican a V. M. se sirua de mandar se dè el despacho de-

R

las

las dichas mercedes en toda forma, y que en quanto ala dicha ampliacion del grado se declare, y especifique, que se entienda concedida hasta el quarto grado inclusiuè cõpreendiendo assi a los Varones descendientes de hembras, ò de Varones, como alas hēbras descendientes de Varones, ò de hembras, que se hallassen en el dicho quarto grado, habilitandolas a dicha succession indistintamente, de manera, que todo aquello que acerca dela succession delos feudos se guardaua en el tercero grado, se aya de guardar en beneficio delos cõprehendidos en quarto, assi Varones, como hembras, derogando en esta forma a qualquiera Pre-matica, Constitucion, ò otra qualquiera ley Real, ò municipal en el Reyno, que incluye el dicho quarto grado, que con esto consiguiran el effeto de la Real intencion de V. M. que hà sido amplexar la succession delos feudos hasta el dicho quarto grado inclusiuè, y en beneficio de Varones, y hembras descendientes, assi de Varones, como de hembras, que demas de ser interpretacion dela Real merced de V. M. la reciuiran por nue-

ua de su Real Grandeza, &c. Nos vero præ oculis habentes præstantissimam, & inconcusfam fidem, ac promptiorem prædictorum Nobiliũ Virorũ Fidelissimæ Ciuitatis, & Regni nostri Neapolis erga Nos animi affectum, vtque tantorum obsequiorum aliqua in parte meminisse videamur, ac propensum animum erga ipsos demonstraremus, prout in dies id facere conabimur, easdem petitiones libentè accepimus, & expediri iussimus. Tenore igitur præsentium ex certa scientia, Regiaque auctoritate nostra, deliberatè, & consulto, ac ex gratia speciali, maturaque Sacri nostri Cõsiliij Supremi accedente deliberatione, præfatis Nobilibus viris Fidelissimæ Ciuitatis, & Regni nostri Neapolis concedimus ampliacionem, & extensionem prædictam in successionibus feudorũ eodem modo, & forma in præinserto supplici libello contentis, ac prout ab ipsis est supplicatũ. Ita quod omne id, quod circa successionem feudorum obseruabatur vsque ad tertium gradum, obseruetur, & obseruari debeat in beneficium cõprehensorum in quarto gradu, tam virorum, quàm fo-

mi-

minarum; derogantes, prout præsentium ferie derogamus cuicunque Pragmaticę, Cõstitutioni, aut alteri legi Regali, seũ municipalis prædicti nostri citerioris Sicilię Regni, quę excludat ampliationem præfatam, ac insuper concedimus prædictis Viris Nobilibus, quod quilibet eorũ possit fundare Maioratus in suis feudis, infra terminos tamẽ successionis permissę vt supra, ita vt restitutionis, seũ fideicommissi onus vlteriũs in detrimentum iuris deuolutionis Nobis, & nostrę Regię Curię competentis non procedat, decernentes, & volentes, vt deinceps præsentis gratię nostrę ab omnibus perpetuò obseruentur, & obseruari debeãt. Illustribus propterea Spectabilibus, Nobilibus, Magnificis, dilectis Cõsiliarijs, & fidelibus nostris Proregi, Locumtenenti, & Capitaneo Generali, nostro Magno Camerario, Prothonotario, Magistro Iustitiario, eorumq; Locumtenentibus, Sacro nostro Consilio Castri Capuanę, Præsidentibus, & Rationalibus Camerę nostrę Sũmarię, Regenti, & Iudicibus Magnę Curię

Vicarię, Scribę Portionum, Thesaurario nostro Generali, seũ id officium regenti, Aduocatis quoq; & Procuratoribus fiscalibus, ceterisque demũ vniuersis, & singulis Officialibus, & subditis nostris maioribus, & minoribus, quocunq; nomine nuncupatis, titulo, officio, autoritate, & potestate fungentibus, tam præsentibus, quàm futuris in eodem Regno cõstitutis, & constituendis, dicimus, præcipimus, & iubemus, quatenus forma præsentium, & præinsertarum petitionum, & gratiarum per eos, & eorum quemlibet diligenter inspecta, ea omnia, & singula, prout ad vnumquẽque ipsorũ spectat respectiuè, teneant firmiter, & obseruent, tenerique, & inuolabiliter obseruari faciãt, per quos deceat, iuxta earũ feriem, continentiam, & tenorem, omni dubio, difficultate, & impedimento cessãtib; ita ut prædicti Viri Nobiles, Principes, Duces, Marchiones, Comites, & Barones prædictę Fidelissimę Ciuitatis, & Regni nostri Neapolis huiusmodi gratijs per Nos concessis liberè fruantur, & gaudeant, & non contrafa-

ciant fieri, vt permittant ratione aliqua, siuè causa, quatenus Officiales, & subditi nostri prædicti gratiam nostram caram habent, ac præter iræ, & indignationis nostræ incursum pœnam ducatorum mille, nostris inferendorum Aerarijs cupiunt, euitare, in cuius rei testimoniũ præsentem fieri iussimus nostro magno negotiorũ præfati ceterioris Siciliae Regni sigillo in pendentem munitas. Datum in domo nostra del Buen Retiro die vigesima-tertia mensis Iulij, anno à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, Regnorum autem nostrorũ anno trigésimo quinto. YO EL REY. Vidit Marchio de Velada pro Prothonotario, & Magno Camerario. Vidit Subremõte Regens. Vidit Com. de Mora Consiliarius. Vidit Anzalone Regens. Vidit Cantonus Regens. Vidit Trelles Regens. Vidit Oca Regens. Dominus Rex mandauit mihi D. Innigo Lopez de Zarate. Soluat ducatos 48. Zarate pro Taxatore. In priuilegiorũ Neap. 31. fol. 348.

Supplicatum propterea Nobis extitit pro parte Spe-

ctabiliũ Electorum huius Fidelissimæ Ciuitatis, quatenus de dicto præinserto Regio Priuilegio Regias exequutoriales literas sibi expediri facere benignius dignaremur, nostraque volentes, vt tenemur Regijs obedire mādatis tenore præsentium præcipimus, & mandamus omnibus supradictis, & eorum cuilibet in solidum, quatenus attentis per eos forma, & tenore dicti præinserti Regij Priuilegij illã, & illum prædictis Spectabilibus Electis, & prædictis Viris Nobilibus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & Baronibus prædictæ Fidelissimæ Ciuitatis, & Regni ad vnguem, & inuiolabiliter obseruent, & exequantur, ac exequi, & obseruari faciant, per quos decet, iuxta illius seriem, cõtinentiã, & tenorem, & contrarium non faciant, pro quãto gratiam Præfatæ Maiestatis caram habent, pœnamque in dicto præinserto Regio Priuilegio præappositam cupiunt euitare, in quorum fidem hoc præsens priuilegium fieri fecimus, magno præfatæ Maiestatis sigillo pendentem munitum.

Datum

Datum Neap. in Regio Palatio die 6. Mensis Octobris 1655. El Conde de Castrillo. Vidit Garcia Reg. Vidit Burgos Reg. Vidit Soto Reg. Vidit Martinez Reg. Dom. Vicerex, Locumtenens, & Capitan. Gen. mandavit mihi Donato Coppola Secr. In offic. S.M. 23. fol. 23. Ioseph Barrilis Reg. à mādatis Scrib.

11 Hæc ergo est *Catholica Mæstatis gratia*. Poterat nihilominus Doctor ille quæstionem hanc non vilipendere, nam, vt loquuti fuimus de pronepote, liceat de binepote dicere. Silebit nunc fortassè tantus Iuris peritus.

12 Melius ergo, & subtilius dixere alij, feudum in tali casu acquiri filco. Pro cuius opinionis confirmatione adduci primò posset, quòd, cum primò decessisse supponatur ille, qui minoris ætatis erat. *ex l. si mulier ff. de rebus dubijs. ibi Si mulier cum filio impubere naufragio perijt, priorem filium necatum esse intelligitur*. Dicendum paritèr videtur prius supponi mortuum nepotem Titij, quàm Titium, cum minoris regularitèr ætatis supponatur nepos, quàm Titius ipse.

13 Secundò *ex l. si possessor. ff. de relig. & sumpt.* vbi mulier supponitur prius decessisse, quàm vir. & *Glos.* ibi paritatem dat inter mulierem cum viro, & paruum cum magno; ergo si paruum æquiparatur mulieri, & magnus viro, si mulier supponitur prius decessisse, paruum quoque primò decessisse credendum est.

Tertiò *ex l. qui duo. §. si maritus ff. de rebus dubijs.* vbi propter imbecillioris ætatem supponitur vxor decessisse prius marito, modò contrarium non probetur. *ibi. Si maritus, & vxor simul perierint, stipulatia de dote ex capitulo, si mulier in matrimonio decessisset, habeat locum, si non probatur illa superstes viro.*

14 Quartò *ex d. l. §. si Lucius, ibi. Quod si impubes cū patre filius perierit, creditur pater supervixisse, nisi & hic contrarium approbetur.*

Quintò *ex l. ex factō §. si quis autem ff. ad Trebell. ibi. Sed si naufragio, vel ruina, vel aggressu, vel quo alio modo simul cum patre perierit, an conditio defecerit videamus, & magis non defecisse arbitrar, quia non est verisimile filium eius supervixisse.*

15 Sextò, quia feudum absque inuestitura non constituitur, vt *Andr. in capit. sciendum, quib. mod. feud. const. pot.* Sed etiam si supponatur mortuus prius Titius, & postea nepos, hic nepos non supponeretur inuestitus, ergo non habetur feudum constitutum, & consequentèr non potest transire ad hæredè, vt benè fatetur *Andr. sup. d. cap.*

Hæc sunt argumenta, quæ pro hac sententia adduci possent, pro qua faciunt, quæ decisa refert *de Franch. dec. 445.* vbi, combustis matre, & duobus filijs, primò decessisse filios arbitratum est. S. C. Non est ergo metaphysicus hic casus. Adduci quoque possent pro hac opinione *Marans. in præmio tela iudiciaria col. 2. vers. item servatur ordo. Molfes. in comment. ad consuet. Neapol. part. 4. quæst. 59. Covarr. lib. 2. variarū. cap. 7. Dynus, & Oldrad. in l. si hic qui ff. de donat. caus. mort.*

16 Alij verò dixerunt, hæc militare in filio impubere, qui ob renerrimam ætatem deterritus supponitur; non verò in pubere; Quod probari aiunt primò. *ex l. qui duos §. si Lucius Titius, ibi. Si Lucius Titius cum filio pubere, quem solum testamenta scriptum heredem habebat, perierit, intelligitur supervixisse filius patri, & ex testamento hæres fuisse, & filij hæreditas successoribus eius deferatur, nisi contrarium approbetur. Quod si impubes cum patre filius perierit, creditur pater supervixisse, nisi & hic contrarium approbetur.*

Secundò *ex DD. duabus l. l. cum pubere, & si mulier. ibi. Cum pubere filia mater naufragia perijt. Cum explorari non*

pos-

possit, uter prior extinctus sit; humanius est credere filium diutius vixisse. Similiter cum filio impubere naufragio perijt, priorem filium necatum esse intelligitur.

Tertio ex d. l. qui duos §. cum in bello, vbi filius miles, quia non impubes, su pponitur patri superuixisse. ibi. Cum in bello pater cum filio perijisset, materque filij quasi postea mortui bona vendicaret; adgnati vero patris, quasi filius ante perijisset: Diuus Adrianus credidit patrem prius mortuum.

- 18 Alij verò distinctionem hanc non admittunt, & in casu nostræ quæstionis aiunt, quandoque euenire, vt nepos maior sit patruo ex fratre, quandoque verò minor; quo posito, dicunt, quod si nepos minor sit, patruus prior decessisse supponatur, secus verò, si maior. Probant hoc ex l. nam & si ff. de inoff. testam. ibi. Nam & si parentibus non debeat filiorum hereditas propter votum parentum, & naturalem erga filios charitatem, turbato tamèn ardine mortalitatis, non minùs parentibus, quàm liberis priore linqui potest. Hinc Doctores omnes inferunt secundùm naturæ ordinem prius mori, qui prius nascitur. Igitur vera apparet sententia hæc, quæ asserit, prius decessisse nepotem, si maior is supponatur; secus verò si patruo minor.

Hanc ergo quæstionem Gordiani instar nodi nouis semper difficultatibus video inuolutam, quibus non tam facilis solutio applicari potest. Nè autèm quid intentatum deferam, liceat me aliquam adnectere regulam.

- Est ergo supponendum, varias in relatis iuribus latere præsumptiones, prout licet breuissimè, egregiè tamen tangit Andr. Alciat. tract. de præsumpt. præsumpt. 49. Hinc est, cum ex communi regula pro actus validitate stare debeamus potissimùm in vltimis voluntatibus, vt fideicommissum locum habere dicamus, proculdubio asserendum esse d. l. ex factò. §. si quis autem. idè non præsumpsisse filium superuixisse patri, vt pro fideicommissò staret. En-

verba ipsius §. in postrema oratione. Aut igitur filius superuixit patri, & extinxit conditionem fideicommissi, aut non superuixit, & extitit conditio. Cum autèm quis ante, & quis postea decesserit, non apparere, extitisse (notate) conditionem fideicommissi magis dicendum est. Equidèm non credo clariora iura adduci posse, Ex hoc igitur textu apparet improbabilitas opinionis Gloss. super d. §. dicentis textum loqui de filio impubere. I secus verò de pubere, qui tanquam fortior præsumitur superuixisse, cum, vt iam vidistis, ex expressis verbis legis præsumptio oriatur aliundè, quàm ex maiori, vel minori imbecillitate.

Ad cuius textus confirmationem iuuat referre, quæ ait Paulus in l. si inter virum ff. de rebus dubijs. vbi posthabito respectu ad vxorem, quæ viro imbecillior est, si vxor, & vir mortui reperiatur, vt pro donationis actu stet, donantem prius mortuum præsumit. ibi. Si inter virum, & vxorem donatio facta fuit, priore defuncto, cui donatum est, ad eum res redit, qui donauerat. Quod si simul tam is, cui donatum est, quàm is, qui donauerit: quæstionis decidende gratia, magis placuit valere donationem eò maxime, quod donator non superuiuat, qui rem condicere possit. Et tamèn ex d. l. si possessor ff. de relig. & sumpt. Mulier supponitur prius decessisse, quàm vir, hic autèm prius vir, quàm vxor, cui donatio erat facta, vt benè Gloss. casum figurat. Audite igitur verba textus in d. l. si possessor. Si eodem momento temporis vir, & vxor decesserint, Laqueo ait, in heredem viri pro portione dotis dandam hanc actionem, quoniam id ipsum dotis nomine ad eum peruenit. Non est ergo ratio, & consideratio imbecillitatis, sed substantiæ actus, & pacti; In primo enim casu aderat donatio; vndè pro illa stādum; in secundo verò dotis tantummodò stipulatio; & sic, ne hanc quoque irritam demus, sed aliqualem exitum habentem, dicendum est, vxorem prius viro decessisse; & ne de hoc secundo casu sine lege loquens erubescā, addu-

adduco verba *tex. in d. l. qui duos §. si maritus, ibi. si maritus, & uxor simul perierint, stipulatio (notate) de dote ex capitulo, si mulier in matrimonio decessisset, habeat locum, si non probatur illa superstes uero fuisse.* Firma igitur, ni fallor, remanet nostra sententia.

Et ne vlla in posterum adsit hœsitatio, liceat & in medium asserere verba *Iuris consulti in l. qui duos, ff. eod. ibi. Qui duos impuberes filios habebat, ei, qui supremus moreretur, Titium substituit. Duo impuberes simul in naue perierunt, quasi-tum est an substitutio, & cuius hereditas deferatur? Dixi, si ordine vita decessissent, priori mortuo frater ab intestato heres erit posteriori substitutus; in ea tamèn hereditate etiam ante defuncti filij habeat hereditatem; in proposita autem questione, ubi simul perierunt, utrum quia nescer frater superstes fuerit, quasi utri-que ultimi decessisse videantur, an verò neutra, quia comparatio posterioris decedentis ex factò prioris mortui sumatur, quaritur? Sed superior sententia magis admittenda est, ut utriusque heres sit; nã & qui unicum filium habet, si supremo morienti substituit, non videtur inuisitèr substituisse. Tãta est ergo actus subsistentia, ut substitutum cuiuslibet præponat.*

Quod confirmatur ex *d. l. qui duos §. si Lucius Titius*, ubi ex verbis supra relatis, ut hereditas in testamento relicta filio deferatur, & substineatur actus, filius patri superuixisse præsumitur. Nec me latet *textum* hunc loqui de filio pubere, & alitèr de impubere disponere. Quod occasionem præbuit nonnullis asserendi oriri iuris præsumptionem ex ætatis imbecillitate.

Vndè, ut aliam firmemus regulam, dico, quotiescunq; stare non debemus pro actus subsistentia, exituque, toties præsumi præmortuum impubere ex eo, nam cum ætas illa sit vndiq; timoribus obstita, facillimè puer ille præmoritur; quod non attendendum est in pubere, qui ob ætatis plenitudinem non tam facilè terretur. Cum igitur

Iuris Consultus loquutus fuerit in *d. §. si Lucius Titius* de hereditate in testamento relicta, ut pro testamento stare, puberem voluit superuixisse; in vltima verò oratione, quia ex vna parte nullus huiusmodi actus concurrat, & ex altera agitur de impubere, impubere patri non superuixisse præsumit. ibi. *Quod si impubes cum patre filius perierit, creditur pater superuixisse, nisi & hic contrarium approbetur.* Quare aduersio de pubertate, vel impubertate locum sibi tantummodò vendicat, cum non agitur de actus subsistentia, ut iam vidimus, in *d. l. qui duos*, cuius vltima verba iterum referre non tædet. Nam, & qui unicum filium habet, si supremo morienti substituit, non videtur inuisitèr substituisse. Quod ex tacita legis dispositione apparet; etenim in *dd. l. cum pubere, & si mulier* pubertas, & impubertas considerantur sine vllò actu positivo, vel donationis, vel substitutionis. Ergo signum est huiusmodi dispositionem in illo tantum casu attendi, ubi de actus subsistentia nulla est controuersia.

22 Ex quibus apparet quàm falsa reddatur diuinatione *Imola in d. §. si quis autem*, quem sequuntur *Raph. Com. Alex. & Ripa*, dicentis constituisse ibi patrem, & liberos simultaneo naufragio, similiq; excidio simul perijisse, ita, ut non esset dare tractum temporis inter alterutrius obitum. Vndè nil mirum si, hoc constituto, fideicommissarius admittatur; Falsa inquam, redditur huiusmodi diuinatione, primò, quia sic diuinandi nullum præfert fundamentum. Secundò, nam qui sic discurrit, tenetur quoq; assignare rationem, cur, si ambo simul perierunt, *Iuris Consultus* supponat patrem præmortuum? Profectò nullam aliam assignare poterit, nisi illà ex fideicommissi subsistentia desumptam.

Meliùs ergo, & fortalsè vlla absq; diuinatione loquutus fuisset, si dixisset *tex. citius in l. quod de pariter mortuis, ff. de rebus dubijs*, de ijs loqui, quos simul mortuos vult, non autem *d. §. si quis autem*.

en verba *tex. in d. l. quod de pariter. Quod de pariter mortuis tractamus, & in alijs agisatum est, ut ecce si mater stipulata esset dotem à marito, mortua filia in matrimonio, sibi reddi, & simul cum filia perijisset, an, & heredibus matris actio ex stipulatu competeret? Et Diuus Pius rescripsit non esse commissam stipulationem, quia mater filia non supervixit, &c.*

Ne autem nostra hæc sententia, quia noua, erronea fortassis videatur, iuuabit ad eius comprobationem referre dispositionem *l. inter socerum, ff. de patris dotalibus. ibi. Inter socerum, & generum conuenit, ut, si, filia mortua, superstitem anniculum filium habuisset, dos ad virum perireretur, quod si, viuente Matre, filius obijisset, vir dotis portionem, uxore in matrimonio defuncta, retineret. Mulier naufragio cum anniculo filio perijt. Quia verisimile videbatur ante matrem infantem perijisse, virum partem dotis retinere placuit, &c.*

Ad hunc *tex.* explanandum insudant *Bartolus, & Socinus*; tantâque dotem articulo tribuunt, ut ea, quæ dixerint, referre displiceat: Imo *subtilissimus Andr. Alciatus in aureo illo tractatunculo de presump. præsumptione 49. post n. 5.* putat difficultatem enodare, sed non enodat dum ait, quod, ut res aliquem haberet exitum, opus fuit, ut in casu *d. l. inter socerum* Iuriscôultus aliquid præsumeret; scilicet vel filium obiisse ante, vel post matrê? Undè maluit præsumere filium ante matrem decessisse, non simul, quia cum casus hic sit de rarè contingentibus; lex nostra de illo nullam habuit considerationem, præterquam quod huiusmodi præsumptio fuisset contra mentes contrahentium, qui voluere, ut in quolibet casu aliquid marito acquireretur. Non inquam *Alciatus* difficultatem enodat. Nam quæro ego à tanto viro; cur lex maluit præsumere filium decessisse ante matrem? Iam certum est, quod si contrariû præsumpsisset, res etiam exitum habuisset, ergo aliquid aliud lex præsumit, quod

Alciatus non aduertit.

Respondendum est igitur, quod cū, quomodocunq; res consideretur, semper suum habeat exitum, ita profectò, ut contractus subsistentia, exitusque sustineatur, lex maluit præsumere infantem vixitè nondum puberem ante matrem decessisse ex dispositione *l. cum pubere. &, si mulier, ff. de reb. dubijs* suprâ relatarum. Cæterum si filius pubes fuisset, dubium non erat, quin cõtrarium supposuissent iura, ut legitur *in d. l. qui duos §. cum in bello. ibi. Cum in bello pater cum filio perijisset, materque filij quasi postea mortuo bona vendicaret; adgnati verò patris, quasi filius antea perijisset, Diuus Adrianus credidit patrem prius mortuum.* Et meritò quidè lex sic disponit, cum hic nullam sit considerare actus subsistentiam, qui non interfuit, & altera ex parte filius supponatur pubes, quia belli reperitur. Ne autem nostra sententia aliquid dubij sortiatur, liceat tandè in medium afferre dispositionem *d. §. cum in bello* in vltima oratione, vbi filius liberti supponitur patri præmortuus ad hoc, ut bona patrono acquirantur; cum ex vulgato dicto, quicquid feruus acquirat, Domino acquirat. Undè noluit considerare pubertatem, nec impubertatem, ut pro patrono stare, cui ex iuris dispositione illa bona debebantur. Hæc *ibi. Si cum filio suo libertus simul perierit, intestati patrono legitima defertur hereditas, si non probatur supervixisse patri filius; Hac enim, (notate) reuerentia patronatus suggerente, diximus.* Si ergo patronatus reuerentia tantam vim habet, ut contra filium lex disponat, quãtò fortius hoc asserendum est, cum agitur de alicuius actus subsistentia, exitusque? Quod idem *textus* aduertit per *ly, intestati*; Nam si testamentum interfuisset, præsumptio pro testamento esset.

Cū igitur, ut ex tam longo discursu vela tandè contraham, iura hæc superius relata varijs fruatur præsumptionibus, videndum est, an in nostro casu

casu aliqua ex illis militet, ut casum ibi decisum ad rem trahamus. Sed antè quam hæc examinemus, soluendum arbitror argumentum à primæ sententiæ sectatoribus in nos adductum in materia de feudis.

23 Quod quidè non officit; nam *Andr. supèr d. cap. sciendum*. loquitur, cum pater feudum acquisiuit, de quo non fuit inuestitus, illud inquit non acquiri successoribus; non autem ait successores debere sempèr nouam habere inuestituram. Quod ridiculum esset asserere, En verba *Andrea*, quæ pro nobis facere nemo est, qui non colligat. *Feudum sine inuestitura non constituitur, scilicèt (notate) aut successione infra de feud, cog. cap. fin. in fin. Sed quid si dominus dicit vassallo. Vade, & accipe tibi talem rem meam, & habeas in feudum, & vassallus apprehendit possessionem nomine feudi, dicitur quod donec viuit, tenebit ut feudum, eo mortuo, heres non succedit in hac re, vel in hoc iure. hoc dicit. Heres ergo non succedit tunc, quia inuestitura non processit, &c.* hæc ille.

Sed ad quæstionis ornatum scias oportet in Regno, licèt de feudorum iure feudum non constituitur, nisi per inuestituram, ut patet in *cap. 1. tit. Quibus mod. feud. const. pot.* nihilo tamèn minùs vtile dominium transferri per Principis priuilegium absque tali inuestitura, vigore scilicèt *Constitutionis Regni, Dignum*, ea ratione; nam in Regno inuestituræ solemnitates sunt penitus sublatae, ut fatetur ipsemet *Andr. in d. cap. sciendum*. Sequitur *Reg. Rouis ad prægm. 26. de feudis n. 10.* Imò vnum addo, quod ipse *Andr. in c. 1. n. 2. de cap. Gorr.* aduertit, literam assecurationis vassalorum in Regno haberi pro inuestitura, prout etiam sentit *Liparus*; & est communis opinio inter feudistas.

Soluto iam aduersariorum argumento, quod, ut vidistis, impertinentè se habebat ad rem nostram, reliquum est, ut videamus, an ex præsumptionibus vtile hoc feudi dominium acquiri debeat

25 directo Domino, an successoribus? Et

quidè dico præsumptionem esse contra Dominum. Quod

26 Probatum primò ex ijs, quæ asserit *Andr. in Regno nostro Euangelista tit. de contro. int. masc. & fem.* qui inquit in *cap. item sciendum §. additio n. 7.* præsumi contra Dominum rem esse liberam, nisi probetur eam esse feudalem, ergo ex hoc arguitur in rebus dubijs præsumptionem esse contra Dominum, sed in nostro casu dubia est mors alterutrius, igitur contra Dominum præsumitur.

Secundo probatur ex eo, quia feudum regularitèr acquiritur sibi, & hæredibus descendentibus, &, ut diximus, in linea collateralis hæredibus vsque ad quartum gradum inclusiuè; igitur actus hic feudum dandi sub tali pacto implicito aliqualem debet habere subsistentiam; & consequentèr standum est pro eius permanentia, exituque. Iam verò, cum dubia est mors, ita illà interpretari debemus, ut pro hæredum successione stemus ad hoc, ut mens cõcedentis, qui ad tales hæredes extendi feudum voluit per successionem, suum fortiatur effectum ex dictis iuribus supra citatis, in quibus exitus pacti aduertitur; ergo hic præsumi debet contra Dominum.

Tertiò suadetur, quia Principem; certum est, concessisse feudi successionem in linea collateralis vsque ad quartum gradum inclusiuè, ergo in dubijs, scilicèt an priùs præmortuus sit qui reperitur in quarto gradu, an verò acquirens feudum, standum est pro eo, qui in quarto gradu reperitur, qui, quia simpliciter à Principe admittitur, multò fortius admitti debet in casu dubio; Etenim dum Princeps concessit maius, censetur quoque minus concessisse in eadem specie. ex regula, quod pluris est, tanti est. *l. cum fur. ff. de in lit. iur.* Facit pro hac probatione argumentum è contrario sensu eorum, quæ ait de *Franch. in decis. 192. sub nu. 11. & 12.* & consequentèr si admitti debet in dubio hic, qui in quarto gradu reperitur,

S dicen-

dicendum est non fuisse præmortuum, sed superuixisse illi, qui feudum acquisiuit, & sic succedere ab illo descendente. potissimum quia Principis liberalitas semper in augmentum tendit, non in diminutionem *l. fin. C. de præpos. agent. in reb. lib. 12.* cuiusque priuilegia, dum iura concedentiū tangunt, latissimè interpretari debemus. *l. beneficium, ff. de const. Princip.* Sequitur *Rouitus in Pragm. 1. ubi de delict. n. 17.*

- 27 Quartò, quia, si Princeps dicitur cõmuni bono præpositus. *l. 2. §. nonisimè, ff. de orig. iur. l. fin. C. de cad. toll.* Quod exornat *Senec. de clam. lib. 1. cap. 4. & cap. 18.* Si principis proprium est subditorum seruitia remunerari, vt optimè scripsit *Aegid. Lusit. in l. ex hoc iure lib. 1. c. 10. tit. de Iustitia: & iur. sub nu. 68.*
- 28 Si Principis denique est esse munificum & liberalem ex *l. penult. C. de donat. int. vir. & vx. Bologniet. cons. 2. n. 39. Capyc. Latr. consult. 145. lib. 2. n. 123.* Quomodo, inquam, hæc ostentaret, si quis vix primò feudum acquireret, ac illud in dubio acquisitum ab hæredibus deper-

deretur? Vndè si omnes hæc coniecturæ, & præsumptiones disiunctim sumptæ veram nostram sententiam non dicerent, indicarentque, nulli dubium quin simul iunctæ veritatem præferant. Restet ergo firmum, feudi illius vtile Dominium penès morientium hæredes remanere. Et hæc dixisse satis.

S V M M A R I V M.

- 1 **E**xponitur casus.
- 2 Præponitur opinio aduersariorum, qua varijs argumentis probatur.
- 3 Proponitur nostra opinio.
- 4 Dispositio tex. in *l. Marcellus. §. res que, ff. ad Trebell. à fortiori procedit in legitima, & consequenter alienata in legitimam imputari debent.*
- 5 Soluuntur argumenta in contrarium adducta.
- 6 Verus intellectus ad decisionem relatæ à Vinc. de Franch. in decis. 77.
- 7 Querela creditorum hypothecariorum est in possessores fundi alienati, non in hæredes fideicommissarij.

Q V Æ S T I O XXIV.

An alienata imputentur in legitimam?

Vidam fideicommissarius dum viueret, multa bona fideicommissio subiecta alienauit, variaque contraxit debita. Post eius mortem creditores super bonis hypothecatis petierunt assistentiam contra hæredes ab intestato ipsius fideicommissarij; nam, quamuis illa bona sint subiecta fideicommissio, attamen ex ijs deducenda est legitima. E contra vero excipiunt hæredes legitimam esse iam electam per alienationem multorum bonorū fideicommissio subiectorum. Vndè dubium

hoc est, an in huiusmodi casu alienata in legitimam imputentur?

- 2 Et quidè in pro creditoribus fideicommissarij negatiua viget opinio, pro qua adduci primò posset *tex. in l. planè, ff. fam. mil. exerciscund. ibi. Planè ad officium iudicis nonnunquam pertinet, vt debita, & credita singulis pro solido alijs alia tribuat, quia sæpè & solutio, & exactio partium non minima incommoda habet, &c.* Si igitur creditoribus bona impartiri iudicis est, palam est legitimam sumendam arbitrio iudicis, ergo aliundè non censetur ritè electa.

Secundò *tex. in l. 1. §. si hæres, ff. ad sen. Cons. Trebell. ibi. Si hæres, percepto fundo, rogatus sit hereditatem restituere,*

ex Trebellianico senatusconsulto restituet hereditatem, nec multum facit, si fundus pignori datus est; neque enim eris alieni personalis actio fundum sequitur, sed enim, cui hereditas ex Trebellianico senatusconsulto restituta est: Sed cauendum est heredi à fideicommissario, ut si forte fundus fuerit euictus à creditore, habeat haeres cautum; Iulianus autem cauendum non putat, sed estimandum fundum, quanti valeat sine hac cautione, hoc est quanti vendere possit sine cautione, & si potest tanti vendere, non interposita cautione, quantum facit quarta pars bonorum, ex Trebellianico transiunt actiones, si minoris, retento eo, quod deest, similiter ex Trebellianico restitutionem fieri. Quae sententia multas quaestiones dirimit. Si ergo haeres grauatus in sui beneficium poterit super tota hereditate quartam praetendere, idem dicendum est in beneficium creditorum, ut scilicet illa debeatur ex singulis hereditatis corporibus, & consequenter à Trebellianica ad legitimam possumus merito arguere.

Tertio *tex. in l. 2. C. ad leg. falcid.* ibi. *Falcidia rationem aduersus omnes pro modo legatorum, & fideicommissorum locum habere, certa, & explorati iuris est.* Quare si, teste Saliceto, Falcidia omnia legata ex aequo, & pro rata minuit, cur idem dicere non possumus de legitima defumenda quidem pro rata, & ex aequo ab omnibus corporibus hereditatis?

Quarto *l. Papinianus S. quarta, ff. de in officios: testam.* ibi. *Quarta autem accipitur, scilicet deducto aere alieno, &c.* Vnde, cum legitima sit quota bonorum nec quota hereditatis, ut bene *Aff. decis. 382.* competit heredi fideicommissario super singulis corporibus hereditarijs, Idem *decis. 162. post n. 2.* si competit super omnibus corporibus hereditarijs, per alienationem vnius fundi non intelligitur electa tota legitima.

Quinto suadetur haec opinio ratione naturali; Nam supponamus quælo testatorem decessisse bona fideicommissio subiiciendo; filius deinde legitimam ex

vberiori fundo deducat; quæro ego posset ne hæc sic detrahi in hæredum fideicommissarij præiudicium? Non utique, cum legitima ex supra productis iuribus debeat è singulis corporibus deduci, ut quisque pinguem, sterilemque partem sortiatur. Quomodo ergo licebit huiusmodi detractio in creditorum fideicommissarij præiudicium?

Suadetur sexto ex ijs, quæ refert *Doctissimus Pras. Vinc. de Franch. in dec. 77.* vbi per S. C. fuit decisum super hypothecatis, quamuis postea fiat diuisio, nihilo tamen minus creditori competere actionem pro singulis rebus, licet ille à diuersis possessoribus detineantur, cum non tollatur hypotheca ante diuisionem contracta in qualibet ex partibus pro indiuiso. Dum ergo supra firmauimus legitimam esse quotam bonorum, indubitati iuris est, anteriorem hypothecam contractam per creditores ipsius fideicommissarij non destrui potest per diuisionem legitimæ à cæteris bonis fideicommissio subiectis inductam per alienationem corporum, per quæ supponitur ab aduersarijs electa legitima.

Septimo tandem ex ijs, quæ practitari refert *Dominus Reg. Donatus Antonius de Marinis in cap. 16. lib. 2. resol. quotid. à n. 14. per totum,* scilicet, cum adest creditorum concursus, creditor anteriori tenebatur recurrere ad bona feudalia, vel fideicommissio subiecta, quamuis allodialia, & libera ille habeat hypothecata, ad hoc nimirum, ne creditoribus posterioribus non habentibus hypothecam super feudalibus via precludatur; Et ad rem varias adducit decisiones. Quare ex hoc deduci posset, quod, cum haeres fideicommissarij, cui iam hereditas restituta est ius habeat super bonis alienatis tanquam nulliter alienatis, utpotè quæ subiecta erant fideicommissio; debeat ea à possessoribus vindicare, & deinde è singulis legitima detrahi merito posset; vnde isto in casu creditoribus consuleretur, quia è legitima eorum credita detraheretur,

nec non hæredibus ipsius fideicommissarij, qui ex bonis fideicommissis suppositis nihil deperderent. Et tunc an legitima competeret emptoribus fundi, an autem creditoribus fideicommissarij, colligendum esset ex anterioritate. Hæc pro creditoribus, cætera in quæstionis decursu.

- 3 Placet nihilominus contrariæ opinionis tãquam praxi, & iuribus consonæ adhærere. Quæ probatur primò ex euidentiſſimo *textu in l. Marcellus §. res. qua ff. ad Trebell.* ibi. *Res, qua ab hærede alienata sunt, in quartam imputantur hæredi.* Nec dicas textum hunc loqui solummodò de Trebellianica, quæ è bonis restituendis detrahenda est, & consequentè supponitur per alienationem electa, secùs autem de legitima, quæ
- 4 quota bonorum est; nam in promptu viget responsio, dum textus hic à fortiori intelligendus videtur de legitima, ut optimè inter cæteros firmarunt *Angel. & Ioann. de Imol. in l. 4. C. ad leg. falcid.* quos adducit, & sequitur *Grammat. in decis. 93. num. 5.* Nec non assentitur *Merlin. de legitim.* innumeras penè decisiones sexcentis fulcitas Doctoribus adducens *in lib. 2. tit. 2. quæst. 3.* Nè autem de pecudum more solis ducamur auctoritatibus, liceat rationem præbere, cur dispositio *textus in d. l. Marcellus §. res. qua.* à fortiori procedat in legitima? Quæ quidè ea esse poterit; nam, cum legitima nullo iure prohiberi queat, sicuti è contra cæteræ detractiones, quæ de facto per testatores ritè assolent prohiberi etiam filijs, ut sic decisum testantur *Rouit. conf. 95. num. 12. lib. 1. de Franch. dec. 11. num. 9. & decis. 612. num. 1. Capyc. latr. decis. 1. n. 25.* evidentè sequitur alienata in legitimam imputari; etenim si in detractionem Trebellianicæ, licèt nouitè inductæ potest hæres alienata imputare, quantò fortius poterit in legitimam, quam proprio iure postulat, utpotè de iure naturali sibi debitam? valet itaque argumentum, *Possum alienata imputari in Trebellianicam, cuius detractio à se-*

statoris mente dependet, ergo à fortiori in legitimam, qua à testatore prohiberi non potest.

Probatur secùdò nostra opinio, quia dominia non debent remanere dubia. Sic se haberent, si in posse creditorum esset, vellent, nec ne pati ut alienata in quartam imputarentur. (quæ ratio militat quoque in hæredes fideicommissarij) vndè dominia transferenda à creditoribus dependerent; quod absurdum est. Quare opportuniùs esset (si alienationem nullam esse dicere velimus, de qua re breuissimè infra) ut creditores super bonis alienatis peterent assistentiam, dummodò priùs, quàm alienatio fuisset hypotheca, per quam hypothecata censeretur legitima; sicque & creditoribus, & hæredibus fideicommissarij consuleretur. Quod si prior fuisset alienatio, quàm hypotheca, dū prior in tempore potior in iure est, quid postularent creditores, ignorarem.

- 5 Nec officiant adducta in contrarium argumenta; non primum deductum ex *text. in l. planè ff. famil. erciscund.* Etenim textus ille non generalitèr loquitur, sed per particulam, *nonnunquam,* non ergò indè benè infertur, ergo sèper partes dandæ sunt per iudicem; præterquamquod ibi ita disponitur ob nõ facilitatem & exactionum, & solutionum, ut ex eius lectura apparet. Imò ulterius dico quod, quamvis alienatio non subsistat ex eo, quia partes legitimæ non fuerint assignatæ per iudicem; (quod quidè falsum est) nihilominus creditores ipsius fideicommissarij debeant petere assistentiam super illis bonis nullitèr alienatis, modò hæredes hoc patiantur, quorum est quærelam exponere cõtra fideicommissariũ debitorem; quid enim interest creditorum an partes sint datæ illi per iudicem, nec ne, si hæredes de tali electione non querentur. Vndè dum fideicommissarius pro creditoribus suam legitimam hypothecauit, quæ postea saltè patientibus hæredibus, ritè electa censeatur, creditores illam repetent à possessori-

foribus bonorum alienatorum, modò hypotheca fuerit alienatione prior. Quod quoque suas patitur difficultates; nec tam facilè apparet, quis nam sit preferendus creditor ex hypotheca, an emptor fundi? sed de hoc fortalsè breuiter in vltima parte quæstionis; interim quicquid de hoc, illud certum sit, quæstionem esse inter emptorem fundi, & creditorem hypothecarium, non autèm inter hæredes fideicommissarij, & ipsum creditorem, qui vix contra possessorem fundi actionem habere poterit. Hanc nostram rationem videtur, ni fallor, leuiter pertingere *Merlin. loc. cit. n. 11.*

Et sic patet responsio ad argumentum secundo loco deductum ex *l. 1. §. si hæres ff. ad Trebell.* nam hæreditas dicitur quota bonorum, scilicèt deducto ære alieno; quarta ergo detrahi debet tanquam es alienum à fideicommisso; quid ergo mirum si fideicommissarius in sui beneficium potest illam à tota hæreditate detrahere? Non sic discurrendum est de creditoribus fideicommissarij, quibus nihil ex fideicommisso debetur præter legitimam ipsius fideicommissarij, vndè si illa est iam alienata, quid prætendant ab eius hæredibus, ignoro. Quare cum aduersarij arguant à Trebellianica ad legitimam, si *in d. §. res qua.* disponitur alienata in quartam imputari, non iniuria nos dicimus idem de legitima.

Parem quoque sortitur responsionem argumentum deductum tertio loco ex *sex. in l. 2. C. ad l. falcid.* Ceterum *in d. l.* disponitur tantum vt falcidia detraheretur secundum legatorum quantitatem. *ibi. Falcidia ratione aduersus omnes pro (notate) modo legatorum, &c.* Vndè ridiculum esset, si, dum testator centum Titio legauit, & quingentum Mæuio, tota quarta detraheretur à legatis Mæuij tantum. An sic se habeat res in legitima, vestrum est iudicare.

Non officit quartum argumentum desumptum ex *l. Papinianus §. quarta ff. de inoff. test.* dum legitima dicitur quidè

quota bonorum, non ad hoc, vt necessariò desumenda sit ex singulis hæreditarijs corporibus, sed vt debeat, deducto ære alieno, prout ex ipsius textus dispositione constat. *ibi. Quarta autem accipietur, idest deducto ære alieno.* Sic hunc textum explicat *Præs. de Franc. in decis. 127.* dicens legitimam dici quotam bonorum ad hoc, vt creditores filio præferantur, non autem quoad cætera. Non ergo ex eo, quia legitima dicitur quota bonorum, erit ex omnibus hæreditatis corporibus desumenda.

Nec nimis immorandum arbitror super quinta oppositione fundata in ratione naturali; nam demus querelam hæredibus fideicommissarij, illam tamen, creditoribus hypothecarijs negamus, qui si possessoribus fundi hypothecati priores sint, eum ab ipsis repetent; si secus, quæ culpa hæredum, dum bona fideicommisso subiecta hypothecari non poterant, sed tantummodò legitima, quæ utpotè alienata, amplius hypothecari nequibat? Quare creditores ipsius fideicommissarij non habent hypothecata bona subiecta fideicommisso, sicuti hæredes fideicommissarij, qui (licèt falsum sit) potuissent fideicommissarium cogere, vt ex singulis partibus legitimam detraheret. Quid ergo mirum, si, quod mera animi liberalitate hæredibus cõcedimus, creditoribus negamus?

Hinc descendamus ad sextam oppositionem fortalsè solidiorem, quæ ne officit quidè; nam idè post diuisionem non tollitur hypotheca ante diuisionem contracta, quia ibi disponitur de rebus societatis, quæ indiuisim hypothecari queunt; non sic dicendum est in nostro casu, vbi omnia bona pro indiuiso obligari non possunt, sed solum pro legitima, quæ de se diuisionem dicit à bonis fideicommisso subiectis. Quare, vt clariùs procedamus, corrigenda est imaginatio; Nam legitima in suo essentiali conceptu primario dicit diuisionem à bonis suppositis fideicommisso, quia legitima non est illi supposita; nam de facto alienari potest; alio-

quin

quin fideicommissi naturam indueret. Cum ergo dicitur, hypothecam in nostro casu contrahi pro indiuiso, falsum est, non secus, ac si diceremus quoque illam contrahi super omnibus corporibus hæreditarijs; nam hic quoque corrigenda est imaginatio, cum legitima de suo conceptu non dicat detractio- nem à singulis illis corporibus. Cum igitur hypothecatur legitima, licet non exprimat corpus, illa intelligentur corpora, quæ postea quomodocunque eligentur. Vnde si nulla in posterum alienatio corporum sequatur, dubium non est, quin hæredum interfit debita fideicommissarij soluere pro rata nempe legitime. Quod si qua alienatio interueniat, iam supponitur electa legitima per talem alienationem, sicque nulla esset contra hæredes actio, sed contra bonorum alienatorum possessores, de quibus infra. Quare, ut cõcludamus, si hypotheca in casu nostro non contrahitur pro indiuiso cum bonis subiectis fideicommisso, locum non habet decisio relata à de Franch. quæ disponit de societate, cuius bona si pro indiuiso obligari poterant, quid mirum, si deinde diuisio non operetur, quod locum non habeat hypotheca, quem quidem non haberet, si prius contracta fuisset super bonis societatis separatim sumptis, ut consideranti patet? Præterquamquod, ut ad superabundantiam respondeam, hæc decisio suas patitur difficultates; dici enim posset, S. C. sic fuisse arbitratum, non ex eo, quia bona fuerunt pro indiuiso obligata, sed quia aderat instrumentum non reassumptum, quod nullam indicabat fidem; cæterum decisio nobis fauet, cuius verba liceat quæso breuissimè aduertere ibi. *Et sic dicebat non ob- stare, quod res aliena non poterat obligari, quia hi introitus non erant alieni, sed communes, & in qualibet parte dictus Petrus habebit partem, & pars Petri remanet obligata; non autem Francisci: licet ergo in casu nostro fideicommissarius ius habuisset eligendi legitimam super singu-*

lis corporibus fideicommisso subiectis, hoc tamèn ius, si veritatem intrepeta- ri fas est, perdidit postea per alienatio- nem. Cæterum, ut ad trutinam redu- camus casum relatum à Vinc. de Franch. sumus in dispari casu; nam illi introitus non erant alieni, sed societatis, qui si fuissent alieni, locum non sibi vendica- set huiusmodi decisio, videamus ergo an bona subiecta fideicommisso sint fidei- commissarij, an verò hæredum, & cõsequen- tær aliena? De hoc vos met consulite. Tandem hæc decisio fundatur ad asseren- dum bona hypothecata pro indiuiso nõ tolli postea per diuisionem subsequen- tã. *in text. in l. si consensit S. fin. ff. quib. mod. pign. vel hyp. sol. in l. 3. S. fin. ff. qui pot. in pign. hab. in l. si quis putans S. fin. ff. comm. diuid. liceat ergo hæc iura breuissimè explicare.*

Et primò *text. in d. l. si consensit S. fin. ibi. Illud tenendum est, si quis communis rei partem pro indiuiso dederit hypothecæ: diuisione facta cum socio non utique eam partem creditori obligatam esse, qua ei obligit, qui pignori dedit, sed utriusque pars pro indiuiso pro parte dimidia manebit obligata.* En quomodò apparet rem societatis posse pro indiuiso obligari, & ratio rationis est, quia res societatis sunt inter se eiusdem naturæ, & speciei, vnde super omnibus hypotheca locum habet: secus verò id asserendum est in fideicommisso, ut vidimus.

Secundò *l. 3. S. fin. ff. qui pot. in pign. hab. ibi. Post diuisionem regionibus factã inter fratres conuenit, ut si frater agri portionem pro indiuiso pignori datam à creditore suo non liberasset, ex diuisione quæ sita partis partem dimidiam aliter distraheret pignus, intelligi contractum existi- maui; sed priorem secundo non esse pot- tiorem; quàm secundum pignus ad eam partem directum videbatur, quoniam ul- tra partem suam frater, non consentiente socio, non potuit obligare.* Qui textus qui- dem eandem patitur explicationem, vbi quoque per illa verba, *ut si frater, &c.* opinionis nostræ veritas demon- stratur.

Postremò *l. si quis putans §. fin. ff. cõm. diuid.* (cui eadem applicatur explicatio. ibi *Ulpianus* ait. *cùm in communi adificio vicinus nunciauit, ne quid operis fieret: si unus ex socijs ex hac causa damnatus fuisset: posse eam pœnam à socio pro parte seruare. Iulianus autem rectè notat, ità demùm hoc verum, si interfuit adium hoc fieri.* En videtis quomodo in tribus his adductis textibus semper est sermocinatio de socijs, qui non eandem sortiuntur dispositionem, quam fideicommissarij.

Cum ergo in hæredes nulla sit querela creditorum hypothecariorum, videndum superest, an sit contra emptores corporum subiectorum fideicommissor? Egregius quidam Doctor, vt pro hæredibus fideicommissarij staret, dixit nullam esse in emptores querelam, sic substinet alienationem validam esse, adeòque legitimam cœteri electam per talem alienationem, & consequenter sicuti non potest esse actio hypothecariorum creditorum contra hæredes, ità nec contra emptores, ea profectò ratione, quia alienata in legitimam imputantur.

Antequam autem illius fundamenta referam, dico, salua eius pace, me ad defendendos hæredes non teneri hoc asserere; etenim vel venditio fuit anterior hypotheca, & in hoc casu creditor hypothecarius nullam habet actionem, nec contra hæredes, nec contra emptorem; nam prior in tempore potior in iure. Vel hypotheca fuit anterior venditione, et iam, vt diximus, cum hypothecarius creditor habeat obligatam legitimam, quæ per subsequentem alienationem supponitur electa, ab illius possessore illam repetet, non ab hæredibus fideicommissarij. Et hic tercio corrigenda est imaginatio; nam opus non est, vt tunc legitima eligatur, cum obligatur; vel vt, cum eligatur, tunc intelligatur obligata; potest enim esse obligatio illius sine electione, nec proindè dicitur ea esse electa pro indiuiso, vel pro indiuiso obligata, sed

obligata sanè pro modo electionis faciendæ, sicque facta electione, illa corpora iam electa, licet nullitè vendita (quæ duo optimè distinguenda sunt) supponuntur hypothecæ, si prior ea fuerit alienatione per venditionem, vel venditioni ipsi, si prior hæc fuerit hypotheca; par enim est ratio, vt videbitis. Interim certum sit ad defendendos hæredes non opus esse, vt pro venditione stemus, pro qua ab illo Doctore hæc afferuntur.

Cum *textus in d. l. Marcellus §. res qua.* imputet alienata in quartam, & per consequens ex omnibus ferè Doctoribus, in legitimam, de ea alienatione intelligendum est, quæ perfecta dicitur, quæque transfert dominium, nec non ciuilem, naturalemque possessionem; sed constitutum, & præcarium transfert tantummodò ciuilem; ergo, concurrente hypotheca per constitutum, & præcarij clausulam, & reali venditione, quæ ciuilem, naturalemque possessionem, transfert, hæc præferri debet; illa exclusa.

Sed quàm erronea sit hæc doctrina palam est; ex ea enim sequeretur nunquam tutè posse creditores hypothecam contrahere super bonis debitoris, quia, adueniente emptore bonorum hypothecariorum, creditor ille, quamuis anterior excluderetur. Quod quàm ridiculum sit, nemo est, qui non videat. Vnde ducti ex regula, *qui prior in tempore potior in iure*, meritò, nè quoque dubia demus dominia, pro creditore hypothecario stamus. Nec video, cur si prior sit tempore emptor, excludendus sit hypothecarius, nec è contra. Cæterùm assumitur, quòd, contracta prima hypotheca, quæ per constitutum, possessionem ciuilem tantum in creditorem hypothecarium transfudit, per venditionem deindè transferatur ciuili, & naturalis. Profectò si primò ciuili translata est in creditorem hypothecarium, quomodo hæc eadem ciuili deindè transferri poterit in emptorem? Dicamus ergo per primam esse iam trans-

translatam ciuilem, per secundam verò naturalem, si fas est sic asserere. Vnde, cum ciuilis præferatur naturali, meritò creditor hypothecarius præferri debet emptori, & sic, vt concludamus, creditor hic aget non contra hæredes fideicommissarij, sed contra fundi emptores. remedio *l. fin. C. de acq. possess. concurrente in assistentia, ex Romis. in Pragm. 1. de assyst. num. 27.* Vt autem & in praxi vera reddatur nostra sententia, non obitare arbitror, quæ *Domin. Reg. de Maximis* ait in loco citato. pro praxi iam inueterata. Nam supèr alienatis hæredes fideicommissarij nullum ius habent, sed ius habere creditores tanquã supèr legitima iam electa, hucusque vidistis. Quare quod de bonis feudalibus ibi dicitur, hic immeritò applicatur ab aduersarijs. Hæc sunt mei ingeniosi deliria. Si quis altiora, necnon solidiora cupit, Doctores, si reperit, consulat. Interim satis,

S Y M M A R I U M.

- 1 *Natura omnes aequales voluit.*
- 2 *Nouus modus nobilitandi nostris temporibus adiuuentus.*
- 3 *Nobilis propriè quis dicatur?*
- 4 *Distinguantur ad rem tres termini.*
- 5 *Qui probantur.*
- 6 *Virtutes, scientiæque nobilitant.*
- 7 *In confirmationem adducuntur vario*

- Doctorem dicta; caterorumque auctorum pronuntiata.*
- 8 *Diuitia non nobilitant.*
 - 9 *Probatur.*
 - 10 *Nobilitas à personis, non à rebus prædicatur.*
 - 11 *Probatur argumento à posteriori.*
 - 12 *Improbatur sententia Barbol.*
 - 13 *Pecunia obediunt omnia.*
 - 14 *Error cuiusdam Imperatoris.*
 - 15 *Nullum ius reperitur probans diuitias nobilitare.*
 - 16 *Error nobilium.*
 - 17 *Status questionis.*
 - 18 *Refertur prima opinio.*
 - 19 *Proponitur nostra opinio, qua asserimus per quodcumque delictum non deperdã nobilitatem.*
 - 20 *Soluntur argumenta in contrarium adducta.*
 - 21 *Proponuntur nostra argumenta.*
 - 22 *Duo ad rem considerantur dignitatum status.*
 - 23 *Primus nunquam perditur.*
 - 24 *Neque fuscatur, secus secundus.*
 - 25 *Nobiles non minus virtutibus, quàm virtijs abundant.*
 - 26 *Quod exemplis comprobatur.*
 - 27 *Necessariò in fruitione nobilitatis consideranda est nobilitas in primo statu.*
 - 28 *Nostra opinio conformior est praxi.*
 - 29 *Pro qua offertur decisio relata à de Franch.*

Q V Æ S T I O XXV.

An nobiles ob crimina perdant quandoque nobilitatem? vbi verum nobilitatis genus ostentatur.

V M delicta quoque nobilitatem induant, eiusque nitore turpem tegat naturam, hinc fit, vt eadem poena, non lege plectantur, qui vna deturpati sunt culpa, diuersum verò duxere ortum, & vulgò appellantur nobiles, & plebeij. De

his ergo quanta scripserint Doctores, *Tiraquellum* consulite in aureo illo *tractatu de nobilitate*, vbi eximius hic Iuriconsultus vix aditum præbuit noua addendi. Ego autem noua de more methodo quæstionem hanc ad trutinã reducã, vrgentibusque argumentis, quæ asseram probabo, vt vnus, qui huc vsque Doctores penè dixerim omnes deti-

detinuit error, vno paritèr elucefcatur principio.

- 1 Rerum ergo naturam fidam omnium parètem omnes æquales voluisse fcripfit *Vlpianus in l. quod attinet, ff. de reg. iuris*; quaproptèr inter nos cognationè quandam constitutam dixit *Florentinus in l. ut vim, ff. de iust. & iure*, vt fortasse videremus, parètem quosque originè traxisse. Cum autem annorum curriculo nobilitas pullularit, quamnam hæc noscat parentem? adhuc sub iudice lis est, variasque hinc indè fingentes, notham facimus, quam veram decoris filiã appellamus oportet. Quisque se nobilem fingit, quisque in falsi crimen incidit.
- 2 Nostris hisce tempestatibus vnus rationis ratiocinãtis est nobilem creare, arbores construere, proavos, abauosque, qui nunquam fuerunt, reuocare, personatas ad bacchanalia vsque reddere familias, ligoni scepra adnectere, vitia purgare calamo, calamo virtutes intexere, quod ab vno aufert, alteri tribuere, cui tribuit auferre, vt quod donat, furetur; nemo verè nobilitatis naturam noscit. Quin imò interdum, sepeque euenit, vt nobilem se credat, qui plebeia premitur angustia. Non ergo defuere, qui nobilitatis parentem diuitias dixerint, qui virtutes, qui famam, qui scientiam, qui parentum propaginem, qui denique Principum gratias voluerint. Sic omnes illam adulterantes ostendunt, nobilitatem, non modò scriptorum rapinis, sed doctorum etiam lubiacere sententijs. Nobilem ego illum dico, qui animi decorem seruat.
- 3 Quod si nobilis ille nuncupatur, qui noscitur, vt multis comprobatur *Traq. tract. de nobil. in cap. 1.* nulli dubium, quin nobilis sit, qui animi seruat decorem, quo se notum præfert. Vt autem clariùs procedamus, tres terminos puto distinguendos inter se quidem diuersos, vt videbitis; videlicèt, natum ex parentibus nobilibus, habentem nobilitatem, & nobilem. Vulgaris famæ scriptores fortè hos idem sonare opinabuntur, ingenijque credent de-

liria, quæ sic se habere probabo.

- 5 Et quidè non equum ideo fortem appellamus, quia ab equo strenuo natum scimus, cum quandoque contrarium doceat experientia, sic non doctum, qui *Aristotelem* nosceret parètem, ni & ille fortis sit, & hic doctus. Si aui, proauique virtutes transfunderent, vitia iam exularent. Igitur non ex eo, quod aliquis è parètibus nobilibus natus est, nobilem appellare debemus, sed è nobilibus natum parentibus.

Quandoque autem nobilitas à Principe datur. Annon hic nobilis erit? Non ita sanè. Sed ne de hoc querantur velim Principes, cum in simili casu hoc de Deo dicamus. Si enim Deus parieti visionem inferret, paries non diceretur videns, sed habens visionem per omnes Philosophos, & Theologos; ergo paritèr si Princeps alicui ignobili nobilitatem concederet, hic non diceretur nobilis, sed nobilitatem habens, Nobilis ergo verè ille est, qui ab intrinseco talis redditur; & quidè non nisi per virtutes, scientiasque, quæ ab intrinseco, non extrinseco illum notum dant, Facit illud *Euripid. apud Stobæum ser. 89. à Gesnero* sic versum.

- 7 *De nobilitate parum laudis prædicare possum;*
Bonus enim vir mihi nobilis videtur
Qui verò non iustus est, licet à patre meliore
Quam Iuppiter sit, genus deducat,
ignobilis mihi censetur.

Faciunt quoque relata ab *Afflicto* carmina in cap. si vero feudum. de controu. inuest.

- Si pater est Adam, cunctis si mater & Eva*
Cur nos non sumus nobilitate pares?
Degenerant homines vitijs, suntque minores,
Exaltat virtus. nobilitatque genus.

Ex quibus videtis iam virtutem nobilitare

T

tare, vndè benè subdit *Ouid. in lib. 1. de Pont. eleg. pen.*

Si modo non census, nec clarum nomen auorum

Sed probitas magnos, ingeniūque facit.

cætera videre est apud *Tirag. in cap. 6. tract. de nobilit.* cum mihi non sit animus de ijs iudiciū ferendi, qui nobiles sunt, sed tantummodò ex his principijs videndi, an nobiles delinquentes fruuntur nobilitate; Omnia verò hæc ad rem dicta videbitis in quæstionis decursu.

- 8 Falsa autem interim sit opinio nobilitates inter diuitias admiscantium. Etenim qui fortunæ bonis fruuntur, mulieris cæcæ arbitrio substat; an cæcitas nobilitati æquiparetur, consulite *Tullium aduersus Sallust.* ibi. *Tuis vita, quam turpiter egisti, magnas obsudisti tenebras.* Quare facit epigramma illud à *Tiraguello* rescriptum in cap. 3. tract. eod. n. 10.

Nam fortuna fauet, dum te sic tollit in altum,

Sed docet arbitrio te quoque stare suo.

Ex *Lactantius lib. 5. cap. 16.* exclamat. *Diuitia non faciunt insignes, nisi quos possunt bonis operibus facere clariores.* Subscribit *Plaut. in cap. Ego patri meo esse fateor summas diuitias domi, neque summo genere natum.* Quod benè agnouerunt *Cæsares in l. nobiliores C. de commer. & mercator.* ibi. *Nobiliores natalibus, & honorum luce conspicuos, & patrimonio ditiores.* Ex qua dispositione videtis iam diuitias non nobilitare, dum tantquam diuersæ ponuntur à nobilitate. Sic *tex.* hunc explicat *Tirag. in d. tract. cap. 3. n. 15.* Et ratio rationis est, quia ius dicitur, vt nobilitas à personis, non

- 10 à rebus prædicetur *l. iustissime 40. ff. de adilit. edict.* quod patet ex *Machab. 2. cap. 5.* *Non propter locum gentem, sed propter gentem locum eligit Deus.* Quæ omnia eruditissime refert, & sequitur *Io. Gutierrez præct. quæst. 14. lib. 3. nu. 321.* Quamuis reperiam apud *Boëriū in*

dec. 222. Artē coquinādi in domo Principū in dignitatem mutari. Præterea nouum non est, quandoque, imò sæpissimè diuitias in vilissimos, infamesque 11 cadere. Pestem aduoco in testem, que præteritis annis quot locupletes reddiderit, nemo adfuit; qui non viderit, An in nobilitate fruuntur? Ergo ne qui mortuos tumularunt aduncisque manibus eorum bonā subripuerunt, clariores sunt habendi, quia fures? Hos ergo *generosos ex balneo* appellemus. Quamuis enim diuitijs nobilitas ematur, iuxta illud *Horatij lib. 1. epist. & genus, & formam Regina pecunia donat,* illæ tamèn nobilitatem non induunt, Audite ergo. *Plutarc. apud Tirag. ibid. cap. 4. n. 3. in fine.* *Quid aliud nobilitatem esse existimamus, quàm antiquas diuitias; vel antiquam gloriam, quarum rerum neutra in nostra potestate est? Si quidem altera in fortuna arbitrio sita est, altera ex intemperantia humana proficiscitur. A duabus igitur rebus alienis superbum hoc nobilitatis nomen pendet. Et diuitia quidem non reddunt nascentes sibi similes, id est diuites non gignunt diuites. Virtutis autem à iusto animi habitu profecta facultas ad posteros transfundi potest. Atque hac re vera est nobilitas iustitia similitudo. An verò *Mida Regis diuitia nobiliores erant Aristidis paupertate? quamuis hic ne sepultura quidem sumptus reliquerit, Phrygis autem sepulchro omnia cedere potuerint. Verùm in diuitijs nobilitas non est, cum opes potius pabulum sint malitia; Omnis sanè malitia recte comparatur igni; Vtrumque enim pabulo destitutum extinguitur. Socratis verò generis ignobilitas ex obstetrice, & statuarii nati, nonne *Sardanapali gloria nobilior fuit? Xersem quoque non æstimare debes nobiliorem Cynegira fuisse, nam huic quidem manus pro patria amputata est; ille autem vitam fuga seruauit magni regni loco magna timiditate præditus. Quare improbem oportet *Barbos, sententiam in conf. 57. col. 2. tria nobilitatis genera distinguētis, natalium, honorum, & diuitiarum ex tex. in d. l.****

nobiliores. Etenim *rex*: ille nunquam nobiles eos vocat, qui diuitijs tumulatur; Quamuis nostris hisce tempestatibus tam altas iecit radices pecunia, vt verificetur illud *Ecclesiast. 10. Pecunia obediunt omnia*. Subdit *Horatius lib. 2. satyr. 2. Omnis enim res diuitijs parer, quas qui construxerit, ille*
Glarus eris, fortis, iustus, sapiens, etiam Rex

& alibi.

Cines, o ciues quarenda pecunia primum est, virtus post nummos.

14 nec erubuit Imperator ille à *Dante Florentino* relatus, qui sic nobilitatem diffiniuit. *Nobilitas est antiqua aris, & diuitiarum possessio cum pulchris regiminibus, & moribus*. Ni fortassè velimus dicere, illum voluisse, à moribus nobilitatem trahere diuitias, quibus dictis non inficimur.

15 Nec crassa speculatione obijciat quisquis sit *rex*. in l. 1. ff. de custod. & exhib. reo. vbi videtur nobilitas diuitijs equiparari. Nam ibi *Ulpianus* loquitur de custodia recipienda, & cum agatur de fideiussore, dubitatur, an diues sit sub fideiussoribus recipiendus? Cæterum non ait nobilitatem diuitijs equiparari, quamuis eodem modo dubitet de diuitibus, quo de nobilibus. Audite *rex*. *De custodia reorum proconsul. astimare solet, utrum in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda, vel fideiussoribus committenda, vel etiam sibi. Hac autem vel pro criminis, quod obijciatur, qualitate, vel propter honorem, vel propter amplissimas facultates, vel pro innocentia persona, vel pro dignitate eius, qui accusatur facere solet*. Si ergo textus hic diuitem nobilem appellaret, talem quoque diceret innocentem, quod ridiculum est; sequela probatur. ibi. *Vel pro innocentia persona, &c.*

Qui igitur è nobili natus progenie auorum decorem seruauerit, hunc nobilem dicamus oportet, non minus, quam eum, qui scientijs, vel virtutibus præditus extiterit. Sic pariter dicendum fore arbitror de ijs, qui à Principe

16 nobilitatem acceperint. Cæterum ab extrinseco nobiles essent appellandi. Hinc ceruices deponant qui vix nouo infeudati feudo, antiquam, si quam habuerint vnquam, prudentiæ inuestituram perdunt. Non desunt nostris his tempestatibus, qui baronali, vel quoquo alio insigniti titulo tunc nobilitatē induisse credunt, cum se bonis moribus parentasse dignoscunt, tunc perspicuos haberi, cum vitijs coinquinos. Hos crassa detinet politica, vt se timēdos, non amandos putent impia ducti voce, *Oderint, dum metuant*. Quin, imò valere inquirunt argumentum; Nobilis est, inscius igitur, doctus, ergo ignobilis. Proh nefas! subditos credūt, quibus ipsi subsunt. Is apud ipsos nobilior habetur, cui magis fauet supercilium. Tandem alterutram nobilitatis noscunt parentem, dementiam, insciamue; & tunc sapere dicunt, cum insipiunt,

17 Quoniam autem vsu iam receptum est, tam eos, qui virtutibus, scientijsque sunt insigniti, quam qui è nobili nati sunt stipite, vel à Principe nobilitatem retulerunt, frui eius beneficio, priuilegioque, quærimus hinc, an isti si facinora patrent, illud perdant, nec ne?

18 Et primò quidē quicquid sit in ordinarijs criminibus, negant in enormibus adducentes *rex*. in l. prima C. vbi *senat. vel clariss. In l. si qua C. de secundis nuptijs l. senatoris filia, ff. de ritu nuptiarum l. 2. l. iudices l. quoties C. de dignitatibus lib. 12. l. 2. C. de palat. sacr. largit. l. infamia C. de decurionibus cap. nobilis 2. q. 5. cap. 1. extr. de purgat. canonica*. Quæ iura nobiles enormia patrautes crimina nobilitate spoliare asserunt *Bart. Ioan. Plat. in l. 1. C. de dignitatibus. Salicet. in l. prouidendum. C. de postuland. Bald. in cap. sedes. de rescript. in l. cum antiquioribus C. de iure deliber. Luc. de Penn. in l. mulieres C. de dignitatibus. Tiraq. tract. de nobil. cap. 24. n. 3. Grammat. decis. 36. n. 5. & 6. Vndè Affl. in const. terminum vite congruenter asserit*

in 7. notab. nobilem ultra vnciam furā-
tem suspendendū, nec non pœna igno-
bilibus debita puniri scripserunt. Idem
in decis. ultima num. 23, & Riccius in
decis. 278. sic in curia Archiepiscopali
decisum referens. Subscribunt Romis, in
crimine læsæ maiestatis. ad pragm. 1.
num. 19. de pœnis. Farinac. de heres.
quest. 189. §. 4. num. 4. Simanc. de ca-
th. inst. cap. 45. Sic pariter decisum
multoties testatur Sanfelicius in decis.
56. Cæteros authores apud citatos re-
perire est.

19 Ego autem cum paucis, ne solus di-
cam, assero per quodcunque delictū
licet enormissimum nunquam deperdi
nobilitatis priuilegium. Durum fanè
dictum, quod sciolos ad risum prouo-
cabit. Sed argumenta attendant, quæ
vt clarius elucescant, liceat primò tex-
tus in contrarium adductos explica-
re.

20 Obijciebatur primò l. 1. C. vbi senat.
vel claris: ibi. Quicumque non illustri,
sed clarissima dignitate tantum præditus
virginem rapuerit, vel fines aliquos inua-
serit, vel in aliqua culpa, seu crimine fue-
rit deprehensus intra provinciam, in qua
facinus perpetravit, publicis legibus su-
biugetur, nec fori præscriptione utatur,
omnem enim huiusmodi honorem reatus
excludit. Et quidem tex. hic vult non
gaudere priuilegio fori clarissima in-
dignitate repositos; sed vbi nam nobi-
litas priuatio? præterquam quòd di-
cere, & iure possumus cum Gloss. hic in
vers. non illustri, hoc non euenire ob cri-
mē patratū, sed vt differētia sit inter cla-
rissimos, & illustres; illustres enim quā-
uis facinora patrēt, fori priuilegio gau-
dent; non ergo hoc accidit ob crimen
patratum, & consequenter non valet
argumentum. Primatur hic tali honore,
ergo & nobilitate. En dispositio. l. 2. §.
quoties C. eod. Quoties autem viri illu-
stres in provincijs constituti, non hi tamē,
quorum cognitio ad nostram maiestatem,
vel ad iudicem vice nostri Nummis audi-
turum pertineat, in querimoniam fuerint
criminalem vocati, & sedendi, cum cele-

bratur, cognitio, in secretarijs indicantijs
ins consequantur, & iudices, patefactis
quoque criminibus ferendis contra huius-
modi viros illustres, vel facultates eorum
sententijs abstineant, dum nostræ pietatis
ad suas mernerint relationes responsum;
supplicio videlicet, quod accusatoribus,
patefacta eorum calumnia, ingerendum
est, nec apud Prouinciales Iudices, si non
sic, vt superius dictum est, similem digni-
tatem habeant, differendo.

Secundò obijciebatur tex. in l. si qua
C. de secundis nuptijs. ibi. Si qua mulier
nequaquam luctus religionem priori viro
nuptiarum festinatione præstiterit, ex iure
quidē notissimo sit infamis, &c. At an
tex. hic probet, ex enormibus delictis
perdi nobilitatem, vestrum est iudica-
re. Dicet profectò aliquis, quod cum
crimina infamiam irrogent, qui ex illis
infamis redditur, nobilitatem perdet
ad instar mulieris eam amittentis, dum-
modò infra annum luctus nubat. Sed
de hoc inferiùs, vbi videbimus an in-
famia nobilitatem minuat. Interim il-
lud certum sit, in hoc tex. nil contra no-
stram assertionem disponi, præter quā
quòd pœna hæc mulieribus imposita,
correcta est per ius Canonicum, vt aliàs
diximus.

Tertiò adducebatur l. senatoris, ff.
de ritu nuptiarum. ibi. Senatoris filia,
quæ corpore quæstum, vel artem ludicram
fecerit, aut iudicio publico damnata fue-
rit, impunè libertino nubit; nec enim
hæc ei seruatur, quæ se in tantum scelus
deduxit. Sed lex hæc non officit; est
enim supponendum per legem Iuliam
cautum esse, ne senatoris filia nubere
possit cum liberto, vilique viro, vt le-
gitur in l. Julia, ff. eod. ibi. Neve senatoris
filia, neptisue ex filio, proneptisue ex ne-
pote ex filio nato, nata libertino, eius, qui
ipse, cuiusue pater, matrisue artem ludi-
cram facit, fecerit sponsa, nuptane sciens
dolo malo esto, neue quis eorum dolo malo
sciens sponsam, uxoremue eam habeto.
Itaque igitur hac dispositione, inquit tex.
Senatoris filiam scelestem ducentem
vitam, impunè libertino nubi, neque

ei illud deberi honorem, ut scilicet nequeat libertino nubere, ex eo, quia se sceleribus dedit, nec inquit, eam deperdere nobilitatis privilegium, sed tantummodò prærogatiuam illam filiabus, nonnullisque alijs descendantibus à Senatoribus tantummodò concessam. Vnde quid obstat in nos, qui de nobilitate loquimur præscindendo à quacunque alia prærogatiua, quæ varijs modis perdi potest? Exemplum sit crimè homicidij ab officiali patratum, propter quod officio priuatur. Quæro ego, valebitne asseri, *officialis hic nobilitatem amisit?* non vtique, & tamèn officium perdidit. Non valet ergo argumentum à prærogatiua ad nobilitatem. Sed non ignoro qui dicat per crimina deperdi doctoratus nobilitatem ex ijs, quæ diximus. Quod quidèm ita se habiturum aio, cum hoc in iure dispositum reperiretur. Cæterùm ne putet quisquis sit Senatoris filiâ deperdere nobilitatem, sed tantum prærogatiuam illam, quæ è tali nobilitate descendit. Quæ duo sunt benè distinguenda, ne quis hinc indè cæcutiens sese perditum tradat. Iam verò per prærogatiuam deperditam, non amittitur dignitas, & nobilitas. Quoniam autem diximus, officiale in aliquo ignominioso crimine posse officium, quod sanè dignitas est, deperdere, ne dictum hoc in nos retorqueatur, aduertamus oportet diuersum esse officium à dignitate officij, propter quâ nobilitas acquiri assolet. Nam supponendum est dignitatem illam à Principe datam officiali eius animum nobilitasse; vnde siue ab illo auferatur postea officium, siue non, semper valebit ista assertio, *Hic fuit in dignitate, & consequenter nobilitatem à Principe habuit, & quamuis auferatur officium, non poterit Princeps operari, ut huiusmodi dignitas iam data, non sit præstita, sicuti qui è nobilibus parentibus natus est, neque Deus operari poterit, ut è talibus natus non sit.* Hanc verò dignitatem non deperdi per quodcunque facinus probabimus infra pro nostra con-

clusionem. Interim illud certum sit non deperdi dignitatem, nobilitatemque, ex alicuius prærogatiuæ, vel officij amissione, ut ostendimus.

Quartò obstat videbatur *l. 2. C. de dignitatibus. ibi. Neque famosis, & notatis, & quos scelus, aut vita turpitudine inquinat, & quos infamia ab honestorum catu segregat, dignitatis porta patebunt.* Sed textus hic frigescit in nos; Aliud enim est dicere, post facinorosam vitam non dandam dignitatem, nè præmium de malo habeatur, aliud autem, illam datam post crimina deperdi; nam quod datum est non potest non esse datum; secus verò quod non dum datum est.

Quintò adducebatur *text. in l. iudices C. cod. ibi. Iudices, qui se furis, & sceleribus fuerint maculasse conuicti, ablati codicillorum insignibus, & honore exenti inter pessimos quosque, & plebeios habeantur, nec sibi post hæc de eo honore blandiantur, quo se ipsos indignos indicauerunt.*

Optimus sanè textus, quem facile diluet, explicabitque qui allatam superiùs distinctionem speculatus est. Nam vel loquimur de dignitate data à Principe, & hæc nequit non esse data, vnde nunquam deperdi, sed illam in delictis attendendam probabo postremò; vel loquimur de ea prærogatiua, exercitio officij, quod quoque honor est, & hoc deperdi potest. *Textus* hic ergo loquitur de secunda acceptione, non de prima; quod patet per *ly, ablati codicillorum insignibus*: officia hæc nanque, ut optimè *Gloss.* explicat, dantur codicillis, qui vulgo, *patente*, appellantur, vnde illis tantummodò priuantur, ne scilicet amplius officia exercere queant, Quæ acceptio nõ obstat in casu nostro, modo illa prima retineatur. Quod autem textus dicat eos haberi inter pessimos, plebeiosque, parum refert; etenim, sicut ille loquitur de actuali exercitio, & honore, sic quoque vult, ut, sicuti plebeijs, pessimisque non patet amplius aditus honoribus, sic & istis non pateat, ut ex sequentibus verbis constat. *Nec sibi post hæc de eo honore blandiantur.*

diantur, &c. Cæterum impossibile est, adeoque iuri naturali, omnibusque rationibus repugnans, ut *textus* loquatur de prima acceptione, iam videtur, & colligetur in decursu quæstionis.

Sexto opponebatur *textus in l. quoties. C. eod. ibi. In criminalibus vero negotijs dignitate quoque, qua se per suum videlicet periurium indignos esse probauerint, spoliemur, ut in eos, utpotè illustri dignitate per suum facinus primatos in consulta etiam nostra pietate iudicibus legum seueritatem liceat exercere.* Sed eadem est applicanda responsio, ut scilicet loquatur de illa dignitate, prout in secunda acceptione, cum illa prima semper retineatur. Ast, ut verum fatear, sustinere quisque debet, vsquequò bene has acceptiones distinguamus, & probemus.

Septimo adducebatur *text. in l. 2. C. de palat. Sacr. larg. ibi. Nullus Thesaurarius, vel officialis comitis Thesaurorum semel deprehensus eversam quocunque pacto, aut repetat militiam suam, aut aliam sibi requirat per ambitum dignitatem, vel sese transferat ad aliam quamcunque militiam.* Sed eadem subdimus responsionem, quam dedimus pro intellectu. *d. l. 3. C. de dignitatibus.*

Octavo opponebatur *l. infamia. C. de decurionibus, ibi. Infamia, qua tibi abominanda est, non est amissionis oculorum casus quasitum tibi adimit honorem.* Sed *textus* hic loquitur de officio, non de nobilitate, & dignitate iam acquisita. Aduoco in testem *Bart.* qui sic textum hunc summat. *Qui perdit usum non perdit officium: secus si infamatus sit.*

Tandem obijciebatur *cap. nobilis 2. quæst. 5. & cap. 1. extr. de purgatione canon. ibi. Nobilis homo, vel ingenuus si in synodo accusatus crimen negauerit, si fidelem eum esse sciuerit, cum duodecim ingenuis se expurget; si autem antea deprehensus fuerit in furto, aut periurio, aut falso testimonio, non admittatur ad insurandum, sed ei, sicut qui ingenuus non est, purgatio indicatur.* Sed aduertendum est *tex-*

tam loqui de nobilitate, quæ per ingenuitatem est acquisita, ut optimè explicat ibi *Gloss.* quæ improprie nobilitas est, alioquin omnes plebeij nobiles appellarentur. Vndè particula, *vel,* expositiuè se tantum habet, & idem sonat, ac *idest,* ut ibi quoque *Gloss. per l. sapè ff. de verb. signif.* Quod ex ipso *textu* apparet, qui secus truncus redderetur, principio enim loquitur de nobili, vel ingenuo, & postmodum in postrema oratione de nobili tantum concludit. Ergo, ne illum truncum reddamus, dicamus oportet *ly, vel,* expositiuè se habere. Vndè nil officit. Sic ergo aduersariorum argumentis solutis, reliquum est, ut ad harum solutionum comprobationem nostra proponamus fundamenta; nec ignoro aptius fuisse, ut eam initio exposuissem, ut clariores apparent in aduersarios oppugnationes, ne autem mearum rationum telam obrumperé, sic ea apponere sum arbitratus. Agamus igitur.

21 Et quidem quatuor illa nobilitatum genera, quæ suprà exposuimus, recollenda sunt, virtutum scilicet, scientiarum, natalium, cæterarumque, quæ gratiosè appellari possunt. Has igitur quamcunque ob culpam deperdi non posse demonstrabo; etenim, nisi mei oculi cæcutiunt, dictum hoc satis superque probatum arbitror *ex text. in l. si grauius C. de dignitatibus. ibi. Si grauius vltimum* (notate) *facinus admittatur; nocente persona extra carceralem custodiam sub fideiussione habita, super illustribus quidè nobis suggeri iubemus.* Igitur etiam in grauioribus facinoribus mitius puniuntur nobiles, quàm plebeij, nec proindè nobilitatem perdunt, dum illustres appellantur, ergo semper præ oculis habetur nobilitas, cuius priuilegia consequenter non amittuntur. Ut autem iura iuribus concordemus, quoniam, ut iam

22 vidistis, quandoque dignitates, honoresque perdi videntur, distinguendi sunt duo dignitatum status, primus in concessione, vel transfusione consistens, puta, cum quis ad lauream ascendit, vel è pa-

è parentibus nobilibus descendit. Secundus, cum eius decor in posterum conseruatur vlla absquè vitiorū inter-
 23 iectione. Secundus hic, si fortassis perditur, primum non contaminat. Etenim siue amittatur, siue non, semper dici poterit, illum ad lauream ascendisse, virtutibus fuisse prædicitum, à Principe nobilitatis decore suffultum, è nobili ortum stipite. Hoc sufficit ad priuilegio nobilitatis fruendum. Quod probob; nam quæro ego, cur filius, qui à parentibus nobilitatem trahit, nobilitatis priuilegio gaudet? Profectò quia è parentibus nobilibus natus est. Iam verò iniquissima hic patret scelera, turpissimis sese vitijs perditum tradat; poteruntne hæc operari, ne ille à talibus parentibus natus sit? non ità; ergo si eadem perseuerat causa formalis, idem etiam effectus debet ex vulgatis iuribus perseuerare. Et ratio rationis est, quia, quod semel datum est, neque supernaturalitèr datum non esse poterit, igitur hoc, quod est, datum esse, nunquam deperdi potest, quicquid sit, si successiuus eius decor deperdatur, pro vt iura in contrarium adducta volebāt. In testem aduoco *textum* ab aduersariis adductum in *l. iudices C. de dignitatibus*, à quo ex interrupto decore per scelera honoribus via in posterum tantummodo præcluditur. ibi. *Nec sibi posthac de eo honore blandiantur, &c.* Quod si dixeris impossibile esse, vt simul stent scelera, & nobilitas, in contrarium veritas est, loquendo de primo illo nobilitatis statu, cum inter se pugnēt tantum exercitium honoris, seu decoris conseruatio, & patratio scelerum, non autem hæc, & nobilitas primo modo accepta. Exemplum sit voluntas, quæ non potest componere vna cum actu volitionis nolitionis actum; potest autem cum alterutro; sic in casu nostro homo nobilis poterit patrare scelus, secus autem cum scelere decorem conseruare, qui à scelere destruitur, sicuti actus volitionis ab actu nolitionis. Vndè quemadmodum quilibet ex illis actibus inter

se contradictorijs voluntatem tanquàm principium respicit, nec destruit, sed cū illa componit, sic alterutrum ex istis, quauis inter se cōtrarijs cum suo principio, scilicet homine nobili componet, nec nobilitatem destruet, Nec dicas non, perdi nobilitatem, sed fuscari; nam facilis est responsio, cum sic conseruatio tantum decoris fuscetur, quia quod fuit, 24 fuscari non potest, Sed quod est. Iam verò nobilitas in primo statu considerata, quæ animum nobilem reddidit, fuit; physicè, & moralitèr perseuerat. vndè eius conseruatio fuscatur, secus verò ipsa, quam sufficientèr nobilitare suprâ satis probauimus. Nec præterea nouum redditur, nobiles non minus virtutibus, quàm vitijs abundare.
 25 Sic *Tiraquell. in eod. tract. cap. 37. n. 124.* discurre. Illū audite, *Nobiles in vtramque partem, & virtutum, & vitiorū ignobiles longè superant. Cuius rei clarum testimonium nobis præbet quotidiana experientia, & Tullius, cui probè cognitum vtrorumque mores, dum in oratione pro Publio Quintio, Dolabella, inquit, quemadmodum solent homines nobiles, seu rectè, seu perperam ficere caderunt, ita in vtroque excellunt, vt nemo nostro loco natus assequi posset: iniuriam facere fortissimè perseuerat, & cætera. Quod nos alibi ad*
 26 *aliud retulimus, & huc pertinet quod de Atheniensibus, gente quidem & antiquissima, vt alibi diximus, & nobilissima scribit Plutarch. in vita Dioms ad si. Excellentissimos virtute eos esse viros, quos ciuitas illa pertulerit, & viros scelestissimos, quos & eadem ediderit. Hæc ille, & Seneca in epist. 95. Sic prærupit. Omne tempus Clodios. non omne Catoques feret. Ad deteriora faciles sumus, quia nec Dux potest, nec comes deesse, & res etiam ipsa sine Duce, sine comite procedit; non prouum est tantum ad vitia, sed præcepta. Et quod plerisque inemendabiles facit, omnium aliarum artium peccata artificibus pudori sunt, offenduntque decerrantem: vitia peccata delectant. Non gaudet nauigio gubernator euerso, non gaudet agro medicus elato, non gaudet orator, si patroni cul-*

parens cecidit ; at contra omnibus crimen suum voluptati est, &c. En quomodo vitia & bene associari queunt nobilitate in primo statu sumpta. Neronis imago introspectatur, cuius vita innumera penè congescit vitia, qui tamèn si adhuc viueret, adhuc esset imperator, non quia malus, sed quia Rex. Henrici Angliæ Regis pudendam cunctis dominantibus mortem vel ipsi hostes post tot sæculorum ambitus lugent, ac execrantur, non quod scelera impunè abire malint, sed quod Regium fundere sanguinem nefas quouis nefario scelere maius existiment, non ignari turpe esse, & indecorum à maiorum virtute desistere, illudque *Iuuenalis* non rarò vsurpantes.

Omne animi vitium tantò conspectius in se

Crimen habet, quantò maior qui peccat habetur.

27 Imò vterius dico necessariò considerandam fore nobilitatem secundum primam acceptionem: Nam finge aliquem doctoratus laurea insignitum, qui deindè in paupertatem incidens mendicet, an non si hic delinquat, & ordinarium committat crimen, nobilitate fruatur? & tamèn nil nobilitatis habet, nisi illam in primo statu consideratam; ergo ad fruendum nobilitatis priuilegio sufficit, imò necesse est, vt primus tantummodò nobilitatis status consideretur. Cæterum nò ne assolent Principes mera animi liberalitate annuere, vt atrociora patrans crimina nobilitate fruatur? ita sanè, & probabilene vobis videbitur plus operari Principis gratiam ad priuilegio nobilitatis fruendum, quàm nobilitatem ipsam primò iam acquisitã? Ridiculum sanè figmentum, non secùs, ac si diceremus aliquid aliud extrinsecus aprius, & vniformius esse ad calorè producendum ipso calore.

Relatas tandèm *decisiones*, quibus medijs soluam, ignoro. Fortassis non loquuntur de veris nobilitatum generibus superius à nobis expositis, vt patet ex illis per *Sanfelicium loco cit.* adductis,

vbi ille in prima loquitur de filijs nobilitatis, in secunda non exprimit nobilitatis genus. In tertia loquitur de actuario, qui tanquam popularis, & diues nobilis erat habendus, ex erronea doctrina *Bartoli in l. capitalium §. serui ff. de penis*. Cuius generis nobilitas non est in nostra quæstione consideranda. Cæterum non nego eos honestos esse. Vndè immeritò *Caranita* in illos inuehit ex eo, quod pro asse notabiles lacerent scripturas, quod ea tantum seruent, quæ ob sunt, quod valeat argumentum; est actuarius, ergo latro; immeritò inquam in illos inuehit, cum non desint actuarij bonæ, integræque famæ. Sed hæc obiter. Interim illud certum sit, quandoque ab huiusmodi decisionum reatoribus multa solere desereri, ne illustribus quid familijs detrahatur, quandoque verò multa addi. Calamum hinc sisto, ne currens detrahat. Cæterum nò desunt ex scriptoribus, qui casus expressè iuribus repugnantes decidunt. In promptu est *Affl. in const. terminum vite 7. notab.* asserens nobilem ultra vnciam furantem suspendendum, & tamèn contrarium disponitur *in cap. Regni incip. ad hoc. ibi. Ille verò, qui ad bona ultra vnciam valentia furtiuas manus extenderit, quicumque eorum de pluribus furtis, licet minimis conuictus fuerit, suspendio condemnatur, & si nobilis, capitali pena plectetur*. En capituli fermocinatio, ex qua apparet nobilem ob huiusmodi crimen frui nobilitate. Iuribus ergo, & rationibus tantummodò habenda fides. Et si praxi postremò insistendum est, in testem aduoco *Doctissimum Vincentium de Franch. meritisimò* 29 *S.C. Præsidentem*, qui postremum iam annis, non famæ clausit diem, *in decis. 569.* dicentem, vsu, praxique receptum esse, vt nobiles neque in crimine læsæ Maiestatis Diuinæ nobilitatem deperdant. Ad cuius decisionis ornamentum hæc omnia, quæ huc vsque posuimus, dicta sint, quicquid somniarint addentes, qui pulcherrima à tanto viro allata distinctione redargui possent, nobiles scilicet

eâdem pœna, non lege, quia plebeij stringuntur, puniri. Et hæc dixisse satis pro nobilibus, ut quam habuerunt nobilitatem, non posse eos vnquam perdere arbitrentur.

SUMMARIUM.

1. *Nova opiniones semper aliquid mali inducunt.*
2. *Probatnr ex multis Doctorum dictis.*
3. *Nil perniciosius, quam scribendi, docendique licentia.*
4. *Donatio inter viuos, nulla facta reservatione, nulla est.*
5. *Probatnr primò ex l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verbor. oblig.*
6. *Contra quod argumentum varia obijciunt aduersarij*
7. *Soluantur.*
8. *Nona insurgunt difficultates.*
9. *Qua pariter diluuntur.*
10. *Probatnr secundo nostra opinio ex l. i. C. de Sacrosanct. Eccles.*
11. *Tertiò ex l. pactum, quod dotali, C. de*

- pactis.*
12. *Quarto argumento ad hominem.*
13. *Quinto ex argumento theologico.*
14. *Abus excludens finem, stultitiam, non prodigalitatem indicat.*
15. *Sexto ex solutione argumentorum.*
16. *Qua secundum ordinem proposita soluantur.*
17. *Particula suum, tuum, &c. importans tempus presens, non futuram.*
18. *Probatnr ex l. si ita legatum ff. de auro, & arg. leg.*
19. *Secus si non agitur de praiudicio tertij.*
20. *Probatnr ex cap. quia circa extr. de privileg.*
21. *Probatnr septimò nostra sententia ex præteritam inueterata.*
22. *Huiusmodi donatio ut talis licet iuramento firmata nec valet.*
23. *Adducuntur in contrarium fundamenta.*
24. *Sed soluantur.*
25. *Valet autem talis donatio quoad bona presentia, idque ex eo, quia peccatum prodigalitatis excludit, sed modo iuramento firmetur.*

QVÆSTIO XXVI.

An donatio inter viuos omnium bonorum præsentium, & futurorum facta alicui vlla absque reservatione valeat, & quid, si fuerit firmata iuramento?

VM erronea quorundam opinio denuò, Fabro nouatore pullularit, nouis scilicet fulcita argumentis, pristino tamen errore non carens, operæ prætium duxi illam

confutare, nè amplius pestifero aliu contraria praxis quamuis inueterata inficiatur. Nouum enim non est, nouas opiniones semper aliquid mali inducere. Sic primatiam hæresis conditionem doctrinæ esse nouitatem scripsit Bellarm. in contr. tom. 3. de Sacros. Eucharist. lib. 3. cap. 8. & tom. 2. de amiss. grat. lib.

5. cap. 7. hæresim inquit oriri, cum post fidem catholicam prædicatam, noua aliqua exoritur opinio, adducens Diu. August. lib. 3. de pecc. mort. & remis. cap. 6. & 7. testantem talem fuisse Pelagij doctrinam negantis peccatum originale. Sic quoque leuissim ingeniorum opinionem, ut Oceano minus constantem hæresis fundamentum esse ait Adam. Comben. de pace german. cap. 14. Vnde Testul. in lib. aduers. hæres. cap. 5. inquit, Philosophos esse hæreticorum Patriarchas, quia inuectores sunt opinionum, quas suo arbitrio inducunt, & eligunt. Cum igitur in iure nostro, penè dixerim,

V rim,

rim, hæresis sit, valere donationē omnium bonorum præsentium, & futurorum vlla absque reservatione, ut qui hucusque illam edocti sunt, deserant, eamque merum ingenij delirium arbitrentur, vel potius ingeniosissimū celebrari cuiusdam recentioris figmentū, qui dispurandi tantū studio in mediū illam adduxit, censui omnes eius rationes refutare. Quod si *Caso*, *Tertulliano* teste, *vbi supra*, sentiebat, nil in Republica perniciosius, quàm docendi, scribendique licentiā, iure optimo hæc scribo, ne opinio sic noviter inducta, nostris hæc tempestatibus, quibus omnia placent, perniciem inducat.

3 Dico ergo donationem inter vivos omnium bonorum præsentium, & futurorum vlla absque reservatione esse nullam. Est communis, *Bartolo Antesignano* in *l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verbor. obl.*

4 Probatur primò ex *d. l. stipulatio*. ibi, *stipulatio hoc modo concepta, si heredem me non feceris, tantum dare spontes, inutilis est, quia contra bonos mores est hæc stipulatio*. Iam verò pactum, quod aufert liberam testandi facultatem, videtur esse per *d. l.* contra bonos mores, & consequenter nullum, sed donatio hæc aufert liberam testandi facultatem, ergo nulla est.

5 Hoc argumentum est nostræ opinionis Achilles; ideoq; varijs præmitur insidijs. Primò enim respondent, falsum esse, stipulationem, quæ ius testandi aufert, esse contra bonos mores; si quidem monachus per professionem reddit se inestabilem, non secus, ac arrogatus, & quisque, qui se venditari passus sit ad pretium accipiendum; poterit ergo quilibet ex causa sibi ius testandi auferre, quamvis nemo sine causa queat se inestabilem reddere.

Secundò dicunt huiusmodi stipulationem non esse inutilem ex eo, quod auferat liberam testandi facultatem, nisi promissor centum solvat, liberè testari poterit. Cæterum cum stipulationes contra ius publicum valeant, fulcra

quoad pœnam, videtur non esse ius publicum, quod inuvalidat stipulationem.

Tertiò asserunt, stipulationem hæc non ideo esse contra bonos mores, quia aufert liberam testamenti factionem, nam vera ratio traditur à *Iustiniano* in *l. vltima C. de pactis*. ibi, *stipulatio hæc igitur inutilis videtur, quia plena tristissimorum euentuum, & periculorum, cum sic votum captanda mortis induceretur*. Undè quid mirum, si contra bonos mores reddatur, prout docet idem *Bartolus* in *d. l. vltima*?

Quartò inquirunt, *Bartolus* in *d. l. stipulatio* maxima stringi contradictione, per ipsum causata inter *d. l. stipulatio*, & *d. l. vltimam*; nam dicit ipse, *Iustinianus* in *d. l. vltima* permittere pactum, quo quis hæres fiat, modò ad vltimum vitæ spiritum perseveret voluntas promittentis, & deinde in *d. l. stipulatio*, contrarium asserit, dum stipulationem illam inutilem, & contra bonos mores appellat, licet promissor consentiat. Quæ iura, ut concordent aduersarij, asserunt insupèr in *d. l. stipulatio* ideo disponi stipulationem iuri publico repugnare ut inutilem, tum quia ea tollit legis authoritatem, quæ sola determinatæ personæ hæreditatem deferre potest, tum etiam, quia tale pactum malos arguit mores; cum facit votum captandæ mortis inducat, maximæque auiditatem res alienas præoccupandi, agendo ante mortem de hæreditate, quod tanquam iniustum à *Iustiniano* rejicitur, ut expressè quoque patet ex *l. pactum 15. C. de pactis*. Hoc autem non est reperire in *d. l. vltima*, vbi non legitur de hæreditate deferenda, & consequenter ablata non videtur legis authoritas, nec adest votum captandæ mortis, cum inortus sit ille, cui deferenda est hæreditas, sed de hæreditate diuidenda. Quare, *Fabro* authore, sic eius sectatores discurrentes, ut *Bartolo* detrahant, cum contradictoria loquutum asserunt, concluduntque non esse contra bonos mores sibi liberam testandi facultatem adimerè.

7 Sed dicta hæc penitus à veritate recedere ad euentiam demonstrabo ; Dicebatur enim primò falsum esse , stipulationem ius testandi auferentem esse contra bonos mores, exemplo religiosi, arrogati, prodigi, eiusque, qui se venundari passus est . Verùm argumentum hoc indiget feretro ; nam eadē contra bonos mores est stipulatio, quæ liberam testandi facultatem adimit, quatenus per illam nos ipsi huiusmodi facultatem auferimus. Non sic euenit in allatis casibus, in quibus iura eam auferunt ; Et enim esse aliquē arrogatum, prodigum, monachum, pati se venūdari non important in suis conceptibus intestabilitatem, vt consideranti patet, quicquid sit, quod iura hos intestabiles velint ; Secus autem si quis modo supra allato stipuletur . Quod autem iura sint, quæ hos intestabiles reddant, mox breuissimè ostēdam .

Et primò quidē de prodigo disponitur in *S. item prodigus, instt. quib. non est permiss. fac. testam. ibi. Item prodigus, cui bonorum suorum administratio interdicta est, testamentum facere non potest.* Secundò de arrogato in *princip. instt. tit. eod. ibi. Non tamē omnibus licet facere testamentum ; sicut enim ij, qui alieno iuri subiecti sunt, testamenti faciendi ius non habent* . Sed arrogatus est in potestate arrogantis, ergo non potest testamenta condere . Tertio de monacho post professionem. in *auth. ingressi C. de Sacrosanct. Eccles. ibi. ingressi monasteria ipso ingressu, se, suaque dedicant Deo . Nec ergo de his testentur, utpote nec Domini rerum* . Quarto de eo, qui se venundari passus est, disponitur in *l. quod attinet, ff. de reg. iuris. ibi. Quod attinet ad ius civile, serui pro nullis habentur* . Cum igitur, vt iam vidistis, his de iure civili testamenti factio denegetur, non videtur huiusmodi dispositio esse contra bonos mores ciuiles . Secus autem in cæteris casibus à iuribus non expressis, in quibus intestabilem se nemo potest reddere . Ne autem videar

aërem fulcare, adduco in confirmationem quæ scripsit *Dominus Domai. Anton. de Marin. in lib. 2. resol. quotid. 196. n. 41.* qui ex autoritate . *Laderc. in conf. 473. lib. 1. relati à Sanch. supèr decal. lib. 13. c. 1. n. 19.* ait, donationem omnium bonorū præsentium, & futurorum factam alicui à Religioso valere ex eo, quia habet tacitam conditionem, si professio emitatur, per quam tollitur illi testandi facultas . Vndè dum stipulatio superiùs relata in *d. l. stipulatio hoc modo concepta* aufert liberam testamenti factionem, vt iam videtis, meritò dicitur contra bonos mores ciuiles . Dixi, *ciuiles* ; nam esse contra naturales, probabo postremò .

Dicebatur secundò huiusmodi stipulationem non inutilem præferre, quia aufert liberam testandi facultatem, sed alia ex ratione ; nam si promissor solueret centum, ius testandi retineret . Sed si feretrum primo argumento præstitimus, huic parentemus oportet, dum iam videtis pactum hoc soluendi centū nullum esse, utpote contra bonos mores . Vndè asserere validum pactum, stipulationem verò nullam est quid implicans . Quare, quia etiam, stante tali pacto dandi centum aureos in casum talis hæredis à se non instituti, adhuc auferretur libera testandi facultas, non secus, ac si quis frangeret carcerem sub aliqua poena frangi vetitum, illum libere non diceretur frangere, quia se poenæ supponeret ; ideo nec ille per solutionem centum aureorum diceretur liberè testari, dum se pacto, pænæque subigeret . Licet ergo valeat quandoque stipulatio quoad poenā saltē, vt in *l. stipulatio ista §. 1. & §. 2. ff. de verbor. oblig.* quamuis non valeat quoad substantialia, vt in *l. fin. C. de pactis* ; hoc tamē accidit, cum stipulatio non est contra bonos mores, secus in nostro casu, vbi per tale pactum etiā infringitur libera testandi facultas, & consequentè cum neque per hanc solutionem, quam in poenam quis stipulatus est, liberè dicatur testari, meritò

poena hæc utpotè contra bonos mores reijcitur non minùs, quàm ipsa stipulatio. Et hinc patet, non ideo inutilem præferre, quia votum captandæ mortis inducit primariò (cùm secundariò concedamus, ut infra) nam ego quoque dicerem, posse stipulantem solvere centum, seque ab hoc voto liberare, ut afferebant aduersarii ad reddendam liberam testandi facultatem; vnde quia nec tale pactum quoad hanc partem valere potest, ut vidimus, aliam ad stare rationem dicendum est, quam, præter allatam hucusque non reperi. Cæterum si attenderetur votum captandæ mortis, nemo posset viuens testamenta condere, ne hæres institutus mortem ordiretur, quod falsum in iure est. Votum autem captandæ mortis in tantum sibi locum vendicat in *d. l. vltima C. de pactis*, in quantum agebatur de futura quorundam agnatorum, successione ab intestato. Quare cum paciscerentur de hæreditate diuidenda, videbantur mortem alienam exoptare, adeòque pactum hoc visum fuit Imperatori contra bonos mores; sicque corrigenda est imaginatio; nec existimandum, illud tantummodo pactum esse contra bonos mores, quod inducit votum captandæ mortis, sed & illud, per quod libera testandi facultas adimitur. Primum habet locum in *d. l. vltima*, secundum in *d. l. stipulatio hoc modo concepta*, & ita optimè conciliari poterunt *dd. ll.* pro nostra sententia, prout voluisse arbitror *Bart. in d. l. vltima*, cuius verba hic refero. *Si verò diceret omnia bona mea presentia, & futura, tunc non valeret, primò quia auferret liberam testamenti factionem per quandam consequentiam, cum non possit habere de quo testetur. Secundò quia videtur contra bonos mores alia occasione; nam sicuti casum, aduersaque fortunam liberi hominis (notate) expectare est contra bonos mores, ut in linter stipulantem §. sacram de verb. oblig. ita ponere hominem in statu, in quo sit certum quod nihil in perpetuum habere pote-*

rit, istud est contra bonos mores. Quinimò in n. 9. loquendo de d. l. vltima, hæc ait. Nec obstat hæc lex, quia loquitur de pacto de succedendo, vel disponendo de hæreditate postquam fuerit successum, quod pactum inducit votum captandæ mortis alterius. Et clariùs in d. l. stipulatio hoc modo concepta. Dic quod quotiescunque est vale pactum de futura successione, quod inducit votum captandæ mortis, quale est pactum de succedendo, vel auferit liberam facultatem faciendæ testamentum, & tunc non valet, nec firmatur iuramento l. fin. C. de pactis, & est ratio. quia contra bonos mores, &c. En quomodo benè hæc duo pacta vlla absque contrarietate distinguit; non est eadem ergo ratio pacti contra bonos mores in *l. stipulatio hoc modo concepta*, quæ in *l. vltima C. de pactis*, ut aduersarij somniabant, quorum lapsus iam apparuit, cùm dixerunt *Bartolum* fuisse loquutum contradictoria, dum in *d. l. vltima* scripsit, *Iustinianum* permittere pactum, quo quis hæres fiat, modò vsque ad vltimum vitæ spiritum perseueret promittentis voluntas, & deinde in *d. l. stipulatio* illam stipulationem inutilem, & contra bonos mores appellat, licèt, consentiente promissore; nam salua eorum pace eius dicta inter se non pugnant, imò iurium veritatem expriment. An autem iura sint loquuta contrarietatem, temerè dubitarem. Ratio igitur diuersitatis est quia, cum in *d. l. vltima* præ oculis habeatur votum captandæ mortis, hoc facile diluitur, dum testator illos hæredes instituit; præsumitur enim non adfuisse votum hoc ex eo, quia hæredes instituti sunt tanquàm morigerati, optimæque naturæ, ut benè explicat *Gloss. ibi vers. acerbissima*. Vnde talis institutio non valet vigore pacti priùs initi, quod nullum erat, sed vigore consensus præstiti in vltimo vitæ spiritu; per quem captandæ mortis votum non supponitur fuisse. Quæ duo distinguenda sunt utpotè diuersissima. At verò in *d. l. stipulatio hoc modo concepta* conside-

ratur

ratur libera testandi facultas, quæ per huiusmodi stipulationem, vel consentiente promissore, adimitur, quicquid sit, an consideretur quoque vorum captandæ mortis, vt infra. Quid ergo mirum, si hoc in casu nil operetur consensus, secus autem in primo? Et hinc obiter aduerte, cur valeat quisque viuens heredes instituere, non autem de successione pactum inire? Ratio nãque est, quia talis pacti reuocatio dependeret ab utroque, secus verò reuocatio institutionis factæ, quæ à testatore tantummodò dependeret; vndè illa non reuocata, supponitur non adfuisse vorum captandæ mortis. Cæterum pactum de futura successione sempèr redditur nullum, vt videre quoque est in *l. pactum C. de pactis*. Quare falsa redditur *dd. ll.* conciliatio facta per aduersarios; nam quamuis in casu *d. l. vltima* agatur de hæreditate diuidenda; nihilo tamèn minùs, ni promissor ad vltimum vitæ spiritum in eadem voluntate perseuerauerit, tale pactum nullum redditur; non est ergo ratio diuidendæ hereditatis, quæ operatur, vt, consentiente promissore, talis institutio valeat, sed ea, quam suprà tradidimus. Et hæc satis ad ostendendum *Bartolum* iuxta iuris regulas loquutum, quicquid *Faber*, eiusque sectatores somniant. ex quibus tandem probatam iam videtis maiorem illam, quæ erat. *Pactum quod auferit liberam testandi facultatem videtur esse contra bonos mores, & consequenter nullum.*

3 Sed noster Achilles denuò insidijs premitur; sicque iterùm hostes insurgunt contra minorem nostri argumenti adducti, quæ erat. *Sed donatio omnium bonorum presentium, & futurorum; omniumque iurium vlla absque reservatione auferit liberam testandi facultatem.* Contra hanc igitur aiunt huiusmodi donationem non auferre liberam testandi facultatem, primò quia in hac non veniunt ea, quæ donator non esset verisimiliter donaturus, sicuti in obligatione non veniunt quæ non esset aliquis verisimi-

liter obligaturus *ex l. i. C. qua res pign. obl. l. 6. ff. de pignor.* Secundò, quia licèt fiat donatio omnium bonorum, poterit nihilominùs fieri testamentum, cum donatarius non sit dominus, nisi post quàm bona sunt tradita *ex l. si quis argentum C. de donationibus §. alia instit. eod.* Vndè poterit donator in tali dominio hæredem instituere, imò necessariù esse aiunt, vt talis donator hæredem habeat ex testamento, vel ab intestato, qui bona donata tradat donatario; cæteroquò donatio non haberet effectù in bonis à defuncto non traditis; eoque magis, si bona sint futura, quæ oportet, vt priùs donantis sint, vel hæredis, deindè verò ipsius donatarij. Neque officit, quod tale dominium sit momentaneum, adedque ad instar momentaneæ possessionis nulla de eo sit habenda ratio; Nam dominium hæredis non est momentaneum ad confirmandum testamentum; alioquin sequeretur, quod hæres grauatus statim restituere, non sit hæres, si fortassis testator prohibuerit detractionem Falcidiæ, vel Trebellianicæ; præterquamquòd quid dicendum foret, si testator sit grauatus ære alieno? non ne hæres ne momento quidèm res hereditarias retineret, quas creditoribus teneretur restituere? ita sanè; & tamèn certum est, illum hæredem esse. Hoc esse momentaneum igitur neque in hæredibus donatarij debet officere. Præterea dici potest, dominium hoc non esse momentaneum respectu actionum directarum, quæ solummodò in hæredibus continentur, vtpotè qui sunt eadem persona cum testatore. Vndè sine heredè nequiret donatarius actiones illas proprio nomine exercere. Quod si dixeris, nullam vtilitatem consequi heredè ex huiusmodi successione, quia talis hereditas manifestissimè ære alieno esset grauata, nec posset deduci Trebellianica, cum non esset grauatus de restituendo; nec Falcidia, cum non deducatur è donationibus inter viuos, sed è legatis; hincque sequi testatorem in-

testa-

testabilem decedete ; in promptu respōsio est; nā licet euenire queat, vt hēres hāreditatē respuat, ex eo tamē nō sequitur donatorem non posse testari ; alioquin ex noua *Iustiniāni Constitutio- ne in Ausb. de hared. & falcid.* vbi statutum est posse testatorē expressē prohibere falcidiam, hāreditatemque legatis grauare, redderetur defunctus intestabilis ex eo, quia hāres facillimē hāreditatem respueret ; Quod asserendum non est, cum nomen hāredis sit honorarium. Falsum est igitur per donationem omnium bonorum adimi liberam testandi facultatem.

9 Sed dicta hęc non efficiunt. Primò sanè dicebatur per huiusmodi donationem non adimi liberam testamenti facultatem, siquidē in illa non veniunt res, quas donator non esset verisimiliter donaturus. At salua eorum pace, quæstio iam mutatur, dum asseratur oportet non esse hanc omnium bonorū donationem, ni omnia veniant. Præterea *DD.* omnes, vt optimè *Vinc. de Franch. in decis. 594. in l. stipulatio ista de verb. obl.* asserunt inualidam esse huiusmodi donationem, si donator reseruauerit ius testandi modicis coarctatum rebus. Iam verò si veram existimamus doctrinam hanc, nulli dubium, quin, licet in donatione non veniant quę verisimiliter donator non erat donaturus, cum hęc, regulariter loquendo, ad pauca coarctentur, talis donatio inualida reddatur. Cæterum cur non omnia venire debeant ? ignoro. Asseritur ab aduersarijs paritas casus *l. r. C. qua res pignori : obl. ibi. Alumnos tuos, & cæteras res, quas neminem credibile est pignori specialiter daturum fuisse, generali pacti conuentione, que de bonis tuis facta est, in causa pignoris non fuisse, ratio est.* nec non *l. 6. ff. de pignori. ibi. Obligatione generali rerum, quas quis habuit, habiturusue sit, non continentur qua verisimile est quandam specialiter obligatum non fuisse, vt puta suppellex. item vestis relinquenda est debitori, & ex mancipijs, que in eo visu habebis, vt certum sit*

cum pignori daturum non fuisse. Proinde de ministerijs eius per quam ei necessarijs, vel qua ad affectionem eius pertineant. Quibus addi poterunt *l. denique, ff. eod. l. illud §. si talis, ff. de minor. l. qui peculij. ff. de pecul. l. uxorem §. felicissimam, ff. de leg. 3. l. 2. §. si quis à Principe, ff. ne quis in loco publ. & cæteras, quas breuitatis studio placet deferere. Sed paritas ex iuribus hisce deducta quàm aliena sit à nostra quæstione nemo vel cæcutiens est, qui non videat ; hęc nanque iura loquuntur potissimum de pignoribus, alijsque id genus obligationibus, in quibus venire non assolent ea, quæ ad proprium vsum deseruiunt. Iam verò, cum quis donat omnia sua præsentia, & futura, ab hærede ea præstari debent, quæ ad donantis vsum deseruebant, dum ille iam obiit, quicquid sit, quod ab eo viuento ea per donatarium exigi haud potuissent. Vndè quamuis in pignoribus non veniant, quæ amoris ergo non erant pignoribus supponenda, cessat hic amor in casu nostro, vbi donationis causa maior supponitur.*

Asserebatur præterea ex eo, quod donatarius non sit dominus, nisi postquam illi bona sunt tradita, posse hæredem benè institui, qui ea bona donatario tradat, potissimum si sint futura, quæ necessario oportet, vt sint prius donantis, vel hæredis, deinde verò in donatarium transferantur ; nec officere momentaneam possessionem ex absurdis ibi deductis, imò deduci omnimodò requiri hæredem actionum directarum, quas nequiret donatarius proprio nomine exercere, nec obstare utilitatem, quæ non percipitur, cum ex hoc sequeretur non posse testatorem totam hæreditatem legatis grauare, detractionesque prohibere. Quare ex omnibus his concludebatur, quamuis fieret donatio omnium bonorum, non per hoc non posse à donante hæredem institui, & consequentè nullo modo auferri liberam testandi facultatem.

Sed errant toto Cælo ; etenim licet do-

donatarius debeat bona futura donata è manu hæredis accipere; nihilo tamèn minùs adhuc auferretur libera testandi facultas, dum scilicèt donator nil posset relinquere hæredi, qui derisorie esset hæres. Hinc aduertendum est disparem esse casum, cum testator grauius heredem de tota hæreditate restituenda absque detractioe Trebellianicæ, & cum donantis hæres tenetur donatario hæreditate in dare; nam in primo poterat testator illum vtilitèr instituerè, & sic non auferri videtur libera testandi facultas, at verò in secundo secùs, dum tota hæreditas est donatarij. Vndè, cum iura volunt, esse contra bonos mores pactum, quod auferit liberam testamenti factionem, de eo actu voluntaris intelligunt, per quem potest vtilitèr hæres institui, cum tempèr quo ad effectum loquantur; alioquin derisoria redderentur. Et vt clariùs hoc reddatur; cum disponitur ne libera testandi facultas auferatur, non minùs sermo est de vtili, quàm de inutili testamento, cæterum iura de inutilibus tantummodò disponent, à quo omnes aures abhorreant oportet, ergo si loquuntur de vtilibus, quotiescunque auferitur libera testamenti factio vtilis, talis ablatio redditur contra bonos mores, igitur cum quis donat omnia bona præsentia, & futura, licèt adsit hæres, quia nullam recipit vtilitatem, còtra bonos mores dicitur donare; non sic discurrendum est, cum quis heredè grauauit, vt totam hæreditatem restitueret absque detractioe Trebellianicæ, quia poterat alitèr testari, & heredem vtilitèr instituere; vndè adempta non dicitur libera testandi facultas. Quod autèm hæres sit actionum directarum, parum refert; etenim ex his nulla percipitur vtilitas ab herede. Quare recurrit argumentum superius adductum. Et sic intelligenda sunt dicta à Bartolo in d. l. stipulatio hoc modo concepta, auferri videlicèt liberam testandi facultatem, quia nullus vellet esse hæres; Etenim licèt dominium sit

penès heredem. (quod non liquet) tenetur tamèn hic tradere donatario bona donata l. si quis argentum §. sed. & si quis C. de donat. quare illud inutile præferret, cum paria sint, non habere, & habere, sed statim teneri ad reddendum l. qui sic ff. de solut. Redditur ergo probata minor nostra, quæ erat; sed donatio omnium bonorum presentium, & futurorum auferit liberam testandi facultatem. Sequitur igitur consequentia, ergo nulla. Sic primò firmata nostra assertio, tantoque corroborata Achille

10 Probatur secundo ex his, quæ assertis Imperator Constantinus in l. i. C. de Stat. Eccl. ibi. Nihil enim est, quod magis hominibus debeat, quàm vt suprema voluntatis, postquam aliud iam velle non possunt, liber sit stylus, & licitum, quod iterum non reddi arbitrium. An autem liberum sit vltimum eius arbitrium, qui omnia donauit, vestrum est respondere. Sed ex hoc deducunt auerfarij quodlibet libertatis genus; aiunt enim quemcunque esse rei suæ moderatorem, & arbitrum l. in re mandata C. mandati. Vndè cum hæc donatio iuribus non repugnet, actus est laudabilitatis; nec aduertunt actum liberalitatis, qui auferit liberam testamenti factionem, esse contra bonos mores. Quare ad rem respondet Bartolus, non obstante esse aliquem rerum suarum moderatorem, & arbitrum, cum verè obstat huiusmodi arbitrium, quotiescunque contra bonos mores præfert; Interest enim Reip. ne quis re sua malè vtatur §. cogitatio auth. vt iudices sine quoquo suffr. §. sed & maior, instit. de his qui sunt sui, vel alien. iur.

11 Probatur tertio ex l. pactum; quod dotali C. de pactis, ibi. Pactum, quod dotali instrumento comprehensum est, vt si pater vita fungeretur, ex æqua portione ea, qua nuberat cum fratre hæres patri suo esset, neque ullam obligationem continere, neque libertatem testamenti faciendi mulieris patri potuit auferre. Si ergo ex huiusmodi pacto tollitur libera testamenti factio.

factio, vndè illud rejicitur, quanto fortius eadem ex causa rejicienda est donatio omnium bonorum?

12 Probatur quartò, quia pactù, quod inducit votum captandæ mortis, vt vidimus, & aduersarij fatentur, est contra bonos mores, sed donatio hæc inducit tale votum, ergo est contra bonos mores. Tota vis est in minore, quã negabit fortè aliquis asserens affolere donatarium Deum optimum rogare, vt Donator diutius viuat, ad hoc, vt futura eius bona consequatur, quæ in dies crescunt. Sed illam probo; nã cum talis donatio sit irreuocabilis, nec pèdeat eius reuocatio à donatore, facillimè donantem mortis votum premeret; etenim si primò donatarius moreretur, bonis donatis non gauderet. Vndè quisque frui mauult presentibus certis, quàm futuris dubijs. est igitur donatio omnium bonorum contra bonos mores.

13 Probatur quintò quia huiusmodi donator ostendat actum prodigalitat, qui tanquàm peccaminosus reddit donationem contra bonos mores naturales. Quod autem sit actus prodigalitat, probatur primò ex *Arist. 4. eth.* apud quem prodigalitas est *incontinentia*, & ob *intemperantiam pecuniarum profusio*. Secundò ex ipsius descriptione tradita à *Less. l. 2. c. 47. d. 8.* relata ab *Hermanno Busenbanno Illustrissima Societatis Iesu in Medulla Theologie lib. 5. cap. 3. dub. 2. de auaritia n. 3.* cuius verba hic referre iuxat. *Prodigalitas, qua opponitur auaritia, & consistit in defectu conseruandì, & excessu erogandì. Est ex genere suo venialis, leuior, quàm auaritia, quia minus abit à virtute liberalitatis. Interim mortalis fit, si liberis, & uxori pauperiem crees, si impotentem te reddas ad soluenda debita, si profundas bona Ecclesiastica pijs causis obnoxia, &c.* An autem hæc de donatione omnium bonorum, descriptio prædicari queat, vestrum

14 est iudicare. Nec dicas, prodigum illum verè dici, qui rebus suis malè vitur sine fine; Nam hic stultus potius,

quàm prodigus esset appellandus; vt benè *Cic. de off. dixit; Non enim scelerati est, aut ingoniosi, sed stulti, largiendo, nec accipiendo finem; modumque transire*; prodigalitas autem finem non excludit; nam prodigus ex eo appellatur, quòd sua foràs agat, propellat, & protrudat. Et quamuis quandoque finis in huiusmodi donationibus cohoneftari queat; tamèn ad obuiandum fraudibus, quæ fortassis euenire possent, vt consideranti patet, iura illas contra bonos mores volunt. Cæterum, cum dicimus aliquid esse contra bonos mores ciuiles, non idem sonat, ac esse contra iurium dispositionem, vt patet in *l. stipulatio ista §. 1. & 2. ff. de verb. obl.* vbi stipulatio valet saltèm quoad pœnam, & in *l. stipulatio hoc modo concepta, ff. eod.* nec non in *l. fin. C. de pactis*, vbi neque quoad pœnam valet, & tamèn vtraque stipulatio est contra legis dispositionem, nec vtraque à *Iurisconsultis* contra bonos mores appellatur; igitur hoc esse contra bonos mores ciuiles nõ idem sonat, ac esse contra legis dispositionem, sed aliquid aliud, & meo quiddè iudicio dicerem per stipulationem contra bonos mores ciuiles importari legis dispositionem, quæ illam arbitrata est contra bonos mores naturales. Quod si ita se habet, semper iura supponunt adesse peccatum in illo actu, quem contra bonos mores appellant; sed in casu nostro talis donatio, vt vidistis, est contra bonos mores, ergo supponitur aliquod peccatum saltèm arguitur, sed nullum aliud, vt patet, quàm prodigalitat, igitur prodigalitas est illa, quæ reddit donationem contra bonos mores. Neque dicas velim me huc illuc volitare, dum prius dixeram huiusmodi donationem ideo esse contra bonos mores, quia per eam adimitur libera testandi facultas; nam dico ego hoc esse vitium prodigalitat, adimere sibi immediatè liberam testandi facultatem.

15 Probatur sextò, quia nulla in contrarium ratio asfertur, ergo cum pro

nobis vrgeant euidentiſſima argumen-
ta contra talem donationem, eam in-
ualidam appellemus oportet. Conſe-
quentia ſequitur. Antecedens verò
probatuꝛ ſolutione argumentorum.

16 Obijciunt igituꝛ primò aduerſarij *tex-
tum in l. ſi unquam. C. de reuocand. dona-
tionibus .ibi. Si unquam libertis patronus
filios non habens, bona omnia, vel partem
aliquam facultatum fuerit donatione lar-
gitus, & poſtea ſuſceperit liberos, totum
quicquid largitus fuerat, reuertatur in
eiufdē donatoris arbitrio, ac ditione man-
ſurum.* Ergo, inquiunt, ſi filij non ſu-
ſcipiantur, talis donatio licèt omnium
bonorum valida erit. Soluunt hoc ar-
gumentum nonnulli ex eo, quia *textus*
hic non loquatur de donationibus om-
nium bonorum præſentium, & futuro-
rum; nos autem, quicquid ſit de hac ſo-
lutione, dicimus Imperatorem noluiſſe
hic diſponere de donationibus omniū
bonorum vt talibus, ſed præſcindendo
an illæ ſint omnium bonorum etiam
futurorum, illas reuocafſe propter fi-
liorum ſuperuenientiam, vt patet per
ly, *vel partem aliquam facultatum.* Vndè
arguere ex hoc, donationem omnium
bonorum præſentium, & futurorum
validam eſſe, ridiculum eſt,

Obijciunt ſecundò *l. ultimam C. eod.*
vbi Imperator enumerat cauſas, ex qui-
bus donationes reuocari poſſunt, inter
quas illam omnium bonorum non re-
periunt. Sed reperi ego .ibi. *Generalitèr
ſancimus omnes donationes lege confectas
firmas, illibatasque manere. & ly, lege,*
explicat *Gloſſ.* intelligendum eſſe, *legiti-
mè*; ergo eæ, quæ legitimè factæ non
ſunt, firmæ non remanent, ſed quæ
contra legem factæ ſunt, illegitimæ di-
cuntur; igituꝛ, ſi, vt hucusque probaui-
mus, huiuſmodi donationes iuribus re-
pugnant, firmæ remanere non debent.

Obijciunt tertio *l. 2. C. de inofficioſis
donationibus .ibi. Si pater omne patrimo-
nium ſuum impetu quodam immenſa libe-
ralitatis in filium effudit, aut in poteſtate
eius is permansiſt, & arbitri familia er-
ciſcunda officio congruit, ut tibi quartam*

*partem debita ab inſelſato portionis præ-
ſtet incolumen, aut ſi emancipatus is fuit,
& quia donatio non indiget alieno admi-
niculo, ſed ſuis viribus niſitur iuxta con-
ſtitutiones: is, qui prouinciam regit, ad ſi-
militudinem inofficioſi teſtamenti querela
auxilium tibi aqutatis impertiet.* ex hoc
ergo *textu* arguunt valere donationē
omnium bonorum, quia inofficioſæ tā-
tummodo querela reuocatur. Sed quo-
modo id deduci queat, non video, dū
textus hic non diſponit de huiuſmodi
donatione, ſed tantum de differentia,
qua reuocantur donata emancipato, &
non emancipato, præſcindendo an do-
natio fuerit omnium bonorum, nec
ne.

Obijciunt quarto *l. 4. C. eod. ibi. Si
filius tuus immoderata liberalitatis effuſio-
ne patrimonium ſuum exhaust, Præſidis
prouincia auxilio uteris, qui, diſcuſſa fide,
veri, ſi in integrum reſtitutionem ex filij
perſona tibi competere ob improbabilem do-
nationis enormitatem animaduertent in
remouendis his, qua perperam geſta ſunt,
tibi ſubueniet; ideoque non eſt tibi neceſ-
ſarium aduerſus immodicas donationes au-
xilium ad inſtar inofficioſi teſtamenti.* Ex
quo *textu* quidam ſubtilis recentior in-
ferebat, donationem omnium bonorū
reuocari poſſe ex eo tantum, quia in-
officioſa. Quod quidē, ni mei oculi
cæcutiant, à legis diſpoſitione alienum
eſt, vbi iam videtis non eſſe neceſſariū
aduerſus immodicas donationes agere
querela inofficioſæ; adſunt nanque
alia remedia, reſtitutio ſcilicèt in inte-
grum, &c. Hæc dicta ſint obiter. Quo-
niam verò obijci poſſet, huiuſmodi do-
nationem validam eſſe ex eo, quia, ni
adeſſet querela inofficioſæ, vel in inte-
grum reſtitutio, reuocari nequiret, idē
reſpondemus, non loqui *textum* hunc
de donatione præſentium, & futurorū,
prout in noſtro caſu. Quæ reſponſio eli-
dit quoque omninò vim argumenti ter-
tio loco deducti.

Obijciunt quinto *l. 3. C. eod. ibi. Pre-
cibus quidē tuis propoſita reſcripta eos
parentes demotant, qui cum teſtamento ſa-*

Eto vni patrimonium suum immensis donationibus eximissent, inane nomen heredum liberis reliquerunt, sed ad intestatos quoque eadem ratio æquitatis extenditur. Vndè inquit, nihil omninò liberis relictum fuisse ità, vt per tales donationes nihil retinuerit donator, & tamen, testamento facto, decessit, igitur falsum est, donationem omnium bonorum auferre liberam testamenti factionem. Cæterum *textus* supponit fuisse donatas omnes facultates, & nihilominus donationes valuisse, nec potuisse rescindi, nisi essent propositæ inofficiosæ. Hoc argumentum soluitur à nonnullis ex eo, quod *textus* loquatur non de vna donatione, sed de varijs, quarum quælibet, quia non est omnium bonorum, valida redditur; & licet contra solutionem hanc producat. *l. 4. C. eod.* quamuis loquatur de effusione in numero singulari, hanc tamen effusionem inquit fuisse factam pluribus donationibus, ibi *ideoque non est tibi necessarium aduersus uniuersas donationes, &c.* En quomodo de pluribus donationibus hic disponitur. Ego autem quicquid sit de hac solutione, quæ bene posset sustineri, dico dispositionem *textus* non esse contra nos; non enim loquitur de donationibus omnium bonorum præsentium, & futurorum, sed præsentium tantum, prout apparet per *ly, patrimonium suum*, de qua particula infra: Vndè cum talis donatio nequeat dici nulla, meritò liberis datur querela inofficiosa, vt potè factæ contra pietatis officium. Quæ si facta fuisset absque testamento, dicitur, eandem querelam locum habere, quare *textus* hic à Doctoribus summatur, vt eadè ratio æquitatis vigeat in causa intestati, quæ testati. Cæterum præscinditur à donatione omnium bonorum præsentium, & futurorum, vt consideranti patebit. Licet ergo heres inutilitè videatur institutus, quoniam verò donatio non abstulit liberam testandi facultatem, tanquam non omnium bonorum futurorum, meritò eius liberi habent quere-

lam inofficiosa. Quod diuersum est in casu nostræ quæstionis, vbi heres institutus, est necessariò inutilitè institutus ex eo, quia donatio est omnium bonorum etiam futurorum. Non sic in casu *textus*. Quid ergo mirum, si diuersam videmus rationem in *d. l. stipulatio hoc modo concepta*, ab hac in *citata l. 3?* Et tandem, ni fallor, immeritò supponit aduersarij disponi hic, vt huiusmodi donationes non possent rescindi, nisi proponerentur vt inofficiosa, cum nullibi reperiatur eas inofficiosas esse. Cum igitur *textus* obscurus reddatur, nec aduersarijs expressè faueat, allegandum non esse, nemo sanæ mentis est, qui non videat.

Obijciunt *textò l. 5. C. eod. ibi. Si totas facultates tuas per donationes vacuas fecisti, quas in emancipatos filios consulisti, id, quod ad submouendum inofficiosa testamenti querelam non ingratis liberis relinqui necesse est ex factis donationibus detractum, vt filij, vel nepotes postea ex quocunque legitimo matrimonio nati, debitum bonorum subsidium consequantur, ad patrimonium tuum reuertetur.* concordant. *ll. 7. 8. C. eod.* Sed iura hæc eodem enodantur modo, vt scilicet loquantur
 17 non de donationibus bonorum etiam futurorum, sed præsentium. Etenim *facultates tuas, patrimonium tuum, &c.* cætera huiusmodi necessariò excludunt bona futura. Probo hoc ex *l. si ita legatum esset, vestem meam, argentum meum damnas esto dare. Id legatum videtur, quod testamenti tempore fuisset, quia (notate) præsens tempus semper intelligitur, si aliud comprehensum non sit; nam cum dicit, vestem meam, argentum meum, hac demonstratione, meum, præsens, non futurum tempus ostendit. Idem est & si quis ita legauerit, seruos meos.* Dubium ergo non est, quin, cum *textus* loquatur, *facultates tuas, &c.* intelligat bona præsentia tantum. Sed non ignoro obijci *textum in l. vltima §. vltimo. C. qua res pign. obl. ibi. Super qua generali hypotheca illud quoque ad cõseruandam*

dam contrahentium voluntatem sancimus, ut si res suas supponere debitori dixeris, non adiecto, tam præsentibus, quam futuris; ius tamèn generalis hypotheca etiam ad futuras res producat. En quomodo apparet appellatione rerum, vel bonorum in obligatione deductorum contineri præsentia, & futura, vt benè *Bart.* Ad quorum *textuum* conciliationem, quicquid *Gloss.* dicat in *dd. ll.* vbi variæ huiuscemodi, dico ego in secundo hoc casu agi de præiudicio hypothecantis

19 tantum; in primo autem de præiudicio hæredum. Quid ergo mirum, si aliter in primo, quam in secundo disponatur?

20 Adduco in confirmationem *cap. quia circa extr. de privileg.* vbi, quia de tertij præiudicio non agitur, ampla fit interpretatio. Hæc sunt verba textus.

*Quæsiisti utrum Monachi omnium Sanctorum privilegium prædecessoris tui super episcopalibus decimis retinendis indultum extendere valeant ad possessiones acquisitas, & postmodum acquirendas. Super quo tale damus responsum, quod si decimarum illarum remissio facta extiterit secundum canonicas sanctiones, prædecessor tuus indefinitè decimas episcopales monasterio remittendo, cum nihil exceperis, & potueris exceperisse, ac in beneficijs plenissima sit interpretatio adhibenda, nec debeat una, eademque substantia diuerso iure censeris, intellexisse videtur non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri. Si cui ergo non arrideat hæc conciliatio, quam velit, sequatur. Multas apud *Gloss.* reperiet; interim illud certum fit, *ly meum, suum, &c.* in donationibus induere tantummodò bonorum præsentium naturam.*

21 Sic ergo probata nostra sententia ex argumentorum solutione, firmatur tandem ex praxi in omnibus Tribunalibus iam inueterata, aded, vt contraria ab aula recesserit. Vndè superfluum arbitror hinc enumerare Doctores, qui pro hac opinione steterunt. Vbique occurrunt decisiones. Videat qui vult.

22 Hinc deduco non valere donationem hanc, quamvis iuramento firmatam,

Frontem quisque contrahet contra dictum hoc, vt potè contra omnes penè nostræ sententiæ Doctores, præcipuè
23 *Clarum in §. donatio quest. 20.* Etenim, aiunt. Quod contra bonos mores ciuiles est, iuramento firmari potest. In testem aduocant *textum in Auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vend. ibi. Sacramenta puberum sponte facta super contractibus rerum suarum non retractandis inuolabiliter custodiantur, &c.* De hoc nulli dubium; sed donatio omnium bonorum est contra bonos mores ciuiles, ergo iuramento firmari poterit. Consequentia sequitur. Vis est in minori, quæ quidèm probari posset; nam, cum certum sit eam esse contra bonos mores, ergo vel ciuiles, vel naturales; nõ naturales, ergo ciuiles; quod non sit contra naturales. probatur, quia sic admisceret peccatum. *ex l. probrum ff. de verb. signif. ibi. Probrum, & opprobriũ idem est. Probra quadam natura turpia sunt, quadam ciuilitèr, & quasi more ciuitatis; vt puta furtum, adulterium natura turpe est; enim verò tutela damnati, hoc non natura probrum est, sed more ciuitatis; nec enim natura probrum est, quod potest etiam in hominem idoneum incidere.* Sed peccatum in donante omnia bona sua præsentia, & futura non reperiri palam est.

24 In cõtrarium autem est veritas; nam, vt supra fati firmauimus, peccatum consistit in prodigalitate, quam interuenire iam vidistis. Vndè in contrariũ adducta corruunt, cum potissimum aduersarij non reperiant, obligationes factas per puberes esse cõtra bonos mores; quid ergo mirum si iuramento firmari queant?

Sed *textus in d. l. probrum* præbet iterum occasionem explicandi, quamvis breuiter, quod supra inuimus, quid scilicèt significet stipulationem esse cõtra bonos mores? Qua super re, vt verum fatear, diu quidèm anceps fui, tandem, vt vidistis, dixi, importari legis dispositionem arbitrantem, vel fingentem, illam esse contra bonos mores na-

X 2 tura-

turales. Dixi *figentem*, non quod iura nostra possint fingere actum peccaminosum, qui in se talis non sit, sed ex eo, quod sit talis regularitèr, talem arbitrari. Exemplum habemus in *d. l. probrum*, vbi adulterium appellatur contra bonos mores naturales. Cum ergo alibi reperimus in iure dispositum, adulteria esse turpia, contra bonos mores, & cetera huiuscemodi, an non intelligi debent ea talia esse ex turpitudine naturali, & malis moribus paritèr naturalibus? Hæc igitur dispositio legis, quæ civilis dicitur, non tollit turpitudinem naturalem è vitijis. Cum ergo ademptio liberæ facultatis testandi inducat, & induat vitium prodigalitatæ, quod natura peccatum est, talis ademptio est contra bonos mores naturales, vndè iura civilitèr disponentia eam esse contra bonos mores non auferunt, sed declarant eius naturam. *Textus* autem in *d. l. probrum* dicit eam esse turpia civilitèr, quæ contra morem civitatis sunt; & *Gloss.* ibi ait, comprehendit etiam, quæ quocunque iure positivo prohibentur, vt in *§. penult. inst. de pæn. tem. litig.* vbi damnati actionibus directis non contrarijs descendentibus ex contractibus ibi numeratis infames appellantur, quæ infamia civilis, non naturalis est; at verò, cum prodigalitas natura sua sit talis, videtur esse contra bonos mores naturales; vndè si in ademptione liberæ facultatis testandi quandoque consistet, talis ademptio est contra bonos mores naturales, cuius naturam, vt diximus, explicant iura, non mutant. Hoc mihi luce meridiana evidentius videtur. Quare, cum diximus talem donationem esse contra bonos mores civiles, non sumpsimus *ly, civiles*, nudè, & simpliciter prout in secundo casu *d. l. probrum*, sed quatenus importat iuris civilis declarationem. Tota ergo difficultas est, an verè huiusmodi donatio trahat vitium prodigalitatæ, quod satis probatum suppono. Superest vt videamus, an, quando non importat apertè vitium prodigalitatæ, firmata iuramen-

to valeat; & brevitèr dico non valere, quia ad obviandum fraudibus iura etiã in illa tunc fingunt prodigalitatem. Vndè nota semper talem donationem à nobis appellari non solum contra bonos mores naturales, verum etiam civiles, prout per *ly civiles*, importatur semper non modò declaratio naturæ prodigalitatæ, sed fictio quoque, quatenus videlicet iura fingunt semper actum prodigalitatæ, vbi regularitèr adesse, solet; Neque nouum est verbum, *civile*, sumi pro legis fictione, ne super verbis erroris nota mihi inuratur, consulite *textum* in *l. bonorum 49. ff. de verb. signif.* vbi appellatio bonorum vel civilis, vel naturalis est; & *ly, civilis*, explicatur à *Gloss.* per iuris fictionem. Hæc dicta sint in speculantium intuitum, non sciolorum gratiam. Cum ergo, vt ad propositum reuertar, talis donatio sit contra bonos mores naturales, iuramento non firmatur. *ex cap. non est obligatorium de reg. iur. in 6. ibi. Non est obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum.* Sed quid dicemus de tali donatione facta Ecclesiæ? cohærenter respondeo valere; etenim, si actum prodigalitatæ non ostendit, qui se ipsum Deo tradit, multo minùs qui bona; vndè talis donatio non ostenderet actum prodigalitatæ, & consequentèr non esset contra bonos mores naturales, neque civiles per iurium fictionem; quia non cadit fictio super re, quæ, apertè apparet, quod non sit. Sic se habet res in casu nostro, vbi nullus locus prodigalitati.

25 Hinc colligo secundum communem opinionem huiusmodi donationem, substineri saltèr quoad bona præsentia, si minùs futura. Ità *Domin. Donat. Anton. de Marinis resol. quotid. cap. 196.* vbi multa *num. 42.* ea videlicet ratione, quia duplex censetur facta donatio, altera bonorum præsentium, futurorù altera. Quæ sanè acceptio firmat superius relata; nam dicta *Domini Regentis*, ipso teste, in tantum vera sunt, in quantum donatio iuramento firmetur. Quæ-

ro igitur ego, cur iuramentum non operatur, ut ea valeat etiam quoad bona futura? Equidem nullam reperio efficaciorum rationem, nisi quia iuramentum non comprobatur factum contra bonos mores, igitur, cum donatio isthæc talis reddatur, quia iuramento firmari nequit, ne hoc irritum sit, merito asseritur, eam valere tantum quoad presentia tanquam malos mores non

argumentem.

Hæc sunt, quæ partim è Doctorum scriptis, partim è mei ingenioli lacunis exhausta in veritatis intuitu breuissimè scribenda sum opinatus. Cætera apud scriptores videre est penè innumeros, quos sequi arbitrariū, consulere verò optimum. Ego iurium omnium verba fidelitèr transtuli, ne quem error detineret arbitrantem latere quod patet.

SYMMARIUM.

- 1 **C**reditor negligens in exigendo à principali debitore non potest deinde compellere fideiussorem.
- 2 Probatum primò ex l. si fideiussores in id ff. de fideiuss. & mandat.
- 3 Textus examinatur.
- 4 Quandoque particula negatiua præposita aduerbio cadit supra verbum.
- 5 Proponitur argumentum in contrarium deductum ex l. si fideiussor creditori ff. eod.

- 6 Fideiussoras de iure antiquo quomodo conueniri poterant?
- 7 Soluitur argumentum adductum duplici modo.
- 8 Probatum secundò nostra sententia ex l. pupillus ff. quæ in fraud. creditor.
- 9 Probatum tertio ex l. tutor, qui reparatorium §. si post ff. de administr. tutor. ex l. si bonam, C. eod.
- 10 Probatum quarto ex l. si cum venditor ff. de euictionibus.
- 11 Probatum tandem ratione naturali.
- 12 Tuta praxis pro fideiussoribus.

Q V Æ S T I O XXVII.

An creditor, qui negligens fuit in exigendo à principali debitore, cum esset soluendo, possit postea fideiussorem conuenire, cum ille soluendo non est? ad dilucidationem *tex in l. si fideiussores, in id. ff. de fideiuss.*

Vàm frequens sit casus hic, nemo vel cæcutiens est, qui non videat, cuius primos authores patet iam præterulisse *Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 45. num. 73.*

& *Burs. conf. 224. num. 27.* *Rouitus* autè in *dec. 43.* addidit *Socin. Senior. conf. 233. vol. 2.* & *Foller. de cens. in vers. huiusmodi censualia num. 84.* apud quos *Dominus Consiliarius Stabanus iunior* nil de hac quæstione inuenisse asserit in *cent. 2. resol. forens. 176. num. 93.* Alterutrū

hic defendere, impertinentèr arbitror se habere; etenim quid ad casum? Authorum dicta ni probentur, frigescent.

1 Dico igitur à creditore in exigendo negligente non posse fideiussorem conueniri.

2 Probatum primò ex *l. si fideiussores in id 42. ff. de fideiuss.* ibi. *Si fideiussores in id accepti sint, quod à curatore seruari non possit, & post impletam legitimam atatem tam ab ipso curatore, quam ab heredibus eius solidum seruari potuerit, & cessante eo, qui pupillus fuit, soluendo esse deseris, non temerè utilem in fideiussores actionem competere.* Quoniam verò *textus* hic

varias patitur difficultates, idcirco ad nostram comprobationem illum iuvat examinare.

- 3 Et quidem casus ab *Accurs.* hic benè proponitur; decisio verò malè deducitur; ait enim quod *Pamphilus* adultus habens curatores, ab eis accepit fideiussores, rem pupillam saluam fore, post legitimam ætatem curatores, eorumque hæredes erant soluendo, verùm postea desiere; vndè quæritur, an fideiussores teneantur? hucusque benè proponit; Respondet deinde, fideiussores teneri. Quod placet *Domino Staibano loc. cit.* Mihi autem non arridet, ne verò gratis asseram, quod euidens arbitrator, referam iterùm *textus* decisionē, non temerè *utilem in fideiussores actionē competere.* Hanc *Gloss.* sic explicat *in verbo non temerè. Temerè esset si daretur*, itaque *ly, non*, cadere nequaquam debet supra, *temerè*, sed supra *ly, competere*, quasi *textus* dicat, *non competere temerè actionem in fideiussores*; quamuis alia *Gloss.* dicat *ly, non temerè*, accipiendum pro, *non facile.* Quicquid verò fit de istis acceptionibus, vtraque pro nostra sententia facit. Quod autem huiusmodi decisio sic se habeat, probò primò *ex text. in l. si quis liberum ff. de probat. ibi. Si quis liberum hominem vi rapuerit, & in vinculis habuerit; indignissimè commodum possessionis consequetur.* Quæ decisio quidem sic per *Gloss.* resoluenda est. *Indignissimum esset, si consequeretur; alioquin enim iura aliquid indignissimum permetterent.* Quid ergo mirum, si sic quoque resoluenda sit decisio in casu nostro? Probò secundò *ex l. nec ex vera. C. de acquir. possess. ibi. Nec ex vera venditione possessionē, quam non fuerat emptor adoptus, improbè retinere potest; ex qua patet ly, nec*, non stare supèr aduerbio, verùm supèr verbo, *retinere.* Sic nostro in casu discurrendū. Probò tertio *ex l. uxores ff. de divor. & repud. vbi iisdem particulis licèt aliter dispositis Iulianus* nostram comprobat sententiā. *ibid. Quod alij temerè nubere non possunt.* Et tandem probò euidē-

eidentissimè *ex textu in l. ea, qua raro 15. ff. de reg. iur. ibi. Ea, qua raro accidunt, non temerè in agendis negotijs computantur.* En quomodo & benè particula negatiua modo propriè, quo in casu nostro, licèt aduerbio præponatur, verbo tamèn concordatur. Firmum ergo remaneat *temerarium esse, si in fideiussores, utilis actio competeret.* Sed non ignoro acriter insurgere *Dominum Staibanum* adducentem argumentum, ex diametro oppositum, vt patet deductum ex *l. si fideiussor creditori ff. de fideiussor. & mandator. ibi. Si fideiussor creditori denunciauert, vt debitorem ad soluendum pecuniam compelleret, vel vt pignus distraheret, isque cessauerit, an possit eum fideiussor doli mali exceptione submouere. Respondit non posse.* Equidèm, vt verum fatear, *textus* hic diù me anticipem reddidit ita, vt in contrariam iam iam iturus essem sententiā; sed, meliùs re perpensa, à prima non recedere tandem sum arbitratus, quæ vt verior appareat, supponendum breuissimè est *de iure ff. & C. duplici modo potuisse fideiussores conueniri, simpliciter scilicèt, prout in hac lege, & in subsidium, vt in d. l. si fideiussores in id; differentia verò intèr primum modum fideiubendi, & secundū, hæc est; nam in primo poterat fideiussor nulla facta discussione principalis debitoris, compelli, vt in *l. non rectè C. de fideiuss. & mandator. ibi. Non rectè procuratores nostri, si allegationi suæ fides adesset, audire se voluerunt ex bonis fideiussoris, qua ad fiscum peruenerunt pecuniam repetentem, sed reum principalem conuenire iusserunt, cum electionis potestas permittatur creditori, &c. & in l. iure nostro C. eod. ibi. Iure nostro est potestas creditori, relicto reo, eligendi fideiussores, nisi inter contrahentes aliud placitum doceatur.* In secundo verò compellebatur fideiussor, facta priùs principalis Rei discussione; vndè, vt videtis, erat hoc creditoris arbitrio relictum; Quoniam autem poterant contrahentes aliter pacisci, & potestatem creditori coarctare ita, vt priùs*

prius esset facienda discussio principalis, in subsidium verò compellendus fideiussor, vt apparet ex *d. l. iure nostra*, vbi. *Nisi inter contrahentes aliud placitum doceatur*. idcirco cum in *d. l. fideiussores in id*, se obligassent fideiussores in subsidium tantummodò .ibi. *In id accepti sunt, quod à curatore seruari nō possit*. adedque conueniri non potuissent, nisi, facta principalis Rei discussione ex pacto sic inter ipsos inito, merito, dum principalis erat soluendo, & creditor in exigendo negligens fuit, si ille deinde soluendo non sit, periculum creditoris est, non fideiussorum, qui, dum in subsidium se obligarunt, in casu videlicet, quo principalis soluendo non esset, compelli nequeunt, si quo temporis interuallo ille soluendo fuit; at verò in *d. l. si fideiussor*, non se in subsidium obligauit fideiussor; Etenim ibi nullum pactum appositum inspicio, sicque quid mirum, si ille, dum vigore iuris antiqui poterat simpliciter conueniri, quamuis debitor esset soluendo, non iuuetur nunc ex denunciatione facta creditori à iuribus hinc sic explicitis per *Gloss.*; quam inter ceteros sequitur *Paul. de Castro in d. l. si fideiussores in id*; non vrget argumentū Domini Staibani; Etenim, cum de iure nō duo semper fieri debeat discussio principalis debitoris, ita, vt fideiussor in subsidium tantummodò teneatur ex *auth. presente C. eod. ibi. Presente tamen utroque non permittitur intercessorem conueniri prius, quam reus inuentus est minus idoneus, siue in totum, siue in partē*, casus iam pro nostra sententia deciditur; quandoquidem, si fideiussor vigore pacti in subsidium obligatus non poterat conueniri, si semel principalis debitor soluendo fuit, non obstante iure antiquo electionem creditori permittente, quanto fortius hoc asserendū in casu nostro, attento iure nouissimo *Authentic.* vbi semper fideiussores in subsidium obligantur, ne asserere cogamur minus valere iura generaliter disponentia, quam pacta specialiter

inita? Quod præterea patet ex eo, quia hoc importat aliquem obligari in subsidium, videlicet, in defectum principalis debitoris; si ergo semel debitor fuit soluendo, in fideiussores temerè asseritur vtiles actiones competere. Cæterum non dotem tantam tribuere debemus *tex. in d. l. si fideiussor*, qui casum nostrum non includit, sed disponit tantummodò, vt ad libitum creditoris liceat, vel fideiussorem, vel principalem debitorem conuenire, quamuis fideiussor denunciasset creditori, vt debitorem compelleret, idque ex eo, quia de illo iure dabatur creditori electio, ecūs nūc de nouissimo iure *Auth.* de quo huiusmodi electio denegatur, sed fideiussor in subsidium conuenitur. Sic primò firmata nostra sententia,

8 Probatur secundò; nam negligentibus iura nostra non subueniunt *l. pupillus, ff. que in fraud. creditorum*; ergo si creditor negligens fuit in exigendo à principali debitore, cum fuit soluendo, frustra recurrit ad fideiussorem, cum is soluendo non est.

9 Probatur tertio, quia iura semper à negligentia abhorrent, eamque puniunt, vt patet primò in *l. tutor, qui repperitorium S. si post, ff. de administr. tut.* ibi. *Si post depositionem pecunie comparare pradia tutores neglexerunt: incipient in usuras conueniri*. *Quamquam enim à Pratore cogi eos oportet ad comparandum; tamen si cessent, etiam usuris plectendi sunt tarditatis gratia*. Secundò ex *l. si bonam C. eod. ibi. Si bonam causam ea, cuius tutores habuit, & aduersus latam sententiam non appellasti, seu post appellationem prouocationis solemniam implere cessaueris: tutela iudicio indemnitate pupilla prestare debes*. Cum igitur, vt iam videtis, iura negligentiam puniant, pro ut passim quoque videre est ex ceteris, quæ breuitatis studio desero, dicendum est, per creditorem in exigendo à principali negligentem, non posse deinde fideiussorem conueniri.

10 Probatur quartò ex *l. si cum venditor 66. ff. de euictionibus*, vbi si tibi fundum ven-

vendidi, de euictione promittendo, & tu deindè sine culpa è possessione cecidisti, ego verò dixi, vt publiciana, vel vtili in rem actione ageres, nec credès egisti, sed fortassis directa in rem, qua succubuisses, non teneor de euictione. ibi. *Si cum venditor admonuisset emptorem, vt publiciana, vel potius ea actione, qua de fundo vectigali proposita esset, experiretur, emptor id facere supersederit, omnimodò nocebit ei dolus suus, nec committetur stipulatio.* Ergo iure optimo arguere possumus non compellendum fideiussorem à creditore, qui valès debitorem, cum soluendo esset, conuenire, non conuenit.

11 Probatur tandèm ex eo; nam aliòquin absq; creditoris vtilitate fideiussor damnum pateretur, quia, creditore non exigète à principali debitore, cum est soluendo, compellente deinde fideiussorem, hic soluere teneretur quod debitor priùs poterat, imò debebat sine creditoris damno, aut maximo fideiussoris mox, qui sua dat, nec à quo repetat, habet, dum debitor soluendo non est. Vndè ad damna hæc euitanda procùldubio dicendum est, creditorum negligentem non posse à fideiussoribus petere quod immeritò non exigit ex negligentia à principali debitore.

12 Hinc ex *d. l. si fideiussores* collige non opus esse, vt fideiussor moneat creditorem, vt à principali debitore exigat, qui tunc est soluendo, cum, vt in *d. l.* apparet, ad hoc non teneatur; sat enim est, vt tempore exactionis faciendæ debitor soluendo reperiat; Si tunc non exiget creditor, sibi imputabitur; Attamèn ad obuiandum fraudibus, aduertat fideiussor æquum esse, vt creditorem moneat, ne in posterum hic excipiat, debitorem nunquam fuisse soluendo, varijsque super fugijs, quæ tēpestatibus nostris non desunt, id comprobet. Et hæc præcipiti calamo scripsisse satis.

SUMMARIUM.

- 1 Feuda vel hereditaria sunt, vel ex pacto, & prouidentia.
- 2 Eorum differentia.
- 3 Melior est conditio filiorum, si feudum sit ex pacto, quàm si sit hereditarium.
- 4 In feudo ex pacto succedunt filij, quamuis hæredes non sint.
- 5 Probatur ex multis.
- 6 Obijctur cap. 1. an agnat.
- 7 Sed soluitur.
- 8 Filius succedens in feudo ex pacto, & prouidentia tenetur esse hæres etiam in burgensaticis, quotiescūq; agitur de honore patris conseruando.
- 9 Secus, si aliter. Quod multis probatur.
- 10 Non implicat feudum esse hereditarium, & ex pacto, sed quomodo? vide nu. 31.
- 11 Feuda de iure Regni dicuntur hereditaria.
- 12 Ex Doctrina Napod. in Consuet. & si testator.
- 13 Idque lex inuestitura, damus tibi, & hæredibus ex tuo corpore legitime descendentibus.
- 14 Qua feuda Andr. in cap. 1. §. præterea ducatus de prohib. feudi alien. per Fed. appellauit ex pacto, & prouidentia.
- 15 Quamuis aduersetur explicatio Liparuli.
- 16 Quotiescunque feudo hereditario qualitas additur, dicitur illud ex pacto.
- 17 Quod multis probatur.
- 18 Feudum, quo viuatur iure Francorum, dicitur ex pacto, & prouidentia.
- 19 Status questionis.
- 20 Occasio dubitandi.
- 21 Questio hæc est, attentata etiam solita inuestitura in Regno,
- 22 In Regno Neapol. succeditur iure francorum.
- 23 Sententia nostra fauet Affi.
- 24 Sed est contra Dominum Reg. Don. Ant. de Marinis,
- 25 Cuius argumenta expanduntur.

- 26 *Differentia, quam Dom. Reg. dat inter feudum ex pacto, & hereditarium.*
- 27 *Ordo nostra questionis.*
- 28 *Respondetur ad eius argumenta.*
- 29 *Adiectio noua qualitatis non infirmat primam dispositionem.*
- 30 *Quod multis probatur.*
- 31 *Licet in Regno feuda sint hereditaria; ea tamen non desinunt esse ex pacto, & prouidentia.*
- 32 *Quod probatur.*
- 33 *Feuda in Regno habent esse hereditaria à iure Francorum.*
- 34 *Suadetur nostra opinio ex pulcherrima aduersione.*
- 35 *Feuda hac non dicuntur hereditaria simpliciter.*
- 36 *Probatur ex verbis ipsiusmet Domini de Marinis.*
- 37 *Explicatur quomodo feuda in Regno habeant esse hereditaria à qualitate ex pacto, & prouidentia?*
- 38 *Refertur distinctio feudorum tradita à Rouito in Rubr. ad pragmat. de feud.*
- 39 *Quae non bene complectitur feuda in Regno.*
- 40 *Successor in feudo dicitur haeres.*
- 41 *Non autem est particularis ad instar legatarij, sed uniuersalis.*
- 42 *Feudum dicitur legitima primogeniti.*
- 43 *Reiecta nostra sententia, non potest explicari quomodo in Regno feuda dicantur hereditaria, & in illis succedatur iure Francorum.*
- 44 *Potest optime defendi feuda in Regno non esse hereditaria.*
- 45 *Referuntur dicta Camill. Salern. quibus impugnat Napodan. dicentem in Regno feuda esse hereditaria.*
- 46 *Cur Carolus Secundus extenderit successionem?*
- 47 *Corradinus, & Dux Austriae intercepti fuere à Carolo Secundo.*
- 48 *Inscriptio pro eorum obitu.*
- 49 *Praemia belli Naufragium, & sepulcrum.*
- 50 *An cap. considerantes, loquatur de feudo nouo, an tantum de antiquo?*
- 51 *Non ex eo, quod Regnum est hereditarium, deducitur, omnia feuda esse similiter hereditaria.*
- 52 *Error Archiepisc. Moisis.*
- 53 *Regnum in rigore iuris est ex pacto, & prouidentia.*
- 54 *Error nonnullorum addentium ad Napodanum.*
- 55 *Feudum hereditarium vix in iure reperitur expressum:*
- 56 *Quaestio nostra potest esse etiam de mero nomine.*
- 57 *Referuntur dicta Rouiti in pragmat. 4. de feudis,*
- 58 *Rouitus uult in Regno feudum dici hereditarium tantummodo in filij primogeniti praiudicium.*
- 59 *Impugnantur eius dicta.*
- 60 *Quamuis in inuestitura qualitas hereditaria sumenda sit stricto modo, non elidit nostram quaestionem.*
- 61 *Implicat feudum esse mixtum, sed vel debet esse hereditarium simpliciter, vel ex pacto.*
- 62 *Sed in regno feuda non possunt esse hereditaria quatenus opponantur feudis, ex pacto.*
- 63 *Nostra sententia firmatur duodecim argumentis.*
- 64 *De iure communi feudorum filij, salua sexus prerogativa, succedunt patri, nulla manente eius ordinatione super feudo.*
- 65 *In Regno uiuitur iure Francico introducto à Constitutione, ut de successiōibus, & à cap. considerantes.*
- 66 *Dispositio cap. 1. de success. feud. non est correcta per constit. & capitula Regni.*
- 67 *Probatur nomen, haeres, in feudis accipi pro filio.*
- 68 *Explicatur opinio Isernic super hoc.*
- 69 *Non licet è non feudalibus ad feudalibus arguere.*
- 70 *Legitima primogeniti in Regno est totum Regnum.*
- 71 *Sed hac legitima quomodo sit accipienda?*
- 72 *Qualitas hereditaria non operatur in feudo, ut nequeas quis venire contra*

- factum defuncti.*
- 73 Primogenitus non potest renunciare inri primogenitura in fauorem secundogeniti in praiudicium verò liberarum.
- 74 Vassallus nequit in proximioris agnati praiudicium feudum cedere agnato remotiori.
- 75 Dominus feudi non potest praiudicium inferre primogenito admittendo ad fidelitatem secundogenitum.
- 76 Primogenitus Francia etiam ex causa ingratiitudinis nequit priuari Regno.
- 77 Stante statuto, prout in Regno nostro, quod stantibus masculis, fœmina non succedant, non potest pater vocare fœminas in masculorum praiudicium.
- 78 Mathematicè demonstratur Iterniam stare pro nostra opinione.
- 79 Opinia nostra est de feudo antiquo.
- 80 Sed posset sustineri etiam in feudo nouo.
- 81 Feudum hereditarium improprie dicitur feudum.
- 82 Sententia, quam sectamur, reddit per spicuas, & locupletiores familias.
- 83 Soluuntur argumenta, quae obyci possent.
- 84 Feuda hereditaria imputantur in legitimam, secus illa ex pacto.
- 85 Licet aliter videatur disponi super feudo nouo ex pacto.
- 86 Nos autem idem sentimus de nouo, & antiquo.
- 87 Feuda hereditaria non modò in legitimam, sed etiam in Trebellianicam imputantur.
- 88 Explicatur decisio relata à De Ponte.
- 89 Si in feudo succeditur iure Francorum, illud non imputatur in legitimam debet iure natura.
- 90 Secundogenita debetur vita, & militia.
- 91 Dispositio Pragmat. ultimæ de feudis fauet nostra sententia.
- 92 Cumulantur authores qui de rebus ad quæstionem nostram pertinētibus scripserunt.

QVÆSTIO XXVIII.

An feudum concessum sub hac inuestitura, *concedimus tibi, & heredibus ex tuo corpore legitimè descendentibus, ita, vt maior natu minori, & masculus fœmina praferatur*, sit hæreditarium, an ex pacto, & prouidentia? vbi euidentè demonstratur, feuda in Regno vel esse ex pacto, & prouidentia, vel si hæreditaria, ita tamèn, vt hoc totum esse habeant ex pacto, nil autem ex propria feudi hæreditarij natura.

Antus est in studijs omnibus amor, vt, Seneca teste, vitia quidam sua, & intelligant, & amēt. Ego intèr hos adscribi non erubescō; non enim ignoro quæstionem hanc à tot primæ notæ doctoribus agitatam denuò ad examen, ne ad trutinam dicam, reuo-

care, temeritati potius tribuendum, quàm virtuti; Attamèn quem nosco, errorem amo; hunc non excuso, ne, vt alterum euitem, in alterum incidā; non effugio, ne fuga maiora præparet pericula. Pugnantibus hostes tantummodo timendi; fugientibus & hostes, & sui. Minus turpe inermem reuerti, quàm armatum fugere. Quot sint nostra in hostes tela, quæstionis decursus ostentabit. Quod si dubia timeatur victo-

Storia ; hæc gloria , pro re dubia pug-
nasse . Eia igitur fugam persequamur
pugna , error fugam expellat, errorem
pugna corrigat .

Hanc ergo quæstionem omnium pri-
mus in medium adduxit *Affl. in cap. 1.*
sit. an agnati, & vberimè in const. ut
de successiombus, cuius sententiã acriter
impugnat *Dominus Reg. Donat. Antonius*
de Marinis in lib. 2. resol. quotid. cap. 86.
per totam. Nos autem, vt videamus quæ-
nam probabilior sit, multa debemus
supponere in materia de feudis ad Ty-
ronum intelligentiam, & quæstionis fa-
cilitatem, ac

- 1 Primò supponendum est inter cæte-
ras feudorum diuisiones illam esse, vt
alteri dicatur feudum hæreditarium; ex
- 2 pacto, & prouidentia al terum . Hære-
ditarium illud dicitur, quod alicui, eiuf-
que hæredibus conceditur ; & hoc ve-
nit in hæreditatis petitione per *Gloß. in*
l. & non tantum. ff. de petit. hered. l. & non tan-
tantum, quam allegat *Andr. in cap. 1. in fin. Qui success.*
seneant in cap. 1. post n. 1. De alienat. feud.
pater. cæterisque in locis cumulatis per
Iacobut. de Franch. in pralud. feud. quæst.
2. n. 108. Vndè in his feudis non suc-
cedit nisi qui hæres est, quamuis filius,
vel quilibet agnatus sit. *Id. loc. cit.* Feu-
dum verò ex pacto, & prouidentia il-
lud est, quod alicui, & filijs conceditur;
sicq; absque filiorum consensu à patre
alienari non potest, pro vt pleno ore
omnes feudistæ fatentur, & expressè
voluit *Andr. in cap. 1. de alien. feud. pa-*
ter n. 10. vbi hæc. *Quid ergo si dictum*
sit, tibi, & liberis, vel filijs tuis: an alic-
nes pater sine consensu filiorum? videtur
enim filijs dari ex pacto, & prouidentia
concedentis; & ideo non valet ordinatio
in testamento in feudo, &c. Et hinc ap-
paret, meliorem esse filiorum conditio-
nem, si feudum sit ex pacto, & proui-
dentia. quàm si sit hæreditarium; nam
in primo casu licèt ij hæredes non sint;
nihilominùs in illo succedunt, & quæ-
cūque alienatio absque eorum consen-
su nulla est, iuxtà disposita in *cap. 1. de*
success. feud. ibi. Succedant tamèn filij lo-

co sui patris, nulla ordinatione defuncti in
feudo manente, vel valente. idque ex eo,
quia à concedente filijs tantummodò,
nec alijs datur, præscindendo, an illi
hæredes sint, nec ne? In secundo au-
tem casu necessariò sint hæredes oportet;
quare nec queri poterunt de alie-
natione feudi per defunctum facta, eã-
que reuocare, licèt hæredes sint, quia
hæredes alienatoris sunt; poterat nãq;
defunctus illud alienare, & in cæteris
bonis eos heredes instituere. Audite
quàm benè diuersitatem hanc explicet
Andr. in cap. 1. de alienat. feud. pat. post
n. 1. secùs (inquit) si esset feudum hare-
ditarium, in quo succedunt hæredes alie-
natoris, & tunc venit in petitione hare-
ditatis, ff. de petit. hered. l. & non tan-
tum; licèt enim debeatur heredi hoc feu-
dum ex prouidentia concedentis; tamèn
ex alio capite, & alia ratione non reuoca-
bit etiam sine consensu suo factam aliena-
tionem, scilicèt quia est hæres alienatoris.
C. de rei vendic. l. cum à matre. Hæc
ille. Hinc

- 4 Secundò suppono contra *Iacobutium*
loc. cit. n. 115. in feudis ex pacto, &
prouidentia non opus esse, vt filij sint
- 5 hæredes. Quod probo primò ex ipsius
Iacobutij dictis; etenim inquit is in feu-
do hæreditario non succedere filios,
nec agnatos, nisi ij hæredes sint; ergo
è contra in feudo ex pacto, & proui-
dentia possunt succedere filij, quamuis
hæredes non sint; cum cæteroquì nul-
la esset differentia inter huiusmodi feu-
da. Secundò dicit ipse non opus esse,
vt agnatus hæres sit, ergo neque filius.
Quæ consequentia mihi euidens vide-
tur, ni obstet *tex.* quem adducit in *cap.*
1. an agnas, ibi. Si contigerit vassallū
sine omni prole decedere, agnatus, ad quem
uniuersa hæreditas pertinet, repudiata hæ-
reditate, feudum, si paternum fuerit, re-
tinere poterit; nec de debito hæreditario
aliquid feudi nomine soluere cogitur, sed
in fructibus, si quos reliquit, ut de eis
debitum soluatur, quo tempore deceberis,
secundum quod supra diximus, considera-
bitur. Vbi verò filium reliquit, ipse non

potest hereditatem sine beneficio repudiare, sed aut utrumque retineat, aut utrumque repudiet, quo repudiat, ad agnatos, si paternum sit, pertinebit, & licet alterum sine altero retinere non possit; agnatis tamen consentientibus, poterit Dominus eum, si voluerit, quasi de novo beneficio investire, quo facto, licebit ei repudiata hereditate, feudum tenere, nullo onere ei hereditario imminente. Sed textus hic non officit; nam quamvis requirat, ut filius sit hæres in successione feudi ex pacto, & providentia, secus autem agnatus, qui poterit hereditatem repudiare, & in feudo succedere, accidit id ex eo, quia filius in casu legis repudiat hereditatem, ne creditoribus solvat; unde cum pater iniuria afficiatur à filio, qui strictius eius honorem tueri debet, quàm quilibet extraneus, merito, ne feudum perdat, totam hereditatem tenetur acceptare. Quod docuit *Andr. in d. cap. 1. §. ubi verò. num. 4.* è cuius dictis probatur tertio nostra sententia. ibi. *Si hic feudatarius habens creditores, & legatarios moritur, relicto filio, licet filius proximus agnatus sit, ff. de suis, & legit. l. filius; non tamen poterit repudiare hereditatem, & habere feudum; quanquam sit ex pacto, & providentia; & ideo tenetur creditoribus, & legatariis; habebit quidem necesse, aut utrumque repudiare, vel utrumque retinere; & si repudiet feudum paternum, erit agnatorum sine hereditate; filius ergo erit deterioris conditionis, quàm agnatus; sic & supra si vass. feud. pri. c. 1. licet Gloss. habeat pro miro, quia erat feudum ex pacto, & providentia; non tamen mirum debet videri, quia hic repudiabat hereditatem propter creditores; & sic patre defuncto sine hærede, afficiebatur defunctus iniuria. inst. qui manu. non poss. §. 1. nam & iniuria fit cadaveri ff. de iniur. l. 1. §. quoties. strictius autem debet defendere honorem patris filius, quàm extraneus, quia habet esse à patre. Ceterum filius quamvis hæres non sit, quotiescunque de patris iniuria non agitur, feudo non carebit, ut ipse *Andr. fatetur primò paulò post, vbi hæc. Feu-**

*dum habebit tunc precipuum, quia & si non sit hæres, illud habere debet, ex quo non est hereditarium, sed ex pacto, & providentia. Secundo in tit. qui success. tene. in fine. ibi. Et feuda paterna non hereditaria, sed ex pacto, & providentia filijs debita etiam si non sint patris hæredes, &c. Tertio in tit. eod. num. 7. Hac feuda habent descendentes, & si hæredes non sint. Quarto in tit. ex quibus caus. feud. amitt. num. 9. Et habebunt liberi illud etiam si patris non sint hæredes. Quinto in tit. de alien. feud. pat. num. 1. Filius tamen licet sit hæres, quia ex pacto, & providentia non hæredibus, sed liberis datur, inventarium faciendo revocaret feudum alienatum sine suo consensu, & in eod. tit. diversis in partibus. Etiam si hæredes patris non sint. Etiam si nolit ex persona patris. Filius habebit, si nolit esse hæres; cæterisque in locis, prout videre est apud *Lsparul. ad Andr. in tit. an agnat. qui bene ait, non posse filium habere feudum, si hereditatem patris repudiet, quam ut hæres ex testamento, vel ab intestato erat consequuturus; nam dum illi prodest inventarij beneficium, videtur eam repudiare in patris iniuriam, ut supra firmavimus. Ex his**

10. Suppono tertio, quamvis non opus sit, ut filius existat hæres in feudo ex pacto, & providentia; nihilotamen minus non implicare feudum esse hereditarium, & ex pacto, & providentia, ita quidem, ut filius succedere nequeat, ni hæres sit, ut iam vidistis (quod quando repugnantiam non arguat, infra suo loco videbimus) Non ergo duo hæc inter se pugnant. Et sic arbitrator intelligendum fore *Jacobusium vbi supr. nimirum filium in successione feudi debere necessario esse hæredem, quotiescunque de patris iniuria vitanda agitur; ni fortassè velimus asserere illum*

11. fuisse loquutum de iure Regni, quo feuda semper censentur esse hereditaria, ut nonnulli explicant *Andream in cap. 1. de alien. feud. pator. ibi. Sed quid si acquisiuit pro se, & hæredibus suis, sicut est forma privilegiorum hodie in Regno*

Sici-

Sicilia, damus tibi, & heredibus tuis ex tuo corpore legitimè descendens, cum dixit, heredibus, videtur exponi, id est liberis, secundum casum Ioann. ff. de usufruct. accresc. l. si quis Titio, & tunc videtur filius habere partem. Ex quibus dictis latissimè concludit *Loffred. consil. 1. cons. 46. in 2. dub. in regno nostro omnia feuda esse hæreditaria.* Sic referunt *Afflic. dec. 240. num. 10. de Franch. decif. 1. & decis. 387.* Omnes verò ex auctoritate *Napod. sic asserentis in consues. Neap. incip. & si testator verb. disponere,* ubi post num. 8. ait omnia feuda in Regno esse hæreditaria, cum concedantur hæredibus ex suo corpore legitimè descendens, ut in *cap. Regis Caroli secundis incip. considerantes,* ex quo colligit non posse successores venire contra proprium defuncti factum, cuius hæredes sunt. Quare si dicta hæc *Napodani* non conuincant, eius affectu victoriæ non sortientur, utpotè fragilibus pugnantes armis. Sed ea esse minùs conuincantia, videbimus infra, cum referemus impugnationem *Camilli Salern.* Interim ad nostræ quæstionis facilitatem.

13 Suppono quartò idè in Regno exortam esse hæsitationem, an feuda sint hæreditaria, nec ne? quia attendenda fuit inuestitura, *damus tibi, & heredibus ex tuo corpore legitimè descendens,* ut videre est apud auctores in tertia suppositione citatos. Hinc *Iacobusius loco citato num. 117. dicit Andr. in cap. 1. S. præterea ducatus. vers. sed si dicatur de prohib. feud. alien. per Feder. dixisse,* attendenda etiam hæc inuestitura, in Regno feuda esse ex pacto, & prouidentia. Il-

14 lum ergo audite. *Sed si dicatur feudum concessum Titio, & liberis, vel heredibus suis descendens, sicut est forma concessionum hodie in Regno Sicilia, quod est ex pacto, & prouidentia, &c. tunc ad omnes filios equalitèr pertinebit, si non detur, ut habeat iure francorum, sicut sunt hodie infèudationes noue in Regno, in quibus primogeniti præferuntur, & tunc quoniã equalitèr ad omnes filios, &c.* Sed *Lipa-*

15 rulus inquit ly, quod est ex pacto, & prouidentia, referri tantùm ad ly, concessum Titio, & liberis, cum verba inclusa in illa parenthesi non includantur sub eadem sermocinatione, ut docent Grammatici, sed referuntur quidè ad alia, illa scilicèt, tunc ad omnes filios equalitèr pertinebit. Hæc sunt verba *Liparuli.* Et præterea considerabam primò, quod verba hæc, vel heredibus suis descendens, sicut est forma concessionum hodie in Regno Sicilia debent includi parenthesi hæc modo (vel heredibus suis descendens, sicut est forma concessionum hodie in Regno Sicilia) & sic verba sequentia, quod est ex pacto, & prouidentia, referuntur ad verba superiora, concessum Titio, & liberis. Et hoc modo dicit hic, quod feudum concessum Titio, & liberis est ex pacto, & prouidentia. Et ad hoc, ut verba inclusa parenthesi non videantur impertinentèr apposita, habeantque verba, quibus coniunguntur, dicas, quod tam ad illa inclusa parenthesi, quàm ad alia referuntur verba sequentia, tunc ad omnes filios equalitèr pertinebit, &c. nam siue dicatur, tibi, & liberis; siue tibi, & heredibus, feudum ibi ad omnes. Hæc *Liparulus,* ex quibus collige ad nostrum propositum, etiam feudum, in quo omnes filij succedunt esse ex pacto, & prouidentia, modò illud concessum sit liberis; an autem si concedatur cum qualitate hæreditaria, prout in Regno nostro, sit ex pacto, & prouidentia, ex verbis *Andrea* supra relatis dicerem quod sic, cum intellectus *Liparuli* non sit eius verbis consonus; etenim particula illa alternatiua, non videtur includi parenthesi, ut consideranti patere poterit; quare illum loquutum esse secundum solitam inuestituræ formam in Regno, benè interpretatum fuisse arbitror *Iacobusium loc. cit.* Hinc

Suppono quintò cæteras inter differentias inter feudum hæreditarium simpliciter, & feudum ex pacto, & prouidentia illam esse præcipuam; ut scilicèt feudum hæreditarium non concedatur nisi hæredibus; vnde si quis illum alie-

nar

nare vellet, optimè posset; etenim cum, vt diximus, hoc in hæreditatis petitione veniat, quicumque sint qui succedunt, hæredes alienatoris dicuntur, vt satis superque in prima suppositione diximus; feudum verò ex pacto, & prouidentia concedatur etiam nõ heredibus; idque ex pacto, & prouidentia concedentis; vnde, vt quæstionem postremò enodemus, est aduertendũ, quod quocumque feudum hæredibus conceditur, hæreditarium dicitur; quoties verò qualitas additur, dicitur ex pacto, & prouidentia. Feudum ergo, in quo de iure Francorum succeditur, adeoque francicum dicitur ex pacto, & prouidentia; nec meum arbitremini figmentum, sed veram, aureamque *Andrea* doctrinam in cap. 1. §. & olim de success. feud. ibi. Si verò vivens iure Francorum vendit feudum cum consensu primogeniti, & moriatur primogenitus; an alius adueniens post eum, qui non concessit reuocari, aut moritur primogenitus, viuo patre, aut post. Si viuo patre, est primogenitus ante tempus mortis eiusdem, de cuius agitur feudo, prætulerit ageretur de feudo vivens ff. de vulg. & pupill. l. 2. §. 1. & idè ille reuocaret. d. tit. de alien. feud. pat. Si verò post mortem patris, secus, quia ille contractus perfectus fuit ab alienante cum consensu illius, qui erat successurus, &c. Quæ dicta aduertit *Iacobus de Franc.* in suis pralud. & sequitur in quæst. 2. nu. 123. cuius verba ad nostrum propositum referre non displicet. ibi. Sed an ubi vivitur de iure Francorum ita, quod primogenitus succedit, an dicatur feudum ex pacto, & prouidentia? *Andr.* in cap. 1. §. hoc quoque col. 2. vers. si ergo. de success. feud. videtur dicere quod sit ex pacto, & prouidentia, ex eo, quia lex de iure primogenito, & ubi à lege, & eius prouidentia feud. har. dicitur ex pacto, & prouidentia iuxta l. si arogator §. 1. & l. cum patronus præallegatas; verum successio est limitata ad primogenitos, quod non est in feudo cõcesso liberis, siue descendensibus, & idè decidit, quod si feudatarius vendidit cum consensu primogeniti, qui in vita patris est

mortuus, alienatio reuocatur per secundogenitum, quia dicitur nunc primogenitus, quia tunc non reuocat tanquam heres primogeniti, ergo respectu alterius, quàm primogeniti, non dicitur ex pacto, & prouidentia, & non includuntur agnati in enumeratis. l. liberorum §. 1. ff. de verb. signif. In simili vide *Andr.* in cap. 1. §. præterea 1. col. quid sit inest. & procedit, quando primogenitus consentit, aliis secus, vt colligitur ex verbis *Andrea* ibidem, quod repuso subtilis, & pulchrum, licet non inuenerim alibi declaratum. Hæc ille. Referamus vlteriùs verba *Liparuli* ad *Andr.* in d. cap. An Rex possit concedere feudatario in præiudicium primogeniti, quod non obstante iure Francorum, possit diuidere bona feudalia inter filios? Dico sic, vt voluit *Luc.* in l. Diua memoria col. fin. C. de decur. lib. 10. & ita etiam tenet *Tiraquell.* in tract. de iure primog. quæst. 22. & *Afflic.* in §. præterea ducatus num. 7. de prohib. alien. per *Fed.* & *Ant. Capyc.* hoc in loco in eius apostillis ad *Andr.* de *Ifern.* refert ita fuisse aliàs decisum per Sacrum Regium Consiliũ die 10. Junij 1519. in causa Domini Baronis Bonatorum contra Dominam *Cristillam* eius neptem filiam primogeniti, cui Baroni à patre cum Regio assensu fuerunt casalia donata; & decisio *Ifern.* hic fuit in intellectu, quando concessio erat facta sibi, & liberis, & sic quando erat feudum ex pacto, & prouidentia, & vivebatur iure Francorum, vt declarat, & sentit idem *Ifern.* in constit. comitibus circa fin. Commissarius causa fuit illustris *Episcopus Bisiniani*, Magister actorum *Nicolaus*, & pro eo *Antonillus Falanconus* Secretarius Sacri Consilij. Hæc ille. Ex his ergo, vt ceteros omittam authores, aliaque genera feudorum ex pacto, & prouidentia, apparet feudum, quo vivitur iure Francorum, esse ex pacto, & prouidentia. His ita dilucidatis.

19 Quærimus hic, an si inuestitura dicat, Concedimus tibi, & heredibus ex tuo corpore legitime descendensibus ita; vt maior natu minori, & masculus femina præferatur, feudum sit ex pacto, & prouidentia,

20 tia, an hæreditarium? Et dubitandi occasio ex eo oritur; nam, cum, vt fati vidimus, in Regno feuda sint hæreditaria, cumque regularitèr secundum nouas infeudationes successio sit de iure Francorum ita, vt maior natu succedat, videtur ex vna parte, attenta inuestitura superiùs relata, feudum hoc nõ esse hæreditarium, sed ex pacto, & prouidentia, quia videlicèt additur particula illa, *ita vt maior natu minori &c.*, per quam succeditur iure Francorum. Vndè cum, prout in vltima suppositione explicauimus, huiusmodi feudum dicatur ex pacto, & prouidentia, indubitati iuris videtur idem in casu nostro asserendum: ex altera verò, dum, vt diximus, in Regno, feuda sunt hæreditaria, quamuis iure Francorum succedatur, dicendum videtur, etsi in hac inuestitura reperiatur illa particula, quæ francicum constituat feudum; nihilotamèn minùs hæreditarium esse ex paritate feudorum in Regno, in quibus licèt succedatur iure Francorum; ea tamèn hæreditaria sunt.

21 Ego verò ad maiorem huius quæstionis facilitatem vnum aduerto; videlicèt, attentis nouis infeudationibus in Regno, quæ feudum francicum constituant, non differre communem inuestituram, *damus tibi, & heredibus ex tuo corpore legitime descendentibus*, ab illa alia superiùs proposita, in qua additur particula, *ita vt maior natu &c.* cum hæc in Regno, vt vidimus, materialitèr se habeat; etenim licèt per *const. incip. puritatem*, viuatur iure Longobardorum, vt optimè *Iacobus. in suis præ-*

22 *ludys quæst. 6. num. 40.* eius tamèn dicta ne te decipiant, sed illa limitabis de iure Regni Neapolis, quo non viuatur iure Longobardorum, sed Francorum, vt *Gloss. ad d. const. puritatem in vers. prout inigantium qualitas*. Vndè quæstio hæc in Regno, vt iam vidimus, materialitèr se habet, & sic quæstio, quæ cadit supèr vna inuestitura, cadit & supèr alia. Quare indistinctè assero quodcun-

que feudum francicum, & sic illud cõprehensum sub inuestitura in titulo nostræ quæstionis proposita, esse ex pacto, & prouidentia, ita tamèn, vt hæres dicatur maior natu succedens, qui, confecto inuentario, possit reuocare alienationem illius feudi factam per defunctum absque eius consensu. Ità *Afflict. loc. cit. num. 23.*

24 Hæc sententia displicet *Dom. Regen. de Marinis loc. cit.* asserit enim *Afflictum*,
25 pro ea stantem hæc vice maximo errore fuisse detentum, ad quem ostendendum inquit in Regno certum esse barones alio iure non viuere, nisi francico, & tamèn indubitatum esse ad feudi illius alienationem per patrem faciendam non requiri consensum filij primogeniti, cum id cautum non reperiatur in *const. vt de successioneibus*, nec in *cap. considerantes*, per quæ iura nostrates asserunt fuisse statutum ius generale francorum. Vndè concludit *Afflictum* hoc gratis asserere, cum præcipuè quotidiana praxis contrarium doceat. Quod si *Afflict.* in contrarium quid vidisse dicat, id accidisse respondet, cum vigeret vetustissima illa opinio Siculorum potissimum asserentium, feudum censerit ex pacto, si in illo Francorum iure vivebatur. Quare, cum fatuus hodie redderetur Regnicola, qui diceret, feuda in Regno esse ex pacto, vtpotè quæ sũt omnia hæreditaria, fatuus quoque esset habendus, si pro eorum alienatione filij
26 primogeniti consensum requireret. Postremò praxim dat ad dignoscenda feuda hæreditaria, & ex pacto; vt nimirum hæreditaria sint, quotiescunque in inuestitura *heredis* nomen reperitur; ex pacto autem, vbi simpliciter facta est concessio alicui pro se, & filijs. Hæc sũt *Domini Regentis* fundamenta fidelitèr
27 relata. Reliquum est vt videamus primò, an nostram sententiam elidant; deindè verò vt nostras quoque rationes ad assertionem superiùs positam corroborandam proponamus; Tandem vt varia soluamus argumenta, quæ hinc inde obijci possent.

Et

28 Et quidè̄m do libentè̄r Barones in Regno non viuere nisi iure Francorum ex nouis infeudationibus, quarum meminit iam *Andreas*, vt supra vidimus, in cap. 1. *S. praterea ducatus vers. sed si dicatur*; nego tamèn̄ indubitatum esse, in huiusmodi feudorum alienationibus nȭ requiri primogeniti consensum; Quoniam verò̄ affirmantis, non negantis est probare; idcirco probabimus hoc, solutis prius *Domini de Marinis* argumentis.

Do vltè̄rius, verum esse in Regno nostro omnia feuda esse hereditaria, nego autem non esse ex pacto, & prouidentia; quǣ duo inter se minimè̄ pugnant, sed benè̄ coalescunt, vt vidimus in tertia suppositione, vbi filius succedens in feudo ex pacto, & prouidentia ad euitandam patris iniuriam tenetur totam hǣreditatem acceptare; en quomodo diceretur feudum hǣreditarium; nec proindè̄ propriam naturam amitteret, dum feudum illud vt potè̄ quod esset ex pacto, & prouidentia, alienari non potuisset à̄ patre sine filij consensu, vt satis explicuimus. Cum ergo de iure Regni viuatur more Francico, quǣcunque sit inuestitura, in qua particula, *heredes*; continetur, hǣc particula superueniens nequit

29 primǣuam feudi naturam mutare; cum adiectio nouǣ qualitatis non infirmet primam dispositionem, vt egregiè̄ pro nostra sententia tenuit insignis Doctor *Decius in conf. 185.* & firmavit *Signorell. in suis consilijs ex l. si eum §. fin. ff. de exercit. act. ibi.* Item *si seruus meus nomen exercebit: & cum magistro eius contraxero: nihil obstabit, quo minùs aduersus magistrum experiar actione, qua mihi iure vel civili, vel honorario competit; nam & cuius alij nȭn obstat hoc edictum, quo minùs cum magistro agere possit: hoc enim edicto non transfertur actio, sed adijcitur, si vnus ex his exercitoribus cum magistro nauis contraxerit, agere cum alijs exercitoribus poterit. Ex l. senatores, ff. de senatoribus. ibi. Senatores licet in urbe domicilium habere videantur: ta-*

mèn & ibi, unde oriundi sunt, habere domicilium intelliguntur, quia dignitas domicilij adiectionem potius dedisse, quàm permutasse videtur. ex l. si fundus §. si res, ff. de pignor. ibi. Si res hypotheca data postea mutata fuerit, equè̄ hypothecaria actio competit, veluti de domo data hypotheca, & horreo facta; idem si de dolo conuenit, & domus facta sit, idem de loco dato, deinde vineis in eo positis. Ex l. quoties. ff. de action. ibi. Quoties lex obligationem introducit, nisi nominatim caueris, vt sola ea actione utamur, etiã̄ veteres eo nomine actiones competere. Et ex alijs, quǣ apud *Deciam* videri poterunt. Ergone, inquam, tenebitur magister contrahenti secum, licet inter exercitorem, & eum non cadat obligatio per *Bartal. in d. l. si eum*, necnon dignitas senatoria proprium domiciliũ non mutabit ex *ead. in d. l. Senatores*; ergone additio, vel detractio qualitatis circa rem non extinguet hypothecã̄ ex *ead. in d. l. si fundus, §. si res.* & res assolebit nouam inducere obligationem, veterem verò̄ non remouere ex *Gloß. in d. l. quoties*, nos vero nequibimus dicere, particulam, *heredes*, non mutare primam feudi naturam, sed dum lex illam non mutat, nos mutatam asserere? Firmum ergo remaneat, quamuis in Regno feuda sint hereditaria; nihilo

31 tamèn̄ minùs non desinere esse ex pacto, & prouidentia.

32 Quod vltè̄rius suadet ex eo; nam si noua conuentio informatur à̄ causa prima; eiusque naturam induit, vt optimè̄ *Bald. in cap. 1. §. conuentio. col. 11. de pac. iuram. firm.* & statutum continens ius commune non desinit esse ius commune *cap. 1. de const. in 6.* quǣ omnia mirificè̄ licet confuso ordine copulat *Affl. loc. cit.* dubium non est, quin, cum in Regno hoc viuatur iure Francorum, per quod feuda dicuntur ex pacto, & prouidentia, licet hǣreditaria, non desinant esse ex pacto, cum esse hereditarium habeant à̄ iure Francorum tanquam causa primǣua, vt mox vberri-
mè̄ explicabimus. Patet ergo *Affl. loc. cit.*

non

non errasse, sed sententiam iuribus vni-
formem sequutum; nemo enim negare poterit, illum optimum fuisse feudistam, nec non notas ei fuisse nouas infeudationes, & priuilegia Regni, per quæ feuda dicuntur hæreditaria. Et miror quidem, *Andream in Regno nostro*
 34 *Euangelistam in cap. 1. de alien. feud. pater. & cap. 1. S. praterea ducatus. de prohib. feud. alien. per Feder.* non ignorasse huiusmodi inuestituras in Regno solitas anouumque succedendi modum, de iure Francorum, & tamèn, his non obstantibus, appellasse hæc feuda ex pacto, & prouidentia, vt videre est in *d. S. praterea ducatus* superius adducto. Quæ animaduersio rem benè perpendenti non displicebit. Ex quibus arguitur, in errorem non incidisse *Assl. prout Dominus Reg. de Marin.* volebat. Vndè, vt quæ diximus, perstringamus, licèt in Regno feuda sint hæreditaria; tamèn hoc esse hæreditarium non operabitur, vt desinant esse ex pacto, & prouidentia; adeoque ap-
 35 pellentur merè, & simpliciter hæreditaria, vt scripsi *Vinc. de Franch. in doc. 387.* ità, vt extranei etiam modò hæredes instituantur, succedant; sed appellanda erunt hæreditaria ex pacto, quod pactum deindè operabitur, vt alienari nequeant sine primogenitorum consensu. Quod autem huiusmodi feuda dicantur hæreditaria ex pacto pro-
 36 bo ex ipsiusmet *Domini de Marinis* verbis, qui benè pro me sic loquutus est in loco citato. *Dic ergo Regnicola, & non errabis in aeternum, quod quoties feudorum leges inuestituras; in illisque hæredis nomen inuenies, vel simpliciter hæreditaria, vel ex pacto cum qualitate hæreditaria feuda illa indicabis, &c.* En quomodò *Dominus Regens* optimè aduertit, feuda hæc non esse simpliciter hæreditaria, si inuestitura diceret, *ita vt maior natus, &c.* sed esse ex pacto cum qualitate; igitur si in Regno particula hæc materialiter se habet, vt diximus, ex eo, quia regulariter succeditur iure Francorum; huiusmodi feuda non

dicuntur hæreditaria simpliciter, sed ex pacto, & prouidentia.

37 Placet ad rem nostram vberius explicare quomodo feuda in Regno habeant hoc esse hæreditarium à qualitate illa *ex pacto, & prouidentia*. Quæ explicatio quidem iuuabit, ne arguamur quotiescunque dicitur in Regno feuda esse hæreditaria, cum sic se habere, nec secus posse, mox videritis, attento germano, stricto, puroque iuris rigore, vt consideranti patebit. Ad maiorem
 38 autem explanationis facilitatem, sciendum est, *Rouitum in rubr. ad pragm. de feudis num. 21.* (nam ea, quæ asserit in *Pragm. 4.* infra dicam) ad tres species feuda hæc reducere, nimirum, vt aliqua sint feuda omninò hæreditaria, quæ transeunt ad quemlibet hæredem etià extraneum; de quibus loquuntur *lex. & DD. in cap. 1. de feud. non habent. pro. feud. nat.* Aliqua sint ex pacto, & prouidentia simpliciter, prout hæreditarijs opponuntur, quæ conceduntur alicui pro se & liberis, vt supra satis exposuimus; & appellantur ex pacto, & prouidentia, quia in ijs quilibet successor succedit ex propria persona, quauis hæres vltimi defuncti non sit; sufficit enim sibi pactum primi acquirentis ex prouidentia concedentis sub illa forma, in qua tot censentur esse concessionem, quot sunt personæ, quæ ordine successiuo succedunt ad *lex. in l. quoties C. de donat. qua sub modo.* Aliqua denique sint ex pacto, & prouidentia hæreditaria, seu feuda mista, quæ eadem sunt cum illis ex pacto, & prouidentia; vna tamèn qualitate superaddita operante, vt successor teneatur habere ratum defuncti factum, ex doctrina *Camerarij in cap. 1. an agnat. in 1. quest. n. 42. in fin. & 44.* his ità exp-
 39 sitis secundum mentem *Rouiti*, sicuti certum est in Regno feuda esse hæreditaria, sic quoque indubitatum est, ea non esse hæreditaria simpliciter ità, vt ad quoscunque hæredes veniant. Quod satis suadetur ex inuestitura, *concedimus tibi, & hæredibus ex tuo corpore de-*
 Z
scen.

scendentibus, vbi per particulã illã, *ex tuo corpore, &c.* excluduntur hæredes extranei. An autem dicantur hæreditaria ex pacto? affirmatiuè respondeo, sed non itã se habent, quasi hæredes teneantur habere ratum defuncti factum, & consequentè ratam quoque feudi alienationem. Hoc euidentè demonstrò ex ipsa inuestitura, quæ alioquin frustratoria esset; pater eniã posset in filiorum præiudicium supèr feudis hæredem extraneum instituere, & supèr burgenfaticis filios, qui utpote obligati ad habendum ratum factum defuncti patris, non possent ordinationem in testamento factam reuocare. Ad quid ergo huiusmodi inuestitura, *concedimus tibi, & hæredibus ex tuo corpore legitimè descendentibus*? Igitur feudum esse ex pacto hæreditarium non importat obligationem non reuocandi alienationem factam per defunctum. Quod si dixeris, non posse patrem in filiorum præiudicium instituere hæredem extraneum in feudo, adeoq; nec illud alienare, sed necessariò debere instituere filios, vel si viuatur iure Francorum, prout in Regno nostro, instituere primogenitum; non poteris aptius pro nostra sententia respondere; Vndè concludas oportet in Regno feuda esse ex pacto, & prouidentia simpliciter; & eatenùs dici hæreditaria, quatenùs feudum, vt infra mathematicè demonstrabo, dicatur
 40 totum legitima primogeniti. Quare hæres diceretur in feudo, & quidem
 41 non particularis, itã, vt tanquã legatarius esset habendus, sed vniuersalis, prout egregiè discurret *Vinc. de Frãch. in decis. 1. circa finem*, qui in nu. 22. ait esse indubitabilem decisionè, quod
 42 feudum hæreditarium nemo possit habere, nisi sit hæres in ipso feudo. Cũ igitur feudum dicatur primogeniti legitima; adeoque hæres in feudo ratione successionis sibi ex pacto, & prouidentia concedentis debite, meritò huiusmodi feuda in Regno appellanda sũt hæreditaria non quatenùs excludant qualitatem ex pacto, & prouidentie,

sed potius quatenùs ab illa originem, & qualitatemque hæreditariam trahant. Quare benè dicimus, rigore iuris attèto, feuda esse in Regno hæreditaria non tamèn simpliciter; sed ex pacto, modo videlicèt à nobis explicato, cum secùs
 43 explicari nequeat, quomodo in Regno feuda dicantur hæreditaria, & in ijs succedatur iure Francorum, per quod ea ex pacto, & prouidentia appellantur. Quam explicationem licèt nullibi repererim, consonam tamèn arbitror vero intellectui inuestituræ in Regno nostro solitæ, *damus tibi, & hæredibus ex tuo corpore legitimè descendentibus*, vbi si tibi non aridet sensus, quem infra dabimus *ly, hæredibus*, vt nimirum pro liberis explicetur, poteris hunc aliũ adaptare, videlicèt, vt *ly, hæredibus*, intelligendum sit de veris hæredibus, qui ex pacto vt tales succedunt in feudo tanquã in legitima sibi ex pacto debita, adeoque per defunctum inalienabili. Vndè alteruter ex his sensibus aptus erit pro nostra sententia, quæ, vt consideranti patebit, negari non poterit, quia in iure, & vera praxi firma reddatur. Et quidem hæc dicta sint, vt explicemus proclama illud nostris tēpestatibus ab omnibus recētioribus receptum, feuda scilicèt in Regno esse
 44 hæreditaria. Cæterum, si vlla absque explicatione è medio nomen hoc tollere vellemus, non credamus oportet nimium *Napodano*, è quo error hic descendit. Quare iuuat ad recentiorum aduersariorum mentes sedandas impugnationem *Camill. Salern.* vt suprà promissimus, referre. Hic doctor igitur vt
 45 distinctè procedat, inquit *Napodani* sententiam posse primò suaderi ex eo, quia sub illa concessione, *pro se, & hæredibus ex suo corpore legitimè descendentibus* comprehenduntur fratres. Secundò, quia per dicta *Andrea* videntur hodie, attenta illa inuestitura, feuda concedi hæredibus, vndè hæreditaria dici debent. Tertiò ex eo; nam indubitati iuris est, Regnum hoc hæreditarium præferre ex prima inuestitura facta *Caro-*

Io Duci Andegauensi, & Comiti Pronentia nomine Carolus Primus A.D. 1266. 4. Kal. Iulij in alma Vrbe; quæ erat, pro se, & heredibus. Ad cuius dicti cõfirmationem adducit hęc Camillus cap. Regis Caroli Secundi filij Caroli primi incip. Pralatis Ecclesiarum, vbi hæc inter cætera, ut peculiare Domini patris prædilectũ nostrũ hereditariũ regnum Sicilia. Quare, cũ certũ sit, Regnũ esse hereditariũ, cæteræ partes etiã esse debẽt hereditariæ. ex tex. in l. qua de tota. ff. de rei vëdic. vbi ius in toto cõsideratur in parte totius. Hęc ita pro Napodano firmata ærea tãdẽm arbitratur. Vndẽ ex ordine respõdet per d. cap. cõsiderantes, nõ mutari ius commune, nec illi derogari, nisi in eo, quod successionem proroget in fratres, facta inuestitura pro Titio, & heredibus ex corpore legitimè descendentibus, vt arguitur ex rubr. qua est, de successione proroganda; cæterum ex nullo ipsius cap. loco deduci feuda esse hæreditaria, cum tantummodò voluerit Carolus secundus prouidere, vt in tali casu etiam fratres succederent, idque

in subditorum intuitum, qui sibi, suoque parenti innumera præstitere seruitia, inter quæ duo selegit, quæ nos in eruditorum gratiam rescribemus. Primum ergo fuisse ait, cum Carolus Primus ab Urbano IV. fuit inuestitus, nec non à Clemente IV. confirmatus in prælio cum Manfredò in multis Italiæ locis, quem in vrbe Beneuentana deinde interfecit. Sic quoque cum Corradino victo iam in campo Palentino propè Marsicos montes A. D. 1268. qui, profligato exercitu, aufugit vna cum Duce Austriæ nauiculæ confisus, quæ eximijis maris fluctibus illos Terra Asturi reddidit. Verũ 47 deindẽ capti à Ioanne Frangipane Carolo traditi, vltimum iam clausere diem, ferro vindice die 26. Octobr. 1269. in Neapolis Emporio, vbi nunc eorum corpora seruantur; sententia lata fuit per Robertum de Bari. Indẽ supèr eorum obitu Comes Flandria oppugnans eundem Robertum propria dextra interfecit, quare, vt à iuribus distrahamur, ad posteritatis memoriam, eorum tumulo hanc figerem inscriptionem.

48 Viator, siste gradum,
Frontem contrahe. Iacent hęc Corradinus, & Dux Austria,
qui, dum aufugerent, nauis fluctibus cedente, capti à
Ioanne Frangipane, ex sententia lata per Robertum
de Bari, Caroli iussu interempti sunt.

His vna nauis vnum præstitit tumulum. Iudex è dextra
Comitis Flandria eandem subiit pœnam.

49 Hęc sunt belli præmia, naufragia, sepulcrum.

Si eorum obitus causam ignoras,

hęc est,

pugnasse in Carolum, & victos fugiisse.

Victoriam

virtuti tribue, inscitæ sententiam

sceleri necem.

Militum prima, secunda Iudicis, postremum Caroli.

Duas aduerte victorias

alteram Caroli, Comitis Flandria alteram.

Illā minor , quia reos interemit ; maior hæc , quia
iudicem.

Hinc discite ,

Quam improbum Vincere , & Interimere . Quam
decorum ,

Interimere , & vincere .

Tunc ergo, ut ad propositum reuertar ,
inquit *Salern.* multos ex Regno singul-
latim in quadam prouisione , quam vi-
disse refert , enumeratos , maximam
pecuniarum copiam dedisse *Carolo I.* in
militum subsidium , ex qua animi ostē-
tatione fidelitatem non modicam ar-
guit . Alterum est , cum *Carolus II. pri-*
mi filius bellum gessit cum *Rege Iacobo* ,
tunc enim fideles præferulere Regnicolæ ,
Vndè grati animi ergo huiusmodi
prærogatiuam baronibus tribuit , ut ni-
mirum collaterales succederent , De-
50 scendit deindè ad quæstionem illam ,
an scilicèt *d. cap.* loquatur de feudo an-
tiquo tantum , an etiam de nouo ? &
benè concludit loqui de utroque (quæ
quæstio non est huius loci , cum nos hic
loquamur de feudo , quod veram feu-
di ex pacto naturam habeat , hocque
mētibus exerceat , præscindendo an an-
51 tiquum sit , nec ne ?) Inquit ulterius
non obstat , quod hoc Regnum sit
hæreditarium ; non enim ex hoc dedu-
citur , feuda omnia esse hæreditaria , que
illatio *ut ipsam* , induceret nos in er-
52 rorem *Archiepiscopi moysis* dicentis , *Ec-*
clesia est priuilegiata , ergo & parietes ; &
hinc varia adducit loca , vbi *Andreas*
scripsit , multa feuda in Regno esse ex pa-
cto , & prouidentia ex varijs inuestitu-
rarum generibus ; alioquin enim Rex
obligaretur facere inuestituras hæredi-
tarias tantum , quod nemo dixit , cum
quilibet infeudans rei suæ legem im-
ponat , quam cupit , per *Andr. in præ-*
lud. feud. n. 5. aliosque , ut ibi . Ex qui-
bus errasse concludit *Napodanum* . Vnū
verò aduertatis velim , per *Iserniam* hic
reprehendi *Bald. in cap. 1. nu. 3. de fil.*
nat. ex matr. dicentem regnum non

53 esse hæreditarium ; dicit enim *Bald.* no-
tas non fuisse historias , quibus hoc hæ-
reditarium esse ostenditur . Hæc re-
prehensio videtur esse contra ea , quæ
infra dicturi sumus , vbi probabimus
non posse Regnum in primogeniti præ-
iudicium alienari ; vndè in hoc non
conuenio cum *Salern.* eius autem opi-
nionem apposui , ut , qui velit , cam-
sequatur ; ego illam non dicerem iuri-
bus consonam , ut inferius videbitis .
Sed ut ad eius dicta reuertamur , dedu-
cit ex ijs , quæ dixerat , verbum , *here-*
des , non officere in casu nostro ; illud
enim utpotè à lege prolatum filios in-
dicat , variosque authores ad hoc fir-
mandum adducit . Tandem aliorum
doctorum additiones refert contra *Nap-*
podanum dicentium , feuda , quæ deue-
54 niunt ad collaterales , dici ex pacto
& prouidentia , quæ dicta quidem qua-
uis nesciam quomodo saluari queant ,
cum non videam disparitatem , cur idè
dicendum non sit de feudis deuenienti-
bus ad descendentes tantum , tamen
ostendunt , cum feuda in Regno etiam
ad collaterales extendantur , ea dici ex
pacto .

Ex his ergo videtis , non tantam fidem
præstandam *Napodani* doctrine , cū eius
dicta benè à *Camill. Salern.* soluantur .
Et profectò mirum , cur tantam dotem
dederint *Napodano* Doctores , cum cō-
trariam opinionem optimis fulcitam
rationibus nemo sit , qui non aduer-
tat . Et ut penitus eius opinio euane-
scat , vnum noto , quod *Camill. Salern.*
aduertit in *conf. Neap. incip. in bonis quō-*
55 *dam mariti* , videlicèt *Camerarium* , cæ-
terosque feudistas nulla reperisse iura
de feudo hæreditario loquentia ; & li-
cèt

cet ipse dicat loqui de huiusmodi feudo
*rex. à nemine hucusque allegatum, in
 extraordinarijs collationibus feud. quæ
 reperiuntur impressæ post Sum. Ardz.,
 cap. 139. incip. summoperè mandare cu-
 ramus column. 3. §. cum plures. vers. ser-
 uitiium verò. ibi. Cum feudum heredita-
 rium uni ex cohæredibus, &c.* tamèn cap,
 illud legatis velim, Quicquid autem
 sit, miror ego, cur, non obstante dubia
 in iure feudi hæreditarij natura, illam
 nostro Regno tribuant nonnulli recē-
 tiores. Vt ergo vltèrius procedamus,
 pro solutione argumentorum *Domini
 Reg. de Marinis*, vel dicas, in Regno feu-
 da non esse hereditaria, sed simplici-
 tèt ex pacto, & prouidentia, prout op-
 timè contra *Napodanum* vidistis ià scrip-
 sisse *Camil. Saler.* vel, si illa velis hæredi-
 taria, non ità se habere, vt opponan-
 tur feudis ex pacto, & prouidentia, sed
 confundantur cum istis, vndè in ran-
 tum hereditaria dicerentur, in quantū
 primogeniti essent heredes in feudo;
 An autem sint appellanda hereditaria,
 56 an ex pacto, & prouidentia, quæstio
 est de mero nomine, vndè illam No-
 minalibus relinquamus. Ne autem pe-
 nitus feudi simplicitèt hæreditarij na-
 turam exterminemus, vide differentias
 inter hoc, & feudum ex pacto apud
Lin. Marg. qui 135. differentias nume-
 rat; concordantias verò apud *Camil.
 Salern. in d. consuet. in bonis quondam ma-
 risi, ad finem*, vbi fusissimè 36. concordā-
 tias. cumulat.

Sic ergo trutinata *Napodani* doctri-
 na, facillimè aliorum dicta, quæ super
 illa fundantur, diluuntur; adeoque bre-
 uissimè repetenda sunt quæ scripsit *Ro-
 nitus in Pragm. 4. de feudis* super hac re;
 57 ait enim à n. 95. heresim in iure esse
 asserere, feuda concessa cum inuesti-
 tura alicui pro se, & hæredibus ex suo
 corpore legitimè descendentibus, esse
 ex pacto, & prouidentia præcipuè a-
 pud Regni huius Neap. Tribunalia,
 etenim quavis olim opinio hæc recep-
 ta fuerit a plerisque præsertim Siculis;
 hodiè tamèn ab aula recessit laudans

in authorem *Napod. & Affl.* in decisio-
 nibus relatis, & potissimùm in dec. 195.
 quoniam verò heresis hæc non in cor-
 pore iuris stat decisa, eam ipse conatur
 probare in nu. seq. ex argumentorum
 solutione adductorum pro nostra ten-
 tentia, Inquit igitur, totam nostram
 fugam in eo consistere, quod ly, *hære-
 dibus*, explicemus pro filijs ex euidenti
rex. in d. S. & silibellum; attamèn non
 posse nos negare, quod filius teneatur
 esse hæres, & sic dicatur vocatus cum
 qualitate hæreditaria; iam verò ex *Pe-
 tr. de Greg. Sicul. de concess. feud. par. 6. qu.
 2. n. 4.* concludendum est, idem esse di-
 cere de iure communi feudorum, *con-
 cedimus tibi, & hæredibus*, ac de iure
 Regni, *tibi, & hæredibus ex tuo corpore
 legitimè descendentibus*. Varia deindè
Andrea loca, vt ibi videre est, explicat,
 nescio an ad rem; hęc eius explicatio-
 nes non appono, vtpotè quas arbitror
 non modicas inuoluere contrarietates;
 adeoque lector ex seipso eas redargue-
 re poterit: quare ne papyrus replea-
 mus, ijs parentemus. Tandèm, vt be-
 neuolo animo aduersarium stringat,
 inquit, negari non posse, quin saltem
 feuda hæc dicantur mista; adeoque ex
 pacto, & prouidentia hæreditaria; &
 conuenit in hoc nobiscum, vt scilicèt
 filius non possit venire ad hæc feuda,
 nisi heres sit, sicque teneatur ratum ha-
 bere defuncti factum. Cæterum negat
 ea non venire in hæreditatis petitione,
 nec valere dispositionem factam per
 feudatarium in successoris præiudiciū,
 pro vt est propria natura feudi ex pa-
 cto simplicitèt. Vndè, vt breuitèt mo-
 re nostro loquamur, videtur hic vel
 58 le *Ronitus* feudum in Regno dici hære-
 ditarium in præiudiciū filij primoge-
 niti, quatenus scilicèt teneatur hæres
 esse, non autem quod possit venire cō-
 tra defuncti factum.

59 Quandoque bonus dormitat Ho-
 merus. *Ronitus*, salua eius pace, vel
 errauit; vel nimis ingenium laceffuit;
 nam, an hæc nostra sententia heresim
 in iure contineat, ex ijs, quæ diximus,

& per

& per totam hanc quæstionē dicimus, facile quisque videre poterit. Deindè an tota nostra vis consistat in explicādo ly, *heredibus*, nemo est, qui non videat, præsertim ex infrà dicendis, nos huic argumento tantam dotem præstare nullo prorsus modo teneri; nam illam particulā explicari posse pro *filij*, mox videbitis; sed esto, inuestitura lo-
 60 quatur de veris hæredibus; accepistis iam quomodo filius primogenitus succedens in feudo ex pacto, & providentia dicatur hæres. Vndè, hinc repetere, quod suprà diximus, impertinentè se habet. Quod si quis diceret per ly, *heredibus*, intelligi *filios*, qui necessariò debent esse hæredes, non per hoc *Rouisi* dicta officerent; & vt veritas elucescat, recolèda sunt, quæ in secunda suppositione diximus; nimirum ex dispositione *cap. 1. de alien. feud.* teneri filium succedentem in feudo ex pacto, & providentia esse hæredem etiam in burgensaticis, modò alius institutus non sit, idque ad patris honorem conservandum, prout ibi latiùs scripsimus. Ex his igitur videre quisque poterit, an, quamuis filij necessariò debeant esse hæredes etiam in burgensaticis, destruat-
 61 tur natura feudi ex pacto ita, vt nequeat ij venire contra alienationem factam per defunctum rerum feudaliū (nam in alienatione burgensaticorum convenimus) cæterū *Rouisus* præbet hinc iterum occasionē explicādi naturā feudi misti.

Et quidè dico in Regno feuda vel dicenda esse simpliciter hæreditaria, vel simpliciter ex pacto, & providentia; nec posse appellari mista, (dummodò ly *hereditaria* importet, vt reus ratum habeat defuncti factum) ne contra rationis lumen, omniumque philosophorum sensum cogamur asserere dari à parte rei entia rationis; etenim hæreditarium dicit, posse devenire ad quoscūque licèt extraneos, modò hæredes instituantur. Feudum verò ex pacto necessariò filios respicit, & in eorum defectum, collaterales, vt suprà ex *Camill. Salern.* diximus; ergo si feudum

esset ex pacto, & hæreditarium, respueretur filios, & non filios, posset, & non posset alienari; adeòque in terminis feudum hoc contradictionem admitteret. Ne ergo dicas in tantum feuda in Regno dici ex pacto, in quantum ex inuestitura descendentes debeantur, in tantum verò hæreditaria, in quantum debeantur ijs sub conditione, vt teneantur ratum habere defuncti factum; nam quodcunque feudum sic constitutum, destrueret se ipsum; Nam, si descendentes tenerentur ratam habere feudi alienationem factam per defunctum, ergo defunctus poterat feudum alienare, si poterat alienare, ergo non debatur ex pacto descendentes, si non poterat, ergo descendentes quamuis hæredes non tenentur ratam habere huiusmodi alienationem. En quomodo feuda, si appellentur hæreditaria ex pacto destruant se ipsa necessariò oportet. Igitur aptius dixisse arbitror eos, qui voluerunt ea esse simpliciter hæreditaria; sicque devenio ad dictum *Petr. de Greg. Sicul.* relati à *Rouis.* in cuius intuitum multos refert Doctores, prout
 62 ibi. Sed neque hæc opinio subsistit, cū absurdum videatur, asserere eandem esse inuestituram, *concedimus tibi, & heredibus*, ac istam, *Tibi, & heredibus ex tuo corpore legitimè descendentes*; nā hæc verba materialitè, & impertinentè se haberent, quod nemo fortalsè asserere audebit. Quare, vt consideranti patet, dicendum erit in Regno feuda esse ex pacto, & providentia; vel si hæreditaria, ita quidè, vt esse hæreditarium idem sonet, ac esse ex pacto, prout hucusque explicauimus. Postremò igitur advertendum erit, elisa iam *Nepodani* doctrina, elisas paritè reddi cæteras auctoritates adductas, vt potè quæ ab illa dependent. Quare ad has, quas diximus rationes confirmandas, solutis iam *Domini de Marinis* argumentis, cæterisque, quæ ad illa facere videbantur, ne diutiùs immoremur, vtque promissis stemus, firmanda est nostra assertio superiùs exposita, pro qua probandum est,

est, feuda hæc siue comprehensa sub illa inuestitura cum particula superaddita, *ita ut maior minori &c.* siue sumpta sub ordinaria inuestitura in Regno, in quibus semper maior natu succedit, esse ex pacto, & prouidentia, nec posse alienari absque primogenitorum consensu; quæ duo idè sonant, & sic, alterutro ex istis probato, vtrumque euincetur.

63 Firmatur ergo primò nostra sententia ex eo, quia de communi iure feudorum filij, salua sexus prærogatiua, succedunt patri in feudo, nulla manente patris ordinatione super illo, sed per

64 *constitutionem ut de successioneibus*, cæteraque Regni capitula, per quæ in Regno de iure Francorum succeditur, non corrigitur ius commune feudorū in reddendo nullam quamcunque ordinationem factam per patrem in feudo; ergo, attento etiam iure consuetudinario, nulla erit huiusmodi ordinatio. Consequentia sequitur. Maior est *cap. 1. de succ. feud. ibi. Si quis decefferit filijs, & filiabus superstitisibus, succedunt tantum filij aequaliter, vel nepotes ex filio loco sui patris, nulla ordinatione defuncti in feudo manente, vel valente.* Minor probatione non indiget; etenim ostendant quæso aduersarij, vbi nam hæc correctio? Hanc non considerarunt *Reg. de Ponte in vol. 1. cons. 22. num. 6.*

65 *& Dominus Consiliarius Staibanus iunior. in cent. 2. resol. forens. resol. 99. n. 8.* expressè asserentes in Regno nostro nullam valere dispositionem super feudo spectante ad primogenitum vigore *Constitutionis, ut de successioneibus iuxta d. cap. 1.* Sed dicent fortassè, correctionem illius *capituli* oriri ex eo, quia feuda in Regno omnia sunt hæreditaria, vtpotè quæ dantur alicui pro se, & hæ-

66 redibus ex suo corpore legitime descendibus. Verum aliàs diximus non repugnare, vt feudum dicatur ex pacto, & prouidentia, & hæreditarium, siue, vt illud appellauit *Domin. Reg. de Marin.* quamuis contra nos, ex pacto hæreditarium, cum ita sit oporteat, vt supra vidistis. Vndè cum benè vlla absque

correctione queamus sensum accommodare inuestituræ in Regno solitæ, cumque expressè ius commune non corrigatur, sic iuxta *l. precipimus. C. de appellation.* discurrendum erit, vt minùs ius commune feudorum lædatur.

67 Cæterum non per hoc, quod inuestitura dicit, *damus tibi, & heredibus ex suo corpore legitime descendibus*, ly, *heredibus* operatur, vt feudum dicatur hæreditarium, cum nomine hæredum veniant filij in feudis *ex cap. 1. §. & si libellum de alien. feud. pat.* prout inter cæteros sensere *Afflic. in cap. 1. ex quib. cau. feud. anom. Peregrin. de fideicommiss. art. 32. num. 10. & Dominus Consiliarius Paulus Staibanus iunior,* qui hanc explanationem, indubitata asserens, paucis se expedit. Contraria autem explicatio est nonnullorum Doctorum nostri temporis, vt scripsit *Afflic. in consis. ut de successioneibus num. 68.* Quare, cum optimis rationibus nostra sententia fulciatur, cumque varijs primæ notæ Doctoribus cõproberetur, nescio an cõtraria queat subsistere. Quin imò contra *Affl. in d. cons. dico Andr. in cap. 1. §. & si libellum post num. 9.* sic explicuisse ly *heredibus*. Illum quæso audite. *Sed siquid acquisiuit pro se, & heredibus suis ex suo corpore legitime descendibus? cum dixit, heredibus, videtur exponi, idest, liberis, &c.* Quoniam verò dici possit, quod non sit hæc sententia *Andrea*, sed mera dubij expositio, quia per verbum, *videtur*, loquutus fuit; idcirco, vt penitùs quæcunque hæsitatio euanescat, ostendam ego, *Iserniam* vti solitum illo verbo in suis decisionibus. Et patet hoc *ibid.* paulò post. *Quid ergo si dictum sit tibi, & liberis, vel filijs tuis, an alienet pater sine consensu filiorum?* (notate) *videtur enim filijs dari ex pacto, & prouidentia concedentis, & ideo non valet ordinatio in testamento in feud. ut sup. de succ. feud. in princ. ff. de leg. 2. l. cum patronus de adopt. l. si primum, & l. si arrogator §. 1. Idem (notate) videtur si probatur, quod intellexit de filijs, quando dixit, heredibus.* Quæ vltima verba ne te deci-

decipiant, aduerte tunc *Isorniam* loqui, cum dubium est, an nomine hæredum veniant filij; an extranei; secùs autem de iure Regni, quo per *ly, ex tuo corpore legitime descendens*, nulli dubium est, quin nomine hæredum veniant filij, vt supra benè expressit. Quare ad maiorem vbertatem nota, quod, cum ibi. *Andr.* dixit, liberum esse vendere rem, quæ hæredem sequitur, loquutus fuit in non feudalibus, En eius verba. *Hodie forma contractuum in non feudalibus est, vendo tibi ad proprietatem tuam, & hæredum tuorum, & tamen ista res venduntur per emptorem, & sicut tibi placeat, alienantur.* Quare non valet argumentum è non feudalibus ad feudalìa.

69 Et hæc satis ad ostendendum posse, & benè defendi *Andream* pro nostra explicatione adstare. Cæterum poterit alter sensus superius expositus adaptari, cum ad hunc tantum non cogamur. Quare ad ea, quæ hucusque diximus, comprobanda,

Firmatur secundò nostra principalis assertio; Nam *Domin. Reg. de Marin. loc. cit. num. 7.* ait feuda cenferi hæreditaria ad instar Regni, quod est caput, & est hæreditarium ob formam inuestituræ concessam *Carolo 1. ab Urbano, & Clemente IV.* ex multorum autoritatibus, prout ibi. Sed legitima primogeniti in Regno est totum Regnum, ita, vt ab eo auferri nequeat ex *Hosten. in cap. licet de voto, & Andr. in const. dignum*; ergo si omnia feuda in Regno ad instar Regni considerari debent, nõ poterunt ea vt potè quæ primogenitis in legitimam dantur, absque eorum consensu alienari. Hoc argumentum meo iudicio conuincens est, si vera est minor, quæ ni sufficientè probata redditur ex omnium penè Feudistarum dictis, illam probo ex *d. cap. licet. ibi. Es iure quod tibi, si dictus Rex sine prole decederet in Regno Vngaria competebat ordine genitura, priuandum, & Regnum ipsum ad minorem fratrem tuum, appellatione postposita, deuoluendum.*

Neque hinc re nata objicias Tyrun-

culorum argumentum deductum ex paritate burgenfaticorum, videlicet, quod, sicuti burgenfatica, super quibus legitima filijs debetur, nec ab eis auferri potest, poterunt nihilominus à patre viuente omnia alienari, ita etiam feuda hæreditaria, quamuis super illis nulla sit testamentaria ordinatio. Nam apud mediocriter sapientes ridiculum reddi debet ex eo, quia burgenfatica non sunt concessa patri ex pacto, sibi scilicet, & liberis. Vndè quid mirum, si poterit pater ea alienare viuens, secùs in vltima voluntate ratione legitimæ filijs debita post patris obitum? At verò feuda, quia ex pacto, & prouidentia patri, liberisque conceduntur, neque viuens pater poterit alienare, & sic ordinatio defuncti, quæ ex relatis iuribus inuvalidam præferret, non est nulla ex eo, quia ab illis detrahi debet filiorum legitima, sed idè, quia illa ex pacto filijs sunt concessa. Quare confunditur hæc duæ propositiones. *Feudum ex pacto totum est legitima primogeniti, & Feudum debetur ex pacto primogenito.* De hoc nulli dubium, sed retulisse non noceat,

Firmatur tertio ex *cap. Regni incip. considerantes*, vbi adest mentio primogenituræ; vndè cum ab illo inductum sit in Regno ius francicum, non debent dici simpliciter, & merè hæreditaria, sed ex pacto. ibi. *Hac lege valitura perpetuo sancientes, quod in successibus eorumdem ad huiusmodi comitatus, baronias, & feuda, illo prorsus abolito, & cassato iniqua interpretationis abusu, quo per illa concessionum verba, per qua donum factum principaliter exprimitur; hoc adiecto, & tuis hæredibus ex tuo corpore legitime descendens: fratres, vel sorores à primogeniti fratris, vel sororis successione erant in eisdem comitatibus, feudis, & baronijs exclusi: frater, vel soror fratri, vel sorori succedat primogenitura, ac (notate) masculini sexus prerogatiua seruata, &c.* Vndè iure optimo infert *Nicol. ibi. Et sic prauus est intellectus illorum, qui per hoc capitulum dicunt hodie, feuda*

feuda hereditaria esse, tam vigore presentis capituli, quam ex forma concessionis, quia hoc esset improprie loqui, & contra naturam propriam feudorum, cum sint inestabilia, & non veniunt ad primogenitos ordinatione testatoris, sed iure successionis vigore presentis capituli. Quare ex his quoque colligitur, feuda in Regno non esse hereditaria, si qualitas hæc hereditaria sumatur, vt aduersans qualitati ex pacto, & prouidentia, cum iure successionis feuda ad primogenitos veniant; esse verò hereditaria, si qualitas hæc sumatur, vt eadem cum illa ex pacto, & prouidentia, prout verè accipiendam esse secundum iuris rigorem hucusque demonstrauius.

Firmatur quarto; nam nulla euidentis ratio, ne probabilis quidem assignata fuit, cur maiorem vim habeat particula illa, *heredibus*, quam illa alia, qua masculus præfertur foeminae, & maior minori; vndè, cum certum sit in Regno hoc viui iure francorum. *ex const. vt de successiombus cap. considerantes*, nec certum sit, feuda esse simpliciter hereditaria, cumque hæc duo feudorum genera inter se pugnent, ex eo, quia alterum dicit posse alienari sine primogenitorum consensu, secus verò alterum, debemus stare pro eo, quod certum est; sicque asserere feudum, quo iure francorum viuatur, retinere propriam naturam, adeoque inalienabile esse.

Firmatur quinto, quia, vt in secunda suppositione vidimus, cum agitur de euitanda patris iniuria, eiusque honore seruando, tenetur filius esse hæres; vndè sic poterit factam à patre alienationem reuocare; ergo qualitas hereditaria non operatur, vt nequeat quisque venire contra factum defuncti; & consequenter si feudum primogenito debitum inalienabile est, non poterit sine eius consensu alienari, quamuis qualitas hereditaria superaddatur, ergo, explicata illa modo, quo supra, adhuc inalienabile redditur, & sic parum refert, si aiant, verbum, *hæres*, ab homi-

ne intellectum constituere feudum in esse hereditario.

73 Firmatur sexto; etenim si primogenitus non potest renunciare iuri primogenituræ in fauorem secundogeniti in liberorum præiudicium, vt expressè firmarunt *Alox. in cap. 2. co. vltim. tit. de feud. march. per no. per Ioan. Andr. in cap. licet de voto*, cæterique, quos refert, & sequitur *Tiraqu. de iure primog. quest. 26. num. 5.* neque poterit pater alienare feudum primogenito debitum in sui præiudicium.

74 Firmatur septimò paritate vassalli, qui nequit in proximioris agnati præiudicium cedere feudum agnato remotiori, licet possit in sui ipsius præiudicium. *ex cap. Titius. si de feud. fuer. com. ubi DD. & Tiraq. loc. cit. num. 3.* ergo à pari nequibit pater in primogeniti præiudicium feudum cedere, vel vendere, cuiuslibet, quamuis queat in sui ipsius præiudicium.

75 Firmatur octauò; nam dominus feudi admittendo ad fidelitatem secundogenitum, non potest præiudicium inferre primogenito, vt expressè docuit *Alb. post Dynum. in l. inter quos. §. alio ff. de damno infecto*, quem refert, & sequitur *Tiraq. cod. tract. quest. 22. n. 3.* & tamèn fidelitas recipienda dependet à Domino directo, ergo à fortiori non poterit pater alienare feudum in primogeniti præiudicium, dum feudi concessio ab ipso non emanauit. Quod autèm alienatio non dependeat à patre, agnouit *Tiraquell. ipse. in cod. tract. quest. 21. num. 12.* cuius verba vtpotè quæ nostræ sententiæ fauent, quia refertur placet, placeat & vobis audire. *An autem* (inquit ipse loquens de filio) *possit priuari regno, vel legitima ex quacunque erga patrem inobedientia, non est presentis tractationis, cum ea res non magis respiciat ius primogenitura, quam legitimam.* En quomodò benè distinguit tanquam intèr se diuersa iura primogenituræ, quæ à patre non dependet, & legitimæ, quæ ex causa auferri poterit ab ipso patre. Quare *D. Benedic. in rep. cap.*

Rainutius verb. in eod. testam. num. 207. de testam. in 6. ait, Primogenitum Franciæ etiam ex causa ingrati tudinis non posse priuari Regno. Quòd quidè m cõsideratu dignum est.

Firmatur nonò ; nam, cum in Regno nostro vigeat statutum, quo masculis extantibus, foeminae excluduntur, non potest pater foeminas vocare in masculorum præiudicium. *Paul. de Castro in l. ultima, C. de pactis* ; ergo si feudum ex Principis concessione primogenito debetur, non poterit pater in eius præiudicium alios vocando illud alienare.

78 Firmatur decimò ex dictis ab *Andr. in Regno nostra Evangelista in const. Constitutionam Dina memoriam, ibi. Et primò examina buntur dicta Gloss. de quaestione, quam mouet de patre feudatario instituente filios, & disponente de feudo ob cap. de succ. feud. in princ. ubi dicit nullam defuncti ordinationem valere, vel manere; nam si uiuitur iure Longobardorum, omnes filij equalitèr succedunt; si iure francorum, solus primogenitus, & in hoc non est dubiũ; si ergo pater dedit plus uni, quàm aly, quando omnes succedunt, vel dedit de feudo aly, quàm primogenito, quando de iure Francorum dispositio hac non ualet, etiam si Princeps confirmet, si erat feudum paternum antiquum, nisi consentiant successores legitimi, ut in tit. de alien. feud. pat. cap. 1. Si nouum feudum esset, volente Principe, posset alienare in alios, ne dum inter filios, ut d. cap. 1. diximus; & tunc non deberetur astimatio, sed res dimissa, & relicta per patrem. Item si fuit haeres in burgenfaticis primogenitus, bona haereditis legata alijs per patrem cogitur haeres dare. C. de rei vendic. l. cum à matre. Hoc passet cuiusare haeres, si aderet cum beneficio inuentarij, & tunc non teneretur ultra id, quod habet de burgenfatico C. de iure deliberandi. l. fin. sed cum sit alienabile feudum, ut dictum est &c. Hæc ille. Non est ergo ampliùs dubitandum de Andree sententia, ut videtis, dum in nostram pedibus ire illum nemo vel cecutiens est, qui non videat. Quare si optima, necnon ius sapiens in feudis*

est eius opinio, nostra iam firmissima, in iure redditur. Neque te auertant dicta eiusdem *Andree*, dicentis alitèr se, habere feudum nouum; nam, quamuis in hoc cum illo non conueniam; vt forsatis, Deo dante, si tempora largiantur in aliqua alia quaestione dicemus, nihilominus quaestio nostra, vt supra etiam inuimus, est de feudo antiquo; nam de nouo est aliqualis dubitatio, quæ oritur ex eo, quia feudum nouum licet ex pacto, videtur hæreditarij naturam sapere, dum ultimo morienti succeditur, vt potè qui primò acquisiuit, quod non est considerare in antiquo, in quo succeditur non ultimo morienti, sed primò acquirenti, prout omnes ferè Feudistæ voluerunt, vno, aut altero excepto, vt videre est apud *Merlin. cent. 1. cap. 1. num. 18. & seq.* De his ergo non est sermo noster, quamuis hæc opinio redargui possit, quia feudum annorum curriculo absq; eo, quod ad concedentem reuerteretur, naturam mutaret, dum primò haberet feudi hæreditarij naturam; deindè verò illam ex pacto indueret, quod absque fundamento assereremus. Sed de hoc satis dixisse obitèr; ne ergo à nostra quaestione diuertamur,

81 Firmatur vndecimò nostra assertio; nam per Feudistas omnes feudum hæreditarium improprie feudum est, adeò vt ad instar burgenfaticorum alienari queat; ergo potius dicendum est, in Regno feuda retinere propriam eorum naturam, quàm impropriam.

82 Tandem firmatur politico discursu; etenim nostra sententia perspicuas reddit familias, locupletioresque, dum feuda vtpotè inalienabilia, semper successores respicerent, Quinimò Principem eminentiorem reddit, qui antiquissimas familias ad seruitia præstanda obligatas haberet; secùs autem si illa in extraneis alienarentur; Nam cum nobilitas ictu oculi non oriatur, nec feudum nouum nobilitet, nouum seruitium minùs nobile antiquiore redderetur. Vndè, cum aduersariorum sententia nec Vassallis, nec

nec Principi faueat, reijcienda procul dubio est. Noc te auertant tot sapientissimorum virorum dicta nuncupantiū feuda hæreditaria; nam ex ijs, quæ hucusque diximus, nec non dicemus, prout quoque ex Doctoribus, quos postremò asseremus videre est, sunt nobiscum non modicę famæ authores, & precipuè (quod pluris æstimo) vrgentia argumenta; præterquamquod feuda esse hæreditaria nos vltro concedimus, negamus verò modum, quo ea explicantur, quicquid sit, si nostra explicatio detractiones sortiatur.

Sic firmata nostra sententia, reliquū est, vt argumenta, quæ in contrarium obijci possent, soluamus, &

83 Primò quidē obijci poterit cum *Giazarello in decis. 36. nu. 43. in fine. sexus in cap. 1. de feud. non hab. propr. na. fen.* ex quo ille colligit, quod, quotiescunq; de hæredibus sit mentio, prima natura feudi ex pacto non hæreditarij transfundatur in naturam hæreditarij, vt eius terminis vtar, & statim ac pro se, & hæredibus alicui conceditur, hæreditariū efficiatur. Sed quàm diuersus sit capituli casus à nostra quæstione, vestrum erit ex eiusdem dispositione colligere. ibi. *Si quis alicui ea lege feudum dederit, vt ipse, & sui hæredes, & cui ipse dederit, habeas. Respondeo, iste, quæ sic accepit, poterit iam vendere, vel donare, vel aliter, si sibi placuerit, etiam sine voluntate Domini alienare; & ille etiam, cui datum fuerit, non habebit ipsum pro feudo, nisi sicut ei datum est; sed qualitercunq; ei datum fuerit, siue ad proprium, siue ad libellum, licet propriam feudi naturam non habeas, iure tamē feudi censetur, vt ex his causis ipsum amittat, quibus & verum feudum: si ergo sic datum est feudum, & tui in feudum dederis, aliud est, & propriam feudi naturam habet.* En tota capituli sermocinatio, ex qua apparet primò argumentum superius adductum nimis probare; posse videlicet in Regno alienari feudum sine Regis assensu ex ipsius cap. dispositione; & consequentè secundum regulam philosophicam tanquam ni-

mis probans nihil probare. Secundò, vbi nam prima natura feudi ex pacto in casu legis? An non ab initio hæreditarium tempè fuit? ita sanè; ni fallor. Igitur falsum redditur, & minis conuincens argumentum hoc, per quod intendebatur, qualitatem hæreditariam aduenientem operari, vt feudum propriam naturam ex pacto desereret.

Secundò obijcies; nam feuda imputantur in legitimam, ergo sunt hæreditaria. Consequentia sequitur, quia legitima debetur iudicio defuncti. Tota ergo vis est in antecedenti, quod probatur ex *decisione S. C. relata per Vinc. de Franch. in decis. 368. ad finem.* Sed hoc argumentum, vt iam vidistis, dependet ab ardua illa quæstione, an feuda in legitimam imputentur? pro qua, ne à nostra diuertamur, illud certum,

84 est, feuda nempe hæreditaria imputari in legitimam. An autem sic se habeant illa ex pacto, & prouidentia, dubium videtur; & *Vinc. de Franch. in dec. 368.* de hoc pūcto verba faciens inquit feudum ex pacto nouum imputari in legitimam, vt potè de bonis vltimo morientis; secus autem antiquum. Vndè ait in feudo nouo nil operari pactum, quia istud quomodocunq; se habeat, habetur vt hæreditarium ex doctrina *Iulij Clari in tit. de feud. quæst. 41.* dicentis

85 feudum nouum quamuis sub quacunque verborum serie acquisitum posse, sine filiorum consensu à primo acquirente alienari: hæc *Vinc. de Franch.* ait ad superabundantiam. Cæterum feuda illa, supèr quibus erat quæstio, hæreditaria, ipso testè, erāt. Idē tenet *Surd. in decis. 235.* ad quam nouissimè *Dominus Consiliarius Ioannes Baptista Hodierma*, qui à teneris vnguiculis vix legem assequutus opus illud miro construxit ingenio. Ego autem cum *Caruil. Saler. ad d. consuet. & si testator.* dicerem nullam constituendam differentiam inter feudum nouum, & antiquum, modò vtrunq; sit ex pacto, & prouidentia comprehensum sub illa inuestitura, com-

mus sibi, & heredibus ex tuo corpore legitime descendens; etenim quamvis nouum dicatur feudum; nihilominus inalienabile erit, quia per illam investituram consulitur non minus sibi, quam filijs. Hæc dicta sint incidenter. Caterum, vt supra dixi, non est hic locus de ista quæstione agendi; sed sat sit tantummodo nos loqui de feudo ex pacto, & prouidentia antiquo; & sic quæstio est, an feudum in Regno sub illa investitura antiquum sit ex pacto, & prouidentia, an autem hæreditarium, & consequenter alienabile in successoris præiudicium? Patet igitur feuda ex pacto non imputari in legitimam, sicque dirutum aduersariorum argumentum. Quarè deducitur, feuda imputari

87 quidem nondum in legitimam, sed etiam in Trebellianicam, vt optimè aduertit Dominus Hochern, vbi supr. modò scilicet hæreditaria sint, secus si ex pacto, vt diximus, quæ non debentur ex testatoris mente, sed ex pacto, & prouidentia concedentis, vt optimè inuuit Nicol. ad cap. Regni considerantes.

Tertio obijcies *Ronitus in d. Pragm. 4. de feudis num. 63.* dicentem feuda esse sufficientia pro legitima omnium bonorum, adeoque burgensaticorum; igitur sunt hæreditaria. Sed iam dixi, dicta hæc intelligenda esse de feudis hæreditarijs, secus de feudis ex pacto, & prouidentia, quæ nullo modo in legitimam imputari possunt.

Poteris quarto obijcere *Reg. de Ponte in decis. 11. & Regen. Ronis. in rubric. ad Pragm. de feudis,* referentes decissum in S. C. omnia feuda in Regno esse ex pacto, & prouidentia hæreditaria, igitur mista, & per consequens prout hæ

88 reditaria, dicunt posse alienari, prout autem ex pacto, deberi filijs. Equidem ignorarem quamcunque aliam explanationem ad dictas decisiones, nisi quam toties dedi, sufficientem agnoscerem; cum, vt iam vidistis, implicet in terminis, feudum esse hæreditarium, & ex pacto, modo, quo utitur *Ronitus loc. cit.*

non secus ac si diceremus, dari à parte rei entia rationis; liceat ergo sensum iuribus consonum, veræ philosophiæ, & lumini naturæ non repugnantem decisionibus hæc accommodare, vt scilicet, cum Domini voluere feuda in Regno esse hæreditaria ex pacto, noluerint ea conflare ex duabus his naturis inter se contrarijs, sed tantummodo ijs simplicem dare eam rem, quæ explicetur per pactum, ex quo feuda filijs debeantur, vt satis superque supra exposuimus.

Poteris quinto obijcere *Dominum Hodier nam vbi sup.* dicentem, feudum imputari in legitimam, quamvis solus primogenitus succedat; sed vbi primogenitus succedit, feudum dicitur ex pacto, & prouidentia; igitur feudum hoc ex pacto, & prouidentia, quia in legitimam imputatur, erit quoque hæreditarium. Sed facilis præest responsio; nam nego ego feudum, in quo solus primogenitus succedit, imputari in legitimam iure nature debitam, ex eadem ratione ab aduersarijs assignata, quia videlicet est ex pacto, & prouidentia; vnde in hoc non conuenio cum *Domino Hodier.* qui fortè loquitur de feudis hæreditarijs. Quod suaderi quoque poterit ex eo, nã indubitari iuris est, vbi primogenitus succedit, secundogenito deberi vitam, & miliriam secundum communem Feudistarum sensum, ergo feudum ex pacto non imputabitur in legitimam, dum ab illo detrahatur vita, & militia, quæ forsitan in legitimam non imputatur.

Sexto obijci poterit quod supra diximus, videlicet feudum esse primogeniti legitimam, igitur verè imputatur in illam, & consequenter non censetur ex pacto, & prouidentia, sed merè hæreditarium. Hoc argumentum ex ijs, quæ loquuti sumus, vilescit; quandoquidem feuda ex pacto non debentur primogeniti iure institutionis, neque legitimæ successionis, sed iure successionis ex pacto concedentis debentur; alioquin si iure legitimæ successionis de-

deberentur, non minus primò, quàm secundogenitus succederet. Quare, imputanda non sunt in legitimam, quæ sibi iure legitimæ successionis, & institutionis deberet; prout aduertit *Nicol. in d. cap. considerantes*. Quæ bene sunt attendenda, ut facilius ex his principijs minus conuincencia videantur aduersariorum argumenta.

Tandem obijcies *Prægm. ultimam in ultima compilatione sub tit. de feudis*, ubi possunt omnes feudatarij iure contractus inter viuos super feudis, & de illis disponere in testamento in beneficium masculorum in gradu successibili existentium, quamuis femina proximior existat, non obstante, an ea sit quoque in gradu successibili, quæ tamèn contenta esse debeat de dote, & disponentis liberalitate. Deindè in supplicatione pro hac re hæc habentur, *assefo che come succederia la femina, succede il mascolo, ne meno si causaria molto danno alle dette femine, posendo hoggi il feudatario granarle sopra al feudo usque ad valorem feudi, &c.* Ex quibus patet feuda hæc posse alienari in fauorem masculorum; igitur assensus Regis super hoc quauis sit fauore masculorum, non operatur, ut feudum sit ex pacto, sed hæreditarium, quia licet illud alienabile; etgo non ex eo, quod inuestitura dicit; *ita ut maior nati minori; & masculus femina præferatur*, feudum censetur ex pacto, & prouidentia; & consequenter idem dicendum est de iure Regni, ubi maior nati præferitur. Quare tam illud concessum cum inuestitura in titulo nostra questionis posita, quàm quodlibet Regni feudum, dicitur hæreditarium, & per consequens alienabile.

91 - Subiunctum sanè argumentum, sed fallax; etiam non ex eo, quod Rex assentitur huiusmodi supplicationibus, feudum dicitur ex pacto, cum non prouideat super successione, sed super alienatione, & sic potius declarat illud hæreditarium, prout patet in fine *d. Prægm. ibi. Placet sua Regie, & Catholi-*

ca Maiestati quoad (notate) feuda hæreditaria, loquitur ergo de feudis hæreditarijs. Ex quibus verbis robur sumit nostra sententia; nam, dum Rex assentitus est super feudis hæreditarijs tantum, igitur in Regno non sunt omnia feuda hæreditaria, sed adsunt & aliqua ex pacto, illa scilicèt, in quibus masculus feminae præferitur, & maior minori, ad differentiam, ut patet, istorum ab hac *Prægm.* expressorù, quæ sunt hæreditaria, quia non minus masculi, quàm feminae sine sexus, & ætatis prærogatiua dicuntur successibiles, ex quibus euincitur iam, tam feuda sub illa inuestitura posita in titulo concessa, quàm secundum inuestituram in Regno solitam, ubi de iure Francorum uiuitur, esse ex pacto, & prouidentia. Tandem ad nostram sententiam veritatem, consule ea, quæ ait *Enc. de Franch. in decis. 6.*

Hæc sunt, quæ in veritatis intuitum breuiori, quàm oportebat calamo, coadunauit. Cæterum in tam ardua questione me manus immiscuisse; temeritati, non solertia tribui palam est. Verùm hæc scripsisse innotescat, disputanti, non impugnandi animo; sicq; nec temeritati, nec solertia tribuenda opinor ea, quæ ingenij peccata appellare non erubesco, sed errori, quæ correctionem aduocat in potant. Alia ad 92 questionem pertinentia videte apud *Dominos de Marinis, Afflic. Andr. Stabban. Tiraq. Martini, Napodan Ronis, Reg. de Pot. Modern. Vinc. de Franch. locis cit. præter quos Samselic. tom. 1. decis. 100. Alex. conf. 10. vol. 3. Minad. ad const. in aliquibus n. 27. Brun. conf. 24. Paris. conf. 23. n. 164. Frecc. de subfeud. lib. 3. in 3. for. inuest. Thom. de Marin. tit. de feud. ex pact. & prouid. Reg. T. apia decis. 2. Pest. de Greg. de concess. feud. part. 6. quest. 2. & part. 2. quest. 10. n. 2. & 53. Intrig. lib. in sua cent. quest. 29. Minad. conf. 10. nu. 24. Capyc. decis. 64. n. 2. Carnet. in cap. si aliquem S. & incipiendo. Card. Paris. conf. 2. nu. 21. lib. 1. Rosent. de feud. 7. conf. 13. n. 4. Alb. conf. 3. sol. 2. Camill. de Curt.*

Cart. diuers. feud. part. 1. n. 11. Ioann. Andr. de Georg. alleg. 20. n. 2. Theod. alleg. 12. n. 11. Annam alleg. 41. nu. 23. Reg. Merl. contr. for. cont. 1. cap. 1. nu. 10. & 18. Bammacar. in cap. Titius §. omnes n. 64. si de feud. def. Gizzarell. decis. 36. Reg. Constam. l. unica nu. 39. C. de consul. lib. 12. Cumiam in pralud. ad cap. si aliquem à n. 68. vsq; ad 293. Anton. Villan. in resp. post comm. Cann. n. 25. & 26. Pistor. q. 3. n. 41. lib. 2. part. 1. Menoch. conf. 498. nu. 6. vol. 5. Thor. in comp. decis. varijs in laicis. Mangil. de impus. quæst. 37. n. 28. Suredum in decis. 235. Capyc. Latr. tom. 1. decis. 70. & egregiè in decis. 57. n. 4. alioque apud citatos.

SYM M A R I V M.

- 1 **D**ecisio relata ab Aff.
- 2 **E**rror Merlini.

- 3 *Cuius dicta referuntur; & solvantur eo ordine.*
- 4 *Intellectus ad l. seruos, ff. de legatis tertio.*
- 5 *Demonstratur, supellectibile non coarctare legatum.*
- 6 *Nomine suorum non veniant merces.*
- 7 *Natura legati indefinita.*
- 8 *Propositio indefinita, an semper aequiualeat uniuersali?*
- 9 *Legatum coarctatum loco, an comprehendat venalia?*
- 10 *Examinatur textus in l. prædia §. li-berto, ff. de fundo instruit.*
- 11 *Particula, &c., an aequipolleas particula, cum?*
- 12 *Nostri sententia firmatur ex textu in contrarium adducto ab aduersarijs.*

Q V Æ S T I O XXIX.

An si quis ita legauerit, *Lego tibi omnia bona mobilia, & supellectilia domus meæ,* huiusmodi legatum contineat merces, cæteraque venalia?

Accidit casus hic in S. C. controuertendus, ut refert *Aff. in decis. 106.* tantumque tenatus pro affirmatiua arbitratu eius est; à quo non recessit *Sacra Regia Maiestas*, quamuis plerique ex consiliarijs in voto contrario fuissent. Iterum verò in eodem Senatu deducto, aliter arbitratos fuisse *Dominos* scripsit *Reg. Merl. in cont. 2. contr. forens. cap. 65.* qui, ut reor, non bene perlegit ea, quæ decisa refert *Aff. in d. decis. 106.* dum ait, fuisse decisum contra *Aff.* opinionem, prout ipsemet fatetur. Et quidè, ni meioculi cæcutiât, non sic refert *Aff. ibi.* Illum audite. *Sed supellex includitur sub verbo, omnia mobilia, ergo non restringit; & ita fuit iudi-*

catum per S. C. licet multi fuerunt in voto contrario, & propterea fuit reclamatum ad Regem, & Dominus Rex cum suis auditoribus iudicauit, quod bene fuit pronunciatum secundum prædictum votum. Subdit *Vrsill.* *Aspicis hæc secundum opinionem Aff. quam postea dicit consilium secutum, &c.* sed credo, ly, *votum*, decepisse *Merlinum* putantem referri ad votum, in quo plerique fuere, sed aduertere debebat quod ait *Aff. ibi.* *Quod bene fuit pronunciatum secundum prædictum votum;* igitur votum prædictum illud erat, secundum quod fuit pronunciatum per S. C. ni velimus dicere *Merlinum* deceptum potius ex ijs, quæ *Aff.* antea dixerat n. 1. ipsum scilicet tantum pro hac opinione stetit; sed ex hoc nõ eruitur, non potuisse S. C. aliter arbitrari, cum quandoque *Domini*, perpē-

ffs rationibus, illisque bene auditis, relicta propria sententia illam sequantur, quam iuribus consonam censent. Patet ergo ex his errasse *Reg. Merlin.* putantem *S.C.* pro se fuisse arbitratum. Hæc dicta sint non ad comprobandam *Affl.* opinionem, sed ad hoc, ut dignoscatur non minus *Merlin.* quam *Affl.* argumenta fulciri *S. C. decisione.*

Interim

Sequor ego *Affl.* & antequam eius comprobem opinionem; liceat illa referre, quæ in contrarium obijci possent, eaque præcipue, quæ *Merlin.* refert; omniaque ex ordine impugnan- re; nouum nanque non est profligatū exercitum hostibus victoriam parere.

3 *Merlin.* ergo in n. 2, asserit primò in legato *mobilium suorum* indefinitè concepto non comprehendi venalia, & quæ testator mercis causa solitus fuerat in fundo reponere. Pro qua assertione producit *Iulianum in l. cum quæretur 60. §. Lana de leg. 3.* vbi, legatis lana, oleo, vel purpura, non veniunt quæ testator solitus fuit vendere. *Anthoninum Imperatorem in l. 1. C. de verb. sig. vbi* legatis prædijs instructis indefinitè, non veniunt fructus venales. *Ulpianum in l. seruos 71. vers. proinde. de legatis 3.* vbi legatis indefinitè seruis, non veniunt, quos testator mercis causa emerat. Quam sententiam sequuntur *Decius*, aliiq; prout ibi,

Vt autem ex ordine procedamus, examinandus est primò *lex. per Merlin.* adductus *in d. l. seruos*, quem soluere conatur *Pinell.* ad *d. l.* quem sequuntur *Meno- ch.* aliique apud ipsum; & postremò *Gaitus de credito cap. 4. n. 149.* Ait ergo *Pinellus* ideo in casu *d. l.* non venire seruos, quos testator emerat, ut statim distraheret, quia legatum non fuit generale, sed potius ex certa specie bonorum expressa. Hæc solutio displicet *Merlino in n. 5.* aitque rationem, quam *Iurisconsultus* ad sic decidendum mouetur, esse generalem, scilicet, quia potius mercis causa, quam *suorum* habuit

testator; vnde cum *suorum* nomine non veniant, non comprehenduntur in legato. Deindè quæstio nostra non est de legato generali bonorum, sed de certa specie, idest mobilium. Tandem cum *Ulpianus* ibi exponat indiuiduum, sub illa specie comprehensum, videtur in ea specie modum dare, aliaque non censere legata. Quare tenendum concludit, in legato indefinitè factò non venire ea, quæ venditioni sunt parata ut potè quæ inter sua non constituantur.

Conuenio in hoc cum *Merlino*; Etenim, cum legatum indefinitè conceptum non sit generale de se; facillimè videtur coarctari per particulam, *suum, meum, &c.* quæ operatur, ut in huiusmodi legato non veniant quæ mercis loco habentur, ex optimo *tex.* per ipsum, allegato *in d. l. seruos*. Sed hoc primò *Merlini* dictum non est contra nostram sententiam, cum nos loquamur non de legato indefinito, sed generali, prout loquitur quoque *Affl. in d. decis. 106.* Quare injuria ipse laudat in authorem, contrariæ opinionis *Pinellum*, qui nunquam de legato indefinitè concepto particularizato per aliquam subsequentem particulam loquutus fuit. Accedamus ergo ad solidiorem difficultatē propriam quidè nostræ quæstionis. Cætera verò iura per *Merlinum* adducta proprio loco, vbi examinanda sūt, soluemus,

Asserit secundò *Merlinus* ad impugnandum *Affl.* in legato generali nō venire ea, quæ loco mercis asseruantur; nam, licet sit generale, viget tamè eadem ratio, quæ supra. Subdit quoque in n. 11, Ex doctrina *Hieronymi Gabrielis in cons. 98.* in legato generalissimo, illo scilicet omnium bonorum, quamuis concepto verbis restringentibus, *meum suum, &c.* venire etiā merces. Quod dictum displicet; nam si ratio suitatis operatur, ne veniant merces, cæteraque venalia, ita ut hæc ratio fuerit attentā *in d. l. seruos*, ut implemet scietur n. 5. cur nō operabitur eūdem

dem effectum in legato generalissimo ; quem operatur in generali & Sed vt ad examen secundę huius conclusionis per *Merlin.* firmatę deueniamus; dum ipse eandem tradit rationem in legato indefinito , quàm in generali desumptam ex particula; *meum suum* , &c. repetenda sunt iura per ipsum superius relata , & breuiter examinanda , vt videamus an *Afflicti* sententiam, quam incontrovertibilem arbitror , elidant , & primò *sex. in d. l. seruos* ,

4 Ego , vt verum fatear , diu *sex. hūc* speculatus , *Merlini* interpretationem tanto viro dignam arbitratus sum , non ita tamē , vt *Pinellum* desererem . Et quidē , vt rem ad trutinam reducamus , referre iuuat ea , quę firmat *Merlinus* , qui nimis laborat in probando , non venire in legato nomine *suorum* , ea , quę mercis loco substant ; cum *sua* verē non dicantur ex *d. l. seruos* . Veram habeo expositionem hanc ex dispositione *d. l. ibi. Eum* , qui *venalitiā vitam exercet* , *puro suorum numero non facile contineri velle eiusmodi mancipia* , *nisi euidens voluntas fuerit etiam de his sentientis* . Quid ergo sequitur contra *Affl.* adēne in legato mobilium particula , *suorum* , *meorum* , &c. Non ita sanē . Quod vt euidētē demonstrē , iuuat *Affl.* fundamenta reproducere , quę vnico medio cōtrariam impugnant opinionem , nostramque infimul probabunt ; sicque ne à promissis recedam , asseram solutionem ; quę ad nostra dicta comprobanda deseruiet . Tota igitur ratio , qua ingeniosē *Affl.* probat , supellectilia non coarctare legatū , ea utique desumitur ex *l. qualisum §. si quis fundo* , *ff. de fundo instruct.* ibi , *Si quis fundum itā , vt instructus est , legauerit , et adiecerit cum supellectile , vel mancipijs , vel vna aliqua re , qua nominatim expressa non erat , utram minus legatum adijciendo speciem , an verā non , queritur ? Et Papinianus respondit non videri minutum , sed potius ex abundantia adiectum . Idem Papinianus lib. 7. responso- rum ait , instructis artis filia legatis ,*

mater argentum muliebre filia legauerat . Respondit etiam id argentum muliebre , quod in ortis habuit . ut ibi esses instructior , ad filiam pertinere . Ex hoc ergo textu Mathematicē demonstratur , per supellectilium adiectionem non diminui legatum generale . Tota igitur difficultas ad hoc redigitur , an scilicet qualitas fuitatis operetur , ne in legato veniant ea , quę defunctus mercis loco possidebat ? Et in casu nostro facilis est responsio ; nam si supellectilia non , coarctant legatum , ergo neque particula *suum* , &c. quę refertur tantummodò ad supellectilia , nec ad mobilia ; quare *d. l. seruos* ad summum probaret , in illis supellectilibus non includi ea , quę mercis loco possidentur , cum nomine *suorum* hæc non habeantur , vt 6 infra dicam . Cæterum si contendatur , neque contineri in mobilibus omnibus legatis , gratis hoc asseritur , dum in illis non adest qualitas fuitatis merces excludens ; aliud enim est dicere , *lego tibi omnia mobilia* , & *supellectilia domus meæ* , aliud verò , *Lego tibi omnia mea mobilia* , & *supellectilia domus meæ* , quę duo legata longē inter se differūt . Quod si dixeris , in nostrę quæstionis casu *ly* , *domus meæ* , referri etiam ad mobilia , profectò diuinabis , cum nullam inspiciam rationem , cur testatoris mens non sit seruanda secundum ab illo disposita , sed alius chimerizandus sit sensus . Ex his apparet subtilem fuisse *Pinelli* interpretationem ad *d. l. seruos part. 1. n. 40. vers. nec satisfacit* , dicentis nostram conclusionem procedere in legato generali ; in casu verò *d. l. seruos* non esse generale , sed restrictum ad certam bonorum speciem , inter quę maxima est differentia ; nam primum vti generale comprehendit venalia ; secundum verò secus , vt post *Alex. in l. si constante n. 24. ff. soluto matrimonio* . Quę interpretatio fauet sanē nostrę quæstioni ; etenim , cum legatum hoc sit generale vt potē quod claudatur verbis , *omnia mobilia* , & sic non includat ea tantum mobilia , quę ad vsum de-

deseruiūt, sed ea quoque, quæ mercis loco asseruantur, non minuitur per additionem *supellectilium Domus sue*, quæ, vt ait, *Affl. loc. cit.* ad superabundantiã adduntur. Casus vero *tex. in d. l. seruos* aliter se habet, dum ibi quæritur, an suorum nomine contineãtur mancipia, quæ erant vendenda; & *Iurisconsultus* subdit, non contineri, dum loco mercis asseruantur; sicque legatum est mancipiorum suorum tantum. Quid ergo mirum, si mancipia, quæ loco mercis habentur, non veniant in huiusmodi legato? Secus verò in nostræ quæstionis casu, vt vidimus, vbi non tantum legantur *supellecilia domus sue*, quæ excludunt ea, quæ loco mercis habentur, sed etiam omnia mobilia, quæ illa includunt. Vndè legatum dicitur generale, particulare verò in casu *tex.* Quare subtilissima *Pinelli* interpretatio firma in iure remanet.

Et hinc comprobatur quod supra diximus, nimirum, si legatum sit indefinitum conceptum verbis, *meum, suum, &c.* non continere merces. Quare ad vberiore notitiam aduertendum est, quod si legatum sic diceret. *Lego Titio omnia bona mobilia mea, & supellecilia domus mea*, in tali legato non venirent merces, quia per particulam, *mea*, illa excluduntur. Idem dicendum, si diceretur, *Lego tibi bona mobilia, & supellecilia domus mea*; Etenim tum tale legatum sit indefinitum, videntur bona mobilia referri ad vltima verba; & sic ad particulam, *mea*; vndè, illud pari ratione merces excluderet. Quoniã autem in casu nostro legatum non est indefinitum, sed generale, expositum videlicet per particulam, *omnium*, non refertur ad vltimam particulam. Et ratio rationis est, quia illud, quod habet propriam naturam, nullam aliam assumit, secus id, quod alienam naturã induit; sicque, dum legatum indefinitum non est nec generale, nec particulare, sumit particularitatem à verbis sequentibus, non itã legatum generale, quod ex suis intrinsecis, nec ab alio

naturam habet; an autem legatum indefinitum absque alijs verbis, quæ illud vniuersale, vel particulare reddant, sit generale; infrã videbimus. Interim

Soluendus est secundò *tex. in l. cum quæreretur* 58. §. *Lana. de leg. 3.* qui, ni fallor, diuersam patitur solutionem ab illa, quam dedimus suprã *d. l. seruos*, dũ ibi aderat particula, *suos*, quæ hìc non est. En *d. §. sermocinatio. Lana, lino, purpura uxori legatis, qua eius causa parata essent: cum multam lanam, & omnis generis reliquisset, quæbatur, an omnis deberatur? Respondi, si nihil ex ea destinasset ad usum uxoris, sed omnis commista esset, non dissimilem esse deliberationem, cum penus legata esset, & multas res, qua penus essent, reliquisset, ex quibus paterfamilias vendere solitus esset; nam & si vina diffudisset, habiturus vsui ipse, & hares eius, tamèn in penum omne existimari. Sed cum probaretur eum, qui testamentum fecisset, partem penus vendere solitum esse: constitutum esse, vt ex eo, quod ad usum annuum opus esset, hares legatario darent, sic mihi placere, & in *Lana* fieri, vt ex ea, qua ad usum annuum mulieri satis esset, ea sumeret; non enim deducto eo, quod ad viri usum opus esset Reliquum uxori legatum esset, sed quod uxoris causa paratum esset. Hìc ergo *tex.* in legato indefinitè sumpto videtur declarare, ea tantum contineri, quæ ad proprium legatarij usum deseruiunt. Quare adaptari posset responsio *Pinelli*, vt nimirum *tex.* non loquatur in legato generali, quod nec *Merlinus* negat; vndè *Afflicti*. sententiam non stringeret; quoniam verò adest euident *tex.**

8 in *l. si pluribus, ff. de legatis secundo*: vbi demonstratur, propositionem indefinitam equipollere vniuersali; idcirco alia procedendum via est ad soluendũ *Merlini* argumentum, nec illam adhibere, qua vtitur *Pinellus*. vt autem veritas elucescat, appono hìc verba *d. l. si pluribus*. ibi. *Si pluribus heredibus institutis, ita scriptum sit. Hares meus damnas esto dare aureos quinque, non quilibet hares, sed omnes videbuntur damnati, ut una*

quinque deno, igitur verbum *heres*, omnes hæredes indicat; & hinc dico, legatum indefinitè conceptum, ni sint verba aliqua sequentia, quæ specialitatem indicent, esse generale; vndè & merces, cæteraque venalia continere.

Stringit ergo *Pinellum Merlini* argumentum. Etenim in hoc *textu* ex vna parte adest particula, *meum, suum, &c.* ex altera est legatum generale, quia indefinitum, & tamèn non debentur, nisi quæ ad vsum deseruiunt; igitur in generali legato non veniunt ea, quæ ad negotiandum sunt parata. Vt ergo illud soluamus, videndum est, an in casu *d. l. cum quæreretur §. lana*: adfit particula aliqua, quæ legatum illud vtpotè indefinitum reddat non vniuersale, sed particulare. Et mihi videtur euidenter adesse huiusmodi particula in principio *d. §. ibi. Lana, lino, purpura uxori legatis, qua* (notate) *eius causa parata essent*. Quid ergo mirum, si non quæcunque, nec omnis lana debeatur, dum ea tantummodò erat legata, quæ vxoris causa parata fuerat? Vndè meritò *Iureconsultus* concludit, illam deberi, quæ vxoris causa parata erat; at verò in casu nostræ quæstionis legatum generale est, non indefinitum, nec illi derogatur per sequentia verba, quæ, vt vidimus, non referuntur ad mobilia, sed ad supellectilia tantum: & hinc, vt *Pinellum* quoque tueamur, nec stringi illum dicendum est, cum dixit in casu *d. l. cum quæreretur*, legatum non esse generale, cum ita quidèm se habeat, licèt satiùs fuisset, vt diuersam adaptasset responsionem ab illa, quam *d. l. seruos* tradidit, nec diuersa immiscuisset.

Soluendus est tertio *textus* in *L. 1. C. de verb. significat.* quem optimè arbitrator solutum à *Pinello*; iuuat tamèn eius dispositionem referre, vt clarior appareat solutio, & *Merlinum* impugnemus. *ibi. Prædijs instructis legatis, quamuis ex fructibus vinum, & oleum in eodem fundo habuit: tamèn si id venale fuit, itè ea, qua ad tempus propter incurSIONEM LA-*

*tronum tutela causa in prædium transacta sunt, legato non cedere iuris auctoribus placuit. Vinum verò, quod in Apothecis fuit, si ideo illis habuit, ut cum in prædium venisset, materfamilias eo uteretur: legato cedere, ignorare non debes. Hunc sextum non allegari ad rem respondet Pinellus, cum, dum prædia tantummodo legata sunt, non veniant ea, quæ prædia non sunt; sicque neque vinum, neque oleum, modò non appareat, testatoris animum fuisse, vt vinum ibi maneret, non vt venale exponeretur, sed subesset eius dispositioni. Quæ interpretatio quidèm mihi euidens videtur; alioquin hoc argumentum teneretur soluere ipsemet *Merlinus*, qui assignare nequiret differentiam inter legatum in specie, & in genere; nam si quis vnum tantum possideret fundum, quem legaret, si in illo vinum adesset, an non posset testator genericè, & specificè bona sua legare? Ità profectò; nec vllum alium modum reperirem ad specificè rem legandam, quàm illam tantummodò explicando. Quare, cum testator fundum legauit, non intelligitur legasse vinum, quod per accidens ibi reperitur; poterat nanque ibi non reperiri; & quod per accidens in tali loco reperitur, non explicandù est; alio modo, prout *Merlinus* explicat verè somnians supèr vero *Pinelli* somnio. Vndè, legato fundo instructo, non veniunt ea, quæ per accidens se habent; veniunt tamèn, quæ ad fundum instruendum deseruiunt, tanquàm fundo instructo accessoria. Sat hoc demonstrat. *l. 2. C. de verb. signif. ibi. Fundo, sicut instructus est, legato, siue per fideicommissum relicto: villicum quidèm, hominesque, & omnia, qua vel ipse paterfamilias, cum ibi ageret, vel ut fundus esset instructus, non temporis causa in eo habuit, relicta esse, iuris auctoritate definitum est; ea etiam, qua tam fructuum colligendorum, quàm seruandorum, item pecora stercoreandi, vel pascendi causa ibi constituta, vt de his fructus capiantur, vel ut fundus sit instructus, fideicommissò cedere, certè iuris**

iuris est. Iuribus hisce sic solutis, reliquum est, ut & aliud explicemus, quod *Merlinus* adducit in num. 10. ex *Pauli responso in l. pediculis 34. §. item cum quareretur, de auro, & arg. leg. ibi. Item cum quareretur de tali legato. Hoc amplius, filia mea dulcissima è medio sumito, tibi que habeto ornamentum meum omne muliebre cum auro, & si qua alia muliebra apparuerint. Cum testatrix negotiatrix fuerit: an non solum argentum, quod in domo, vel intra horreum visibus eius fuit, legato cedat, sed etiam quod in basilica fuit muliebre? respondi, si testatrix habuit proprium argentum ad usum suum paratum, non videri id legatum, quod negotiandi causa venale proponi soleret, nisi de eo quoque sensisset is, qui petit, probet. Sed cum in dicto legato adsit particula *meum*, eandem applicare debemus responsionem, quam supra dedimus loquuti de *d. l. seruos*, cum *Pinellus* eodem, quo ibi dixerat modo, hinc unico actu respondeat.*

His omnibus solutis, nihil est in contrarium obijciendum, quod statim evidentè non solvatur, ut optimè aduertit *Gaitus in cap. 4. questio 5. num. 140.*

Tertiò *Merlinus* firmat aliam conclusionem, quæ *Afflicum* prima fronte premit, asserens legatum loco restrictum, ut in nostro casu, ubi legantur suppellectilia domus, non continere venalia, pro qua assertionem evidentem sextum producit in *l. generali. §. uxori. ff. de usu, & usufructu legato. ibi. Uxori usufructum domuum, & omnium rerum, qua in his domibus erant, excepto argento, legauerat; item usufructum fundorum, & Salinarum, quæ situm est an lana cuiusque coloris mercis causa parata, item purpura, qua in domibus erant, usufructus ei deberetur? respondi, excepto argento, & ijs (notate) qua mercis causa comparata sunt, cæterorum omnium usufructum habere legatariam. Ex hoc textu clarè deducunt Doctores omnes apud *Gaitum in d. cap. 4. quest. 5. nu. 141.* & sequentibus, legatum certo loco designatum non continere merces, cæte-*

raque venalia, quæ certo loco non videntur circumscribi, dum ibi perpetuò mansura non sunt. *ad text. in l. si venditor ff. de pignoribus.* Quam doctrinam magistralitè docet *Barolus in d. §. uxori* ab omnibus approbatus; sed cum, si meministis, dixerimus, *ly, domus sua*, non referri ad legatum mobilium omnium, corruet totum argumentum; etenim dicit *Afflicus*, quod, si suppellectilia non coarctant legatum mobilium, ut plenè probauit, neque coarctabit certus locus, qui suppellectilia circumscribit.

Hæc dicta sint pro opinione magis communi; cæterum, si sentirem cum *Fabro in lib. 1. coniect. cap. 6.* dicente, hoc in textu legari usufructum, qui in venalibus considerandus non est; nescio an benè responderet *Merlinus*, dicens, non idè sic decidi in hoc textu ratione usufructus, qui in venalibus non consideratur, cum in supra relatis iuribus nullus sermo sit de usufructu, & tamèn venalia non veniunt; nescio inquam, an benè responderet, dum in iuribus superius productis cur venalia non veniant, abundantè vidistis; non ergo, ut *Merlinus* ait, gratis asserit *Affl.* suppellectilia ad superabundantiam esse exposita, cum evidentè cautum reperitur in *d. §. si quis fundum.*

Firmat vterius *Merlinus* quartam conclusionem, qua asserit, quoties dubitari continget, an vinum, frumentum, cæteraque huiusmodi è proprijs prædijs collecta, non empta, ut negotientur, in domo testatoris sint proprii vsus ergo, an ut vendantur, illa tantum legato cedere, quæ ad usum anni sunt necessaria, ex doctrina *Hieronymi Gabr. conf. 98. num. 36.* argumento *l. cum quareretur §. lana de leg. 3. l. nam quod liquide §. item si quis de pen. leg.*

Conuenio in hoc cum *Merlino*, ut scilicet non veniant in legato ea, quæ testator solitus erat vendere, quamuis non empta, sed collecta sint ex eius fundis, ut venderentur, ijs exceptis, quæ ad usum anni deseruiunt; verum

eodem modo secundum mea principia discuro hic, quo supra de mercibus. Itaque non veniunt hæc, si legatū contineret particulas, *meum, suum, &c.* etenim sicut tale nomen non merentur ea, quæ ita comparata sunt, ut illicò distraherentur ex *text. in d. l. seruos*, ita & hæc ex eo, quia ideò sunt in fundo, ut illicò distraherentur.

- 10 Sed obstat evidens *textus in l. pradia §. liberto. ff. de fund. instruct.* qui solui etiam debet à *Merlin.* qui, reiecta interpretatione *Fabri, & Hieronym. Gabr.* aliam ipse dubitabundus effingit; pro qua meliùs intelligenda, iuvat *textus* verba referre. ibi. *Liberto, quem heredem ex parte scripsit, fundum per praeceptionem dedit in hac verba, Pamphila liberta præcipito, tibi que habeto fundum meum Titianum, & agellum Sempronianum cum instrumento, & (notate) ijs, qua in eodem erunt, cum moriar, familiaque, qua in eo fundo moratur, exceptis, quos manumisero. Quasitum est, cum testator in eo fundo aliquantum vini haberet in dolijs, quod vinus totum vendiderat, & partem tertiam pretij pro eo acceperat, an vinum in dolijs remanens ad libertum ex causa præceptionis pertineat? Respondi, verbis, qua proponerentur, contineri: nisi manifestè contrariam voluntatem coheredes approbent. In eo fundo instrumenta, calendaria; & nummos reliquit; Respondi, & de nummis quoque, ut supra responsum est. Ait ergo *Merlinus*, ideò in hoc casu cedere legato vinum, quia; cum per non solutionem pretij non censeatur translatum dominium, meritò omnia, quæ in fundo reperiuntur tempore mortis testatoris, spectant ad legatarium ex eius dispositione. ibi. *Ex ijs, qua in eodem erunt, cum moriar.**

Sed ad veram, & vberiore[m] doctrinam *Merlini* explicationem notandum est, testatorem in casu *d. §. liberto* noluisse, ut inter venalia numerarentur ea, quæ tempore eius obitus reperiabantur in fundo, vnde tanquam verè sua voluit; & sic patet *cur in d. §. vxo-*

ri merces, cæteraque venalia non cedant legato; ex eo, quia certo loco illud coarctetur; & *cur in dict. §. liberto.* cedat vinum legato, quamvis certo loco hoc circumscribatur. Disparitas ergo in eo consistit; nam in primo casu verè venalia sunt ea, quæ legato non cedunt; in secundo verò secus ex dispositione testatoris volentis tanquam sua haberi ea, quæ tempore mortis reperiabantur; Quid ergo mirum, si diversimodè disponitur in primo, ac in secundo casu?

Nostra ergo sententia, quæ eadem est de mercibus aliundè collectis, quæ de venalibus collectis ex eodem fundo optimè probatur ex *textu in dict. §. uxori.* vbi *Scauola* sic respondet. *Idem quasit, cum in salinis. quantum ususfructus legatus esset, talis inuentus sit non minimus modus, an ad uxorem ex causa fideicommissi ususfructus pertineat? Respon-* di de *ijs* legandis (notate) qua venalia ibi essent, non sensisse testatorem. En quomodo & benè *Scauola* hic eodem modo discurret de fructibus venalibus è fundo perceptis, quo antea dixerat de mercibus aliundè acquisitis. Vnde talem adaptando sensum huic textui, nullam reperio contrarietatem, quam *Merlinus* adinuenit in *num. 21.* Etenim non ex eo, quod *Scauola* merces ex alijs fundis collectas excludit, deinde sequitur, includere eas, quæ ex eisdem fundis collectæ sunt, cum & has quoque in sequenti sermocinatione excludat, ut vidimus, nec opus erat, ut *Iureconsultus* eas omnes vnica oratione comprehendisset. Quare ut *Gabrielis* sententiã comprobemus, aduertendum est, nos ea venalia mercibus assimilare, quæ ad proprium vsum nõ deseruiunt; alioquin erroneè loqueremur; nam venalia ea dicimus, quæ quocunque modo ad negotiandum pertinent. Porro quæ ad vsum proprium deseruiunt, ad negotiandum non spectant. Ut autem ad nostrum propositum reuertamur, cū in casu relato ab *Afflic.* & in nostra quæstione exposito merces legato cedant

dant, cedant etiam oportet, venalia, quæ earum naturam, ut hucusque vidimus, sapiunt.

Firmat tandem *Merlinus* quintam conclusionem, qua probat sub huiusmodi legato, quamvis factio personæ coniuncta non venire venalia. Sed de hoc puncto verba non facio, cum, ut supra probauimus, in tali legato veniant venalia, & merces, præciudicando cuiusnam personæ illud factum sit.

His omnibus solutis, optimè probata remanet opinio *Afflicti* primò ex *textu* illo superius citato in *l. quasi cum S. si quis fundum ff. de fund. instrum.* Neque cum *Tyronibus* obijcias disparem esse casum *d. S.* ubi ponitur dictio, cum, à nostro, ubi dictio &, nam ridicula est difficultas, quia tam coniunctio, cum, quam &, utraque copulat, ut optimè *Bart.* ab omnibus approbatus in *l. si cui fundum ff. de fund. instr.* Quæ lex expressè hoc cauet. ibi, *Si cui fundum, & instrumentum eius legare vis, nihil interest quomodo leges, fundum cum instrumento, an fundum & instrumentum &c.*

Probat secundò, quia verba à testatore prolata ita intelligi debent, ut aliquid operentur ex *d. l. generali. S. filios ex Saio*, ubi *Bart.* ergò cum ille dixit, *lego tibi omnia bona mobilia, & suppellectilia domus meæ*, id omnia aliquid debet operari, & consequenter tale legatum non limitandum ad suppellectilia tantum.

Probat tertio; nam si in dubijs stari debet scripturæ, etiam si aliud actum sit ex *text. in l. si alij fundum ff. de usu, & usufr. leg.* ubi *Bart.* quamvis casus noster sit dubius, prout certus hucusque apparuit, decidendus erit pro legato. Sic tripliciter firmata *Afflicti* sententia, non dubito, quin funiculus triplex difficilè rumpatur; nihilominus tamen firmatur quartò ex *textu* ipso in contrarium adducto ab aduersarijs in *d. l. seruos, cum concordantibus*. Quapropter gloriosorem præferet victoria; ibi enim disponitur, ut merces cedant legato, si appareat, talem fuisse testatoris mentem;

sed hæc apparet in casu nostro, ubi ille legauit omnia mobilia, idque ex particula, *omnia*, ergo verè huiusmodi legato cedunt merces, cæteraque venalia. Et ex tali probatione apparet, facile redargui, quod ex aduerso aiunt; nimirum in casu dubio supponendum, testatorem minùs grauasse hæredes; cum, an dubium reddatur legatum hoc, iam videritis. Vndè ne vos terreat *decisio S.C.* relata per *Merlinum*, quia, dum ibi legati verba non exprimuntur, fortassis ea talia erant, ut illud coarctassent, & hæc satis; cætera videri poterunt apud *Pinell.* & *Gatum* celeberrimos doctores. Hæc me pro *Afflicto* iuuabit breuiter prælibasse.

SUMMARIVM.

- 1 **N**ostra sententia probatur semicæptura argumentorum.
- 2 Cur mater non gaudeat dignitate filijs concessa?
- 3 Vxorcs virorum radijs coruscant.
- 4 Filij fruuntur dignitate obtenta à patre.
- 5 Parentes, & liberi in eadem causa sunt.
- 6 Nobilitas sedilis transit ad collaterales.
- 7 Mulier transit in viri claritatem.
- 8 Mulier ignobilis nubens nobili, nobilitas efficitur.
- 9 Filius in veritate, non in honore patri exequatur.
- 10 Habens filios præfertur non habenti.
- 11 Pater, & filius censentur eadem persona.
- 12 Ascendentes succedunt in feudo.
- 13 Filius est una vox cum patre.
- 14 Et dicitur pars corporis patris.
- 15 Pater in filio habet ius proprietatis.
- 16 Pater magis periclitatur in pœna filij, quam filius.
- 17 Filius representat personam patris.
- 18 Nomen, pater, est nomen honoris.
- 19 Pars patris corporis in filium transfunditur.
- 20 Priuilegium personale patris transit in filium.

- 21 Pater habens filium inutilem, dicitur carere filio.
 22 Filij crimem nocet in feudo patris ipse patri.
 23 Patris suffragium prodest filio honorem petenti.
 24 Potest pater habere filium suum, qui sui sit seruus.
 25 Filius non potest patris honorē laceſcere.
 26 Afferatur textus contrarius à nemine adductus in noſtram ſententiã, qui pro nobis retorquetur.
 27 Filius ſapiens patris gloria.
 28 Noſtra ſententia comprobatur exemplis, aliorumque dictis.
 29 Et tandē deſiſſione relata ab Antonio à Gamma,

QVÆSTIO XXX.

An filiorum nobilitas tranſeat ad aſcendentes?

Accidit quæſtio hæc, Gizzarello teſte in *decif. 10.* controvertenda in *S. C.* quam fortuitus rei obitus indeciſam reddidit. Placet ergo pro affirmatiua opinione ſemicenturiam argumētorum adducere è medijs iuridicis, hiſtoricis, politiciſque depromptam, ne vlla in poſterum hæſitatio iudicum mētes perturbet. Vt autem ea, quæ in contrarium producantur, parui pendatis, iuuabit & ijs noſtram munire ſententiam, quæ

I.

- 4 Probatur ex euidentiffimo *textu in l. 1. ff. de ſenatoribus* in contrarium adducto per *Tiraquell. tract. de nobil. cap. 16. in princip.* vbi præter matrem, cæteri aſcendentes gaudent filiorum dignitate. ibi. *Adyctis Saturninus & matres, quod nec vſquam reſtatū eſt, nec vnquam receptum;* cum ergo exceptio regulæ firmet, ſi mater hic excipitur, regulæ eſt, vt omnes aſcendentes prærogatiua matri non conceſſa gaudeant. Cui noſtræ explicationi videtur fauere *Gloſ. licet alijs terminis.* Sed, vt verum fatear, miror quidē *Tiraquellum* aliter ſenſiſſe in *d. cap. 16. num. 2.* diuerſum applicando intellectum *d. textui.* Quod vt clariùs pateat, indaganda eſt ratio, cur mater dignitate filijs conceſſa non,

fruat, quam hucusque apud nullum doctorem reperi.

- 2 Hanc ego deſumo ex eo, quia, cum partus ventrem non ſequatur quoad dignitatem, licet aliàs quoad ſtatus conditionem per *l. partum C. de rei vendit.* vbi *Bald.* alijque *DD.* communiter, pat eſt, vt ſicuti filij non gaudent matris dignitate, ita nec mater dignitate filiorū; quoniam verò aliqualem erga matrem amorem ij oſtendere debent; idcirco diſponitur, vt, volentibus filijs, matres eorum dignitate fruantur ex *Auth. de conſulibus §. hæc itaque.* ibi. *Coruſcano radijs maritorum, hoc lege dante, matres verò ſi conſul hoc voluerit, &c.* Et ita concordandos arbitror *textus* hos, nec alio modo, prout ſomniauit *Gizzarel.* in *d. decif.* Quare, vt ad propoſitum reuertar, cum filij patrum nobilitate fruantur, ſic de patribus dicendum eſt; vt nimirum & hi gaudeant nobilitate filiorū; quod & matribus damus, filijs non reſtantiſſibus. Præterea noſtra ſententia ſua-

II.

- 4 Ex *text. in l. ſenator 11. C. de dignitatibus lib. 12.* vbi filij fruuntur dignitate à patre obtenta, ergo & patres nobilitate obtenta à filijs. ibi. *Cum autem paternos honores inuidere filijs non oporteat; à ſenatore, vel ſolo clariffimo ſuſceptum in clariffimatus ſciendū eſt dignitate manſurum.* Si ergo non oportet filijs paternos inuidere honores; non oportebit à con-

è contra patribus filiorum honores inuidere. Cæterum distinctio, quæ cadit in filios natos, vel non natos ante dignitatem per patrem acquisitam, cadere nequit in patrem, utpotè qui prior filio natus vel sempèr, vel nunquam eius dignitate frui deberet; vndè, ne filio inferioris conditionis sit, sed superioris, quod cum distinctione filijs concedimus, vlla absque distinctione patri concedendum est. Suadetur ergo itidem

III.

Ex text. in l. si quis in sacris 11. C. de prox. Sacr. Scri. vbi, cum omnis militans in sacris scrinijs clarissimorum dignitatem, honoremque percipiat *ex l. pecuniari 5. C. eod.* hac dignitate eorum parentes coruscant, ibi, *Militantes in sacris scrinijs, & eorum parentes, uxores, liberi, coloni adscriptitij, & serui eorum ciuiler, & criminaliter coram officiorum magistro sunt conueniendi, &c.* Vndè, cùm cumulatòs hìc videamus seruos cum vxoribus, & parentibus, dicendum est, non eodem modo frui vxorem, parentesque, quo fruuntur serui, sed hi foro tantùm, illi etiam dignitate; adeoque parètes potiùs cum vxoribus, quàm cùm seruis collocandos ratio exoptulat; si ergo illæ fruuntur virorum dignitate, gaudeant & hi eadem oportet.

IV.

Ex text. in l. hac saluberrima C. de pre. pos. agent. lib. 12. ibi. Simili videlicèt forma pro matribus ex vxoribus eorum; nec non etiam liberis sub eorum potestate constitutis &c. Si igitur filij hic cum matribus copulantur, adeoque eodem priuilegio gaudent, eandem quoque nobilitatem induent ascendentes.

V.

Ex text. in l. quoties C. de priuil. scholar. lib. 12. ibi. Vel eorum coniuges, siue adhuc viuerens eorù mariti, siue post mortem eorum in viduitate permanentes, aut liberi, &c. Ex quibus sempèr videtis, idè priuilegium concedi filijs, & matribus; Neque dicas, quandoque id etiam concedi seruis; nam, vt dixi, eminentiori modo gaudere debent hoc priuilegio

filij, quo serui, vnde hi absque dignitate; secùs verò illi.

VI.

Ex text. in l. hac lege C. de met. & epid. lib. 12. ibi. Hac lege sancimus, ut si quis consularem, ac patriciam merueris dignitatem, tres domos proprias, dum superest, habeat hospitium immunitate securus: haeredes vero eius filij, aut pater, aut mater, nepotes, &c. En quomodo ostenditur, frui eodem modo dignitate filiorum patres, matresue; matres verò filijs volentibus, vt suprà explicuimus.

VII.

Ex text. in l. ultima C. de Castrens. & minister. ibi. Hac autem priuilegia non in eorum tantummodò, sed in matrum quoque, & vxorum personis valere, &c. Ex quibus verbis, apparet, priuilegiù vxori concessum ascendentibus concedi; si igitur vxores fruuntur nobilitate, eadem fruuntur & illi.

VIII.

Ex text. in l. 2. C. de questionibus. ibi. Insolitum est; & graue exemplo audiri seruos aduersùs tutores, vel matrem dominorum suorum, nisi tutela agatur. Cum ergo priuilegium pupillo concessum in matrem transeat, transibit paritèr filiorum nobilitas.

IX.

Ex text. in §. generalitèr. Auth. 1. const. qua dignitatibus. ibi. Generalitèr autèm sicuti dictum est, sancimus, ut omnis dignitas, & omne cingulum à curia liberare valens, hoc etiam sua potestatis præmiù honoratis præstet, & nobiliores adhuc parentes ostendat. Quem textum explicare, superfluum est.

X.

Ex eod. paulò inferiùs. ibi. hoc enim multò maior patribus laus erit, &c.

XI.

5 *Ex text. in l. moris §. parentes. ff. de pænis. ibi.* Parentes quoque, & liberi decurionum in eadem causa sunt. Ergo si nobiles sunt filij, cur non patres?

XII.

Ex text. in l. 2. §. in filijs ff. de decur. & eor. fil. ibi. In filijs decurionum quæstio est,

est, utrum is solus decurionis filius esse videatur, qui conceptus, & natus est ex decurione; an verò & is, qui antea natus est, quàm pater decurio fieret? Et quidè quantum pertinet ne fustibus castigetur, & ne in metallum detur, non nocet plebeio patri esse natum, si postea honor decurionis patri eorum accesserit. patet ergo nobilitatem patri aduenientem filio prodesse; ergo similiter nobilitas filio adueniens patri proderit. Neque obijcias *tex. huc loqui tantummodo quoad poenas. ibi. Sed si pater ipsius ordine motus sit; siquidè ante conceptionem eius moueatur, arbitror eum quasi plebeij filium in honoribus spectari.* Nam textus hic assumitur à me ad probandum, non officere quod nobilitas filio adueniat, ad hoc, ut pater illa fruatur. Cæterum non eodem modo esse discurrendum de patre erga filium, & de filio erga patrem, neque ullam chimerizandam distinctionem, vidistis iam supra in nostro secundo argumento.

XIII.

- 6 Quod si nobilitas sedilis transit ad collaterales, ut iudicatum refert *Aff. in const. inuentionis nostræ post n. 3. à fortiori transibit ad ascendentes, ut, sicut potiores sunt ijs in succedendo, ita etiam in acquirenda nobilitate.*

XIV.

- 7 Et, si mulier in viri claritatem transit *l. femina, ff. de senator. iure optimo pater in filij claritatem transibit, ne asserere cogamur, posse communicari nobilitatem extraneo; secùs verò patri.*

XV.

- 8 Cumque mulier ignobilis nobili nubens nobilis efficiatur *l. cum te. l. ultima C. de nuptijs, cum cæteris iuribus per Tiraq. relatis in tract. de nobil. cap. 18. n. 1. meritò pater licèt ignobilis filij nobilitatem consequetur.*

XVI.

- 9 Quin immò, cum filius in veritate tantum, non in honore patri exæquetur. *cap. queritur 2. quæst. 7. porrò si filius nobilitatis honore frueretur, secùs verò pater, iam non solù hunc ille æqua-*

ret, sed vinceret.

XVII.

- 10 Quod si verum est habentem filios præferri non habenti ex *Bart. per tex. in l. albo. C. de decurion. lib: 10. ibi. In albo decurionum præscriptis patrem non habenti filios anteferri constat, verum quoque sit oportet, è filijs honorem per patres trahi;*

XVIII.

- 11 Eoque magis, quia, dum pater, & filius eadem censetur persona ex *l. fin. C. de impub. & alijs subst. nobilitas filij erit & patris.*

XIX.

- 12 Quod satis dignoscitur, ni fallor, per *Constitutionem Regni, forindicatorum bona, vbi Gloss. in verbo. Ascendentes: ab illa enim deducitur, ascendentes in feudo interdum succedere, igitur è filijs per feudum nobilitatem trahunt ascendentes, & consequenter non implicabit, nobilitatem ascendere,*

XX.

- 13 Ea potissimum ratione, quia, cum filius vna vox sit cum patre, ut optimè voluit *Gloss. in const. patarenorum n. 66. col. 2. non poterit eadem vox consona esse, & dissona;*

XXI.

- 14 Cumque filius patris corporis pars dicatur. *l. cum satis C. de agr. & cens. dum implicat corpus partim nobile, partim ignobile esse, ex eo, quia eorum partes ad totius denominationem tendunt, implicabit quoque, filium paterni corporis partem nobilem esse, alteram verò compartem tanquam filij radicem ignobilem præferre;*

XXII.

- 15 Et, si pater in filio ius proprietatis habet ex *l. si filius, ff. de probat. vnde patris res dicitur, ut notat Gloss. in d. const. patarenorum post n. 50. col. 2. & ita, ut licitum fuisset patribus de iure antiquo filios interimere *lin suis. De liberis & posth. quos pater hodie propter paupertatem licitè vendit, dicendum proculdubio est, tale ius super re nobili patrem nobilitate, ne nobilior sit res ipso iure, quod su-**

pèr

pèr eadem re habet .

XXIII.

16 Quæ nostra sententia ex eo quoque suadetur ; nam cum pater in filij poena magis , quàm filius periclitetur . *Instit. de noxal. circa fin. & magis in filio, quàm in se ipso terreatur, vt benè notat Gloss. ubi supr. n. 24. col. 2. sic è contra, ne plus timor , quàm gloria operetur , magis gloriari debet de filio nobili , quàm de se ipso .* Iam verò quonam modo gloriaretur , si filij Gloria ipsum non afficeret ?

XXIV.

17 Et, cum filius patris personam repræsentet ex *not. in l. fin. C. de hare. d. instit. quomodo nobilis ignobilem repræsentaret , & pulchra imago qua talis non pulchram, sed turpem formam indueret ?*

XXV.

18 Cum igitur nomen hoc , *pater* , nomè honoris , & dignitatis sit, vt dicit *Arch. in cap. præsens 20. q. 3. & Franc. Purpur. in l. ultima C. de edendo* , si quis nobilis filij genitor erit, prout talis genitor ab illo dignitatem trahet.

XXVI.

19 Quod confirmatur ex eo , quia , cum pars corporis patris in filium transfundatur , vt elegantè scripsit *Tiraq. de iure primog. quæst. 40. n. 100.* pars corporis paterni in filio nobilitari debet; adeo, que alia pars compartem respiciens nobilem nobilitatur , non minùs quàm illa in filio transfusa . Et miror quidè *m. Tiraquellum* alitèr esse arbitratum , dū illè sic discurrit in *d. quæst. nu. 31. Latè probauimus patrem, & filium censerì vnã, & eandem personam , vnã carnem, vnã vtriusque vocem , alterũ alterius esse partem , filium existimari dominum bonorum patris .* Et paulo post . *Natura pater, & filius eadem esse persona penè intelliguntur ; est enim verè filius patris portio , in eoque est substantia , & caro patris , imò vnus est cum patre ipso , &c.*

XXVII.

Si ergo ex eod. *quæst. ead. n. 100.* ex eo, quod pater , & filius sit vna persona ,

20 priuilegium personale patris transit in filium, eadem ratione nobilitas filij trãfibit in patrem , cum nullam hìc videã disparitatem.

XXVIII.

Immò , si popularis nobilis habendus est, quia diues , adeoque pecunia nobilitatem dat (quod nos alibi negauimus) cur non eandem dabunt filij , ne asseramus , pluris valere pecuniã, quàm filiationem .

XXIX.

21 Nec displicet quod per omnium oralitat, patrem videlicèt dici filijs carentem, quamuis ij viuant , modò patri inutiles sint, ex *Gloss. in l. fin. C. ad leg. flauiam de plag.* relata ab *Eruditissimo Domino Consiliario Paulo Staibano Iuniorè in cent. 2. resol. 155. n. 73.* si enim , re ita se habente , filiorum nobilitas non transiret ad patres , noua forma nobilitatis filijs adueniens eosdem filios patribus auferret , quia illa inutilis patri esset . Quod ridiculum est asserere; Ecce enim pater non diceretur habere filium nobilem, sed illo carere , quia nobilitas patri utilis non esset, adeoq; valeret quisq; dicere . Habet Titius filium, sed non nobilem .

XXX.

22 Vterius par non est , vt, dum filij crimen nocet in feudo patris ipsi patri ex eo, quod pater sit idem cum culpante, vt magistralitèr docet *Ifern. in cap. unico si vassall. feud. priuet. n. 4. & seq.* filij nobilitas patri non proficit .

XXXI.

Eoque magis, quod, cum filius patris locum subintret , si pater ignobilis diceretur, licèt filius nobilis esset, filius hic nobilitatem assequutus mortuo deinde patre, eius ignobilitatem indueret, quod nemo huc vsq; sine derisu ausus est dicere .

XXXII.

Et mirum quidè quod, dum quicquid filius acquirit , patri acquirit, nobilitas tota sit filij, nihilque patris .

XXXIII.

Necnon , dum in patris potestate sunt,

Cc

adeo

adeò vt supèr ipsius bonis etiã castren-
sibus habeat pater commoditatem, su-
pèr nobilitate nil habeat.

XXXIV.

Et cum vitam ab ipso habuerit, prop-
ter quam nobilitatem adeptus sit, ma-
ioris conditionis sit effectus,quàm cau-
sa.

XXXV.

- 23 Dum ergo patris suffragium prodest
filio honorem petenti per *Gloss. in l. i. c. e-*
orum, ff. quod cuiusque vniuersitatis. hu-
iusmodi honor patri proderit.

XXXVI.

Quod si filius potitur Regis priuilegio,
si eius pater fuerit Rex tempore con-
ceptionis, licet secùs tempore natiui-
tatis, per *Gloss. in cap. execrabilis vers.*
filij de prebend. in 6. in extrauag. comm.
proderit patri filium esse actu nobilem,
dum profuit filio patrè fuisse in digni-
tate.

XXXVII.

Et, si pater in filio offenditur, cur in no-
bili non nobilitabitur?

XXXVIII.

- 24 Quin imò, si potest pater filiũ habere,
qui filius sit simul, & seruus, vt in *S.*
eadem lege. Instit. quib. ex caus. manumiss.
non lic. vbi *Gloss. in verb. patrè,* in isto ca-
su, si filius deinde nobilis sit, pater verò
ignobilis; diceretur seruus nobilis na-
tus à patrè Domino ignobili, adeoque
melior esset filiorum seruorum, quàm
patrum dominorum conditio.

XXXIX.

- 25 Quandoque verò eueniret, vt filius
patris honorem laceraret, eiusque re-
prehenderet pudorem, quod non per
mitti docuit *Gloss. in const. patrenorum n.*
70. col. 2.

XXXX.

- 26 Sed obstat euentissimus prima facie
tex. à nemine hucusque in contrarium
adductus in *l. sed si vnus S. nam, & cum*
abest, ff. de iniur. & famos. libell. ibi. *In-*
serdum tamèn putamus, etsi pater remit-
tat iniuriarum actionem filio dandam, vt
puta si patris (notate) persona vilis, &
abiecta sit, filij honesta; neque enim de-

bet pater vilissimus filij sui contumeliam
ad suam utilitatem metiri. En quomodo,
& benè poterit esse filius nobilis; pater
verò ignobilis. Quid ergo responde-
bimus? Eia igitur promissis stemus, &
tex. hunc in nostram probationem ad-
ducamus. Et quidèm, vt paucis me-
expediam, ex hoc euidentèr deducitur
filij nobilitate gaudere etiam patrem,
qui ignobilis aliundè esset, etenim, vt
alibi diximus, cum nobilitas per scele-
ra non deperdatur, quamuis per hunc
textum pater in non agendo iniuriarũ
actione vilissimum præferat, suam ta-
mèn nobilitatem non deperdet. Quod
autem illam retineat patet, dum ei pro
ipso filio iniuriarum actio competit.

XXXXI.

- 27 Præterea id, quod negant in contrariũ
authores, sermone nihilominus effuge-
re nequeunt, cum dicunt, filium sapien-
tem patris esse gloriam.

XXXXII.

Quod si Diuina lege parentibus hono-
rem debemus, porrò quinam maior
honor, quàm illis nostram nobilitatem
communicare?

XXXXIII.

Et, si nostris tempestatibus non defunt,
qui aliorum proauos, abauosque in-
duunt, vt longam nobilium parentũ
seriem quamuis personatam, ostendant,
ne politicæ parentemus; nostram nos
illi nobilitatem dabimus, non minus
quàm alij alienam.

XXXXIV.

- 28 Tandèm, si aliorum dictis nostram com-
probare iuuat sententiam, *Senecam* in
medium afferro, qui in *lib. 3. de benef.*
cap. 11. scripsit, nos ideo parentum cõ-
ditionem sacrasse, quia expediebat li-
beros tolli.

XXXXV.

Illum quoque audite in *cap. 32. Aluis*
me, inquit, *pater: si idem præst, plus*
reddo, quia non tantum ali à se, sed à filio
vbi gaudet, & maiorem ex animo meo;
quàm ex ipsa re percipit voluptatẽ. An nõ
ergo fruetur nobilitate ille, qui plus de
nostra, quàm de sua lætatur?

XXXXVI.

XXXXVI.

Nec non in *lib. 6. de benef. cap. 24. Adolescentibus quoq; ac iam potentibus sui, si remedia metu, aut intemperantia reijciūt, vis adhibetur, ac seruitus*. Ergone distabit politica, vt nobilitatem negetur ijs, qui tam benè nobis seruitia præstitere?

XXXXVII.

Et in *lib. 3. de benef. prout refert Tiraq. in tract. de nobil. cap. 16. n. 6. Sunt qui parentes suos ex infimo ad summum protulerunt, & è plebe, acernoque ignobili nūquam tacendos seculis dederunt*.

XXXXVIII.

Quare prout refert idem *Tiraq. ibid. Primus Rex Aegypti. Ptolomæus aiebat omni Regno pulchrius Regis esse patrem. Ad quod trahi optimè poterit illud Ecclesiast. 3. Deus enim honorauit patrem in filijs*,

XXXXIX.

Et *Homer. lib. 14. refert Castorem Hylæis filium pro Deo cultum fuisse apud Cretenses ob nobiles filios*.

XXXXX.

Ex his, multique alijs iuribus, dictis, & exemplis; quæ referre tædet, clarè liquet, quamlibet politicam suadere, vt patribus dentur filiorum nobilitates, ne hi ingrati animi notam subeant. Quare secundùm hanc sententiã decifum refert *Antonius à Gamma in decif. 112. Vndè vt concludamus, non solum quoad poenas euitandas, prout*

omnes voluerunt, sed ad nobilitatis nomen induendum filiorum nobilitate gaudent ascendentes. Atque hæc me sic paucis breuissimè prælibasse satis.

SUMMARIUM.

- 1 **P**roponitur opinio Capibl,
- 2 Nec non Paschalis,
- 3 Et Gaiti
- 4 *Causa lucratiua, quamuis voluntaria ab initio, sit deinde necessaria.*
- 5 *Annullato contractu, annullatur & hypotheca.*
- 6 *Donatio non reuocatur, quamuis sequuta non sit traditio.*
- 7 *Donatio inter viuos dicitur ab initio perfecta.*
- 8 *Hypotheca sequitur rem, sicuti lepra leprosum.*
- 9 *Constitutum transfert verum Dominium.*
- 10 *Proponitur opinio Rouiti.*
- 11 *Donator non tenetur, nisi in quantum facere potest, nec non deducto ære alieno.*
- 12 *Adducitur opinio Merlini.*
- 13 *Adducitur opinio Capyc. Latt.*
- 14 *Et tandem Domini Staib.*
- 15 *Diuiditur nostra questio in varia capita, qua fusissimè examinantur.*
- 16 *Concluditur, creditores posteriores cum hypotheca titulo oneroso præferri anterioribus titulo Lucrativo cū hypotheca.*
- 17 *Impugnantur ex ordine aliorum dicta.*

QVÆSTIO XXXI.

An creditores hypothecarij licèt posteriores præferantur donatario anteriori?

Precedentem quæstionem Iuriscōfultus quidam ex recētioribus, probabilibus tãtũmodo argumētis fulticitam asserens, parũpẽdere arbitratus est, ignarus fortassẽ scribendi Methodi, quæ non semp̃r Mathematicas requirit demonstrationes. Ut autem dignoscat, omnibus placere studendum, quæstionem hanc subnecto arduam sanẽ, nec non difficillimam, vbi demonstrationes pro vtraque parte vgeri non ignorabit. Eam inquam, quæ subtilissimorum iurum interpretum dicta impugnanda, non decidenda proponit. Ego igitur quæ dixerint, referam, & postremò quid sentiendum, propalabo. Hanc igitur in cæteros in medium adduxerunt Hieron. Gabriel. *conf.* 82. *vol.* 1. *Guttier. de iuram. conf.* par 2. 3. *cap.* 15. *num.* 19. & Maur. *Apicell. in addit. ad iuram. paup. de dilat. quinquen. tit.* 1. *Luca Mattheas patris. num.* 231. *vers. creditor: cæterique.* Vberius tamẽn egere *Capibl. sing.* 1. & *Paschal. de vir. patr. potest. part. 2. capit.* 9. *num.* 45. Aduenit deindẽ *Ioan. Domin. Gaius*, cuius doctrina palam est. Hic fustissimẽ scripsit in *cap. 4. quæst.* 11. *num.* 1235. *vsque ad 1294. per totum, in aureo isto tract. de credito.* Post hunc scripsit *Scipio Roninus in appendic. ad decis.* 48. Contra quem *Merlinus in centur.* 2. *controuerf. forens. cap.* 19. fustissimẽ scripsit, quem *Reg. Capyc. latro* impugnat, *tom.* 2. *decis.* 156. Et postremò *Domin. Paul. Staiban. iunior* meritissimus Consiliarius iuxta recentiorum debitum, multa proprio ex Marte ad rem addidit sequutus *Merlinum in resol.* 102. *cent.* 2. *num.* 69.

1 *Capibl. ergo loc. cit.* inquit, quod, quotiescunque donator ad maiorem donationis obseruantiam bona sua, resque donatas obligauerit, quamuis res donata tradita non fiat, si deindẽ varia debita, vna media hypotheca contraxerit, creditores posteriores præferri debeãt donatario licèt anteriori, ea potissimum ratione, nam cum agens ex causa onerosa præferri debeat agenti ex causa lucratiua, non refragabit hypotheca, quæ vtpotẽ contractui accessoria, illum non alterat, sed pristino in statu relinquit, ad quod probandum varia allegat, vt ibi; & idem dicendum inquit, si in donationis instrumẽto sit fida traditio per clausulam constituti, quæ tãquàm accessoria instar hypothecæ contractũ non alterat, eoqũe magis, quòd fida possessio non induit naturam realis possessionis, quam requirit donatio, pro ut ipse probat ex *Vrsill. ad Afflic. in decis.* 275.

2 *Paschalis* verò alijs rationibus superiorem sententiã comprobat; ait enim, cum certum, indubitatumque sit, donatorem non teneri, nisi in quantum facere potest, deducto ære alieno, & ne egeat ex *l. inter eos §. is quoque ff. de re iud. l. qui id quod ff. de donat.* alijsque concordantibus, ad quod liquidandum attenditur tempus exactionis, vel rei iudicatæ; *l. rei iudic. ff. soluto matrim.* indubitanter quoque deduci, creditores hos præferri donatario, quia prius deducendũ est æs alienũ; deindẽ verò donatoris alimẽta; & postea aget donatarius. Quod suaderi inquit ex eo; nã *text.* indefinitẽ loquitur; vndẽ generalitẽ intelligẽdus est; alioquin casũ indubitabilem decideret. Tandẽm asserit, doctrinam hanc contra donatarium militare, cum patrimonium adco tenuẽ est,

est, ut ex eo percipi nequeant, quæ creditoribus, & donatario debentur. Quod si amplum sit, vel ex alicuius rei dispositione donator non teneatur in quantum facere potest, pro donatario decidendum concludit; nec officere ait *text. in l. 1. C. de iure fisci. lib. 10.* utpotè qui non loquatur de donatario creditore, sed retinente, & possidente bona sibi donata, & sic de eo, qui eorum dominium adeptus iam est ante acquisitionem hypothecæ factam per fiscum.

3 Hinc Gaius, antequam horum dicta impugnet, non negari inquit, quandoque lucri rationem differre à ratione damni. *Ad text. in l. si is, cui. §. fin. ff. de furt.* cæterisque cumulatis per Decium in *l. in eo ff. de reg. iur.* ità, ut agens de lucro non inuetur æquitate *ex l. si me, & Titium ff. si cert. pet.* Negat tamèn reperiri ius aliquod speciale, quo disponatur, ut agentes ex causa onerosa, quamvis posteriores, præferantur agentibus ex causa lucratiua, ut contra *Gustier. Castil. Molin. Capiblanco.* alioque probarunt *Hieron. Gabr. conf. 82. vol. 5. Felician. de cens. lib. 3. cap. 5. & Apicel. loco superius citato;* nec non nouissimis rationibus *Pisbard. Hispan. in §. quædam actiones num. 70. inst. de action. Rordiq. de priuil. cred. p. 2. art. 1. num. 19.*

4 & 20. Etenim cum causa lucratiua quâuis voluntaria esse incipiat, deindè fiat necessaria *ad text. in l. 3. §. scus. ff. commod. assignari nequibit ratio,* cur agens ex causa lucratiua non præferatur ex generali dispositione *textus in l. 2. C. qui potior. in pign. hab.* Quod ipse probat *ex text. in l. de rebus. C. de donat. ante nupt.* ubi donatarius anterior præfertur creditori posteriori. *ex text. in l. si quidem. in 2. responso C. de donat. inter vir. & uxor.* ubi Imperator decidit, uxorem donatariam præferri creditoribus posterioribus. Quod si responderetur, iura hæc loqui de donatario possidente res donatas, ut supra dixit *Capiblanco.* tamèn, inquit, hoc dici non posse de *d. l. si quidem,* utpotè quæ indefinitè loquitur, quamvis aliquod superfluum ef-

set ad *d. l. de rebus, & d. l. 1. C. de iure fisci.* Cæterum donatarium habentem tantummodò personalem non concurrere ait cum alijs creditoribus etiam personalem tantum habentibus, nisi ille antiquior sit; idque, ne donatio valeat postquam debitor debitis obnoxius factus est, ex doctrina *Pisbard* confundentis in cæteris titulum lucratiuum, & onerosum. His ità stratis, *Gaius* procedit ad examinanda priùs aliorum dicta, ut tandèm suam firmet sententiã. Et primò incipit à *Capiblanco,* quem ex eo redarguit; nam licèt hypotheca dicatur ad contractum accessoria, ità, ut annullato contractu, annulletur & hæc *ex text. in l. qui id quod ff. de donat.* ubi *Iurisconsultus* respondet, actionem iudicati, & constitutz pecuniæ adiectam donationi regulari secundum eius naturam, prout quoque ex centum iuribus probatur, non propterea sequitur, hypothecam donationi adiectam suum effectum non operari quoad prælationem; etenim donatio, quamvis sequuta non fuerit traditio, regularitè non reuocatur, quia donator tradere cogitur res donatas. *ex text. in l. si quis §. final. C. de donation. §. alia instit. eod.* eo magis, quod donatio inter viuos dicitur ab initio perfecta, quicquid sit, si per nouam obligationem infringatur; attamèn, dato contractu valido ab initio, hypotheca iam operata est suum effectum ab eodem contractu separatum, afficiendo nimirum, nexu hypothecario rem donatam, dum diuersos operantur effectus donatio, & hypotheca, *ex Tiraq. de iure constit. par. 2. limit. 7. num. 41.* Quare, cum in hypotheca diuersa sit considerata ratio, quàm in donatione licèt ad hanc accessoria; nihilominùs tamèn principalis naturam sequi non debet ex doctrina *Bartoli in l. eos. num. 6. C. de usur. & sic,* inquit, constitutam semel hypothecariam, separari à principali contractu, *ad text. in l. 2. C. de lu. pignor.* & annullato contractu, quandoque { quod dissonū videtur, & diuersum ab eo, quod antea dixit-

dixerat) remanere hypothecariam ad
text. in l. & si is C. de prad. minor. Vnde
 non ob stare ait *text. in d. l. qui id quod.*
 dum ibi actiones regulantur secundum na-
 turam donationis, ad eamque agit de actio-
 nibus personalibus eadem habentibus
 naturam cum principali obligatione.
 Quod si obijciatur, res nondum tradi-
 tas remanere quodammodo in domi-
 nio donantis valentis illas obligare, vt
 probatur ex §. *Lucius l. fin. ff. de donat. vbi*
statuitur, rem donatam transire in dona-
tarium cum onere hypothecæ annexæ
post donationem, sed antè traditionem,
respondet ipse, militare hoc in donatio-
ne non affecta hypotheca; & sic nil mi-
rùm, si creditor hypothecarius quam-
uis posterior præferatur donatario an-
teriori solam personam haberi ex reg.
text: in l. creditor. §. si primus, qui prior.
in pign. hab. cum hæc sit hypothecariæ
 natura, ius in re producere, nam, vt res
 8 hypothecata transeat semper cum onere
 suo. ex *DD. in §. omnium. instit. de*
actio. Quare inducta est regula, vt hy-
potheca sequatur rem, sicut lepra le-
prosum. Et quia sumit robur Gaius as-
ferens, ex hoc sequi, rem donatam cum
hypotheca, si deinde ea alienetur, alie-
nari cum suo onere hypothecario; sic-
que semper præferri donatario cum
hypothecæ creditori posteriori hypo-
thecario; nam hypotheca semel consti-
tuta non tollitur per subsequenterem
absque consensu illius, cui prima acqui-
sita est. ex notatis in l. si debitor. & l.
voluntate ff. quib. mod. pign. vel hypoth.
sol. & sic quamuis donatio requirat tra-
ditionem, intelligitur hoc, cum non
adeest nexus hypothecarius. ex Reg. Va-
lenz. consil. 55. num. 5. Descendit deinde
 ad impugnanda breuiter dicta *Pascha-*
lis, qui assumit, quod est in questione;
 etenim dicit *Gaius* iura superius rela-
 ta, per que conceditur beneficium
 donatori, ne teneatur nisi in quantum
 facere potest, deducto ære alieno, &
 ne egeat, militare, cum donatio non
 est effecta onere hypothecario. Qua-
 re beneficium hoc est ex natura dona-

tionis debitum, non ex natura hypo-
 thecariæ, quæ diuersum producit effe-
 ctum, allegans *Cumanum Mantuanum;*
 cæterosque loquutos in terminis puræ
 donationis. Vnde reprehendit *Capi-*
blanc. ex eo, quod illos pro sua opinio-
 ne citauerit; & tandem solutis his ar-
 gumentis, inquit *in num. 1276.* quod
 aut donator donauit bona sua absque
 hypotheca, & tunc pro creditoribus
 cum hypotheca licet posterioribus stā-
 dum est, imò locum habebit beneficiū,
 vt donator conueniri nequeat à dona-
 tario, nisi in quantum facere potest, de-
 ducto ære alieno, & ne egeat; aut ad
 maiorem securitatem donauit cum hy-
 potheca; & tunc procedit Regula, *qui*
prior in tempore potior in iure. Tandem
 inquit, dato hoc, quod creditor po-
 sterior hypothecarius præferatur do-
 natario anteriori, limitari, vbi rerum
 donatarum possessio translata esset in
 donatarium, mediante clausula *consti-*
tuti, per quam dominium, & possessio
 9 transferuntur; nec aduersari subdit,
 transferri fictam tantum rei obligatæ
 possessionem; nam licet traditio fiat
 per actum fictum; ex eo tamen oritur
 vera possessio; prout *Tiraq. in tract. de*
iur. constit. ampl. 1. part. 2. varijs iuribus
 probat, quem inter cæteros refert ipse
Gaet. in num. 1283. idque, quamuis in
 instrumento facta esset mentio de actua-
 li traditione, cum quoad iuris effectum
 constitutum satisfaciat legi contractus;
 quare illam à traditione inceptam dici,
 asserit pluribus ex *DD.* prout ibi, ita, vt
 si quis possessionem habuerit rerum
 donatarum per constitutum, si earum-
 dem alteri data sit possessio actualis, &
 corporalis, locum sibi vendicet regu-
 la, *qui prior, &c.* Quod incōtrouertibile
 esse asserit ex *Firaquell. vbi sup.* Hinc re-
 prehendit *Gratianum* dicentem *in consil.*
36. vol. 1. constitutum interpositum in
 contractu donationis vires amisisse, si
 donator rem donatam alienasset; cum
 cæteroquin per constitutum etiam ex
 contractu nullo transferatur possessio.
 Quare concludit, quod, aut donator
 post

post donationem factam cum hypotheca, & constituto obligavit res donatas cum eadem hypotheca, & constituto, & tunc valet regulam, qui prior, &c. aut post factam huiusmodi donationem cum hypotheca, & constituto, non modo eas obligavit, sed alienavit per realem traditionem titulo oneroso, & tunc donator utpotè primus constitutarius potest possessionem interuersam recuperare ex remedio *l. final. C. de acq. poss.* prout dixerat in *quæst. 7. num. 107.* ubi scripsit, quod vigore constituti, & precarij transferitur penès creditorem ciuilem tantum possessio; quare si contingat, ut debitor alienet rem tertio obligatam, habet remedium *d. l. final. de qua re Rouit. in Pragm. 1. de assistentia*; nam constitutum fingendo veram transfert possessionem. Ex his redarguit *Capubl.* dicentem, requiri actualem traditionem, nec sufficere fictam per constitutum, ad hoc, ut in lucratiuis causetur prælatio, laudando in authorem *Vrsil. ad Afflic. decis. 276.* qui loquutus est in terminis *Consuetudinis Neap.* requirentis in donatione actualem traditionem. Postremò nõ ob stare, inquit, quod constitutum tanquam fictitium non operetur contra creditorem agentem de damno vitando; etenim lucrum, quod prouenit ex donatione per hypothecam, ex qua constituitur ius in re, & per constitutum, ex quo donatarius veram possessionem, dominiumque consequitur, dicitur donatario acquisitum, vndè hic agit etiam de damno vitando; cæterum nullum ius reperiri ait ad probandum titulum onerosum semper præferri lucratiuo.

10 Aduenit deindè Rouitus, qui in *appendice ad decis. 48.* impugnans *Gaitum*, ait, eius sententiam, quæ donatarios cum hypotheca præfert creditoribus posterioribus cum eadem hypotheca, fundari duobus iuribus, videlicet in *l. de rebus C. de donat. ante nupt.* & in *l. si quidem in secundo responso. C. de donat. inter vir. & uxor.* à quibus inquit confirmari *Ca-*

piblanc. opinionem, dum illæ loquuntur, ubi res donatæ iam translatae fuerunt. Vndè nil mirum, si præferantur posterioribus creditoribus, quod patere ait ex eo, quia alioquin sponsa conueniri non potuisset non possidendo illas res, quæ sibi donatæ fuere; *ex text. in l. distractis C. de pignoribus l. hæreditas. C. de pact. conueni.* Aduertit ulterius, beneficium competens donatori, nec scilicet conueniri queat, nisi in quantum facere potest, deducto ne egeat, nec non ære alieno, non esse fundatum in *l. 4. S. si quis ff. de priuil. cred.* qui loquitur de tacita hypotheca, quæ competit pupillis, &c. sed in *l. inter eos ver. is quoque ff. de re indic.* Quod beneficiū competere ait non dum ipsi donatori, sed eius hæredibus, necnon creditoribus posterioribus, ipso donatore inuito, & sic parum referre, an creditores posteriores sint simpliciter in actione personali, an in hypothecaria? cum semper deducendum sit totum æs alienum; aliàs si partim, posset creditores venire cõtra donatarij alimenta, sicque illum nudum reddere beneficio. Deindè, quod causa lucratiua præponderari non debeat causæ onerosæ, non ponderari inquit per viam principalis rationis, sed differentia inter donatorem, cæterosque, qui gaudent beneficio, ne teneantur ultra quàm possunt, ut scilicet solus donator queat alienum æs deducere, secus vero alij, & differentia in eo est, quia solus donatarius agit ex causa lucratiua; cæteri vero creditores onerosa. Ex quibus deducit, quod, cū donator voluerit sibi reseruare victum non minus in ære, quod contraxit ante donationem, quàm postea, quamuis in ipsa donatione strictissima sit hypotheca, sequatur semper, creditores posteriores præferendos donatario; nec parui pendendum, inquit, quod *Gustier.* ait; nimirum hypothecam regulandam secundum contractus naturam, cum in iuramento habeamus *text. in l. fin. C. de non numer. pecun.*

12 *Reg. Merlin. in cent. 2. contr. forens. cap. 19.*

19. fufiffimè nouis medijs *Gaitum* feftatur: ait igitur quod, cum priuilegium donatori concessum personale fit, non solum ad hæredes non transeat, verum etiam nec ad creditores ex persona donantis, prout multis comprobatur, eapotiffimum ratione, quia beneficium hoc retinenti, non petenti conceditur; deinde *textus per Rouitum* adductos loqui, ait, de creditoribus in personali tantummodò actione; sicque eorum sensum esse, vt beneficium illud deductionis æris alieni, & ne donator egeat, competat solum aduersus eos, qui personali nituntur. Inquit vterius, hypothecam, quamuis ea principalis contractus naturam sequatur, nihilotamen minus suum operari effectum, dum personalis obligatio donantis nunquam cessat totaliter, sed tantum vsque ad pinguiorem eius fortunam; præterquod quod nouum non est, hypothecam semel constitutam posse à principali contractu separari; Tandem re ex facto, prout ibi, nata, indubitanter asserit, vbi constitutum reperitur, nullo prorsus modo iuari posteriores creditores, ita nec donantem priuilegio, non secus, ac si iuraret. Quod multis comprobatur.

13 *Reg. Cappc. latro d. decis. 156. d. n. 52.* feftatur *Rouitum* ductus ex *text. in l. qui ex donatione ff. de donation. vbi qui se ex donatione obligauit, conuenitur in quantum potest deducto, quod creditoribus debetur, quod confirmat text. in cap. 1. de not. feud. in l. priuilegio ff. de priuileg. cred. & potiffimum *l. vnica C. de panis fiscal. credit. praser. lib. 10.* vbi creditores ex causa onerosa præferendi sunt fisco ex causa poenæ, quæ lucratiua est; quod multis ex autoritatibus deducit. Deinde nullam inquit statuendam fore differentiam, an donatio fuerit affecta hypotheca necne, cum fundamentalis ratio, quare creditor posterior ex causa onerosa præferatur donatario, illa sit, quia donans non tenetur soluere donatario, nisi quod potest, deducto videlicet ære alieno, & ne egeat, quæ ratio militat, siue sit hypotheca,*

siue non. Et quamuis verum esse arbitretur, quod actio hypothecaria, postquam producta iam fuit, possit separata permanere ab actione personali, prout in iudicio assistentiæ practicatur, dum contra tertium possessorem agimus hypothecaria, nec proinde illum obligatum habemus, tamen non inde sequi ait, iura generaliter loquentia intelligenda tantummodò esse, quando non interuenit hypotheca; & ex his deducit, donatorem viuentem gaudere huiusmodi beneficio; secus verò eius hæredes, quia personale est, quod multis comprobatur, prout ibi.

14 Tandem *Dominus Staibanus loco citat.* vberrimis medijs *Gaitum* sequitur; aitque *text. in l. 1. C. de iure fisc. lib. 10.* expressum esse, neque vllam posse fugam adaptari, prout ibi pluribus tuetur. Proccedit deinde contra *Rouitum* ad examinandos textus à *Gaito* adductos in *d. l. rebus, & l. si quidem*; asseritque contra eundem, priuilegium donatori concessum, ne scilicet is teneatur, nisi in quantum facere potest, deducto ære alieno, esse personale, adeoque illi tantum competere, nec eius hæredibus; quod probatur ex eo, quia alioquin hæres donantis posset aduersus donatarium opponere defuncti exceptionem contra *l. Neseinius ff. de re iudicata*, confirmans eius dicta *text. in l. sciendum iuncta Glos. ff. de re iudic. in d. l. si quidem*, nec non doctrina *Reg. Constant. in l. 1. & 2. C. de fil. offic. num. 113.* & *Piccard. in manud. ad prax. part. 2. praecept. 9. num. 19.* Tandem inquit, hoc priuilegium nec competere posterioribus creditoribus eadem ex ratione, quia scilicet personale est; ad quod probandum nonnulla iura producit per *Gaitum* non adducta, nimirum *l. inter eos §. is quoque l. sciendum l. & si fideiussor l. si cum procuratore. l. cum ex causa l. Neseinius ff. de re iudic. l. quod nomine. l. nam & maritus ff. de condit. indeb.*

Hæc sunt, quæ tot primæ notæ Doctores in veritatis intuitum opinati sunt dicere à me hic breuissimè rescripta.

Cæ-

Ceterum nonnulla alia in decursu relicta apponam suo loco, ut quid verū, quid falsum sit, appareat; & ne opus non meū indutam, sextus ab alijs adductos examinabo, non nouos producā. Itaque dispositionem, & examen tantum mea dicam, alia aliorum. Quare ut quæstionis vis appareat, & paucis veritas è suis principijs deducta innotescat, primò agemus de natura hypothecæ, quomodo scilicet ea contractū afficiat, Deindè de constituto. Tandem de beneficio donatori concessio. Quibus clarissimè discussis, aliorum dicta singillatim examinabimus, iuxtaque nostra principia vel illa reiiciemus, vel amplectemur; sicque clara procedemus Methodo, variaque è medio tollendo supposita, quid firmi è tot pugnantium dictis tenendum sit, palam erit.

Quoad primum, neminem latet, contra debitorem, qui sua bona obligauit, oriri actionem hypothecariam, quæ cum contra possidentem detur, ut in *l. si fundus* 16. §. in *uendicatione*, ff. de *pignor.* videtur à persona originem trahere, licet realis sit, ex *tex. in l. pignoris* C. eod. vbi *Pignoris, vel hypothecæ persecutio in rem est.* Hinc emanauit proclamata illud communi consensu receptum: ut hypotheca rem sequatur, sicut lepra leprosum. Quoniam verò assolet ea in contractibus apponi, quæritur hic à *Iurisconsultis*, an ipsa sequatur contractum? Et quidem secundum eius naturam fore regulandam, satis ostendunt *tex. in l. soluisur* §. penult. ff. quib. mod. *pign. vel hypob.* ibi. *Sed cum pactum conuenit exceptionem perpetuam pariat, eadem & in hoc casu possunt dici, ut & ab hypotheca discedatur. Si paciscatur creditor ne intra annum pecuniam petat, intelligitur de hypotheca quoque idem pactus esse.* In *l. item liberatur*, ff. eod. ibi. *Item liberatur pignus, siue solutum est debitum, siue eo nomine satisfactum est.* In *l. si deferente*, ff. eod. ibi. *Si, deferente creditore, iurauit debitor se dare non oportere,*

pignus liberatur, quia perinde habetur, acque si iudicia absolutus esset; nam, & si à iudice quævis per iniuriā absolutus sit debitor; tamen pignus liberatur. In *l. facenerator*, ff. de *navi. fauor.* ibi. *Sed cum traicitia pecunia ita datur, ut non aliàs petitio eius creditori cõpetat, quàm si sola nauis intra statuta tēpora peruenerit, ipsius crediti obligatio, non existēse cõditione, defecisse videtur, & imò pignorum quoque persecutio perempta est etiam eorum, quæ non sunt amissa.* Ex his ergo iuribus, ut cetera omittam, euidentè demonstratur, hypothecam à contractus natura specificari. Quod euidentius patet ex *tex. in l. qui id, quod*, ff. de *donation.* vbi *Hermogenianus* hæc asserit. *Qui id, quod ex causa donationis stipulanti sponderat, solus constituit, actione pecunia constituta non in solidum, sed in quantum facere potest, conuenitur. Causam enim, & originem constituta pecunia non iudicij prauolare placuit.* En quomodo actio constitutæ pecuniæ à contractū donationis specificatur. Quod si objicias *l. item illa verba* 18. §. *quod adijcitur*, ff. de *constituta pecunia*, vbi videtur lat esse, debitum fuisse tempore constituti; licet postea desinat esse; adeoque constitutum tenere; nihilominus tamen aduertatis velim, constitutum referri, & retrotrahi ad debitum, quod verè fuit, cum constitutum appositum est: ibi. *Nam primum illud efficit, ut si quid tunc debitum fuit, cum constitueretur, nunc non sit, nihilominus teneat constitutum, quia retrorsum se actio refert. Proinde ex temporali actione obligatum constituendo, Celsus, & Iulianus scribunt teneri debere, licet post constitutum dies temporalis actionis exierit.* Undè ad summum probatur hic, præscripto debito, non intelligi præscriptum constitutum, quod non refertur ad debitum iam peremptum per præscriptionem, sed ad debitum primò existens; & hinc *Bart.* dixit præscribentem similem esse soluenti quoad damnū creditoris, nisi ex facto debitoris sibi prouideat, ut hic, scilicet per consti-

ritum; sicque explicandus est sanquinia contrarium obijci posset in l. 2. §. de iurion. pign. ubi intelligere debes vincula pignoris durare, personalis actionis immutatio, ut scilicet Imperator Gordianus loquitur etiam de prescriptione, ut optime unanimiter sentiunt hic Gloss. & Salices. Etenim, cum actio personalis prescribatur spatio triginta annorum, ut in l. 4. ff. de prescrip. 30. vel 40. ann. ibi. Sicut in rem speciales, ita de immensitate, ac personales actiones ultra triginta annorum spatium minime procedantur. Cuiusque hypothecaria prescribatur spatio quadraginta annorum, ut in l. cum notissimi §. quomobrem, ff. eod. ibi. Quomobrem ubi hinc hypothecarum persequutionem, qua rerum movetur gravatur, ut apud debitores consistentium, vel apud debitorum heredes, non ultra quadraginta annos, ex quo competere ceperit, prorogari. Merito quidem ibi statuit Imperator, ut, personale actione sumpta, durent pignoris vincula. Quod si dixeris sexus in d. l. 2. nullo pacto loqui de prescriptione, adeoque nos potius diuinare; aliam applicemus responsionem, ad cuiusdihuculationem liceat exponere ea, quae Casares disposuere in l. antec. ibi. Quae parte heres extitit, nisi solum debitum exolvat, suam portionem ex pignoribus recipere non potest. Erant namque duo heredes personaliter obligati; unde licet eorum alter partem soluerit debiti, non proinde extinguitur hypotheca, quae sequitur personalem obligationem alterius coheredis; accidit hoc, quia hypothecaria indiuidua est. Quae explicatio est subtilissima Cuiac. obser. 23. quem sequitur Gothofred. in d. l. 2. cuius verba referre non displicet. ibi. Quod hoc dicit, actione personali tempore sublata, durare posse hypothecariam, contra iuris principia est; nam subducta principali, non remanet hypothecaria, ut Cuiac. 15. obser. 23. Sed coniungenda est lex superioris hinc modo: Debitorum pignoris duo heredes fuerunt, si pro sua parte illi solueret, omni iure actio personalis tollitur; at non

hypothecaria; quia heredes remanunt in solidum propter indivisam pignoris causam l. 65. ff. de emitt. Vide Cuiac. 5. obser. 339 &c. haec ille, Et ex his deducitur responsio ad id, quod forte deduci posset ex iudicio assistentiae, cum detur contractum possessorem actio hypothecaria, nec illum habeamus personaliter obligatum. Etenim vix primas iuris regulas edocti respondebunt, sat esse, ut semper personalis duret, cum in tantum persistat hypothecaria, in quantum personalis adhuc perseverat. Coeterum si extet lex aliquam actionem inuvalidans, si illi actioni hypotheca adnectatur, dubium non est, quin hypotheca quoque reddatur inuvalida, cum accessoriam principalis naturam sapiat, notum minus, ac si per solutionem, vel pactum, vel quemcumque alium modum personalis tollatur, ut supra probauimus, praeter quam in prescriptione. Quae nostra sententia adeo vera est, ut, cessante personali actione, ceteri cessant & hypothecariam obtulerint Boërius in decis. 335, n. 1. per totum. Vrsilk. ad Affbrin. decis. 111. alijque apud citatos. Et hinc obiter noto, accessorium non sequi suum principale, quoties in accessorio non est eadem ratio, ut bene sentit Gloss. ad l. & si is C. de praed. minor. ex ead. l. §. pignora. ibi. Pignora sunt, quae ob emittionis periculum idem curator ex rebus proprijs tibi obligauit, non prohiberis persequi. Sed surge, minorem ipsum sua bona loca pignoris obligasse in casu legispotestatis res obligatas persequi non ita quidem, cum, sicut principalis venditio sententia Praedidis rescissa est, ita etiam rescinderetur accessoria obligatio, ut & in partitionibus patere poterit. Hanc ergo hypothecariam voluerunt DD. dari cuilibet creditori, cui sui debitoris bona obligata sunt l. 2. C. de praed. pign. heredibus creditoris l. 1. C. si unus ex pluribus. Legatario, cui res aliena legata fortasse sit. l. 1. C. communia deleg. Creditori, cui creditor actionem cessit. A. groge §. cum pignori C. si pign. dat. sit, nec non dari contra prin-

principalem debitorem *l. persequutione C. de pignor.* Contra hæredes rei obligatæ possessores *l. 2. C. si unus ex plur.* contra quemcunque extraneum rei obligatæ possessorem *leg. pignoris, ff. de pignoribus*; ea profecto ratione, quia, vt iam vidimus, actio hypothecaria realis est; adeoque rem sequitur sicut lepra leprosum. Hæc pro re nostra de hypotheca satis.

Quoad secundum breuiter est aduertendum, quamuis constitutum, & precarium de se principaliter non subsistat, nisi alicui contractui accedat ex *Tiraq. in tract. de iure const. in princ.* tamèn non solum veram, realemq; possessionem transferre, verùm etiam dominium, vt pluribus receptum in *S. collateralis consilio* testatur *Præs. de Franch. in decis. 215. n. 1.* tamèn aduertatis velim, *Affl. videlicet in decis. 187.* hæc asserere. *Per omnes dominos fuit ita conclusum, quod, quando latum est decretum, assistentiam esse prestandam, & appretium sciendum, & appretio facto, sit adiudicata res illa ad disponendum, &c. donec non est factum appretium, non est translatum dominium, habet locum ius offerendi, sed si appretium est factum, cessat ius offerendi, quia tunc translatum est dominium, & propterea cessat ius offerendi.* Hæc ille.

Quoad tertium palam est, beneficiū, ne quis teneatur, nisi in quantum facere potest, deducto tantum ne egeat, conuenire multis enumeratis in *l. sunt qui, cum tribus sequentibus, ff. de re iudicata*; æs autem alienum non deducitur. *ibi. Sunt qui in id, quod facere possunt, conueniuntur, id est non deducto ære alieno.* Sed ijs primò satisfit, qui primò ad sententiam peruenerunt, nullo habito respectu, an postea conuenti debitores per alium creditorem, iterum damnandi sint. *ibi. Inter eos, quibus eadem ex causa debetur, occupantis melior conditio est.* Is nanque primò occupare dicitur, qui primò ad sententiam peruenit, vt ex multis *Gloss.* Excipitur ab his donator, qui tenetur quidem donatario satisfacere, sed non solum, dedu-

cto ne egeat; verùm etiam ære alieno. Satis hoc suadetur ex *d. l. qui id, quod. Et d. l. inter eos §. is quoque. vbi. Is quoque qui ex causa donationis conuenitur, in quantum facere potest, condemnatur, & quidem is solus, deducto ære alieno.* Vnde ex donatarijs, melior erit occupantiū conditio, deducto quoque ne donator egeat. *ibi. Et inter eos, quibus ex simili causa pecunia debetur, occupantis potior erit causa. Imo nec totum, quod habet, extorquendum ei puto, sed & ipsius ratio habenda est, ne egeat.* Duo igitur priuilegia consideranda sunt in donatore; ne scilicet is conueniri queat, nisi in quantum potest, deducto ne egeat, nec non deducto ære alieno. Primum se tenet ex parte donantis, creditorum ex causa onerosa alterum, vt patet; Quid enim donanti prodest, vt conueniatur deducto ære alieno? Rationem igitur cur is teneatur illo deducto, eam arbitrator esse, quia, cum causa onerosa præferri debeat lucratiuæ, meritò prius æs alienum deducitur; deinde verò vocantur donatarij, qui quamuis etiam agant de damno vitando, attamèn dānum hoc vitandum originem trahit à lucro; sicq; cum semper lucrum inuoluat, semper etiam postponēdi sunt creditoribus, qui merum damnū vitandū respiciunt. Ex his oritur; quod, cum æris alieni deductio inducta fuerit in creditorū ex titulo oneroso beneficiū, optimè possint isti agere contra donatarios ad cōsequēdas res illis donatas, etiā inuito donante; etenim licet quilibet suo fauori renunciare queat, nequibit tamèn fauori alterius. Stātibus igitur duobus hisce priuilegijs, vno videlicet se ex parte donatoris tenēre aduersus donatarios, per quod non possunt conueniri, nisi deducto ne ageant; altero ex parte creditorum titulo oneroso aduersus eosdem donatarios, ex quo prius æs alienum deducendum est; euidētē sequitur, mortuo donante, eius hæredes non posse vti illo beneficio, quod ipsi donanti competeat. Hoc naturalis ratione suadetur; etenim beneficium

erat, ne donator conueniretur, nisi, deducto pro victu, ne egeret, *ex tex. adducto à Domino Staibano loc. cit. num. 169. in l. cum ex causa, ff. de re iudicata. ibi. ut ipsi donatori aliquid sufficiens relinquatur.* Iam verò, mortuo donatore, omnia debentur, quia ille vtpotè defunctus nihilo pro victu indiget; igitur cessat hoc privilegiū respectu eius hæredum. Quod optimè suadetur *ex tex. in l. Neseinius, ff. de re iud. què ad hoc propositum adducit Dominus Staiban. post n. 109. ibi. Et sicuti heres donatoris in solidum condemnatur. In l. sciendum, ff. eod. ibi. sciendum est hæredes earū personarum, non in id, quod facere possunt, sed in integrum teneri. In l. si cum procuratore, ff. eod. ibi. Et si fideiussor acceptus sit rei, vel actionis non proderit ei, si persona, pro qua fideiussit, in quantum facere potest condemnanda est, si maritus non fuerit soluendo, licèt ipsi marito profic quod facere non possit; id enim mariti persona præstatur, hæredi eius hoc non prodest.* Ex his deducitur, quod, sicuti contra donatarium militat æris alieni exceptio, ita etiam contra hæredes donatarij, vel alios ab ipso donatario causam habentes; nam, cum hæres, & defunctus vna censeatur persona, adeò, vt hæres in eius iuribus continuet, si defunctus creditori agenti de mero damno vitando postponeretur, sic etiam eius hæredes, vel cessionarij postponentur. Cur autem non militet ratio hæc respectu hæredis donantis, supra iam vidistis. Hæc igitur nostra assertio videtur non militare in extraneo habente causam à donatario; qua propter à Domino Staibano n. 174. adducitur *tex. in l. Neseinius, ff. de re iudicata, vbi deciditur, illum, cui donator per donatarium delegatus est, nulla posse per donatorem exceptione repelli, adeòque in solidum condemnari eo prorsus modo, quo heres donatoris. ibi. Et sicut heres donatoris in solidum condemnatur, & ipse fideiussor, quem in donando adhibuit: ita, & ei cui non donauit, in solidum condemnatur.* Sed, hoc textu nullo prorsus mo-

do refragante, dico isthòc in casu, quãuis donator in solidum condemnatur, tamèn illum per exceptionem reintegrari in id, quod non facere potest, per donatarium; adeoque donatarius soluet quod requiretur ad integram satisfactionem illi, cui donator delegatus est; & sic licèt indirectè nec tenebitur, nisi in quantum facere potest. Nò est hoc meum somnium, sed vera *tex. dispositio. ibi. Respondi, nulla creditor exceptione submoueretur, licèt is, qui ei delegatus est, poterit exceptione vti aduersus eum, cuius nomine promissit.* Neque hunc circulum vitiosum dicas; nam ratio est, quia is, cui delegatus est donator, agit titulo oneroso, & consequentèr contra agentem titulo oneroso non valet beneficium hoc; vndè respectu eius, cui donator delegatus est, condemnabitur huiusmodi donator in solidum, qui deindè per exceptionem consequetur quod ex beneficio non tenebatur ei, cui ipse delegatus est; sicque & hoc in casu firmissima remanet nostra sententia. Cæterùm *tex. in l. nam maritus*, aliq; à Domino Staibano adducti non obstant, dum loquuntur, facta solutione, adeoque in casu, quo nec contra donatarium agi potest. Ex his denique quæ diximus, patet ab hæredibus, cæterisque causâ habentibus à creditoribus titulo oneroso posse agi in solidum contra donatorem, rationibus, quas supra retulimus. His ita discussis, quæstio est, an creditores posteriores titulo oneroso præferantur anterioribus titulo lucratiuo? Super qua dico, creditores posteriores titulo oneroso agentes hypothecaria præferri anterioribus titulo lucratiuo etiam hypothecaria agentibus; præscindendo autem à clausula *constanti*, de qua aliquid fortassè vltimo loco.

Probo hoc ex ijs, quæ hucusque diximus; Etenim certum est, donatori concessum esse beneficium, ne teneatur, nisi in quantum facere potest, nec non ære alieno deducto, ergo sempèr de-

ducendum est æs alienum; & consequenter creditores titulo oneroso quantumuis posteriores anterioribus titulo lucratiuo sunt præferendi, nam præferendos vt anteriores certum erat, nec opus *Juriconsultorum* decisionibus. Quod si dixeris *tex.* adductos loqui de creditore posteriore ex causa onerosa aduersus anteriorem ex lucratiua personale solummodo habentem, iam vidimus, hypothecam nil operari in casu nostro; adeoq; si creditor posterior ex causa onerosa præferetur anteriori ex lucratiua absque hypotheca, præferetur etiam hypothecam habenti, & hinc sequitur, præferri quoque creditori anteriori hypothecario ex causa lucratiua posteriorem ex onerosa agentem, quãuis solam personalem habentem, cum, vt vidistis, hypotheca in casu hoc respectu prælationis impertinentè se habeat. Sed nostra isthæc probatio euidentiùs patebit, si *Gaii*, *Merlini*, & *Dom. Stabiani dicta*, qui in *Paschal. Capib.* & *Rouitum* acerrimè inuehunt, examinabimus.

17 Peccat ergo *Gaius* asserens, nullum ius reperiri, quo caueatur, agentes ex causa onerosa quãuis posteriores præferri anterioribus lucratiua agentibus, cum in promptu se de offorat *tex.* supra relatus in *d.l. inter eos S. is quoque*. ibi. *Is quoque, qui ex causa donationis conuenitur, in quantum facere potest, condemnatur, & quidem is solus deducto ære alieno.* Nec, vt dixi, loqui potest *tex.* de creditore anteriore; alioquin casum indubitabilem decideret, vt benè aduertit *Paschal. ubi sup.* Deindè parùm refert, causam lucratiuam è voluntaria in necessariam mutari, cum, prout vidimus, vtpote quæ à lucro originem trahit, postponenda sempèr sit causæ simpliciter onerosæ. Nec obstant *tex.* quos ipse tanquam Mathematicas demonstrationes adducit in *dd. ll. de rebus*. & *si quidem*. Non inquam primus, quia loquitur de rebus iam translatis, & traditis. ibi. *de rebus in sponsam donationis gratis collatis creditores mariti facti, si*

non prius obligatas eas sibi probent, eam conuenire minime possunt. Non secundus, dum eodem morbo laborat. ibi. *Si quidem ante donationem possessionis in te iure, vt dicit, à marito collatam, prædium ab eodem creditori obligatum fuerit: alienationem eius saluo iure debiti, si tamen iuris ratio actionem eius creditoris non excludit factam esse non dubium est.* Quod si donatione iure celebrata, eo quod, vel ante nuptias facta est, vel in yisdem casibus, in quibus etiam constante matrimonio, donatio procedere potest, obligatio insequuta est factum mariti: quem diem suum obijisse memorasti, iuri suo officere non posse certum est. Hinc benè aduertit *Rouitus* loqui *Casares in tex.* de donatione possessionis, siue *ly, possessio- nis*, sumatur pro actu possessionis, siue pro dominio; Vndè cum dominium nunquam censeatur translatum nisi per traditionem ex *L. traditionibus C. de pactis*; merito sequitur, *textum* hunc loqui de donatario, in quem translata iam erant res donatae. Vtèriùs, an conuincant ea, quæ de hypotheca asserit, vestrum erit ex superius dictis diiudicare. Vnum verò aduertatis velim, donatorem teneri præstare res donatas donatario, sed deducto ære alieno, & ne egeat. Cæterum, vt sæpiùs dixi, hypotheca sit, nec nè? materia- liter se habet.

Merlinus verò vnum videtur asserere, quod non dum ab alijs tactum huc usque vidi, quodque, quia facillimè concedendum prima fronte simpliciter videtur, præcipitia nostræ sententiæ parare valebit. Inquit is, non cessare obligationem in principali donatore, cui suffragatur beneficiù aduersus donatarium, sed differri ad pinguiorem fortunam. Nollem ergo vt principiù hoc sic nudè sumptum concederetur, ita, vt quandoque postponeretur creditor ex causa onerosa, nam illud intelligendum est, vt donator differat quidem obligationem ad pinguiorem fortunam, nunquam postponendo quoscunque creditores in futurum obuencuros

turos; Itaque pinguior fortuna operabitur tantum, vt satisfactis creditoribus ex causa onerosa, donatarijs cætera præstentur per donatorem, deducto victu.

Dominus tandem Staibanus exactius textus à Gasto in Ronitum adductos examinat, & primò textum in l. i. C. de iur. fisci, asserens non loqui de re donata, & tradita. ibi. Si prius quam fisci rationibus pater vester obligaretur, perfectam pradiorum donationem fecisse fueris probatum, quod citra fraudem creditorum gestum est, non rescinditur. Vt quodcunque dubium tollatur, sat arbitror referre verba Glos. in vers. perfectam. ibi. Perfecta dicitur etiam sine traditione, sed hinc demum (notate) facta traditione, aliàs caderet in obligationem, si traditu non esset, vt ff. de contrahen. empt. l. quod sapè §. si res. Secundò examinat text. in l. final. §. Lucius ff. de donatiam. ibi. Lucius Titius fundum Mauii donauit, & ante traditionem eundem fundum post dies paucos Satio pignori obligauit, & intra dies triginta Mauium in vacuum possessionem eiusdem fundi induxit; quero an donatio perfecta sit? Respondit secundum ea, qua proponerentur, perfectam. Verum creditorem firmam pignoris obligationem habere. Domin. Staibanus ingeniosè pro Ronito textum hunc exponit ex eo, quia videtur, nondum tradita re donata, quamuis donatarius anterior sit, nihilominus præferri creditorem ex causa onerosa, quantumuis posteriorem; deinde verò non sic se habere asserit, dum nil mirum, si creditor posterior præferatur, cum res non solum tradita non sit donatario, sed ne donata quidem. Quæ dicta nescio an saluari queant, salua tanti viri pace. Etenim ex textu apparet verè fundum fuisse donatum. ibi. Lucius Titius fundum Mauii donauit, & ante traditionem eundem fundum obligauit. Si fundum non donasset, non dixisset Iurisconsultus, & ante traditionem, sed ante donationem; nec donauit, sed potius, volebat donare; cæteraque huiusce-

modi verba veram donationem actualem non indicantia, vt consideranti patere potest. Quare, vt iura iuribus concordemus, hæc donatio dicitur sanè perfecta, quamuis traditio sequuta nõ sit, vt supra ad explicationem d. l. i. C. de iure fisci adnotauimus, ea perfectione, quæ ad contractum requiritur, non ea, quæ nouam impedit obligationem, qualis esset traditio, vt supra ad d. l. i. perbellè scripsit Glos. Imò dico, in casu huius §. Lucius esse quidem perfectam donationem etiam per traditionem ex Glos. in vers. perfectam, ex eo scilicet, quia Mæuius donatarius immissus est in possessionem feudi donati; verum quoniam possessio hæc fuit, postquam fundus obligatus erat. ibi. Eundem fundum obligauit, & intra triginta dies Mauium in possessionem, &c. meritò posteriorem creditorem firmam pignoris obligationem habere asserit. Et postremò est hic aduertendum nolle me, donationem reuocari, sed præferri posteriorem creditorem titulo oneroso, quæ duo utpotè diuersimodè sonantia benè sunt distinguenda. Tertiò examinat textum in l. de rebus. C. de donationibus, inquit illum non loqui, traditione sequuta, sed an sic se habeat, sufficienter supra vidistis. Tandem perpendens textum in l. si quidem C. de donat. inter vir. & uxor. concludit non ad rem respondere Ronitum, vbi dixit, illum loqui de translatione dominij, sed de donatione dominij, vt scripsit ibi Glos. Verum hæc vice Glos. contradictoria loquuta est; etenim in d. l. si quidem, ait, possessionis, idest dominij, & in l. interdum de verb. signif. hæc subdit. Verbum possessionis significat verbum proprietatis, idest id, quod designatur per verbum proprietatis C. de don. int. vir. & uxor. l. si quidem, & è contra dominium pro possessione, vt C. de rei vend. l. quoties. En quomodo duplicem intellectum tradit dicit. l. si quidem. Ego autem, vt verum fatear, pro actu possessionis illam hic sumerem. Quod si pro dominio stabis, idem erit donatio do-

dominij, ac dominij translatio. Progre-
ditur postremo ad examinandum, an
privilegium hoc donatori concessum
competat eius heredibus, ceterisque
à donatario causam habentibus. Sed de
hoc nihil ad nos, praterquam quod sa-
tis aliquid superius innuimus.

An autem eodem modo discurrere
debeat, ubi in donatione reperitur
clausula *constituti, & precary*? Affirma-
tiue respondeo ex meis principijs, cum
etiam ipsa ex dictis sit accessoria, adeo-
que contractus naturam sequatur, ni
fortasse tantorum Doctorum obsit au-
thoritas. Hæc me pro veritate indagā-
da disposuisse satis.

SUMMARIVM.

- 1 **S** Tatus questionis.
- 2 **S** Intemperans luxuria iracundiam
alio.
- 3 **V**ir, & uxor non debent ad imparia iu-
dicari.
- 4 **O**pinio Accursij.
- 5 **O**pinio Routhi.
- 6 **S**ed ostenditur utrumque à vera iurium
interpretatione recessisse.
- 7 **V**iro expellente uxorem innocentem, hæc
superstes quamvis non inops admittitur
in quarta.
- 8 **S**ecus si in isto casu superfit vir.
- 9 **S**ed non concurrente delicto, uterque inops
superstes admittitur.

Q V Æ S T I O . XXXII.

An, & quomodo vir inops succedat uxori diuiti? ubi variorum ca-
suum explanationes ad dilucidationem textus in §. quia
verò legem lo secundo Auth. ut liceat
matri, & auia.

Ardum, nec non diffi-
cillimam me propo-
nere questionem ne-
minem iam lateat, eā
inquam, cuius adhuc
sub iudice lis est,
quæque cesarea tan-
tum esset enodanda.

decisione. Ego verò pro viribus quid
sentiendum, ostendam, qualinam ap-
plicandus sit. *d. §. sensus*, propalabo.
Nè autem tenebris inuoluamur, quæ-
stio est, an sicuti viro diuiti defuncto
uxor inops succedit in quarta, si tres
superfunt liberi, & pro virili portione,
si plures, sic pariter uxore diuite defun-
cta, vir superstes admittatur? de qua
Routhus inter cæteros in *decis. 46.*

*Imperator Iustinianus in l. fin. C. de re-
pud.* iussit, ut contractum matrimonium
quamvis absque dote firmum esset. ibi
iubemus, ut quicumque mulierem cum uo-

luntate parentum, aut si parentes non ha-
buerit, sua voluntate maritali affectione
in matrimonium acceperit: etiam si dota-
lia instrumenta non intercesserint, nec dote
data fuerit, tanquam si cum instrumentis
dotalibus tale matrimonium processisset,
firmum coniugium eorum habeatur: non
enim dotibus, sed affectu matrimonia con-
trahuntur. Quoniam verò, *Seneca* teste,
in 2. lib. de ira cap. 26. nulla res magis
iracundiam alit, quam intemperans lu-
xuria, iussit ulterius ut, si quis eam, quam
sine dote uxorem acceperat, à coniugio sua
repellere voluerit, non aliter ei hoc face-
re liceat, nisi talis culpa intercesserit, qua
nostris legibus condemnatur. Cumque in-
teresse delinquentes coercet, pœnam
apposuit, ut si sine culpa eam reuertit, vel
ipse talem culpam contra innocentem mu-
lierem amiserit: compellatur ei quartam
partem propria substantia pro rata portione
persolvere: ut si quidem quadragesimæ
libra-

librarum auri, vel amplius vir substantiã habeat, centum libras auri mulieri præset, & nihil amplius, & si quantamcunque substantiam possideat. Si verò minus quadringentis libris auri pura substantia eius fuerit, tunc quarta pars, computatione facta, pura substantia eius usque ad minimã quantitatem mulieri detur. Nè tamèn vir, & vxor ad imparia iudicarentur: 32. qn. 1. cap. si quis, statuit. Eodem modo seruando & in mulieribus, qua indotata constituta si sine culpa mariti consuetudine cognita, eos repudiauerint, vel ipsa culpam innocenti marito prabuerint, ut ex utraque parte aequa lance, & equitas, & pœna seruetur. Hoc lucro quarta partis, filijs quidem non extantibus, ipsi viro, & mulieri competente, & ab his quomodo voluerit, disponendo: filijs autem, & deinceps personis ex eodem matrimonio interuenientibus, eis seruando ad similitudinem dotis, & propter nuptias donationis per omnia, qua super his statuta sunt: eadem statuit Iustinianus in §. sic itaque. Auth. de nuptijs. Prout ibi videre est, Vt aptem coniuges mutuo se amore ad vltimam vitæ auram prosequerentur, placuit Imperatori alterutrius inopia moto; sic prudentia fieri & harum, & in successione morientis; & huiusmodi uxorem cum filijs vocari, & sicuti scripsimus legem volentē, ut si sine dote existentem uxorem vir dimiserit, quartam partem eius substantia eam accipere, sic etiam hic quoniam contingat forte paucos, aut plures esse filios, quartam partem eius substantia habere mulierem, siue plures, siue minus filij fuerint si tamen legatum aliquod reliquerit ei viro, minus quarta parte compleri hoc, ut sentias eas iuuenimus, si fortè dimissa fuerint à viris indotata consistentes, ita vel si perdiderint semper cum eis, eadem fruuntur prudentia, scilicet omnibus secundum iustar illius nostra constitutionis, qua quartam decernit eis, & hic seruandis similiter quidem in viris, similiter autem in mulieribus; communē namque etiam hæc super eis ponimus legem, sicut & præcedentem. Si verò quaedam res proprias mulier in domo viri, aut alibi repositas habuit

harum actionem, & retentionem habeat omnibus modis immutatam subiacere huiusmodi rebus viri creditoribus nullo modo valentibus, nisi fortè secundum quod in illius iure ex hac lege hæres existeris. Hæc itaque dicimus, si coniunctorum alter dotem, aut ante nuptialem donationem non faciens, inops aut vir, aut mulier inueniatur, & moriens quidem, aut vir, aut mulier locuples sit; ille verò, vel illa superstes pauper existat. Indubitatum ergo hucusque remanet, tam causa culpæ, quam inopiæ viro, vel vxori quartam alterutrius bonorum partem applicandam. Dubitandi autem occasionem præstitit idem Iustinianus in §. quia verò legem lo secundo auth. ut liceat matri, & ania, in quo ille primò meminit eorum, que hucusque disposuerat. ibi. Quia verò legem dudum posuimus precipientem, ut si quis uxorem aliquando sine dotibus acceperit cum affectu solum nuptiali, & hanc sine causa legibus agnita prædicere, accipere eam quartam partem substantia eius, & aliam posthanc fecimus legem decernentem, si quis indotatam uxorem per affectum solum acceperit, & usque ad mortem cum ea viuens premoriatur, accipere similiter, & eam quartam partem illius substantia portionem, ita tamèn, ut non transcendat hoc centum librarum auri quantitatem. Deindè, ut clariùs disponat, repetit ea, quæ in pristino robore permansura iubet. ibi. In presenti melius utramque legem disponentes sancimus in utroque casu ex talibus matrimonijs natos filios, legitimos esse, & ad paternam vocari hereditatem; uxorem autem ex utroque horum casuum, si quidem usque ad tres habuerit filios eius vir, siue ex ea, siue ex alio matrimonio quartam partem ex substantia viri accipere iubemus mulierē, quantum uni competat filiorum: ita quippe, ut usum solum in talibus rebus mulier habeat; dominium autem illis filijs seruetur, quos ex ipsis nuptijs habuerit. Tandem, ut ea, quæ declarat, perstringat, hæc in vltima fermocinatione benè à nobis attendenda, nec non examinanda subdit. Si verò talis mulier filios ex eo non ha-

ha-

habuerit; iubemus etiam dominij iure habere eam res, quas ex viri facultatibus ad eam venire per presentem insimus legem, qua tamen irrationabiliter exclusa est, { subdit Gloss. exclusa, idest reiecta, vel expulsa } in ipso tempore expulsionis partē iubemus accipere, qua continetur hac lege; Virum enim in talibus casibus quartam secundum priorem nostram legem ex substantia mulieris accipere modis omnibus prohibemus. Ex qua sermocinatione palam est, virum non admittendum in quarta; sed in quibusnam casibus, tota est controuersia.

4 Qua super re *Accurs.* in *vers. in talibus*, inquit corrigi §. sic itaque *auth. de nuptijs*, vbi disponitur de quarta competente, expulsionem sequuta, non autē corrigi §. quoniam verò *auth. de exhibend. reis*, secundum quam legem *auth. præfens* regulatur. ibi. *Verum in talibus casibus quartam secundum priorem nostram legem ex substantia mulieris accipere modis omnibus prohibemus*; igitur non prohibetur prior lex, quæ erat §. quoniam verò, sed antecedens. Iam verò hæc secunda agit de inopia, secus prima: ergo quotiescūque non concurrat expulsio, sed mera alterutrius inopia absque vlla alia culpa, tam vir, quam vxor superstes inops admittitur in alterutrius quarta. Talis est *Accursij* animus.

5 *Rouitus* autem docuit, *textum in §. quia verò legem*: loqui indistinctè, nimirum vt vir nō admittatur in quarta mulieris, siue ex causa expulsionis, siue inopiæ, quamuis ex causa expulsionis videatur correctus per *text. in §. final. auth. ut fratrum filij*, qui causa expulsionis parem viro, vxorique pœnam tribuit, prout videtur ibi quoque sentire *Gloss.* Quod autem *textus in §. quia verò legem auth. ut liceat matri, & auia*; qui modis omnibus prohibet, ne vir in quarta vxoris admittatur, contineat etiam inopiæ causam, probat contra *Accurs.* varijs medijs. Primò argumento ad hominem ex eo videlicet, quia *Accursus* dixerat in *d. §. fin. auth. de exhibend. reis*, *textum illum, per quem*

inducta est lucrifactio quartæ in beneficium defuncti esse correctum per *d. §. quia verò legem*. Secundò, quia idem. *Accursus in d. §.* congruū dixit dictionem in numero singulari posse adaptari ad numerum pluralem. Tertio ex varijs versionibus authenticorum à lingua græca in latinam, vbi apparet, *textum illum* loqui etiam de viro inope superstite. Tandem probat varijs ex auctoritatibus, prout ibi.

Sed salua tantorum virorum pace, & *Accursus* veræ illius *textus* interpretationi parentauit, & *Rouitus* ab ea lege longè recessit, vt breuissimè ad euidētiam demonstrabo.

6 Sciendum est ergo, vt iam vidimus, duobus in casibus deberi quartam viro, & vxori, cum scilicet vel vir, vel vxor superstes inops redditur. Secundò, cum vir, vel vxor sine alterutrius culpa expellitur. Dubium deinde fuit apud *Imperatorem in d. §. quia verò legem*, an in casibus, in quibus vxor esset expulsa à viro, si vir fuisset superstes, debuisset in quarta bonorum mulieris admitti? & ratio dubitandi videbatur, quia vxor, & vir, vt vidimus, non debent ad imparia iudicari, igitur si vxor admittitur in quarta bonorum viri, videtur & vir in quarta bonorum vxoris admittendus. Sed his non obstantibus, contrarium decreuit *Iustinianus*; & meritò quidem, quia quarta detrahitur à delinquente, & consequenter, cum vxor non sit delinquens, iure optimo ab ea in viri beneficium non detrahitur quarta. Regula verò, quod non debeant ad imparia iudicari, militat cæteris paribus. Quæ nostra explicatio facillimè suadetur ex verbis ipsius *textus*. ibi. *In talibus casibus*. Porro quinam sunt tales casus? profectò quos antea enarrauerat, cum scilicet vxor esset expulsa irrationabiliter, vel filios habens, vel non. ibi. *Si verò talis mulier filios ex eo, &c.* Vnde lex ista nullo pacto quæ alibi dixerat, corrigit, sed clariùs, meliusque disponit. Quæ duo inter se longè differunt. ibi. *In presenti melius utraque legem*

Ee dispo-

disponentes sancimus, Cæterum, vt ad casum inopiæ deueniamus, quod *lex* illam excludat, patet & vespertilionibus ex verbis ipsius. *Virum enim in talibus casibus quartam secundum priorem nostram legem ex substantia mulieris accipere modis omnibus prohibemus*. Ergo prohibetur hic in istis casibus, virum admitti, sicuti admittitur secundum priorem legem, quæ de inopia disponit. Etenim ibi vicissim admittuntur, concurrente inopia, hic quamuis inopia concurrat, vir repellitur, ea nimirum ratione, quia ratio culpæ, non inopiæ attenditur. Quare, si vir inops vxorem sine culpa expelleret, quamuis inops superuiveret, non proinde in vxoris quarta admitteretur quia inops, sed repelleretur quia delinquens. Et hæc est germana *d. S. quia verò legem interpretatio*, vt correctiones omnes ad *lex in l. precipimus C. de appell.* effugiamus, sicque patet, iniuria *Ronitum* docuisse *lex* hunc corrigi à *S. fin. autb. ut fratrum filij*, quoad casum culpæ. Videturne vobis per vestram fidem *d. S. quia verò* disponere, ne in casu culpæ vxoris vir superstes admittatur in eius bonorum quarta? Non ita quidem, sed hoc disponit in casibus, in quibus vxor à viro sine culpa expelleretur, ne scilicet in talibus casibus, secundum priorem legem, in qua de inopia disposuerat, admittatur. Aduoco pro mea sententia *Ronitum* ipsum, qui in versione à lingua græca sua iacit fundamenta. Prima hæc est, *Maritum verò inopem, & qui donationem propter nuptias nullam obtulerit, ex facultatibus vxoris aliquid accipere modis omnibus vetamus*. Secunda *Maritum autem inopem, & qui donationem propter nuptias non obtulit, lege nostra capere aliquid ex substantia vxoris modis omnibus prohibemus*; igitur si in talibus casibus vir quamuis inops repellitur, & tales casus sunt, quos supra ad euentiam demonstrauius, quid probandum superest pro nostra sententia?

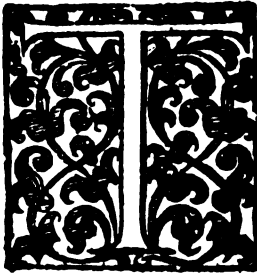
- 7 Varios ergo pro hac conciliatione casus construamus. Nam, aut vir expellit vxorem innocentem, & tunc ea superstes admittitur, quæuis non inops; aut in tali casu vir superest, & non admittitur quamuis inops, quia delinquens; aut nullum concurrat delictum, sed mera inopia, & tunc alteruter inops superstes admittetur, & gaudebit beneficio *Auth. præterea C. unde vir, & vxor*. vbi. *Præterea si matrimonium sit absque dote, coniux autem præmorsus locuples sit, superstes verò labores inopia, succedet una cum liberis communibus, alteriusque matrimonij in quartam, si tres sint, vel pauciores. Quod si plures sint, in virilem portionem, ut taxam eiusdem matrimonij liberis proprietatem seruet si extiterint. His verò non extantibus, vel si nullas habuerit, potestur etiam dominio. & imputabitur legatum in talem portionem*. Quare cum *lex* ista indistinctè loquatur de coniuge, de utroque est intelligenda, ne verè, cæteris paribus, vir, & vxor ad imparia iudicentur.

SUMMARY.

1. **O** Rigo quaestionis.
2. *Nostri conclusio.*
3. *Comprobatur doctrina Theologica.*
4. *Qua media exoptentur à Deo in penitentia?*
5. *Probatur prima pars nostræ conclusionis varijs iuribus.*
6. *Administrantes officia prohibentur contrahere matrimonia cum eis, quæ eorū iurisdictioni subsunt.*
7. *Non dicuntur excommunicati qui cum Monialibus contrahunt tantum sponsalia.*
8. *Probatur secunda pars nostræ conclusionis.*
9. *Pactum Rei prodest fideiussori.*
10. *Probatur tertia pars, in qua conciliatio textuum perstringitur.*

Q V Æ S T I O XXXIII.

An, prohibito matrimonio, censeantur prohibita sponsalia? vbi ad alias huiuscemodi quæstiones dilucidatio. pro conciliatione
tex. in l. oratio, ff. de sponsalibus, & l. solet, ff. de his qui not. infam.

Tota quanta est cō-
 trouersia hæc du-
 plicè agnoui dis-
 positionem prima
 facie contrariam.
 Prima deducta est
 à *l. oratio, ff. de*

sponsalibus, vbi
Ulpianus nimis clarè respondet, prohibi-
 bitis nuptijs, censerì quoque prohibi-
 ta sponsalia. *Oratio*, inquit, *Impera-*
torum Antonini, & Commodi, qua quas-
dam nuptias in persona Senatorum inhi-
buit, de sponsalibus nihil locuta est; rectè
tamen dicitur etiam sponsalia in his casu-
bus ipso iure nullius esse momenti, ut sup-
pleatur quod orationi deest. Altera verò
 deducta est à *l. solet, ff. de his, qui not.*
infam. vbi *Paulus* asserit, non nocere
 sponsam fuisse, ei, quæ vxor esse non
 poterat. ibi. *Solet à Principe impetrari,*
ut intra legitimum tempus mulieri nubere
liceat. Qua virum eluget, intra id tem-
pus sponsam fuisse non nocet.

2 Vt autem quæstionem hanc dirima-
 mus, dico, quotiescunque sponsalia
 non participant rationem finis, ob quæ
 prohibetur matrimonium, ea non cen-
 serì prohibita, secus verò, si illam par-
 ticipant; sicque quoscunque *tex.* con-
 ciliari.

3 Noua fortassè videbitur doctrina
 hæc, quæ Theologicas iecit radices,
 quæque ab omnibus pleno comprobe-
 tur ore necesse est; etenim nouum non
 præferret, Deum velle efficacitèr pec-
 catoris pœnitentiam; non per hoc ta-
 men velle peccata, sine quibus pœni-
 tentia non est; ergo è contra non se-

quitur, quamuis matrimonium non sit
 sine sponsalibus, eum, qui illud non
 vult, sed prohibet, prohibere paritèr
 & illa. Et vt à peccatore fundamenta
 desumamus, ibi ratio est, quia pecca-
 ta non participant rationem finis, qui
 à Deo quàm maximè exoptatur. Finge
 verò peccatorem agentem actus, qui
 ad pœnitentiam disponant, puta exa-
 men conscientiæ, eleemosynas, cate-
 rosque huiuscemodi, an non hi actus à
 Deo exoptantur? Ita sanè. & ratio est,
 quia hi participant rationem finis; ad-
 eoque cum finis bonus sit, boni sint
 etiam actus eundem participâtes, oportet.
 4 Vndè cum à Deo optimo Maximo
 finis exoptetur, quia bonus, liquet iã
 sub eadem ratione exoptari & actus il-
 los. Vt ergo ad rem nostram deuenia-
 mus, tunc matrimonio prohibito, non
 cêseri dicimus prohibita sponsalia, cum
 hæc non participant rationem finis, ob
 quem illud prohibetur; secus verò è
 contra; & sub hac duplici distinctione
 conciliari ad euidentiam quoslibet tex-
 tus. & nota, quod, quamuis sponsalia
 sint media ad consequendum matrimo-
 nium, quando tamèn nō participant ra-
 tionem prohibitionis, hoc prohibito,
 non prohibêtur illa, non secus, ac si cui
 prohiberetur, ne Romam inspiceret;
 tunc enim non prohiberetur iter Ro-
 mæ, quamuis se haberet vt medium
 ad videndam Romam. Quod clariùs
 patet in ijs actibus, qui sunt intrinsecè
 mali; tunc nanque, quia illi ob intrin-
 secam eorum malitiam prohibentur,
 censentur, quoque prohibita omnia
 ea, per quæ peruenitur ad illos, igitur

cùm aliquis actus nō est intrinsecè malus, quia non prohibetur ob intrinsecā malitiā, quam non habet, non prohibentur omnia ea, per quæ peruenitur ad illum, modò rationem prohibitionis non contineat. Quam regulā benè aduerte, cum viderim peritissimos Iuriconsultos supèr illa explicanda longius errasse.

Licèt autem ex his principijs nostra conclusio euidens appareat; aduertatis nihilominus velim, eam quoque firmissimam reddi ex varijs Iuriconsultorum responsis, quibus vera principia notā iam fuere. Vt ergo distinctè procedamus, examinemus breuiter primam nostræ conclusionis partem, quam firmā reddidit

Primò Paulus in *d. l. solet, ff. de his, qui not. infam.* vbi, prohibito matrimonio intra certum tempus contracto, nō prohibentur proindè sponsalia, ea nimirum ratione, quia, cū hoc prohibeatur contrahi intra annum luctus ad euitandam sanguinis turbationem, non videntur prohibita sponsalia, quæ illā non inducunt.

Secundò idem in *l. si quis officium 38. ff. de ritu nuptiarum.* ibi. *Si quis officium in aliqua prouincia administrat, inde oriundā vel ibi domiciliū habeat, uxorem ducere non potest, quamuis sponsare non prohibeatur.* Cum igitur officia administrantes prohibeantur matrimonia contrahere cum eis, quas sub eorum iurisdictione habent, ne minarum, vel reuerentiæ ergo matrimonij libertas infringatur, non prohibentur sponsalia, quæ libertatem non minuunt. Vnde uxor ab eis recedere potest. ibi. *Et à sci licèt, ut, si post depositum officium noluerit mulier nuptias contrahere, liceat ei hoc facere, aris tantummodò redditis, quas acceperat.* Quod autem hæc fuerit Iuriconsulti mens, patet ex ijs, quæ disponit in *l. etsi contra C. de nuptijs.* ibi. *Et si contra mandata Principum contractū sit in prouincia, consentiente muliere, matrimonium; tamen post depositum officium, si in eadem voluntate persenerauerit, iust a*

nuptia efficiuntur, & ideo postea liberos susceptos, matrosque ex iusto matrimonio legitimos esse responsum viri prudentissimī Pauli declarat. Iniustum nanque erat matrimonium, quod mulier contrahebat ob metum, & reuerentiam à iuribus fictam.

Tertiò *Gloss. in cap. unico verb. contrahere Clement. de consang. & affin.* vbi non excommunicatos vocat, qui cum monialibus sponsalia contrahunt, quāuis aliter qui matrimonia, imò sponsalia ipsa, sequente copula. Patet ergo quod, cum hīc prohibeatur matrimonium ob finem copulæ, sponsalia, quæ illam non important, non prohibeantur.

Probatum secunda pars nostræ conclusionis. Et primò *ex tex. in l. ad rem mobilem, ff. de procur.* vbi ad rem mobilem petendam datus curator ad exhibendum rectè ager, quia actio ad exhibendum præparatoria est, adeoque cum rationem consequentis participet, meritò commissis consequentibus, videntur commissa antecedentia, ut optimè *Bart. ad d. l.*

Secundò *ex tex. in l. ad legatum, ff. eod.* vbi. *Ad legatum petendum procurator datus si interdicto utatur aduersus heredem de tabulis exhibendis: procuratoria exceptio, quasi non & hoc ei mandatum esset, non obstat.*

Tertiò *ex l. 2. ff. de iurisd. omn. iud.* vbi. *Cui iurisdicctio data est, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus iurisdicctio explicari non potuit.* An autem ea, sine quibus iurisdicctio explicari non potest, participant rationem iurisdictionis, vestrum est iudicare.

Quartò *ex l. quod dictum est 32. ff. de pactis,* vbi pactum Rei prodest fideiussori, qui Rei participat rationem.

Quintò (quod benè explicat fundamenta nostræ sententiæ) *ex l. cum lex 47. ff. de fideiuss.* ibi. *Cum lex venditionibus occurrere voluerit, fideiussor quoque liberatur, eo magis, quod per huiusmodi actionem ad (notate) reum peruenitur.* Concordant *l. fin. C. de usur. rei ind. l. eos ff. de usu.*

usuris l. legem, C. de nat. lib. Et ne in propria materia desit decisio, probatur tandem

Ex *d. l. oratio, ff. de sponsalibus*, ubi iam vidistis *Vlpianum* quasdam nuptias inhibendo in senatorum persona, nullius momenti pariter reddidisse sponsalia. Erat nanque ibi fortasse finis, qui senatorium decorem inspiciebat; merito igitur & sponsalia nulla redduntur, non secus ergo inhonestaretur Senator, si inhonestam duceret uxorem, ac si cum illa contraheret sponsalia de futuro.

10 Tertia pars nostrae conclusionis probata iam est ex ijs, quae diximus, ubi vidistis an *sex.* allati optimè concilientur. Undè ex his patet, quomodo concedenda sint argumenta illa, quae duplici gaudent quandoque sensu; inter quae sunt haec: *Pæna sunt restringenda, ergo prohibitio matrimonij non extenditur ad sponsalia; & è contra, Prohibita aliqua re, censentur prohibita omnia ea, quae nos ad illam inducunt, ergo sponsalia, quae nos ad matrimonium ducunt, hoc prohibito, censentur similiter prohibita.* Et cætera

huiuscemodi, quae apud *Iurisconsultos* principijs illis innixos vilescunt fortè, vel facillimè conciliabuntur. Hæcque prælibasse satis.

SUMMARIVM.

- 1 **A** dancuntur remissimè varia decisiones inter se contraria.
- 2 Textus in *l. si diuersa C. de pactis*, est fundamentum utriusque sententiae.
- 3 Figuratur casus *d. legis*.
- 4 Ad cuius explicationem varia enodantur difficultates.
- 5 Non reddi debet pecunia, excipiente reo ante rescissionem transactionis.
- 6 Nec ante illam, reo acceptante.
- 7 Secus verò post rescissam transactionem.
- 8 Quamvis ea rescissa fuerit per iudicem, actore inuito.
- 9 Vel si velles actor ulterius progredi post illam rescissam.
- 10 Vel tandem, si fuerit rescissa per iudicem, utroque inuito.

QVÆSTIO XXXIV.

An petens rescissionem transactionis, antequàm ad vltiora in primèua lite procedatur, debeat acceptum restituere?
ubi varij casus ad intellectum *l. si diuersa C. de pactis*.

Utæ inter se contrariae decis. quæstionem hanc dubiam reddidere, vt inter cæteros videre est apud *Affl. decis. 220. n. 4. Vrsill. ad eand.*

v. 4. Grammat. decis. 66. n. 22. Nouar. qu. forens. lib. 1. quæst. 140. Capyc. latr. tom. 2. decis. 149. Dom. Reg. de Marin. lib. 2. resol. quorid. cap. 234. & alios apud eosdè. Quoniam verò tota contrarietas in fa-

cto potius est, quàm in iure; idcirco postquam iura explicauerimus, facillima erit cuiunque lectori earum conciliatio.

- 2 Omnes ergo Doctores quot quot sunt tam pro affirmatiua, quàm pro negatiua sententia sua iaciunt fundamenta in *l. si diuersa C. de pactis*. ibi. *Si diuersa pars contra placitum agere nititur, æquitatis ratio suadet, refusa pecunia, cum & tu hoc desideras, causam ex inegro agi.* Ex hoc igitur *tex.* qui affirmatiuam tuentur sententiam inferunt, non posse

posse ad vteriora procedi, nisi, refusa pecunia, quæ in transactione interuenerat. Qui verò negatiuam, respondent, militare hoc, cum conueniunt partes in rescindenda transactione. ibi. *Cum & tu hoc desideras*. Quod subtilitèr aduertit *Dominus Reg. de Marin. loc. cit.* Quid ergo dicendum?

- 3 Et profectò aduertendum est, pro ut optimè casum figurat *Gloss. in d. l. si diuersa*, si me ad fundum conueniens deinde transegisti, vt illum mihi cederes, ego verò traderem decem, posse & me à pacto transactionis recedere, neque pristina actione agere, modò talis rescissio fiat de vtriusque consensu. Ergo euidentèr sequitur, non reddendâ pecuniam, si transactionis rescissio non fuerit de communi voluntate. Vndè ad vtramque opinionem conciliandam, varios adnectere casus arbitratus sum; aut enim, actore petente transactionis rescissionem aliqua ex causa, reus excipit, & à transactione rescindenda recedit; & hoc in casu opus non est, vt pecunia reddatur. Quod ex ipsius *sen.* verbis apparet; Etenim rescissio hæc non fit, communi consensu interueniente; & ratio est, quia, quamuis differèter se habeant pacta, & transactiones *ex l. i. ff. de transactionibus*; tamèn, vt patet *ex toto cit. tit.* ea seruandæ sunt; nec possunt, akerutro inuito, modò ritè sint factæ, rescindi. Si nequeunt rescindi, consequens est, vt non teneatur actor, reo inuito, nec ad rescissionem concurrente, acceptum reddere. Quam primam nostræ sententiæ partem alijs terminis firmavit *Georg. in alleg. 34.* nimirum alioquin iniquum fore, transactione vti, & pecuniæ restitutione frui. Et sanè, vt consideranti patet, si contrarium assererem, duo admittere contradictoria; etenim pecuniæ restitutio contractus rescissionem importaret; & per reum excipientem induceretur transactionis persuerantia; quæ duo, an simul & semèl stare queant, videat qui prima summularum principia edocuit est. Nec dicas, contractum trans-

actionis importare quidèni firmitatem ex parte Rei, rescissionem ex parte actoris; cum hic vt potè vtrò citroque factus vel totus corruat, vel totus firmus sit oporteat, ex vulgatis iuribus.

- 6 Aut verò, actore petente transactionis rescissionem, reus illam acceptat, & tunc neque ante huiusmodi rescissionem teneretur actor pecuniam reddere. Paradoxum dictum hoc videbitur; sed non ita, si ad examen reducetur; cuius probatio negatiua erit; quia scilicet nulla reperitur lex, neque ratio, quæ in tali casu pecuniæ refusionem iubeat; Sed non ignoro in promptu adduci *d. l. si diuersa*, quæ profectò meâ sententiam non elidit; etenim dicit ibi *Imperator* de communi consensu, refusa prius pecunia, posse deinde causam ex integro agi; nouum nanque non est, transactionem, vt diximus, oriri ex causa dubia, quæ litem importet *ex d. l. i. ff. de transactionibus*. ibi. *Qui transigit, quasi de re dubia, & lite incerta, neque finita transigit*. Vndè quid mirum, si rescissa transactione, ad hoc, vt causa ex integro agatur, opus sit, vt accepta reddantur; non tamèn hinc sequitur debere ea reddi ante transactionis rescissionem. Quæ duo benè sunt attendenda tanquàm inter se longè diuersa.

- 7 Aut, rescissa transactione, reo acceptante, actor in primæua lite vterius progredi incipit, & tunc dubium non est, quin hic teneatur acceptum reddere, alioquin, transactione rescissa, transactionis beneficio vteretur, Quod durum hercle auditu esset. & hic propriè videtur casus, quem *Imperator* decidit *in d. l. si diuersa*, & ratio est, vt benè *Georg. loc. cit.* quia, cum pecunia debita, & data sit transactionis causa, & reus petens pecuniæ acceptæ restitutionem videatur à transactione recedere, meritò, illa rescissa, debetur pecunia ad hoc, vt in causa primæua actor vterius progrediatur.

- 8 Sed dubium, quod ad *d. l. si diuersa* adesse posset, illud vtiq; videtur, an rescif-

rescissa per Iudicem transactione, actore primæ litis inuito, deinde teneatur hic acceptam pecuniam reddere? & quamvis pro affirmatiua respondendū quisque arbitretur; hæsitandi tamē occasionem præbet *d.l. quæ ad hoc, vt pecunia ex transactionis rescissione reddatur, vtriusque requirit consensū,* ergo si alterutrius consensus deficit, locus esse non debet pecuniæ restitutioni. Sed his non obstantibus, affirmatiua opinio prorsus tenenda est. In promptu præfert ratio; nam per omnium ora volitat regula, quod lex in alicuius beneficium constructa non debet in eiusdem odium retorqueri *ex l. nulla iuris ratio 25. ff. de legibus;* cum igitur legis ratio, vt diximus, hæc fuerit, nimirum ne actor, transactione iã rescissa, eius beneficio frueretur, cum huiusmodi dispositio pro reo sit, non debet in eius odium retorqueri. Quod autem lex hæc in Rei fauorem sit constructa, patet ex verbis illis, *cum & tu hoc desideras.* Et aduerte, actorem hoc in casu, velit nolit vterius litem prosequi, teneri nihilominus acceptum reddere, non ex dispositione huius legis, vt infra dicemus, vtpote quæ de rescindenda transactione illicitè facta non disponat, *sed ex l. 2. C. de rescind. vendit.* cum concordantibus.

9 Dubitari hic quoque posset, an, rescissa per iudicem transactione ad actoris instantiam, Reo semper inuito, teneatur actor pecuniã restituere ad hoc, vt ad vteriora progrediatur in lite? & videtur negatiuè respondendum, ex verbis illis, *cum & tu hoc desideras,* sed reus hoc non desiderat, ergo pecunia restituenda non est. Nihilominus tamē cōtrarium tenendum est eadem ratione, qua supra; lex enim in Rei odium retorqueretur; & vterius corrigenda est imaginatio; nam dicta lex non disponit de ea rescissione, quæ, alterutro inuito, fit per iudicis sententiam, sed de ea, quæ de cōmuni vtriusque consensu fit. Cæterum, quod, rescissa transactione, teneatur actor ad

hoc, vt in lite ad vteriora, queat procedere, pecuniam restituere, cum reus inuitus est, non accidit id ex dispositione huius legis, sed ex contractu rescisso, quo casu, quæ actoris sūt, actori redduntur; quæ verò Rei, Reo, *ex d. l. 2. cum concord. C. de rescind. vend.*

10 Tandem quæri potest, an, transactione per Iudicem rescissa, vtroque inuito, actore scilicet, & reo, teneatur actor acceptam pecuniam reddere; an ne? & hoc in casu ex ijs, quæ huc vsq; diximus, dico illum teneri, cum transactionis rescissio non operetur, vt accepta reddi nequeant, sed oppositum; alioquin enim transactio non diceretur rescindi, sed pristino in robore firma remanere. Vt ergo omnia perstringamus, patet iam, *textum in d. l. si diuersa* non disponere super rescissione transactionis, alterutro, vel vtroque inuito facta, sed solum de ea, quæ vtroque volente fit. Vnde in omnibus his casibus facienda est accepti restitutio, sed nunquam ante rescissionem, vt vidimus: Et hæc satis. Cætera apud citatos videte, cum iterum decantata rescribere, vel displiceat, vel non iuuet.

SUMMARIUM.

- 1 Dispositio l. vnice C. quando Imperat.
- 2 Necnon constitutionis, statuimus, vt magnæ.
- 3 Et Ritus 230. M.C.V.
- 4 Status questionis.
- 5 Opinio Afflicti.
- 6 Opinio Carauitæ.
- 7 Quæ iuribus disformis, praxi verò uniformis est.
- 8 Quæstio in tria capita scinditur.
- 9 Examinatur primum.
- 10 Examinatur secundum.
- 11 Ratio, cur priuilegiatis concedatur huiusmodi beneficium.
- 12 Iuramentum contra bonos mores non est obligatorium.
- 13 Priuilegia declinandi forum strictè sunt interpretanda.

- 14 Explicatur opinio Vincentij de Fran-
chis.
15 Opinio Muscatelli super dubio.
16 Quamam ignorantia requiratur in fori
declinatoria?
17 Ignorantia quoad fori declinatoriam idē

- operatur in privilegiatis, quod in non
privilegiatis.
18 Examinatur tertium caput.
19 Concluditur, personas privilegiatas non
posse post litem contestatam opponere
fori declinatoriam.

Q V Æ S T I O XXX V.

An post litem contestatam possint personæ miserabiles, cæteræ-
que privilegiatæ eligere forum, & frui beneficio
l. unica C. quando Imper?

- I** N. l. unica C. quā-
do Imper. hæc in-
ter cætera Con-
stantinus dispo-
suit. Quod si pu-
pillo, vel vidua,
alijq; fortuna in-
iuria miserabiles
iudicium nostra serenitatis orauerint, præ-
sertim cum alicuius potentiam perhorres-
cant, cogantur eorum aduersarij examini
nostro sui copiam facere. Concordat ius
Regni in const. statuimus ut magna, vbi.
Nec non miserabilium personarum, qua-
rum est privilegium forum eligere, &c.
Quoniam verò dubium erat, an ex cri-
minum causa potuissent forum declina-
re, aduenit Ritus secundum Caranite
ordinē 230. qui dubium hoc penitus
amouit. ibi. Item quod si qua mulier vi-
dua, seu pupillus citatus de mandato dictæ
curiæ pro aliquo criminali voluerit decli-
nare forum ipsius curiæ ad alium iudicem
competentem, comparere debet personali-
tèr in dicta curiæ Vicariæ allegatura, vel
allegaturus in eadem curiæ quicquid sibi
de iure competat super declinatione fori
prædicti. Hinc lis exoritur, an electio
fori, quæ per iura hæc miserabilibus
competit, fieri possit, lite iam contesta-
ta, quæ contestatio in Regno dicitur
facta, dato termino ad probandum?
5 Et Affl. in const. statuimus ut ma-
gna n. 24. negatiuè respondet, modò
per errorem relicta non sit ante litem cõ-

- testationem. Hunc acerrimè impagnat
6 Caranite super ritu 231. post n. 3. ea ni-
mirum ratione, quia privilegio conce-
6 so personis miserabilibus renunciari
nequit, alioquin, cum illud concessum
sit miserationis intuitu, si renunciari
posset, misericordia auferretur, quod
esset contra bonos mores, Vndè etiã
post conclusum in causa posse illas eli-
gere forum, sicque vsu iam receptum,
concludit.
7 Ego, vt verū fatear secundum quo-
tidianam praxim pro Caranite starem,
ni ratio aliter suaderet. Et quidem, si
veritatem indagare non displicet, in-
tria capita quæstionem hæc scindamus,
8 quorum primum consistet in examinã-
do, an natura declinatoriæ fori sit ta-
lis, vt opponi debeat ante litem conte-
stationem? Secundum; an si huiusmo-
di sit, minori aliter permittatur? Vlti-
mum, an saltem per in integrum resti-
tutionem?
9 Quoad primum nulli dubium esse
poterit, quin fori declinatoria opponē-
da sit ante litem contestatam; nã præ-
tèr quamquod sit vna ex dilatorijs ex-
ceptionibus, suadetur tamèn ex eui-
dentissimo tex. à Doctoribus omnibus
vnanimitèr explicato in l. fin. C. de excep-
tionibus. ibi. Præscriptiones fori in prin-
cipio litem à litigatoribus opponendas esse
legum decreuit auctoritas, ex quo appa-
ret eam vtique esse in litem principio
opponendam, quia si quis actus fieret,
per

per quem in iudicem consensus denotaretur, non posset amplius opponi. Ita magistralitèr *Bart.* ab omnibus approbatus in *l. quidam consulat n. 1 2. ff. de re iudicata*. De hoc primo capite igitur nulli dubium; tota vis stat in secundo.

10 Pro quo breuiter aduertendum est, nullo iure caueri, per minorem posse fori declinatoriam post litem contestatam opponi (præscindendo de restitutione in integrum, de qua postremo loco) igitur dicendum est, eam retinere primæuam naturam in primo capite à nobis descriptam, scilicet ut nec à minoribus opponi possit postquam ij in iudicem consenserunt, sicque post litem contestatam. Quoniam verò nimis vrgere videtur priuilegium personis miserabilibus concessum, nempe ut possint ij forum eligere partis perhorrescentiam iurantes, ne puteris velim illud quoque concessum post litem contestatam. Quod ut clarius appareat, sciendum est, miserabiles eo prorsus modo posse iudicem eligere, quo alij declinare; etenim sicut quisque iudicem incompetentem declinare potest, ita & isti quemcunque etiam competentem pro libito perhorrescentiam iurando. Vndè, ut consideranti patet, differens in hoc stat, ut sicut omnes queunt à iudice incompetente diuerti, ita & illi à quolibet etiam competente, prout per *d. l. 1. C. quando Imper.* disponitur. Cæterum pari passu ambulant. Quare sicut alij fori declinatoriam post litem contestatam opponere nequeunt, ita nec isti. Hic discursus miserabilium priuilegio mihi tam congruus videtur, ut nullum in contrarium ius assignari posse videam. Si igitur expressè cautum non est, fori declinatoriam posse per miserabiles post litem contestatam opponi, cur declinatoriæ natura villo absque fundamento ita scindenda est, ut scilicet à miserabilibus queat post litem contestatam opponi, secus à cæteris?

Quod si cum *Carauita* dixeris ratio-

nem esse, quia priuilegium hoc conceditur miserationis intuitu; adeoque si illud denegaretur, misericordia exularet; nihil quidem contra nos probabis; Etenim non dicimus priuilegium hoc simpliciter denegandum, sed tantummodo post litem contestatam; & quod iure denegandum sit, ad euentiam demonstrabo; nam formalis ratio, cur priuilegium hoc miserabilibus concedatur, illa utique est, quia quandoque nimis vrget aduersæ partis potentia. Vndè hunc esse finem patet ex eo, nam tenentur partis perhorrescentiam iurare; igitur quoties forum non elegere, toties censentur non perhorrescere ex aduersæ partis potentia. Si res ita se habet, dubium non est, quin post litem contestatam, vbi iam in iudicem consenserunt, non possint forum variare. Quare, quamuis cum iuramento nequeant isti huiusmodi priuilegio renunciare (quod nedum patet) ex eo, quia iuramentum contra bonos mores non est obligatorium *cap. non est obligatorium de reg. iur. in 6.* ut benè aduertit *Idem. Carauit. vbi sup. n. 5.* nō tamē hinc sequitur, posse beneficium hoc peti post litem contestatam, cum ibi miserabilis posituè renunciaret beneficio sibi competentis; hinc autem simpliciter non vteretur; vndè non mirum, si ibi denegatur, secus hinc. Quæ duo sunt benè aduertenda; alioquin quotiescunque aliquis huiusmodi beneficio non vteretur, dicamus oportet, illum verè operari contra bonos mores, quod nemo hucusque dixit.

Ex his miror *Follerium in praxi crimin. rubr. audiantur excusatores ante nu. 99.* dixisse, non esse dubitandum, quin, licet miserabiles in iudicem consensissent, coram Iudice ordinario possint postea variare, & petere se ad aliud Tribunal remitti, Miror, inquam; nam ille antea dixerat *n. 98. ex Specul. in tit. de comp. iud. elect. n. 15. & in tit. de reo n. 8.* facta electione, non esse amplius miserabilibus licitum variare, quotiescunque hi declarassent, se illum in suū

F f iudi-

iudicem eligere partis perhorrescentiam iurando. Iam verò quæ maior declaratio, quam litem coràm eo iudice contestare? Neque obstat partis perhorrescentiam non iurasse, cum iuramentum hoc requiratur, ipsis forū eligentibus, non in foro consentientibus, vt consideranti patet. Quinimò pro nostra isthac opinione in testē aduoco Follerium ipsum *ubi supra num.*

13 101. Cuius verba hæc sunt. *Item priuilegia declinandi forum sunt strictè interpretanda, cum sint causa multorum malorum l. penult. C. de priu. schol. & ibi no: Luc de Penn. lib. 12. & ita tenerem de iure &c.* Quid ergo dubitandum, cum pro nobis & aduersarios ipsos inuitos ha-

14 beamus? Et licèt *de Franchis in decis.* 100. n. 20. dicat remittendam esse causam etiam appunctuatam (vt eius terminis vtat) hoc tamèn intelligi debet, cum fori electio esset opposita antè litem contestatam; cum aliàs, vt sæpiùs dixi, ignorem, quibusnam medijs ad-

15 uersariorum dicta defendi queant. Vndè *Muscattell. in praxi ciuili. Gloss. competentes part. 2. n. 30. in fine* concludit dicta *Carauita* locum habere, cum miserabiles per se ipsos litigarent, agendo, vel excipiendo absque procuratore, cum quo lis fuisset contestata; secùs autem, si comparuissent in iudicio cum procuratore, vel suis curatoribus, si minores: & cum istis lis fuisset contestata, quia tunc ignorantia non prælumeretur; & in hoc videtur conuenire cum *Aff. in d. const. statuimus vt magna*, vbi dixit, isto in casu fori declinationem non minus cõpetere priuilegiatis, qui electionem fori habent vigore *d. l. unica*, quam cæteris non priuilegiatis ob iudicis fortassè incompetentiam; & sic rationem deduci ex *textu in l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iud.* ibi, *Si per errorem alius pro alio prator fuerit aditus, nihil valebit quod actum est; nec enim ferendus est qui dicat consensisse eos in Præsidem, cum, vt Iulianus scribit, non consentiant qui errant. Quid enim tam contrarium consensui, quam error, qui impe-*

ritiam detegit? Sed *sex.* hic loquitur de ignorantia facti, quæ potest opponi post litem contestatam, vt benè *Gloss. in verb. qui errant*. Contrarium verò dicendum est, cum viget iuris ignorantia ex *sex. in l. 2. ff. de confessis.* ibi. *Non fatetur qui errat, nisi* (notate) *ins ignorauit*. Vndè ignorantiam iuris oppositam non releuare, si ea opposita sit post litem cõtestatam, docuit *Gloss. ibid. in d. verb. si errant*. Cum ergo non minus priuilegiatis, quam cæteris iuuet error; & ignorantia, si declinatio fori est error iuris, sicuti opponi nequit à non priuilegiatis post litem contestatam, ita paritèr opponi nequibit à priuilegiatis, sicque *Muscattelli* conciliationem locum habere arbitror, cum declinatio fori esset per miserabiles opposita antè litem contestatam, quo casu nõ iniuria forum eligent, idque quamuis actum egissent, per quem in iudicem consensum denotassent, modò lis contestata non sit, vt diximus; si igitur minor per se, vel per procuratorem in iudicio comparuerit, in vtroque casu semper poterit forum declinare ante litem contestatam ex ignorantia iuris probata; secùs verò post litem contestatam, quia iuris ignorantia locum nõ sibi vendicaret; & sic mera ratione ignorantia attenda, conueniunt priuilegiati cum non priuilegiatis ex *sex. in d. l. si per errorem, & d. l. 2.* hoc tamèn excepto, ne *Muscattellum* penitèns deferamus, vt scilicèt, si miserabiles per se litigent sine procuratore, statim probata censeatur ignorantia; secùs verò id dicendum est de cæteris non priuile-

17 giatis. Sed de his obitèr. Interim illud certum sit, ignorantiam non operari, vt priuilegiati possint opponere fori declinatoriam alio modo, quam non priuilegiati. Quæ omnia cessant, vbi non concurrat ignorantia per *sex. in l. 2. ff. de iud.* quem refert *Muscattell. loca cit. n. 38.* Quoniam verò licèt ex capite ignorantia videantur personæ priuilegiatæ non admittendæ ad fori electionem, lite iam contestata, dubium tamèn vide-

videtur ex capite restitutionis in integrum, ideo

18 Quoad tertium caput nostræ quæstionis à nobis propositum dicimus, neque per uiam restitutionis in integrum posse priuilegiatos forum eligere; vel variare post litem contestatam. In promptu sese offert *tex. in l. scio, ff. de restit. in integr. ibi. Scio illud à quibusdã obseruatum, ne propter satis minimam rē, vel summam, si maiori rei, vel summa præiudicetur, audiatur is, qui in integrum restitui potest. Qui tex. in re nostra valde facit; etenim ad dilationes inducendas priuilegiatus quandoque restituitur in maioris rei præiudicium, dum infinita deducuntur dispendia, quibus non priuilegiati afficiuntur in foro declinando. Vnde aduersus quamcunq; modicam læsionem non restituendum minorem concludit *Capyc. decis. 13. & de declinatoria fori loquutus est Andr. in constit. obscuritatem in princip. Sequitur, & firmat idem Muscatell. d. gloss. competentes n. 35.* Ex quibus, vt vela contraham, satis supèrque suadetur, personas priuilegiatas ex quacunque causa non posse forum eligere post litem contestatam, Authores verò in nostram sententiam vide apud *Nonar. in prax. elect. & var. for. par. 1. sect. 1. q. 3. n. 1.* Et hæc satis, iuris rigore attento, quamuis in contrarium obstat quotidiana praxis in causis criminalibus teste *Domino Reg.**

Don. Ant. de Marin. in lib. 2. resol. quos cap. 48. in fine.

S V M M A R I V M.

- 1 **E**rror Afflict. & Pisanelli.
- 2 **V**erior est opinio Freccia.
- 3 **D**ispositio iuris communis in imponenda seruitute super feudo.
- 4 **D**e quo iure prohibetur tantum diminutio, non melioratio feudi.
- 5 **P**ro cuius confirmatione adducuntur verba Andreae.
- 6 **S**eruitus importat diminutionem.
- 7 **D**ispositio const. Diuæ memoriæ correxit ius commune in multis.
- 8 **S**atisfit Pisanello, & Afflictio.
- 9 **Q**uanam fuerit mens statuentium Regium assensum in alienationibus feudorum?
- 10 **O**stenditur, seruitutes quamuis diminutionem non importent, nihilominus prohiberi.
- 11 **E**t tandem demonstratio argumento probatur nostra sententia.
- 12 **P**ro qua afferuntur verba Andreae nobiscum sentientis.
- 13 **O**stenditur, Pisanellum dixisse contradictoria.
- 14 **I**mpugnauit Dominus Reg. de Marinis.
- 15 **S**eruitus est qualitas inherens rei.
- 16 **P**ro palatur error Freccia in assignanda ratione sua sententia.

QVÆSTIO XXXVI.

An in imponenda seruitute supèr feudo, tam de iure communi, quàm huius regni requiratur principis assensus, etiam ad hoc, vt ipsi feudatario præiudicium inferatur?

Vandoque bonus dormitat Homerus. *Afflictus in nostro Regno alter Evangelista in constit.* Diua memoria post nu. 19. immemor eorum, quæ in principio *d. Constit.* dixerat, negatiuam amplexus est sententiam contra germanam iurium dispositionem, cuius errorem sectatus esse inter cæteros videtur *Pisanellus* olim Aduocatorum Princeps, teste *Anna sing.* 6. adductus in *lib. 2. resol. quotid. cap. 30. n. 8.* à Domino Regente de *Marinis*, qui eius dicta ad verbum refert suam non propalando sententiam, ne fortassis à tanti viri auctoritate recedat. Ego igitur cum *Freccia* in *lib. 2. de sub feud. in quest. incip. pluribus autem modis num. 18.* alitèr sentio, cuiuslibet auctoritatem veritati postponens; vt autem distinctè procedam.

3 Certum est, attento communi iure feudorum, vt seruitus imposita supèr feudo, directo Domino præiudicium afferat, requiri eius assensum; secùs autem, si de contrahentis præiudicio agatur. Quod satis supèrque palam est, in *cap. unico §. quid ergo. De inuest. de re alien. fact. vbi. Quid ergo si pretio, vel dolo, aut incuria seruitutem rei beneficiaria imponi patiat, & ad Dominum ex qualibet causa postea beneficium reuertatur, an ex eo præiudicium Domino generetur, quæsitum fuit, & responsum est, vt vassallo quidem, donec feudum tenet, possit obesse, domino autem & si per longa*

tempora perseverauerit seruitus, minimè noceat. Pro cuius textus explicatione sciendum est, de iure communi feudorum prohibitam esse feudi alienationem factam sine Domini consensu, vt in *cap. Imperiale de prohib. feud. alien. per Feder. ibi. Sancimus vt nulli liceat feudum totum, vel partem aliquam vendere, vel pignorare, vel quocunque modo distrahere, seu alienare, vel pro anima iudicare sine permissione illius Domini, ad quem feudum spectare dignoscitur.* Vnde *Imperator Lotharius* in futurum tantùm præcauens ne fietet, legem tunc promulgauit, *Nos autem ad pleniorum Regni utilitatem providentes non solum in posterum, sed etiam huiusmodi alienationes illicitas hæcenus perpetratas, &c.* Constat ergo prohibitam esse quancunque feudi alienationem sine Domini permissione; quoniam vero *cap. hoc* refertur ad aliud *cap. nempè primam de prohib. feud. alien. per Lothar.* idcirco iuuabit & illud examinare. *ibi. decernimus nemini licere beneficia, quæ à suis senioribus habent sine ipsorum permissione distrahere, vel aliquod commercium aduersus tenorem nostra Constitutionis excogitare, per quod Imperij; vel Dominorū minuat utilitas, &c.* Ex hoc igitur *cap.* deducitur, qualisnam alienatio prohibeatur, & euidentè concluditur, illam prohiberi, quæ feudi diminutionem importat, secùs verò, quæ augmentum. In promptu præsertim *cap. unicum de inuest. de re alien. fact. §. è contrario, ibi. Meliorem namque conditionem feudi facere potest, deteriore verò sine Domini voluntate, vel eorum agnatorū, ad quos per*
suc-

Successionem pertinet, facere non potest. Hinc errasse arbitror *Pisanellum* asserentem, prohibitam esse de communi iure feudorum quamcunque alienationem, præscindendo, an ea melior, an deterior fuerit, confisum fortasse in *d. cap. Imperialem*, quod indistinctè loquitur; & non immeritò, dum, vt vidistis, refertur ad aliud *cap. vbi per Imperatorem Lothar.* explicatur, eã tantummodò alienationem censerì prohibitam, quæ de feudo diminuendo agit; superfluum erat ergo ad verbum eandem repetere dispositionem in *d. cap. Imperialem*, supèr quo quamuis *Andreas* dicat quamcunque feudi alienationem esse prohibitam, non tamèn obstant eius dicta; loquitur enim tantum de illo iure. ibi.

5 *Iure isto simpliciter prohibetur alienatio.* Vndè in *cap. si quis interfecerit num. 6. in addit.* hæc ait. *An meliorando conditione feudi posset alienare, videtur quod sic de iure de re alien. §. è contrario.* In *Regno Sicilia, &c.* Neque officit, quod loquitur per verbum, *videtur*; nam sic illum assolere loqui, alibi diximus. Sed hæc dicta sint ad ostendendum contra *Pisanellum* de communi iure feudorum, eam tantum alienationem censerì vetitam, quæ feudi diminutionem importat, non quæ augmentum. Cæterum, quomodocunque se res habeat, dubiũ non est, quin, quoties diminutio militat, locum habeat alienationis prohibitio. Superest modò ad *d. §. quid ergo* explicationem, vt videamus, an seruitus feudi diminutionem importet? Pro

6 qua re *Bart. in l. 1. ff. de seruitutibus*, ait seruitutem esse ius quoddam prædio inhærens, ipsius vtilitatem respiciens, & alterius prædij ius, siue libertatem diminuens. Vndè *Iustinian. in l. fin. C. de reb. alien. non alienand.* disposuit, vt, prohibita alienatione, censeretur similiter prohibita seruitutis impositio. ibi. *Similique modo, & seruitutes minimè imponi, nec emphyteusos contractus, nisi in his tantummodò casibus, in quibus constitutionum autoritas, vel testatoris voluntas, vel passionum tenor, qui alienatio-*

nem interdixit, aliquid tale fieri permiserit. Quid ergo mirum, si per *d. §. quid ergo*, disponatur, seruitutem feudo impositam non præiudicare Domino feudi non consentienti? Quoniam verò de iure communi quisque prohibetur contra factum proprium venire, per *Bart. in l. post mortem ff. de adoption. vbi post mortem filia sua, qua vt mater familias, quasi iure emancipata vixerat, & testamento, scriptis hæredibus, decessit, aduersus factum suum, quasi non iure eam, nec presentibus testibus emanciparit, pater mouere controuersiam prohibetur.* Meritò igitur per *d. §. quid ergo*, disponitur, vt seruitus supèr feudo imposita, feudatario consentienti, & patienti præiudicet. Quare ex his concludamus oportet, de iure communi feudorum seruitutem, supèr feudo impositam absque Domini consensu ipsi Domino nullum afferre præiudicium, secus verò feudatario patienti; & in hoc cum *Afflicto, Pisanello*, cæterisque conuenio, ab eisque ex hucusque dictis, vt consideranti patet, non nisi temerè recederem:

7 Aduenit tandem *Constitutio Regni* incipiens, *Constitutionem Diuæ memoriae*, quæ intèr cætera in hoc correxit ius commune, in disponendo videlicet, vt contra iuris communis regulas liceret contrahentibus contra factum proprium venire, teste ipsomet *Afflicto in d. constitut. in princip.* en eius verba. *Sed per istam constitutionem per alienationem factam de feudali re sine assensu Regis non perditur feudum, sed ipse idem vigore huius constitutionis potest reuocare ipsam alienationem, & sic venire contra factum proprium non obstante iuramento, & stipulatione pœnali, quod est contra regulam iuris communis, qua vult, quod non est licitum venire contra factum proprium, vt in l. post mortem ff. de adoption. & not. in cap. diuersis de cler. coniug. nec contra proprium iuramentum, vt in cap. cum contingat, & cap. debitores de iureiur. hucusque Affl. & meritò quidem sic scripsit, dum in d. const. hæc leguntur, eisdemque contrahentibus, & alienantibus concedimus potestatem.*

sestatem iure proprio prædicta omnia reuocare, vbi *Andr. in verb. iure proprio*, hæc subdit. *Non propria auctoritate, sed iure proprio, scilicet speciali, quia specialiter hoc est inductum, ut veniat contra factum suum regulariter contra ff. de adop. l. post mortem.* Ex his ergo ad euidenciam, ni mei oculi cæcutiunt, deducitur, posse vigore huius constitutionis feudatarios seruitutem patientes contra patientias, factumque proprium huiusmodi seruitutem, ipsis consentientibus, impositam reuocare: sicque nec eam feudatarijs præiudicium asserre palam est; adeoque correctum esse *d. S. quid ergo* per hanc constitutionem quoad illud caput, quod feudatarijs præiudicium inferebat, quisque vel inuitus fatebitur. Quod si verum præferret, non dubito, quin Principis assensus requiratur ad hoc, vt seruitus non dum directo Domino, sed & ipsi feudatario præiudicet. Superest modò, vt *Afflicto, & Pisanello* satisfaciamus.

8 Horum præcipua ratio est, quia cum *constitutio* quoscunque contractus feudum tangentes prohibeat, quotiès de eius diminutione agitur; cumque seruitus feudum non diminuat; adeoque sempè Domini ius saluum sit, talis prohibitio cadere non debet supra seruitutis impositionem; & quamuis *in l. fin. C. de reb. alien. non alien.* prohibita alienatione, censeatur prohibita seruitutis impositio, hoc locum non habere aiunt in materia de feudis, in qua diuersimodè disponitur *per d. S. quid ergo.*

Sed hæc ratio multiplici ex capite rejicitur, primò; quia *d. constitutio* non solum prohibet alienationes, quæ diminutionem important, sed quascunque alias; en *d. constitutionis* sermocinatio, *constitutionem* Diua memoria Regis *Rogery, aui nostri super prohibita diminutione feudorum, & rerum feudalium ampliantes* (si ergo ampliatur, non coarctatur ad solam diminutionem) *decernimus omnes* (notate) *alienationes, seu quoscunque contractus super feudis, & rebus feudalibus minuendis, aut commutatio-*

dis, nullam omninò firmitatem habere, nisi de speciali nostra celsitudinis licentia confirmentur. Transactiones etiam &c. Patet ergo falsum esse, de iure Regni prohiberi eas tantummodò alienationes, quæ diminutionem important; igitur quamuis seruitutes feudum non diminuerent, etiam prohiberentur imponi absque Principis consensu.

Secundò, esto verum hoc, annon seruitus, quæ à feudo libertatem auferat, eius ius diminuere dicetur? ergo quamuis constitutio prohibeat tantum diminutionem, adhuc censeatur prohibita seruitutis impositio.

9 Tertio, si mens statuentium in quacunque alienatione Principis assensum, ea fuit, vt Princeps feudatarium, deuolutiones, & cætera huiuscemodi non ignoret, vt perbellè scripserunt *Reg. de Ponte consil. 17. lib. 2. n. 8. Reg. Tapia decis. 47. nu. 2.* alijsq; quos refert, & sequitur *Domin. Reg. de Marin. in lib. 2. resol. quotidian. cap. 31. num. 14.* Palam est, in imponendis seruitutibus, vt Domino patefiant iurium deuolutiones, eius assensum requiri.

10 Quarto *Pisanellus* ait, de iure communi prohiberi non solum alienationem, quæ diminutionem importat, sed etiam, quæ ampliationem vlla absque distinctione, & per *d. constitutionem* corrigi ius commune feudorum. Ast vbinam talis correctio? Cum igitur ea sit euitanda. *ad text. in l. præcipimus. C. de appellat. secundum Pisanell.* sententiam, qui indistinctè alienationem de iure communi prohibet, censeatur etiam ea prohibita de iure Regni; adeoq; quamuis seruitutes diminutionem non arguant, prohibentur tamèn sine Principis assensu. Sed quid in re tam clara somniamus? Nam non minùs de iure communi, quàm Regni seruitus imposita super feudo absque Domini consensu ipsi Domino non præiudicat, secùs autèm ipsis contrahentibus, cum contra factum proprium venire nequeant, sed de iure Regni possunt venire contra factum proprium, igitur reuocando quod

quod fecerant, nullum patientur præiudicium. Hanc puto esse demonstrationem. Cæterum iniuria *Pisanellus* ait, *Andream* non dixisse, per *dictam constitutionem* prohiberi seruitutis impositionem. Illum quæso audite in verb. *transfectionis* supèr *d. const.* Hic corrigitur expressim *d. cap. si vassallus de feudo suo, & si de feud. controuer. fuer.* Dic plenè, ut ibi. *& sicuti prohibetur alienatio rerum, ita, & iurium, ut seruitutum C. de reb. alien. non alienand. l. fin. Item remissio, &c.* Nescio an queamus modò de *Andrea* mente dubitare, dùm expressè hìc illam propalat.

Vterius insudat *Pisanell.* in reprobanda contraria opinione, quæ fortassè consolidari posset *cap. Regni. Pondus æquum*; ait enim hoc *cap.* loqui de alienatione herbarum, & lignorum, quæ utpotè feudi fructus, alienari non possunt; demdè subdit per *d. cap.* requiri baronis tantùm licentiã, non autèm Domini directi.

13 Sed, salua eius pace, in terminis contradictoria loquutus est; etenim si fructus feudi in perpetuum alienari prohibentur, & de illis loquitur *d. cap.* quomodo sustineri poterit, sat esse tantummodò Baronis licentiã? præterquãquod loquitur illud de feudi præiudicio fundato supèr illo iure pacendi, & lignandi, quod necessariò requirit directi Domini consensum, ut mirificè dixit *Dom. Reg. de Marinis in dict. cap. 3.*

14 *num. 7.* Vnum verò displicet, nimirum quod ipse, assensum requirat in imponenda seruitute iuris pacendi, & lignandi; secus vero in alijs seruitutibus, quarum disparitas nescio an reperiri possit, quæ efficacitè conuinçat, Cæterum quod *d. cap.* loquatur de assensu baronis, falsum est, cum sic illud decideret casum indubitabilem; quis enim unquam dubitauit, an ad imponendam seruitutem supèr feudo, quod à barone possidetur, requiratur eiusdem consensus? igitur de eo assensu loquitur, quod requiritur in alienatione. ibi, *Cum talis cõmunio alienationis speciè con-*

tinere noscatur, quæ in feudalibus sine sui superioris licentiã est penitus interdicta Iam verò assensus in alienatione requisitus Principis esse debet, nedum Baronis, ut hucusque vidimus, & à nemine negatur.

Tandèm insudat *Pisanell.* in suadendo, seruitutem non esse alienationem, sed cum obijcitur *textus in l. fin. C. de reb. alien. non alienand.* statim respondet illum loqui, quotiescunque alia in contrarium dispositio non est, qualis viget in casu nostro per *d. §. quid ergo*, vbi Baroni, non Domino præiudicium infertur. Qua pro re nonnullos citat ex autoritate *Baldi* id asserentes; sed quoniam ij in terminis iuris Regni non loquuntur, paritèr non obstant. An autèm *d. §. quid ergo*, sit correctum per *d. constitutionem Diua memoria*; affirmatiuè respondet *Afflic.* qui in princip. *dict. constit.* inter cæteras correctiones hanc apponit, ut videre est ex eius verbis à me superius fidelitèr relatis, quàmuis postea eorum immemor contradictoria fuerit amplexus.

15 Cæterum, esto seruitus non sit tota res, nec pars illius; attamen qualitas est ipsi rei inhærens. ex *l. quid aliud ff. de verb. significat.* ut declarat *Gomez de contract. cap. 2. num. 45.* Vndè si supèr re imponatur seruitus, talis res nequibit dici qualis prius erat; cum eius qualitas mutetur, ac proindè è libera, & domina, serua, & vinculata euadat. An hoc diminutionem, alienationemque libertatis, & iurium importet; vestrum erit iudicare.

16 Displicet autem quod subdit *Freccia loco citat.* scilicèt per *l. fin. C. de reb. alien. non alienand.* corrigi *d. §. quid ergo* ex eo, quia per *d. l.* disponitur, ut prohibita alienatione, censeatur quoque prohibita seruitutis impositio, quæ per *d. §.* prohibetur, Displicet inquam dictum hoc, dum correctionem inducit, vbi facillima adaptari potest conciliatio; etenim *d. l. finalis.* disponit de rebus allodialibus, & burgenfaticis; dictum verò *§. quid ergo* de feudalibus. Vndè igitur

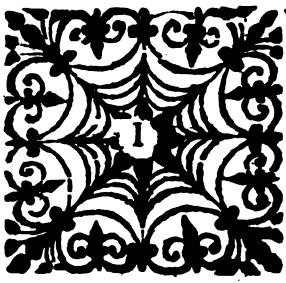
igitur elici potest correctio? Tandem nonnulla alia adducit ad probandam nostram sententiam, quæ an efficaciter conuincant, lectoris est videre.

S V M M A R I V M .

- 1 **D**ispositio Prag. 23. de feudis.
- 2 Proponitur questio.
- 3 Opinio Rouiti.
- 4 Cuius dicta propalantur.
- 5 Admonitus à Domino, ut fidelitatem præstet si distuleris, feudo priuatur.
- 6 Si maritus intra spatium sexaginta dierum declarauerit se nolle uxorem accusare de adulterio, statim alij admittuntur, non expectata tota dilatio-
ne.
- 7 Filijs nolentibus paternorum bonorum possessionem agnoscere, fit locus cætoris.
- 8 Hæredes licet ante inuentarij conficiendi tempus conueniri nequeant; tamen illo confecto, statim conueniri possunt; sed vide n. 13.
- 9 Proximiore agnato renunciante reuocationi faciendæ ex alienatione feudi facta, ipso irrequisito, fit locus cæteris.
- 10 Ad maiorem facilitatem formantur varia quæstia.
- 11 Quilibet potest favori suo renunciare.
- 12 Lex in alicuius fauorem adiuuenta nau-
debet in eius odium retorqueri.
- 13 Hæredes tunc possunt conueniri factò inuentario, cum tempus à iure datū elapsū est.
- 14 Tempus à iure communi concessum ad petendam feudi inuestituram.
- 15 Gradus de iure communi feudorum circa inuestituram.
- 16 Intellectus ad Andream in cap. 1. §. inuestitura. De noua forma fidelitatis.
- 17 Pro quo adducuntur eius verba in capit. Imperialem §. præterea si quis infeudatus.
- 18 De iure communi feudorum non est præfixum tempus ad fidelitatem iurandam.
- 19 In casu nostre quæstionis non est recurrèdum ad ius commune.
- 20 Annus statutus à Regia sanctione currit post biennium datum ad expediendum privilegium in forma Regie cancellaria.
- 21 Explicatur sensus dictæ Regiæ Pragmaticæ.
- 22 Soluuntur ex dictis argumenta Rouiti.
- 23 Demonstratur, diuersam naturam sapere tempora appellationis, & tempora concessa per Regias Pragmaticas de feudis.
- 24 Lex nostra ad ea adaptatur, quæ frequentius accidunt.

QVÆSTIO XXXVII.

An annus datus ad expediendas literas affecurationis vassallorum, & præstandum fidelitatis iuramentum, currat post biennium datum ad obtinendum assensum in forma Regiæ Cancellariæ, quamvis ante biennium obtentus sit? vbi varia huiuscemodi tempora, iure communi attento, adducuntur ad dilucidationem *Pragm. 23. de feudis.*

- 1 Nter cætera, que in hac Pragmat. habentur, hæc sunt. *Mandamus, quod tēpus, quod statuitur emptoribus feudorum in Regijs assensibus expediendi literas affecurationis vassallorum, & præstandi iuramentum fidelitatis, non currat a die data memorialis ipsius assensus per verbum, fiat, in forma, sed post biennium concessum ad expediendum priuilegium assensus in forma Regiæ Cancellariæ; ut non prius decurrat tempus præmissa faciendi, quàm ipsis consignatum fuerit priuilegium Regij assensus cum clausula prædicta.* Hinc exorta lis est apud *Rouitus in d. Pragm.* an tempus hoc vnius anni concessum ad expediendas literas affecurationis vassallorum, & præstandum fidelitatis iuramentum currat post biennium, an ante, si fortassis prius biennio expeditus sit Regius assensus in forma Cancellariæ? Occasio autem dubitandi defumitur ex vltima oratione verborum, quæ supra retulimus, *ut nō prius, &c.* Et *Rouitus* inquit, annum hūc incipere à die obtenti assensus in forma Regiæ Cancellariæ, quamvis ante biennium obtentus sit. Ego autem propalabo primò eius argumenta, vt, deindè quæstionem facillimà methodo disponam.
- 2 *Rouitus* igitur à n. 10. *supèr d. Pragm.* inquit, quod, cum in Regno sublatae sint inuestituræ solemnitates, ac proin-

dè per assensum intelligatur quisque inuestitus, teneatur de iure communi statim post assensum præstare fidelitatis iuramentum *cap. 1. in fin. de noua forma fidelitatis: & cap. 1. quid præced. deb. an inuest. an fidel.* Nam, cum Dominus inuestiendi ex parte sua adimpleuerit, cogitur statim vassallus, quod ad se spectat, adimplere *ad text. in l. Iulianus §. offerri, ff. de act. empt.* Quod adeò verū præfert, vt admonitus à Domino, ad fidelitatem præstandam, si distulerit, feudo priuetur *cap. 1. quæ sit prima causa benef. amit. cap. 1. de Cap. Corrad. & cap. nulla vbi DD. Per quos fiat inuestitura*, Ex quibus sequi, inquit, iuramentum fidelitatis esse præstandum statim, perfecto contractu, cum sequi debeat tam post inuestituram, quàm post captam feudi possessionem,

Quæ scripta sunt, palam est, iuramentum fidelitatis esse præstandum immediatè post assensum obtentum in forma Regiæ Cancellariæ. Quod verè perpendisse *Regiam Sanctionem* concludit. Neque obstare ait tempus biennij per ipsam concessum; nam vel illa apertè casum decidit per verba sequentia, *ita vt non prius, &c.* vel ex eo, quia casum omisit, recurrendum est ad ius commune, de quo iure indubitatum est, tempus præstandi iuramentum currere à die obtenti assensus, cum vera sit regula, quod, cessante causa dilationis, cesset & dilatio, quæ conceditur vel ab homine, vel à lege, prout multis comprobatur, &

- 6 Primò ex *l. si maritus la secunda §. si negauerit, ff. ad leg. Jul. de adulter.* vbi licet marito detur spatium sexaginta dierum quoad prælationem in accusanda vxore de adulterio, tamèn si intra tale tempus declarauerit, se illam nolle accusare, fit locus cæteris, non expectata tota dilatione.
- 7 Secundo ex *l. penult. §. si intra, ff. de success. adict.* vbi, licet filijs detur facultas petendi bonorum paternorum possessionem; si tamèn ij declarauerint se illam nolle agnoscere, alij statim subingrediuntur, nec expectandus est ceteri diei lapsus.
- 8 Tertio ex *l. fin. §. donec. C. de iure delib.* vbi, quamuis hæredi cum beneficio inuentarij detur trium mensium spatium ad conficiendum inuentariũ, quo durante, conueniri nequeat à creditoribus hæreditarijs; tamèn, si antea cõpleuerit inuentarium, statim conueniri potest.
- 9 Quarto, nam, licet alienato feudo, irrequisitis agnatis, detur proximiori agnato tempus vnus anni ad reuocandam alienationẽ ex *cap. 1. §. si quis. verb. Tuius. Si de feud. defunct. content.*; tamèn si proximior agnatus renunciet, non expectato anno, fit locus alijs agnatis; & sic inquit, non ob stare tempus à *Pragm.* præfixum, cũ ab illa non fuerit principalitèr consideratum tempus biennij; sed consignatio priuilegij, arguendo hoc ex paritate decisionis *Pauli de Castro* dicentis, stãte statuto, quod intra decem dies appellare quisque possit, & per sexaginta diẽs prosequi, tempus sexaginta dierum intelligendum esse à die appellationis interpositæ, & non ab ultimo, Quam regulam amplexus est *Summus Pontifex in clement. sicut. de appell.* vbi statuitur, annum datum ad prosequendã appellationem currere à die interpositæ appellationis.
- Quoniã verò possent aduersarij respondere, non valere iuris communis allegationem in casu hoc, dum per illud non statuitur tempus vnus anni ad

præstandum huiusmodi iuramentum, acriorem reassumit pugnam in *num. 33.* probans primò ex multis *Andrea*, cæterorumque *DD.* locis, nouo acquisitori datum esse tempus vnus anni, & diei ad petendam inuestituram, ex quibus deducit, sub ratione inuestituræ contineri etiam fidelitatis iuramentum. Secũdò ex eo, quia, si feudum acquiritur successione, infra annum, & diem successor debet petere inuestituræ confirmationem, & præstare fidelitatis iuramentum, ex multis iuribus, quæ, si videbitur, suo loco adducemus; sin autem feudum acquiritur inuestitura, certum est, inuestituram realẽ debere fieri post præstitum iuramentum *cap. 1. §. inuestitura. de noua forma fidelit.* & quamuis famosa hæc controuersia decisa fuerit contra inuestituram, vt scilicet prior debeat esse inuestitura; quàm iuramentum, id intelligendum est de inuestitura verbali, & abusiua, ex quibus deducitur de iure communi verè esse præfixum tempus præstandi fidelitatis iuramentum, quod ad eò verum præferre ait, vt, ni fuerit petita inuestitura, & præstitum fidelitatis iuramentum infra annum, & diem, possit feudo priuati vassallus; & tandem concludit, non sat esse, vt ille polliceatur fidelitatis iuramentum, sed requiri, vt actualitèr præstet; & sic veram esse regulam, de iure communi feudorum præfigi annum ad præstandum huiusmodi iuramentum. Quare, si illi standum est, annus currere incipit à die inuestituræ; sicque in Regno à die obtenti assensus, qui eius locum subingreditur.

Et quoniam obijciebatur, in Regno esse statutum, vt emptor feudi cũ assensu non teneatur præstare iuramentum; probat hoc primò argumẽto negatiuo; ex eo scilicet, quia in toto iuris corpore non reperitur huiusmodi statutum; & quamuis *Andreas* dicat, præstationẽ hanc iuramenti in desuetudinem abiisse in hoc Regno; at tamèn per *d. Pragm.* denuò robur reassumpsit; sicque si casus

fus noster ab illa non comprehendere-
tur, esset recurrendum ad ius commu-
ne; præterquam quod *Andreas* non lo-
quutus est indefinitè, sed in casu, quo
Rex assensus fit sine iuramenti interpel-
latione; secùs verò, si Rex apposuerit
clausulam, vt debeat præstari iuramē-
tum fidelitatis; tunc enim non procedit
Andrea Doctrina. Deinde *Ronitus* bre-
uiter progreditur ad refutandam quan-
dam *Capycij* sententiam. Et tandè-
Pragmatica sensum examinat, vt vide-
at, an illa expressè casum decidat, an
autem ad ius commune recurrendum
fit? Pro qua re, quamuis videatur om-
ninò esse attendendus biennij lapsus ex
eo, quia tempus biennij alioquin inu-
tilitèr esset appositum; nam non ad de-
notandum tempus assensus in forma Re-
giæ Cancellariæ, vt pote quod datum
erat ab anno 1570. sed simpliciter, vt
videretur post elapsum biennium inci-
pere cursum anni ad præstandum iura-
mentum; nihilominùs tamèn contrariũ
asserit, inquit, vtilitatem huiusmodi
appositionis in eo consistere, quod a-
liàs contrahentes prætere potuissent,
vt cursus anni ad iurandam fidelitatē
non inciperet à die totalis expeditionis,
quæ prætenso cessat nunc; etenim siue
fit expeditus talis assensus intra bienniũ,
siue non, incipit statim currere annus
præfixus ad fidelitatis iuramentum.

Neque refragare subdit illam dictio-
nem, post in *Pragm.* appositam, quia,
vt antea dixerat, non respicit vltimum
biennij diem. Quod si quæ dubietas
oriri posset, tollitur quæcunque ea sit
ex sequentibus verbis, vt non prius de-
currat, &c. cum præsertim legislator nõ
dicat, vt non prius currat, quàm elapsum
fuerit biennium, sed, quàm consignatum
fuerit privilegium; adeòque ne clausula
hæc videatur superflua, dicendum cõ-
cludit, annum currere à die obtenti as-
sensus in forma Regiæ Cancellariæ.
Quod confirmat argumento è contra-
rio sensu, vt ipse ait; etenim si prohi-
betur anni cursus ante priuilegij confi-
gnationem; ergo, consignato priuile-

gio, cessat prohibitio, & incipit curre-
re annus. Quare, quamuis in assensu
præfigatur tempus biennij, post quod
præstandum sit fidelitatis iuramentum,
cum huiusmodi tempus concedatur ad
Regium assensum impetrandum, statim,
illo adhibito, incipit cursus anni ex su-
perius allata ratione, quia scilicet ces-
sante causa dilationis, cessat & ipsa di-
latio; ex his deducit quod, licèt in cõ-
tractu integer cursus termini sit expe-
ctandus ex *tex. in l. in illa stipulatione.*
ff. de verbor. oblig. tamèn, cum Rex as-
sentiendo non contrahat, non militat
ratio de contractu.

Quod si obijciatur, fore expectandã
totam dilationem, quando hæc aliquã
causat vtilitatem, respondet ipse: verũ
esse hoc, quando vtilitas est circa ipsũ
actum, ob quem dilatio illa concedi-
tur, in medium afferendo tempora ap-
pellationis, ad quam inducendam dan-
tur decem dies, intra quos quisque po-
terit appellationem variare, sed, illa fa-
cta, statim currit tempus ad eam pro-
sequendam, nec elapsis quinquaginta
diebus, restituitur quis, si fortassis an-
te decem dies completos appellauerit,
quia vtilitas hæc diuersa est ab illa, ob
quã decem dierũ dilatio erat concessa
Sic in casu nostro, vbi, licèt detur bi-
ennium ad assensum in forma Regiæ Can-
cellariæ obtinendum, tempus hoc iu-
uabit ad consequendum quicquid ad
illum requiritur, quo obtento, currit
tempus anni ad iurandam fidelitatem;
nec quis restituendus est, si fortassè an-
te biennium esset consequutus assensũ,
quia dilatio biennij assensum respicit,
non iuramentum fidelitatis. Hæc *Rõ-
uitus*. Ex quibus vidistis iam quàm
celebris sit quæstio isthæc; & è quot iu-
ris articulis dependeat.

Vt autem illam, quoad postulat, ex-
pediamus, varia formabimus quæsitã,
quorum

- 10 Primum erit, an semper in alicuius
beneficij concessione sit expectandum
integrum tempus ad hoc, vt concessio-
nario præiudicium inferatur?

Secundum, an de iure communi feudorum sit præfixum tempus ad præstatum fidelitatis iuramentum?

Tertium, an in Regno sit recurrendum ad ius commune in casu nostræ quæstionis?

Quartum, quid simpliciter sentendum pro intellectu ad hanc *Pragmaticam*,

- 1 Et quoad primum recolenda est regula illa, qua quilibet suo iuri, & favori renunciare potest, nec non altera,
- 2 qua suadetur, legem in alicuius fauorem inductam non debere in eius odium retorqueri. Ex istis nanque ea, quæ ad primum quæsitum pertinent, facillimè resoluntur; Etenim, concessio determinato tempore, vel concessionarius renunciat; & hoc in casu integrum tempus expectandum non est, ad hoc, ut ei præiudicium inferatur; vel non renunciat; & tunc lex in eius fauorem adinuenta, in odium retorqueri non debet. Iuuabit ergo primam nostræ assertionis partem multis comprobare iuribus, quæ à *Rouito* indistinctè afferuntur; &

Primò offert sese *textus in l. si maritus la secunda §. si negauerint, ff. ad leg. Jul. de adulterijs. ibi. Si negauerint se pater, & maritus accusaturos intra diem sexagesimum, an statim incipiens tempora extraneo cedere? Et primus Pomponius putauit admitti ad accusationem extraneum posse statim, atque negauerint, cui assentiendum puto; fortius enim dicitur eum, qui se negauerit acturum, postea non audiendum. Patet ergo, admittendum fore extraneum, si intra tempus statutum, quamuis non dum elapsum, pater, & vir accusationi renunciauerint; etenim per negationem fatentur se ius non habere *l. si aduersarius C. de fid. instrum. iam* verò iuri suo renuncians utique illud non habet.*

Secundò offert sese *l. 1. in verbo. qui semel, ff. de success. edict. ibi. Qui semel noluit bonorum possessionem petere, perdidit ius eius, & si tempora largiantur, ubi enim noluit, iam capit ad alios pertinere*

bonorum possessio, aut fiscum inuitare. Nec arbitror, posse Vlpianum clariùs meam sententiam comprobare. Patet nanq; nolentem adire, & si tempus adeundi nondum completum sit, à bonorum possessione repelli; ne autem putetis, actum hunc volitionis esse absque repudiatione, legatis velim gloss. ibi. Qui semel noluit repudiando, &c. Vnum tamen aduertite, Rouitum nempe citare d. l. in §. si intra, vbi. Si intra centesimum diem mortuus sit prior, statim sequens admitti potest. Quod dicimus intra dies centum possessionem bonorum peti posse: quemadmodum Calendas etiam, ipse calenda sint. Idem est, & si in diebus centum dicatur, quibus ex edicto bonorum possessio dari potest, si quis eorum aut dari sibi noluerit (subdit Gloss. idest repudauerit,) aut in diebus statutis non admiserit, tunc ceteris bonorum possessio perinde competit, ac si prior ex eo numero non fuerit. sed hæc dicta non dissona iudico à mea sententia.

Tertiò *l. sicut C. de repud. vel abst. hered. vbi Imperator Antoninus hæc. Sicut maior viginti quinque annis antequam adeat, delatam repudians successionem, post querere non potest. Ex quo textu aperte deducitur, renunciationem talis esse roboris, ut renunciantem è suo iure præcipitet. Concordat l. 4. ff. quis ord. in bonor. poss. serues.*

Quartò tandem adduci possunt ad confirmationem ea, quæ idem *Rouitus* scripsit *ibid. in num. 19. asserens, dispositionem cap. 1. §. si quis decesserit. In verb. Titius. Si de feud. defunct. content. locum non habere, quotiescunque proximior agnatus renunciauerit.*

Sed contra primam hanc nostri primi quæsitum partem obstare videtur *l. quãuis C. ad senat. Cons. Turpil. ibi. Quamuis eum ordinem scriptura contineat, ut primò abolitio criminis posceretur, & tunc de hinc omnibus placitis obtemperaretur, non obseruantibus iamèn aduersarijs pactorum fidem, instaurare accusationem minimè potes, à qua ipse destitisti. Tanta est igitur renunciationis vis, ut, si etiam*

etiam cum pacto ab accusatione desistas (quod sonat idem, ac renunciare) nequeas amplius illam. Sed contrarium videtur in *l. siue apud acta C. de transactionibus*. ibi. *Siue apud acta rectoris provincia, siue sine actis, scriptura intercedente, vel nom, transactio interposita est, hanc seruari conuenit, sed quoniam ut certum quid accipias conuenisse te licet siue scriptura proponis, nec huius rei causa stipulationem secutam esse, quamuis ex pacto non potuit nasci actio, tamen rerum renunciatione pendente, si exceptio pacti opposita fuerit, doli mali, vel in factum, replicatione usa poteris ad obsequium placitorum aduersarium tuum urgere*. Vis Ergo aduersariorum in eo consistit; nam in *d. l. quamuis*, tantum robur inest renunciationi, ut ab actione, quam habebas, desistens, illam amplius reassumere nequeas; contrarium verò habemus in *d. l. siue apud acta*. Cur hoc? nulla alia ratione profectò, nisi quam tradit *Bald. in d. l. quamuis*, quia dispar modus est in causa criminali, quam in ciuili; & ratio rationis ea est, quam ibi tradit *Gloss.* quia scilicet accusatori nunquam licet, quin in Turpillianum incidat; licet autem reo, ut suum sanguinè redimat. Concordat *tex. in l. qui desistit, ff. ad Turpill.* Undè datur hoc in poenam accusatori; secus verò ciuilitèr agenti. Ergo nostra assertio videtur militare in causa criminali, quod per accidens se habet, non indistinctè ex vi merè renunciationis. Sed breuiter respondemus, hoc euenire in *d. l. siue apud acta* ex eo; quia agens non renunciauit actioni simpliciter, sed sub conditione, ut promissis stare deberes; quid ergo mirum, si, illa non verificata, pristina actio reassumi possit? Ceterum pro nostra assertionem multos casus supra posuimus, qui in criminali actione non versantur.

Quoad secundam verò partem probo primum quæsitum argumento negativo; etenim nullum ius reperitur, quod caueat, ut cessionarius sibi præiudicet, si ante tempus concessum actum com-

pleuerit; igitur beneficium non debet in eius odium retorqueri. Quod si dixeris cum *Rouito*, cessante causa dilationis, cessare & ipsam dilationem, respondet *Gemin. in cap. euidentes de elect.* in 6. regulam hanc locum sibi vendicare, cum dilatio est arbitraria, nec determinato tempore circumscripta; quo casu utique, ut consideratem non latet, cessante dilationis causa, cessat & ipsa dilatio. Et quamuis *Rouitus* dicat, illum nullo iure hanc limitationem probare, non credo per ipsum aliquid in contrarium adduci; nihilominus tamen regulam à *Gemin.* sic explicatam omnes quotquot sunt amplecti debent, nec *Rouitus* contradicet, dum *loc. cit.* docuit, quod, si quis intra biduum appellat, non est amplius expectandus decem dierum cursus ad hoc, ut currere incipiant quinquaginta dies dati ad appellationem prosequendam, cum statim currant post interpositam appellationem, licet completum non sit decem dierum spatium; sin autem ille intra biduum appellauerit, & post quatuor dies variauerit appellationem, isthoc in casu terminus quinquaginta dierum currere incipit à die variationis; & rationem esse ait, quia dilatio illa utpote determinata, parit variandi facultatem. Igitur verum est; præfixo termino ad aliquem actum eliciendum, quauis fiat ante huiusmodi terminum completum, non sibi præiudicare cessionarium quoad reliquum tempus, modò specificè illi non renunciet, ut supra diximus, cum in illo termino possit ad libitum variare, & vltimus tantummodò toto illo tempore circumscriptus attendatur actus. Quod patet in biennio concessio per *Regiam Sanctionem* ad obtinendum assensum in forma Regiæ Cancellariæ; etenim, si feudatarius intra annum assensum hunc obtineat, in quo aliquid desit, non poterit proinde reuocari contractus non expectato biennio, ea profectò ratione, quia in tempore statuto tenetur quisque actum completere. igitur nullum sibi affert præiudi-

iudicium, si intermedio tempore assensum imperfectum obtinuerit, cum possit in reliquo perfectissimum obtinere.

Quam nostram sententiam apertissimis verbis comprobauit Paulus in l. in illa stipulatione 8. ff. de verb. oblig. ubi si Stichum seruum meum promisi tibi daturum in festo Pentecostes, & si in tali tempore illum non dedero, pœnâ decem aureorum adieci, si ante statutum tempus Stichus moriatur, queritur, an statim possis pœnam exigere? Et Iurisconsultus respondet fore expectandum statutum tempus. En eius verba. *In illa stipulatione si Calendis Stichum non dederis, decem dare spondet? mortuo homine, queritur, an statim ante Calendas agi possit; Sabinus, & Proculus expectandam diem auctori putant: quod verius est; tota enim obligatio sub conditione (subdit Glos. scilicet si Stichum non dederis) & in diem collata est; & licet ante conditionem committi videatur, dies tamen superest.* Non credo posse clariorem dispositionem pro mea sententia adaptari, quam præuidens Rouitus somniauit, tunc esse expectandum totum tempus, cum aliqua emanat utilitas non actum consequutiuum respiciens. Sed de hoc inferius loco suo. Interim illud absolutè certum sit, concessio alicui termino, quamuis intra illum actus fiat, nullo præiudicio affici concessionario antequàm integer terminus labatur.

- 13 Illud tamèn, quod ex Capolla, cæterisque, prout ibi scripsit Rouitus in n. 19. videlicet, si intra trium mensium spatium statutum ad conficiendum inuentarium, hæredes illud, tempore nõdum completo, fecerint, posse statim à creditoribus conueniri, falsissimum in iure puto; Etenim huiusmodi concessio pendet à l. final. §. donec C. de iure deliberandi, in qua dispositionem ab illis effectam nunquam erit reperire. hæc ibi. *Donec tamèn inuentarium conscribitur, vel si res presto sint, intra tres menses, vel si abfuerint, intra annale spatium secundum anteriorem distinctionem, nulla*

erit licentia neque creditoribus, neque legatarijs, vel fideicommissarijs eos vel inquietare, vel ad iudicium vocare, vel res hereditarias quasi ex hypothecarum auctoritate vendicare, sed sit (notate) hoc spatium ipso iure pro deliberatione, hæredibus concessum, nullo scilicet ex hoc intervallo creditoribus hereditarijs circa temporalem prescriptionem præiudicio generando. Quare simpliciter scripsit Alex. ad d. §. intra tempus datum pro inuentarij confectione non posse hæredes à creditoribus conueniri. Neque Rouitus cum suis recurrat ad regulam illam, quod, cessante causa dilationis, cesset & ipsa dilatio, nam superius illam benè Gemin. explicauit. est modò

Ad secundum quæsitum deueniendum; an scilicet de iure communi feudorum præfixum sit tempus ad præstandum fidelitatis iuramentum?

- 14 Quare sciendum est, militibus esse concessum spatium vnus anni, & mensis ad obtinendam inuestituram cap. 1. *Quo temp. mil. inuest. ibi. Sancimus ut nemo miles ultra annum, & mensem vadat ut in vestituram beneficij sui à filio, vel successore Domini sui petat, vel post mortem Domini sui, vel patris sui, vel alterius, cui succedere debet, nisi iusta causa interuenerit, quare non petierit.* Hinc Andr. in d. cap. n. 2. inquit, illud esse correctum per cap. 1. *qua fuit prim. caus. benef. amitt.* cæteraque prout ibi. Verba d. cap. hæc sunt. *Prima autem causa beneficij amittendi hac fuit, & adhuc est in plerisque curijs, sed in nostra curia Mediolanensi non obtinet, quod si vassallus per annum, & diem Domino suo mortuo steterit, quod heredem Domini sui, inuestituram petendo, fidelitatem pollicendo non adierit, tanquam ingratus existens beneficium amittit.* Stemus ergo opinioni Andreae, cum præcipue Liparulus ibi asserat, in Regno eius sententiam esse tutissimam per cap. Regni. *Apud fugiã; aliãdq; Neapolitanum capitulum 34.* Veram illam habeamus contra Aluar. ad d. cap. 1. *quo tempore miles; & dubium hic stet, an in termino anni, & diei statuto propter*

in-

inuestituram includatur fidelitatis iuramentum? Ad quod resoluendum esset hic præmittenda famosa illa quæstio, an iuramentum fidelitatis præcedere debeat, an subsequi inuestituram? Nam si præcedit, iam statutum est tempus ad iuramentum, si non præcedit, sed inuestituram subsequitur, videndū, quodnam tempus præfixum sit.

Ego igitur, ne in messem alienā manus immittam, resolutiuè procedendo, dico, sic se habere gradus de iure communi feudorum; vt nimirum vassallus prius inuestituram petat, & fidelitatem polliceatur, qua promissa, Dominus inuestit vassallum, qui inuestitus deinde fidelitatem iuret. Quare tempus vnius anni, & diei statutum est ad ad eundem Dominum, petendam inuestituram, fidelitatemque pollicendam, liquet hoc ex dict. cap. i. qua fuit prim. caus. ibi. *Quod si vassallus per annum, & diem Domino suo mortuo steterit, quod heredem Domini sui inuestituram (notate) petendo, fidelitatem pollicendo non adierit, tanquam ingratus &c.* Patet ergo, infra annum, & diem teneri vassallum adire Dominum, inuestituram petere, & fidelitatem polliceri; Vndè aduertendum est, differre hæc duo, *prestare iuramentum fidelitatis, & illud polliceri*, sicut differunt *promittere, vel petere inuestituram, & inuestire, vel inuestiri*.

Hunc arbitror esse germanum d. cap. sensum, quicquid in contrarium alij scripserint; & sic facillimè concluditur, vt promissio præstandi iuramentū præcedere debeat actam inuestituræ: præstatio verò iuramenti illum subsequi, vt expressè voluit Bald. per euidentem textum in cap. unico: *quid prac. deb. an inuest. vel fidel.* ibi. *Vtrum autem præcedere debeat fidelitas inuestituram, an inuestitura fidelitatem, quaesitum scio: & sæpe responsum est, inuestituram debere præcedere fidelitatem.* Fidelitatem autem dicimus iusiurandum, quod à vassallo præstatur Domino.

16 Vndè id, quod scripsit *Andr. ad dict.*

cap. i. §. *inuestitura. De noua forma fidel.* videlicet, vt fidelitas facta sit intra annum, & diem, intelligendum puto de promissione fidelitatis; cæterum nescirem, quomodo eius dicta veram saperent interpretationem. Pro qua re attendamus quælo eius verba in cap. *Imperiale* §. *præterea si quis infeudatus in princip.* *Feudatarius sistat per annum, & diem post mortem patris, vel illius, cui succedit, vel post mortem Domini, & non petat inuestituram (notate) pollicendo fidelitatem feudi, quod à mortuo Domino tenebat, &c.* Ex his ergo satis superque demonstratur *Andræ* mens; vt nimirum ille loquutus fuerit de promissione præstandæ fidelitatis, non de actuali præstatione, dum non fuit actu feudo inuestitus vassallus. Et ratio rationis pro mea sententia est, nam turpè videbatur, vt quis inuestituram peteret absq; eo, quod fidelitatem polliceretur; vndè meritis, si intra annum illam petere debebat, statutum fuit, vt intra annum etiam fidelitatem promitteret; non nego autem, inuestitum teneri illam præstare, vt expressè statuitur per cap. i. *de noua forma fidel.* ibi, *Inuestitura verò facta, & fidelitate subsequuta*; sed tempus præfixum, & certum in iure non est, prout in contrarium voluit *Ronitus* cum suis, quos citat, & sequitur; qui quamuis dicat, nostris hisce tempestatibus ob hominum imperitiam omnia capitula in fidelitatis iuramento exprimehda esse, & actualitèr fidelitatem præstandam; non indè tamen probat, actualem hanc fidelitatis præstationem tempus præfixum habere; nec sequitur, actuale hoc iuramentum subingredi locum pollicitationis, sed potius præstandum post inuestituram. Quod benè est aduertendum, ne succumbamus in re meo iudicio euidentissima.

Ex his patet, falli *Liparutū ad Andr.* in cap. i. *per quos fiat inuest. in lit.* V. asserentem idem esse, *fidelitatem polliceri, & fidelitatem præstare*; sicque intelligendum d. cap. i. cum exijs, quæ diximus,

con-

contrarium appareat. Quæ omnia ex eo confirmantur: nam, teste *Rouito in num. 42. ex Andrea dictis* iuramentum hoc fidelitatis in Regno ab aula recesserat; vigeat igitur promissio tantum iuramenti præstandi, quod nunquam fortassis præstatur, ni superuenisset Regia sanctio, & iam accedo

Ad tertium quæsitum; an scilicet, vigente hac *Pragmatica*, sit nihilominus recurrendum ad ius commune tanquam ex casu omisso?

19 Et quidem non omisum ab illa arbitror nostræ quæstionis casum, videlicet, à quonam tempore incipiat currere terminus præfixus ad præstandum iuramentum fidelitatis, à biennione dato ad obtinendum Regium assensum in forma cancellariæ, an autem statim post illum obtentum, quamvis biennium non dum elapsum sit? Non inquam casus hic omisus est, cum verè ibi disponatur, fidelitatis iuramentum esse præstandum post obtentum assensum; dubium verò est, an, post biennium; non ergo recurrere debemus ad ius commune feudorum, ad quod si recurremus, cum ibi præfixum tempus non sit, ut vidistis, esset dicendum, iuramentum hoc posse quandocunque præstari, non obstante quod *d. prag.* tempus præfigat. Vnde abiremus in risum. Quare

20 Ad quarti quæsitæ resolutionem, dico, tempus anni à *Regia Pragmatica* statutum currere post biennium concessum ad obtinendum assensum in forma Regiæ Cancellariæ, quamvis antea hic obtentus sit.

21 Pro qua assertione sciendum est, quod de iure Regni statutum fuerat tempus biennij ad expediendum assensum in forma Regiæ Cancellariæ; *ex Pragm. 3. de fide memorial.* quo toto tempore feudatarius uti poterat ad illum perfectè, & ritè obtinendum, quare, si quid post eum obtentum defuisset, denuò adhibebat. Vnde, cum fas non esset, ut iuramentum fidelitatis præstaretur, antequàm ille esset expeditus, *Eminentiss.*

mus Cardinalis de Granello tunc temporis Regni huius Prorex disposuit anno 1572. ut post obtentum assensum, intra annum debuisset quisque literas assurationis vassallorum, ligium homagium, fidelitatisque iuramentum præstare, ut patet in *Pragm. 19. sub tit. de feud.* Quoniam verò adhuc euenire poterat, ut aliquis post obtentum assensum ante biennium, non tamèn cum omnibus requisitis per Regias sanctiones, immediatè post iuraret fidelitatè; vnde, ne à feudo caderet, uti poterat reliquo tempore biennij ad Regium assensum in forma Cancellariæ cum omnibus requisitis obtinendum; quare, isthoc in casu prius ille iurasset fidelitatem, quàm Regium assensum cum omnibus requisitis obtinuisset, statutum est per alteram *Regiam pragmat.* & propriè hanc, cuius intellectum in hac quæstione explicamus, *ut non prius decurrat tempus præmissa faciendi, quàm ipsis consignatum fuerit privilegium Regij assensus, quod tempus statutum emptoribus feudorum in Regijs assensibus expediendi literas assurationis vassallorum, & præstandi iuramentum fidelitatis, non currat à die datæ memorialis ipsius assensus, per verbum fiat in forma, sed post biennium concessum ad expediendum privilegium assensus in forma Regiæ Cancellariæ.* Iam vidistis me usum esse ipsismet *Pragmatica* verbis, ut veritas luce meridiana clarior apparet. Quæ cum ita sint, non dubito, quin tempus anni statutum ad fidelitatem iurandam currere incipiat immediatè post biennium datum, ad expediendum assensum in forma Regiæ Cancellariæ.

22 Hinc confluunt, quæ in contrarium *Rouitus* adduxit; & primò ea argumenta, quibus fundavit, in concessione alicuius beneficii sibi præiudicare concessionarium quoad reliquum tempus, si ante illud completum consummarit actum; etenim iura, quæ ad hoc probandum adducit, loquuntur, facta positiva renunciatione, ut vidimus; sicque cum in casu nostro nulla sit positiva renun-

ciatio,

ciatio locum non habent.

Corrunt secundò ea, quibus probat de iure communi feudorum esse præfixum tempus ad præstandum fidelitatis iuramentum, cum nullum in nostro secundo quæsito viderimus; & quamuis huiusmodi tempus statutum sit, dum, vt in tertio quæsito probauimus, ad ius commune recurrendum non est, parùm refert, sit, vel ne statutum tempus per tale ius.

Corrunt tertio ea, quibus probat huius *Pragmatica* intètionem fuisse tantùm, vt iuramentum fidelitatis præstaretur post obtentum assensum in forma Regiæ Cancellariæ, non expectato biennio; etenim hac ipsa ratione attendenda, vidistis iam in quarto quæsito esse adhuc expectandum biennium completum ad hoc, vt annus currere incipiat, nõ secus ac de appellatione diximus, vbi appellans decem dierum spatium habet ad variandum; sicque tempus datum ad prosequendum incipit ab ultimo lactu; quoniam verò in casu nostro aliquid dispar est ab appellatione, in qua
23 reliquum tempus datum ad prosequendum includit etiam appellationem, eiusque naturam induit, quod non sic se habet in biennio dato ad expediendum Regium assensum; cum iste non sapiat iuramenti fidelitatis naturam. Vnde tēpora hæc ad diuersos in specie actus eliciendos data sunt; idcirco ibi tempus prosecutionis incipit ab ultimo actu factò intra decem dies, hic verò totum tempus biennij est expectandum, nec confundendum cum anno sequenti dato ad præstandum fidelitatis iuramentum tanquam diuerso à biennio ob diuersitatem, quàm inter se exercēt actus eliciendi, vt consideranti patet. Et quidè interroganti, quid prosequimur in quinquaginta diebus? respondemus, appellationem incepsam; secus verò interroganti quid agimus in anno post biennium? huic enim respondeamus, iuramentum fidelitatis, quod nõ prosequimur, sed nunc præstamus. Quæ diuersitas benè est attendenda, cum

verè sic se habeat.

Corruunt quartò ea, quæ de intellectu ad verba illa, *vt non prius decurrat tempus præmissa, &c.* somniauit, excludendo tempus biennij per ea quæ illud includunt; nam cum, vt in quarto quæsito diximus, biennium datū sit ad expediendum assensum cum omnibus requisitis, si statim, quomodocunque illo expedito, currere inciperet annus ad fidelitatem iurandam, euenire posset, vt prius iuramentum præstaretur, quàm assensus esset cum omni perfectione obtentus; etenim cum nondum esset completum biennium, posset feudatarius illum de nouo adhibere cum omnibus requisitis, sicque iuramentum esset ante assensum, quod noluit *Regia Sanctio*. Quod si dixeris isthoc in casu feudatarium cadere à feudo; hoc iniuriæ dicis, & iam lex in alicuius beneficium adinuenta in eius odium retorqueretur contra iuris regulas; cum igitur tempus biennij datum sit in feudatarij beneficium, totum expectandum est ad hoc, vt annus ad iurandam fidelitatem datus decurrat, ne huiusmodi beneficium in eius odium retorqueatur.

Corruit quintò argumentum illud è contrario sensu, super quo *Rauisus* festinat; nam cum dixit, *illa clausula operatur prohibitionem, vt tempus anni non currat nisi post consignatum priuilegium*, non veram propositionem efformauit; sed sic alloqui debebat. *Illa clausula operatur prohibitionem, vt tempus anni non currat, nisi post tempus datum ad expediendum priuilegium*. ex qua propositione hæc erit deducenda consequentia, *ergo elapso tempore dato ad expediendum priuilegium, cessat prohibitio*, quam nos pleno ore concedimus: & non hæc alia, quã ipse effingit, *ergo consignato priuilegio, cessat prohibitio*, quæ omninò ex huc vsque dictis falsa redditur.

Corruunt tandem quæ de biennij vtilitate docuit, cum dixit, dato, quod integer terminus expectandus sit, quotiescunque aliquam affert vtilitatem, nõ sequi in casu nostro esse expectandum.

Hh post

post expeditum assensum reliquum biennij, vrpote quod nullā afferret vtilitatē. Sed præter quàmquod etiam, nulla interueniente vtilitate, integrū tempus expectandū sit, ne, vt dixi, lex in alicuius beneficiū adiuuenta in eius odiū retorqueatur, quannam afferat vtilitatem, superius iam vidistis.

Quoniam verò *Rouitus* loqui posset in casu, quo priuilegium integralitèr esset obtentum infra annum; adhuc dico, sequentem annum aliqualem afferre vtilitatem, ac proindè totum biennium fore expectandum; & vtilitas nasci posset vel ex meliori examine circa particulas Regij assensus, vel tandèm ex maiori commoditate, cum nemini diligentia nocere debeat; quare vtilitatē non tribuimus actui consequituo, sed propriæ feudatarij personæ qua tali. Deinde esto nulla sit vtilitas, lex nostra

24 ea decidit, quæ frequentius accidunt. Nonne assolent contrahentes ferè semper in vltimo anni circulo huiusmodi assensus in forma Regiæ Cancellariæ impetrare? Aduoco in testes tot quotidianas contractuum rescissiones, quot nostris tempestatibus S.C. præfert & tandèm in testem aduoco *Rouitum* ipsum, qui hunc fuisse *Pragm.* finem asserit in n.46. Hæc sunt eius verba. *Dixi in primis allegationibus quod illa expressio biennij facta in Regia Pragm. habuit respectū ad id, quod communiter fieri solet, vt scilicet huiusmodi assensus non expediantur, & consignentur, nisi in fine biennij.* Vndè immeritò hæc subdit. *Non autem, quod omninò requiratur integèr cursus totius biennij.* Nam, si lex adaptatur ad ea, quæ frequentius accidunt, cur integer cursus biennij expectandus non est, præcipuè cum *Regia Sanctio* expressè velit, anni cursum non incipere, nisi post lapsum biennium? Firmum ergo, indubitatumque sit, cursum anni concessi ad fidelitatis iuramentum incipere ab vltimo die biennij dari ad expediendum assensum in forma Regiæ Cancellariæ, & hæc satis, cum cætera, quæ *Rouitus* dixit, an vera sint, facillimè ex

huc vsque dictis colligi possit.

SYMMARIVM.

- 1 Dilucidantur verba constitutionis constitutionem Diuæ memoriæ super alienatione feudorum.
- 2 In Pragm. 1. de arbitris non continentur Feudalia.
- 3 Causa dotis de paragio desumenda è bonis feudalsibus non est compromittenda vigore d. Pragm. 1.
- 4 Probatum primò paritate vite, & militia, cuius causa non compromittitur.
- 5 Dos de paragio equiparatur vite, & militia.
- 6 Dictio, sicuti, omnimodam arguit similitudinem.
- 7 Sorori, quamuis sit allodialium hæres, competit dos de paragio super feudo.
- 8 Dilucidatur origo dotis, & vite, & militia.
- 9 In Regno parem penè fortunam sortiuntur secundogeniti, & femina.
- 10 Probatum, dotem de paragio ex quoscunque capite dici feudi onus.
- 11 Secundogeniti nostris tempestatibus non tenentur ad seruicia personalia.
- 12 Probatum, vitam, & militiam non esse feudi partem, licet sit loco portionis feudi.
- 13 Ad consequendam vitam, & militiam datur actio realis.
- 14 Explicatur dispositio cap. alienationis actus.
- 15 Secundogenitus ad consequendam vitam, & militiam postponitur quibuscunque creditoribus agentibus assistentia ad instar creditorum habentium solummodò personalem.
- 16 Probatum secundo, causam dotis de paragio desumendam è bonis feudalsibus non esse compromittendam, à posteriori.
- 17 Proponitur argumentum aduersariorum.
- 18 Pro quo adducuntur verba Andreæ de Barulo.
- 19 Soluitur.
- 20 Ad confirmationem solutionis afferuntur verba Glossæ in const. statuimus vs magnæ.

- 31 *Argumentum non deductum ex sufficienti partium enumeratione inconueniens redditur.*
- 32 *Proponuntur duo alia aduersariorum argumenta ab exemplis.*
- 33 *Assensus an impetrandus sit super compromisso, an autem sufficiat, ut impetretur postmodum super laudo?*
- 34 *Proponitur opinio Afflicti.*
- 35 *Ad cuius confirmationem adducuntur verba Loffredi, & Camerarij ab aduersarijs.*
- 36 *Proponitur opinio Domini Reg. de Marinis, qua communis censetur.*
- 37 *Regula illa, qua euincitur, quod prohibito aliquo actu, censentur prohibita omnia ea, per qua deuenitur ad illum, non habet locum, quotiescumque inducitur correctio iuris communis.*
- 38 *Andreas uult, de iure communi feudorum requiri in compromisso assensum.*
- 39 *Sed communiter reprobatur.*
- 30 *Adducuntur contra eum iura deprompta à libris Feudorum.*
- 31 *Soluuntur argumenta ab exemplis adducta per aduersarios.*
- 32 *Probatum tertio à priori, causam dotis de paragio desumenda è bonis feudalis non esse compromittendam:*
- 33 *Causa quando debeat dici proprie feudalis?*
- 34 *Explicantur pro nostra sententia dilucidatione verba Petri de Gregorio.*
- 35 *Differunt debita contracta super feudo, & dos super illo debita.*
- 36 *Dos de paragio, quamuis debeat in pecunia, adhuc samem eius causa feudalis est.*
- 37 *Causa renunciationis dotis de paragio feudalis est.*
- 38 *Doctrina Maricondæ adducta ab aduersarijs quando sit vera?*
- 39 *Afferitur pro nostra sententia recens S.C. decisio.*
- 40 *Cursum temporis statuti ad opponendas nullitates incipere etiam in die feriata, probatur pariter recens S.C. decisione.*

QVÆSTIO XXXVIII.

An causa Dotis de paragio debitæ super feudis feudalis sit, adeoque vigore Regiarum Sanctionum inter coniunctos non compromittenda, potissimum si agatur de inualidanda renunciatione facta in beneficium fratris? Ad intellectum *Constitutionis, Constitutionem Diua Memoria, & Pragm. I. de arbitris*. ubi multa de vita, & militia, etiam communi iure Feudorum attento.

Væstionem hanc iam silentio præscriptam, quæ eximios caularum patronos scilicet reddidit, denuò *Sacrum Consilium* mentibus elapsis ad trutinam reuocauit. Quare, ne nimis prolixè procedam, placet ad eius enodationem, dilucidationemque, *consuet.* con-

stitutionem Diua memoria dispositionem in medium afferre. Ibi nanque per illa uerba, *decernimus omnes alienationes, seu quoscumque contractus super feudis, & rebus feudalis minuentis, aut commutandis nullam omnino firmitatem habere*, euidenter statuitur, quascunque alienationes sine Principis assensu nullas esse, adeoque nec earum causas compromittendas satis indicant uerba sequentia, *Arbitria etiam ex compromisso*

- super pramissis facta nulla esse censemus.
- 2 Vndè Pragm. 1. de arbitris, quæ lites inter coniunctos vsque ad quartū gradum per arbitros dirimendas voluit, res feudales excepisse palam est, cum dixit, *nec etiam in causis feudalibus, in quibus similis petitio compromissi non admittatur.*
- 3 Hinc, exorta lite inter Doctores, an dos de paragio, quotiescunque è feudalibus esset desumenda, causam feudalem induceret, ac proindè compromitti nequireret, affirmatiuè respondit *Fabius de Anna in cons. 75.* Cui sententiæ me libentèr subscribo.
- 4 Probatur primò; nam, cum quæstio est de vita, & militia, quæ secundogenito debetur, modò de eius quantitate tantum non agatur, eam compromitti non posse; satis, supèrque fundarunt inter cæteros *Affl. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus n. 24. de prohib. feud. alien. & in decis. 43. & 138. Borrell. in comment. ad d. pragm. §. 2. gloss. 1. n. 130. & 132. Rouit. ibid. nu. 37. & 38. Nouar. ibid. n. 18. Cypic. Latr. decis. 33. n. 10. som. 1. Schrader. de feud. tom. 2. part. 10. sect. 1. nu. 171. alijque ex Andree autoritate in consis. in aliquibus, & cons. comitibus.* Sed dos de paragio vitæ, & militiæ assimilatur, igitur, quotiescunque de eius quantitate non agitur, compromitti nequibit. Tota vis, ni fallor, in minori est, quæ multis probatur. Et primò animaduersione *Borrelli ex Andr. in d. cons. comitibus in principio repetitionis sic loquentis, Quia dantur alimenta sibi, & vita, & militia, sicut paragium sorori exclusæ.* Vndè cum dictio, *sicuti*, omnimodam arguat similitudinè ex *Socin. iun. cons. 102. n. 15.* alijsque; euidens est, paragium æquiparari vitæ, & militiæ. Secundò, quâuis secundogenitus sit allodialium hæres, non per hoc non ei debetur vita, & militia, vt optimè arguunt ex *Affl. in d. decis. 138. Garz. Mast. in addit. ad Petr. de Gregor. tract. de vit. & milit. quæst. 4. Tiraq. de iure primog. qu. 75. nu. 3. & Dominus Reg. Don. Ant. de Marin.*
- 7 *Resol. quotid. lib. 2. cap. 45. num. 11.* Sed etiam sorori, quamvis hæc sit omnium allodialium hæres, nihilominus dos de paragio competit supèr feudo ex *Ioan. Ang. Pisanell. in cõment. ad Pragm. Thori*, quem refert *Dom. Reg. ibid.* ergo nõ immeritò vita, & militia doti de paragio assimilatur. Vt autem veritas hæc à priori clarissima appareat, sciendum est, vigore *Constitutionis Regni, in aliquibus*, filiam à materna, paternaque, hæreditate excludi, masculis extantibus, modò isti eam de paragio dotent. Paragium hoc, rebus feudalis, & burgenfaticis extantibus, necnon ijs attentis qualitatibus, quas enumerat *Affl. in d. cons. in aliquibus*, in pecunia, deberi vnanimiter falsi sunt Doctores. Vndè in illo assignando attendenda fore non minus burgenfatica, quàm feudalialia, nemo sanæ mentis est, qui neget. Cuius profectò ratio est; nam sicuti secundogenitus ex eo, quia à feudi successione repellitur, vbi ius francorum viget, vitam consequitur, & militiam, vt egregiè docuit *Loffr. in cap. 1. §. quid ergo in verb. vel danda militia col. 2. de inuest. de re alien. fact.* ita pariter, quia soror excluditur non minus à burgenfaticorum, quàm feudaliū consequitione, ex his omnibus paragium detrahet. Quare, si soror ideo dotem de paragio etiam ex feudalibus desumendam consequitur, quia in illis non succedit, sicuti in burgenfaticis eandè dicimus rationem, sique ratione non successione secundogenitus vitam, & militiam habet, non dubito, quin vita militia, & dos de paragio æquiparentur. Neque dicat quisquis sit, disparè esse rationem, cum ideo secundogenitus vitam & militiam è feudo vt feudo detrahat, quia non prohibetur de cõmuni iure feudorum in illo succedere, sicuti mulier, quæ, quandoquidem in eo non succedebat, ideo paragiū non detrahit è feudo vt feudo, sed ex bonis simpliciter, præscindendo sint, vel ne burgenfatica, à quibus ipsa per *constitutionem, in aliquibus*, excluditur.

Nam,

Nam, salua cuiuslibet pace, dicta hæc meam sententiam firmissimè muniunt. Concedo quidem de iure cõmuni feudorum foeminas à successione excludi, & in illis masculos succedere; Verùm, cum per ius Francorum in Regno solus primogenitus vocetur, secundogenitis exclusis, parem sortiuntur fortunam foeminae, & secundogeniti, ita sanè, vt sicut hi ex eo, quod non succedunt, vitam & militiam è feudo vt feudo detrahunt, sic & foeminae dotem de paragio; Vndè, iure Regni attento, sicut secundogenitus, mortuo primogenito sine liberis, succedit in feudo; ita etiam, masculis non exstantibus, succedit foemina. Quare, cum de hoc iure ea non excludatur à feudi successione, par est; vt sicuti ex eo, quia secundogenitus non prohibetur succedere, detrahit vitam & militiam à feudo vt feudo, ita paritèr quia foemina de iure Regni succedere non prohibetur, dotem de paragio à feudo vt feudo detrahat. Cæterum, quod de iure communi feudorum foemina excludatur, non officit; dum quæstio est, attento iure Regni, à quo dos de paragio statuta est, cum cæteroqui de iure communi in burgenfaticis vna cum masculis pro æquali portione successisset. Vndè, si dos de paragio datur, attentis non minus burgenfaticis, quàm feudalibus, sique foemina in feudo succedit, cur sicut ius Regni vitam, & militiam secundogenito è feudo vt feudo dat desumendam, ita paritèr dotem non dabit de paragio foeminae sub eadem ratione debitam? nam si ideo Francicum ius vitam, & militiam dedit secundogenito è feudo vt feudo deducendam, quia hic de iure communi ius habebat succedendi, quod nunc ab eo aufertur, primogenito exstante, dum & foeminae nunc ius hoc habent de iure Regni, de quo etiam ab his huiusmodi ius aufertur, masculis exstantibus, ex *const. vt de successione*, ideo eis dotem de paragio tribuere debet, quæ desumenda est è feudo vt feudo, vt ratio non succeden-

di idem beneficium vni præster quod alteri; sicque etiam ex aduersariorum obiectione clarior fulget similitudo inter dotem de paragio, & vitam militiam. Neque respondeas, vitam militiam dari loco portionis feudi, qua vigore iuris Francici secundogeniti priuantur; nam dicam ego, paragium dari quoque loco portionis feudi, qua foeminae de eodem iure spoliantur, stante successione sibi à iure Regni concessa. Quod si vrgeas, dotem de paragio non dici onus feudi, pro vt dicitur vita, & militia; dicta hæc minimè refragabunt; Etenim vel onus feudi se tenet ex parte feudatarij ita, vt feudatarius hoc onus habeat, dandi nimirum secundogenito vitam, & militiam; & tunc etiam dos de paragio dici debet feudi onus, vt expressè voluit *Andreas in cap. 1. S. quid ergo n. 6. de inuest. de re alien. fact. cum dixit. Vel esset onus feudi, vt promittenda sorore, vel danda militia fratri minori secundum constitutionem Regni Sicilia.* Subdit *Liparus in litera G. Qua incipit Comitibus.* Vndè quamuis idem *Andreas* dixerit in *const. si quis post lucem in fin.* teneri feudatarium dotare sorore ex *const. in aliquibus*, corrigenda est imaginatio, dum *d. const. in aliquibus*, non minus de burgenfaticis, quàm de feudalibus disposuit, vt lector aduerteret, & miro ordine scripsit *Petr. de Gregor. tract. de dote de parag. q. 19. per totam & q. 38. in princ. & sicuti constitutio, comitibus*, disposuit, vt super feudo præstaretur secundogenito vita, & militia, ita paritèr *constitutio, in aliquibus*, voluit, vt à fratre feudatario daretur dos de paragio. Quare isthoc in casu, vt vidimus, dos de paragio verè dicitur feudi onus ex *Rouit. in Pragm. 25. de feud. Andr. in const. in aliquibus.* & est communis conclusio, quamuis controuertatur; an sit onus personale, an autem reale, de qua re infra fortassis breuissimè. Vel onus feudi se tenet ex parte recipientis à feudatario pecuniam; & tunc non nego, secundogenitum, qui etiam in feudo succedebat, debuisse militare, feruicium

uitium personale præstando, quod quia mulier præstare nequibat, merito de communi feudorum iure à successione excluderetur, sicque de tali iure mulieri dos de paragio non debebatur in feudalibus; sed in burgenfaticis vna cum masculis illa succedebat, dum nullo dominus præiudicio afficiebatur. Verum hoc nil in nos; Etenim cum nostris hinc tempestatibus seruitium personale non præstetur à secundogenitis, cum iam cessauerit, sed à primogenito tantum, prout inter cæteros videre est apud *Affl. in decis. 252. post n. 5.* in pecunia, quæ vocatur Adhoa, & secundogenitis vita, & militia debeatur loco successionis; cūque etiam mulieres ius Regni vocasset in masculorum defectu, iure optimo sicut illis militiam dedit loco successionis, illis & paragium tradidit. Neque obijciatur, hinc deduci, attenda vitæ, militiæque natura, illam dari ad hoc, vt secundogenitus militet, non sic dotem de paragio, cum mulier militare nequeat; Nam de vitæ, militiæque origine alibi fortè, Interim ex hoc euidenter sequeretur, attento iure Francico, quod vitam & militiam induxit, non posse mulierem in feudo succedere; quia personale seruitium præstare nequit, contra dispositionem *constit. ut de successombus.* Patet ergo masculos tantummodo debuisse huiusmodi præstare seruitium, nec mulieres. Quod à fortiori suaderetur; etenim quoniam modo vita, & militia ad hoc datur, vt secundogenitus militet, si quandoque militare non cogitur, puta, quia clericus est? Audite quæso, quam egregie scripserit *Affl. in const. comitibus, de adiut. pro milit. frat. n. 9.* vbi postquam longa disputatione vitam, & militiam clerico deberi dixerat, hæc subdit. *Nec obstat tertia, quod frater secundogenitus debet seruire cum equis, & armis primogeniti; & iste clericus non potest seruire, quia istud procedit, quando statet in domo fratris primogeniti, tunc debet seruire, sed si extra domum habitasset; tunc non tenetur seruire, & habebit militiam præ-*

*seruitam absque eo, quod seruiat pro temporibus præteritis, vt hinc; sic dicendum in monacho, vel clerico, qui non habitat in domo fratris, sed in monasterio. vbi comedit, & bibit, quia homo naturaliter indiget alimentis. l. fin. C. de ali. pup. præst. secundum Bald. in auth. ingressi 8. col. C. de Sacrosanct. Eccles. & in cap. 1. §. aut fin 3. col. Quib. mod. feud. amitt. vbi allegat Glab. in l. seruo alieno §. 1. ff. de leg. 1. Abb. sic: in cap. in presentia de probat. cum simil. ideo non tenetur ad dictum seruitium; & istam partem ego affirmo tanquam iustam, & rationi congruentem, & audiui, quod ita aliàs fuit iudicatum, sed vni tempore meo. De qua re vberimè scripsit pro nostra sententia. Dom. de Marin. resol. quot. lib. 2. cap. 45. Si igitur potest vita, & militia de sui natura, esse sine seruitio personali, non ab re illi æquiparatur etiam in hoc dos de paragio. & ex his obiter deduci poterit, quod, licet vita, & militia dicatur feudum, non per hoc tamen feudum pars est appellanda, cum verè sit fructus feudi. Quod satis ostendit *Affl. in d. constit. loc. cit.* cum dixit. *Nec obstat, quod est onus feudi, quia verum est onus feudi respectu fructuum, sed non est pars feudi.* Unde non obstat quod idem *Affl. scripsit in dec. 43.* nimirum, vitam, & militiam considerandam vt feudum, quia loquutus fuit respectu compromissi; nam quamuis vita, & militia pars feudi non sit; attamen, quia feudum tangit, compromitti non potest, vt infra dicemus; sicque in hac ratione illa consideratur vt feudum. Cæterum nunquam somniauit *Affl.* esse eam feudi partem, sed habendam loco portionis feudi, quæ duo longè inter se differunt. en eius verba. *Fuit votatum per omnes, vna solo excepto, quod vigore Pragmatica non potest compelli actor agens ad vitam & militiam, ad compromittendum, quia vita, & militia est loca portionis feudi, & onus feudi, vt patet per Andream in constit. comitibus, & sæpè interpretatum est, quod est vt feudum &c.* Si igitur vita & militia non est pars feu-*

feudi, etiam in hoc æquiparatur doti de paragio. Quod si firmus eris in asserendo, vitam, & militiam esse veram feudi partem, idem ego dicam de paragio. Sin autem durum hoc fortasse videbitur, pariter & illud. Quare patet, non errasse *Camerarium in l. Imperialem* loquentem, nullum hucusque ex Doctores dixisse, vitam, & militiam esse feudi partem; adeoque decisionem per *Affl.* relata fuisse, quia vita, & militia onus feudi est. Neque *Argæas*, dato, quod illa onus feudi dicatur, non per hoc eodem modo appellandam fore dotem de paragio ex eo, quia ad vitam, & militiam consequendam datur actio realis, ut videre est apud *Vinc. de Franch. in decis. 714. & Rovit. in Pragm. 25. de feud.* secus autem ad dotem de paragio ex *Affl. in const. in aliquibus n. 33.* Nam respondebit *Anna* (præciudicando à quacunque actione) in promissione de vendendo feudum, non oriri nisi actionem personale contra promittentem, & nihilominus in tali promissione requiri assensum. ex *Frecc. Minad. Loffred.* alijque. Secundum quam sententiam bis iudicatum in *S.C.* refert *Vinc. de Franch. in decis. 482 n. 1.* quamvis minus probabiliter contrarium arbitratus fuerit *Affl. in const. Constitutionem. Diva Memoria in 9. notab. qu. 6.* An autem maius onus sit vita, & militia, quam dos de paragio ex eo, quia illa est onus reale, hæc verò personale, parum refert. Sat erit pro nostra sententia, ut utraque sit onus feudi, quamvis, ut verum fatear, magis arrideat opinio *Andrea in const. in aliquibus*, quam *Affl. ibid.* quem omnes penè sequuntur. Vnum tamen hic advertatis velim, quod, cum nos vitam, militiam doti æquiparemus, dicimus consequenter vitam militiam de sui natura esse onus feudi eo modo, quo est

14 dos de paragio. Quoniam verò advenit deinde *cap. Regni Alienationis actus*, à quo militia onus reale appellatur; idcirco huiusmodi lex communem reddens conclusionem pro militia, quæ antea

dubiam præferebat, dubiam reddidit illam pro dote, dum de ea nihil disposuit. Quomocunque ergo se res habeat, siue dos de paragio sit onus reale feudi, siue personale, de qua re fortasse alibi, si tempora largiantur, illud utique certum est, tam dotem de paragio, quam vitam, & militiam esse onus feudi, adeoque in hoc assimilari: Imò *Dominus Reg. de Marin. in lib. 1. resol. quotid. cap. 250. n. 8.* scripsit pro vita, & militia feudum non censerì obligatum, sed filium primogenitum eo prorsus modo, quo de dote de paragio dicimus, subdens in *n. 13.* secundogenitos postponi quibuscunque creditoribus agentibus assistentia ad instar creditorum solummodò personalem habentium, quamvis postea, distracto feudo, esset eis cõsultum pro vita, & militia ex dispositione *cap. alienationis actus*, sicque decisum anno 1602. Probatur igitur tertio minor illa ex verbis ipsius *constitutionis Comitibus*, ibi. *Tamen pro faciendo fratre milite, non minus, quam pro sororibus maritandis, &c.* En quomodo dos de paragio vitæ, & militiæ equiparatur. ergo, ut vela tandem contraham, si militia compromitti nequit, nequibit dos de paragio; eoque magis, quod non officit, si dos non sit onus reale feudi, sicut vita, & militia, sed tantummodò personale; sat enim est, si sit onus quomodocunque prout egregie scripsit. *Petr. de Greg. in tract. de dote q. 37. n. 5. vers. ex quibus infero.*

16 Probatur secundo sententia *Fabij de Anna* alia ratione sanè evidenti deducta ex *Petr. de Gregor. in d. qu. 37.* nam dotis de paragio causa ni feudalis esset, consuevisset utique agitari coram ordinarijs loci, nec coram *Regni Iustitiarijs*, vel *Magna Curia*, ubi huiusmodi causæ feudales decidebatur ex *const. Iustitiarij nomen de off. iustitiariatus in fin. & const. statumimus ut Magna. de off. Magistr. Iust.* atqui causa dotis de paragio nunquam coram loci ordinarijs deducta est; sed vel in *M.C.* vel coram *Regni Iustitiarijs*, igitur feudalis est, & consequenter

17 frequentè vigore Regiarum Sanctionū in Regno compromitti nequibit. Verū non ignoro aduersarium contra secundam hanc probationem acriter insurgere. Inquit enim, causam dotis de paragio, quantumvis supèr feudis quaternatis petererur, non spectasse ad *Magnam Curiam* tanquam causam feudalem, sed coram alijs Iudicibus fuisse deductam, certissimum esse testē *Andream de Barulo*, qui floruit temporibus ijs, quibus supradictæ leges fuerunt conditæ, quique celeberrimus legum Doctor habitus est ab *Isernia in const. in aliquibus n. 27. Gloss. quintum de eimom verj. sed quid si fratres*. Is namq; in eadem *Constitutione* docens, masculos eatenus foeminis in successione præferri, quatenus eas iuxta paragium nuptui traderent, arbitratus est, quotiescunque frater huiusmodi cōditioni nō paruisset, iure optimo potuisse sororem feudi successione petere, à qua in tantum foret repellenda, in quantum frater promptum se ad dotem præstandam 18 ostentaret. Si ergo soror petat successionem in feudis, tunc secundum istam viam (inquit *Andreas de Barulo*) causa ista ventilari, & tractari, ac terminari poterit in magna curia, si ex causa successionis petatur feudum, seu pars feudi quaternati. Ex quibus verbis quis tam cæcutiens non viderit, causam dotis de paragio non esse feudalem; nec vnquam vt talem fuisse habitam, dum eatenus trahi poterat ad *Magnam Curiam*, quatenus petita fuisset successio. Vndè, cum agitur de simplici petitione dotis de paragio, causa terminari poterit coram loci ordinarijs; Nec sententiam. *Andreas de Barulo* vnquam improbatā legimus. Imò *Affl. in d. const. in aliquibus n. 25. 26. & 27.* varia eius dicta re- 19 fert, ne quid mutatum asserit. Ratio hæc hercè infudata diu me ancipitem reddidit adeò, vt insolubilem fuerim arbitratus; quoniam verò assolent agitata liquefcere, nec non veritas inter falsitatis tenebras clarior emicat, idcirco, rationem hanc dicta *Fabij de Anna*

firmiora reddere, si bene ad examen reduceretur, quisque vel inuitus lateri debet. Et quidem, vt certa ab incertis, segregemus, neminem later, prout aduersarius ipse nec iniuria discurrit, cognitionem causarum feudalium non tractari potuisse, nisi coram *Iudicibus Magna Curia*, si fuisset actum de feudis quaternatis ex *d. const. statuimus. ibi. statuimus, vt Magna Curia nostra Magister Iustitiarius nobiscum in curia commoretur, cui quatuor Iudices volumus asfidere, vt Magister Iustitiarius Curia nostra supradictus de crimine lese Maiestatis nostra; & de feudis quaternatis, & de quota parte ipsorum feudorum. &c.* Quod, si de non quaternatis erat agendum, huiusmodi causa *Regni Iustitiarios* vt iudices agnoscebat ex *d. const. Iustitia rj. ibi. De feudis etiam, & rebus feudalibus ipsi cognoscant, prater questiones de castiris, & Baronis, & magnis feudis, qua in quaternationibus dohana nostra scripta sunt, qua omnia singularitè cognitioni nostra Curia reseruamus.* Erant namque hi Præsides Prouinciarum ex *const. Praesides. ibi Praesides prouinciarum de feudis non quaternatis, & rebus feudalibus, qua à curia nostra tementur, suo iure cognoscant, &c.* his positis quærebatur, an soror petens in feudo successione agere debuisset coram *Magna Curia*? & *Andreas de Barulo* optimè respondit, quod sic; Verum si non actum fuisset via successionis, sed petitionis dotis de paragio, agi non potuisse in eadem curia, læto animo profiteor, nego tamèn hinc sequi, huiusmodi causam non esse feudalem; etenim poterat ea recognosci à *Regni Iustitiarijs*, quia non agebatur de feudo quaternato, neque de eius parte, sed de re particulari feudi quaternati, qualis est dos de paragio; Vndè eius cognitio spectare debebat ad *Regni Iustitiarios*. Nec meum putetis figmentum, quod vera doctrina *Glossæ* est in *d. const. statuimus verj. & de quota parte feudorum. ibi. Sed non de re aliqua particulari feudi quaternati cognoscat Magister Iusti: & videtur quod non; quia hic non:*

exprimitur, ergo iustitiaro reservatur, qui de rebus feudalis cognoscit, ut infra de off. iust. l. 1. in fin. Falsò ergo assumitur, quod, dum causa dotis de paragio non agebatur in *Magna Curia*, nò fuit habita feudalis; & hinc apparet, *Petram de Gregorio* lapsam iam in errorem; cum in *d. q. 37. m. 6.* dixit, *Andream aliter sentire, dum refert verba Andree de Barulo*; quæ quidem an obtent, satis supèrque, ut arbitror, vidistis; nec suaderi potest, cur potius valeat genus hoc arguendi, *causa dotis de paragio non poterat agitari in magna curia, ergo coram ordinarijs loci, quàm hoc aliud, non poterat agitari in Magna Curia, ergo coram Regni iustitijs*, dum friget argumentum non deductum è sufficenti par-

21 tium numeratione. Quod si quisquis sit, prætendat, non valere secundum hoc arguendi genus ex eo, quod causa dotis de paragio feudalis non sit, iam assumit quod probandum foret. Cæterum asserere, dotem non esse rem feudi, nec *Gloss.* loqui in hoc sensu, quicquid sit de rei veritate, ad rem non est, etenim ego assumo in meam probationem ipsius *Gloss.* rationem, qua probat, rem particularem feudi non deducendam in *M. C.* quia videlicet in illa constitutione *non exprimitur*; & sic bene inferitur, *ergo iustitiaro reservatur, qui de rebus feudalis cognoscit, ut infra de off. iust. l. 1. in fin.*

22 Sed aduersarius, ut iterum à posteriori arguat, causam dotis de paragio nò esse feudalem, adducit, quandoque eam fuisse compromissam. Et primò asserit *Consiliarium de Georgio in alleg. 11.* qui victoriam obtinuit in causa *Marchionis a Braciliani* contra *Marchionem Illiceti*, vbi quæstio erat, an deberetur paragium sorori defunctæ ante ætatem nubilem; ita, ut ad hæredes transmitteretur? & pro affirmatiua opinione, pro qua *Consiliarius* scripserat, fuit per arbitros decisum. Cuius decisionis meminit *Reg. Galeot. contr. som. 1. contr. 15. nu. 44.*

Adducit secundò *Reg. Capyc. Latr. in*

consule. 25. som. 1. vbi ait, quæstionem, an pars pretij, quæ sorori secundogenitæ in feudo nouo deberetur, sit æstimanda, habito respectu ad pretium solutum, an vero ad rei valorem mortis tempore, an saltèm supèr augmento debeatur paragium, fuisse compromissam in arbitros doctissimos, videlicet *Vincensium Macedonium* postmodum *Collateralis Consiliarij, & Rugiani Marchionem, Io. Vincensium Corcionum Regium Consiliarium*, nec non postea *Regij Fisci Patronum, Cameraque Præsidentem, & Andream Marchesum eximium Feudorum interpretem, & postmodum Regium Consiliarium, & S. C. Præsidentem*, à quibus fuit, post trium annorum curriculum, promulgatum laudum pro Primogenita, quod per *S. C.* fuit confirmatum.

Sed ne tanta obsit autoritas, est procul dubio aduertendum *constitutionem Dnae Memoria*, per illa verba, *Arbitria etiam ex compromisso supèr pramissis facta, nulla esse censemus, cum de eis constitutione nostra certis personis Magistro Iustitiaro, & iustitia tantum cognitio sit delata*, declarare voluisse, nullum esse arbitrorum, arbitratorumue laudum, latum absque Principis assensu. Itaque si super laudo assensus obtineretur, nemo negat, laudum firmissimum reddi. Aduenit deinde *Regia Pragm. 1. sub tit. de arbitris*, quæ apertè disposuit ad odia dirimèda, ut, si ab aliquo ex coniunctis in quarto gradu affinitatis, vel consanguinitatis inclusuè computàdo secundum ius ciuile peteretur supèr aliqua quæstionè compromissum, altera pars compromittere compellatur, quæ quidem compelli nequibit, si agatur de rebus feudalis, *in quibus similis petitio compromissi non admittatur*. Quod si ambæ partes de communi consensu vellent quæstiones etiam feudales compromittere, dubium non est, quin *Regia* hæc sanctio nil in contrarium disponat, licet verum sit, impetrandum fore Regis assensum iuxta dispositionem *Cõ-*

23 *stitutionis Dnae Memoria*. Hinc inter

doctores acerrimè controuertitur, an assensus impetrandus sit super laudo, 24 an autem super compromisso? Super qua quæstione *Affl. in d. const. n. 52.* hæc ait. *Quòd si fiat compromissum siue in arbitrium, & arbitratorem, siue in alterum tantum super rebus feudalis sine Regio assensu, tale compromissum est ipse iure nullum, & si feratur arbitrium, siue laudum ex tali compromisso, nihil ualet tale arbitrium, siue laudum, & hoc vendicatis sibi locum in istis Regnis utriusque Sicilia per istam constat: & cum Affl. sentit aduerlarius noster asserens, inoleuisse praxim in Collaterali Consilio concedendi assensum cum clausula, dummodo ante laudi promulgationem fiat prius in eodem consilio relatio prout testatur Reg. Loffr. in paraphr. feud. fol. 57. vers. compromissum inquires. Hodie in Regia cancellaria signamus supplicationem assensus cum reservatione, quod laudum proferatur, facta prius relatione Maiestati Regia, vel ab ea absente Ill. D. Locumtenenti. Addit insuper Camerarius in rep. l. imperialem fol. 51. lit. 2. Ne super sententia censetur praestitus assensus, quando praestatur in compromisso, Regentes in assensu dicere solent, ita tamèn, ut ante prolationem sententia Arbitri referant quid inde determinare volunt. Quod facti sunt Quinzilian. Mandos. ad Lap. alleg. 102. Vinc. de Ann. in const. Diua Memor. num. 280. & Laratha part. 8. dilucid. 57. n. 5. & 6. qui refert Bammacarium in cap. si vassallus, si de feud. fuer. contr. n. 16. dicentem sic se pluriès seruari vidisse.*

26 Sed longè veriore opinione Domini Reg. de Marinis in lib. 1. resol. quot. cap. 67. asserentis, assensum impetrandum tantummodò super laudo ex verbis d. constitutionis constitutus. Diua Memoria. ibi. Arbitria etiam ex compromisso super predictis facta nulla esse censemus. Si igitur arbitria tantum ex compromisso improbantur, si lata fuerint sine Regio assensu, cur hæc Constitutio ab re extendenda est ad compromissum? Hinc Dom. Reg. ait, ipsosmet Doctores, qui voluerit, in compromisso requiri as-

sentum, dixisse feudatarium non perdere feudum, si super compromisso illum non obtinisset; secus si super laudo, vnde iure optimo concludit, laudum tantummodò assensu muniendum, non compromissum, per quod nullum ius in feudo constituitur; etenim tunc requiri ait Directi Domini assensum, quando vtile feudi dominium, siue ius aliquod formatum de vna persona in aliam transfertur; cum igitur ex compromisso nullum de vno in alium dominium transferatur, sed tantummodò ex laudo, prout egregiè *Andr. in cap. 1. Si inter partes: de leg. Corrad. vers. vnde dicunt moderni.* euidentè sequitur, in compromisso nullum requiri assensum. Hæc sunt præcipua Domini Regentis fundamenta, quæ euidentissima fateor. Quod si obijciatur contra eius dicta regula illa, quæ euincitur, prohibito aliquo, centeri prohibitum omne id, per quod peruenitur ad illud; vnde, cum ratio prohibitionis dependeat ex concessione facta certis iudicibus, & nostris temporibus soli *Sac. Conf.* ita quidem, ut omnibus alijs Regni Magistratibus, etiam *Iudicibus Magnæ Curie* huiusmodi concessio adempta sit, si prohibetur arbitrium, intelligi debet prohibitum compromissum; In promptu responsio est; nã *Constitutiones* ex vulgatis iuribus strictè sunt intelligendæ, adeo ut neque ex maioritate rationis vlla sit facienda extensio, vnde, quod de arbitrio disponitur, non comprehendit compromissum, cum potissimum correctiones legum sint euitandæ, & in casu hoc corrigeretur ius commune feudorum, quod in compromisso nullum requirit assensum. Regula ergo illa limitanda omninò est, cum aliquis adesset correctio. Quare extendere constitutionem ad casum, ad quem nullo prorsus modo ius commune extenditur, an contra iuris regulas sit, vestrum est iudicare. Neque assertio hæc est contra ea, quæ dixi in *quæst. 33.* vbi regulam illam prolixius explanavi; etenim ibi nulla inducebatur correctio. Præterea, si at-

si attendere velimus finem prohibitionis, hic erit, ne alij iudices, quàm ij, quibus huiusmodi iudicandi facultas concessa est, iudicium ferant; & sic si finis tantummodo est circa sententiam ferendam, quomodo comprehendat compromissum, ignoro. Igitur ex quacunque via soluta remanet aduersarij obiectio.

Quod si dixeris obiter de iure communi feudorum requiri assensum supèr compromisso ex mente *Andrea in cap. 1. §. si inter partes n. 6. de leg. Corrad. sic al-*
 28 *loquentis. Hodie putamus non compromitti de feud: quia hoc casu (quando inter duos est controuersa, de eo datur cognitio certis personis, puta dominis, infra l. Imperialem in fin. nec reperitur ibi aliquid de arbitro: qua quidem lex tanquam posterior corrigis precedentes, ut istam, & similes, maximè propter rationem ipsius l. in principio, ut nulla alienatio valeat*
 29 *sine consensu Domini. respondebit Dominus Regens de Marinis contra Andrea esse communem Feudistarum scholam. Et quidem, ut aliquid innuamus, viget*
 30 *cap. unicum de inuest. in marit. fact. ibi. Illud tamèn sciendum est, quod si inter duos, qui dixerint, se esse vassallos, de feudo fuerit dubitatio, alter alterum in autum trahere non potest ad Dominum, vel eius curia iudicium. Concordat cap. unic. An apud Iudic. vel cur. Dom. ibi. Et licèt alter per se non possit alterum trahere ad curia iudicium. Ex his ergo apparet, causam feudalem posse sine Principis assensu compromitti, quicquid sit, si curia eos vocaret, ibi. Generalitèr tamèn, etiam si inter duos causa fuerit de beneficio, eos (notate) curia vocante, non licebit eorum alicuius eius curia iudicium deelinare. Cæterum arbitrari non debemus, per §. præterea cap. Imperialem. De prohib. feud. alien. per federic. correctas fuisse præcedentes leges, sed conciliandæ inter se sunt, ut scilicèt possit causa feudalis compromitti, volentibus vassallis, prout apertè videtur sentire *Gloss. in d. cap. unic. An apud Iud. vel quod d. §. præterea loquutum fuerit**

quoad præiudicium Domini, non vassalli, prout intèr cæteros sentit *Specul. in lib. 1. de arbitro, & arbitratore §. restat. n. 6. ibi. Sed nunquid vassallus cum alio contendens supèr re feudali compromittere potest? Resp. sic quoad suum, non Domini præiudicium, &c.* Firmum sit autem, sententiam hanc communem præferre, adeoque potius supponendam, quàm examinandam arbitror. Et hìc, ut obiter aliquid dicam, esset opponenda regula illa, quod prohibito aliquo, cèsentur prohibita omnia ea, per quæ deuenitur ad illud. Sed facillimè soluetur ex dictis ipsius *Andrea in d. §. si inter partes. ibi. Maximè propter rationem ipsius legis in principio, ut nulla alienatio valeat sine consensu Domini.* Si igitur compromissum non sapit alienationis naturam, fieri poterit sine Principis assensu, argumento eorum, quæ dixi in *d. quest. 33.* sed ijs dictis parentado dicimus, frigescere regulam illam, cum in contrarium adest dispositio prout in casu nostro ex *cap. unico de inuest. in marit. facta*, alijsque. Quod si vrgeas, de iure Regni prohiberi laudum, & consequentèr compromissum, per quod deuenitur ad laudum, iam diximus, regulam hanc non militare isthoc in casu ob euidèntem iuris communis Feudorum correctionem. Cæterum nò ignoro, quæstionem hanc, an scilicèt de iure communi compromissum requirat assensum, *Alexandri tantum gladio dirimendam, ut videre est apud Doctores per Dominum Regentem citatos nec non apud Schraderum part. 10. sect. 1. n. 166. & Laratham. part. 12. dilucid. 80.* Vndè eam iterum supponendam fateor, quàm hìc examinandam. His ità dilucidatis.

31 Non obstant aduersarij argumenta, in còtrarium adducta ex exemplis. Nò primum; Etenim responderi posset, ibi compromissum fuisse de communi consensu celebratum, nec non præuio assensu Regio latum supèr illo laudum; sicque, cum quæcunque causa queat compromitti, quid mirum profectò, si

quandoque ea compromissa fuerit, am-
 babus partibus consentientibus? Minus
 quoque obstat secundum, cum eandē
 patiatur solutionem. Neque iuuat as-
 serere, in secundo casu nullum fuisse ob-
 tentum assensum sup̄er compromisso,
 prout aduersarius videtur vrgere; ;
 nam respondeo sat esse, si ille
 postmodum fuisset sup̄er laudo impe-
 tratus. Et quamuis mira sanè eloquē-
 tia, parique doctrina conetur *Domini*
Regentis sententiam sup̄erā relatam im-
 pugnare sentiens cum *Affl.* requiri as-
 sensum etiam sup̄er cōpromisso, nihilo-
 minus tamē, vt viditis, in contra-
 rium est veritas. Vndē improbabilis
 redditur opinio *Affl.* eiusque modus
 improprie loquendi in *dec. 285. nu. 16.*
 cū dixit, *Sup̄er cōpromisso de re feudali*
debes interuenire Regius assensus, & nō su-
p̄er laudo: & hoc iure utimur, quia lau-
dum descendit ex compromisso, & est exe-
quutio compromiss. Et quamuis assera-
 tur, inoleuisse praxim in *Collaterali Cō-*
silio concedendi assensum cum clausula,
dummodo antē promulgationem laudi fiat
prius relatio in eodem consilio; Responde-
 tur, hoc euenire, ne putet quis, sat es-
 se assensum sup̄er compromisso, quod
 illum ne requirit quidē; & ideo, (vt
 utar verbis *Camerarij* per aduersarium
 adductis) *ne sup̄er sententia censeatur*
prestis assensus, quando (notate) pra-
statur in compromisso, Regentes in assen-
su dicere solent, itā tamē, vt ante prola-
tionem sententia arbitri referant, quid in-
de determinare volunt.) Cæterum, si
 partes exposcerent assensum sup̄er lau-
 do ferendo, tunc assensus sup̄er sentē-
 tia esset, & hic est qui necessariō per
 constitutionem *Diux Memorix* requi-
 ritur, quique postea, audita relatione
 conceditur; sed quicumque alius omni-
 nō redditur superuacaneus. Quod eui-
 dentē suadet ex verbis ipsius *Loffr.*
 cū dixit. *Hodiē in Regia Concellaria si-*
gnamus supplicationem assensus cum refer-
uatione, quod (notate) laudum profera-
tur (en quomodo assensus est sup̄er
laudo, nec sup̄er compromisso) facta

prius relatione, &c. Vndē non inficiar
 si obijciatur *decisio Regia Camera* relata
 à *Reg. Moles in decis. 163.* vbi laudum
 fuit iudicatum nullum, in causa *Princi-*
pis Sulmonis cū Vniuersitate quāuis su-
 p̄er illo fuerit obtentus assensus; Nam
 pro me sic respondebit *Dominus Reg.*
de Marin. ibid. post num. 7. *Itamque dicat*
unusquisq; veram, iurisque consonam es-
se sententiam, quam in quibusdam anti-
quis manuscriptis pro indubitata firmatam
inueni à præstantissimis prioris seculi cau-
sarum oratoribus, Marco Antonio Flo-
caro, Fabio Marchese. Io: Baptista Frā-
co, & Io: Francisco de Ponte, cū pro Il-
lustrismo tunc Principe Sulmonis contra
uniuersitatem eiusdem ciuitatis patrocina-
rentur, consulentes pro validitate laudi,
super cuius facta promulgatione extitis
impetratus assensus, quamuis non in com-
promisso, & itā constanter teneo, quic-
quid in contrarium per Regiam Camera
de anno 1570. 17. Febr. facta relatione
in collaterali consilio, decisum referat Reg.
Moles in suis decisionibus manuscriptis de-
cis. 163. Firmata igitur sententia *Fabij*
de Anna primō à pari, secundo à po-
 steriori,

- 32 Probatur tandē à priori; Nam
 causa feudalis compromitti non potest,
 sed causa dotis de paraggio feudalis est,
 igitur nequit compromitti. Maior pro-
 batione non indiget, consequentia
 verò benè, vt video, deducta est. To-
 ta lis ergo in minori consistit, quam
 aduersarius mordicū negat; eaque,
 ni fallor dependet à videndo, quando
 nam causa sit appellanda feudalis. Et
 33 quidē tunc causa feudalis est, cū
 contemplatio feudi per se venit in ea
 causa, quæ ius, non factum continet.
 Quod etsi euidens sit, aliquali tamē
 indiget explicatione. Etenim nemo ne-
 gat, vitam & militiam dari contempla-
 tione feudi, à quo secundogenitus ex-
 cluditur, adeoque feudi contemplatio-
 nem per se venire; vndē cū causa erit
 de vita, & militia, eam non fore com-
 promittendam falsi sunt Doctores om-
 nes; nihilominus tamē voluerunt,
 quod

quod si ageretur de quantitate, tunc, quia quæstio facti esset, posset compromitti. Rursus, cum quis agit contra Baronem pro alicuius debiti consequutione, tunc si feudi contemplatio in subsidium venit, licet quæstio iuris, nec facti sit, nemo est, qui sine derisu dixerit, eam compromitti non posse; vnde causa in rigore feudalis non esset. Patet ergo, ut ea feudalis sit, vtrunque requiri nimirum, ut contemplatio feudi per se veniat, & causa ius non factum contineat, ea profectò ratione, quia bonum ex integra causa; malum autem ex singulis defectibus. Hoc posito, probatur minor; nã in causa dotis de paragio per se venit contemplatio feudi, ergo, modò ea factum non contineat, feudalis est appellanda. Consequenter est evidens ex ijs, quæ supra retuli, Tota vis stat in antecedenti, quod de se patet; Etenim, ut in principio quæstionis diximus, in assignanda dote de paragio venit primariò non minùs contemplatio bonorum burgenfaticorum, quàm feudaliù ita, ut dos debeatur è feudo, ut feudo, eiusque onus sit (quia ut vidimus, parùm obest, sit, necne onus reale,) ergo in causa dotis de paragio per se venit contemplatio feudi, adeoque feudalis est, & consequenter non compromittenda. Et sic intelligenda arbitror *Petri de Gregorio* sententiã in *quæst.* 37. vbi n. 3. dixit, ad hoc, ut causa feudalis sit, fat esse, ut quocunque modo feudum tangatur; nam aliàs ipse firmaverat vitam & militiam compromitti posse, si factum, non ius quæstio ostentaret; & *ly*, quocunque modo, non ita intelligendum est, ut voluerit, etiam quando per accidens contemplatio feudi veniret, causam esse feudalem, sed quando feudum vel deberetur in subsidium, vel nulla facta discussione bonorum allodialium; Nam corrigenda est imaginatio, quia potest feudum venire in subsidium, & per se venire illius contemplatio, quæ duo non idem sonant. Etenim dos debetur in subsidium è feudo, tamèn contempla-

tio feudi per se venit in dote, quia dos datur non minùs contemplatione feudaliù, quàm burgenfaticorù. Non nego autem quandoque duo hæc idem sonare; puta, cum fieret exequutio super feudo pro debito per Baronem contracto; tunc enim feudum in subsidium deberetur, & contemplatio feudi per accidens veniret, quia onus feudi non est debita soluendi, est autem dandi dotem de paragio, ut fusiùs diximus supra; non valet ergo paritas hæc, si fortassis ab aduersario objiciatur. Et secundùm hunc postremum casum intelligendi, explicandique sunt *Canonista* in *cap. ceterum de iudic.* cum verè sit statuenda aliquoties differentia inter istum, & primum; alioquì eodem modo creditor quicunque peteret in subsidium feuda, in quibus nulla spes succedendi foret, quo soror, quæ de iure Regni ad eorum successionem vocatur. Non est ergo putandum, eodem modo dotem detrahendam è bonis feudalibus in subsidium, quo cætera debita per Baronem contracta; nam ista, ut diximus, non dicuntur feudi onera; secùs autem dos de paragio, quæ simpliciter feudi onus appellatur, quæque debetur ex defectu successionis in feudo, in cuius locum ea subrogata est. Hinc deducitur, quod non ex eo, quia locum habet compromissum, cum agitur de debito per Baronem contracto, quamvis hic in subsidium teneatur vendere feudum, locum quoque habeat, cum agitur de dote de paragio; nam primo in casu debitum feudi onus nõ dicitur, secùs autem in secundo, quod perbellè docuit *Andr. in const. si quis post litem*, cum dixit. *Qui videbit utrum debitum sit contractum propter dominium, aliàs dominum, vel si onus feudi, puta, ut Dominum adiuvaret, vel preseruitio faciendo contraxit, debitum, vel pro maritanda sorore, vel amita, ad quod (notate) tenetur de feudo infr. de succ. l. in aliquibus, &c.* Patet ergo, dotem de paragio esse feudi onus, ac proindè nil mirum, si eius causa compromitti nequeat. Vnde benè expli-

plicuit differentiam dotis, & cuiuslibet alius pignoris *Andr. loc. cit* inquit. *Vndè in feudalibus contrahetur pignus iudiciale per iudicem in subsidium, ubi condēnatus non habet alia bona.* Hæc igitur est diuersitas inter debita cōtracta per Baronem, & dotem de paragio, vt scilicet illa in subsidium quidē debeantur è feudo, sed non tanquam feudi onus, sicut ista. Quod euentius ex eo suadetur, nam etsi primogenitus multa allodialia haberet ex paterna hæreditate, non proindè filiam dotare non deberet, attento feudaliū valore, quorū contemplatione ea dici debet dotata. Non sic se res habet in creditore, qui, exstantibus burgenfaticis ad satisfaciendum sufficientibus, nullam haberet super feudaliū actionem. Cur hoc? nulla alia dixeris ratione, nisi quia debita non sunt propriè feudi onera; secus autem dos de paragio, quæ esto in subsidium debeatur, quia tamèn onus feudi est, compromitti nequit. Quod

36 si vrgebit aduersarius, causam dotis de paragio non esse feudalem, quia ea in pecunia debetur. Respondebit *Anna in d. conf. n. 15.* vitam, & militiam etiam in pecunia deberi, nec proindè eius causam non esse feudalem.

Si ergo funiculus triplex nō facilè rūpitur, non dubito, quin sententia *Fabij de Anna* tripliciter firmata incontrouertibilis reddatur. Nec obest contra eam fuisse decisum, prout ipse recēset *in secundo volumine consiliorum*, ubi exitus causarum propalat; nam recentiorem *S.C. decisionem* habemus pro vt in fine quæstionis videbitis.

37 Hinc apparet, causam renunciationis dotis de paragio, an scilicet ea valida sit è feudalem esse, nec proinde compromittendam; etenim, vt diximus, ibi feudi contemplatio per se venit, necnō quæstio ius continet, non factum, igitur feudalis est. Nec iuuat, aduersariū festinare super quadam doctrina *Dionymidis Mariconda in const. comitibus. post addition. Petr. Montefort. in vers. solet dubitari*, dicentis, posse Primogenitum

transigendo obligare se ad præstandam secundogenito vitam, & militiam, primò si agatur de quantitate, quia tunc est quæstio facti, non iuris. Secundò si dubium, ob quod fit transactio, oriatur fortassis ob legatum sibi à patre relictum, quare sit excludendus, vel illud cum militia compensandum, secus autem, si transactio fiat cum aliquo extraneo, cui primogenitus nullo prorsus pacto militiam tribuere compellitur, tunc ergo, quia de noua seruitute agitur super feudo imponenda, quæ antea nullo modo aderat, requiri ait in huiusmodi obligatione, vel transactione Principis assensum. Quod in duobus primis casibus reperire non est, ubi nulla noua seruitutis impositio. Quæ posita doctrina, inquit aduersarius, esto dos de paragio eadem sit cum vita, & militia, non proinde dicendum esse in casu nostræ quæstionis non posse eam compromitti; Etenim quæstio est, an si agatur de inualidanda renunciatione dotis de paragio, peti queat compromissum, sicque compromissum est super renunciatione, non super aliqua noua seruitute in feudo imponenda, quæ verè antea erat, posito, quod dos de paragio sit reale eius onus; nam præscindendo ab huiusmodi renunciatione, dos antea renuncianti debebatur, & nunc lis est, an queat renunciatio inualidari, sicque lis non est de feudo, quia quamuis huiusmodi dos de paragio non esset ab illo deducenda, adhuc renunciationis inualidatio opponi posset, & benè consequenter compromitti; patet ergo, ait, exceptionē hanc esse merè burgenfaticam, adeoque vigore Regiarum Sanctionum compromittendam.

Non iuuat, inquam, festinatio isthæc; cum huiusmodi obiectio ex se ipsa soluatur; Vndè multum in ea immorandum non arbitror. Etenim ex nostris principijs, cum in tali renunciatione veniat per se contemplatio feudi, & quæstio sit iuris, feudalis dicetur. Cæterum idem dicendum, cum quæstio est

38 est de vita & militia. Quare vel casus *Mariconde* continent factum, nec ius, vel feudi contemplatio per se non venit; & tunc eius doctrina vera est, si fecus, falsa. Alia studiosus lector aduertet. Hæc me breuiter prælibasse fatis, ne à S.C. *decisione* discreparem, cuius tenor est.

39 *In causa Illustris Ducis Laurentiana cum Illustri Duce Adria die 20. Decembris 1660. Neap. facto de predictis verbo in S.R.C. per militem V.I.D. Iosephum de Rosa Regium Consiliarium, & causa Commissarium decreto ipsius S.R.C. prouisum est, quod procedatur in S.C. petito compromisso non obstantia. Hoc suum.*

Cumque decretum hoc fuisset intimatum procuratori Illustris Ducis Adria die 25. Iunij 1661. oppositis nullitatibus, & præsentatis die 4. Iulij.

Facto verbo per militem V.I.D.D. Blasium de Boliaga Regium Consiliarium, & causa commissarium, per idem S.R.C. prouisum est, ne recipiantur nullitates. Acta sunt penes Actuarium de Litto.

40 Vnde aduertat, quod quamuis, si fortè occurrat dies feriata immediate post, quam decretum intimatum est, terminus sex dierum statutus à Regia Sanctione ad nullitates opponendas non currat, nisi post illius diei lapsum. ut pluriès in S.C. receptum passim testantur Doctores, nihilominus tamen tantus *Senatus* contrarium hic arbitratus est.

SUMMARIUM.

- 1 **P**rimogeniti nobiles sunt secundogenitis.
- 2 Ius primogenitura ab omnibus penè nationibus obseruatum est.

- 3 *Natura edocet, primogenitos maiori honore, necnon amore decorandos.*
- 4 *Vita, & militia inducta est à Const. Comitibus in fauorem secundogenitorum.*
- 5 *Vita, & militia debetur tam in feudo antiquo, quam nouo.*
- 6 *Opinio Roulit super nostra questione proponitur.*
- 7 *Impugnatur.*
- 8 *Simplex donatio conferri non potest.*
- 9 *Donatio feudi facta Primogenito non est simplex, sed ex causa Primogenitura.*
- 10 *Ad cuius dicti comprobationem adducuntur verba Andreæ, & Camerarij.*
- 11 *Concluditur, partem pretij super feudo nouo non posse vendicari per secundogenitos iure hereditario.*
- 12 *Primogenitus, quamuis uolens feudi estimationem conferre, succedit tamen in cæteris burgenfaticis.*
- 13 *Obijciuntur textus in l. si maritus C. de collation.*
- 14 *Explicatur.*
- 15 *Bona feudalia, & burgenfatica diuersimodo constituunt patrimonium.*
- 16 *Hæres in feudalibus dicitur hæres uersalis, sicque decisum.*
- 17 *Primogenitus potest feudi estimationem conferre.*
- 18 *Concluditur, è feudo per patrem quæsto secundogenitos posse tantum vitam, & militiam trahere.*
- 19 *Proponuntur uaria aduersantium argumenta, que ex ordine soluantur.*
- 20 *Feudum an, & quomodo dicatur acquisitum primogenito post patris obitum?*
- 21 *Feudum cui militia sit equiparandum?*
- 22 *Feudum quonam modo dicatur profectiuum?*
- 23 *Obijciuntur dicta Andreæ.*
- 24 *Explicatur.*

QVÆSTIO XXXIX.

An primogenitus succedens in feudo empto à patre, & consequenter nouo teneatur secundogenito dare vitam, & militiam, an, modò in burgenfacis velit succedere, feudum ipsum, vel eius æstimationem cõferre, an tandem eam omninò iure hæreditario æqua lance diuidere?

Vestio isthæc à primæ notæ doctõribus agitata plurima indiget luce, dum plurimis circumdata tenebris veram aduocatum iurium dispositionem occultat. Hæc est infelix Iurisprudentiæ natura, diuersimodè dignoscitur, hæc antiquorum Iuriconsultorum felicitas, temerè fortassis impugnari; hæc denique recentiorum temeritas, pedissequos non præferre. Sed iuuat quidem, nec displicet me ab omnibus ferè Iureconsultis reprehendis, si enim iura studebo persequi, aliorum dicta posthabeam oportebit.

- 1 Vt ergo ordinatè procedamus, neminem lateat, primogenitos secundis longè nobiliores fuisse habitos, adeò, ut Generalis Gallie consuetudo primogenitos ad successione validiores reddiderit ex DD. quos refert *Doctiff. Tirag. in prefat. tract. de iure primog. nn:3.* Hinc inductum est Francorū ius, quod primogenitos tantum ad feudorum successionem vocauit. Hoc, & obseruauerunt Hispani Arragonenses ex *Oldrad. conf. 94. col. vlt. conf. seq. col. 2. conf. 231.* Angli ex *Petr. à Bella Pert. §. vlt. inst. de iure nat.* Vngari. *Pont. cap. licet de voto.* Apuli ex *Bald. conf. 275. col. 3. vers. isem quia non debet. l. 2.* Siculi ex *Andr. in cap. 1. ad fin. tit. de eo eo, qui sibi & hered. su.* Allobroges. *Ant. Rub. conf. 133.*

col. 4. vers. 3. principaliter. Insuabres. *Franc. Cremen. sing. 50.* Tudertini. *Petr. Anc. in rep. cap. canonum statuta in 12. quæst. vers. quæro iuxta prædicta ext. de consuet. & tandem Iudæi ipsi Alex. conf. 162. incip. examinatis iuribus lib. 2.* Quæ loca eruditè recenset *Tirag. vbi supr. ad nu. 12.* Quare & primogenitos ad Regis dexteram sedere dixit *Bald.* & vestem quandam specialem induisse scripsit *Iouan. Andr. in cap. licet de voto.* Vnde ij. sacerdotum officio fungebantur ex *D. Hieronymo* qui in epistola ad *Onagrium incip. misisti volumen.* additrogatur quoque primogenitis deberi, & tandem ij. cæteris præponebantur apud *Ægyptios, Moabitas, Albanos, Græcos, Athenienses, Macedones, Troianos, Persas, Syros, Parthos, Germanos, Humidas, & denique gentes omnes,* teste *and. Tirag. loc. cit.* ea nimirum ratione, quia edocet natura, primogenitos maiori decorandos honore, & pari consequenter ratione ex *Zachar. 12. cap. & dolebunt super eum, ut dolens solet in morte primogeniti, & 2. Reg. 13. cap. & noluit contristari spiritum Ammon filij sui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus ei erat.*

- Cum ergo tanta sit primogenitorum conditio, ne secundogeniti in infima reponerentur specie, decorati sunt per *consuetus. comitibus*, vita, & militia, quæ loco portionis feudi, ijs concessa est, vbi primogenitus succedit in feudo, in quo ius Francicum viget. Vnde

5 dè siue nouum sit, & per patrem acqui-
situm, siue antiquum, eodem semper
modo discurrendum fateor. Quæ opi-
nio est omnium ferè *Additum ad Ifern.*
in §. præterea ducatus n. 39. lit. 2. de pro-
hib. feud. alien. per Feder. Minad. in const.
in aliquibus n. 30. Ann. cons. 26. nu. 10.
aliorumque.

6 Et quamuis *Rouitus ad Pragm. 24. de*
feud. post n. 27. vers. si ergo reprehendat
Minad., qui apertè scripserat, tam in
feudis antiquis, quàm nouis deberi se-
cundogenitis vitam tantummodò, &
militiam; non tamèn hucusque ius ali-
quod reperi, supèr quo huiusmodi re-
prehensio fundari queat, cum potissi-
mùm distinctio isthæc in iuris cor-
pore non reperiatur. Vndè quæ
lex non distinguit, nec nos distin-
guere debemus, & dum ea generalitèr
loquitur, generalitèr est intelligenda.
l. 1. §. generalitèr, ff. de leg. præst.

7 Ex his euidentèr sequitur falli eos,
qui voluere, deberi secundogenitis par-
tem æstimationis feudi hæreditario iu-
re, inter quos nouissimè *Scipio Rouitus*
in d. Pragm. 24. de feud. n. 31. Nàm si
per *DD.* feudum totum Primogeniti le-
gitima dicitur, quo iure poterunt secun-
dogeniti feudi partè vendicare? Quod
si respondeat *Rouitus*, secundogenitum
non vendicare feudi partem, sed pretij,
euidentiùs peccat, salua eius pace, dum
pars pretij in patris patrimonio nullo
prorsus modo reperitur, cum ex pretio
feudum fuerit emptum, nec credo ali-
tèr iura edocuisse. Dicta ergo *Rouiti*,
longo examine refutanda non arbitror,
dum potissimùm eius error ex ipsiusmet
verbis eruitur, cum scripsit *n. 36. Nam*
dictum meum non est fundatum in eo, quod
corpus feudi sit hæreditarium, & quod
remanferit in hæreditate, sed quia pretiù,
quo fuit emptum, nunquam abscesserit a
patrimonio, & semper permanserit in eo-
dem patrimonio, licèt conuersum in emp-
tionem feudi. Iam verò si feudum emp-
tum fuit pretio, quonam modo è patri-
monio non abscellit? Quod vt euiden-

tius innotescat,

Sciendum est patrem per huiusmo-
di emptionem voluisse filijs primogeni-
tis consulere, adeoque illis rem emp-
tam donare, eam è patrimonio tollen-
do - Vndè huiusmodi ius omnibus pri-
mogenitis acquiri dicitur statim, ac Pa-
ter feudo inuestitur, ipsoque viuente.
8 Quare quamuis simplex donatio non
valeat, nec conferri queat per *DD.* om-
nes in *Auth. ex testam. de collation.* ac
proindè damnata sit opinio *Ioannis an-*
tiqui Glossatoris, diuersimodè tamèn di-
scurrendum est in materia de feudis, vbi
9 talis donatio statim valuit; quia non
simplex, sed ex causa primogenituræ,
& adiuncti, videlicèt feudi, sicuti lo-
quuntur *Feudistæ in cap. Rursus, quib. mod.*
feud. amittatur; neque explicationem
hanc meam arbitremini, sed *Iferniam*,
10 prout exponitur à *Camerario ad d. §.*
præterea ducatus in penult. Dialogo pag.
17. ibi. Cam. Nunc os tibi obstruam; ete-
nim si pecunia tanquàm causa prima consi-
deranda est, pecunia donatio simplex non
valuit in vita, sed morte patris est confir-
mata, ergo habet vim relicti. Ifern. sta-
tim valuit ratione adiuncti, idest feudi
acquisti, sicuti dicimus in cap. Rursus.
Quib. mod. feud. amitt.

Neque respondeat *Rouitus n. 22. Ifer-*
niam loquutum secundùm opinionem
Ioannis Glossatoris; vndè sicuti illa dam-
nata est, fore damnandam & hanc; nã
longè fallitur, vt videre est apud
Camerar. ibid. vbi. Cam: præsupponis nanq;
tu, omnem donationem simplicem perpe-
tuò non esse conferendam. Hac enim, vt
diximus, non est donatio simplex, sed ex
causa primogenituræ. Firmum ergo re-
maneat, partem pretij supèr feudo nõ
11 posse per secundogenitos vendicari iu-
re hæreditario.

Quoniam, verò accidit hoc fauore
primogenituræ, hinc fit, vt si fortassis
12 primogenitus nolit feudi æstimationè
conferre, non per hoc non succedat
in cæteris burgenfaticis. Nec proindè
grauati dicentur secundogeniti; ete-

nim ex feudo per primogenitum possessio vitam, ut diximus, & militiam deducunt. Quinimò si secus; eueniret, ut potius primogeniti læderentur, dum inutilem primogenituræ prærogatiuam dignoscerent; sicque patet, nec feudum, nec eius æstimationem necessariò conferendam, ac proinde falli eos, qui uolere, feudum, vel eius æstimationem, deberi secundogenitis iure collationis.

- 13 Sed obstare videtur sanè *tex. in l. si maritus C. de collat. ibi. Si maritus quondam tuus ab intestato patri suo hæres exitit, & ei posthumus à te reditus successit, actiones hereditarias amissa filij vestri, quas habuit patris sui mortis tempore, dotem non conferenti denegare præses non dubitabit.* En quomodo non conferenti denegantur actiones, per quas suam portionem hæreditatis consequi possit. Sed *tex.* hic sicuti nostræ sententiæ non prodest, ita nec obest. Loquitur nanque, cum agitur de successione in unico patrimonio, non in diuerso, prout in nostro casu, ubi bona burgensatica, & feudalia diuersum constituunt patrimonium, quod, ne à quæstione diuertamur, supponimus *ex Bald. alijque in cap. 1. an agnat. Iacobin. de feud. n. 2. & 8. Rosental. de feud. cap. 2. concl. 33. n. 26. & 4. & sequ. cap. 7. concl. 20. & 2. cap. 9. concl. 72. n. 2. & seq.* Undè in personis hæredum bona feudalia, & burgensatica stare tanquam patrimonia distincta uoluerunt *Camerar. in d. cap. 1. an agn. q. 22. n. 155. vers. quo saliter permissio. Loffred. in cap. 1. in princ. Imper. Lothar. Montan. in cap. Imperiale m. §. præterea ducatus n. 128. vers. sed ergo. de prohib. feud.*
- 16 *alien. per Feder. alijque.* Quare hæredem in feudalibus tantum esse Vniuersalem decisum refert *Vinc. de Franch. in sua prima decis.* Hinc ignoro, quo iure *Rouitus n. 24.* asseruerit, fatuum esse dicentem, non teneri primogenitum conferre partem pretij, qua feudum fuit emptum, si nolit in cæteris bonis burgensaticis succedere; cum, quamuis velit, ad hoc nec teneri breuiter pro-

fectò, sed euidentè demonstrauerimus. Et quidè si conferre teneretur, ubinam primogenituræ utilitas ab omnibus hucusque considerata? Nec iniuria doctissimus *Tiraq. in d. tract. de primog. q. 51.* nostram sententiam haud dubiam fatetur, cum dicit. *Quinquagesimo primò quæro, an conferendum sit cæteris fratribus quod ad primogenitum peruenit iure primogenitura? quæ res minimè dubia est, quando superuacuum omninò esset, atque illusorium ius ipsum primogenitura, si fratribus esset conferendum.* Neque replicet quisquis sit, non conferri feudum, sed pretij partem; nam paritèr illusorium redderetur ius ipsum primogenituræ.

- 17 Non negauerim tamèn, posse primogenitum feudi æstimationem conferre, si uellet, puta si incertos, exiguosque perciperet fructus; tunc enim, quia feudum indiuisibile est, nemo ignorat, æstimationem esse conferendam. Accidit hoc, ne lex in alicuius beneficiū adinuenta in eius odium retorqueatur.
- 18 Concludo igitur, in feudo nouo Fræncico per patrem quæsitò primogenitum succedere, nec secundogenitis aliud acquiri, quam vitam, & militiam. Verum non ignoro, varia hinc indè solere obijci argumenta, quorum
- 19 Primum esse poterit, quia feudum nouum dicitur acquisitum filio primogenito post patris obitum, sed ea, quæ post mortem acquiruntur, non ueniunt in collatione *ex l. si donatione C. de collation. ibi. Si donatione tibi post mortem patris fundum quasisti, soror tua portionem eius uendicare non potest; nam, si is filiafamilias constituta sibi à patre donatus est, cum sorore patri communi succedens, eum præcipuum habere contra iura postulas.* Ergo dum acquisita sunt post patris mortem, petuntur iure hæreditario, & inter fratres diuiduntur.
- 20 Conuinceret profectò & argumentum, quotiescunque feudum dicerem acquisitum filio post patris obitum, quod hucusque negaui. Sed esto, post eius mor-

mortem acquiratur filio feudum, an nō vita, & militia post patris obitum acquiratur? itā sanè; sed hæ acquisitiones licèt ex genitoris industria sint, tamèn quia feudales, fiunt ex dispositione legis. An autem quæ ex legis dispositione acquiruntur, alitèr acquirantur, ac lex disponit, vestrum erit iudicare, Neque obstabit, si replicetur, filios etiam ex legis dispositione succedere in bonis burgenfaticis, quæ iure hæreditario diuiduntur; nam respondebunt qui primas iuris regulas edocti sunt, quod sicuti in burgenfaticis ius cæsareum omnibus æqua successione consuluit, itā è contra ius Francicum primogenito tantummodò; vndè sicuti ibi bona diuiduntur, hìc pro primogenito stant indiuisa. Quod si recurras ad friuolam illam distinctionem dicentium, diuidendum fore pretium, iam respondi, pretium non adstare, quia conuersum in feudum.

Secundum desumi posset è contrario sensu *tex. in l. ex causa 25. C. famil. erisc.* vbi etiam bona aliundè quæsitæ conferenda non sunt, si successio respuat. *ibi. Ex causa donationis, vel (notate) aliundè tibi quæsitæ, si aui successionem respueris, conferre fratribus compelli non potes.* igitur etiam bona aliundè quæsitæ, & sic feudalia teneris conferre, si aui successionem non respuas.

Sed nollem ly, *aliunde*, aliud importare, quàm quamcunque causam, quæ donatio non sit, vt benè explicat *ibi Glos.* *aliundè, idest ex causa alia.* non ergo particula illa importat ea, quæ præcipua esse dicuntur, puta, castrensia. *ex l. i. §. nec castrense, ff. de coll. bon. ibi. Nec castrense, nec quasi castrense peculium fratribus confertur. Hoc enim præcipuum esse oportere multis constitutionibus, continetur.* Cum autem successio in feudo dignitas primogeniti sit, iude fit, neque feudum conferri, sed tantum præcipuum haberi. Sic euidenter disponitur *in d. §. sed an id, quod dignitatis nomine à patre datum est, vel debetur, conferre quis in commune cogatur,*

videamus, & ait Papinianus lib. 13. questionum, non esse cogendum; hoc enim propter onera dignitatis præcipuum haberi oportere, &c. nec cenfeo, clariora verba pro nostra sententia adduci posse.

Rursus quod à Principe habetur, vel à lege, vel à consuetudine, Castrense dicitur. *l. cum multa C. de bon. qua lib. ibi. Si quis igitur à Serenissimo Principe, vel à pijsima Augusta, siue masculus, siue femina donationes sit consecutus, vel consecuta, siue mobilium, siue immobilium, siue sese mouentium rerum, filius familias tamèn constitutus, vel constituta habeat huiusmodi res omni acquisitione absolutas, & nemini eas acquirat, neque earum usum fructum pater, vel auus, vel proauus sibi vendicet, sed ad similitudinem castrensis peculij omnem facultatem, in eas filij, vel filia familias habeant. Vt enim Imperialis fortuna omnes supereminet alias, ita oportet & principales liberalitates culmen habere præcipuum.* igitur quia primogenitus à Principe feudum habet, & à consuetudine iuris francorum, huiusmodi feudum tanquam castrense iudicabitur: & per hunc *text. Bald.* iure optimo feudum castrense peculium nuncupauit.

Tertium esse poterit, quia militia videtur æquiparari feudo, cum ambo dicantur de publico: vndè nequibat prius militia obligari, §. optimum; *Auth. de exhib. reis*, sed militia necessariò confertur fratribus. *l. omnimodò §. fin. C. de inoff. test. ibi. Imputari verò filijs, alijsq; personis, quæ dudum ad inofficiosi testamenti querelam vocabantur, in legitimam portionem & illa volumus, quæ occasione militia pecunijs mortui iisdem personis acquisitæ, posse lucrari eas manifestum est eo, quod talis sit militia, vt vendatur, vel mortuo militante, certa pecunia ad eius hæredes perueniat:* ergo etiam feudum conferri debet.

21 Ast nescio, qua ratione ducti æquiparent aduersarij feudum militiæ, cum illud de iure francorum non minùs patri, quàm primogenitis acquiratur, hæc verò indistinctè hæredibus, vt patet ex verbis *d. §. paulò ante relatis. ibi. Vel*

mortuo militante, certa pecunia ad eius heredes perveniat. Cæterum si omnia, quæ de publico sunt, & alienati nequeunt, eandem sapere dicemus naturam, iam confundamus oportet fidei commissa, feudalia, cæteraque, quod nemo hucusque sine derisu dixit. Sed si velimus feudum æquiparare militiæ, illi profectò æquiparandum est, quæ silentiarijs concedebatur, quæque sanè nullo modo confertur, ut patet ex *d. S. fin. ibi. exceptis solis viris spectabilibus silentiarjjs sacri nostri palatij* (erant enim hi, quibus Imperator aliquid secretè committebat, ut per *Gloss.* vndè potiùs feudatarij istis assimilandi sunt, quibus Princeps feuda confidit) *quibus præstita iam specialia beneficia tam de alijs capitulis, quàm de pecunijs super memorata militia à parentibus eorum datis, ne in legitimam portionem eis computentur, rata esse præcipimus; & clariùs in l. fin. C. de silentiarjjs lib. 12. ibi. habemus clarissimorù silentiariorù præditos militia, & si genitorù suorum in potestate sint constituti; quacùque solatorum, seu emolumentorum, vel donationum, seu hereditatum nomine per militiam, vel quamlibet eiusmodi causam his acquisita sunt, vel fuerint, iure castrensium peculij possidere, &c.* & paulò post. Hac nanque ratione simul, & contemplatione, nec ipsam militiam, vel suffragium quodcumque pro ea, vel ab eisdem viris devotissimis silentiarjjs, vel à parentibus eorum, vel à quolibet alio datum est, vel fuerit, ab his patitur in successionem defunctorum parentum conferri. Et si dices, conferri æstimationem, subdet *Gloss.* ibi. *in verb. militiam. Scilicet ipsam, vel quod inde percipitur, vel eius æstimationem.* igitur si feudum in primogenito tanquam castrense peculium consideratur, conferri non debet.

Quartum esse poterit, quia mos frãcorum, qui dat primogenito feudum, nil de æstimatione dicit; sed loquitur tantum de feudo; si ergo casum hunc omisit, remanet is in iuris communis dispositione, quod vult, ut bona æqualitèr diuidantur. *l. cum opus. C. de bonis, qua lib.*

Sed friget argumentum, etenim si feudum subrogatum est in locum pecuniæ, dum de feudo ius francicum disponit, videtur disponere de pecunia iam in feudum conuersa; & nè penitus secundogenitos rejiciat, illis vitam tradit, & militiam.

Quintū erit, quia feudum potiùs profectitium est, quàm castrense; nam quavis à providentia dantis dependeat, interuenit tamèn patris pecunia. Et hæc est ratio, cur militia conferatur ex *l. omnino S. fin. C. de inoff. test.*

22 Verùm, si illud denique dicere velimus profectitium, licèt impropriè loqueremur; dicendum est, cum pater voluerit primogenitis solummodò consulere ex dātis providentia, non sic appellandum esse profectitium, ut omnibus secundogenitis acquiratur: & hac responsione diluuntur cætera aduersariorum dicta, videlicèt, quod, *legato alicui fundo dotali, debeat legatario æstimatio, ergo in feudo idem dicendum:* nam ibi defunctus legando videtur velle consulere legatario, secùs hic, qui videtur primogenito solum consulere, quoad feudi successionem, secundogenitis verò quoad militiam.

23 Tandem posset obijci *Andreas de Ifernina*, qui utpotè in Regno Euangelista impugnandus non est; hic nanque in *d. S. præterea ducatus* apertè dixit, æstimationè cõferri. Quare cæteri Iurisperiti potiùs illi adhærere studuerunt, parùm de erronea eius doctrina curantes, quàm alitèr sentire.

24 Sed responderi posset primò, argumentum hoc facere contra *Ronitum*, qui *Iferniam* deserendo, scripsit, feudi pretium non conferri, sed iure hereditario peti. Secundò dici posset, *Andream* alitèr sensit in *const. constitutionem Diue memoria*, ac dixerat in *d. S. præterea ducatus*. Nam hæc loquitur in *d. constit.* *Si ergo pater dedit plus uni, quàm alijs, quando omnes succedunt, vel dedit de feudo alijs, quàm primogenito, quando de iure francorum, dispositio hac non valet, etiam si Princeps confirmet, si erat feudum patris-*

paternum antiquum, nisi consentiant successores legitimi; ut in tit. de alienat. feudi pater. cap. 1. si nouum feudum esset, volente Principe, posset alienare in alios, nedum inter filios, ut dict. cap. 1. diximus, & tunc non debetur (notate) æstimatio. Si igitur poterit pater feudum nouum liberè alienare, dum illud primogenito dedit, cur secundogenitis eius æstimatio debeat, ignoro. Tertio absque eo, quod *Andrea* detrahimus, comòdè dicimus, illum fuisse loquutum, cum

primogenitus secundo vitam, & militiã non daret: tunc enim iure optimo possent secundogeniti contra primos non iure hæreditario, sed simplicis collationis agere. Et hæc satis. Cætera videri poterunt apud *Loffred. in d. S. præterea ducatus, Affl. aliosque passim.* Nec ignoro pluries contra nostram sententiam fuisse decisum, prout omnes penè testantur, de qua re *Anna sing. 200. verum hæc sensu.*

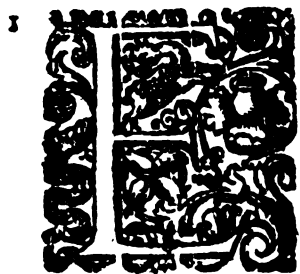
SUMMARIVM.

- 1 **S**ecundogenitorum vita quam sit
- 2 Interest, feuda esse indinisa.
- 3 Status questionis.
- 4 Natura feudi noui, & antiqui de iure communi feudorum:
- 5 Constitutio, vt de successione, non respicit communem agnationem.
- 6 Ascendentes, & Collaterales de iure Regni succedunt in feudo antiquo, quamuis non coniuncti ab illo latere, vnde feudum peruenit.
- 7 Confirmatur hoc verbis *Andree.*
- 8 Natura feudi noui, & antiqui de iure Regni.
- 9 Decisio 38. Rouiti non elidit nostram antecedentem questionem.
- 10 Adducuntur verba *Capycij* in dec. xli. afferentis pro nostra sententia fuisse decisum per S. C. in linea collaterali deberi vitam, & militiam.
- 11 *Gizzarellus* in decif. 37. refert contrariam eiusdem Senatus decisionem.
- 12 In nostra questione duo casus distinguuntur, quarum primus ab omnibus admittitur.

- 13 Contra secundum adducitur contrarium aduersantium fundamentum.
- 14 Solutur.
- 15 Militia, qua ob successionem collateralis primogeniti debetur secundogenito, si feudum fuit primo loco acquisitum ab aliquo ascendente, non dicitur noua, sed potius eadem per continuationem.
- 16 Femina dotata, an, & quando excludatur à successione in feudis?
- 17 Vita, & militia quoad extinctionem succedit loco alimentorum, quoad cætera loco legitima.
- 18 Redarguitur *Gizzarelli* lapsus quoad originem vitam, & militiam.
- 19 Quomodo vita, & militia dicatur succedere loco portionis feudi, à qua secundogenitus excluditur?
- 20 Si in secundo casu nostra questionis negamus vitam, & militiam, est admitenda collatio. Quod probatur.
- 21 In feudo antiquo etiam merè hæreditario succeditur primo acquirenti.
- 22 Ascendentes succedunt tantum in feudis antiquis, non autem in nouis.

QVÆSTIO XL. ET VLTIMA.

An, & quando in feudo antiquo debeatur vita, & militia secundo-
genitis, si agatur de successione collateralium, & an, si stan-
dum sit *decisioni 37. Gizzarelli*, teneatur primogenitus eius
æstimationem conferre? ad eruditionem *decisionis ultima Ca-
picij*, pro maiori antecedentis quæstionis intelligentia, & *decif.
38. Rouit. dilucidatione*, ubi vera feudi antiqui, & noui de-
scriptio, attento iure communi feudorum, & Regni Neapolitani.

T quidè si tanta
est primogenito-
rum cõditio, quid
de secundogeni-
tis dicemus? Hæc
vita eorum, *mili-
tia*. Nunquam
verè fruuntur, ni
eorum *vitam* mors primogenitorum
perimat, nec tandè feudo inuestian-
tur, ni *vita* spolientur. Ast ne putetis
velim, eos in tam infima conditione re-
positos, vt ex cultu ritè præstito à sum-
mo rerum omnium Reparatore, maiore,
quàm primogeniti, amore decorati nõ
sint. Consultite quæso *Diuum Hierony-
num in Esaiam*, & videbitis sanè dile-
ctum *Abel*, non *Cain*, *Dauid* multos in-
tèr fratres minimum præ cæteris ele-
ctum, aliosque, quos consultò de-
fero.

- His ergo secundogenitis ius franci-
cum vitam, militiamque præstitit, ne
feuda diuideret; interest nanque Rei-
pub. feuda indiuisa remanere, vt nimia
herclè eloquentia, perspicuaque Me-
thodo varijs Auctorum dictis scripsit *in
sua oratione politica* mox inter cæteras
prælo tradenda *Dominus Dominicus de
Rubeis* inter Iurisperitos non secundus
3 Quoniam verò eorum *vita*, vt diximus,
militia est, occasionem præbuit Iuris-
consultis disceptandi, an quandoque
in linea collateralis detur vita, & mili-
tia, vbi ius francorum viget, si agatur

de successione in feudo antiquo? Ne
autem tenebris reuoluamur, placet
principio feudi antiqui, et noui naturam
indagare.

- 4 Feudum igitur antiquum illud dici-
tur, quod acquisitum est ab eo, qui
communis agnationis causa fuit. *cap. 1.
§. is verò: de success. frat. vel grad. succe-
dēt. in feud. ibi. His verò deficientibus,
vocantur primò fratres cum fratrum præ-
mortuorum filijs, deinde agnati ulterio-
res. Quod itè intelligendum est, si feu-
dum sit paternum; hoc est, si fuit illius pa-
reatis, qui eius fuit agnationis communis.
Quare subditur. Si enim Titij auus de
nouo beneficio fuerit inuestitus, Titio sine
legitimo hærede masculino defuncto, eius feu-
di successio non pertinet ad eiusdem Titij
paternum magnum, nec ad prolem ex eo de-
scendentem, imò reuertitur ad Dominum.
Sicque proculdubio arbitror, semper
feudum antiquum cum paterno confu-
di. *cap. 1. de nat. success. feudi. ibi. Pater-
num autem voco, quicumque ex superiori-
bus id acquisit.* Vndè asserere, feudum
antiquum esse, quod ab aliquo suprà
quartum gradum descendit, nouum
verò, quod infrà, diuinare est. Imò
*Capycius in sua inuestitura in verb. feudo-
rum genera. vers. feudum antiquum, &
paternum.* qui hanc tradidit distinctio-
nem, concludit tandè, duo hæc feu-
dorum genera, paterni videlicèt, & an-
tiqui, verè confundi. Hinc feudum vel
dicitur nouum inuestitura, cum nempe ali-*

aliquis primò inuestitur. *cap. qui testes sunt necessary*. ibi. *Nouam inuestituram dicit, quando feudum primò queritur.* Vel successione, & tunc sapit contrariam feudi antiqui naturam, illudque dicitur, quod non descendit ab eo, qui communis agnationis causa est. Quare, si alter ex fratribus feudum acquisiuit, quod postea pluribus descendentibus fuerit delatum, deinde verò ex pacto ad lineam collateralem alterius fratris transitum fecerit, tunc nouam induit naturam, adeoque nouum appellabitur, quia non descendit à primo acquiretore communis agnationis. Sic magistraliter docet *Bald. in cap. 1. §. hoc quoque. sub num. 22. de success. feud.* Dixi, ex pacto; Nam liquet iam, in feudo nouo non succedere collaterales. *dist. cap. §. in alio verò. ibi. In alio verò feudo, quod habuit initium tantum à fratribus, non succedit vnus alteri, sine vna inuestitura, sine duabus, nisi hoc fuerit dictum expressim, vt alter alteri succedat.* Hæc est germana feudi antiqui, & noui natura è libris feudorum deprompta.

- 5 Cum autem in Regno vigeat constitutio, vt de successione, quæ communem agnationem non respicit, adeoque ex eius dispositione in feudo antiquo succedant ascendentes, & collaterales,
- 6 quamuis coniuncti non sint à latere illo, vnde feudum ad defunctum perueniat, prout scripsit *Andr. in c. 1. n. 8 de nat. succ. feud.* & breuius in *const. si quando aliquem, in princ.* ibi. *Loquitur in feudo antiquo, quia in nouo parentes non succederent, vt sup. l. proxima, &c.* Deinde paulò inferius. *Et intelligunt periti Regni in feudo antiquo succedere ascendentes, & collaterales, etiam si non sunt coniuncti ab illo latere, vnde feudum perueniat ad defunctum; hoc est etiam si non fuit primò acquisitum per illum, qui fuit agnationis communis, quod est necessariū de iure feudorum, in tit. de gradibus successioneum in feudo. cap. 1. & dicunt, quod constitutiuae Regni non sequuntur illos usus, quos ponit liber ille, vt patet infra, &c.* Hinc fit, vt per *DD.* omnes, quot-

quot sunt, in descriptione feudi antiqui non veniat communis agnationis consideratio, prout inter cæteros videre est apud *Loffred. conf. 38. num. 8. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de success. mulier. §. 1. n. 6. Annam conf. 125. nu. 17. & Amat. conf. 97. num. 6.* Quare, cum diximus in *quest. 23. n. 1.* feudum antiquum dici, quod ab aliquo ex antecessoribus, qui fuit communis agnationis causa, est acquisitum, loquuti fuimus, attento communi iure feudorum, videlicet *cap. 1. §. his verò. De succes. fra. vel gra. succ. in feud.* Sic quoque, cum nouum feudum descripsimus, eam adaptauimus descriptionem, quæ tam iuri communi, quàm Regni constitutionibus congrua est, dum casus erat de feudo nouo; nunc autem, re nata, in Tyronum gratiam, vberius libuit feudi antiqui, & noui naturam dilucidare. Quòd fortè prolixius agemus, cum *Regni Pragmaticas sub tit. de feud.* dilucidabimus, veramque libris feudorum trademus interpretationem, modò scribendi occasio præstetur. Interim, vt ad propositum reuertar, placet, nostris *constitutionibus*, attentis, iuri communi parentando, aliam feudi antiqui, & noui descriptionem ab omnibus penè feudistis receptam efformare; vt scilicet feudum antiquum illud sit, quod successione prouenit ex quacunque linea, sicque tam ex ascendentibus, quàm collateralibus; nam, dum de nouo à possessore acquisitum non est, nouum in eius persona dici nequit, vt vberimè *Loffred. conf. 25. n. 2. & 3.* alijque adducti à *Rosenth. part. 1. c. 2. concl. 9. in schol. 1. in fin.* quem refert *Rouit. in decis. 94.* Nouum verò consequenter illud dicimus, quòd primò acquiratur, & sic, cum quis succedit in feudo, quod primò acquisitum fuit ab eo, cui ipse succedit, dicitur succedere in feudo nouo, quod deinde antiquum appellatur in eius persona; adeoque, si quis illi succederet, diceretur in feudo antiquo succedere, quia succederet ei, qui non primò feudum acquisiuit, sed ab alio per successionem ha-

habuit. Et ex his eruitur, respectu eius, qui succedere nequit, feudum semper nouum appellari, si deinde illud quocunque acquirat titulo, prout scripsit *Reg. de Ponte de success. feud. sect. 12. nu. 29.* relatus à *Rouit. loc. cit.* His ita breuius, quam oportebat, examinatis, ut ad quæstionem accedamus,

Neminem lateat in *S. C.* teste *Rouito* in solemni illa *decis. 38.* arduam quæstionem fuisse decisam; nam quidam Marcellus Blasius acquisiuit primò feudum Rothij, quod postea immediatè peruenit ad Alexandrum Ionatham nepotem ex victoria sorore primogenita dicti Marcelli Blasij. Zinobia Blasia soror secundogenita petijt partem feudi, quod ex dictis nouum erat, dum illud Alexander Ionatha immediatè habuit à Marcello Blasio primo acquirente. Itaque hucusque habemus, fuisse prælatum Alexandrum Ionatham, licèt in remotiori gradu, sorori, ex noua gratia, prout hoc in casu decisum testatur *Rouitus in decis. 32.* & habemus quoque, Alexandrum Ionatham fuisse per *S. C.* absolutum quoad petitionem partis feudi factam per Zenobiam Blasiam, prout idem *Rouitus* refert in *decis. 38.* ea videlicèt ratione, quia pars pretij erogati in noui feudi emptionem non debetur in successione collateralium; prout apparet ex verbis decreti. ibi. *Declaratū est, partem pretij erogati in emptione bonorum feudalium de nouo quæstorum non deberi in successione linea collateralis, ac proinde Alexander Ionatha absoluat, &c.* Ex hac decisione *Rouitus* noster cōcludit, *Sacrum* illum *Senatum* iuisse in *Andrea* sententiam, qui scripsit, in successione feudi noui non deberi partem pretij iure collationis, non iure hæreditario, prout ipse dixerat in *d. Pragm. de feudis.* Vndè, cum collatio cesset in linea collateralis, inquit, meritò *S. C.* arbitratum esse, nihil deberi secundogenito in successione lineæ collateralis. Verum, cum *decisio* sit tantum respectu successione collateralium, non est perperam extendenda ad descendentes; adeoque

quantum est ex vi huius *decisionis* non eliditur nostra quæstio antecedens.

Cum igitur nihil debeat de feudo nouo collateralibus, quærimus hic, 10 quid dicendum de antiquo? Super qua quæstione, teste inter cæteros *Capycio* in sua *ultima decisione*, *Sacrum Consilium* censuit, in linea collateralis præstādam vitam, & militiam. Hæc sunt *Capycij* verba. *Et propterea eius decisio fuit remissa ad Casarem Maiestatem.* Deinde *litteræ Casaræ Maiestatis ad Sacrum Consilium directæ sunt, in quibus dat vices suas ipsi Sacro Consilio, quod super hoc casu habeat iudicare. Et per S. C. auditis partibus, fuit iudicatum, vitam, & militiam deberi etiam in successione in linea transversali, &c.* Hanc *decisionem* mordicus longo, necnon defatigato exami- 11 ne impugnat *Gizzarel.* in *decis. 37.* ubi contrariam tanti *Senatus decisionem* propalat. Quare nos, cum rationes pro vtraque sententia apud *Gizzarellum*, satis sint explanatæ, nè denuò scripta rescribamus, nonnullis breuissimè, & distinctè consideratis, quid dicendum sit, videamus.

Et profectò, ut in *38. quæst.* diximus, vita, & militia doti de paraggio æquiparatur à *constitutione Comitibus*, cum ea disposuit. Tamèn pro faciendofratre milite, non minus, quam (notate) pro sororibus maritandis occasione eorum, qua à communi patre frater maior habere dignoscitur, ex debito teneatur: ex qua dispositione elicitur, in nostra quæstione 12 duos casus esse efformandos; nam aut feudum, in quo collateralis succedit, non fuit primò acquisitum ab aliquo ex linea ascendente, & tunc, quia frater non tenetur dotare sororem, neque tenebitur dare secundogenito vitam, & militiam. Aut verò fuit primò acquisitum ab aliquo ascendente, & tunc primogenitus pro faciendofratre milite non minus, quam pro sororibus maritandis occasione eorum, qua à communi patre frater maior habere dignoscitur, ex debito teneatur.

Huius secundi casus resolutio videtur

tur sanè prima facie fallax. Etenim ad vberriam facilitatem fungamus queso, Titium tres filios, filiamque habere. Hic feudum ab alio habeat, deindè verò decedat, vtique in illo maior natu succedit, reliqui duo filij vitam consequuntur, & militiam; foemina verò datur de paragio, attento burgenfaticorum, nec non feudalium valore. Huc vsque nulli dubium. Verùm decedat postmodum primogenitus, explorati iuris est, secundogenitum succedere, qui tunc tanquam primogenitus reperitur; foemina verò aliam dotem petere nequibit; Iam verò, dum vita, & militia doti æquiparatur, cur frater hic tertio genitus vitam, & militiam denuò iure petet? Quod confirmatur alia euidenti aduersione; nam, si soror coniugata dotata de bonis fraternis à fratrum successione repellitur, indubitatum videtur, fratrem hunc tertio genitum, ab aliorum fratrum successione repellendum, si ab ijs vitam, & militiam acciperet; vndè ne hoc admittatur absurdum, dicendum, falsam esse secundi nostri casus resolutionem.

14 Ingeniosa sanè difficultas, sed in iure erronea. Etenim concedimus, & libèrè, tanquam nostræ opinionis fundamentum, vitam, & militiam æquiparari doti de paragio; Vndè, sicuti hæc feudi onus dicitur, ita & illa; ergo si per successionem collateralis à foemina huiusmodi dos non auferitur, neque vita, & militia per eiusdem successionem à fratre secundogenito auferri debet. Quare

15 re corrigenda proculdubio est imaginatio, vt non dicatur noua quædam alia vita militia illa, quam per mortem collateralis secundogenitus haberet, ac proindè diuersa ab ea, quam per mortem ascendentis possidebat, sed prorsus eadem, sicuti eadem dos dicitur ea, quæ per ascendentis obitum possidet foemina, ac illa, quam per obitum collateralis, sicque vita, & militia tanquam feudi onus reale debetur à quocunque feudi hærede, quamuis in linea collateralis constituto, modò ab ascendente,

aliquo fuerit primò acquisitum, dum per quandam continuationem illam secundogenitus in hoc casu vendicaret. 16 Præterea, cum dicitur, dotatas de bonis fraternis excludi à fratrum successione, distinguendum est; nam vel viuatur iure francorum, & tunc, vt excludantur, debent esse dotatæ de bonis fraternis, aliàs vocantur, modò alij fratres non supersint, prout declaratum iam fuit per *Pragm. 1. de feudis, vulgò la Filingeria*. Vel viuatur iure Longobardorum; & tunc excluduntur, si quomodocunque fuissent dotatæ, siue de bonis paternis, siue fraternis, ex *dict. Pragm. de qua intèr cæteros Afflic. in constit. vt de successione num. 30. & sequentibus*, sed hæc obiter. Cæterum, conuinceret aduersariorum argumentum, si ego nouam militiam existimarem illam, quam secundogenitus continuat tantum; nam, sicuti soror dotata de bonis fraternis excluditur deindè à successione, ita frater hic, qui haberet nouam vitam, & militiam à fratre, esset postmodum repellendus à successione. Quod verè falsum est.

Et ex his euidentiùs suaderetur, cur in primo casu distinctionis nostræ quæstionis secundogenitus non habeat vitam, & militiam, quam in secundo casu vendicabit. Nam vita, & militia, licet succedat loco alimentorum quoad extinctionem, dum extinctione personæ extinguitur; quoad reliqua verò succedit loco legitimæ, prout voluit *Loffred. in cap. 1. §. quid ergo, versic. vel danda, col. 2. de inuestit. de re alien. fact.* relatus à *Garzia Mastrill. in addit ad Pet. de Gregor. tract. de vita, & militia q. 2.* Vndè, cum legitima non debeatur in linea collateralis, meritò, vt consideranti patet, vitam, & militiam negamus in primo casu, in secundo autem concedimus. Quod si replices, in secundo casu adhuc considerari lineam collateralis, iam dixi, considerationem hanc materialitèr se habere, dum secundogenitus per quandam continuationem illam retinet: sicque patet secundum.

casum nostræ distinctionis nõ esse omis-
 18 sum in *constitutione*, prout scripsit *Giz-*
zarellus, cuius lapsus eo clariùs appa-
 ret, quod voluerit, causam finalem ori-
 gini vitæ, & militiæ fuisse seruitium mi-
 litare, non autem exclusionem à suc-
 cessione; Nam, cum *Constitutiones Re-*
gni fœminas in masculorum defectum
 aduocet, cumque dotem ipse trahat,
 attento etiam valore feudalium prop-
 ter eorum successione, isto in casu mi-
 litare cogentur, quod nemo hucusq;
 sine derisu dixit, præterquam quod, cum
 seruitium personale iam cessauerit, id-
 que à primogenito tantum in pecunia
 præstetur, vt in 38. *quest.* diximus, in-
 dubitati iuris est, huiusmodi serui-
 tium non fuisse formalem originis vitæ,
 & militiæ rationem, sed potius condi-
 tionem quandam, quæ iam in desuetu-
 dinem abiit, firma adhuc stante vitæ, &
 militiæ natura; alioquin implicaret, per-
 empta causa formali, effectum forma-
 lem perseverare, non secus ac si dice-
 remus, perempta albedine, parietem
 album esse, cum verè à Philosophis re-
 ceptum sit proclama illud, vt causa
 formalis, & effectus formalis secundum
 essentiam confundantur.

19 Hic autem aduertat velim, quod,
 quando dicimus, vitam, & militiam
 succedere loco portionis feudi, à qua
 secundogeniti excluduntur, de ijs in-
 telligendum sit, qui necessariò saltè
 quoad legitimam erant instituendi, sic-
 que de descendentes. Etenim, cum
 ius francorum primogenitos tantum-
 modo vocasset ad successione in feu-
 dis, aduenit deinde *Constitutio Regni*
Comitibus, quæ in eorum fauorem, qui
 necessariò in legitima erant instituendi,
 vitam induxit, & militiam, non autem
 in beneficium collateralium, quibus
 necessariò non erat deferenda succes-
 sio, quod patet ex verbis *d. const. Comi-*
tibus, cum dicitur, *occasione eorum, qua*
à communi patre frater minor habere di-
gnoscitur. Quare, licet nos demus secun-
 dogenito in linea collateralis militiam,
 vbi feudum fuit primo loco ab aliquo

ex ascendentes acquisite, vel illi
 successione deuolutum, illam tamèn
 secundum iuris regulas negamus, quo-
 tiescunque nunquam ascendentes ra-
 tio considerari potest. Quam opinionem
 inter ceteros amplexatus est, *Afflic.*
 noster in *dict. constit. Comitibus nu. 21.*
 cuius præcipua verba hæc sunt. *Istud*
verbum (de bonis patris) intelligitur de
bonis illius patris, cui à principio fuit con-
cessum feudum; quia natura feudorum est
hæc; quod ille, qui dat feudum, cogitat
non solum de persona eius, cui dat, sed etiã
de genere, & posteris eligens eos in suo ob-
sequio, &c.

Vera igitur sit sententia admittens
 vitam, & militiam in linea collateralis,
 quoties feudum primo loco in aliquem
 ex ascendentes transitum fecerit, cum
 casus hic apertis verbis comprehendatur
 in *dict. constit. Comitibus*, prout se
 ostendisse in S. C. refert *Mind. in repet.*
Rubr. in aliquibus, relatus à *Gizzarello*,
 quamuis ægro animo, in *dict. dec. n. 95.*
 dum dixerat, casum in *dicta constitutio-*
 ne nullo prorsus modo comprehendi,
 cum nihilominus in *num. 36.* scripsisset.
Statuit enim, quod frater teneatur dotare
sororem, & fratribus vitam, & militiam
dare occasione eorum bonorum, qua à com-
muni (notate) patre dignoscitur ha-
bere.

Quod si firmè dices, neque hoc in
 casu secundogenito deberi vitam, & mili-
 tiam, dicas oportet, salua primogeni-
 torum pace, illi deberi partem pretij iu-
 re collationis.

20 Hoc vt euidentius pateat, recolenda
 erunt, quæ in *cap. 1. an agnat.* disposita
 sunt, vbi apertè statuitur, agnatum posse
 feudum antiquum retinere, repudiata
 morientis hæreditate. ibi. *Si contigerit,*
vassallum sine omni prole decedere,
agnatus, ad quem vniuersa hæreditas per-
tinet, repudiata hæreditate, feudum, si
paternum fuerit, retinere poterit. Vnde
 21 ibi *Bald. Aluar. & alij tenent, cap. hoc*
 locum sibi vendicare etiam in feudo
 hæreditario, non tantum in feudo ex
 pacto, & prouidentia. Hos sequitur

Ro-

*Rosental. qui in cap. 2. concl. 33. num. 26. & 40. alijsque in locis sic pluriès decisum refert. Quare volunt hi, vt, agnatus, repudiata morientis hæreditate, sufficiat, vt sit hæres primi acquirentis. De qua re videndus est Hart. Pist. tom. 2. quest. 1. num. 50. & 52. & quest. 2. n. 2. & 4. Sed quicquid sit de hoc, cum certum sit, in Regno, vbi ius francorum viget, feuda non ità saltem dici hæreditaria, vt veniant in petitione hæreditatis, adeoque, si extraneus sit institutus hæres, nequiret nisi allodialia vèdicare, illud paritèr indubitatum videtur, locum habere horum dicta in feudo ex pacto, & prouidentia, licèt cum qualitate hæreditaria, in quo non vltimo, sed primo acquirenti succeditur, ex text. in cap. 1. de nat. success. feudi. Afflict. in cap. 1. in princip. de eo, qui sibi, & heredi. Quodque non venit petitione hæreditatis, nec quoad eius æstimationem, prout est solemnis decisio *Rouiti* supra relata (quæ decisio confirmat profectò nostram *questionē* 28. vbi prolixè probauimus, feudum in Regno, vbi ius francorum viget, nō dici hæreditariū) Strato hoc fundamento, valet cōsequētia, ergo nostro in casu feudi æstimatio debetur secundogenitō iure collationis, quā probo, quia tota ratio, quare iure collationis non deberetur, esset utiq; quia collatio non datur in linea collateralali, sed hic nō succedit collateralali, verū primo acquirenti (dū quæstio est de feudo antiquo, quodq; nō venit petitione hæreditatis ex *S.C. dec.* nec cōsequētèr simpliciter hæreditariū cēseri debet) licèt illud per collateralis obitū accipiat ex quodā contractu, prout elegātèr scripsere *Guglielm. de Perno consil. 3. & Petr. de Gregorio de concess. feudi part. 2. quest. 8. num. 9.* ergo si primus acquirens fuit ascendens, dum hic vitam, & militiam consequi nequit, consequetur iure collationis feudum. Quoniam autem ea, quæ indiuisibilia sunt, debentur quoad æstimationem. ex cap. 1. de frat. de novo benefic. inuest. vbi *Bald. Isernia, &**

cæteri; idcirco, quia feudum hoc antiquum iure francico debetur primogenito, eius æstimationem consequetur secundogenitus, non petitione hæreditatis, vt optimè decisum est, ergo iure collationis.

Quod si dixeris, me in antecedenti quæstione negasse collationem, non immeritò hic illam do, dum ibi dabam vitam, & militiam vigore *constitutionis, Comitibus*. Quoniam verò ea hic fortè negatur, idè collationem admitto; nec suaderi possum, ascendentes semper primogenitis consulendo, quandoque tantum secundogenitis consulere voluisse. Neue tandem mireris, me dixisse, in feudis antiquis non merè hæreditarijs succedere primogenitos non vltimo morienti, sed primo acquirenti ad differentiam feudi hæreditarij, cæterorumque bonorum allodialium, cum in simili casu hoc fateamur oportet. Et quidè nemo est, qui ignoret, ascendentes in feudis antiquis succedere, non in nouis; ex eo; quia, cum in antiquis succedunt, vt descendentes considerantur; adeoque primo acquirenti succedere, omnes communiter scripserunt, de qua re elegantissimè *Vinc. de Franch. in dec. 3.*

Quarè concludimus, in feudo nouo secundogenitis descendētibus deberi vitam tantum, & militiam, quam collateralibus in feudo antiquo negamus, modò feudum non fuerit primo loco alicui ex ascendētibus acquisitum, tunc enim ijs vel vitam damus, & militiam, vel partem pretij conferendam tuemur. Hæc satis. Cætera per *Gizzarellum* allata ex dictis facillimè diluuntur. Alia ad materiam pertinentia videre quisque poterit apud sexcentum recentiores, & præcipuè *Reg. Tapia* in famigerata illa *Supremi Italia Senatus decisione 2.* Vbi tota ferè feudalis moles trutinatur. Interim modum do meis hisce dilucidationibus. Si Lector tenebris eas inspiciet inuolutas, immaturæ ætatis peccata arbitretur; quod si non

non benè, quoad postulabāt quæstiones, examinatas dixerit, aduertat, me non luci examen, sed examini lucem solummodò præbuisse. Si tandem lu-

cem viderit exiguam, summum rerum omnium consulat Reparatorem, à quo *vera lux, quia vera lex.*

DEO, DEIPARÆQVE SINE LABE CONCEPTÆ

Laus summa.

INDEX RERVM,

QVÆ IN HIS QVÆSTIONIBVS CONTINENTVR.

A

- A**stinens ab hæreditate paterna, si se hæredem fatetur, tenetur ac si hæres esset quæst. 4. n. 6. pag. 24
- Accessoriũ sequitur naturam principalis q. 22. n. 14. sed quomodo? n. 27. an semper? q. 31. post n. 15. 210
- A**ctio in factum non datur, non concurrente ignorantia. q. 1. post n. 4. 3
- A**ctio realis datur ad consequendam vitam, & militiam. q. 38. n. 13. 247
- A**ctio hypothecaria contra quos detur? q. 31. post n. 15. 210
- A**ctione personali agitur ad consequendam dotem de paragio. q. 38. post n. 10. 245.
- A**ctor petens rescissionem transactionis, excipiente reo, non tenetur prius exhibere pecuniam. q. 34. n. 4. 222
- A**ctor petens rescissionem transactionis, non excipiente reo, non tenetur ante rescissionem exhibere pecuniam. ibid. n. 5. tenetur verò postea. n. 7. ibid.
- A**ctus quandoque coactionis, quandoque voluntatis dicitur. q. 10 n. 7. 52
- A**ctus mediatus in criminibus non habetur pro actu perfecto. q. 13. n. 14. 66
- A**ccusatori nunquam licet, quin in Turpillianum incidat; licet autem Reo suum sanguinem redimere. q. 37. post n. 12. 237
- A**ddita feudo tanquam indivisibilia cedunt feudo. q. 22. n. 30. 123
- A**diectio nouæ qualitatis non infirmat primam dispositionem. q. 28. n. 29. 176
- A**ditio vide verb. hæreditas.
- A**dministrantes officia prohibentur contrahere matrimonia cum eis, quas habent sub eorum iurisdictione. q. 33. n. 6. 220
- A**edificium, per quod fistulis aqua ducitur, feudo cedit. q. 22. n. 7. 119
- A**etas requisita ad inducendam pestem animæ, quæ sit? q. 15. n. 20. 76
- A**ffectus proximus, & immediatus effectui in simplicibus criminibus extra ordinem tantummodo puniendus est. q. 13. n. 19. ibid.
- A**ffectus immediatus effectui in atrocissimis criminibus ordinaria plectendus est pœna. q. ead. n. 15. ibid.
- A**ffectus mediatus effectui in atrocissimis extra ordinem est puniendus. q. ead. post n. 18. ibid.
- A**ffectus proximus in criminibus est ille, inter quem, & effectum nihil mediat. q. ead. n. 21. 68
- A**gens de Lucro non iuuatur æquitate. q. 31. n. 3. 205
- A**gens via testamenti non potest variare. q. 19. n. 17. 97
- A**gens via testamenti censetur renunciasset cæteris iuribus. q. ead. n. 11. ibid.
- A**gnati, & Cognati de iure Codicis simul succedunt. q. 11 n. 8. 55A
- A**lienata impurantur in legitimam. q. 24. n. 3. 140
- A**lienatione prohibita, censetur prohibita seruitutis impositio. q. 36. n. 8. 230
- A**lienatio illa tantum, quæ diminutionem importat, de iure communi feudorum prohibetur. q. ead. n. 4. 228
- A**nimus patere debet; alioquin hæreditas nunquam supponitur adita. q. 4. n. 9. 24
- A**nimus quibus modis declarari possit? remissiue. q. ead. n. 11. 25
- A**nus statutus à Regia Pragm. ad fidelitatem iurandam currit post biennium. datum ad priuilegium in forma Regiæ Cancellariæ expediendum, quamuis hoc ante biennium fuerit obtentum. q. 37. n. 20. 240
- A**nus non taxat legatum. q. 9. post n. 31. 49

Mm Ap-

I N D E X

- Appellatio ab expulsiōe a locis honestis non denegatur in praxi. q. 7. n. 27. 39
- Apocā quando fidem faciat? q. 6. n. 1. 5. & seq. 31
- Arbitrium Iudicis iuris consonum esse debet. q. 15. n. 4. 75
- Arbitrium Iudicis non habet locum in puniendis minoribus, cū non concurrūt omnes conditiones appositæ in pragm. 1. de minoribus, sed ad ius commune est recurrendum. q. ead. n. 6. ibid.
- Arrogari nequeunt testamenta condere. q. 26. post n. 7. 155
- Ascendentes non succedunt in feudo nouo. q. 40. n. 22. 267
- Ascendentes succedunt in feudo antiquo. q. 30. n. 12. 209
- Ascendentes de iure Regni succedunt in feudo antiquo, quamuis non coniuncti ab illo latere, vnde feudum peruenit. q. 40. n. 6. 263
- Assensus Principis est gratia. q. 21. num. 2. 109
- Assensus de iure communi requiritur in imponenda seruitute, ad hoc vt ipsi Domino præiudicium inferatur, secūs si agatur de præiudicio contrahentis. q. 36. n. 3. 228
- Assensus Principis in feudo cur requiratur? q. ead. n. 9. 230
- Assensus requiritur de iure Regni ad hoc, vt seruitus imposta contrahenti, & Domino præiudicium afferat. q. ead. n. 7. in fine. 230
- Auctoritas differt à consensu. q. 2. nu. 11. 110
- B**
- B** Arones possunt artes foetorem inducentes prohibere. q. 7. n. 4. 36
- Beneficia Ecclesiastica non conceduntur nisi Clericis. q. 5. n. 3. 27
- Beneficia Ecclesiastica non dantur sub conditione. q. 5. n. 5. ibid.
- Beneficiorum interpretatio est solummodo concedentium. q. ead. n. 4. ibid.
- Beneficium l. 2. ff. & C. quod cum eo conceditur ijs, qui sunt alieni iuris. q. 1. n. 4. 2
- Beneficium auth. præterea. vnde vir, & vxor: quomodo debeat. q. 32. num. 9. 218
- Beneficium ne quis teneatur, nisi in quantum facere potest, competit multis. q. 31 post n. 15. 21
- Bona deuoluta ad hæredem verè sua dicuntur post aditionem. q. 20. n. 12. 103
- Bona subiecta fideicommissio non possunt pro indiuiso cum legitima obligari. q. 24. post n. 5. 138
- Bona feudalia, & burgenatica diuersimodum constituunt patrimonium. q. 39. nu. 15. 258
- C**
- C** Ambises Rex Persiæ deglubauit Sannem. q. 2. n. 39. 16
- Carcer dicitur adiuuentus ad custodiam non ad pœnam. q. 10. post n. 13. 153
- Carolus secundus cur extendit successionem in feudis? q. 28. n. 26. 179
- Castor Hyliacis filius cultus fuit tanquam Deus apud Cretenſes ob nobiles filios. q. 30. post n. 28. 203
- Castrensē dicitur quod vel à Principe, vel à lege, vel à consuetudine habetur. q. 39. post n. 20. 259
- Causa dotis fauorabilior est in ambiguis. q. 18. n. 20. 94
- Causa dicitur feudalis, vbi fit mentio feudis. q. 38. n. 33. 252
- Causæ feudales nequeunt in Regno compromitti. q. ead. n. 2. 244
- Causa appunctuata remittenda est, cū electio fori per priuilegiatum fuisset facta ante litem contestatam. q. 35. n. 14. 226.
- Causa vitæ, & militiæ quando sit dicenda feudalis? q. 38. n. 4. 244
- Causa inuvalidandæ renunciationis dotis de paragio, stante Regia sanctione, compromitti non potest. q. ead. n. 37. 254
- Causa lucratiua licet ab initio voluntaria sit deinde necessaria. q. 31. n. 4. 205
- Causa finalis attenditur in qualibet concessionē. q. 18. n. 7. 92
- Causa dotis perseverante, locum non habet ius congrui. q. ead. n. 12. 93
- Cau-

R E R V M .

- Causa studiorum dicitur priuilegiata.** q. 7. n. 15. 38
- Cessa personali actione , censetur cessa hypothecaria.** q. 3. post n. 15. 210
- Clausula constituti , & precarij transfert ciuilem possessionem tantum .** q. ead. post n. 9. 207
- Clericalis ordo an eximat filium à patria potestate ?** q. 3. n. 2. & 5. 19
- Clericatus an sit necessariò probandus per literas.** q. 5. n. 13. 29
- Clericus fruitur statutis Laicorum fauorabilibus .** q. 3. post n. 16. 22
- Clericus proprium peculium habere dicitur.** q. 3. n. 11. 20
- Clericus ob clericatum à seruitute liberatur.** q. ead. n. 10. 20
- Clerico debetur vita , & militia.** q. 38. post n. 11. 246
- Coadunata quando iuuent, si singula non profint ?** q. 6. n. 8. 33
- Coelestis militia neminem patria potestate soluit.** q. 30. n. 8. & 12. 20
- Collaterales de iure Regni succedunt in feudo antiquo , quamuis non coniuncti ab illo latere , vnde feudum peruenit.** q. 40. n. 6. 263
- Compromissum si fuerit factum super re feudali , an tam de iure cõmuni, quàm Regni requirat Principis assensum.** q. 38. n. 24. & sequentibus . 250
- Compromissum non habet locum vbi agitur de inualidanda renunciatione dotis de paragio debitæ super feudo , sicque decisum.** q. 38. n. 39. 254
- Comparatio scripturarum à iudicis arbitrio pendet.** q. 6. n. 10. 34
- Comparationes quomodo faciendæ ?** q. ead. n. 3. 32
- Conditio filiorum melior est, si feudum sit ex pacto , quàm si sit hæreditarium .** q. 28. n. 3. 171
- Conditiones appositæ in pragm. 1. de minoribus se habent respectiue .** q. 15. n. 12. 76
- Conditiones appositæ in pragm. 1. de minoribus sunt ad animi feritatem discernendam.** q. ead. n. 16. ibid.
- Conditiones obligationum defuncti quomodo non dicantur immutari ex hæredis persona ?** q. 20. n. 25. 106
- Conditionibus coniunctim datis , omnibus parendum est , quia loco vnius habentur , secus si diuisim.** q. 15. n. 8. 75
- Confessio de hæreditate , quæ adiri non potest , nullum infert præiudicium confitenti, se esse hæredem , neque quoad præsentis , neque quoad absentes.** q. 4. n. 2. 23
- Confessio de hæreditate , quæ adiri potest , præiudicium infert confitenti quoad præsentis non quoad absentes.** q. ead. n. 5. ibid.
- Confessio de hæreditate , quæ potest censi adita , vel non adita, infert præiudicium confitenti respectu præsentium , & absentium.** q. ead. n. 7. 24
- Cõfessio succedit loco probationis.** q. ead. n. 4. 23
- Confessio non inducit nouum contractum , sed illum , qui iam inductus est probat.** q. ead. n. 3. 23
- Confirmatio duplex est , altera in forma communi ; in forma specifica altera .** q. 21. n. 18. 112
- Confirmatio in forma specifica duo requirit.** q. ead. n. 19. ibid.
- Consensus differt ab autoritate.** q. 2. n. 11 10
- Conservatio est secunda productio .** q. 1. post n. 9. 7
- Constitutio , vt de successioneibus , non respicit communem agnationem.** q. 40. n. 5. 263
- Constitutio, constitutionem Diuæ Memoriz, operatur vt quisque possit contra proprium factum venire .** q. 36. num. 7. 229
- Constitutio Constitutionem Diuæ Memoriz prohibet etiam alienationem , quæ non importat diminutionem.** q. ead. post n. 8. 230
- Constitutio, in aliquibus, locum sibi vendicat in sororibus , & fratribus vterinis .** q. 11. n. 12. 55
- Constitutiones regulantur à procemijs .** q. 16. n. 6. 81
- Construens ædificium super alieno solo sciens , an possit pretium repetere ?** q. 22. n. 36. 124

I N D E X

- Construens ædificium super solo feudali scienter, poterit pretium repetere.** q. ead. n. 8. 125
Contractus iniuri per filiosfam. de iure communi quamvis absque patris consensu non sunt nulli. q. 1. post n. 8. 6
Contractus huiusmodi nulli sunt de iure Regni. q. ead. n. 3. 2
Contractus censualis dicitur rescissus per declarationem creditoris, & litis contestationem. q. 8. n. 12. 41
Contractus feudalis absq; assensu non potest dici validus ad tempus. q. 21. n. 24. 113
Contractus feudalis sine assensu non est nullus ab initio. q. ead. n. 10. sed illicitus. post n. 14. differentia n. 16. 112
Contractus quando dicatur completus? q. ead. post n. 10. 110
Contractus super re aliena validus est, quamvis venditor teneatur, Domino re restituere. q. ead. post n. 14. 111
Contractus, non statim ac in moribus peccat, invalidus dicitur, sed illicitus exemplo Sacerdotis conficientis Sacramentum in peccato mortali. q. ead. post n. 16. 112
Contractus nequit rescindi, si debitor non est in mora. q. 8. n. 10. 41
Contrahentes sponsalia cum monialibus non sunt excommunicati. q. 33. nu. 7. 220
Contestatio cadit super re mobili. qu. 14. n. 3. 69
Corraditus, & Dux Austriae interempti fuere à Carolo secundo. q. 28. n. 47. ubi inscriptio. 179
Corpus adiectum taxat legatum. q. 9. n. 2 43
Creditor tenetur in solutum recipere bona stabilia à debitoris hærede cum beneficio legis, & inventarij, modò in eius posse pecunia non reperiatur, quavis defunctus debitor renunciaffet beneficio auth: hoc nisi C. de solutionibus. q. 20. n. 3. 101
Creditor negligens in exigendo à principali debitore nequit deinde fideiussorè compellere, si principalis soluendo non sit. q. 27. n. 1. 165
Creditores anteriores habentes hypothecam super feudalibus tenentur ad ea recurrere, quamvis adsint cetera allodialia, ut detur locus posterioribus habentibus hypothecam tantummodò super allodialibus. q. 24. post n. 2. 139
Creditores posteriores titulo oneroso agentes hypothecaria, vel sola personali quamvis posteriores præferuntur anterioribus titulo lucratiuo agentibus hypothecaria. q. 31. n. 16. 212
Curator datus ad petendum potest agere ad exhibendum. q. 33. n. 8. 220

D

- Damnati ad perpetuos carceres, si ab illis ad Ecclesiam anfangiant, an gaudeant eius immunitate.** q. 10. n. 10. & seq. 53
Debitor si soluendo non sit in pecunia, potest creditori rem immobilem assignare. q. 20. n. 1. 101
Declinatoria fori opponenda est etiam à minore ante litem contestatam. q. 35. n. 10. 225
Definitio seruitutis. q. 36. n. 6. 229
Delictum filij nocet patri in feudo. q. 30. n. 22. 201
Deposito testium de manus notione absq; alijs adminiculis non facit plenam probationem. q. 60. 7. 32
Deus vult efficaciter peccatoris poenitentiam, secus peccata, sine quibus poenitentia non est, & ratio. q. 33. n. 3. 219
Deus vult efficaciter actus participantes optimi finis rationem. q. ead. n. 3. ibid.
Dictio in numero singulari adaptari potest ad numerum pluralem. q. 32. post n. 5. 217
Differentia inter feudum hæreditarium, & ex pacto. q. 28. n. 2. 171
Dignitatis status duo sunt, quorum primus nunquam perditur, secus alter. q. 25. n. 22. 150
Dispositio prima non infirmatur per adiectionem nouæ qualitatis. q. 28. nu. 29. 176
Domina non debent remanere dubia. q. 24. n. 7. 143
Domus feudi, an teneatur soluere pretium ca-

- earum meliorationum, quæ per se subsistere nequeunt. q. 22. n. 34. 124
- Donatus feudi nequit præiudicium inferre primogenito admittens ad fidelitatem secundogenitum. q. 28. n. 75. 185
- Donator non tenetur nisi in quantum facere potest, deducto ære alieno, & ne egeat. q. 31. n. 2. 204
- Donatio feudi facta Primogenito, nõ est simplex, sed ex causa primogenituræ. q. 39. n. 9. 257
- Donator duo possidet privilegia inter se diversa, à nemine huc vsq; sic declarata. q. ead. post n. 15. 211
- Donatio inter virum, & uxorem morte comprobatur. q. 1. post n. 4. 9
- Donatio inter viuos dicitur ab initio perfecta. q. 31. n. 7. 205
- Donatio inter viuos absque vlla reservatione nulla est. q. 26. n. 4. 154
- Donatio causa mortis habet vltimæ voluntatis naturam. q. 2. n. 10. 10
- Donatio non reuocatur, quamuis sequuta non fuerit traditio. q. 31. n. 6. 205
- Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum est contra bonos mores, quia aufert liberam testandi facultatē. q. 26. n. 5. 154 Immo est contra bonos mores naturales. n. 24. 164
- Donatio omnium bonorum, quamuis iuramento firmata, non valet quo ad totum. q. ead. n. 22. 163
- Donatio omnium bonorum firmata iuramento valet quo ad bona præsentia. q. ead. n. 25. 164
- Donatio simplex conferri non potest. q. 39. n. 8. 257
- Donatarius accipere debet bona futura donata è manu hæredis; sed, si ei fuerint donata omnia bona præsentia, & futura, huiusmodi donatio nulla erit, quia hæres esset derisorius. q. ead. post n. 9. 158
- Donatus omnia bona præsentia, & futura ostentat actum prodigalitatē. q. ead. n. 13. 160
- Dos non sapit totalem legitimæ naturam. q. 17. post n. 4. 85
- Dos dependet à iudicis arbitrio. q. ead. n. 26. 89
- Dos duplici ex capite datur æstimata viuo. q. 28. n. 2. 91
- Dos non est legitima. q. 17. n. 27. 88
- Dos de paragio potest esse minor legitima. q. ead. post n. 4. 85
- Dos de paragio è bonis feudalibus desumenda compromitti nequit. q. 38. n. 3. 244
- Dos de paragio sex capita continet. q. 17. n. 23. 88
- Dos de paragio debetur è feudo vt feudo. q. 38. post n. 9. 245
- Dos de paragio quonam modo in subsidium dicatur sumi è bonis feudalibus? q. ead. post n. 34. 253
- Dos de paragio dici potest onus feudi. q. ead. n. 14. 247
- Dos de paragio ad hoc, ne feudalis dicatur, non obest, quod debeat in pecunia. q. ead. n. 36. 254
- Dos æstimata facit emptionem. q. 18. n. 3. 91

E

- E**cclēsia fundata est super personam, quia locus non sanctificat hominē, sed homo locum. q. 16. post n. 8. 81
- Ecclesia inducta est in proximi pietatem, charitatemque. q. ead. n. eod. ibid.
- Ecclesia reddit hominem tutum à pena imposita. q. 16. n. 5. 52
- Emancipatio non soluit iura naturæ. q. 2. n. 19. 12
- Episcopus non censetur solutus patria potestate quoad effectum successionis. q. 3. n. 8. 20
- Error Archiepiscopi Moisis. q. 28. nu. 52. 180
- Exactio à debitoribus refert se vt effectum ad aditionem hæreditatis. q. 1. post n. 8. 8
- Exactio tertiarum an pugnet cum rescissione contractus? q. 8. n. 14. 41
- Exceptio firmat regulam. q. 16. n. 18. 83
- Exceptio æris alieni militat etiam contra hæredes donatarij. q. 31. post num. 15. 212
- Exclusio foemine in Regno fundatur in dotatione. q. 11. n. 24. 54
- Ex-

I N D E X

- Expressa ratificatio operatur, vt acta valeant ex nunc. q. 1. post n. 8. 6
- Expressa ratificatio habet se vt actū principalem respectu primæ obligationis. q. ead. post. n. 8. ibid.
- Expressa ratificatio non dependet à prima obligatione vt causa. q. ead. n. 10. 7
- Expressa ratificatio filijfamilias de iure Regni valet. q. ead. post n. 8. 6
- Extensio in pœnalibus faciendâ non est etiam ex maiore ratione. q. 14. n. 11. 70
- F
- Faber noquit malleare iuxta scolas. q. 7. n. 17. 38
- Fœminæ dotatæ, an & quando excludantur à successione in feudis? q. 40. n. 16. 265
- Fœminæ, stantibus masculis in Regno, excluduntur à successione. q. 17. num. 1. 85
- Fœminæ, & secundogeniti in regno quoad feudi successionem parè penè fortunam sortiuntur. q. 38. n. 9. 245
- Feudum nouum, & antiquum quale sit? q. 23. n. 1. 126 & q. vltima n. 4. 262
- Feudum non constituitur ab inuestitura. q. ead. n. 15. sed in Regno huiusmodi solemnitates sunt sublata. n. 23. & 24. 137
- Feudum antiquum talis naturæ est, vt in illo succedatur primo acquirenti, quâuis fuerit hæreditarium. q. 40. num. 21. 266
- Feudum, quo viuitur iure francorum, dicitur ex pacto, & prouidentia. q. 28. n. 18. 174
- Feudum implicat esse mixtum ex qualitate hæreditaria, & ex prouidentia, modo qualitas hæreditaria operetur, vt hæres debeat habere ratum defuncti factum. q. ead. n. 61. 182
- Feudum esse hæreditarium, & ex pacto nõ implicat. q. ead. n. 10. sed quomodo. n. 31. 176
- Feudum hæreditarium improprie dicitur feudum. q. ead. n. 81. 186
- Feudum non imputatur in legitimam debitam iure naturæ, si in illo succeditur, iure Francorum. q. ead. n. 89. 188
- Feudum hæreditarium vix in iure reperitur expressum. q. ead. n. 55. 189
- Feudum, quomodo dicatur profectitium? q. 39. n. 22. 260
- Feudum, si addatur qualitas aliqua inuestitura, dicitur ex pacto. q. 28. n. 16. 174
- Feudum, an, & cui militiæ sit æquiparandum? q. 39. n. 21. 259
- Feudum dicitur legitima primogeniti. q. 28. n. 12. 173
- Feudum, an, & quomodo dicatur acquisitum primogenito post patris obitum? q. 39. n. 20. 258
- Feuda vel sunt hæreditaria. vel ex pacto, & prouidentia. q. 28. n. 1. 171
- Feuda de iure Regni dicuntur hæreditaria. q. ead. n. 11. 172
- Feuda in Regno nequeunt esse hæreditaria, quatenus apponantur feudis ex pacto. q. ead. n. 62. 182
- Feuda hæreditaria imputantur in legitimam, secus illa ex pacto. q. ead. n. 84. 187
- Feuda in Regno non dicuntur hæreditaria simpliciter. q. ead. n. 35. 177
- Feuda in Regno habet esse hæreditarium à iure Francorum. q. ead. n. 33. 176
- Feuda non ex eo sunt hæreditaria, quia Regnum est huiusmodi, qu. ead. nu. 51. 180.
- Feuda hæreditaria non modò in legitimam, sed in Trebellianicam etiam imputantur. q. ead. n. 87. 188
- Feuda in Regno, potest defendi, non esse hæreditaria. q. ead. n. 44. 178
- Feuda esse indiuisa, interest Reip. q. 40. n. 2 262
- Feuda antiqua & noua, de iure communi & Regni quæ sint? q. ead. nu. 4. & 8. ibid. & 263.
- Feudalia attenduntur in dando paragio. q. 38. n. 7. 244
- Fideicommissarius quamuis possidens non potest esse contradictor hæredis. q. 19. n. 7. 96
- Fideicommissarius propria autoritate capiens fideicommissum cadit e iure suo. q. ead. n. 9. ibid.

Fideiussores de iure antiquo quomodo poterant conueniri? q.27.n.6.	166	Filius subintrat personam Patris. q.30.post n. 22.	201
Fideiussores conueniri nequeunt à creditore negligente in exigendo à principali. q. ead. n. 1.	165	Filius est res Patris. q. ead. n. 15.	200
Fideiussor de iure nouo in subsidium tantummodo tenetur. q. ead. n. 7.	167	Filiusfam. an validè contrahat sine expresso Patris consensu pro re ad Patrem spectante? q. 2. n. 1. & 2.	8
Filij quamuis hæredes non sint, succedunt in feudo ex pacto, & prouidentia. q. 28. n. 4.	171	Filius potest pro Patre fideiubere. q. ead. n. 29.	16
Filij tenentur potius præstare opem patri infideli egeno, quàm cuilibet infideli. q. 2. n. 37.	16	Filius dicitur pars Corporis Patris. q. 36. n. 14.	200
Filij à parentibus vendi poterant. q. ead. n. 33.	ibid.	Finis Prag. 1. ad Maced. q. 2. n. 31.	16
Filij, vt Patribus subueniant, tenentur quâdoque egredi è religione. q. ead. n. 35. ibid.		Filius nequit remittere iniuriam sibi illatâ, Patre dissentiente. q. ead. n. 38.	16
Filij plus Patri, quàm Patriæ debent. q. ead. n. 36.	ibid.	Filius vna vox est cum Patre. q. 30. n. 13.	200
Filij despicientes Patres peccant contra reuerentiam, q. ead. n. 33.	ibid.	Filio honorem petenti prodest suffragium patris. q. ead. n. 23.	202
Filijfam. ratificatio de iure communi siuè expressa, siuè tacita semper est valida. q. 1. post n. 8.	6	Fistulæ, Canales &c. ædi cedunt. q. 22. n. 5.	119
Filij fruuntur dignitate Patris. q. 30. nu. 4.	198	Frater vterinus tenetur dotare sororem vterinam, non viuente matre. q. 11. n. 5.	54
Filij nolentibus paternorum bonorum possessionem agnoscere, fit locus ceteris. q. 37. n. 7.	234	Frater vterinus excludit sororem vterinâ vigore constitutionis Regni, in aliquibus. q. ead. n. 28.	58
Filij in veritate non in honore patri exequantur. q. 30. n. 9.	200	Frater consobrinus succedit sorori consobrinæ in feudis antiquis ex noua gratia exequutioni demandata per Dominum Comitem de Castillo olim huius Regni Præregem, sed non vigore pragm. 11. §. 3. de feudis. q. 23. n. 6. & 9.	127
Filius succedens in feudo ex pacto & prouidentia tenetur esse hæres etiam in burghaticis, quotiescunque agitur de honore Patris conseruando. q. 28. n. 8.	172	Fructus feudi prohibentur alienari in perpetuum. q. 36. n. 13.	231
Filius, quia representat personam Patris, illi suam cõmunicat nobilitatem. q. 30. n. 17.	201	Fugientes à triremibus possunt multiplici in statu considerari. q. 10. n. 2.	51
Filius succedit Patri saltèm quò ad legitimam. q. 2. n. 13.	10	Fugientes à triremibus an gaudeant ecclesiastica immunitate, si verè damnati sint, nec pendeat appellatio, nec poena migrarit. q. ead. n. 3.	ibid.
Filiusfamilias per l. duodecim tabularum dicitur hæres necessarius. q. 1. n. 2.	2	Fundamentum constitutionis, in aliquibus, non est dilectio masculorum, neque agnationis. q. 11. n. 18. & 19.	56
Filius potest disponere de bonis castrensibus. q. 2. n. 28.	15	Furans vltra vnicam punitur poena mortis naturalis. q. 16. n. 8.	70
Filiusfam. incipiens esse sui iuris habetur, vt nouus homo. q. 1. post n. 4.	3	Furantes in Ecclesia an gaudeant eius immunitate? q. 14. n. 24.	84
Filius contrahens præsumitur contrahere in causam castrensem. q. 2. post nu. 14.		Furtorū species multæ sunt. q. 14. nu. 5.	69
		Furtum comprehendit crimen expilatæ hæreditatis, si perpatretur post aditam hæreditatem. q. ead. n. 7.	72
			Fur-

I N D E X

Furtum non punitur poena mortis, nisi cōcurrentibus nonnullis qualitatibus. q. ead. n. 19. 70
 Furtum quomodo definiatur? q. ead. n. 2. 69

G

Gradus de iure communi feudorum, circa inuestituram. q. 37. n. 15. 239
 Gratia Catholicae Maiestatis pro successione in feudis nouis; q. 23. n. 10. 127

H

Habens filios praefertur non habenti. q. 30. n. 10. 200
 Haereditas habetur pro non adita in ijs, quae adenti cum inuentario damnosa sunt. q. 20. f. 18. 105
 Haereditas nunquam censetur adita, nisi pateat animus. q. 4. n. 9. 24
 Haereditas censetur adita per immisionem in illam. q. 1. post n. 7. 5
 Haereditas animo aditur. q. 4. n. 8. 24
 Haereditatis aditio comprobatur per examinationem a debitoribus, & quomodo? q. 1. post n. 8. 6
 Haeredes donatoris nequeunt uti privilegio, ne teneantur, nisi in quantum possunt. q. 31. post n. 15. 211
 Haeredes licet ante tempus datum ad conficiendum inuentarium conueniri nequeant, tamen, illo facto, statim conueniri possunt. q. 37. n. 8. sed vide n. 1. 238
 Haereditas est debita soluere. q. 9. post n. 14. 45
 Haeres non cogitur adire, nisi omne damnum, quod timet, sibi sarciat. q. 20. n. 10. 103
 Haeres actionum directarum tantum derisorius haeres est. q. 26. post n. 9. 159
 Haeres dicitur successor vitiorum, & culpa defuncti. q. 29. n. 9. 103
 Haeres in feudalibus dicitur haeres vniuersalis; sicque decisum. q. 39. n. 16. 258
 Haeres quandoque liberatur actionem cedendo. q. 9. post n. 14. 45
 Haeres quando teneatur dare in pecunia,

creditoribus, quod ita promiserat defunctus? q. 20. n. 16. 105
 Haeres cogi nequit ad vendendum fundum iniusto pretio a creditoribus ad seruandam renunciationem Auth. hoc nisi C. de solutionibus factam per defunctum. q. ead. n. 11. 103
 Haeres in allodialibus consequitur etiam vitam, & militiam. q. 38. n. 6. 244
 Hypotheca specificatur a natura contractus. q. 31. post n. 15. 209
 Hypotheca sequitur rem, sicut lepra leprosum. q. ead. n. 8. 206
 Hypotheca semel constituta non tollitur per aliam subsequenter. q. ead. post n. 8. ibid.
 Hypotheca contracta super bonis hypothecatis pro diuiso, an tollatur, sequuta diuisione? q. 24. n. 6. 142

I

Ignorantia dicitur probata, si priuilegiati litem exercent sine procuratore. q. 35. post n. 16. 226
 Ignorantia non operatur quin priuilegiati possint opponere fori declinatoriam alio modo, quam non priuilegiati. q. ead. n. 17. ibid.
 Ignorantia non praesumitur, si minor in iudicio comparuisset cum procuratore. q. ead. n. 15. ibid.
 Ignorantia facti opponi potest post litem contestatam; secus autem ignorantia iuris, quamuis oppositae sint priuilegiati. q. ead. n. 16. ibid.
 Ignorantia non concurrente, non datur actio in factum. q. 1. post n. 4. 3
 Immorantes in triremibus loco depositi nequeunt puniri poena ultimi supplicij. q. 10. n. 14. 53
 Immunitas Ecclesiastica, an concedatur fugienti a triremibus? q. 10. n. 3. 51
 Immunitas Ecclesiastica, an concedatur fugienti a carceribus ad Ecclesiam, si ad illos perpetuo fuerit damnatus? q. 10. n. 10. & seq. 53
 Interesse coercet delinquentes. q. 32. post n. 2. 215
 Interpretatio declaratur secundum interpretationem.

R E R V M .

petrati naturam. q. 16. n. 21. 83
 Inuasio cadit in res immobiles. q. 14. n. 4. 69
 Inuentarium ad quid proficit, si non tene-
 tur hæres seruare renunciacionem factã
 anth. hoc nisi C. de solut. à defuncto cū
 iuramento? q. 20. n. 16. 105
 Iudex damnans vltra petita stultus est. q.
 8. n. 17. 42
 Iudex semper debet vti arbitrio iuribus cō
 sono. q. 15. n. 4. 75
 Iudex in puniendis minoribus quomodo
 se gerere debeat? q. 15. n. 25. 78
 Iuramentum an transmittatur ad hæredes?
 q. 20. n. 21. 105
 Iuramentum contra bonos mores non est
 obligatorium. q. 35. n. 12. 225
 Iuramentum præstandum est à miserabili-
 bus eligentibus forum, non ab illis cō-
 sentientibus in foro. q. ead. post n. 12.
 226
 Iurisdicctio semper intelligitur data cum
 omnibus ijs, sine quibus ipsa esse non
 potest. q. 33. n. 8. 220
 Ius primogenituræ ab omnibus penè na-
 tionibus obseruatum est. q. 39. n. 2. 256
 Ius congrui habet locum in dote æstimata
 ea æstimatjone, quæ emptionem facit.
 q. 18. n. 4. sed vide n. 10. & 11. 92
 Ius, & iniuria contraria sunt. q. 21. n. 23.
 113
 Iururandum supplet defectum integrita-
 tis. q. 2. n. 25. 114
 Iustitia remota, Regna sunt magna latro-
 cinia. q. 21. n. 32. 117
 Iustitiæ effectus. q. ead. n. 34. 116
 Iustitia est omnium virtutum Domina, &
 magistra. q. ead. n. 33. 117
 L
Lector nunquam est expellendus à lo-
 cis honestis etiam ex rationibus po-
 liticis. q. 78. n. 25. 39
 Legatum non taxatur ab anno. q. 9. post
 n. 31. 49
 Legatum quando dicatur demonstratiuū;
 quando verò taxatiuū? q. 9. n. 13. 45
 Legatum dici potest demonstratiuū fa-
 uorē alimentorum, quamuis corpus ad-

iectum sit. q. ead. n. 24. 47
 Legatum loco coarctatum an comprehē-
 dat venalia? q. 29. n. 9. 195
 Legatis ædibus, videntur legata ædificia,
 quæ supra solum earum sunt. q. 22. n. 12.
 120
 Legata domo, videtur legata insula ibi
 adiuncta. q. ead. n. 11. ibid.
 Legato fundo, debetur quicquid postea
 adiectum est. q. ead. n. 13. ibid.
 Legitima est quota bonorum. q. 24. n. 4.
 sed quomodo? post n. 5. 141
 Legitima an assignanda sit per iudicem?
 q. ead. n. 5. 140
 Legitima in suo conceptu dicit diuisionē
 à bonis fideicommissis subiectis. q. ead.
 post n. 5. 141
 Legitima excludit omne grauamen. q. 17.
 post n. 4. 86
 Legitima primogeniti in Regno est totius
 Regnum. q. 28. n. 70. 184
 Lex nostra ad ea adaptatur, quæ frequen-
 tius accidunt. q. 37. n. 24. 242
 Lex in alicuius beneficium adiuuenta non
 debet in eius odium retorqueri. q. 34.
 post n. 8. 223
 Libertas non læditur per aliquid extrinse-
 cum. q. 11. n. 31. 58
 Lucrum differt à damno vitando. q. 31. n.
 3. sed quomodo? post n. 15. 211
 Luxuria intemperās iracundiam alit. q. 32.
 n. 2. 215

M

Maior natu succedit in Regno in sen-
 dis, si viuatur iure francorum. q.
 23. n. 3. 126
 Malleatores ob strepitum expelli possunt.
 q. 7. n. 2. 36
 Malum ex singulis defectibus, bonum ex
 integra causa. q. 21. n. 29. 115
 Mater non gaudet filiorum nobilitate. q.
 30. n. 1. cur hoc? n. 2. 198
 Mater gaudet filiorum nobilitate, ipsi
 volentibus. q. ead. n. 2. ibid.
 Matrimonium inualidum cōualidatur no-
 uo consensu. q. 1. post n. 4. 4
 Matrimonium, quamuis absque dote, fir-
 mum nihilominus est. q. 32. post n. 1.
 215

N n

M c-

I N D E X

- Meliorationes cedunt solo, q. 22. n. 9. 119
- Mens tacita potius, quam verba attendenda sunt in quantumvis ultima voluntate. q. 29. n. 28. 99
- Mens testatoris fingitur cogitasse ea, quae lex disponit. q. ead. n. 31. 100
- Merces non veniunt appellatione suorum. q. 29. n. 6. 192
- Meretrices expellendae sunt ab honestis locis. q. 7. n. 6. & seq. 36
- Militans in sacris scrinijs honore afficitur. q. 30. post n. 4. 199
- Minor eo ipso, quo fideiubet, dicitur levis. q. 2. post n. 14. 11
- Minores ferula potius cedendi sunt, quam alia poena plectendi. q. 15. n. 2. 75
- Minores de iure Regni dicuntur qui non dum 18. ann. compleuerunt. q. ead. n. 23. 76
- Minores non necessario puniendi sunt poena ordinaria, si concurrant omnes conditiones appositae in pragmat. de maioribus, sed tunc verè subest poena iudicis arbitrio. q. ead. post n. 12. ibid.
- Minores restituendi non sunt aduersus modicam lesionem. q. 35. post n. 18. 227
- Miserabiles personae eo tantum modo possunt forum eligere, quo alij declinare. q. ead. post n. 10. 225
- Miserabiles personae tam in causa civili, quam criminali habent electionem fori. q. ead. n. 1. 2. & 3. 224
- Mobilia statuta ad usum feudi an dicantur partes feudi? q. 22. n. 17. & 29. 123
- Mors patris attenditur in legitimæ hereditatione. q. 17. n. 21. 88
- Mortuus quis prius supponatur, si duo simul reperiantur intercepti? q. 23. n. 8. & seq. 127
- Mulier in viri claritatem transit. q. 30. n. 7. 200
- Mulier supponitur prius decessisse, quam vir, si ambo reperiantur mortui. q. 23. n. 13. 133
- Mulier nubens infra annum luctus perdit non modò vestes pretiosas, sed etiam lucubres. q. 19. post n. 22. 97
- Mulier ex triginta casibus non iuuatur Velleiano. q. 12. n. 2. 99
- Mulier iuuatur Velleiano. q. ead. n. 1. ibid.
- Mulier in solidum obligata cum viro, vbi nulla fideiussionis coniectura viget, non iuuatur Velleiano. q. ead. n. 9. 6
- Mulier, quantumvis in solidum obligata cum viro, potest quandoque gaudere Velleiano. q. ead. n. 22. 63
- Mulier neque cum iuramento potest Velleiano renunciare ex Regia pragmat. q. ead. n. 3. 61
- Mulier non iuuatur Velleiano, si post biennium ratificauerit contractum. q. 1. post n. 4. 31
- Mulier conuolans ad secunda vota fit extranea. q. 19. n. 29. 99
- Mulier ignobilis nobili nubens nobilitatur. q. 30. n. 8. 200

N

- Natura hypothecariae est ius in re producere. q. 36. n. 8. 230
- Natura omnes aequales voluit. q. 25. n. 1. 145
- Natura edocet, primogenitos maiori honore, nec non amore decorandos. q. 39. n. 3. 256
- Natura dicitur, ut prius moriatur, qui prius nascitur. q. 23. n. 19. 234
- Natura tam masculos, quam foeminas commendauit. q. 1. post n. 20. 52
- Natura legati indefiniti quae sit? q. 29. n. 7. 193
- Negligentes in exigendo à principali non possunt deinde compellere fideiussiones. q. 27. n. 20. 165
- Negligentibus iura nostra non subueniunt. q. ead. n. 8. 169
- Nobiles non minus virtutibus, quam vitijs possunt abundare. q. 25. n. 25. 151
- Nobilis verè ille dicitur, qui ab intrinseco talis est. q. ead. n. 6. 145
- Nobilis non dicitur, qui ab extrinseco talis est, sed habens nobilitatem eo profusum modo, si visio imponeretur in pariete. q. ead. n. 5. ibid.
- Nobilis ille dicitur, qui animi decorem seruat. q. ead. n. 3. ibid.
- Nobilitas non oritur ex diuicijs. q. ead. n. 8. 146

R E R V M .

Nobilitas patri adueniens prouidet filijs. q. 30. post n. 5. 200
 Nobilitas scdilis transit ad collaterales. q. ead. n. 6. ibid.
 Nobilitas nostris tempestatibus extenditur. q. 25. n. 17. 147
 Nobilitas quandoque datur à Principe. q. ead. n. 5. 145
 Nobilitas annorum curriculo pullulauit. q. ead. n. 1. ibid.
 Nobilitas ex quocunq; delicto enormissimo non perditur. q. ead. n. 19. 148
 Nobilitas à personis, non à rebus prædicatur. q. ead. n. 10. 146
 Nobilitatis genera quatuor sunt. q. ead. n. 21. 150
 Nomen, Pater, nomen honoris est. q. 30. n. 18. 201
 Nomen, hæres, in feudis accipitur pro filio. q. 28. n. 67. 183

Obligatio maior est erga patrē, quam patriam. q. 2. n. 37. 16
 Obligati in solidum dicuntur ad inuicem fideiussores. q. 12. post n. 12. 62
 Obligatus in solidum pro toto debito conueniri potest. q. ead. n. 5. 61
 Occidens sacerdotes, & rapiens Virgines an fruatur Ecclesiastica immunitate? q. 16. n. 9. 82
 Officialis vtendo publica pecunia punitur poena nonupli. q. 16. n. 36. 73
 Opiniones nouæ semper aliquid mali inducunt. q. 26. n. 1. 153

P

Pacta rescissoria in contractu censuali fuerunt cognita tantum à recentioribus. q. 8. n. 2. 40
 Pactum Rei prouidet fideiussori. q. 33. n. 9. 220
 Pactum exequutiuum non habet locum contra hæredes. q. 19. n. 24. 106
 Pactum, quod vorum captandæ mortis inducit, est contra bonos mores. q. 26. n. 12. 160
 Paragium multa importat. q. 11. n. 17. 56

Paragium æquiparatur vitæ, & militiæ. q. 38. n. 5. 244
 Paragium datur loco portionis feudi, ad quod scemina de iure Regni admittuntur. q. ead. post n. 9. 245
 Parentes multoties malè se in filias gerunt. q. 17. n. 13. 87
 Particulæ, suum, tuum, &c. important semper tempus præsens, non futurum. q. 26. n. 17. 162
 Particula, & an æquipolleat particulæ, cum? q. 29. n. 11. 197
 Particula negatiua præposita aduerbio quandoque cadit supra verbum. q. 27. n. 4. 166
 Partus ventrem non sequitur quoad dignitatem. q. 30. n. 2. 198
 Pascua quando veniant appellatione fundi? q. 22. n. 15. 120
 Pater nequit vocare foeminas in masculorum præiudicium, stante statuto, quod masculis extantibus, foemina non succedant. q. 28. n. 77. 186
 Pater tenetur dotare filiam ea dote, qua vivere potest. q. 17. n. 2. 84
 Pater potest ad abusum vsque sua bona alienare. q. ead. n. 5. 86
 Pater habet ius proprietatis in filio. q. 30. n. 15. 200
 Pater poterat filium interimere. q. ead. n. eod. ibid.
 Pater tenetur alere filium inopem. q. 2. n. 18. 12
 Pater in filiam transfunditur. q. 30. n. 19. 201
 Pater ex inopia licitè filium vendit. q. ead. n. 15. 200
 Pater magis, quam filius in filij poena periclitatur. q. ead. n. 16. 201
 Pater in filio offenditur. q. ead. post n. 23. 202
 Pater super peculio filij clerici non habet vsufructum. q. 3. n. 13. 21
 Pater compelli potest officio iudicis ad filiam dotandam. q. 17. post n. 4. 86
 Pater nequit sibi in facto proprio authorari. q. 2. n. 16. 12
 Pater habet commoditatem in bonis Castrensibus filij. q. ead. post n. 24. 14
 Pater habens filios inuicem dicitur illis carere

I N D E X

- rere. q. 30. n. 21. 201
 Pater potest habere filium simul, & seruū .
 q. ead. n. 24. 202
 Pater & filius eadē persona censetur; adeo-
 que is filii nobilitate fruatur. q. ead. n.
 11. 200
 Pater pro filia meliūs, quā ipsa scit con-
 filium capessere. q. 17. post n. 2. 85
 Pater supponitur superuixisse filio impu-
 beri, si ambo reperiuntur mortui. q. 23.
 n. 14. 133
 Pater potest vni filiae plus, quā alteri in
 dotem dare. q. 17. n. 3. 85
 Pater gaudet filiorum nobilitate. q. 30. n. 3
 198
 Peculatus crimen committunt tam qui pu-
 blicam furantur pecuniam, quā qui
 illa vtuntur. q. 14. n. 6. 69
 Peculatus verē furtum est. q. ead. n. 35. 73
 Peculium clericorum cenletur quali ca-
 strense. q. 3. n. 13. 21
 Pecunia donat & genus, & formam. q. 25
 n. 4. 146
 Philosophia est omnium scientiarum regu-
 la. q. 9. n. 19. 46
 Poena officialium vtentium publica pecu-
 nia est nonupli. q. 14. n. 36. 73
 Poenae binubentium sunt correctae tantū
 quoad infamiam. q. 29. n. 21. & seq. 97
 Pestis multos reddidit locupletes. q. 25. n.
 11. 106
 Pontifex in beneficij collatione nominat
 clericum beneficiatum. q. 5. n. 2. 27
 Possessio habitus, & tonsurae an sufficiat
 ad obtinendum beneficium? q. ead. n. 2.
 ibid.
 Possessio an faciat aliquē clericum? q. ead.
 n. 9. 28
 Possessio vera oritur etiam ex traditione
 facta per actum fictum. q. 31. n. 9. 207
 Possessio vitiosa arguitur ex multiplici ca-
 pite. q. 19. n. 13. & seq. 96
 Possidentis in turpi causa melior est con-
 ditio. q. 21. n. 15. 111
 Praescripto debito, an praescribatur con-
 stitutum? q. 31. post n. 15. 209
 Praescribens assimilatur soluenti. q. ead. post
 n. 15. ibid.
 Praescriptio in successione feudorum est
 contra Dominum. q. 23. n. 25. 137
 Pragm. 1. de Maced. ligat filios familias cle-
 ricos. q. 3. n. 19. 22
 Pragm. 1. de Maced. an inhabiletet filios
 contrahentes absque patris consensu?
 q. 2. n. 7. 9
 Pragm. 5. de literis cambij comprehendit
 etiam apocas bancales quoad manus
 comprobationem. q. 6. n. 11. 35
 Praxis ad euitandas lites in rescissione cō-
 tractus circa tertias decursas post por-
 rectum libellum. q. 8. n. 18. 42
 Praxis conueniendi mulieres in solidum
 cum viro obligatas. q. 12. n. 22. 63
 Praxis pro debitore ad opponēdas exce-
 ptiones contra apocam. q. 6. n. 13. 35
 Praxis tuta pro fideiussoribus. q. 27. n. 12.
 168
 Primogeniti nobiliores sunt secundoge-
 nitis. q. 39. n. 1. 256
 Primogenitus nequit renunciare iuri pri-
 mogeniturae in fauorem secundogeniti
 in praedictum liberorum. q. 28. n. 73.
 185
 Primogenitus quamuis nolit feudi aestima-
 tionem conferre, succedit tamē in ce-
 teris burgenfaticis. q. 39. n. 12. 257
 Primogenitus Francie etiam ex causa in-
 gratitudinis nequit Regno priuari. q.
 ead. n. 76. 186
 Primogenitus potest feudi aestimationem
 conferre. q. 39. n. 17. 258
 Princeps habetur pro consentiente in ijs,
 in quibus tenetur assentiri. q. 21. n. 5.
 109
 Princeps dicitur communi bono praeposi-
 tus. q. 23. n. 27. 138
 Princeps nunquam praesumitur velle vni
 fauere in alterius praedictum. q. 21.
 post n. 19. 112
 Princeps tenetur summum bonum imita-
 ri. q. 22. n. 25. 122
 Principis est esse liberalem. q. 23. n. 28.
 138
 Principis interest sub eius tantummodo
 imperio esse feudum. q. 22. n. 2. 118
 Principis gloria est subditos habere ditif-
 simos. q. ead. n. 23. 121
 Priuilegiati neque per viam restitutionis
 in integrum possunt forum eligere post
 litem contestatam. q. 35. n. 18. 227
 Pri-

R E R V M .

Priuilegia declinandi forum strictè sunt interpretanda. q. ead. n. 13. 226
Priuilegium concessum Neapoli pro expulsiõne personarum inhonestarum nõ operatur contra studentes immorantes cum Neapolitanis. q. 7. n. 24. 39
Probatio per testes de auditu an sufficiat in clericatu? q. 5. n. 11. 28
Probatio per testes de visu an sufficiat in clericatu? q. ead. n. 12. 29
Probatio per bullas beneficiorum an sufficiat in clericatu? q. ead. post n. 15. 30
Probatio clericatus fit ad iudicis secularis instructionem. q. ead. n. 6. 27
Prodigus nequit testamentum condere. q. 26. post n. 7. 155
Prodigus non dicitur qui re sua sine fine utitur, sed stultus. q. ead. n. 14. 160
Prodigalitas consistit in defectu conseruandi, & excessu erogandi. q. ead. n. 13; ibid:
Proemia belli sunt naufragia, & sepulcra. q. 28. n. 49. 179
Propositio indefinita an semper æquiualeat vniuersali? q. 29. n. 8. 193
Protestatio contraria facto non releuat protestantem. q. 16. post n. 21. 83
Proximior agnato renunciante reuocationi faciendæ propter feudi alienationem factam, ipso irrequisito, fit locus cæteris. q. 37. n. 9. 234
Pubes supponitur superuixisse patri, si ambo reperiantur interempti. q. 23. n. 17. 133
Publica utilitas replens sapientibus ciuitatem præfertur cuicumq; alij. q. 7. n. 17. 38

Q

Qualitas hæreditaria in Regno non operatur in feudo, vt nequeat quis venire contra factum defuncti. q. 28. n. 72. 185

R

Radice primitiua infecta, inficitur deriuatiua. q. 1. n. 10. 7
Rapina est contrectatio rei alienæ mobi-

lis, inuito Domino, vi dolo malo, & proposito facta. q. 14. n. 16. 71
Ratificatio purgat quamlibet nullitatem. q. 1. post n. 4. 3
Ratificatio contractus se habet ad instar nouæ obligationis. q. 1. post n. 6. 5
Ratihabitio patris conualidat contractum factum per filium familias. q. 1. post n. 4. 3
Ratificatio vide verb. tacita.
Refutatio dicitur personalis. q. 20. n. 29. 107
Re alicui acquisita, & deinde ablata, dicitur spoliatus esse in damno, non in lucro cessante. q. 20. n. 14. 104
Regnum in rigore iuris est ex pacto, & prouidentia. q. 28. n. 53. 180
Regula, quod testator plus dixisse, quàm scripsisse præsumitur, quando militet? q. 9. n. 33. 50
Regula, melius est cū multis errare, quàm cum paucis sapere, erronea est apud sapientes. q. 13. post n. 10. 66
Regula, quod cessante causa dilationis, cesset dilatio, militat tantum in dilatione arbitraria. q. 37. post n. 12. 237
Renunciatio defuncti an liget hæredem? q. 20. n. 20. 105
Renunciare dum quilibet potest fauori suo, si quis tẽpori statuto ad obtinendũ assensum renunciauerit, integrum tempus expectandum non est. q. 37. n. 11. 236
Renunciare beneficio, & nolle illo uti, differunt. q. 35. post n. 12. 225
Reo licet suum sanguinem redimere. q. 37. post n. 12. 237
Res dotalis alienari nequit. q. 18. n. 2. 91
Rescissa transactione per iudicem, reo inuito, actor tenetur pecuniam exhibere. q. 34. n. 9. 223
Rescissa transactione per iudicem, actor inuitus pecuniam acceptam tenetur statim reddere. q. ead. n. 8. 222
Rescissa transactione per iudicem, actore, & reo, inuitis, tenetur actor acceptam pecuniam exhibere. q. ead. n. 10. 223
Rescissio contractus non pugnat cum exactione tertiarum. q. 8. n. 14. 41
Rescissio transactionis fieri potest de consensu vtriusque. q. 34. n. 3. 222

Sa-

I N D E X

S

- S**acrilegium an dicatur crimen læsæ ma-
iestatis Diuinæ? q. 16. n. 23. 83
- Sacrilegium quale sit? q. ead. n. 22. ibid.
- Secundogenito debetur vita, & militia.
q. 28. n. 9. 172
- Secundogeniti nostris tempestatibus non
tenentur ad seruitia personalia. q. ead. n.
11. 246
- Secundogenitus ad consequendam vitam
& militiam postponitur quibuscunque
creditoribus agentibus assistentia ad in-
star creditorum habentium solummo-
do personalem. q. 38. n. 15. 247
- Sententia debet esse libello conformis. q. 8
n. 6. 41
- Separatorum separata dicitur esse ratio. q.
16. n. 18. 83
- Serui restituendi sunt Domino. q. 10. n. 4.
51
- Seruitus censetur prohibita, si fuerit pro-
hibita alienatio. q. 36. n. 8. 230
- Seruitutes fundum sequuntur. q. 22. n. 6.
119
- Seruitus est qualitas prædio inherens. q. 36
n. 15. 231
- Societatis bona pro in diuiso hypothecata,
adhuc remanent pro in diuiso affecta-
onere hypothecario, sequuta diuisione
q. 24. post n. 2. 139
- Soluens præsumitur soluere in causam si-
bi vtiliorem. q. 12. n. 19. 63
- Solutio cæsetur maior iactura, quam obli-
gatio. q. ead. n. 18. ibid.
- Solutio in dubio censetur facta potius pro-
mine proprio, quam alieno. q. ead. post
n. 21. ibid.
- Solutio partis canonis non affert præjudi-
cium Domino quò ad caducitatem. q.
8. n. 3. 40
- Soror regulariter non habet legitimam in
bonis fratris. q. 17. post n. 4. 85
- Soror ideo detrahit dotem è bonis feuda-
libus, quia in illis non succedit. q. 38.
post n. 8. 244
- Sponsalia non prohibentur, si intra certum
tempus tantum prohibitum fuerit ma-
trimonium. q. 33. post n. 5. 220
- Sponsalia non participantia rationem finis
ob quem matrimonium prohibetur;
hoc prohibito, non censentur prohibi-
ta. Iecus è contra. q. ead. n. 2. 219
- Statuæ Principum, & Magistratum quare
à Thebanis efformabantur sine oculis,
& sine manibus? q. 21. n. 35. 117
- Statutum fauore agnationis potest tollere
in totum legitimam. q. 17. n. 3. 85
- Statuta strictè sunt interpretanda. q. 2. post
n. 25. 14
- Statuta laicorum modò sint rationabilia,
nec præiudicium Ecclesiæ inferant, sunt
indifferenter seruanda. q. 3. n. 19. 22
- Statuta laicorum includunt clericos, mo-
dò eorum libertas non lædatur. q. ead.
post n. 16. 21
- Statuta propriissimè sunt intelligenda. q. 2.
post n. 8. 10
- Studentes non differunt ab aduocatis. q. 7.
n. 16. 38
- Studentes fruuntur multis priuilegijs. q.
ead. n. 11. 37
- Studentes Neapolitani non comprehen-
duntur in priuilegio concessio Neapolì
circa expulsionem personarum inho-
nestarum. q. ead. n. 21. 37
- Studentes expelluntur ab honestis locis.
q. ead. n. 9. 37
- Subsistentia actus operatur, vt si duo re-
periantur mortui, ille supponatur præ-
mortuus, qui facit vt actus subsistat; sic.
que conciliantur quicunque textus. q.
23. n. 20. & 21. 134. & 135
- Suburbia veniunt appellatione ciuitatis.
q. 22. n. 10. 120
- Successio de iure communi, & Regni in
feudis nouis qualis sit? q. 23. n. 7. 127
- Successio de iure communi, & Regni in
feudis antiquis qualis sit? q. ead. n. 2. &
seq. 126
- Successio collateralium in feudis de iure
Regni extenditur ad fratres patruels
masculos. q. 23. n. 4. ibid.
- Successor in feudo dicitur hæres. q. 28. n.
40. 178
- Suffragium patris prodest filio honorem
petenti. q. 30. n. 23. 202
- Supellectile non coarctat legatum. q. 39.
n. 5. 192

T2-

Tacita ratificatio facta à filio famil. de iure Regni non valet. q. 1. post n. 8.

Tacita ratificatio oriens ex obligatione nulla, pariter nulla est. q. 1. n. 9. ibid.

Taciti, & expressi eadem est virtus, vbi eadem viget ratio. q. 16. n. 20. 83

Tempus numerationis attendatur in filiofamilias, non autem stipulationis. q. 1. post n. 4. 2

Tempus ad iurandam fidelitatem non est præfixum de iure communi. q. 37. n. 18. 239

Tempus à iure communi concessum ad petendam inuēsturam. q. ead. n. 14. 239

Tempus ad obtinendum assensum. q. 21. n. 6. 109

Tempus statutum ad opponendas nullitates incipit currere etiam die feriata; sicque decisum. q. 38. n. 40. 254

Tempus appellationis diuersimodè consideratur, quam tempus concessum ad iurandam Domino fidelitatem. q. 37. n. 23. 241

Terminus integer expectandus est in contractu. q. ead. n. 9. 234

Terminus integer an semper suspendendus ad hoc, vt cessionario præiudicium inferatur? q. ead. n. 11. 236

Tertiæ non decurrunt, rescisso contractu, sed interesse. q. 8. n. 8. 23

Testamentum conditum tempore pestis vbi sunt subscripti quinque testes, valet. q. 19. n. 2. sed vide n. 18. 97

Testamentum condi nequit ab arrogato. q. 26. post n. 7. 155

Testator nequit prohibere ne hæres utatur beneficio inuentarij. q. 20. n. 27. 107

Testator plus dixisse, quàm scripsisse præsumitur, sed hæc regula quādo militet? q. 9. n. 33. 50

Transactiones, & pacta differunt. q. 34. n. 5. 222

Transactio oritur ex causa dubia. q. ead. post. n. 6. ibid.

Triemes dantur primariò in poenam, secundario in custodiam. q. 10. n. 13. 53

Vassallus nequit in proximioris agnati præiudicium feudum agnato remotiori cedere. q. 28. n. 74. 185

Velleianum cessat, quotiescunque mulier obligatur principalitèr. q. 12. n. 6. 61

Velleianum quomodo sit extendendum? q. ead. n. 17. 63

Vendens rem alienam tenetur eā domino restituere, quamuis contractus validus sit. q. 21. post n. 14. 111

Venditio feudi sub conditione assensus est permissa. q. 21. n. 27. 115

Verba ita appropriari debent, vt subiectæ materiæ conueniant. q. 16. n. 21. 83

Vir constante matrimonio, percipit fructus iure Domini. q. 18. n. 2. 91

Vir, & vxor ad imparia iudicari non debent. q. 32. n. 8. 216

Vir inops succedit vxori diuiti in quarta, sic è contra. q. ead. post. n. 2. 215

Viro declarante nolle vxorem de adulterio accusare, statim admittuntur alij. q. 37. n. 6. 234

Virgines, & sacerdotesque Deo dicati dicuntur. q. 26. n. 8. 81

Vita secundogenitorum quam sit? q. 46. n. 1. 262

Vitam, & militiam habens non necessariò tenetur militare. q. 38. post n. 11. 236

Vita, & militia æquiparatur paragio. q. ead. n. 5. 244

Vita, & militia debetur in linea Collaterali, si primo loco feudum fuit acquisitum ab aliquo ascendente, secus si aliter. q. 40. n. 12. 264

Vita, & militia, quæ ob successionem collateralis primogeniti debetur secundogenito, si feudum fuit primo loco acquisitum ab aliquo ascendente, non dicitur noua, sed potius eadem per continuationem. q. ead. n. 15. 265

Vita, & militia quoad extinctionem succedit loco alimentorum, quoad cætera loco legitimæ. q. ead. n. 17. 265

Vita, & militia quomodo dicatur succedere loco portionis feudi, à quo secundogenitus excluditur? q. ead. n. 19. 266

Vita, & militia denegata in linea collateralis, in casu, quò primò fuerit possessum

I N D E X

<p>sum feudum ab aliquo ascendente, est admittenda collatio. q. ead. n. 20. 266</p> <p>Vita, & militia inducta est à Const. Co- munitibus, in secundogenitorum favore. q. 39. n. 4. 255</p> <p>Vita, & militia debetur tam in feudo an- tiquo, quam nouo. q. ead. n. 5. 257</p> <p>Vita, & militia licet sit loco portionis fe- udi; non tamen pars feudi est. q. ead. n. 12. 246</p> <p>Vita, & militia compromitti nequit, mo- dò non agatur de eius quantitate. q. ead. n. 4. 244</p> <p>Vita, & militia debetur etiam clerico. q. ead. n. 15. post n. 11. 246</p> <p>Vitia hominum in se nobiles fingendo. q.</p>	<p>25. n. 2. 145</p> <p>Vsufuctus semel patri acquisitus auferri nequit. q. 2. n. 15. 12</p> <p>Vxori transeunti ad secundas nuptias de- neganda est hereditas. q. 19. n. 21. 97</p> <p>Vxor innocens expulsa à viro succedit in quarta. q. 32. n. 2. sic pariter & vir. n. 3. 216</p> <p>Vxor potest propria autoritate heredita- tem ingredi pro dotium recuperatione. q. 19. n. 1. sed vide n. 12. 96</p> <p>Vxor non tenetur accipere legata ab ha- redibus. q. 19. n. 3. 95</p> <p>Vxor binubendo quando perdat ea, quæ honoris sunt? q. 19. n. 23. 98</p>
---	---

L A V S D E O.

